

Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr
z dnia
Rady Miejskiej w Wieliczce

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WIELICZKA**

część I

„Stan istniejący i uwarunkowania rozwoju gminy Wieliczka”

CZERWIEC 2019

1.	WPROWADZENIE	6
1.1.	PODSTAWA I CEL OPRACOWANIA STUDIU	6
1.2.	KONSTRUKCJA I METODA OPRACOWANIA	6
2.	OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY WIELICZKA	8
2.1.	PODSTAWOWE DANE O GMINIE	8
2.2.	POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE	8
2.3.	HISTORIA I UKŁAD PRZESTRZENNY.....	8
2.4.	NAJWAŻNIEJSZE CELE POLITYKI PRZESTRZENNEJ	10
2.4.1.	STRATEGIA ROZWOJU GMINY WIELICZKA NA LATA 2015-2020....	11
3.	PRZEZNACZENIE, ZAGOSPODAROWANIE I UŻYTKOWANIE TERENU	17
3.1.	PRZEZNACZENIE	17
3.2.	ISTNIEJĄCE ZAGOSPODAROWANIE W ODNIESIENIU DO TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ I ZAINWESTOWANIE OBOWIĄZUJĄCYCH MIEJSCOWYCH PLANACH ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO ORAZ GŁÓWNYCH KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO OKREŚLONYCH W OBOWIĄZUJĄCYM STUDIU UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WIELICZKA	19
3.3.	ZAGOSPODAROWANIE I UŻYTKOWANIE	20
4.	STAN ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I KRAJOBRAZU ORAZ WYMÓG JEGO OCHRONY	26
4.1.	RZEŻBA TERENU	26
4.2.	BUDOWA GEOLOGICZNA	26
4.3.	ZASOBY WODNE	28
4.3.1.	WODY POWIERZCHNIOWE	28
4.3.2.	WODY PODZIEMNE	31
4.4.	WARUNKI KLIMATYCZNE	33
4.4.1.	KLIMAT I TOPOKLIMAT	33
4.4.2.	WARUNKI AEROSANITARNE	34
4.5.	GLEBY	34
4.6.	STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	35
4.6.1.	STAN ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	35
4.6.2.	STAN LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	40
4.7.	SZATA ROŚLINNA I ŚWIAT ZWIERZĘCY	43
4.7.1.	SZATA ROŚLINNA	43
4.7.2.	ŚWIAT ZWIERZĄT	45
4.8.	OCHRONA PRZYRODY	46
4.9.	KRAJOBRAZ KULTUROWY	61
5.	STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	65
5.1.	ZASOBY, CECHY I WALORY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO ORAZ KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	65
5.1.1.	ZASOBY, CECHY I WALORY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	65
5.1.2.	KRAJOBRAZ KULTUROWY	69
5.1.3.	WALORY TURYSTYCZNE	70
5.2.	ISTNIEJĄCE FORMY OCHRONY ZABYTKÓW ORAZ OCENA STANU OCHRONY ZASOBÓW	74
5.2.1.	OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW	74

5.2.2.	OBIEKTY WPISANE NA LISTĘ ŚWIATOWEGO DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I NATURALNEGO UNESCO ORAZ UZNANE ZA POMNIK HISTORII.....	76
5.2.3.	OBIEKTY WPISANE DO GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW	78
5.2.4.	STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE	85
5.2.5.	MIEJSCA PAMIĘCI ORAZ MIEJSCA ZAGŁADY	86
5.3.	USTALENIA OCHRONY W MIEJSCOWYCH PLANACH ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.....	87
5.4.	OCENA STANU OCHRONY	89
5.5.	WNIOSKI	90
6.	WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA	91
6.1.	SYTUACJA DEMOGRAFICZNA.....	91
6.1.1.	LICZBA MIESZKAŃCÓW I STRUKTURA LUDNOŚCI	91
6.1.2.	MIGRACJE I SALDO MIGRACJI	93
6.1.3.	RUCH NATURALNY LUDNOŚCI	98
6.1.4.	ROZMIESZCZENIE LUDNOŚCI I GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA	100
6.1.5.	STRUKTURA PŁCI I WIEKU ORAZ ROZMIESZCZENIE LUDNOŚCI.	101
6.1.6.	LUDNOŚĆ WEDŁUG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU ORAZ WSKAŹNIKI OBCIĄŻENIA DEMOGRAFICZNEGO	103
6.2.	INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA GMINY ORAZ POZIOM ZASPOKOJENIA POTRZEB MIESZKAŃCÓW W ZAKRESIE USŁUG PODSTAWOWYCH	104
6.2.1.	OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA	104
6.2.2.	WARUNKI ŻYCIA LUDNOŚCI W ZAKRESIE MIESZKALNICTWA.....	106
6.2.3.	USŁUGI ZWIĄZANE Z WYCHOWANIEM I OŚWIATĄ	109
6.2.3.1.	PRZEDSZKOŁA	109
6.2.3.2.	SZKOŁY PODSTAWOWE	110
6.2.4.	USŁUGI PUBLICZNE I ADMINISTRACJA	112
6.2.5.	USŁUGI Z ZAKRESU KULTURY FIZYCZNEJ I SPORTU	113
6.2.6.	USŁUGI KOMERCYJNE	114
6.2.6.1.	HANDEL USŁUGI	114
6.2.6.2.	PRODUKCJA	114
6.2.6.3.	SKŁADY I MAGAZYNY	114
6.2.6.4.	NAUKA I KULTURA	115
6.3.	SYTUACJA EKONOMICZNA GMINY	117
6.3.1.	STRUKTURA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ	117
6.3.2.	RYNEK PRACY	120
6.3.3.	BEZROBOCIE NA TERENIE GMINY	120
7.	POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY	122
7.1.	ANALIZY EKONOMICZNE	122
7.1.1.	STRUKTURA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ	122
7.1.2.	RYNEK PRACY	125
7.1.3.	BEZROBOCIE NA TERENIE GMINY	126
7.1.4.	DOCHODY I WYDATKI GMINY W LATACH 2011 – 2015	127
7.2.	ANALIZY ŚRODOWISKOWE	128
7.3.	ANALIZY SPOŁECZNE	134
7.4.	ANALIZA WNIOSKÓW DO STUDIU UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WIELICZKA	135
7.5.	ANALIZA WNIOSKÓW W SPRAWIE SPORZĄDZENIA LUB ZMIANY MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO ..	136

7.6.	ANALIZA WNIOSKÓW W SPRAWIE SPORZĄDZENIA LUB ZMIANY STUDIU UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY WIELICZKA	137
7.7.	PROGNOZA ROZWOJU DEMOGRAFICZNEGO	138
7.8.	MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA PRZEZ GMINĘ WYKONANIA SIECI KOMUNIKACYJNEJ I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, A TAKŻE INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ, SŁUŻĄCYCH REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH GMINY	142
7.8.1.	WPROWADZENIE	142
7.8.1.1.	CZYNNIKI MAKROEKONOMICZNE MAJĄCE WPŁYW NA GOSPODARKĘ BUDŻETOWĄ I FINANSE GMINY	142
7.8.1.2.	RYZYKA FUNKCJONOWANIA JST	146
7.8.2.	ZESTAWIENIE DOCHODÓW GMINY W LATACH 2011 – 2015	147
7.8.3.	ZESTAWIENIE WYDATKÓW GMINY W LATACH 2011 – 2015	152
7.8.4.	ZESTAWIENIE RELACJI MIĘDZY DOCHODAMI I WYDATKAMI GMINY W LATACH 2011 – 2015	155
7.8.4.1.	WOLNE ŚRODKI OPERACYJNE.....	156
7.9.	BILANS TERENÓW POD ZABUDOWĘ	160
8.	STAN PRAWNY GRUNTÓW	164
8.1.	STRUKTURA WSZYSTKICH GRUNTÓW W GMINIE	164
8.2.	GRUNTY GMINNE	165
9.	STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I UWARUNKOWANIA ROZWOJU	169
9.1.	CHARAKTERYSTYKA OBECNEGO UKŁADU KOMUNIKACJI	169
9.1.1.	SYSTEM TRANSPORTOWY	169
9.1.2.	UKŁAD DROGOWY GMINY.....	169
9.1.3.	UKŁAD KOLEJOWY	170
9.1.4.	UKŁAD PARKINGOWY W CENTRUM WIELICZKI	171
9.1.5.	UKŁAD AUTOBUSOWY	171
9.1.6.	UKŁAD DRÓG ROWEROWYCH	172
9.2.	UWARUNKOWANIA UKŁADU KOMUNIKACJI	172
9.2.1.	ZAŁOŻENIA SYSTEMOWE	172
9.2.2.	UKŁAD DROGOWY	173
9.2.3.	UKŁAD PARKINGOWY W CENTRUM WIELICZKI, WĘZŁY INTEGRACYJNE	175
9.2.4.	UKŁAD KOLEJOWY	175
9.2.5.	UKŁAD AUTOBUSOWY	176
9.2.6.	UKŁAD DRÓG ROWEROWYCH.....	176
9.3.	CHARAKTERYSTYKA OBECNEGO UKŁADU KOMUNIKACYJNEGO	178
9.3.1.	UKŁAD PARKINGOWY W CENTRUM WIELICZKI	178
9.3.2.	BILANS POTRZEB PARKINGOWYCH W CENTRUM WIELICZKI	182
9.3.3.	ANALIZA STOPNIA WYKORZYSTANIA NATĘŻEŃ KRYTYCZNYCH NA SIECI DROGOWEJ W STANIE ISTNIEJĄCYM I PROGNOZIE	183
9.3.4.	KONSEKWENCJE ROZWOJU LUDNOŚCIOWEGO I KOMERCYJNEGO W PÓŁNOCNEJ CZĘŚCI GMINY	186
9.4.	PODSUMOWANIE UWARUNKOWAŃ ROZWOJU PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY	187
10.	STAN SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I UWARUNKOWANIA ROZWOJU	192
10.1.	ZAOPATRZENIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ	192
10.1.1.	STAN ISTNIEJĄCY	192

10.1.2. OCENA FUNKCJONOWANIA SYSTEMU	193
10.2. ZAPOTRZEBOWANIE W WODĘ	193
10.2.1. STAN ISTNIEJĄCY	193
10.2.2. OCENA FUNKCJONOWANIA SYSTEMU	195
10.3. ODPROWADZENIE ŚCIEKÓW I WÓD OPADOWYCH	196
10.3.1. STAN ISTNIEJĄCY - KANALIZACJA SANITARNA	196
10.3.2. STAN ISTNIEJĄCY - KANALIZACJA DESZCZOWA	198
10.3.3. OCENA FUNKCJONOWANIA SYSTEMU	200
10.4. ZAOPATRZENIE W ENERGIĘ CIEPLNĄ I GAZ	201
10.4.1. STAN ISTNIEJĄCY – ENERGIA CIEPLNA	201
10.4.2. STAN ISTNIEJĄCY – GAZ	202
10.4.3. OCENA FUNKCJONOWANIA SYSTEMU	205
10.5. TELEKOMUNIKACJA	205
10.5.1. STAN ISTNIEJĄCY	205
10.5.2. OCENA FUNKCJONOWANIA SYSTEMU	207
11. STAN GOSPODARKI ODPADAMI	207
11.1. GOSPODARKA ODPADAMI KOMUNALNYMI	207
11.2. STAN ISTNIEJĄCY	208
11.3. GOSPODARKA ODPADAMI W GMINIE WIELICZKA	210
11.4. OCENA FUNKCJONOWANIA SYSTEMU	212
11.5. STOPIEŃ UPORZĄDKOWANIA	212
12. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA	213
12.1. HAŁAS, DRGANIA I WIBRACJE	213
12.2. PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE NIEJONIZUJĄCE	214
12.3. ZAGROŻENIE POWAŻNĄ AWARIĄ	215
12.4. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI	216
12.5. OGRANICZENIA WYNIKAJĄCE Z DOKONANEJ EKSPLOATACJI GÓRNICZEJ KOPALNI SOLI WIELICZKA	218
13. WYSTĘPOWANIE OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH	221
14. WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH ORAZ WYSTĘPOWANIE TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH	226
14.1. ZŁOŻA KOPALIN I EKSPLOATACJA GÓRNICZA	226
14.2. GŁÓWNE ZBIORNIKI WÓD PODZIEMNYCH	231
15. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH I LOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH	232
15.1. PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO	232
15.2. REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO NA LATA 2014 – 2020 ORAZ ZINTEGROWANE INWESTYCJE TERYTORIALNE	242
16. WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH	246
17. OCENA UWARUNKOWAŃ ROZWOJU GMINY WIELICZKA	249
17.1. PRZESTRZENNE MOŻLIWOŚCI ROZWOJU MIASTA I GMINY WIELICZKA	251

1.WPROWADZENIE

1.1. PODSTAWA I CEL OPRACOWANIA STUDIUM

Opracowanie wykonane zostało na potrzeby Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wieliczka. Studium sporządzane jest w oparciu o Uchwałę Nr XXVIII/341/2016 Rady Miejskiej w Wieliczce z dnia 29 listopada 2016r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wieliczka, umowę Nr WGU-4/2017 z dnia 27 stycznia 2017r. oraz wymogi ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2017r., poz. 1073 z późn. zm.).

Studium stanowi podstawowy dokument koordynacji działań samorządu lokalnego, uwzględniający potrzeby społeczności oraz spełniający wymogi zgodności z prawem. Jest to dokument planistyczny zawierający długofalowe zamierzenia, określający kierunki przestrzennych przemian, jak również przekształceń układu komunikacyjnego i infrastruktury technicznej na obszarze całej gminy.

Postępujący rozwój gminy i miasta Wieliczka a także znaczące zainteresowanie inwestorów terenami znajdującymi się w granicach gminy, spowodowały konieczność ustalenia takich kierunków rozwoju gminy, które pozwolą uzyskać oczekiwane wysokie standardy życia, przy uwzględnieniu stanu ładu przestrzennego i zasad jego ochrony oraz zrównoważonego rozwoju.

Potrzeba opracowania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Wieliczka wynika zarówno z przesłanek formalnych, merytorycznych jak i oczekiwań mieszkańców wnioskujących o nowe tereny budowlane.

1.2. KONSTRUKCJA I METODA OPRACOWANIA

Dokument studium składa się z:

- 1) części tekstowej obejmującej
 - a) część 1 - „Stan istniejący i uwarunkowania rozwoju gminy Wieliczka”, stanowiąca załącznik nr 1 do uchwały,
 - b) część 2 - „Kierunki rozwoju zagospodarowania przestrzennego gminy Wieliczka”, stanowiąca załącznik nr 2 do uchwały;
- 2) części graficznej, stanowiącej załącznik nr 3 do uchwały, w skład której wchodzi załączniki graficzne w skali 1:10 000:
 - a) nr 1 „Przeznaczenie i zagospodarowanie terenu – stan istniejący”,
 - b) nr 2 „Środowisko przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe – uwarunkowania”,
 - c) nr 3 „Infrastruktura techniczna i układ komunikacyjny – uwarunkowania”,
 - d) nr 4 „Kierunki ochrony środowiska przyrodniczego i jego zasobów, krajobrazu oraz dziedzictwa kulturowego i zabytków”,
 - e) nr 5 „Infrastruktura techniczna i układ komunikacyjny - kierunki”,
 - f) nr 6 „Kierunki zmian i rozwoju struktury funkcjonalno – przestrzennej”.

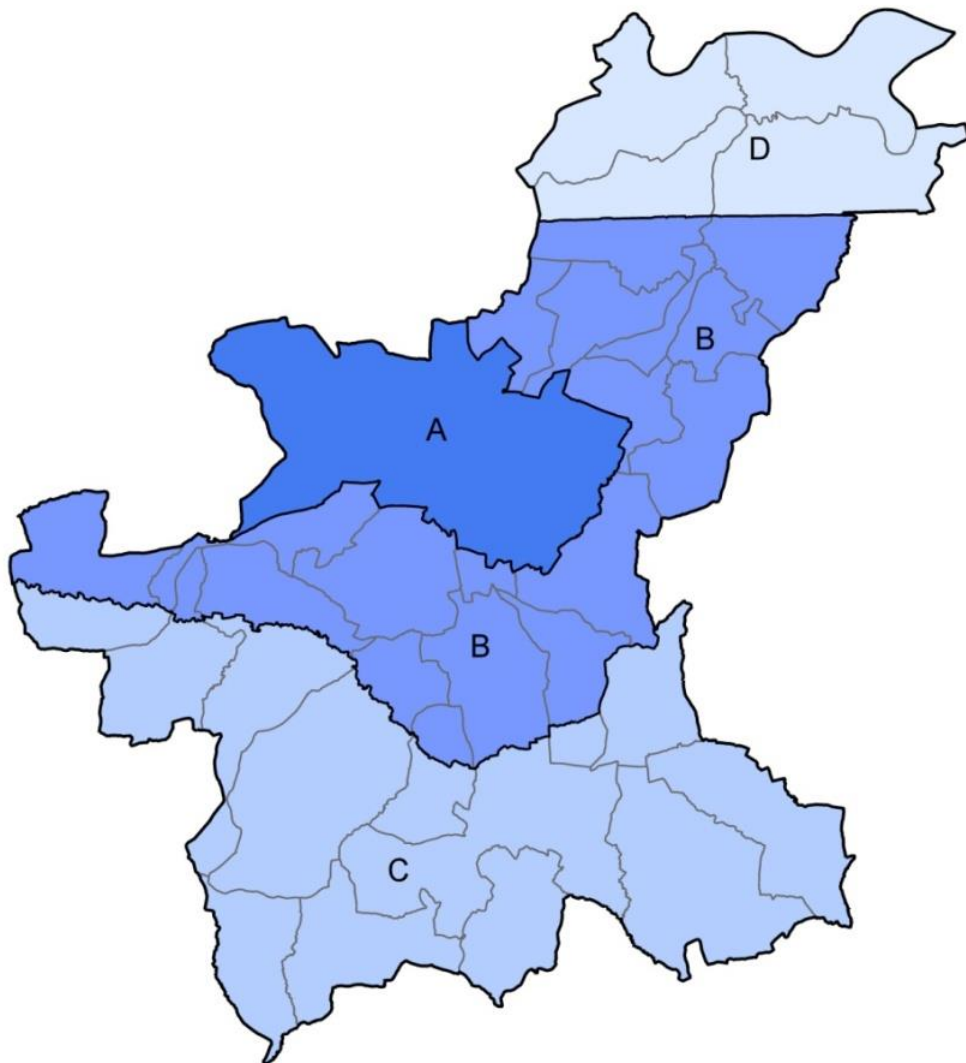
Gmina, w dokumencie Studium, podzielona została na cztery obszary funkcjonalne A, B, C i D. Powyższy podział, w okresie sporządzania dokumentu Studium, nawiązuje do obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Wieliczka, przyjętych przez Radę Miejską w Wieliczce uchwałami dnia 29 września 2005 roku i został utrzymany w kolejnych opracowaniach planistycznych.

Obszary funkcjonalne na terenie miasta i gminy Wieliczka to :

- **obszar A** – o powierzchni 1337 ha - obejmujący miasto Wieliczka,

- **obszar B** – o powierzchni 3305,45 ha - obejmujący wsie: Czarnochowice, Śledziejowice, Strumiany, Mała Wieś, Zabawa, Sułków, Rożnowa, Lednica Górna, Siercza, Grabówki, Sygnezów, Pawlikowice oraz południową część wsi Kokotów, Węgrzce Wielkie i północną część wsi Golkowice, Podstolice, Koźmice Wielkie, Koźmice Małe, Mietniów,
- **obszar C** - o powierzchni 3921,21 ha – obejmujący południową część wsi: Golkowice, Podstolice, Koźmice Wielkie, Koźmice Małe i Mietniów oraz wsie: Janowice, Chorągwica, Raciborsko, Grajów, Dobranowice, Jankówka, Gorzków, Byszyce,
- **obszar D** - powierzchni 1313ha - obejmujący wsie: Brzegi i Grabie oraz północną część wsi Kokotów i Węgrzce Wielkie.

Schemat nr 1 - Obszary funkcjonalne na terenie miasta i gminy Wieliczka

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY WIELICZKA

2.1. PODSTAWOWE DANE O GMINIE

Gmina Wieliczka o powierzchni 100,1 km² (powierzchnia miasta -13,4 km²), jest największą gminą powiatu wielickiego. Zamieszkuje ją 57.478 mieszkańców (na koniec 2016 roku stan ludności gminy Wieliczka, wg danych GUS - według faktycznego miejsca zamieszkania Miasto Wieliczka pełni funkcję głównego miasta powiatu.

Pod względem administracyjnym gminę tworzy miasto Wieliczka i 29 sołectw: Brzegi, Byszyce, Chorągwica, Czarnochowice, Dobranowice, Golkowice, Gorzków, Grabie, Grabówki, Grajów, Jankówka, Janowice, Kokotów, Koźmice Małe, Koźmice Wielkie, Lednica Górna, Mała Wieś, Mietniów, Pawlikowice, Podstolice, Raciborsko, Rożnowa, Siercza, Strumiany, Sułków, Sygneczów, Śledziejowice, Węgrzce Wielkie, Zabawa oraz miasto Wieliczka. Gmina ma charakter miejsko – wiejski.

Struktura powierzchni pokazuje, że ponad 73% ogólnej powierzchni gminy to użytki rolne, a ilość gospodarstw rolnych sięga liczby 1620, przy średniej wielkości około 2,2 ha. Użytki leśne to 8% powierzchni gminy, a więc lesistość gminy jest niewielka. Bezpośrednio pod terenem miasta znajduje się kopalnia soli.

2.2. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE

Gmina Wieliczka położona jest w południowej części Polski, na południowy – wschód od miasta Krakowa. Jej obszar rozciąga się na osi północ - południe w kotlinie pomiędzy wzgórzami Pogórza Wielickiego, u podnóża Karpat. Ma to bezpośredni wpływ na ukształtowanie terenu na tym obszarze.

Zajmuje centralne miejsce w województwie małopolskim oraz wchodzi w skład powiatu wielickiego razem z gminami: Biskupice, Gdów, Kłaj oraz Niepołomice.

Gmina Wieliczka graniczy bezpośrednio:

- od północy i północnego zachodu z miastem Krakowem,
- od wschodu z gminami Biskupice i Niepołomice,
- od południa z gminami Dobczyce i Gdów,
- od zachodu z gminami Świątniki Górne i Siepraw.

Obszar gminy Wieliczka położony jest w dorzeczu rzeki Raby, Wilgi i Serafy, które to rzeki wpływają do Wisły, stanowiącej północną granicę gminy. Ukształtowanie terenu gminy jest urozmaicone. Część południowa ma bardzo zróżnicowaną rzeźbę terenu, natomiast północna, położona w pradolinie Wisły, jest raczej nizinna.

2.3. HISTORIA I UKŁAD PRZESTRZENNY

Historia Wieliczki wiąże się nierozzerwalnie z odkrytymi w XII wieku pokładami soli kamiennej. Badania archeologiczne wykazały, że w okolicach Wieliczki sól warzono już 3500-2500 lat p.n.e. Po raz pierwszy wzmianka o Wieliczce występuje w dokumencie legata Idziego z lat 1123-1127, określającym dochody z soli klasztoru benedyktynów w Tyńcu. Osada nazwana jest w nim Magnum Sal, co oznaczało Wielka Sól. Z czasem zaprzestano używać słowa Sól, a wyraz Wielka został przekształcony w nazwę Wieliczka.

W 1290 roku nastąpiła lokacja Wieliczki, dokonał jej Przemysław II, potwierdzając dokument przygotowany rok wcześniej przez Henryka IV Probusa, a zezwalający braciom Jeskowi i Hysinboldowi (którzy stali się pierwszymi wójtami) założyć w Wielkiej Soli miasto na prawie frankońskim. Trzynastego wieku sięgają również dzieje wielickiego zamku, który od początku pełnił rolę siedziby administracyjnej Żup Krakowskich - połączonych

warzelni i kopalni soli w Wieliczce oraz Bochni. Miasto od początku swego istnienia było nierozdzielnie związane z kopalnią i dzięki niej rozślawione zostało na cały świat. Skarb wielicki służył nie tylko Wieliczce, ale całej Polsce. Dochód z handlu solą stanowił 1/3 dochodu państwa i pozwalał na utrzymanie rodziny królewskiej, gwarantował też pensje dostojnikom państwowym i profesorom Akademii Krakowskiej. Z dochodów tych budowano i restaurowano klasztory i kościoły, a nawet zamek wawelski. Wiele rodzin magnackich i krakowskich mieszczan, takich jak m.in.: Bonerowie, Wierzyńkowie, Morsztynowie, Lubomirscy wzbogaciło się na Żupach Krakowskich.

Intensywny rozwój miasta nastąpił za panowania Kazimierza Wielkiego, który około połowy XIV wieku rozbudował istniejący wcześniej Zamek Żupny, a w 1356 roku ustanowił Sąd Sześciu Miast, w skład którego oprócz Krakowa, Sącza, Bochni, Olkusza i Kazimierza weszła również Wieliczka. W pięć lat później przeniósł miasto z prawa frankońskiego na magdeburskie. W tym czasie powstał szachownicowy układ miasta z centralnie położonym rynkiem, z którego czterech kątów wychodziły po dwie ulice. Miasto zostało otoczone murem obronnym z 21 basztami i dwoma bramami: Krakowską i Kłosowską. W 1363 roku powstał tu szpital górniczy. Na przełomie XIII/XIV w. ufundowano również kościół parafialny św. Klemensa, który przebudowywany i modernizowany dotrwał do czasów obecnych. Rozwój miejscowości następował również w XV w, kiedy to zbudowany został wodociąg i chodniki. W tym czasie uregulowano także status prawny Żupy w wydanej w 1368 r. „Ordynacji” zwanej później Statutem Żup Krakowskich. Nastąpił wzmożony rozwój rzemiosła, potrzebni bowiem byli handlarze solą, czyli prasołowie, bednarze, kowale, kołodzieje, stolarze, powoźnicy, piekarze, rzeźnicy, krawcy, szewcy, kuśnierze, tkacze a nawet złotnicy. Kopalnia Soli w dalszym ciągu przynosiła wielkie zyski. W połowie XIV wieku pogłębiony został Szyb Regis. Okres największego rozkwitu wielickiej kopalni przypada właśnie na wiek XVI, kiedy to żupnikami byli Andrzej Kościelecki, Jan Boner i Sebastian Lubomirski.

Na przełomie XV i XVI w. w kopalni wielickiej pojawiają się pierwsi zwiedzający, poczet ich zapoczątkował Mikołaj Kopernik. W XV wieku powiększa się obszar Wieliczki poprzez nabyte nowe tereny: łąki, pastwiska oraz wsie jak: Kłosów, Marcinkowice, Lednica. Powstają także pierwsze cechy rzemieślnicze. W 1598 roku kardynał Jerzy Radziwiłł dokonuje konsekracji drewnianego kościoła pw. św. Sebastiana.

Powolny spadek rozkwitu miasta zapoczątkowany został w 1657 roku, kiedy zostało ono obrabowane i częściowo spalone przez Szwedów. W czasie wojny północnej w 1704 roku zniszczył je pożar. W tym czasie na Wieliczkę spada wiele innych klęsk. Miasto trawią nie tylko pożary, ale też epidemie. Narastają też właśnie religijne między innowiercami a katolikami. Wieliczka zaczyna chylić się ku upadkowi.

9 czerwca 1772 roku, w wyniku I rozbioru Polski, Wieliczkę zajęli Austriacy. Zaborca natychmiast wprowadził swoich urzędników, zlikwidował dotychczasowe przywileje, a językiem urzędowym uczynił język niemiecki. Austriacy zajmując Wieliczkę, dostrzegli jednak jej skarb, jakim była kopalnia. Widząc w niej źródło dużych dochodów zadbali o jej rozwój. Ważną sprawą stało się zwiedzanie podziemi. W tym celu zlecono wykonanie rzeźb solnych i szeregu atrakcji przyciągających licznych zwiedzających, przyczyniając się tym samym do rozślawienia kopalni w świecie. Do wzrostu znaczenia samego miasta przyczyniło się uruchomienie połączenia kolejowego z Krakowem w 1857 roku, utworzenie pierwszej w Galicji Szkoły Górniczej w 1861 roku, a także ulokowanie siedziby nowo powstałego powiatu wielickiego w 1867 roku.

W 1918 roku Wieliczka odzyskała niepodległość, ale miasto było bardzo zaniedbane i zniszczone. Przystąpiono więc do porządkowania i odbudowy Wieliczki. Na Rynku Dolnym w 1933 r. założono planty. W tym też czasie zlikwidowano powiat oraz przeniesiono istniejącą Szkołę Górniczą.

4 września 1939 roku na miasto spadły pierwsze bomby, a 7 września wkroczyły oddziały Wehrmachtu. Wojna uwidoczniła się głównie w eksterminacji Żydów. Część z nich zginęła w Puszczy Niepołomickiej, wielu wywieziono do obozu zagłady w Bełżcu. W odwecie za akcje ruchu oporu okupanci rozstrzeliwują Polaków w publicznych egzekucjach (1943 r.). Mimo to na terenie Wieliczki i okolic działa dobrze zorganizowana Armia Krajowa. W 1944 roku w kopalni powstał obóz pracy, gdzie miały być produkowane silniki do samolotów. Wyzwolenie Wieliczki nastąpiło 21 stycznia 1945 roku. W zmienionych warunkach ustrojowych zaczęły się tworzyć urzędy i instytucje, powstawać spółdzielcze osiedla mieszkaniowe oraz szkoły. W tym czasie została zelektryfikowana linia kolejowa Kraków - Wieliczka. Ważnym wydarzeniem tamtych dni jest wpisanie wielickiej kopalni, 8 września 1978 roku na listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO.

W 1990 roku Wieliczka przystępuje do nadrobienia zaniedbań cywilizacyjnych. Nawiązana zostaje współpraca partnerska z miastami europejskimi Bergkamen w Niemczech oraz Saint - Andre - lez - Lille we Francji. W 1992 roku w wielickiej kopalni, w poprzeczni Mina, następuje wyciek wody. Górnicza katastrofa spowodowała ogromne zagrożenie nie tylko dla kopalni, ale również dla całego miasta. Wskutek wycieku zapadło się torowisko linii kolejowej oraz tereny klasztoru o.o. Franciszkanów. Ofiarna akcja ratownicza doprowadziła jednak do zahamowania wycieku.

W ostatnich latach Wieliczka wkroczyła na ścieżkę zdecydowanego rozwoju, co stało się możliwe dzięki dobremu wykorzystaniu środków europejskich. Korzystając z dofinansowań zewnętrznych w latach 2008-2014 została przeprowadzona **rewitalizacja centrum historycznego miasta**, przebudowana została płyta Rynku Górnego w Wieliczce oraz ulice prowadzące do niego.

2.4. NAJWAŻNIEJSZE CELE POLITYKI PRZESTRZENNEJ

Podstawowym celem rozwoju gminy i miasta Wieliczka jest poprawa warunków życia mieszkańców poprzez rozwój podstawowych funkcji, jakimi są zamieszkanie, praca, wypoczynek i możliwości kształcenia.

Stworzenie warunków bezpiecznego, komfortowego i aktywnego życia przy zapewnieniu warunków ochrony i poprawy stanu środowiska naturalnego możliwe jest dzięki sprawnie funkcjonującej strukturze przestrzennej. W skład takiej struktury wchodzi podstawowe funkcje, prawidłowo rozmieszczone i powiązane w przestrzeni, uwzględniające lokalne uwarunkowania tj.:

- środowisko przyrodnicze,
- wartości kulturowe,
- istniejące zainwestowanie,
- istniejący układ komunikacyjny.

Istotnym elementem rozwoju jest podniesienie atrakcyjności gminy i miasta Wieliczka poprzez wykorzystanie obecnego potencjału wynikającego z charakteru terenów, tworzących obszar gminy w celu zaspokojenia potrzeb turystów oraz mieszkańców gminy.

Mając na uwadze wartości przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe, występujące na obszarze gminy, określa się jako równie istotny cel ich ochronę. Wiąże się to z utrzymaniem lokalnych wartości oraz prawidłowym wykorzystaniem zasobów i walorów, zapewniając ich sprawne funkcjonowanie oraz bezpieczeństwo ekologiczne mieszkańców miasta, gminy i regionu.

Kolejnym celem jest ożywienie gospodarcze gminy i tworzenie różnorodnych miejsc pracy poprzez prowadzenie sprzyjającej polityki dla rozwoju usług związanych z obsługą gminy, handlu organizowanego w zakresie istniejących i przewidywanych terenów przemysłowo-usługowych, handlu detalicznego poprzez udogodnienia lokalizacyjne, w

ramach terenów mieszkaniowych oraz w sąsiedztwie głównych arterii komunikacyjnych oraz innych usług i urządzeń obsługi dających miejsca pracy. Zapewni to sprawne funkcjonowanie miasta i gminy oraz zaspokoi potrzeby mieszkańców.

Przy tworzeniu warunków dla dalszego rozwoju gospodarczego należy wykorzystać sprzyjające okoliczności jak również szanse stwarzane przez zlokalizowaną, na terenie miasta Wieliczka unikalną Kopalnię Soli, wpisaną na Listę Światowego Dziedzictwa Kultury UNESCO oraz jej majątek związany z rozwojem funkcji uzdrowiskowej. Najważniejsze walory turystyczne Kopalni Soli, istniejące zespoły zabytkowe miasta Wieliczka i sołectw sprzyjają rozwojowi aktywności gospodarczej w skali regionu. Ze względu na nieprzemysłowy charakter gminy, w którym dominującą rolę pełniły dotychczas rolnictwo oraz działalność usługowa, zwiększenie potencjału kulturowego oraz oferty turystycznej, jak również agroturystycznej będzie miało niezwykle duży i korzystny wpływ na kierunki rozwoju gminy.

Ożywieniu gospodarczemu sprzyja również położenie gminy w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Krakowa, jako ośrodka metropolitalnego skupiającego elementy, które mogą być wykorzystane w procesach przemian zachodzących w gminie Wieliczka.

Powiązania komunikacyjne, takie jak droga krajowa nr 4, projektowana autostrada A4, jak również przebieg przez obszar gminy magistrali kolejowej (E30) o znaczeniu krajowym sprzyjają rozwojowi gospodarczemu gminy.

W zakresie mieszkalnictwa zapewnienie warunków dla realizacji programu mieszkaniowego nastąpi poprzez wskazanie w Studium nowych terenów pod budownictwo mieszkaniowe m.in. wielorodzinne, w obszarach posiadających szczególne predyspozycje dla rozwoju tej funkcji, w warunkach niestwarzających istotnych kolizji z występującymi zasobami przyrodniczo – krajobrazowymi oraz zasobami kulturowymi.

Określone powyżej cele definiują działania zmierzające do poprawy:

- standardu życia mieszkańców,
- stanu infrastruktury społecznej,
- stanu środowiska naturalnego gminy.

Ich realizacja przyczyni się do dynamicznego rozwoju miasta i gminy Wieliczka.

Podniesie to również poziom ładu przestrzennego, zwiększy sprawność funkcjonowania miasta i gminy jak również powiąże z regionem i krajem.

Tworzenie w mieście i gminie wielu atrakcyjnych i zróżnicowanych indywidualnych możliwości inwestowania dla mieszkańców, jednostek i podmiotów gospodarczych, umożliwi rozwój gospodarczy oraz stworzy warunki do podniesienia standardów życia w mieście i sołectwach gminy.

2.4.1.STRATEGIA ROZWOJU GMINY WIELICZKA NA LATA 2015-2020

Strategia Rozwoju Gminy Wieliczka na lata 2015-2020 stanowiąca załącznik do Uchwały nr VIII/70/2015 Rady Miejskiej w Wieliczce z dnia 25 czerwca 2015r. jest dokumentem strategicznym dla rozwoju gminy.

W w/w wypracowana została misja rozwoju Gminy i Miasta Wieliczka, która złożona jest z czterech elementów. Na misję składają się:

- 1) **główny cel** – zasadnicza aspiracja rozwoju;
- 2) **domeny strategicznego rozwoju** – podstawowe obszary prowadzenia polityki rozwoju;
- 3) **wartości** – istotne z punktu widzenia rozwoju miasta wartości, to w co wierzymy;
- 4) **standardy zachowań organizacyjnych** – procedury, polityki i schematy działania.

Tak skonstruowana misja rozwoju Gminy i Miasta Wieliczka, złożona z czterech elementów, stanowi integralną całość.

Misja obejmuje zarówno główny cel wyznaczający zasadniczy kierunek dążeń, domeny strategicznego rozwoju – wskazujące obszary koncentracji wysiłków, jak i wartości oraz standardy zachowań, które towarzyszą procesowi wyboru i realizacji zadań, wpisujących się w określone w celu i strategii główne kierunki rozwoju.

Czteroelementową misję rozwoju Gminy i Miasta Wieliczka, w ujęciu szczegółowym, stanowią:

1) Cel główny - aspiracja rozwoju Gminy Wieliczka: aspiracja rozwoju Gmina

- a) ***Wieliczka buduje swoją światową markę.*** Jako jeden z wierzchołków turystycznego trójkąta „Kraków – Wieliczka - Oświęcim” jest miejscem, które zagraniczni i krajowi turyści muszą zobaczyć. Zachwycają się wyjątkową Kopalnią Soli - podziemną częścią miasta, Zamkiem Żupnym, ale także dają się zauroczyć klimatem małego miasteczka, któremu ton nadają pełne uroku restauracyjki i kawiarnie, sklepiki z pamiątkami, galerie oraz wydarzenia kulturalne,
- b) ***Wieliczka to rozwijająca się gospodarczo gmina z dominującą rolą przemysłu turystycznego.*** Turystyka jest kołem zamachowym gospodarki gminy. Hotele, gastronomia, galerie, wydarzenia kulturalne, infrastruktura obsługująca turystykę, to dziedziny, w których powstają miejsca pracy dla jej mieszkańców. ***Gmina dba także o tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości w innych obszarach*** takich, które nie są inwazyjne dla środowiska i nie umniejszają potencjału turystycznego Gminy,
- c) ***Wieliczka to dobra, wygodna do zamieszkania Gmina*** - można tu rozwijać swoje pasje, uczyć się przez całe życie, realizować osobiste aspiracje a także korzystać z edukacji na wysokim poziomie. Mieszkańcy Gminy żyją w miejscu bezpiecznym, gdzie zapewnione są ***europejskie standardy życia***, a w zasięgu ręki dostępne atrakcje Krakowa. Wieliczka to gmina gdzie ***mieszkańcy mają szansę brać odpowiedzialność za rozwój swojego otoczenia*** i wpływać na ważne dla Gminy rozstrzygnięcia;

2) Domeny strategicznego rozwoju Gminy Wieliczka - zgodnie z zapisem misji rozwoju Miasta i Gminy Wieliczka wyodrębniono pięć domen (obszarów) strategicznego rozwoju:

- a) Domena 1. **Funkcjonalna gmina – wysoka jakość usług komunalnych, komunikacyjnych i administracyjnych** - w ramach domeny, wskazano trzy pożądane kierunki:
 - **Powszechny dostęp do usług komunalnych** dla mieszkańców Gminy. Zdecydowana większość gospodarstw ma dostęp do głównych usług komunalnych, prądu, gazu, wody; duża część gospodarstw domowych posiada także dostęp do infrastruktury kanalizacyjnej; drogi między miejscowościami powiatu są bezpieczne (oświetlone i odwodnione z bezpiecznymi trakcjami dla pieszych); w instytucjach publicznych korzysta się z energooszczędnych źródeł energii, także alternatywnych (np. energia solarna dla znaków drogowych); gmina prowadzi skuteczną politykę gospodarowania odpadami komunalnym,
 - **Sprawną i funkcjonalną sieć transportową i komunikacyjną** - w ramach prowadzonej przez władze Gminy polityki rozwojowej bardzo ważne miejsce zajmują także działania związane z zapewnieniem sprawnego i funkcjonalnego układu komunikacyjnego i transportowego na terenie Gminy, który służyć ma celom społeczno-gospodarczym, pojawiającym się inwestorom i przedsiębiorcom, a także obsłudze przepływów mieszkańców

- po terenie gminy, jak i w ramach aglomeracji krakowskiej, która stanowi istotny rynek pracy dla mieszkańców miasta i gminy Wieliczka,
- **Wysoka jakość usług administracyjnych.** - mieszkańcy Gminy są profesjonalnie obsługiwani w urzędzie i jego placówkach a także poprzez elektroniczne narzędzia obsługi administracyjnej; większość z koniecznych spraw administracyjnych można załatwić nie wychodząc z domu (przez Internet lub telefonicznie); praca urzędu dostosowana jest także do potrzeb mieszkańców pracujących poza terenem Gminy i późno wracających do domu,
- b) Domena 2. **Gmina rozwijająca swój kapitał społeczny** - w ramach domeny pożądany stan docelowy koncentruje się na następujących obszarach, w których powinny następować wskazane kierunki zmian:
- **Dobre warunki do zaspokojenia potrzeb edukacyjnych,** duże możliwości realizacji **potrzeb kulturalnych** oraz rozwijania swoich zainteresowań i samorealizacji; w Gminie są rozwiązane problemy z opieką nad dziećmi w wieku przedszkolnym, mieszkańcy są zadowoleni z poziomu i jakości oferty edukacyjnej placówek oświatowych na każdym etapie edukacji; uczniowie szkół podstawowych i gimnazjów osiągają wysokie wyniki nauczania gwarantujące dostęp do renomowanych szkół na dalszych etapach kształcenia; placówki edukacyjne są zarządzane w sposób racjonalny, ograniczający nadmierne koszty biurowe. Na wysokim poziomie funkcjonuje szkolnictwo artystyczne (zespół szkół muzycznych I i II stopnia); mieszkańcy mają szansę na realizację zróżnicowanych potrzeb kulturalnych oraz rozwijania swoich zainteresowań; na terenie gminy funkcjonują instytucje samorządowe pełniące role centrów aktywności kulturalnej dla mieszkańców,
 - **Łagodzenie i wyrównywanie społecznych kontrastów** - w Gminie Wieliczka dba się o niwelowanie społecznych kontrastów – prowadzone są działania skutecznie przeciwstawiające się wykluczeniu społecznemu; stopniowo, etapami wprowadza się działania niwelujące bariery dostępu osób niepełnosprawnych oraz osób wykluczonych społecznie do wszelakich usług oraz zwiększające ich aktywność społeczno-zawodową; duża uwaga poświęcona jest wsparciu rodzin z dziećmi, nie tylko pod względem zapewnienia dostępnej oferty w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3, ale także rozwojowi infrastruktury pomocowej wspomagającej rodziny nieradzące sobie w funkcjach opiekuńczo wychowawczych (przemoc w rodzinie, uzależnienia); ważnym priorytetem stają się także działania wspierające aktywność społeczną osób starszych, a także rozwój dostępnej na terenie gminy oferty w zakresie opieki dziennej i całodobowej skierowanej do seniorów potrzebujących wsparcia opiekuńczego; gmina dba także o zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych swoich mieszkańców, poprzez rozbudowę zasobu mieszkań komunalnych,
 - **Aktywni, odpowiedzialni i obywatelscy mieszkańcy Gminy** - mieszkańcy Miasta i Gminy Wieliczka to osoby aktywne, charakteryzujące się nastawieniem obywatelskim, biorące odpowiedzialności za rozwój społeczności lokalnych i sąsiedzkich; w Gminie obserwuje się dynamiczny rozwój stowarzyszeń i aktywność niesformalizowanych grup mieszkańców; pielęgnuje się i rozwija poczucie tożsamości historycznej i kulturowej mieszkańców z terenu wielickiego. Służą temu liczne działania nastawione na pobudzanie aktywności kulturalnej mieszkańców poszczególnych miejscowości w Gminie,

c) Domena 3. **Zdrowa i sportowa Gmina Wieliczka** - w ramach domeny określono dwa pożądane kierunki rozwoju Gminy tj.:

- Wieliczka jako profesjonalny, atrakcyjny i rozpoznawalny ośrodek treningowy, charakteryzujący się:

- rozbudowaną bazą hotelową zapewniającą warunki dla działań treningowych – baza pobytowa dla sportu profesjonalnego z wysokiej i niższej półki,
- ofertą spędzania czasu wolnego dostępną po godz. 17-tej – „miasto żyje po 17-tej” i oferuje interesującą ofertę gastronomiczno – kulturalną. W tym celu wykorzystywany jest potencjał miejsca budujący klimat,
- organizacją na swoim terenie zróżnicowanych zawodów sportowych, co najmniej o randze regionalnej i ogólnopolskiej,
- rozbudowanym obiektem Solnego Miasta – wyposażonym dodatkowo w halę treningową, pomieszczenia techniczne, restaurację, zadaszone korty tenisowe,
- wykorzystaniem wszystkich atutów ulokowanych na terenie Gminy – m.in. wykorzystując również Powiatowy Park Rozwoju w Wieliczce (hala pełnowymiarowa) - od strony Krakowa Solne Miasto, a od strony Niepołomic Powiatowy Park Rozwoju,
- promocją swojego potencjału i możliwości w oparciu o wybrane dyscypliny sportowe i rozpoznawalnych sportowców,

- Wieliczka jako **centrum rekreacji, gmina dbająca o zdrowie swoich mieszkańców** charakteryzuje się:

- kompleksowymi ścieżkami rowerowymi dostępnymi na terenie całej Gminy,
- zorganizowaną, całoroczną ofertą rekreacyjną i sportową. Dodatkowo w lecie działają: skatepark w Bogucicach, ale przede wszystkim zorganizowane kąpieliska w Brzegach - jest to letnia oferta dla mieszkańców Gminy oraz Krakowian. Natomiast w zimie ofertę rekreacyjno-sportową wzbogaca Podstolice Ski,,
- istnieniem na jej terenie wyznaczonych i przygotowanych ścieżek rekreacyjnych i spacerowych nawiązujących do historii i tradycji Gminy. Odróżnia to Wieliczkę od Krakowa czy innych miejscowości. Koncepcje tworzone są np. we współpracy z Muzeum Żup Krakowskich i PTTK,
- promowaniem aktywności fizycznej wśród dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez rodzinne imprezy z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury (takie jak marszobiegi),
- promowaniem aktywności fizycznej w szkołach – np. międzyszkolne zawody sportowe,

d) Domena 4. **Wieliczka zwrócona ku turystom i kuracjom** - w ramach domeny określono następujące pożądane kierunki rozwoju Gminy tj.:

- Powstanie **Małopolskiego Miasta Tradycji Górniczych** w Wieliczce - centrum regionalnego stworzonego na potrzeby zachowania i kultywowania historii obszaru, tradycji i zwyczajów górniczych w oparciu o unikatowe innowacyjne technologie multimedialne; realizacja interdyscyplinarnego przedsięwzięcia, stanowić będzie połączenie historii miasta Wieliczka, Kopalni Soli Wieliczka i tradycji górniczych przekazywanych odbiorcom za pomocą scenograficzno-filmowych środków przekazu, projekcji, ekspozycji, gier interaktywnych. Kompleksowe zagospodarowanie obszaru będzie obejmować również infrastrukturę towarzyszącą,

- Wieliczka staje się małopolskim miastem o charakterze uzdrowiskowo – turystycznym; najbardziej rozpoznawana atrakcja turystyczna jaką niewątpliwie jest Kopalnia Soli w Wieliczce oraz Zamek Żup Krakowskich wzbogacona jest o komplementarną ofertę dostępną dla turystów w centrum miasta, które **nastawione jest na obsługę ruchu turystyczno – uzdrowiskowego**; ujawnia się to poprzez działające kafejki, pub’y, restauracje, cukiernie, lodziarnie, sklepiki z pamiątkami, galerie itp.; rynek wielicki w okresie letnim to przestrzeń, gdzie funkcjonują liczne ogródki kawiarniane oraz restauracje w towarzystwie muzyki często wykonywanej na żywo (regionalnej, jazz, i inna),
 - w centrum miasta **działa tęźnia** – element przyciągający kuracjuszy, jak i turystów; w tężniach efektywnie **wykorzystywane są wody solankowe**. Obok tężni rozwija się oferta zabiegowa (nie tylko dla kuracjuszy, ale także turystów, czy mieszkańców gminy) – **sieć zabiegowa, kąpiele solankowe, błota, balneologia**; w przyszłości działa także szpital uzdrowiskowy (w gestii Kopalni Soli Wieliczka) oferując zabiegi skoncentrowane na leczeniu górnych dróg oddechowych. Wieliczka to też miejsce gdzie SPA jest „powszechnie realizowane” – przy hotelach wyższej kategorii działają ośrodki SPA&Wellness, a usługi w tym zakresie są także oferowane w centrum Miasta,
 - w charakter miasta uzdrowiskowo – turystycznego wpisują się także strefy zieleni – **zagospodarowane parki** ze stosowną ofertą infrastrukturalną – ścieżki spacerowe, rowerowe, pijalnie soków, miejsca gdzie można się spotkać, porozmawiać, ale także (co ważne) posłuchać muzyki na żywo,
 - w Wieliczce działa **lokalny transport turystyczny (meleksy)** obsługujący głównie zwiększony ruch turystyczny z Szybu Regis, pozwalające w sposób ciekawy na dotarcie turystów i kuracjuszy w różne miejsca miasta i gminy; w Wieliczce są także wyznaczone i zorganizowane trakty piesze/rowerowe umożliwiające dotarcie do ciekawych miejsc na terenie gminy np. na Grabówki, do Podstolic, etc.,
 - Wieliczka może się pochwalić kompletem **wydawnictw po mieście i gminie** – w tym **przewodnik** po Gminie Wieliczka w formie książkowej, dodatkowo **mapa** wraz z przewodnikiem prezentująca szlaki turystyczno – rekreacyjne oraz trasy tematyczne możliwe do zwiedzania przez turystę czy kuracjusza indywidualnie bądź z przewodnikiem,
 - Wieliczka ma rozpoznawalne **produkty lokalne** m.in.: lody wielickie, nalewka oraz ciasteczka zwane *kajpuski* z miętą i hasłem przewodnim „Poczuj miętę do Wieliczki”,
 - **Punkt Informacji Turystycznej** jest „operatorem czasu lokalnego” – w jednym miejscu dostępna jest informacja o ofercie hotelowej, gastronomicznej, wydarzeniach, atrakcjach - jednym słowem wszystko co dla turysty i kuracjusza jest ważne; działa także **witryna WWW integrująca funkcjonującą na terenie Gminy ofertę turystyczną, kulturalną, hotelową z ruchem turystycznym i uzdrowiskowym**; szyb Regis staje się obszarem aktywnej informacji turystycznej, w ramach której funkcjonuje elektroniczna rezerwacja hotelowa oraz informacje dotyczące spędzania wolnego czasu po godz. 18.00,
- e) Domena 5. **Wieliczka – dobre miejsce na biznes:**
- Gmina Wieliczka dążąc do stworzenia na jej terenie **sprzyjających warunków dla prowadzenia i rozwoju działalności gospodarczych** koncentruje swoje działania głównie na przygotowywaniu terenów inwestycyjnych gotowych na

przyjęcie inwestorów oraz zapewnieniu wysokiej jakości usług świadczonych na potrzeby podmiotów gospodarczych; ważnym aspektem wspierającym rozwój gospodarczy Gminy jest także dbałość o rozwój infrastruktury transportowej, komunikacyjnej oraz technicznej, które realizowane są w ramach wcześniej opisanych kierunków strategicznego rozwoju gminy,

- w Gminie **funkcjonuje Wielicka Strefa Aktywności Gospodarczej**, która jest w pełni przygotowanym pod względem formalno-technicznym terenem inwestycyjnym pod lokowanie zewnętrznych inwestorów (scalenie i podział gruntów, uzbrojenie terenu); powołany jest podmiot zarządzający strefą, który odpowiada za skuteczną promocję strefy oraz pozyskiwanie, obsługę i utrzymanie inwestorów zewnętrznych; działania podmiotu zarządzającego w tym zakresie obejmują wszystkie aktywności począwszy od przygotowania oferty, pośrednictwa w kontakcie z właścicielami terenów, towarzyszeniu inwestorowi w całym procesie lokowania inwestycji aż po wsparcie i obsługę podczas prowadzenia działalności,
- ustalony plan zagospodarowania WSAG pozwala na lokowanie się jedynie takich działalności, które są bezpieczne dla środowiska, nie są uciążliwe dla mieszkańców i nie będą negatywnie oddziaływały na strefy mieszkaniowe zlokalizowane w pobliżu granic strefy,
- w Gminie dynamicznie **rozwija się sektor lokalnych przedsiębiorstw**, przy czym najbardziej widoczne jest to w branżach związanych z usługami około turystycznymi (usługi noclegowe, gastronomiczne, spa itp.) oraz usługami „cywilizacyjnymi” kierowanymi do mieszkańców; ważnym wyzwaniem staje się także zapewnienie wyższej jakości usług dla mieszkańców w związku z rezydencjalnym charakterem części Gminy,
- zwiększa się także liczba działalności gospodarczych prowadzonych w formule e-biznes, co dodatkowo wspierane jest przez Gminę poprzez stwarzanie sprzyjających warunków do modernizacji i realizacji inwestycji na terenie Gminy w zakresie rozbudowy infrastruktury teleinformatycznej;

3) Wartości:

- a) dobrobyt mieszkańców - komfort życia, bezpieczeństwo, zdrowie,
- b) odwoływanie się do tradycji lokalnych,
- c) solidarność, partycypacja, poszanowanie form dialogu,
- d) edukacja, rozwój zawodowy i osobisty,
- e) szacunek, tolerancja, przyzwoitość, honor, życzliwość;

4) Standardy zachowań:

- a) rozwój Gminy odbywa się w sposób **zaplanowany, przemyślany i profesjonalny**, gwarantujący racjonalność i efektywność podejmowanych działań,
- b) podejmowanie ważnych dla rozwoju Gminy i jej mieszkańców decyzji i działań odbywa się w oparciu o **zasadę transparentności, z możliwie największym udziałem jego mieszkańców** (konsultacje społeczne, partycypacja społeczna),
- c) kierujemy się **konsekwencją w realizacji ustalonych celów i zamierzeń** zwracając **szczególny nacisk na jakość realizowanych działań** (tj. terminowość, zapewnienie odpowiednich zasobów w tym finansowych),
- d) stawiamy na **merytorykę w podejmowanych działaniach** opierająca się na własnej wiedzy oraz wiedzy zewnętrznych ekspertów w danej dziedzinie,
- e) w zarządzaniu Gminą i jej rozwojem **wykorzystujemy nowoczesne metody i technologie**,
- f) **współpraca międzysektorowa** jest kluczowa dla skutecznego i efektywnego rozwoju Gminy Wieliczka.

Strategia Rozwoju Gminy Wieliczka na lata 2015-2020 jest spójna z priorytetami i celami dokumentów szczebla krajowego i regionalnego.

3. PRZEZNACZENIE, ZAGOSPODAROWANIE I UŻYTKOWANIE TERENU – STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO

3.1. PRZEZNACZENIE

Na terenie Gminy Wieliczka obowiązują aktualnie 4 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla obszarów:

- **A** – o powierzchni 1337 ha - obejmujący miasto Wieliczka,
- **B** – o powierzchni 3305,45 ha - obejmujący wsie: Czarnochowice, Śledziejowice, Strumiany, Mała Wieś, Zabawa, Sułków, Rożnowa, Lednica Górna, Siercza, Grabówki, Sygnezów, Pawlikowice oraz południową część wsi Kokotów, Węgrzce Wielkie i północną część wsi Golkowice, Podstolice, Koźmice Wielkie, Koźmice Małe, Mietniów,
- **C** - o powierzchni 3921,21 ha – obejmujący południową część wsi: Golkowice, Podstolice, Koźmice Wielkie, Koźmice Małe i Mietniów oraz wsie: Janowice, Chorągwica, Raciborsko, Grajów, Dobranowice, Jankówka, Gorzków, Byszyce,
- **D** - powierzchni 1313ha - obejmujący wsie: Brzegi i Grabie oraz północną część wsi Kokotów i Węgrzce Wielkie.

Tabela nr 1 Obowiązujące na terenie gminy miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego i ich zmiany

lp.	NAZWA MPZP	NR UCHWAŁY UCHWAŁAJĄCEJ	NR UCHWAŁY ZMIENIAJĄCEJ
obszar A			
1.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Wieliczka – obszar A	Uchwała Nr XLVI/ 763/2010 z dnia 10 listopada 2010r.	1. Uchwała Nr XXVI/366/2012 z dnia 19 grudnia 2012r, 2. Uchwała Nr XXXIII/434/2013 z dnia 25 czerwca 2013 r. 3. Uchwała Nr XLV/600/2014 z dnia 30 czerwca 2014, 4. Uchwała Nr X/112/2015 z dnia 29 września 2015, 5. Uchwała Nr XII/167/2015 z dnia 26 listopada 2015 6. Uchwała

			Nr XLIII/499/2017 z dnia 14 listopada 2017
obszar B			
2.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Wieliczka – obszar B	Uchwała Nr XVII/232/2016 z dnia 17 kwietnia 2016r.	1. Uchwała Nr XLIII/500/2017 z dnia 14 listopada 2017
obszar C			
3.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Wieliczka – obszar C	Uchwała Nr XXVI/314/2016 z dnia 27 października 2016r.	1. Uchwała Nr XLIII/501/2017 z dnia 14 listopada 2017
obszar D			
4	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Wieliczka – obszar D	Uchwała Nr XLV/601/2014 z dnia 30 czerwca 2014r,	1. Uchwała Nr X/113/2015 z dnia 29 września 2015 2. Uchwała Nr XLII/489/2017 z dnia 30 listopada 2017r.

Podstawowym celem sporządzonych planów było stworzenie prawnych warunków dla zagospodarowania przestrzennego obszaru w zgodności z wymogami kształtowania ładu przestrzennego i wymogami zrównoważonego rozwoju oraz kierunkami wyznaczonymi w obowiązującym dokumencie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wieliczka. Plany stanowią podstawę realizacji programów inwestycyjnych w terenach przeznaczonych do zabudowy, ochrony cennych zasobów przyrodniczych i kulturowych obszaru oraz rozwoju funkcji służących rekreacji i turystyce, a w szczególności:

- 1) wprowadzania zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i wielorodzinnej oraz mieszkaniowo – usługowej i usługowej, w zakresie usług komercyjnych i publicznych;
- 2) koncentrowania zabudowy produkcyjno - usługowej o charakterze wielofunkcyjnym, w sąsiedztwie autostrady i linii kolejowej;
- 3) budowy, przebudowy, rozbudowy elementów układu komunikacyjnego niezbędnego dla zapewnienia dostępności obszaru jak i właściwego skomunikowania terenów o określonym przeznaczeniu oraz budowy, przebudowy i rozbudowy sieci i urządzeń infrastruktury technicznej, niezbędnych dla obsługi obszaru objętego planem oraz o znaczeniu ponadlokalnym;
- 4) zgodnego z przepisami odrębnymi wykorzystania rozpoznanych i udokumentowanych złóż powierzchniowych kruszyw naturalnych;
- 5) ochrony i zachowania walorów przyrodniczych i krajobrazowych;
- 6) ochrony walorów zabytkowych i kulturowych w tym przede wszystkim Kopalni Soli i zabytkowego zespołu urbanistycznego historycznego Miasta Wieliczka oraz wykorzystania tych unikatowych walorów dla rozwoju funkcji turystycznej, m.in. poprzez poprawę bazy turystycznej;
- 7) turystycznego i rekreacyjnego wykorzystania obszarów, w tym poprzez zachowanie terenów zieleni nieurządzonej dla rozwoju tych funkcji.

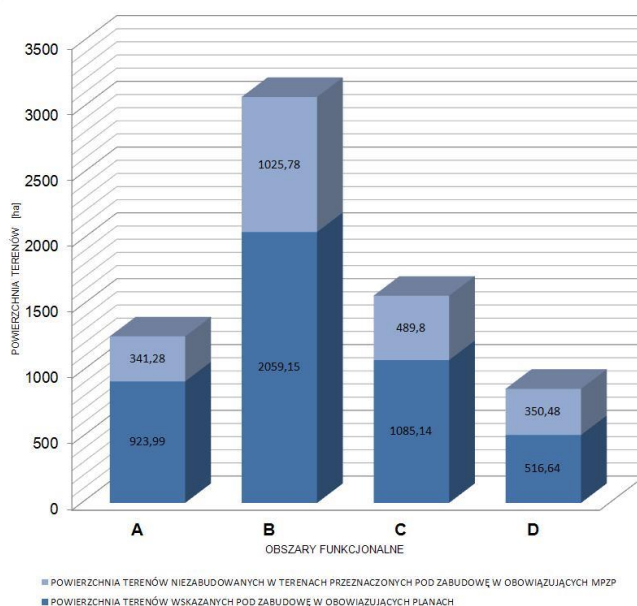
3.2. ISTNIEJĄCE ZAGOSPODAROWANIE W ODNIESIENIU DO TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ I ZAINWESTOWANIE OBOWIĄZUJĄCYCH MIEJSKOWYCH PLANACH ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO ORAZ GŁÓWNYCH KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO OKREŚLONYCH W OBOWIĄZUJĄCYM STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WIELICZKA

Analizie poddano tereny przeznaczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod zabudowę i porównano je z terenami zainwestowanymi, w czterech obszarach funkcjonalnych A, B, C i D – dla których obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Na podstawie analizy ustalono, iż w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego dla obszaru:

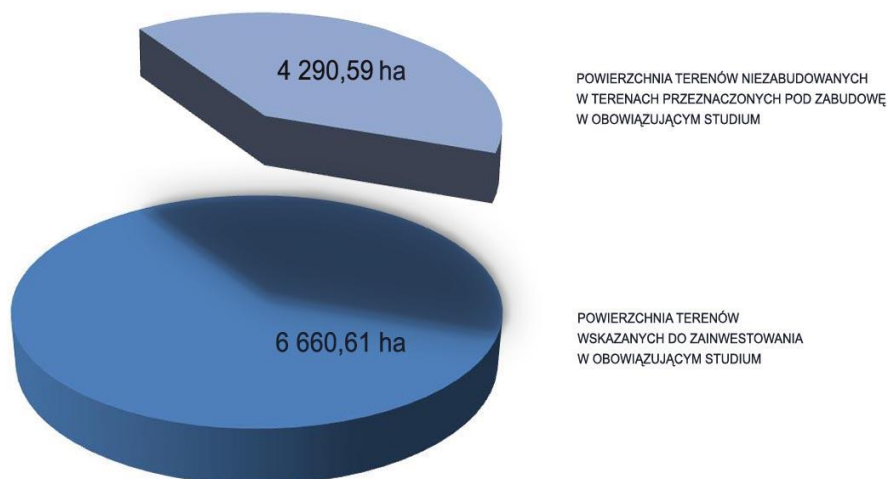
- 1) **A** – uchwalonym uchwałą Nr XLVI/763/2010 Rady Miejskiej w Wieliczce dnia 10 listopada 2010r - zmienionym uchwałami z 2012, 2013, 2014 i 2015 roku – wyznaczono **923,99 ha** terenów przeznaczonych pod zabudowę, z czego **582,71 ha** to tereny zabudowane a **341,28 ha** niezabudowane;
- 2) **B** – uchwalonym uchwałą Nr XVII/232/2016 Rady Miejskiej w Wieliczce dnia 7 kwietnia 2016r - wyznaczono **2059,15 ha** terenów przeznaczonych pod zabudowę, z czego **1025,78 ha** to tereny zabudowane a **1033,37 ha** niezabudowane;
- 3) **C** – uchwalonym uchwałą Nr XXVI/314/2016 Rady Miejskiej w Wieliczce dnia 27 października 2016r. - zmienionym uchwałą z 2017 roku – wyznaczono **1085,17 ha** terenów przeznaczonych pod zabudowę, z czego **595,37 ha** to tereny zabudowane a **489,80 ha** niezabudowane;
- 4) **D** – uchwalonym uchwałą Nr XLV/601/2014 Rady Miejskiej w Wieliczce dnia 30 czerwca 2014r - zmienionym uchwałą z 2015 roku – wyznaczono **516,64 ha** terenów przeznaczonych pod zabudowę, z czego **166,61 ha** to tereny zabudowane a **350,48 ha** niezabudowane.

Schemat nr 2.– Powierzchnie terenów niezabudowanych w terenach przeznaczonych pod zabudowę w obowiązujących mpzp

Łączna powierzchnia terenów niezainwestowanych na obszarze miasta i gminy Wieliczka wynosi 2214,93 ha co stanowi ok. 22 % całego obszaru. Największe rezerwy terenów przeznaczonych pod zabudowę znajdują się w granicach obszaru B – 1033,37 ha.

Schemat nr 3 – Powierzchnie terenów niezabudowanych w terenach przeznaczonych pod zabudowę w obowiązującym Studium

W mieście i gminie Wieliczka znajduje się 4290, 59 ha wolnych terenów przeznaczonych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Wieliczka do zabudowy i zainwestowania, tereny te stanowią ok. 42 % powierzchni gminy. W obowiązującym Studium kierunek rozwoju terenów jako budowlany ustalony został dla powierzchni 6660, 612 ha.

Istniejące zagospodarowanie w odniesieniu do terenów przeznaczonych pod zabudowę i zainwestowanie obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz głównych kierunków zagospodarowania przestrzennego określonych w obowiązującym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wieliczka zobrazowano na schematach nr 2 i 3. Tereny zainwestowane w granicach terenów przeznaczonych pod zainwestowanie w obowiązujących aktach prawa miejscowego i nr 2 Tereny zainwestowane w granicach terenów przeznaczonych pod zainwestowanie w obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

3.3. ZAGOSPODAROWANIE I UŻYTKOWANIE

Układ przestrzenny Gminy Wieliczka kształtował się przez wieki w oparciu o przebieg dróg, zróżnicowaną rzeźbę terenu, zespoły leśne oraz historyczne zaszczości.

Na całym obszarze gminy koncentracje zainwestowania mieszkaniowo – usługowego skupiają się wzdłuż głównych dróg lub stanowią od nich odgałęzienie.

Najbardziej czytelne są układy wzdłuż ciągów:

- równoległego do linii kolejowej, który przebiega wzdłuż drogi od Bieżanowa do Podłęża, obejmując zabudowę wsi Kokotów i Węgrzce Wielkie,

- na odcinku drogi w kierunku Gdowa,
- drogowego na kierunku N-S łączącego Wieliczkę z północnym i południowym obszarem gminy,
- ciągu na kierunku W-Z przebiegającego pasmami wzniesień od Golkowic do Rożnowej.

W zależności od gęstości sieci drogowej tj. ilości kierunków powiązań układu wsi jest bardziej zwarty lub rozczłonkowany. Problem rozproszenia zabudowy charakterystyczny dla całego obszaru wiejskiego gminy Wieliczka występuje szczególnie w części południowej.

Diagnoza stanu istniejącego została przedstawiona na rysunku nr 1 „Przeznaczenie i zagospodarowania terenów – stan istniejący”.

W śródmiejskiej historycznej części miasta Wieliczka przeważa zwarta zabudowa mieszkaniowo – usługowa. Pierzeje ulic i placów tworzą budynki jedno- oraz dwukondygnacyjne, z dachami spadzistymi. Sporadycznie występują dwu- oraz trzy kondygnacyjne budynki wolnostojące.

Największa koncentracja zabudowy jednorodzinnej wolnostojącej zlokalizowana jest w bezpośrednim sąsiedztwie centrum, a także wzdłuż głównych ulic miasta, ze szczególnym zagęszczeniem terenu pomiędzy ulicami Powstania Warszawskiego i Marszałka Józefa Piłsudskiego – zabudowa dwukondygnacyjna z dachami spadzistymi - oraz na obszarze os. Lekarka – zabudowa modernistyczna i postmodernistyczna – dwukondygnacyjna, z dachami płaskimi.

Przedmieścia miasta to zabudowa jednorodzinna i zagrodowa. Przeważają budynki starsze o złym stanie technicznym. Zagospodarowanie terenu o niskiej intensywności w tym obszarze wynika z większej powierzchni działek budowlanych. W ostatnich latach, zauważalna jest skłonność budowania obiektów rezydencjonalnych.

Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna występuje jedynie w granicach miasta, ze względu na najbardziej miejski charakter tego obszaru, a także na bliskość aglomeracji, jaką jest Kraków. Tereny zabudowy wielorodzinnej to głównie zabudowa blokowa lat 80-tych XX wieku. Są to obiekty z płaskimi dachami do wysokości pięciu kondygnacji. W Wieliczce występuje pięć osiedli z zabudową wielorodzinną: na zachód od centrum, przy ul. Kościuszki - os. Szymanowskiego, os. Kościuszki oraz na wschód od centrum, przy ul. Asnyka - os. Asnyka, os. Wincentego Pola oraz os. Sienkiewicza. Biorąc pod uwagę analizę sytuacji demograficznej oraz procesów gospodarczych określa się ilość nieskonsumowanych terenów budowlanych, pod zabudowę mieszkaniową, zarówno jedno- jak i wielorodzinną, jako kierunkowo niewystarczającą.

Obszar B obejmujący tereny po północnej i południowej oraz wschodniej stronie miasta, ciągnące się od linii kolejowej Kraków - Rzeszów do doliny Wilgi, charakteryzuje wysoka dynamika rozwoju szczególnie po jego północnej stronie.

Koncentracja zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej wraz z usługami następuje wzdłuż istniejących dróg z Wieliczki w kierunku Czarnochowic i Kokotowa, Zabawy i Sułkowa do Węgrzce Wielkich, a także wzdłuż drogi z Krakowa do Podłęża. Zwarte zespoły zabudowy występują w sołectwach Kokotów i Węgrzce Wielkie. Po stronie wschodniej obszaru zabudowa mieszkaniowa i zagrodowa zgrupowana jest wzdłuż drogi Kraków- Gdów.

W części południowej obszaru B zabudowa zlokalizowana jest wzdłuż dróg wylotowych z miasta o kategorii gminnej, powiatowej i wojewódzkiej. Najważniejsza jest droga w kierunku Dobczyc oraz powiązania poszczególnych wsi na kierunku wschód - zachód, w tym szczególnie w paśmie dróg przyległych do miasta na kierunku W-Z Lednica Górna – Rożnowa-Siercza – Golkowice. Przeważa tu zabudowa o charakterze zagrodowym.

Obszar B cechuje zwarta i w miarę zdyscyplinowana zabudowa, skoncentrowana w części północnej, przede wszystkim w sołectwie Węgrzce Wielkie, Śledziejowice i Kokotów. W ramach przeważających zespołów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej występują przejawiające tendencje koncentracji obiekty usług komercyjnych oraz pojedyncze obiekty drobnej wytwórczości w miejscach zbiegu głównych arterii komunikacyjnych. Na obszarach peryferyjnych tworzą się przysiółki będące załącznikiem rozwijającego się zainwestowania.

Obszar C obejmuje tereny w południowej części gminy. Cechuje go przewaga układów rozczłonkowanych skupiających zabudowę wzdłuż istniejących dróg przy znacznej przewadze zabudowy rozproszonej.

Zróznicowany odnośnie wielkości zainwestowania mieszkaniowo – usługowego z uwagi na predyspozycje rozwojowe wynikające z dostępności komunikacyjnej, stanu zainwestowania ustalonego do porządkowania i rozwoju. Zabudowa zwarta występuje w sołectwach Koźmice Wielkie, Podstolice. Towarzyszy jej program usług, nie wykazujący takich tendencji koncentracji jak w obszarze B. Udział zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej w ramach obszaru C jest porównywalny.

Obszar D stanowiący teren na północ od linii kolejowej jest mało zabudowany. Skoncentrowana zabudowa wzdłuż ciągów komunikacyjnych ma charakter zagrodowy. W obszarze D przeważają tereny obejmujące eksploatację kruszywa.

Zabudowa w poszczególnych obszarach nawiązuje swoim charakterem do form architektury tradycyjnej poprzez wysokość, kształt dachów jak również wkomponowanie w otoczenie, przy uwzględnieniu ukształtowania terenu.

Miasto, ze względu na ukształtowanie terenu i walory przyrodniczo – krajobrazowe stwarza duże możliwości dla rozwoju usług sportu i wypoczynku, niestety nie zawsze w pełni wykorzystywane. Posiada ono szereg urządzeń sportowych, takich jak: Stadion Klubu Sportowego „Górnik”, salę gimnastyczną, korty tenisowe oraz boiska sportowe. Oferta uzupełniana jest przez stowarzyszenia kultury fizycznej oferujące zajęcia o różnej formie m.in.: piłkę nożną, siatkówkę, koszykówkę, gimnastykę, karate, kung-fu, taekwon-do, judo, boks, tenis stołowy, szachy, lekkoatletykę itp.

Ilość obiektów nie jest jednak wystarczająca do obsługi nie tylko mieszkańców miasta, ale także całej gminy. Zapotrzebowanie na tego typu obiekty rośnie szczególnie w sąsiedztwie rozrastających się terenów zabudowy mieszkaniowej.

Analizując rekreacyjno – spacerowe tereny zielone, w centrum można wyróżnić zespoły parkowe – Park A. Mickiewicza, Park św. Kingi, Ogród Zamku Żupnego oraz planty w obrębie Dolnego Rynku. Na obrzeżach miasta, ważnym terenem zieleni jest Lasek Krzyszkowicki.

Stosunkowo dużą powierzchnię terenu zajmują ogródki działkowe, wykorzystywane głównie w celach rekreacyjnych przez mieszkańców miasta. Zlokalizowane są przeważnie w otoczeniu terenów mieszkaniowych.

Obszar Gminy Wieliczka ma urozmaicony charakter pod względem krajobrazowym. Zasoby naturalne pozwalają na prowadzenie różnorodnych form wypoczynku i rekreacji. W granicach sołectwa Sygneczów zlokalizowane są ogródki działkowe w obrębie, których mieszkańcy mogą rozwijać pewną formę wypoczynku.

Na obszarze gminy Wieliczka znajduje się kilka akwenów wodnych, które można przystosować do wykorzystania jako miejsca rekreacji i wypoczynku. Istniejące w obrębie gminy stawy na Grabówkach po odpowiednim zagospodarowaniu również mogą stać się nowym miejscem rekreacji dla mieszkańców i turystów. Wyróbiska po żwirowe w Brzegach i Grabiu oraz starorzecze Wisły oraz rzeka Wilga są atrakcyjnym terenem dla propagowania sportu wędkarskiego.

Gmina Wieliczka posiada dobrze rozwiniętą sieć urządzeń sportowo – rekreacyjnych. Boiska piłkarskie oraz kluby sportowe zlokalizowane są niemal w każdym sołectwie. W

większości wymagają modernizacji i wyposażenia w zaplecza socjalne. Dotyczy to w szczególności boisk sportowych zlokalizowanych w sołectwach: Brzegi, Chorągwica, Czarnochowice, Golkowice, Grabie, Grajów, Kokotów, Koźmice Wielkie, Pawlikowice, Podstolice, Siercza, Sułków, Sygnezów, Śledziejowice, Węgrzce Wielkie.

Turystyka o znaczeniu krajowym i międzynarodowym związana jest szczególnie z Kopalnią Soli wpisaną na listę światowego dziedzictwa UNESCO. Niestety zainteresowanie pozostałymi zespołami zabytkowymi zgromadzonymi na obszarze miasta jest znikome i ogranicza się jedynie do zwiedzania ich przez lokalnych turystów.

Przez miasto Wieliczka przebiega żółty szlak pieszy. Na jego trasie znajdują się: Zamek Żupny, Kościół św. Klemensa, Rynek Główny, Kościół św. Sebastiana. Miasto przecina także szlak rowerowy, traktując je jako bazę wypadową lub fragment trasy biegnącej przez pozostałe sołectwa.

Prócz szlaków lokalnych, znajdujemy na terenie Wieliczki obiekty należące do ponadregionalnych szlaków tematycznych. Jest to zabytek klasy zerowej - modrzewiowy kościół św. Sebastiana z XVI wieku, położony na stoku wzgórza Babiny, należący do Szlaku Architektury Drewnianej oraz przypisana do Szlaku Kopalnianego – Przemysłowego, zwanego szlakiem techniki, zabytkowa Kopalnia Soli.

Miasto dysponuje motelami, hotelami, pensjonatami, campingami oraz polem namiotowym. Hotele posiadają średni standard i w większości nie posiadają infrastruktury towarzyszącej (m.in. parkingi) oraz dogodnej obsługi komunikacyjnej. W większości przypadków motele i pensjonaty nie odpowiadają standardowi klasy, do której są zakwalifikowane. Biorąc pod uwagę rosnące zainteresowanie Wieliczką turystów krajowych i zagranicznych istniejące zaplecze jest niewystarczające.

Za walor turystyczny w sołectwach można uznać interesujący krajobraz, łagodny klimat, zalesienia w dogodnym położeniu. Tereny te nadają się szczególnie dla rozwoju turystyki aktywnej jak również agroturystyki. Turystyka na obszarze gminy rozwija się głównie w oparciu o szlaki turystyczne, piesze i rowerowe mające charakter lokalny. Szlak pieszy żółty przebiega przez Wieliczkę, Przymiarki, Żakową, Hucisko, Dziekanowice, Dobczyce. Szlak rowerowy „Okrężny” o długości 23km po Pogórzu Wielickim przebiega przez Wieliczkę, Siercze, Brzeziny, Pawlikowice, Koźmice Małe, Raciborsko, Grajów, Dobranowice, Sułków, Biskupice, Lednice Górna.

Bardzo istotne dla atrakcyjności szlaków pieszych i rowerowych są punkty widokowe znajdujące się:

- w Brzegach, gdzie można podziwiać widok na wały i Zakole Wisły,
- wzdłuż drogi w Podstolicach - z widokiem na kościół w Gorzkowie,
- w Byszycach - z panoramą Tatr,
- w Raciborsku - z widokiem na zalew w Dobczycach i Tatry,
- w Chorągwicy - widok na panoramę Wieliczki.

W ramach turystyki na obszarze gminy rozwija się również jazda konna w oparciu o istniejące zaplecze w postaci stadniny koni w Sierczy.

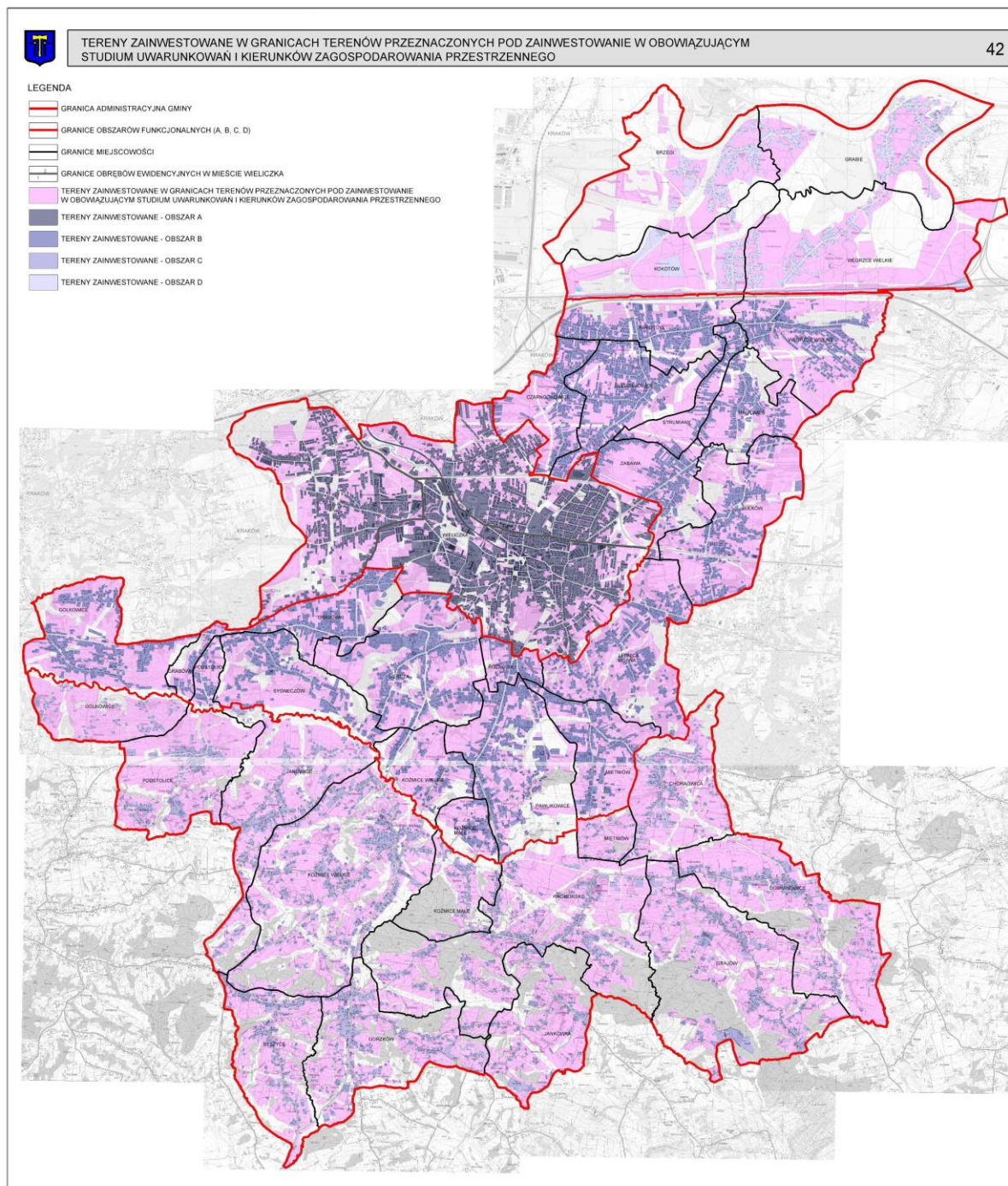
Uzupełnienie terenów intensywnie zainwestowanych stanowią tereny zieleni ogródków przydomowych oraz publicznej zieleni urządzonej w ścisłym centrum miasta w postaci Parku Mickiewicza, Parku św. Kingi oraz plant w obrębie Dolnego Rynku – tzw. Alei Jana Pawła II.

W sąsiedztwie centrum wyodrębniony jest także teren zieleni nieurządzonej stoku Pod Baranem, pas zieleni wzdłuż rzeki Serafy wychodzący poza teren Parku Mickiewicza oraz rzeki Świdniówki, biegnącej wzdłuż wschodniej granicy miasta. Poza historycznym centrum znajdziemy także jako formę zieleni cmentarz komunalny oraz szereg terenów ogródków działkowych. W północno zachodniej części miasta, wyodrębnia się użytek ekologiczny,

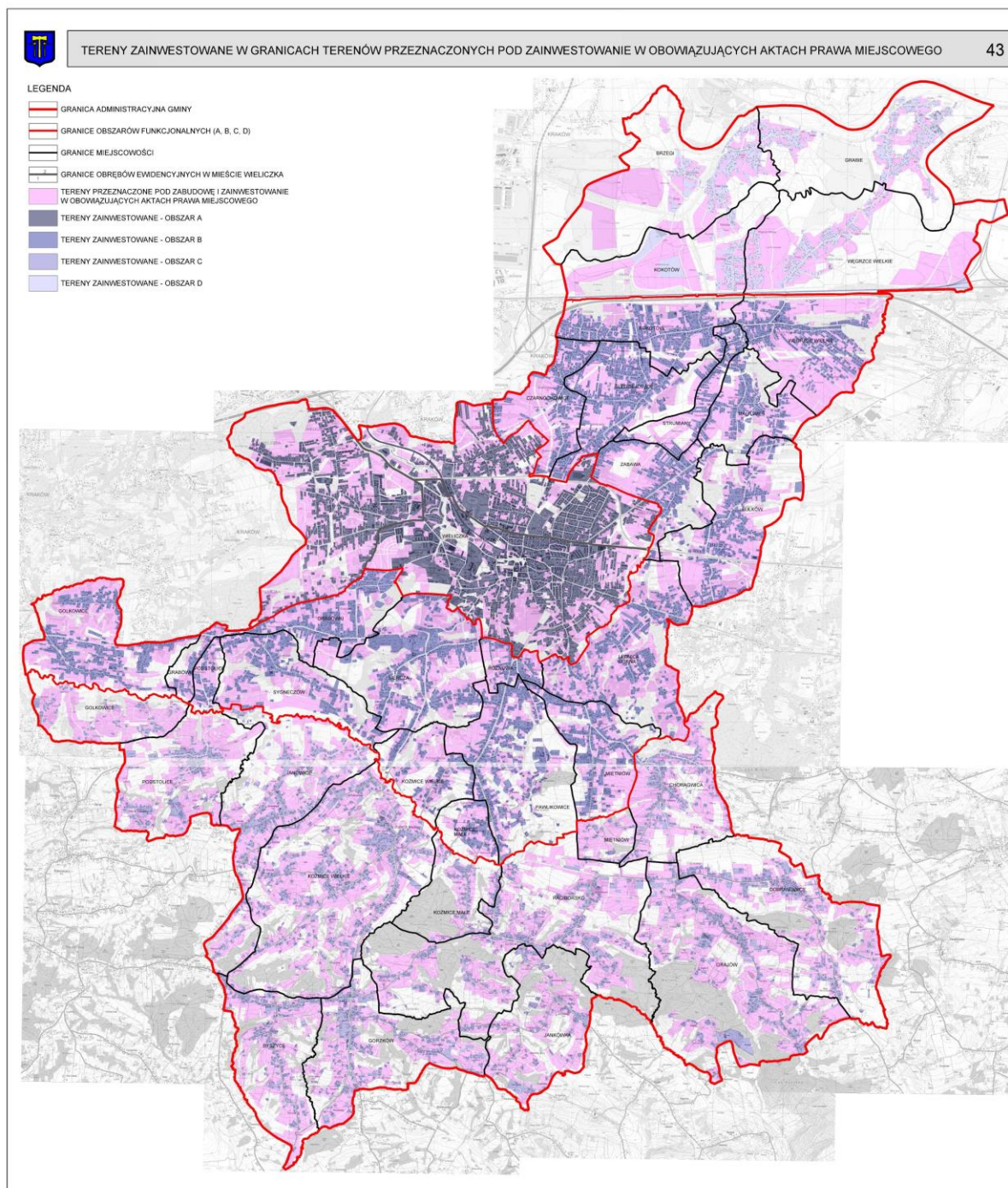
jakim jest Lasek Krzyszkowicki. Należy zwrócić uwagę na zmniejszające się powierzchniowo tereny zieleni publicznej, szczególnie w rejonach zabudowy wielorodzinnej.

Na obrzeżach miasta i na terenie sołectw, ze względu na mniejsze zainwestowanie, znajduje się większa ilość terenów o zróżnicowanych formach zieleni rozproszone w obszarze gminy. Przeważa zielen leśna od Byszyc do Grajowa. W części północnej i centralnej dominują zielen łąkowa w dolinie Wisły oraz ciągi nieurządzonej zieleni wzdłuż Wilgi i jej dopływów.

Schemat 4 Tereny zainwestowane w granicach terenów przeznaczonych do zainwestowania w obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Schemat 5 Tereny zainwestowane w granicach terenów przeznaczonych pod zainwestowanie w obowiązujących aktach prawa miejscowego

4. STAN ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I KRAJOBRAZU ORAZ WYMÓG JEGO OCHRONY

4.1. RZEŻBA TERENU

Zgodnie z podziałem fizycznogeograficznym Polski obszar Gminy Wieliczka znajduje się na granicy dwóch regionów fizjograficznych: Północnego Podkarpacia oraz Zewnętrznych Karpat Zachodnich. Z Północnego Podkarpacia na terenie Gminy występuje makroregion Kotlina Sandomierska, a w jej obrębie dwa mezoregiony: Nizina Nadwiślańska i Pogórze Bocheńskie. Z Zewnętrznych Karpat Zachodnich występuje makroregion Pogórze Zachodniobeskidzkie, a w jego obrębie mezoregion Pogórze Wielickie.

Obszar Gminy Wieliczka rozciąga się na osi północ- południe w kotlinie pomiędzy wzgórzami Pogórza Wielickiego u podnóża Karpat. Ma to bezpośredni wpływ na ukształtowanie terenu na tym obszarze. Rzeźba jest zróżnicowana i urozmaicona.

Północna część Gminy znajdująca się w szerokiej dolinie Wisły ma bardzo małe deniwelacje terenu. Powierzchnia terenu jest płaska i wyrównana o wysokościach bezwzględnych wynoszących 192- 200 m n.p.m.

Wysoczyzna Wielicko- Gdowska, występująca bezpośrednio na południe od doliny Wisły charakteryzuje się szerokimi garbami o wysokości do 260-280 m n.p.m. rozciętymi szerokimi płaskodennymi dolinami. Wydziela się tu Pagór Bogucic, Zabawy, Śledziejowic, Węgrze Wielkich a z obniżeń Kotlinę Wielicki. Obszar w zachodniej części rozcina płaskodenna, szeroka dolina Serafy oraz jej boczne doliny. Wschodnią część obszaru rozcina dolina potoku Zabawka z dolinami jej bocznych dopływów. Powierzchnie terenów między tymi dolinami mają charakter szerokich garbów wododzielnych o wydłużonym kierunku północno- wschodnim. Stoki mają przeważnie profil wypukło- wklęsły, a ich spadki nie przekraczają 8%.

Pogórze Wielickie znajdujące się na południe od Wieliczki rozpoczyna się wyraźnym progiem morfologicznym. Pogórze charakteryzuje się bardzo urozmaiconą rzeźbą. Powierzchnia terenów jest pofałdowana i ogólnie pochylona ku północnemu- wschodowi. Wododzielne garby są dość długie, a ich stoki przeważnie wypukło- wklęsłe z asymetrią. Stoki północne są stromsze od stoków o ekspozycji południowej. Spadki na stokach są dość równe, przeważają jednak w przedziałach 9- 15- 20%. Najwyższy punkt kulminacyjny terenu znajduje się w rejonie wsi Raciborsko i wynosi 420 m n.p.m, a deniwelacje sięgają około 100 m. Pogórze rozcięte jest przez lewoboczne dopływy Raby oraz Wilgę i jej dopływy. Doliny są przeważnie płaskodenne, szerokie, a w małych potokach wąskie. W szerszych dolinach jak np. w dolinie Wilgi dobrze widoczne są terasy: zalewowa i nadzalewowa.

4.2. BUDOWA GEOLOGICZNA

Litologia i stratygrafia

Gmina Wieliczka położona jest na pograniczu dwóch regionów geologicznych tj.: Karpat fliszowych (południowa część Gminy) oraz Zapadliska Przedkarpackiego (północna część Gminy).

Karpaty fliszowe

Karpaty fliszowe reprezentowane są przez dwie jednostki grupy średniej: jednostkę śląską (wykształcona w postaci facji wielickiej) i jednostkę podśląską.

Na obszarze Gminy, najstarszymi utworami są łupki z wkładkami cienkoławicowych piaskowców wapnistych i syderytów – górne łupki cieszyńskie (hoteryw) o miąższości około 150 m. Na nich zalegają piaskowce z wkładkami łupków i zlepieńców – warstwy grodziskie (hoteryw- barrem). Są one bogate w skamieniałą faunę i jej szczątki. Miąższość ich wynosi około 50- 100m. Nad nimi zalegają łupki z wkładkami cienkoławicowych piaskowców i syderytów - warstwy wierzowskie (barrem) o miąższości od 70 do 110 m. Powyżej leżą warstwy lgockie (apt- alb) wykształcone w serii śląskiej jako piaskowce i łupki o miąższości około 150 m. Kolejne są rogowce mikuszowickie (alb- cenoman), tj. rogowce, cienkoławicowe piaskowce i łupki. Miąższość tego ogniwa kształtuje się od 30 do 150 m. Następną warstwą są warstwy gezowe (alb- cenoman) zbudowane z gezów i rogowców. Pakiet ma kilkudziesięciometrową miąższość. Ogniwo to zastępuje warstwy lgockie w serii podśląskiej. Na nim leżą łupki pstre (turon- senon) tj. łupki ilaste głównie czerwone i zielone, niekiedy szare. Występują one w dwóch pasach: podścielają warstwy godulskie (łupki pstre dolne) lub leżą na nich (łupki pstre górne). Miąższość tej serii wynosi od 30 do 150 m. Kolejne, warstwy godulskie wykształcone są jako piaskowce gruboławicowe i łupki o miąższości około 400 m. Nad nimi zalegają warstwy przejściowe między godulskimi a istebniańskimi - piaskowce gruboławicowe, zlepieńce o miąższości około 50 m. W serii podśląskiej na łupkach pstrych występują margle pstre (kampan- mastrycht). Powyżej profile litologiczne serii śląskiej i podśląskiej upodobniają się. W obu seriach występują piaskowce gruboławicowe, zlepieńce i łupki – dolne warstwy istebniańskie (senon) o miąższości około 400 m oraz piaskowce gruboławicowe i zlepieńce – górne warstwy istebniańskie (paleocen). Warstwy istebniańskie górne składają się z trzech ogniw: z łupków dolnych o miąższości 70 m, z kompleksu piaskowców gruboławicowych i zlepieńców o miąższości około 150 m oraz z łupków górnych o miąższości 70 m. Następnie zalega 70 metrowej miąższości warstwa łupków czerwonych i zielonych, łupków pstrych (paleocen- eocen), warstwa zlepieńców i piaskowców – piaskowców ciężkowickich (eocen) o miąższości wynoszącej od 0 do około 200 m. Kolejne w profilu są łupki, piaskowce i rogowce – warstwy menilitowe (oligocen). Miąższość tego ogniwa wynosi około 150 m. Najmłodsze ogniwo serii śląskiej i podśląskiej stanowią pochodzące z oligocenu warstwy krośnieńskie wykształcone jako piaskowce i łupki.

Utwory fliszu karpackiego jak i utwory neogeńskie w strefie nasunięcia są silnie zaburzone tektonicznie.

Zapadlisko przedkarpackie

Najstarszymi utworami zapadliska przedkarpackiego, niewystępującymi na powierzchni są osady morza miocenowego wykształcone jako ility, iłołupki piaszczyste, mułowce, piaskowce i zlepieńce- warstwy skawińskie. Są to iłołupki szare z wkładkami piasków i piaskowców oraz mułowców ciemnoszarych. Nad nimi zalegają osady chemiczne – warstwy wielickie.

Podpiętro wielickie (bocheńskie) wykształcone jest jako piaskowce, mułowce, iłołupki, gipsy, anhydryty i sole kamienne (warstwy wielickie określana również jako seria solonośna lub ewaporytowa). W rejonie Wieliczki warstwy te są silnie zaburzone tektonicznie i przykryte miąższą warstwą osadów czwartorzędowych. Powyżej warstw wielickich zalegają ility warstw chodenickich (iłowce czarne, mułowce z marglami dolomitycznymi, piaskowce i tufity).

Podpiętro grabowieckie reprezentują ility z wkładkami mułków i piasków- warstwy grabowieckie. Powyżej zalegają piaski – warstwy bogucickie. W rejonie Małej Wsi i Węgrzców Wielkich budują one kopulaste wzgórza.

Utwory czwartorzędowe

Najstarszymi utworami czwartorzędowymi występującymi na terenie Gminy Wieliczka są plejstocenyjskie piaski wodnolodowcowe powstałe podczas zlodowacenia południowopolskiego. Ciągą się one pasem między Bieżanowem (Kraków), Kokotowem i Węgrzcami Wielkimi (Gmina Wieliczka) a Staniątkami (Gmina Niepołomice). Wzdłuż doliny Wilgi między Golkowicami a Sygnezowem występują plejstocenyjskie terasy zbudowane ze żwirów, piasków, glin i iłów powstałych podczas zlodowacenia bałtyckiego. Duży obszar Gminy (szczególnie jej północną część) pokrywają lessy, gliny pylaste i lessowate (prawdopodobnie plejstocenyjskie). Utwory te osiągną znaczne miąższości. W okolicy Kokotowa i Węgrzc występują holocenyjskie piaski wydmore. Z tego samego okresu pochodzą także mady wiślane, żwiry, piaski, gliny oraz ility znajdujące się w obrębie koryt rzek i potoków.

Tektonika

Gmina Wieliczka położona jest w obrębie dwóch regionalnych jednostek tektonicznych: Karpat zewnętrznych i zapadliska przedkarpackiego.

Północna część Gminy leży w zasięgu rowu przedgórskiego- zapadliska przedkarpackiego. Podłoże zapadliska stanowią paleozoiczno- mezozoiczne utwory platformy przykryte osadami miocenu. W południowej części na osady miocenyjskie nasunięte są Karpaty. Rów przedgórski powstał pod wpływem nasuwania się płaszczowin karpaccich na platformowe przedpole. Utworzony wówczas system dyslokacji obniżał podłoże w kierunku południowym. Następnie rów przedgórski wypełniło morze miocenyjskie. Dalsze procesy wypiętrzania Karpat spowodowały zaburzenia tektoniki osadzonych już utworów, włączając w to utwory serii solonośnej. Utwory serii skalnych Karpat zostały sfałdowane i powstały ponasuwane na siebie płaszczowiny.

Najdalej wysunięta na północ jest płaszczowina podśląska zbudowana głównie z miękkich utworów łupkowych i marglistych. Jednostka ta nie tworzy ciągłych profili, występuje fragmentarycznie. Jest ona roztarta i wyciśnięta na przedpole przez nasuwającą się płaszczowinę śląską.

Płaszczowina śląska jest silnie zaburzona tektonicznie i przełałdowana, zwłaszcza jej północny brzeg z utworami płaszczowiny podśląskiej. Uniemożliwia to wyznaczenie dokładnej granicy pomiędzy obiema płaszczowinami.

4.3. ZASOBY WODNE

4.3.1. WODY POWIERZCHNIOWE

➤ Wody płynące

Cały obszar Gminy Wieliczka położony jest w obrębie prawobrzeżnego dorzecza górnej Wisły, które w omawianym obszarze dzieli się działami wodnymi II rzędu na cztery główne zlewnie:

- rzeki Serafy z dopływami Drwiną Długą i Zabawką,
- potoku Podłęzanka,

- rzeki Wilgi,
- potoku Sułówka, należącego do lewobrzeżnej zlewni Raby.

Obszar położony jest w jednolitych częściach wód powierzchniowych (JCWP) o nazwach: Wisła od Skawinki do Podłęzanki, Serafa, Podłęzanka, Wilga, Zbiornik Dobczyce, Młynówka, Niżowski Potok.

Sieć hydrograficzna na terenie Gminy Wieliczka jest bardzo bogata. Składają się na nią rzeka Wisła wraz z dopływami w formie drobnych cieków i potoków. Rzeka Wisła przepływa równoleżnikowo z zachodu na wschód, przez tereny pól i łąk w północnej części Gminy. Wisła cechuje się reżimem śnieżno- deszczowym, z dwoma okresami wezbraniowymi tj.: wiosennym- roztopowym, związanym z tajaniem pokrywy śnieżnej, z kulminacją w marcu- kwietniu i letnim- deszczowym związanym z obfitymi opadami deszczu, z kulminacją w czerwcu- lipcu oraz jednym okresem niżówek przypadającym na miesiące jesienno- zimowe (wrzesień- grudzień).

Północna część Gminy jest odwadniana przez:

- Rzekę Wilgę. Jest najdłuższym i największym ciekim powierzchniowych, wyłączając Wisłę. Przepływa przez południowe tereny Gminy: Pawlikowice, Koźmice Małe, Koźmice Wielkie, Sygnezów, Podstolice, Grabówki, Golkowice. Ma długość ok. 23 km, a całkowita długość jej dorzecza wynosi około 60 km, w tym 84% dorzecza znajduje się w granicach Gminy Wieliczka. Uchodzi do rzeki Wisły w Krakowie. Odwadnia zachodni i środkowo zachodni obszar Gminy. Prawie wszystkie jej dopływy znajdują się na przedmiotowym terenie. Na całej swojej długości w granicach Gminy jest nieuregulowana. Ma charakter rzeki podgórskiej o dużej nierównomierności przepływu. Charakteryzuje się występowaniem dwóch maksimów odpływu: wiosennego (roztopowego) i letniego (opadowego) oraz jednego minimum jesienno- zimowego. Jej Dopływ spod Podgorzkowa prowadzi wody pochodzące z przelewu zbiorników wody pitnej dla miasta Krakowa Raba I i II (zbiorniki znajdują się w miejscowości Gorzków). Potok ten jest na całej długości uregulowany;
- Rzekę Serafę, stanowiącą prawy dopływ Wisły, przyjmującą wody spływające ku północy i północnemu- wschodowi. Jej długość wynosi 12,7 km. Wypływa w pobliżu Wieliczki i następnie przepływa przez południowo- wschodnią część Krakowa. W okolicach autostrady A-4, przy ul. Nad Serafą w Krakowie wpływa do niej lewy dopływ- potok Malinówka. Następnie rzeka ponownie przepływa przez Gminę Wieliczka w miejscowościach Kokotów oraz Brzegi, gdzie przyjmuje lewy dopływ – potok Drwinię Długą oraz swój prawy dopływ Zabawkę. Do Wisły uchodzi w Brzegach, za stopniem wodnym Przewóz. Potok Zabawka przepływa przez teren miejscowości: Sułków, Zabawa, Mała Wieś, Strumiany, Kokotów i Brzegi. Ostatnie 1,5 km aż do ujścia jest uregulowane. Do Zabawki uchodzi potok Świdówka przepływający przez Lednicę Górną. Drwina Długa jest lewobrzeżnym dopływem Serafy. Prawie w całości płynie przez obszar Krakowa, w gminie Wieliczka występuje jej krótki ujściowy odcinek. Uchodzi do Serafy w 1,79 km jej biegu. Drwina odprowadza wody przemysłowe i komunalne z oczyszczalni ścieków Płaszów II;
- Podłęzankę, potok płynący przez Węgrzce Wielkie i Grabie (na granicy z Gminą Niepołomice), uchodzący do Wisły na terenie Gminy Wieliczka. Przyjmuje ona wody spływające ku północy – północnemu- wschodowi;
- rowy melioracyjne odprowadzające wody wprost do Wisły.

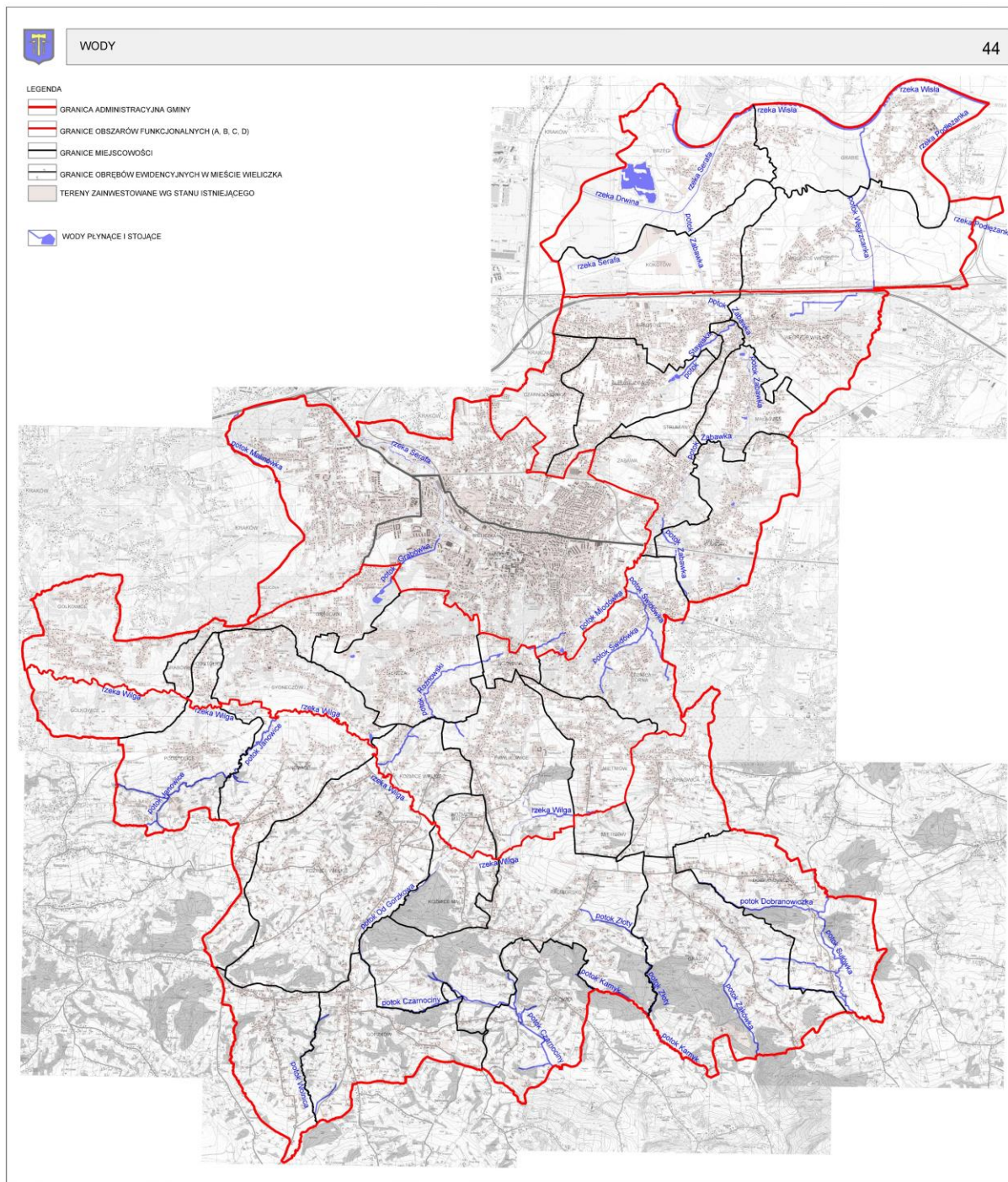
Południowa część Pogórza Wielickiego w granicach gminy jest odwadniana przez wody spływające ku południu i południowemu- wschodowi - potok Wolnica, Wielkie Łąki, Sułówka, Kamyk i strugi bezimienne. Prowadzą one wody do Raby.

Rzeki w obszarze Gminy na znacznych odcinkach są uregulowane i obwałowane. Stan techniczny rzek uregulowanych oceniono jako dobry. Konserwacji wymagają natomiast rzeki nieuregulowane. Dna tych rzek i potoków są poważnie zamulone, co skutkuje zalewaniem przyległych gruntów przy większych opadach.

➤ **Zbiorniki wodne**

Wody stojące na terenie Gminy to przeważnie sztuczne zbiorniki wodne. Wody stojące naturalnego pochodzenia reprezentowane są przez dwa naturalne starorzecza Wisły zlokalizowane w dolinie Wisły. W dolinie Wisły znajduje się również kilka zbiorników antropogenicznych powstałych jako efekt eksploatacji kruszywa (Brzegi, Grabie, Węgrzce Wielkie). Są one obecnie zagospodarowane jako stawy hodowlane i rekreacyjne. Na Pogórzu występują natomiast sztuczne stawy, głównie pomłyńskie, a w okolicach Wieliczki pochodzenia przemysłowego do zasilania kopalni soli – tzw. Stawy Salinarne, stawy na Grabówkach.

Schemat 6 Wody powierzchniowe

4.3.2. WODY PODZIEMNE

Gmina Wieliczka położona jest w zasięgu trzech jednolitych części wód podziemnych tj.: JCWPd: 148 (przeważająca północna i środkowa część gminy), 161 (południowa część gminy), 160 (fragment w południowo- zachodniej części gminy).

W granicach gminy Wieliczka piętra wodonośne występują w utworach czwartorzędowych, trzeciorzędowych oraz kredowo- trzeciorzędowych.

Czwartorzędowe piętro wodonośne

Związane jest z piaszczysto- zwirowymi osadami akumulacji wodnolodowcowej i rzecznej, które na ogół zalegają pod warstwą glin piaszczystych, mad lub zaglinionych piasków o zmiennej miąższości (od jednego do kilku metrów). Podłoże czwartorzędowe stanowią zazwyczaj ility trzeciorzędowe. Utwory wodonośne występują przede wszystkim w dolinie rzeki Wisły i w dolinach jej większych dopływów. Miąższość warstwy wodonośnej zawiera się w przedziale od 6 do 10 m. Poza doliną Wisły utwory czwartorzędowe wykształcone są jako lessy i lessopodobne gliny z wkładkami zaglinionych piasków i pyłów. Tworzą one poziom wodonośny o nieregularnym zasięgu. Wody tego piętra są drenowane przez rzekę Wisłę oraz mniejsze ciekі, zwłaszcza Drwinie Długą, Serafę, Podłężankę, Zabawkę oraz Wilgę. Wody są przejmowane w sposób naturalny przez poziom wodonośny w piaskach bogucickich.

Zwierciadło wody ma zwykle charakter swobodny, tylko lokalnie naporowy. Stopień zawodnienia utworów jest dość wysoki i zmienny. Zasilanie tego piętra odbywa się głównie przez bezpośrednią infiltrację opadów atmosferycznych oraz infiltrację wód powierzchniowych. Jakość wód piętra jest zależna od zanieczyszczeń z ognisk powierzchniowych oraz od zanieczyszczeń wód rzecznych.

Trzeciorzędowe piętro wodonośne

Praktyczne znaczenie ujęciowe w utworach mioceńskich ma facja piasków i piaskowców bogucickich występujących w obrębie warstw grabowieckich. W obrębie użytkowego piętra wodonośnego miocenu wyodrębnione zostały dwa kompleksy wodonośne, określane mianem poziomów wodonośnych. Pierwszy (górny) kompleks sięga do głębokości około $80 \div 100$ m p.p.t., natomiast drugi (dolny) - obejmuje niższy przedział głębokości $100 \div 210$ m p.p.t. Miąższości wydzielonych serii wodonośnych są bardzo zmienne i wahają się od kilku do kilkudziesięciu metrów.

Poziomy wodonośne w obrębie piasków bogucickich mają charakter naporowy, miejscami występują nawet warunki artezyjskie. Zasilanie wód następuje bezpośrednio na wychodniach oraz pośrednio z piętra czwartorzędowego i wód powierzchniowych. Przepływ wód w zbiorniku odbywa się z południa na północny- wschód ku dolinie Wisły, która stanowi obszar drenażu na skutek przesiąkania ku górze przez badeńskie utwory ilaste. Stopień zawodnienia jest zmienny. Wydajność studni jest zróżnicowana, przeważa wydajność rzędu od kilkunastu do kilkudziesięciu m^3/h . Jakość wód tego piętra jest związana z litologią utworów występujących w otoczeniu.

Kredowo – trzeciorzędowe (fliszowe) piętro wodonośne

Występuje na południe od Wieliczki na obszarze Karpat. Piętro związane jest z mocno zwietrzałą i spękaną strefą przypowierzchniową fliszu karpackiego. Zawodniona strefa tworzy nieciągły poziom wodonośny o zróżnicowanych parametrach hydrogeologicznych. Najbardziej zasobne są warstwy zbudowane z gruboławicowych silnie spękanych piaskowców godulskich i istebniańskich jednostki śląskiej. Wydajność uzyskiwana z pojedynczych ujęć nie przekracza w utworach fliszowych kilku m^3/h . W utworach fliszu drobno ławicowego – piaszczysto-lupkowego wydajności studni są jeszcze mniejsze. Zasilanie piętra następuje poprzez infiltrację wód powierzchniowych oraz dopływ z podłoża. Najdogodniejsze warunki infiltracji występują w obrębie dolin rzecznych. Wody podziemne występujące w utworach Karpat fliszowych nie mają praktycznie znaczenia użytkowego.

Gmina Wieliczka leży w regionie wodnym Górnej Wisły, dla którego obowiązuje rozporządzenie nr 4/2014 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie z dnia 16 stycznia 2014 r. w sprawie warunków korzystania z wód regionu wodnego Górnej

Wisły zmienione rozporządzeniem Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie z dnia 10 października 2017 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie warunków korzystania z wód regionu wodnego Górnej Wisły. Rozporządzenie wprowadza ograniczenia na korzystaniu z wód.

4.4. WARUNKI KLIMATYCZNE

4.4.1 KLIMAT I TOPOKLIMAT

Tereny Gminy Wieliczka znajdują się w strefie klimatów górskich i podgórskich. Północny obszar gminy, znajdujący się w szerokiej dolinie Wisły, zaliczany jest do strefy klimatów podgórskich – nizin i kotlin. Wyróżnia się tu miejscowy klimat dolin i wyższych terenów Pogórza Wielickiego.

W Gminie Wieliczka średnia roczna temperatura powietrza wynosi około 8,7°C. Rośnie ona w sposób widoczny na przestrzeni lat. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec ze średnią temperaturą 19,8°C, a najchłodniejszym styczeń o średniej temperaturze -2,2°C. Roczna suma opadów kształtuje się na poziomie 719 mm. Najwięcej opadów występuje w porze letniej (VI-VII), a najmniej w porze zimowej (XII – II). Początek okresu wegetacyjnego z temperaturą wyższą niż 5° przypada w trzeciej dekadzie marca, a koniec w pierwszej dekadzie listopada. Okres wegetacyjny trwa około 118 dni. W ciągu roku notuje się tu około 50 dni z mgłami. Największa ich liczba występuje jesienią i zimą, z maksimum w listopadzie, a najmniejsza latem z minimum w czerwcu i w lipcu.

W Gminie przeważają wiatry południowo- zachodnie (około 29% sumy rocznej) oraz zachodnie (około 20% sumy rocznej). Wiatry północne stanowią jedynie 3% sumy rocznej, a wiatry z pozostałych kierunków 6- 11%. Wiosną i jesienią ilość wiatrów południowo-zachodnich maleje, a wzrasta częstotliwość wiatrów północno-wschodnich, północnych i wschodnich. Latem więcej wiatry zachodnie (około 23%). Zimą przeważają wiatry południowo- zachodnie. Cisz jest mało, najwięcej latem i jesienią.

Najwięcej dni pogodnych występuje wczesną jesienią, wczesną wiosną i latem. Najpogodniejszymi miesiącami są sierpień i wrzesień. Największa liczba dni pochmurnych występują późną jesienią i zimą (listopad, grudzień i styczeń). Z ilością zachmurzenia wiąże się czas trwania insolacji i natężenia promieniowania słonecznego. Zależy to także od ekspozycji i nachylenia terenu. Najlepsze warunki nasłonecznienia mają tereny o wystawie południowej, południowo- zachodniej i południowo- wschodniej. Również względnie dobre warunki nasłonecznienia posiadają stoki o ekspozycji wschodniej i zachodniej.

Na terenie Gminy przy pogodzie bezchmurnej i bezwietrznej w godzinach nocnych, wychłodzone masy powietrza w warstwie przygruntowej spływają grawitacyjnie ze stoków w obniżenia terenowe i do dolin. Powstaje w ten sposób zjawisko inwersji temperatur i zalegania mgieł. Odpływ wychłodzonych mas powietrza w niektórych odcinkach dolin jest utrudniony przez większe skupiska drzew lub gęstą zabudowę, względnie różne nasypy i przegrody. Również doliny i obniżenia terenowe charakteryzują się większą wilgotnością niż na obszarach wyżej położonych. W dnach dolin panują więc niekorzystne warunki klimatyczno- zdrowotne. Podczas chmurnej pogody wartości wilgotności względnej są na ogół wyrównane na całym terenie.

Warunki topoklimatyczne w obszarze opracowania są zróżnicowane, w zależności od rzeźby terenu, wyniesienia nad poziom morza, wilgotności podłoża oraz zagospodarowania i użytkowania terenu:

- niekorzystne warunki klimatyczno- zdrowotne występują w dolinach i obniżeniach terenowych, gdzie dodatkowo podmokłości pogłębiają lokalne spadki temperatur,

- niekorzystne warunki występują na stokach o wystawie północnej i spadkach powyżej 9%, które charakteryzują się gorszymi warunkami usłonecznienia zwłaszcza jesienią i zimą,
- dobre warunki klimatyczne występują na terenach o ekspozycji wschodniej i zachodniej,
- najlepsze warunki klimatyczno- zdrowotne są na zboczach i stokach o ekspozycji południowej, południowo- zachodniej i południowo- wschodniej, (mają one dobre warunki usłonecznienia).

4.4.2 WARUNKI AEROSANITARNE

Na stan jakości powietrza w Gminie Wieliczka wpływa wiele czynników, z których w zakresie emisji zorganizowanej najistotniejszymi są:

- Emisja niska pochodząca głównie z terenów zabudowy mieszkaniowej ogrzewanej indywidualnie, małych kotłowni zaopatrujących w ciepło zakłady przemysłowe, obiekty strefy usług oraz drobne zakłady usługowe i produkcyjne. Związana jest ze spalaniem węgla słabej jakości w kotłowniach domowych i lokalnych kotłowniach, nielegalnym spalaniem w kotłach domowych odpadów, zwłaszcza tworzyw sztucznych. O wpływie lokalnej emisji grzewczej na jakość powietrza świadczą przede wszystkim wyższe stężenia SO₂ i NO₂ w sezonie grzewczym w porównaniu do sezonu letniego. W Gminie Wieliczka jednym z najczęściej stosowanych źródeł grzewczych w budownictwie jednorodzinnym są kotły węglowe (44,81%), następnie kotły gazowe (43,20%). Niewielka ilość gospodarstw stosuje do ogrzewania piece kaflowe (6,97%).
- Emisja przemysłowa (punktowa): emisja zorganizowana pochodząca głównie z procesu spalania paliw energetycznych i z procesów technologicznych.
- Emisja komunikacyjna (liniowa) związana z transportem samochodowym występująca szczególnie w sąsiedztwie dróg o dużym natężeniu ruchu m.in. autostrady A-4, drogi krajowej nr 94 oraz dróg wojewódzkich nr 966, 964. W przypadku szlaków komunikacyjnych emitowane są spaliny oraz pyły powstające na skutek ścierania opon i nawierzchni dróg. Cechą szczególną zanieczyszczeń komunikacyjnych jest ich kumulacja wzdłuż dróg, a także nierównomierność emisji w przedziałach dobowych, sezonowych.
- Emisja napływowa – emisja ze źródeł znajdujących się poza gminą Wieliczka, tj. napływ zanieczyszczeń transgranicznych z obszaru Aglomeracji Krakowskiej.

Ocena jakości powietrza w województwie małopolskim w 2016 roku, przeprowadzona w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska przez Wojewódzki Inspektorat Środowiska, potwierdziła występujące w Gminie także w latach poprzednich przekroczenia dopuszczalnych i docelowych poziomów stężeń pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5} oraz benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀, co wskazuje na konieczność realizacji działań określonych w Programie ochrony powietrza dla województwa małopolskiego wdrożonym uchwałą Nr XXXII/451/17 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 22.01.2017 roku.

4.5. GLEBY

Na terenie Gminy Wieliczka występują gleby zróżnicowane rodzajowo, gatunkowo i typologicznie.

W północnej części Gminy, w dolinie Wisły dominującym typem gleb są mady wytworzone z aluwii. Należą one do utworów glebowych wykształconych z osadów rzecznych. Wśród nich występują mady brunatne, mady czarnoziemne oraz mady właściwe.

Mady ku południowi (na południe od autostrady A-4) przechodzą stopniowo w gleby brunatne oraz gleby bielcowe i pseudobielcowe, które przeważają na wzniesieniach. Gleby brunatne powstały ze wszystkich skał macierzystych występujących na terenie gminy tzn. z fliszu karpackiego, z utworów miocénskich, z piasków, lessów oraz z utworów mieszanych, zasobnych w węglan wapnia skał macierzystych. Największą powierzchnię zajmują gleby brunatne wyługowane i brunatne kwaśne, mniejszą gleby brunatne właściwe. W terenach narażonych na procesy erozyjne, często u podnóży stoków lub w dnach suchych dolinek występują gleby brunatne deluwialne. Gleby bielcowe i pseudobielcowe zajmują natomiast znacznie mniejszą powierzchnię. Wytworzyły się one z lessu, piasków i glin. Są to gleby ubogie w składniki odżywcze. W dolinach pozostałych rzek i potoków występują również mady i gleby glejowe. Na terenie Gminy, m.in. w mieście występują również czarnoziemy zdegradowane i gleby szare, a także czarnoziemy właściwe (osady deluwialne).

W Gminie Wieliczka wg klasy bonitacyjnej 56,2% użytków rolnych posiada gleby klasy I - III, około 43,8% to gleby klas IV-VI.

Zagrożenia stanu jakościowego zasobów glebowych upatrywać należy w takich źródłach jak przemysł czy lokalizacja ciągów komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu. Zagrożenie stanu ilościowego związane jest z trwałym wyłączeniem z produkcji rolnej w związku z rozwojem osadnictwa, terenów eksploatacji powierzchniowej czy terenów produkcyjno-usługowych. Trend ten jest wyraźnie widoczny w Gminie Wieliczka. Kolejnym zagrożeniem dla zasobów glebowych jest występowanie licznych osuwisk.

Niemal cały teren Pogórza Wielickiego odznacza się podatnością na degradację naturogeniczną i uprawową. Niewłaściwe użytkowanie gruntów oraz niewłaściwe stosowanie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin są głównymi czynnikami antropogenicznymi powodującymi niszczenie gleb. W okresach roztopów wiosennych oraz nawałnych deszczy występują procesy denudacyjno-erozyjne o charakterze zmywowym (pokrywa lessowa). Przemieszczaniu się warstw przypowierzchniowych (osuwiska, spłyzywanie) zwłaszcza w obrębie stoków i zboczy nie pokrytych trwałą roślinnością drzewiastą, sprzyjają ukształtowanie terenu, jego budowa geologiczna (warstwy fliszu karpackiego), a także warunki meteorologiczne.

W Gminie nie zanotowano gleb bardzo silnie zanieczyszczonych metalami ciężkimi. Niewielkim wzrostem zawartości metali charakteryzują się gleby na terenie miasta Wieliczki oraz wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych.

Na obszarze Gminy znajdują się grunty wymagające rekultywacji, związane z prowadzoną na nich odkrywkową eksploatacją kopalin.

4.6 STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

4.6.1 STAN ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

Gmina Wieliczka nie jest gminą typowo rolniczą, niemniej jednak użytki rolne stanowią ponad 60% jej powierzchni. Największy udział w strukturze użytków stanowią grunty orne około - 70%, następnie kolejno łąki trwałe – 15,4%, pastwiska trwałe – 6,5% oraz sady 2,6%.

Tabela nr 2. Użytki rolne w gminie Wieliczka

Rodzaj użytków	Powierzchnia w ha	% użytków rolnych w stosunku do powierzchni gminy (9 967 ha)
grunty orne	4 457	44,71
sady	167	1,67
łąki trwałe	981	9,84
pastwiska trwałe	418	4,19
grunty rolne zabudowane	328	3,29

grunty pod rowami	18	0,18
grunty pod stawami	1	0,01
razem	6 370	63,91

Źródło wg danych GUS; stan 2014 r.

Według danych GUS na rok 2010 liczba gospodarstw rolnych w gminie wynosiła 2 849, przy czym największy udział stanowią gospodarstwa do 1 ha włącznie, bo aż 1 903, czyli ponad 66% wszystkich gospodarstw. Dla porównania wg spisu rolnego 2002 r. ilość gospodarstw rolnych wynosiła 7 581, przy czym udział gospodarstw rolnych do 1 ha stanowił 77%.

Tabela nr 3. Liczba gospodarstw wg rodzaju i powierzchni zasiewów na rok 2010

Rodzaj uprawy	Liczba gospodarstw
pszenica ozima	1 470
pszenica jara	561
Żyto	384
jęczmień ozimy	497
jęczmień jary	303
Owies	694
pszenżyto ozime	865
pszenżyto jare	73
mieszanki zbożowe ozime	505
mieszanki zbożowe jare	150
kukurydza na ziarno	744
kukurydza na zielonkę	10
strączkowe jadalne	74
Ziemniaki	2 357
okopowe pastewne	192
warzywa gruntowe	998
Truskawki	190

Źródło wg danych GUS; stan 2010 r.

W produkcji zwierzęcej dominuje chów drobiu. Gospodarstwa ukierunkowane na chów bydła i trzody chlewnej są nieliczne.

Tabela nr 4. Liczba gospodarstw wg pogłowia zwierząt gospodarskich na rok 2010

pogłowie zwierząt	liczba gospodarstw
Bydło	187
Krowy	143
trzoda chlewna	72
Konie	51
Drób	671

Źródło wg danych GUS; stan 2010 r.

Tabela nr 5. Pogłowie zwierząt gospodarskich wg. rodzaju gospodarstwa na rok 2010

pogłowie zwierząt	ilość sztuk
Bydło	389
Krowy	205
trzoda chlewna	652
Konie	102
Drób	39 678

Źródło wg danych GUS; stan 2010 r.

W uprawie dominuje zasiew pszenicy, również dużą powierzchnię zajmują zasiewy kukurydzy na ziarno, owies i pszenżyto ozime. Również ziemniaki są popularne w uprawie.

Tabela nr 6. Powierzchnia zasiewów wg rodzaju gospodarstwa na rok 2010

rodzaj gospodarstwa wg zasiewów	powierzchnia w ar
Ogółem	190 209
pszenica ozima	59 746
pszenica jara	4 020
Żyto	3 244
jęczmień ozimy	3 561
jęczmień jary	3 216
Owies	11 042
pszenżyto ozime	12 195
pszenżyto jare	203
mieszanki zbożowe ozime	1 625
mieszanki zbożowe jare	2 186
gryka, proso i inne zbożowe	63
kukurydza na ziarno	33 914
kukurydza na zielonkę	110
strączkowe jadalne	309
Ziemniaki	35 534
buraki cukrowe	57
rzepak ozimy	3 000
okopowe pastewne	1 538
warzywa gruntowe	5 487
Truskawki	724

Źródło wg danych GUS; stan 2010 r.

Tabela nr 7. Podział gospodarstw ze względu na rodzaje gruntów i użytków rolnych na rok 2010

użytkowanie gruntów	liczba gospodarstw	powierzchnia w ha
grunty ogółem	2843	4215,66
użytki rolne ogółem	2826	3546,58
użytki rolne w dobrej kulturze	1753	3025,79
pod zasiewami	889	1503,32
grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi	297	212,59
uprawy trwałe	315	87,41
sady ogółem	297	85,28
ogrody przydomowe	376	45,45
łąki trwałe	1254	1111,28
pastwiska trwałe	102	65,74
pozostałe użytki rolne	1306	520,79
las i grunty leśne	692	310,02
pozostałe grunty	1890	359,06

Źródło wg danych GUS; stan 2010 r.

Duży wpływ na gospodarkę rolną ma ukształtowanie gminy. W gminie Wieliczka można spotkać różne obszary pod względem rzeźby terenu, które w zależności m. in. od stopnia nachylenia stoków, rodzajów elementów ukształtowania (wąwozy, wierzchowiny) mogą być korzystne lub niekorzystne dla rolniczego wykorzystania terenów. Można wyodrębnić następujące tereny:

- tereny bardzo korzystne dla potrzeb produkcji rolnej - tereny płaskie wierzchošin, tereny płaskie obszarów równinnych, tereny płaskie szerokich dolin rzecznych (powyżej 300 m szerokości) oraz bardzo słabe stoki o nachyleniu nie większym niż 3°. Tereny takie występują na większych obszarach w dolinie Wisły we wsiach: Brzegi, Grabie, Kokotów, Mała Wieś – Strumiany i Węgrzce Wielkie, Śledziejowice,
- tereny korzystne dla potrzeb produkcji rolniczej - stoki o nachyleniu 3,1 - 6°, wąskie doliny rzeczne (do 300 m szerokości), szerokie doliny nieckowate (powyżej 50m) oraz

- tereny płaskie i bardzo słabe stoki poprzecinane licznymi wąwozami. Obszary te występują na terenie całej gminy, oprócz wsi Brzegi i Grabie. Na większych obszarach występują we wsiach: Gorzków, Janowice, Koźmice Wielkie, Mała Wieś i Strumiany, Pawlikowice, Raciborsko, Wieliczka miasto i Wieliczka Krzyszkowice,
- c) tereny średnio korzystne dla potrzeb produkcji rolniczej - stoki o nachyleniu od 6,1 – 10 °, wąskie doliny nieckowate (do 50 m szerokości oraz stoki o nachyleniu od 3,1-6°, ale z licznymi wąwozami. Występują na terenie całej gminy (z wyjątkiem wsi Grabie i Brzegi) i zajmują największą powierzchnie użytków rolnych,
 - d) tereny mało korzystne dla potrzeb produkcji rolniczej - stoki o nachyleniu 10,1 - 15°, a także stoki mniejsze o nachyleniu 6,1 – 10° z licznymi wąwozami. Większe obszary tych terenów występują w Lednicy Górnej, Raciborsku, Grajowie, Golkowicach, Koźmicach Wielkich,
 - e) tereny niekorzystne dla potrzeb produkcji rolniczej - stoki o nachyleniu powyżej 15° oraz stoki mniejsze, od 10,1-15°, ale pocięte wąwozami. Na terenie gminy występują na niewielkim obszarze w Byszycach, Koźmicach Małych i Grajowie.

Największy obszar w gminie zajmują tereny średnio korzystne dla potrzeb produkcji rolnej – 36,5%. Kolejne, pod względem powierzchni są tereny korzystne – 29,3% oraz tereny bardzo korzystne – 24%, zaś tereny mało korzystne zajmują mniejsza powierzchnie. Powierzchnia terenów niekorzystnych jest znikoma.

Pomimo licznych potencjalnych elementów korzystnie wpływających na rozwój gospodarki rolnej (stosunkowo wysoki udział użytków rolnych, wysoki udział gleb klas bonitacyjnych I-IV, duży udział kompleksu pszennego dobrego, znaczne powierzchnie terenów korzystnych dla upraw), dane statystyczne potwierdzają tendencje spadkowe – spada liczba gospodarstw rolnych oraz zainteresowanie tym kierunkiem rozwoju w gminie. Ogólną przyczyną staje się zmiana charakteru gminy z rolniczego na typowo osadniczy, gdzie miejscowości w najbliższym sąsiedztwie większych aglomeracji i centrów stają się ich zapleczem mieszkalnym w mniejszym lub większym udziale sektora usług. Zaczyna przeważać funkcja mieszkaniowa i usługowa. Ponadto zauważa się znaczne rozdrobnienie gospodarstw rolnych (duży udział gospodarstw do 1 ha), a opłacalność ekonomiczna upraw i hodowli staje się mniejsza.

4.6.2 STAN LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

Powierzchnia gruntów leśnych w gminie Wieliczka jest niewielka i wynosi około 868,85 ha. Największy udział w gruntach leśnych stanowią lasy prywatne około 602,88 ha, a gminne 47,80 ha. Powierzchnia lasów Skarbu Państwa wynosi około 215,69 ha.

Lasy w gminie Wieliczka zlokalizowane są w dwóch nadleśnictwach: Myślenice (leśnictwo Gdów w południowej części gminy) oraz Niepołomice (leśnictwo Sitowiec w północnej części gminy), będącymi we władaniu Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krakowie.

Lasy gminy pełnią różne funkcje, z czego najpowszechniejsze są naturalne, wynikające z samego istnienia lasu. Każdy las pełni jednocześnie różne funkcje w sposób naturalny. Ze względu na sposób ich świadczenia wyróżnia się:

- biotyczne,
- ochronne,
- produkcyjne,
- reprodukcyjne.

Największe znaczenie mają funkcje środowiskotwórcze (wodochronne, glebochronne i klimatyczne) oraz społeczne (rekreacyjne i krajobrazowe). Główne kategorie ochronności obejmują przede wszystkim lasy wodochronne, chroniące zasoby wód powierzchniowych i podziemnych, lasy położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących powyżej 50 tys. mieszkańców, lasy stanowiące ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej, lasy będące drzewostanami nasiennymi wyłączonymi z użytkowania rębego oraz lasy mające szczególne znaczenie dla obronności i bezpieczeństwa państwa. Kategorie ochronności określają Plany Urządzenia Lasu dla obu nadleśnictw, natomiast w stosunku do lasów prywatnych i gminnych częściowo zostały sporządzone Uproszczone Plany Urządzenia Lasu, gdzie nie została wyznaczona kategoria ochronności, co za tym idzie lasom została nadana funkcja przede wszystkim gospodarcza.

Według regionalizacji przyrodniczo – leśnej lasy gminy Wieliczka znajdują się w dwu krainach przyrodniczo – leśnych:

- na północy w VI Krainie Małopolskiej w mezoregionie 17 Kotliny Oświęcimskiej,
- na południu w VIII Krainie Karpackiej w mezoregionie Pogórza Wielicko – Rożnowskiego.

Mezoregion Kotliny Oświęcimskiej charakteryzuje się małą lesistością, gdzie lasy tworzą małe i średnie kompleksy. Dominują krajobrazy naturalne zalewowe den dolin – akumulacyjnych. Wzdłuż doliny Wisły rozciągają się krajobrazy roślinne łąk jesionowo – wiązowych, wyspowo pojawiają się grądy i ubogie dąbrowy podgórskie.

Lesistość mezoregionu Pogórza Wielicko – Karpackiego również jest niewielka i wynosi około 23%, a lasy tworzą małe kompleksy. W krajobrazie roślinnym dominują grądy i ubogie dąbrowy podgórskie oraz grądy i buczyny górskie.

Im dalej na południe gminy, tym lesistość wzrasta. Nie są to lasy zajmujące znaczne obszary, niemniej jednak to na południu znajdują się zbiorowiska najcenniejsze pod względem wartości krajobrazowych oraz bioróżnorodności.

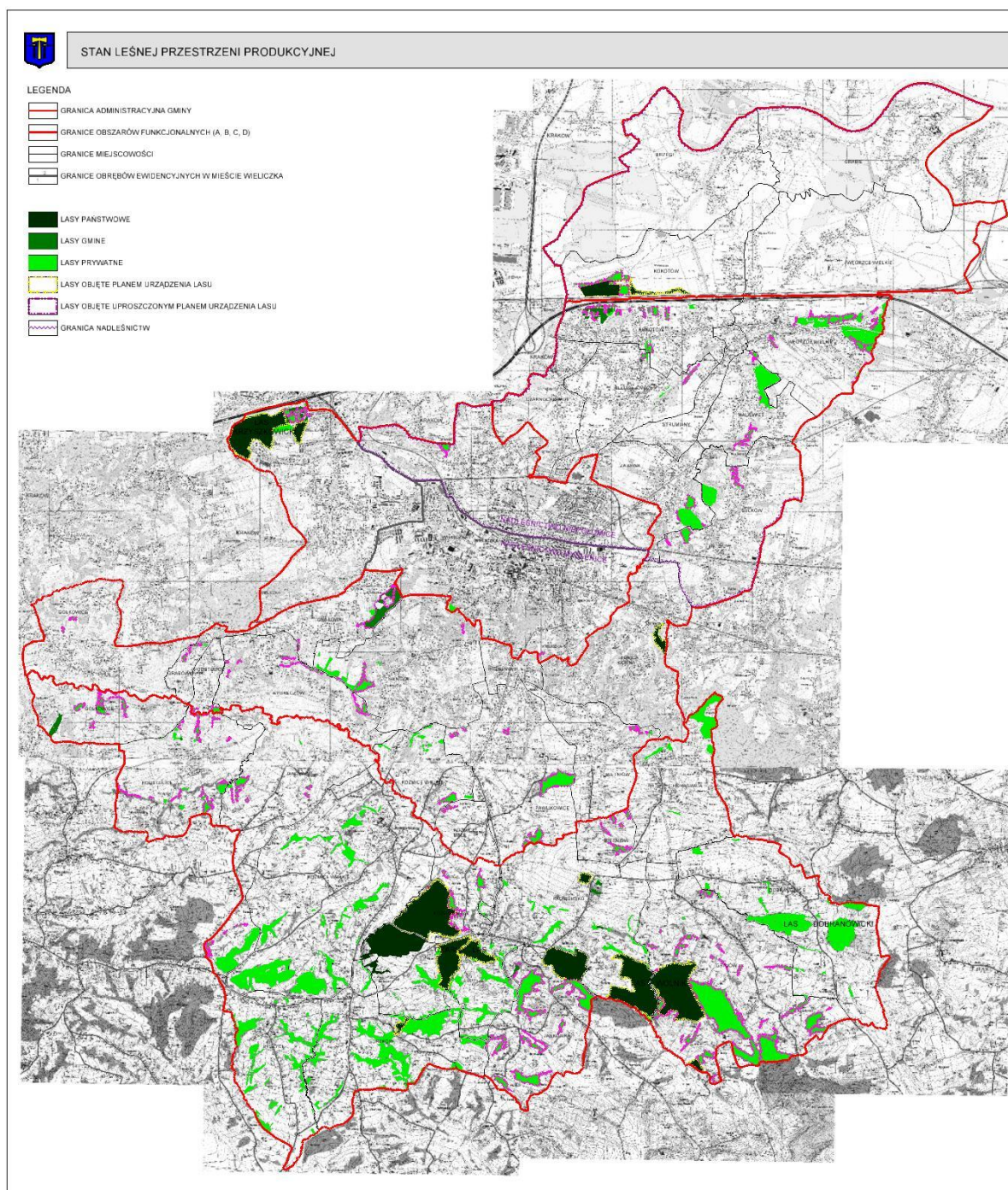
Siedliska leśne, nieliczne na terenie gminy, o niewielkich powierzchniach dodatkowo zostały zniekształcone pod względem rodzaju gatunków drzew tam występujących. Zgodnie z charakterem ukształtowania i innymi warunkami geograficznymi dolinę Wisły, Wilgi oraz innych cieków powinny porastać łąki wierzbowo – topolowe. Jest to jeden z najrzadszych typów lasów porastający żyzne gleby, został on jednak wyparty przez gospodarkę rolną, wylesiającą doliny rzeczne. W zamian pojawiły się niewielkie zbiorowiska olsowe oraz zalesienia z dominacją brzozy.

Na pozostałym obszarze powinny dominować grądy, bogate w gatunki liściaste. Niestety na skutek niewłaściwej gospodarki leśnej w siedliska powszechnie wkracza sosna, będąca wynikiem wprowadzenia monokultur, zaburzając naturalny charakter lasów. Lasy mające charakter grądów porastają zazwyczaj strome zbocza, które były prawdopodobnie zbyt trudne do uprawy, co zapewniło siedliskom możliwość częściowego zachowania się w terenach gminy. Są one bardziej zróżnicowane pod względem występujących tam gatunków drzew. Niestety w terenach łatwiej dostępnych pojawia się duży udział gatunków pochodzących z nasadzeń, takich jak sosna lub dąb. Przykładem grądu, o wysokim stopniu zachowania naturalnego charakteru drzewostanu jest Czarny Las. Dodatkowo jest on niezwykle cenny ze względu na jego wspaniałe walory krajobrazowe. Podobny charakter posiada Las Winny.

Ponadto na terenie gminy zaistniało dość ciekawe zjawisko występowania buczyny karpackiej. Jest to zbiorowisko górskie, które pojawia się w reglu dolnym, na wysokości około 550 do 1250 m.n.p.m.. W rejonie Dobranowic, gdzie w szczytowych partiach wzgórza osiągają około 370 – 380 m.n.p.m. teoretycznie jest dla tego zbiorowiska za nisko, niemniej jednak Las Dobranowicki stanowi cenny przykład występowania wyraźnych płatów buczyny odpowiadającej buczynie karpackiej.

Na rysunku nr 6 zostały zobrazowane grunty leśne należące do Skarbu Państwa znajdujące się w zarządzaniu nadleśnictw, lasy własności gminnej oraz lasy innych podmiotów. Dodatkowo zostały wskazane lasy objęte Planami Urządzenia Lasu oraz Uproszczonymi Planami Urządzenia Lasu. Pomimo wskazań map określających klasoużytki, które wyznaczają tereny lasów, niektóre z użytków leśnych, w wyniku przesądzeń planistycznych i innych decyzji administracyjnych zostały wskazane do zmiany sposobu użytkowania. Takie lasy zostały również przedstawione na rysunku nr 6. Ponadto na podstawie inwentaryzacji planistycznej wskazano lasy zagospodarowane w sposób inny niż leśny.

Schemat 8 Stan leśnej przestrzeni produkcyjnej

4.7. SZATA ROŚLINNA I ŚWIAT ZWIERZĘCY

4.7.1. SZATA ROŚLINNA

Ze względu na zróżnicowane ukształtowanie Gminy wykształciły się zbiorowiska roślinne o różnej genezie i odmiennym charakterze. Można tu wydzielić takie zbiorowiska jak:

Roślinność lasów

Lasy Gminy Wieliczka zajmują niewielkie powierzchnie i zachowały się jedynie we fragmentach. Ich siedliska zostały silnie przekształcone, a flora jest niejednorodna, z dużym udziałem gatunków wkraczających na skutek antropopresji. Niemniej można zlokalizować kilka cennych siedlisk z częściowo zachowaną naturalną strukturą:

- Czarny Las – siedlisko zróżnicowane: w sąsiedztwie niewielkich cieków wodnych pojawia się łęg jesionowo- olszowy, w części porastającej zbocza posiada najbardziej zbliżony charakter do grądów, będących pierwotnie naturalnym poryciem leśnym danego obszaru, natomiast na wierzchowinie przechodzi w bór mieszany. Obecne są także niewielkie płaty naturalnych odnowień buczyny. Drzewostan nie został poddany deformującej ingerencji, dość dużą część stanowią zadrzewienia zaawansowane wiekowo, a flora jest stosunkowo bogata i zróżnicowana biologicznie.
- Las Dobranowicki – dominującym zbiorowiskiem jest grąd, porastający strome zbocza i partie wierzchowiny. Pojawia się również buczyna karpacka z udziałem przedstawicieli gatunku w wieku powyżej 150 lat.
- Las Winny (Widmo) – na zboczach i wierzchowinie dominuje grąd, na niewielkich powierzchniach znajduje się młoda buczyna karpacka z udziałem brzozy, spotyka się również pojedyncze buki liczące około 150 lat.
- Las Wolnik – położony na zróżnicowanym morfologicznie terenie bogaty w różne zbiorowiska. W dolinie potoku występują fragmenty łęgu ze związku *Alno – padion*, na wierzchowinie bór mieszany, zbiorowisko pomiędzy borem mieszanym, a grądem, dalej uboga buczyna, a w południowej części kompleksu, gdzie roślinność jest bardziej przekształcona, największe powierzchnie zajmuje bór mieszany ze sztucznie wprowadzoną sosną, następnie przechodząc miejscami w grąd *Tilio – Carpinetum*
- W Pawlikowicach położony jest Laskowiec, niewielki grąd *Tilio – Carpinetum* z bogatym runem, gdzie występuje m.in. lilia złotogłów, kopytnik pospolity czy bluszcz pospolity. Prócz graba w domieszce występują okazałe dęby i klon jawor.

Ponadto na terenie Gminy spotyka się pozostałości łęgów w dolinach rzecznych. Są one silnie przekształcone i o bardzo niewielkiej powierzchni. W dolinie Wilgi można obserwować łęg topolowo – wierzbowy *Salici – Populetum*, a w dolinach mniejszych cieków wodnych pozostałości łęgów olchowo – jesionowych *Circaeo - Alnetum*.

Ogólnie w drzewostanie dominuje sosna. Towarzyszącymi gatunkami są dąb, olcha, osika, grab, lipa, rzadziej jesion, buk, jawor, czeremcha. Pojawiają się również gatunki obce, jak robinia akacjowa czy dąb czerwony.

W lasach można spotkać kilka interesujących gatunków roślin, ubogacających runo i podszyt: wawrzynek wilczelyko *Daphne mezereum*, kalina koralowa *Viburnum opulus*, skrzyp olbrzymi *Equisetum telmateia*, skrzyp zimowy *Equisetum hyemale*. W lasach grądowych w kilku miejscach na terenie gminy rośnie lilia złotogłów *Lilium matagone*. Innymi kwitnącymi roślinami są goryczka trojeściowa *Gentiana asclepiadea*, konwalia majowa *Covallaria majalis*, pierwiosnek wyniosły *Primula elatior*, oraz przylaszcza *Hepatica nobilis*. Występuje tu także ciemniżyca zielona *Veratrum lobelianum*, kopytnik zwyczajny

Asarum europaeum, bluszcz pospolity *Hedera helix*. W lesie na Grabówkach rośnie parzydło leśne *Aruncus silvester*, a w Lesie Krzyszkowickim występuje podrzeń żebrowiec *Blechnum spicant*. Na południu Gminy, w ubogich lasach sosnowych spotkać można widłaka goździstego *Lycopodium clavatum*.

Roślinność towarzysząca wodom i mokradłom

Sieć wodna Gminy jest stosunkowo bogata. Flora towarzysząca wodom zazwyczaj jest wyjątkowo urozmaicona. Poważne znaczenie pod względem bioróżnorodności ekosystemu ma rzeka Wilga. Flora towarzysząca ciekowi jest wyjątkowo bogata. Wzdłuż cieku rosną zarośla łęgowe, miejscami tworzące małe lasy. Większość terasy zajmują mokre łąki i wilgotne pastwiska.

Rzeka Wisła jest największym ciekim wodnym, niestety na skutek jej uregulowania straciła wiele ze swej naturalności. Świadectwem jej dawnego biegu, meandrującego i odcinającego swe zakola są starorzecza. Roślinność starorzecza w Brzegach, gdzie uchodzi rzeka Serafa, zaczyna na nowo się rozwijać, po okresie skrajnego przenawożenia i zubożenia w wyniku antropopresji. Obecnie znacznie bardziej zostało przekształcone starorzecze w miejscowości Grabie, gdzie działalność eksploatacyjna zawężyła naturalną formę. Niemniej, mimo wpływu człowieka na te cenne formy, bujnie rozwinęły się zbiorowiska roślinności szuwarowej z mozgą trzcinową (*Phalaris arundinacea*), zespołem szuwarów wysokich (*Phragmitetea*) i roślinnością zanurzoną. W toni wodnej rosną rozległe pędy włosienicznika (*Batrachium sp.*), a bliżej brzegu zwarte łany rogotka sztywnego. Na żółto kwitną unoszące się na powierzchni wody kwiaty grążela żółtego (*Nuphar luteum*). Brzegi starorzeczy porastają niewielkie lasy złożone z takich gatunków jak topola czarna (*Populus nigra*) oraz topola biała (*Populus alba*), zwana białodrzewem oraz towarzyszące im wierzby (*Salix sp.*). Pojawiają się również fragmenty olesu.

Na terenach podmokłych, czasami przechodzących w zabagnione, np. wokół oczek wodnych wytwarzają się siedliska bagienne (*Comarum palustre*). Wyżej przechodzą w szuwały trzcinowe (*Phragmitetum communis*) i turzycowe (*Caricetum gracilis*).

Roślinność łąk i pastwisk

Roślinność tych zbiorowisk jest na wpół naturalna, poddawana takim czynnościom jak koszenie, wypas. Najbardziej rozpowszechnione są łąki świeże, występujące na terenach żyznych i średnio wilgotnych, na stokach wzgórz i wzdłuż dolin rzecznych. Najszerzej występuje zespół rajgrasu wyniosłego (*Arrhenatheretum elatioris*), z towarzyszącymi mu kupkówką pospolitą (*Dactylis pratensis*), tymotką łąkową (*Phleum pratense*), wyczyńcem łąkowym (*Alopecurus pratensis*). Kolorowo kwitną chaber łąkowy (*Centaurea jacea*), złociień właściwy (*Leucantemum vulgare*), dzwonek rozpierzchły (*Campanula patula*), przytulia pospolita (*Galium mollugo*) i właściwa (*Galium verum*).

Łąki wilgotne pojawiają się na siedliskach mokrych i wilgotnych, otaczając wszechobecne źródłiska. Kwitnie tu knieć błotna (*Caltha palustris*), ostrożeń łąkowy (*Cirsium rivulare*) i warzywny (*Cirsium oleraceum*).

W dolinach rzek, na równi zalewowej Wisły oraz w dolnym biegu Wilgi pojawiają się nieco przekształcone już szczątkowe zespoły mokrych łąk trzęślicowych, z goździkiem pysznym (*Dianthus superbus*), pełnikiem europejskim (*Trolius europaeus*), kosańcem syberyjskim (*Iris sibirica*), mieczykiem dachówkowatym (*Gladiolus imbricatus*) oraz z dominującym krwiściągami lekarskim (*Sanguisorba officinalis*).

Roślinność towarzysząca polom uprawnym

W tym zbiorowisku najciekawsze pod względem bioróżnorodności są niewielkie pola uprawne, użytkowane tradycyjnie. W zasiewach najczęściej pojawia się chaber bławatek

(*Centaurea cyanus*) i maki (*Papaver sp.*). Na miedzach rosną dziurawiec zwyczajny (*Hypericum perforatum*), centuria nadobna (*Centaureum pulchellum*), rumianek (*Matricaria L.*), szalwia lekarska (*Salvia officinalis*), bylica piołun (*Artemisia absinthium*), macierzanka (*Thymus L.*). Niekiedy spotkać można ogławiane wierzby (*Salix alba*), a wiosną kwitnącą tarninę (*Prunus spinosa*), dziką różę (*Rosa canina*), czarny bez (*Sambucus nigra*).

Roślinność ciepłych muraw i „kamieńców”

Występuje na Pogórzu Wielickim najczęściej na terenie oraz w sąsiedztwie wyrobisk poeksploatacyjnych piaskowca. Wykształciły się tam niewielkie fragmenty suchych muraw o strukturze gatunkowej zbliżonej do typowych siedlisk ciepłolubnych. We florze można spotkać takie gatunki jak: chaber driakiewnik (*Centaurea scabiosa*), szalwia okółkowa (*Salvia vericulata*), macierzanka zwyczajna (*Thymus pulegioides*), koniczyna pagórkowa (*Trifolium montanum*), dziewięciśń bezłodygowy (*Carlina acaulis*).

Roślinność siedlisk słonych

Relikty siedlisk słonych pozostały w postaci występującego w okolicy Krzyszkowic muchotrzewa solniskowego (*Spergularia salina*), w sąsiedztwie miejsca odprowadzania słonej wody z kopalni.

4.7.2. ŚWIAT ZWIERZĄT

W obszarze Gminy Wieliczka, na obecnym etapie rozpoznania nie stwierdzono bardzo rzadkich gatunków ssaków. Najciekawszym, występującym tu gatunkiem jest rzęsosek rzeczek (*Neomys fodiens*), zinwentaryzowany w środkowej części Gminy. Ssaki w lasach reprezentowane są przez podstawową grupę kopytnych tj. jelenie (*Cervus elaphus*), sarny (*Capreolus capreolus*), dziki (*Sus scrofa*). Z ssaków drapieżnych występują: lisy (*Vulpes vulpes*), borsuki (*Meles meles*), kuna leśna (*Martes martes*), kuna domowa (*Martes foina*), łasica (*Mustela*), tchórz zwyczajny (*Mustela putorius*), gronostaj (*Mustela erminea*). Nie stwierdzono dużych drapieżników. Ponadto występują tu zające szaraki (*Lepus europaeus*), wiewiórki pospolite (*Sciurus vulgaris*). Część z tych gatunków (m.in. sarny, lisy, zające szaraki) stały się również elementem otwartego krajobrazu.

W dolnej części biegu Wilgi żyje wydra (*Lutra lutra*). Przemawia to za naturalnym charakterem rzeki i występowaniu bogatych źródeł pokarmu takich jak ryby, małże, duże skorupiaki. Na starorzeczu „Przewóz” w dolinie Wisły stwierdzono występowanie bobra (*Castor fiber*). Obydwa gatunki, wpisane niegdyś na Czerwoną listę zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce, obecnie są gatunkami odratowanymi i wydostałymi spod zagrożenia.

Dość bogata na terenie Gminy jest fauna płazów. Stwierdzono występowanie dwóch gatunków płazów ogoniastych *Urodela* z rodzaju traszka *Triturus*: traszka zwyczajna (*T. vulgaris*) i traszka karpacka (*T. montandonii*). Górskim elementem fauny jest także kumak górski (*Bombina variegata*). Na terenie gminy występują także: dwa gatunki ropuch tj. ropucha szara (*Bufo bufo*) i ropucha zielona (*Bufo viridis*), dwa gatunki żab zielonych tj. żaba jeziorkowa (*Rana lessonae*), żaba wodna (*R. esculenta*), dwa gatunki żab brunatnych tj. żaba moczarowa (*R. arvalis*), żaba trawna (*R. temporaria*) oraz rzekotka drzewna (*Hyla arborea*).

Na faunę gadów składają się trzy krajowe gatunki jaszczurek: jaszczurka żyworódka (*Lacerta vivipara*), jaszczurka zwinka (*Lacerta agilis*) oraz padalec (*Anguis fragilis*).

Charakter awifauny jest zróżnicowany w zależności od krainy geograficznej występującej na obszarze Gminy. W dolinie Wisły można wyróżnić trzy główne grupy awifauny:

- gatunki związane z głównym korytem Wisły, w tym ptaki migrujące i zimujące; stwierdzono występowanie gatunków mew morskich,

- gatunki związane ze starorzeczami to typowe gatunki środowisk wodno- błotnych z liczną reprezentacją chruścieli- łyska (*Fulica atra*), kokoszka wodna (*Gallinula chloropus*), blaszkodziobych- łabędź niemy (*Cygnus olor*), cyranka (*Anas querquedula*), krzyżówka (*A. platyrhynchos*) oraz drobnych ptaków śpiewających- rokitniczka (*Acrocephalus schoenobaenus*), łożówka (*A. palustris*), świerszczak (*Locustella naevi*), strumieniówka (*L. flviatilis*). Z zachowanymi na brzegach starorzeczy lasami łęgowymi związany jest dzięcioł zielony (*Picus viridis*). Starorzecza stanowią cenne miejsce odpoczynku i żerowania na migracji, głównie dla blaszkodziobych (m.in. kaczka krzyżówki). Często odpoczywają tu i żerują czaple (*Ardea cinerea*).
- gatunki związane z łąkami to pokląskwa (*Salix rubetra*), pliszka żółta (*Motacilla flava*), świergotek łąkowy (*Anthus pratensis*), sporadycznie czajka (*Vanellus vanellus*). Najcenniejszym stwierdzonym gatunkiem jest derkacz (*Crex crex*). Łąki stanowią także miejsce żerowania dla szpaków (*Sturnus vulgaris*), a także dla pojedynczych przedstawicieli niektórych gatunków rzadkich jak np. błotniak zbożowy (*Circus aeruginosus*).

Inny charakter ma awifauna Pogórza Wielickiego. Najbogatszym i najciekawszym jej siedliskiem są lasy. Występują w nich liczne gatunki ptaków drapieżnych oraz duży udział ptaków z grupy dziuplaków. Najlepiej zachowana awifauna występuje w lasach na południu Gminy (Czarny las, Las Wolnik, Las Dobranowice, Las Winny). Występuje w nich cenny gatunek, jakim jest pliszka górska (*Motacilla cinerea*).

Awifauna w dolinie Wilgi jest jest nieco odmienna niż w dolinie Wisły. Inny charakter rzeki jest przyczyną niemal zupełnego braku ptaków charakterystycznych dla siedlisk wodno- błotnych. Odwrotnie sytuacja wygląda z gatunkami charakterystycznymi dla lasów łęgowych, które nad Wilgą są lepiej zachowane niż nad Wisłą. Zinwentaryzowano tu („Inwentaryzacja przyrodnicza doliny Wilgi i jej prawobrzeżnego dopływu między Koźmicami Małymi, a Sygnezowem”) łącznie 55 gatunków ptaków, z których ponad połowę stanowią gatunki leśne, 14 gatunków terenów otwartych, 4 wodne oraz 9 gatunków związanych z terenami zurbanizowanymi. Najcenniejszymi gatunkami występujących tu ptaków są czajka (*Vanellus vanellus*), bocian biały (*Ciconia ciconia*), zimorodek (*Alcedo atthis*) i gąsiorek (*Lanius collurio*).

Z fauny motyli dominują gatunki siedlisk otwartych, skrajów zadrzewień i zbiorowisk ruderalnych tj. rusalka pawik (*Inachis io*), rusalka pokrzywnik (*Aglais urticae*), rusalka ceik (*Polygonia c-album*), rusalka osetnik (*Vanessa cardui*), przestrojnik jurtina (*Maniola jurtina*), szlaczkoń sierczenik (*Colia hyale*) czy bielinki – rzepik (*Pieris rape*) i kapustnik (*P. brassicae*). Na rozległych mokrych łąkach zlokalizowanych wzdłuż dolin rzecznych Wisły, Wilgi oraz mniejszych cieków wodnych, na podmokłych terenach źródlisk oraz w otoczeniu stawów występuje cenny gatunek motyla, jakim jest czerwonończyk nieparek (*Lycaena dispar*). Z wilgotnymi łąkami w dolinie Wilgi, na których rośnie krwiściąg lekarski związane są dwa gatunki modraszków myrmekofilnych - modraszek telejus (*Phengaris teleius*) i modraszek nausitous (*Phengaris nausithous*). Natomiast z terenami suchymi porośniętymi roślinnością zbliżoną do muraw kserotermicznych związany jest modraszek arion (*Maculinea arion*). Występuje on także w wyrobiskach po starych kamieniołomach oraz wśród ekstensywnie użytkowanych pól. W suchych terenach otwartych spotkać można objętego ochroną gatunkową pazia królowej (*Papilio machaon*). Przy lasach oraz przy większych zadrzewieniach występuje mieniak strużnik (*Apatura ilia*). W miejscach bardziej wilgotnych pojawia się zorzynek rzeżuchowiec (*Anthocharis cardamines*), a w miejscach bardziej suchych paż królowej (*Papilio machaon*).

4.8. OCHRONA PRZYRODY

Do prawnych form ochrony przyrody występujących na terenie Gminy Wieliczka należą: rezerwat przyrody „Groty Kryształowe”, użytek ekologiczny „Las Krzyszkowicki”, użytek ekologiczny „Obszar lęgowy ptactwa wodnego – duża i mała wyspa”, użytek ekologiczny „Las i stawy na Grabówkach”, stanowiska dokumentacyjne przyrody nieożywionej, pomniki przyrody nieożywionej, pomniki przyrody ożywionej.

REZERWAT PRZYRODY

Na terenie Kopalni Soli „Wieliczka” w celu ochrony wysokich wartości przyrodniczych utworzono rezerwat przyrody nieożywionej „Groty Kryształowe” (Rozporządzeniem Nr 84/2000 Wojewody Małopolskiego z dnia 11 września 2000 roku) obejmujący przestrzeń podziemną o objętości 457 600 m³ i powierzchni podstawy 10 400 m² (1,04 ha). Rezerwat zlokalizowany jest w północno- wschodniej części Kopalni Soli „Wieliczka” na głębokości 70-114 m pod powierzchnią terenu miasta i gminy Wieliczka.

Rezerwat utworzono w celu zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych dwóch komór zwanych Grotami Kryształowymi o ścianach obrosłych kryształami halitu o unikatowej wartości mineralogicznej wraz z ich otoczeniem stanowiącym fragment skomplikowanej budowy geologicznej miocenńskiego złoża Kopalni Soli Wieliczka.

Na rezerwat składają się Grota Kryształowa Dolna (706m³) i Grota Kryształowa Górna (1000,17m³) wraz z ich otoczeniem w bloku otulinami podstawie 10 400m² i wysokości 44 m sięgającym od poziomu II niższego kopalni (+146,2 m n.p.m.) do 20 m ponad jej poziom II wyższy (+190,2 m n.p.m.).

Otulina podziemna rezerwatu obejmuje strefę złoża o objętości 3 181 850 m³ i powierzchni podstawy 25 540 m² (2,55ha), sięgającą wysokości 142,5 m od poziomu III kopalni (117,9 m np.p.m.) do powierzchni terenu (260 m n.p.m.). Otulina naziemna obejmuje powierzchnię 2,065 ha, w skład, której wchodzi działki ewidencyjne nr: 741, 743/8, 796/1, 796/2, 796/3, 797/1, 797/2, 797/3, 797/4, 798, 799/1, 799/ 2, 800/1, 800/2, 801/2, 802, 1876/1 (część).

Dla rezerwatu przyrody obowiązuje Zarządzenie nr 30/11 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 14 listopada 2011 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Groty Kryształowe” oraz Zarządzenie nr 9/11 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 31 marca 2011r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Groty Kryształowe”. Plan ochrony dla rezerwatu zawiera m.in.: identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych rezerwatu oraz ich skutków, a także określenie sposobów ich eliminacji lub ograniczania, działania ochronne na obszarze rezerwatu, z podaniem rodzaju, zakresu i lokalizacji tych działań, obszary i miejsca udostępnione w rezerwacie dla celów naukowych i edukacyjnych oraz sposoby ich udostępniania.

UŻYTKI EKOLOGICZNE

Las Krzyszkowicki

„Las Krzyszkowicki” został utworzony rozporządzeniem nr 33 Wojewody Krakowskiego z dnia 24 listopada 1998 r. (Dz. Urz. Woj. Krak. Nr 29, poz. 244) w celu zachowania wielogatunkowego lasu grądowego z bardzo bogatymi stanowiskami roślin chronionych i reliktowymi stanowiskami gatunków górskich. Zajmuje powierzchnię 33,95 ha obejmującą oddział 24 Nadleśnictwa Myślenice w skład, którego wchodzi pododdział a o

powierzchni 3,41 ha, oderwany od pozostałej części oddziału, oraz pododdziały b-16,88 ha, c-7,41 ha, d- 2,09 ha, f- 3,39 ha, g- 0,68 ha położone w Gminie Wieliczka.

Wydzielenia 24a i 24b, to ponad stuletni starodrzew brzoźowo - dębowy z domieszką graba, lipy drobnolistnej. Wydzielenie 24c zajmuje około sześćdziesięcioletni drzewostan brzoźowy z domieszką dębu. Wydzielenie 24d to ponad siedemdziesięcioletnia brzezina z domieszką osiki i graba. Wydzielenie 24f zajmuje 50 letnia modrzewina.

Obszar lęgowy ptactwa wodnego – duża i mała wyspa

„Obszar lęgowy ptactwa wodnego – duża i mała wyspa” został utworzony w 2002 r. w celu zachowania naturalnych miejsc lęgowych rybitw i ptactwa wodnego oraz ochronę ze względów naukowych, dydaktycznych i przyrodniczych istniejącej flory i fauny. Użytek położony jest w miejscowości Brzegi, na wyrobiskach poeksploatacyjnych kruszywa naturalnego całkowicie wypełnionych wodą. Zajmuje powierzchnię 10,04 ha. W jego skład wchodzi działki ewidencyjne nr 577/2, 582, 583, 625 oraz części działek nr 578, 581, 585, 588, 589, 596, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 623/1, 624, 626, 627. Aktem normatywnym jest Uchwała Nr XXVI/316/2016 Rady Miejskiej w Wieliczce z dnia 27 października 2016 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego (Dz.Urz. Woj. Małop. 2016 poz. 6329).

Las i stawy na Grabówkach

Użytek ekologiczny „Las i stawy na Grabówkach” został ustanowiony uchwałą Nr XLIII/317/2005 Rady Miejskiej w Wieliczce z dnia 18 lipca 2005r. (Dz. Urz. Woj. Małop. Nr 551, poz. 3888). Celem ustanowienia użytku jest ochrona siedlisk podmokłych oraz lasu będącego miejscem występowania chronionych gatunków: roślin, owadów i ptaków. Uchwałą nr XV/189/2008 Rady Miejskiej w Wieliczce z dnia 4 marca 2008 roku w sprawie zniesienia ochrony części obszaru uznanego za użytek ekologiczny „Las i Stawy na Grabówkach” zniesiono ochronę części obszaru. Zakres zniesienia obszaru chronionego obejmuje działkę nr 229/7 o powierzchni 1, 3264 ha, obręb Grabówki. Tym samym użytek zajmuje powierzchnie 12,83 ha.

Tabela nr 8. Wykaz stanowisk dokumentacyjnych przyrody nieożywionej na terenie gminy Wieliczka.

L.p.	Numer rejestru Wojewódzkiego	Opis stanowiska	Lokalizacja stanowiska
			A- TRASA TURYSTYCZNA I JEJ BLISKIE OTOCZENIE
1.	35.A/1	Osady złoża bryłowego między fałdem południowym a środkowym- złożę bryłowe z podstawowym typem soli laminowanej.	Poziom I „Bono”- odcinek o długości ok.150 m., łączący szyb Daniłowicza i komorę Janowice.
2.	35.A/2	Osady złoża pokładowego- fałd środkowy, odsłonięcia różnych odmian soli spiżowej łuski centralnej złoża pokładowego.	Poziom I „Bono”- odcinek o długości 190 m, łączący komorę Spaloną z komorą Piaskowa Skała.
3.	35.A/3	Osady złoża bryłowego między fałdem południowym a środkowym- odsłonięcie różnych form utworów złoża bryłowego.	Poziom I „Bono”, chodnik Kunegunda- odcinek o długości 180 m., od podszybia Kingi, do komory Kazimierza Wielkiego.
4.	35.A/4	Osady złoża pokładowego- fałd środkowy- odsłonięcie kompletnego przekroju przez łuskę centralną złoża pokładowego w cięciu na poziomie II wyższym.	Poziom II wyższy im. Braci Markowskich – odcinek o długości ok. 60 m. od komory Piaskowa Skała, do kaplicy Św. Krzyża.
5.	35.A/5	Osady złoża bryłowego między fałdem południowym a środkowym- odsłonięcie kontaktów brył soli zielonej oraz soli lodowej (szczególnie odmiany soli zielonej).	Poziom II wyższy im. Braci Markowskich- odcinek o długości ok. 120 m., od kaplicy Bł. Kingi, do komory Jeziora Barącza.
6.	35.A/6	Kontakt złoża pokładowego i bryłowego – odsłonięcia centralnej i północnej łuski złoża pokładowego oraz otaczających je utworów złoża bryłowego (wzorcowy profil geologiczny podpiętra wielician).	Poziom II niższy im. Adama Mickiewicza- poprzecznia Rarańcza na odcinku o długości ok. 240 m. (od skrzyżowania z podłużną Rarańcza w kierunku północnym, do podłoża Modena).
			B. TRASY DOJŚCIOWE DO GROT KRYSTAŁOWYCH I ICH OTOCZENIE
7.	35.B/1	Osady złoża bryłowego między fałdem południowym a środkowym- odsłonięcie typowego wykształcenia utworów bryłowego złoża solnego Wieliczka.	Poziom III im. Juliusza Słowackiego- fragment chodnika Pistek, o długości ok. 36 m. od szybu Kingi.
8.	35.B/2	Osady złoża bryłowego między fałdem południowym a środkowym- odsłonięcia fragmentu złoża bryłowego o wyraźnieolistostromowym pochodzeniu.	Poziom III im. Juliusza Słowackiego- południowy ocios chodnika Pistek, na odcinku 52 m. (45-97m. od szybu Kingi).
9.	35.B/3	Osady złoża bryłowego między fałdem południowym a środkowym- odsłonięcia powierzchni granicznych dużych brył soli zielonej oraz skał płonych górotworu bryłowego.	Poziom III im. Juliusza Słowackiego- fragment chodnika Pistek oraz komory Galicja i pistek, na odcinku 110 m. (120-230 m. od szybu Kingi).
10.	35.B/4	Kontakt osadów złoża pokładowego i bryłowego – rzadko spotykane z kopalni odsłonięcia powierzchni granicznej złoża bryłowego z widocznymi wypreparowanymi z ilowca kryształami halitu.	Poziom III im. Juliusza Słowackiego- fragment chodnika Pistek, o długości ok. 40 m. od komory Pistek w kierunku poprzeczni Kaniów.

11.	35.B/5	Osady złoża pokładowego- fałd środkowy- odsłonięcia zjawisk mikrotektoniki w przerostach płonych kompleksu soli spizowej.	Poziom III im. Juliusza Słowackiego- fragment chodnika Pistek, o długości ok. 25 m.(ok.45m. od skrzyżowania z poprzeczną Kaniów).
12.	35.B/6	Osady złoża pokładowego- fałd środkowy odsłonięcia profilu złoża pokładowego, od soli zielonych pokładowych, przez pokład soli szybikowej, do kompleksu soli spizowej.	Poziom III im. Juliusza Słowackiego- fragment podłuzni Hauer, o długości ok. 90 m. (od skrzyżowania z poprzeczną Weimar do skrzyżowania z poprzeczną Maria Teresa).
13.	35.B/7	Osady złoża pokładowego- fałd środkowy odsłonięcia stanowiące przykład zaburzeń mikrotektonicznych występujących w obrębie kompleksu soli spizowej.	Poziom III im. Juliusza Słowackiego- fragment podłuzni Hauer, o długości ok. 30 m., za szczyżowaniem z poprzeczną Maria Teresa.
14.	35.B/8	Osady złoża bryłowego, między fałdem środkowym a północnym- odsłonięcie utworów złoża bryłowego wypełniających zagłębienie pomiędzy łuską centralną i północną złoża pokładowego charakteryzujące się obecnością dużych brył soli zielonej.	Poziom III im. Juliusza Słowackiego- fragment podłuzni Hauer, o długości ok. 200 m., od komory Denko, do komory Brygida.
15.	35.B/9	Osady złoża pokładowego- fałd środkowy- odsłonięcie struktur tektonicznych występujących w kompleksie soli spizowej. Uatrakcyjnieniem odsłonić są walory widokowe rejonu szybika Koberwein gdzie stały dopływ solanki umożliwia obserwację wzrostu wtórnych nacieków solnych.	Poziom III im. Juliusza Słowackiego- fragment podłuzni Hauer, o długości ok. 240 m., od komory Gaisruck do poprzeczni August.
16.	35.B/10	Osady złoża pokładowego- fałd północny- odsłonięcia stanowią interesujący przegląd utworów złoża pokładowego łuski północnej, pod względem litologicznym i strukturalnym.	Poziom III im. Juliusza Słowackiego- fragment poprzeczni August, o długości ok. 155 m., od podłuzni Hauer, do podłuzni Geramb.
17.	35.B/11	Tektonika złoża pokładowego- fałd północny- odsłonięcia stylu tektoniki fałdowej złoża pokładowego charakterystycznego dla wschodniej części kopalni.	Poziom III im. Juliusza Słowackiego- komora Margielnik.
18.	35.B/12	Tektonika złoża pokładowego- fałd północny- stanowisko prezentuje dalszy ciąg profilu odsłoniętego w poprzeczni August. W tej części odsłaniają się sole zielone pokładowe, sól szybikowa i kompleks soli spizowej. Widoczne są tu elementy tektoniki fałdowej złoża pokładowego, związane z jednostką tektoniczną kopuły Grot Kryształowych.	Poziom III im. Juliusza Słowackiego – fragment poprzeczni August, o długości ok.110 m., od podłuzno Geramb, do kanału Leopolda.
19.	35.B/13	Kontakt złoża pokładowego i bryłowego- odsłonięcia utworów złoża pokładowego łuski północnej tworzących tu charakterystyczną formę tektoniczną zwaną kopułą Groty Kryształowej.	Poziom III – II niższy- kanał Leopolda o długości pk. 600 m., między poprzeczną August i poprzeczną Schwind.
20.	35.B/14	Osady złoża pokładowego- fałd północny- odsłonięcia utworów złoża pokładowego północnego skłonu kopuły Grot Kryształowych. Odsłonięcia te stanowią wprowadzenie do geologii Grot Kryształowych.	Poziom II niższy im. A. Mickiewicza- fragment trasy o długości ok. 90 m. biegnącej od schodów z poprzeczni Schwind do komory Bum, przed wejściem do Grot Kryształowych.
21.	35.B/15	Osady złoża pokładowego – fałd środkowy- odsłonięcia utworów złoża	Poziom III im. Juliusza Słowackiego – fragment poprzeczni Kaniów, o długości

		bryłowego i łuski środkowej złoza pokładowego.	ok.350m., na odcinku od szybu Daniłowicza, do podłużni Hauer.
22.	35.B/16	Osady złoza pokładowego kopuły Grot Kryształowych- skłon północny i zachodni- odsłonięcia utworów złoza bryłowego i pokładowego najwyższej części kopuły Grot Kryształowych.	Poziom II wyższy im. Braci Markowskich- rejon na południe od Grot Kryształowych- chodnik odkrywkowy poprzeczny z komory Ferro Górna, w kierunku południowym, komora Ferro Górna podłużnia i chodnik przekątny Ferro.
23.	35.B/17	Osady złoza pokładowego kopuły Grot Kryształowych- skłon zachodni- odsłonięcia utworów złoza pokładowego obrazujące charakter tektoniczny kopuły Grot Kryształowych.	Poziom II wyższy im. Braci Markowskich- rejon na południowy zachód od Grot Kryształowych – komora Hrdina, poprzecznia Hrdina, rejon komory Ferro Dolna.
24.	35.B/18	Kontakt złoza pokładowego i bryłowego w zachodniej części kopuły Grot Kryształowych- odsłonięcia stropowej części złoza pokładowego i jego kontaktów ze złożem bryłowym a także typowego dla otoczenia Grot Kryształowych profilu złoza bryłowego.	Poziom II wyższy im. Braci Markowskich- rejon na zachód od Grot Kryształowych – komora Schmidt południowa, poprzecznia Schmidt, na odcinku od komory Schmidt południow, po tamę betonową na północ, zamykającą dopływ wody po zawale północnej komory Schmidt.
25.	35.B/19	Kontakt złoza pokładowego i bryłowego z gipsowo- iłową otuliną górotworu- odsłonięcia utworów północnej, wschodniej i zachodniej części kopuły Grot Kryształowych.	Poziom II wyższy im. Braci Markowskich- rejon na południe od Grot Kryształowych – poprzecznia Bum oraz podłużnia Baum, na odcinku od poprzeczni Schmidt, do tamy kłocowej.
26.	35.B/20	Osady złoza pokładowego kopuły Grot Kryształowych- skłon północno-wschodni- odsłonięcia obrazujące budowę północno- wschodniej części kopuły Grot Kryształowych, zawierające także skupienia uwęglonej flory mioceńskiej.	Rejon komory Munch, na wschód od Grot Kryształowych, zlokalizowany między poziomem II wyższym a II niższym.
27.	35.B/21	Osady złoza pokładowego kopuły Grot Kryształowych, marginalna część skłonu północno- wschodniego- odsłonięcia zjawisk erozji złoza, wzdłuż jego kontaktu z utworami spągowymi, odsłonięcia piaskowca podsolnego oraz ilowca marglistego warstw skawińskich, skawińskich wkładką sufitu amfibolitowego.	Poziom II niższy im. A. Mickiewicza- rejon na wschód od Grot Kryształowych – północna część poprzeczni 2-392, podłużnia północna z poprzeczni 2-392 oraz poprzecznia i pochylnia na północ od pochylni Munch.
28.	35.B/22	Kontakt złoza pokładowego ze złożem bryłowym i osadami spągowymi górotworu- odsłonięcia profilu utworów złoza pokładowego oraz zjawisk erozji złoza, dokumentujące proces powstawania Grot Kryształowych.	Poziom II niższy im. A. Mickiewicza- fragment poprzeczni Schwindt, o długości ok. 300 m., na odcinku od skrzyżowania z podłużnią Schwindt, do rejonu schodów pod Grotami Kryształowymi.
29.	35.B/23	Osady spągowe górotworu- podłoże Kopuły Grot Kryształowych- odsłonięcia utworów wypełniających jądro kopuły Grot Kryształowych, obrazujące ich charakter litologiczny, styl budowy tektonicznej oraz wodonośność tej części górotworu.	Poziom III im. Juliusza Słowackiego – poprzecznia Karol Marek o długości ok. 330 m., od szybika Schwind na południu, do podłużni Karol Marek na północy.
30.	35.B/24	Kontakt złoza pokładowego i bryłowego- południowo- zachodni skłon kopuły Grot Kryształowych- odsłonięcia profilu utworów złoza pokładowego, ze szczególnym uwzględnieniem klasycznego profilu pokładu soli szybikowej.	Poziom III im. Juliusza Słowackiego – poprzecznia Franciszek Mülle, od szybika Schwind, do ok. 60 m. na południe od podłużni Plener.

31.	35.B/25	Osady złoża bryłowego, na północ od łuski północnej- odsłonięcia stanowiące przegląd podstawowych cech górotworu bryłowego.	Poziom III im. Juliusza Słowackiego – podłużnia Karol, na odcinku o długości ok. 220 m., od poprzeczni Maria Teresa do poprzeczni Wałczyn.
32.	35.B/26	Kontakt złoża pokładowego i bryłowego – odsłonięcia utworów złoża bryłowego oraz stropowych partii złoża pokładowego. Ze względu na bliskość szybów Regis, Daniłowicz i odsłonięcie dużych fragmentów ociosów jest to wyjątkowo cenny obiekt.	Poziom III im. Juliusza Słowackiego – poprzecznia Albrecht, od podłużni Karol, do ok. 170 m. na południe.
33.	35.B/27	Kontakt złoża pokładowego i bryłowego – odsłonięcia utworów złoża bryłowego oraz (fragmentaryczne) utworów łuski północnej złoża pokładowego.	Poziom III im. Juliusza Słowackiego – poprzecznia Wałczy, na odcinku około 300 m zlokalizowanym pomiędzy podłużnią Ferdynand d'Este a podłużnią Hauer, wraz z komorą Hrdina.
34.	35.B/28	Osady złoża bryłowego na północ od fałdu północnego- odsłonięcia soli zielonej laminowanej złoża bryłowego z rzadko spotykanymi zaburzeniami tektonicznymi.	Poziom III im. Juliusza Słowackiego – fragment podłużni Ferdynand d'Este, na odcinku ok. 380 m., od poprzeczni Wałczy do podszybia szybu Lois.
35.	35.B/29	Osady złoża bryłowego na północ od fałdu północnego- odsłonięcia utworów złoża bryłowego z uwzględnieniem kontaktu sedimentacyjnego soli zielonej bryłowej z solą wielkoziarnistą.	Poziom III im. Juliusza Słowackiego- poprzecznia Wessel i komora Jeziora Wessel.
36.	35.B/30	Osady złoża pokładowego łuski północnej- odsłonięcie utworów złoża pokładowego a w szczególności kompleksu soli spizowych z charakterystycznym zafałdowaniem i złuskowanym przerostem centralnym. Ważnym odsłonięciem jest również antyklinalną wypiętrzenie spągu złoża pokładowego, powyżej którego pojawiają się iłowce margliste zaliczane do warstw skawińskich.	Poziom III im. Juliusza Słowackiego – poprzecznia Prokopowicz od długości ok. 370 m. Poprzecznia Prokopowicz jest fragmentem północnej trasy dojścia do Grot Kryształowych. Jest ona zarazem łącznikiem między trasą północną i południową wiodącą do Grot.
			C.PODZIEMNA EKSPOZYCJA MUZEUM ŻUP KRAKOWSKICH
37.	35.C/1	Osady złoża pokładowego- fałd północny- odsłonięcie kompleksu soli spizowej łuski północnej złoża pokładowego.	Poziom III im. J. Słowackiego- fragment poprzeczni Kaniów, komory Russeger do poprzeczni Maria Teresa- długość stanowiska ok. 190 m.
38.	35.C/2	Osady złoża pokładowego i bryłowego- odsłonięcie kompleksu soli spizowej łuski północnej złoża pokładowego oraz utworów złoża bryłowego.	Poziom III im. J. Słowackiego- fragment poprzeczni Maria Teresa o długości ok.160 m.
39.	35.C/3	Złoże bryłowe na północ od fałdu północnego- zbiór najciekawszych okazów geologicznych i paleontologicznych znalezionych w wielickim złożu soli.	Poziom III im. J. Słowackiego – komora Maria Teresa III, ok. 140 m. (w linii prostej) na północny wschód od szybu Daniłowicza.
40.	35.C/4	Osady złoża bryłowego na północ od fałdu północnego- odsłonięcia utworów złoża bryłowego.	Poziom III im. J. Słowackiego wyrobiska w rejonie poprzeczni Kaniów, podłużni Karol i poprzeczni Russeger zamykające odsłonięcia utworów złoża bryłowego.

POMNIKI PRZYRODY

Na terenie Gminy Wieliczka ochroną jako pomniki przyrody objęto 33 obiekty (drzewa oraz głaz narzutowy) odznaczające się dużą wartością przyrodniczą i krajobrazową.

Tabela nr 9. Wykaz pomników przyrody na terenie gminy Wieliczka

Lp.	Nowy nr rejestru woj.	Stary nr Rejestru woj.	Rodzaj obiektu	Położenie		Powierzchnia	Opis formy ochrony	Akt normatywny aktualizujący
				miejsowość	nr działki/ lokalizacja			
1.	121905-001	35/1	drzewo	Gorzków	160/2 Czarnociny, w obrębie zabudowań gospodarskich, obok drogi	obwód: 425cm wysokość: 15m	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Rozp. Nr 3 Woj. Krakow. z dn. 30.01.1997 r.
2.	121905-002	35/3	drzewo	Grajów	68/4 na pagórku nad drogą	obwód: 475cm wysokość: 16m	Lipa szerokolistna (<i>Tilia platyphyllos</i>)	Rozp. Nr 3 Woj. Krakow. z dn. 30.01.1997 r.
3.	121905-003	35/4	drzewo	Janowice	438/2 przy drewnianym domu obok drogi	obwód: 335cm wysokość: 18m	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	Rozp. Nr 3 Woj. Krakow. z dn. 30.01.1997 r.
4.	121905-004	35/5	głaz narzutowy	Raciborsko	509/2 w parku, 3 m od budynku mieszkalnego	wymiary części odsłoniętej: długość: 340 cm, wysokość: 1 m.	Granitoid skandynawski, wiek: paleozoik; tekstura fanerokrystaliczna, średnioziarnista, struktura bezładna. Na głazie napis „1863”	Rozp. Nr 3 Woj. Krakow. z dn. 30.01.1997 r.
5.	121905-005	35/6	drzewo	Siercza	543/1 na granicy wsi, przy budynku 91, w otoczeniu kapliczki	obwód: 330cm wysokość: 16m	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	Rozp. Nr 3 Woj. Krakow. z dn. 30.01.1997 r.
6.	121905-006	36/7	drzewo	Siercza	543/1 na granicy wsi, przy budynku 91, w otoczeniu kapliczki	obwód: 281cm wysokość: 14m	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	Rozp. Nr 3 Woj. Krakow. z dn. 30.01.1997 r.
7.	121905-007	35/8	drzewo	Siercza	137 za kaplicą	obwód: 395cm wysokość: 15m	Grusza pospolita (<i>Pyrus communis</i>)	Rozp. Nr 3 Woj. Krakow. z dn. 30.01.1997 r.
8.	121905-008	35/9	drzewo	Siercza	137 u podnóża stoku, w centralnej	obwód: 380cm wysokość: 22m	Buk pospolity odm. Czerwonolistna	Rozp. Nr 3 Woj. Krakow. z dn.

					części parku		(<i>Fagus silvatica Purpurea</i>)	30.01.1997 r.
9.	121905-009	35/10	drzewo	Siercza	137 w zadrzewieniu parkowym, na skraju lekkiego skłonu na zachód	obwód: 371cm wysokość: 21m	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Rozp. Nr 3 Woj. Krakow. z dn. 30.01.1997 r.
10.	121905-010	35/11	drzewo	Siercza	137 na zieleńcu, na dziedzińcu klasztoru	obwód: 254cm wysokość: 17m	Klon polny (<i>Acer campestre</i>)	Rozp. Nr 3 Woj. Krakow. z dn. 30.01.1997 r.
11.	121905-011	35/12	drzewo	Siercza	137 w zadrzewieniu parkowym	obwód: 360cm wysokość: 24m	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	Rozp. Nr 3 Woj. Krakow. z dn. 30.01.1997 r.
12.	121905-012	35/15	drzewo	Wieliczka	384/4 w ogrodzie obok zamku	obwód: 245cm wysokość: 18m	Tulipanowiec amerykański (<i>Liriodendron tulipifera</i>)	Rozp. Nr 3 Woj. Krakow. z dn. 30.01.1997 r.
13.	121905-013	35/16	drzewo	Wieliczka	384/4 w ogrodzie obok zamku	obwód: 206cm wysokość: 7m	Surmia wielkokwiatowa (<i>Catalpa speciosa</i>)	Rozp. Nr 3 Woj. Krakow. z dn. 30.01.1997 r.
14.	121905-014	35/17	drzewo	Wieliczka	384/4 w ogrodzie obok zamku	obwód: 264cm wysokość: 18m	Tulipanowiec amerykański (<i>Liriodendron tulipifera</i>)	Rozp. Nr 3 Woj. Krakow. z dn. 30.01.1997 r.
15.	121905-015	35/18	drzewo	Wieliczka	227/1 w zadrzewieniu parkowym	obwód: 288cm wysokość: 19m	Buk pospolity (<i>Fagus silvatica</i>)	Rozp. Nr 3 Woj. Krakow. z dn. 30.01.1997 r.
16.	121905-016	35/19	drzewo	Wieliczka	227/1 w zadrzewieniu parkowym	obwód: 384cm wysokość: 21m	Wiąz szypułkowy (<i>Ulmus laevis</i>)	Rozp. Nr 3 Woj. Krakow. z dn. 30.01.1997 r.
17.	121905-017	35/20	drzewo	Śledziejowice	444/15 w zadrzewieniu parkowym, na zaniedbanym trawniku, w odl. 2m droga gruntowa do pól	obwód: 420cm wysokość: 16m	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Rozp. Nr 3 Woj. Krakow. z dn. 30.01.1997 r.
18.	121905-018	35/21	drzewo	Śledziejowice	444/15 w zadrzewieniu parkowym, na trawniku przed dworem	obwód: 424cm wysokość: 16m	Buk pospolity odm. czerwolistna (<i>Fagus silvatica Purpurea</i>)	Rozp. Nr 3 Woj. Krakow. z dn. 30.01.1997 r.

19.	121905-019	35/22	drzewo	Śledziejowice	444/15 w zadrzewieniu parkowym, przy dworze na trawniku	obwód: 620cm wysokość: 17m	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Rozp. Nr 3 Woj. Krakow. z dn. 30.01.1997 r.
20.	121905-020	35/24	drzewo	Śledziejowice	444/15 w zadrzewieniu parkowym, przy dworze na trawniku	obwód: 385cm wysokość: 19m	Grujecznik japoński (<i>Cericidiphyllum japonicum</i>)	Rozp. Nr 3 Woj. Krakow. z dn. 30.01.1997 r.
21.	121905-021	35/25	drzewo	Śledziejowice	444/15 w zadrzewieniu parkowym, przy dworze na trawniku	obwód: 206cm wysokość: 20m	Miłorząb dwuklapowy (<i>Ginko biloba</i>)	Rozp. Nr 3 Woj. Krakow. z dn. 30.01.1997 r.
22.	121905-022	35/26	drzewo	Śledziejowice	444/15 w zadrzewieniu parkowym, przy dworze na trawniku	obwód: 345cm wysokość: 15m	Cyprysyk groszkowy (<i>Chamaecyparis pisifera</i>)	Rozp. Nr 3 Woj. Krakow. z dn. 30.01.1997 r.
23.	121905-023	35/27	drzewo	Śledziejowice	444/15 w zadrzewieniu parkowym, na skłonie tarasu. 15 m od ciek	obwód: 482cm wysokość: 23m	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Rozp. Nr 3 Woj. Krakow. z dn. 30.01.1997 r.
24.	121905-024	35/28	drzewo	Śledziejowice	444/15 w zadrzewieniu parkowym, na skraju polany	obwód: 338cm wysokość: 21m	Magnolia drzewiasta (<i>Magnolia acuminata</i>)	Rozp. Nr 3 Woj. Krakow. z dn. 30.01.1997 r.
25.	121905-025	35/29	drzewo	Śledziejowice	444/15 w zadrzewieniu parkowym, na skraju polany	obwód: 541cm wysokość: 23m	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Rozp. Nr 3 Woj. Krakow. z dn. 30.01.1997 r.
26.	121905-026	35/30	drzewo	Śledziejowice	444/15 w zadrzewieniu parkowym, na kopcu wys.3m	obwód: 438cm wysokość: 15m	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	Rozp. Nr 3 Woj. Krakow. z dn. 30.01.1997 r.
27.	121905-027	35/31	drzewo	Śledziejowice	444/15 w zadrzewieniu parkowym, przy ścieżce gruntowej na skraju skłonu tarasu (dolina cieku)	obwód: 433cm wysokość: 23	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Rozp. Nr 3 Woj. Krakow. z dn. 30.01.1997 r.
28.	121905-028	35/32	drzewo	Śledziejowice	444/15 w zadrzewieniu parkowym, na skłonie doliny ciek (15m do cieku)	obwód: 355cm wysokość: 27m	Buk zwyczajny (<i>Fagus silvatica</i>)	Rozp. Nr 3 Woj. Krakow. z dn. 30.01.1997 r.

29.	121905-029	35/33	drzewo	Śledziejowice	444/15 w zadrzewieniu parkowym, na skłonie doliny cieku (15m do cieku)	obwód: 381cm wysokość: 27m	Jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior</i>)	Rozp. Nr 3 Woj. Krakow. z dn. 30.01.1997 r.
30.	121905-030	35/34	drzewo	Śledziejowice	444/15 w zadrzewieniu parkowym, przy ścieżce gruntowej	obwód: 342cm wysokość: 28m	Wiąz szypułkowy (<i>Ulmus laevis</i>)	Rozp. Nr 3 Woj. Krakow. z dn. 30.01.1997 r.
31.	121905-031	35/35	drzewostan i aleja drzew	Śledziejowice			Dąb (grupa)	Rozp. Nr 3 Woj. Krakow. z dn. 30.01.1997 r.
32.	121905-032	35/36	pojedyncze drzewo	Wieliczka	125/1 na placu przykościelnym OO Franciszkańców	obwód: 347cm wysokość: 22m	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Rozp. Nr 31 Woj. Krakow. z dn. 16.11.1998 r.
33.	121905-033	brak	pojedyncze drzewo	Wieliczka	662 w narożniku działki, przy ul. Kraszewskiego 15	obwód: 270cm wysokość: 28m	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Rozp. Nr 7 Woj. Małop. z dn. 13.04.2004 r.

OBSZARY CENNE PRZYRODNICZO

Zgodnie z opracowaniem pn.: „Inwentaryzacja przyrodnicza gminy Wieliczka” na terenie Gminy w celu zachowania różnorodności biologicznej wytypowano obszary cenne przyrodniczo – ostoje przyrody:

1. Wiślisko Przewóz: starorzecze o wielkości 0,2 ha, zlokalizowane w północnej części Gminy w dolinie Wisły.

2. Żwirownia „Brzegi”: obiekt o wielkości ok. 50 ha, zlokalizowany w północnej części Gminy, na równinie zalewowej Wisły na zachód od wsi Brzegi i na południe od wsi Łutnia. Są to zbiorniki wodne pozostałe po eksploatacji żwirów i piasków, pochodzenia całkowicie antropogenicznego, ukształtowane sztucznie.

3. Starorzecze „Grabie”: obiekt o wielkości ok. 1 ha, zlokalizowany w północnej części Gminy na równinie zalewowej Wisły na południowy- zachód od wsi Grabie, przylegający od zachodu do przysiółków Wzory i Pod Kopcem. Jest to naturalne starorzecze Wisły, po dawnym zakolu, na terenie równiny zalewowej.

4. Łąki „Niedzielszczyzna”: obiekt o wielkości ok. 70 ha zlokalizowany w północnej części Gminy jako rozległe łąki, częściowo zabagnione, położone na skrzydle doliny Wisły, pod stokiem Pogórza Wielickiego, na północ od toru kolejowego w widłach skanalizowanych rzek Serafy i Zabawki, między kompleksem leśnym na zachodzie (przyległym od północy do przysiółka Parcele) a skanalizowaną doliną Zabawki.

5. Studzijska: obiekt o wielkości 1,5 km² zlokalizowany w północnej części Gminy (niewielki fragment w granicach miasta Niepołomice) obejmujący rozległe łąki i zabagnienia, położone na skrzydle doliny Wisły, pod północnym stoki Pogórza Wielickiego, na północ od toru kolejowego między miejscowościami Piaski i Grabie.

6. Purchawica olbrzymia na Podgórach: obiekt, o wielkości ok. 5 a, zlokalizowany w północnej części Gminy, w północno- zachodnim krańcu przysiółka Na Podgórach, w płytkim wąwozie za ostatnim domem.

7. Skrzyp zimowy w Zabawie: las gospodarczy o powierzchni 0,5 ha zlokalizowany w północnej części Gminy, w dolinie rzeczki Zabawki, na wysokości przysiółka Na Podgórach i wsi Zabawa, zachodni stok systemu wzgórz i wąwozów położonych na wschodnim zboczu doliny Zabawki.

8. Siercza- kamieniec: obiekt o wielkości około 4 ha, zlokalizowany w środkowej części Gminy, w kamieniołomie położonym na południowy zachód od zabudowań wsi Siercza, pomiędzy przysiółkiem Łysa Góra a miejscowością Wolica.

9. Stawy Salinarne: w skład ostoji o powierzchni ok. 2 ha wchodzi dwa stawy zlokalizowane w Lednicy Górnej, w pobliżu ulicy Mietniowskiej.

10. Kamieniec Sygńczów: obiekt o powierzchni ok. 1 ha, zlokalizowany w środkowo-zachodniej części Gminy, niewielki kamieniołom położony na południowy zachód od zabudowań fermi drobiu w Sygńczowie, na wschód od przysiółka Mółowizna.

11. Dolina Wilgi (bezwzględny priorytet): obiekt o powierzchni ok.60 ha zlokalizowany w środkowo- zachodniej części Gminy, w dolinie rzeki między miejscowościami Janowice, Podstolice i Polkowice na południu a Zbydniowicami, Soboniowicami i Sierczą na północy.

12. Mietniów – Pod brzegiem: obiekt o powierzchni ok.5ha. Zlokalizowany w środkowej części Gminy – sucha łąka na wzgórzu wśród pól i luźnej zabudowy w NE części wsi Mietniów.

13. Kamieniec przy Laskowcu: obiekt o wielkości 0,7ha zlokalizowany na granicy wsi Pawlikowice i Mietniów przy północnej granicy niewielkiego kompleksu leśnego „Laskowiec”.

14. Laskowiec w Pawlikowicach: obiekt o wielkości około 2 ha zlokalizowany w środkowej części Gminy, na terenie przysiółka Mogiłki, leżącego między Pawlikowicami a Mietniowem.

15. Wilga- Koźmice Małe: obiekt o powierzchni około 9 ha, zlokalizowany w południowej części Gminy, Jest to fragment doliny Wilgi od Koźmic Małych po „kamieniec” w Kopcach, pomiędzy drogą Pawlikowice – Raciborsko oraz drogą łączącą ją z trasą Siercza- Raciborsko wraz z W zboczem wałowatego wzniesienia o wys. ok. 330 m.n.p.m.

16. Młyn pod Koźmicami: obiekt o wielkości ok.7ha, zlokalizowany w południowej części Gminy, na południe od głównego kompleksu wsi Koźmice Wielkie, dolina potoku i staw, między przysiółkami Bugaj i Spławy.

17. Doły Raciborskie: obiekt o wielkości ok. 1ha, zlokalizowany w środkowej części Gminy, na terenie przysiółka Doły, leżącego na pograniczu Raciborska i Mietniowa.

18. Czarny Las: obiekt o wielkości 1 km² zlokalizowany w południowej części Gminy, w kompleksie leśnym pomiędzy Koźmicami Wielkimi na północy a Gorzkowem na południu, leżący na E od drogi łączącej te miejscowości.

19.Las Dobranowice: obiekt o wielkości ok. 20 ha, zlokalizowany w południowo-wschodniej części Gminy.

20. Las Widmo- Dobranowice: obiekt o wielkości ok. 25 ha zlokalizowany we wschodniej części Gminy, niewielki kompleks leśny pomiędzy Przymiarkami na NW a Wołą Dobranowską na S.

21.Las Wolnik: obiekt o wielkości ok. 100ha, zlokalizowany w dużym kompleksie leśnym, rozciągający się między Raciborskiem na NW, a Huciskami na SE.

Kolejna ostoja wskazana została w opracowaniu pn: „Inwentaryzacja przyrodnicza doliny Wilgi i jej prawobrzeżnego dopływu między Koźmicami Małymi, a Sygnezowem”:

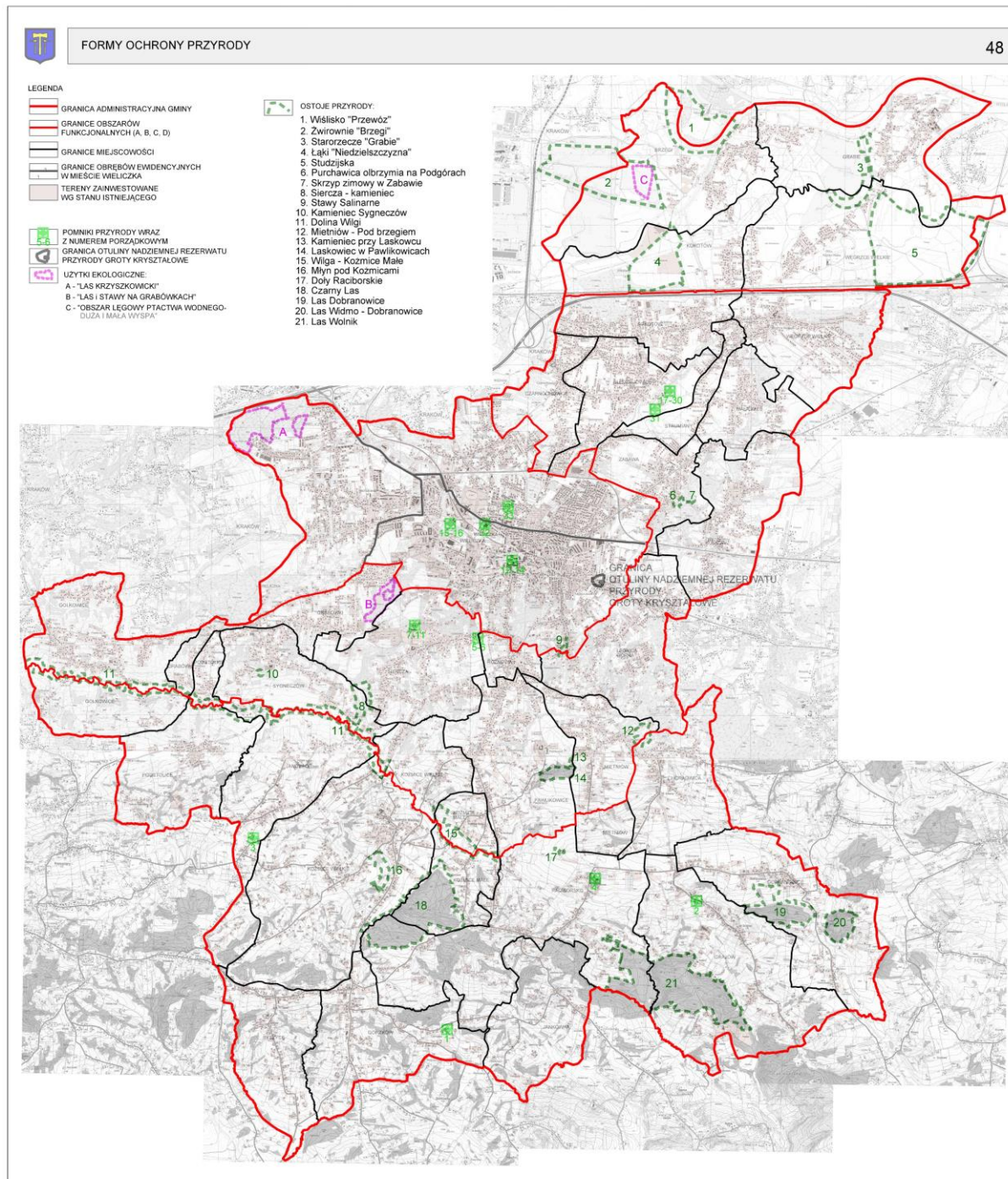
22. Dopływ: obiekt o wielkości 188 ha, zlokalizowany w południowej części gminy, obejmujący prawobrzeżny dopływ Wilgi mający źródła w Sygnezowie.

Ponadto na podstawie ww. opracowania wskazano tereny wartościowe pod względem przyrodniczym (płaty siedlisk, w których stwierdzono chronione gatunki motyli dziennych).

WNIOSKI:

1. Problematyka ochrony wód (szczególnie w regionie wodnym Górnej Wisły w obszarze wyznaczonej aglomeracji) i powietrza powinna być jednym z głównych działań z zakresu ochrony środowiska.
2. Wnioski dotyczące struktury przyrodniczej gminy.
 - Powinno się utrzymać trwałe funkcjonowanie zbiorowisk leśnych poprzez ograniczanie przeznaczania ich pod zabudowę kubaturową. Lasy nadal powinny pełnić funkcje gospodarcze i przyrodnicze. W zbiorowiskach leśnych powinno się chronić i wzbogacać różnorodność biologiczną. Należy także utrzymać rozwiniętą i skomplikowaną granicę polno- leśną. Łagodzi ona negatywny wpływ lasu na produkcję rolniczą i zabezpiecza przeciwpożarowo wnętrze lasu. Dlatego też należy zwracać szczególną uwagę na zachowanie stref ekotonowych, stanowiących atrakcyjne tereny dla nowych inwestycji mieszkaniowych.
 - W celu zabezpieczenia istnienia obszarów objętych ochroną prawną należy bezwzględnie przestrzegać przepisów wynikających z aktów prawnych je powołujących oraz korzystać z planów ochrony lub ich projektów.
 - Ostoje przyrody oraz tereny wartościowe pod względem przyrodniczym powinny być w miarę możliwości wyłączone spod zabudowy. Jeśli występują w obrębie terenów leśnych, ich walory przyrodnicze powinny zostać uwzględnione przy sporządzaniu planów urządzania lasów. W przypadku kilku miejsc, ich prawidłowe funkcjonowanie jest zagrożone z związku z przeznaczeniem ich pod zabudowę w wiążących aktach planistycznych gminy (SUiKZP).
 - Doliny cieków wodnych, ze względu na pełnione przez nie funkcje (przyrodnicze, odwodnieniowe) powinny być chronione przed zainwestowaniem kubaturowym. Na odcinkach, gdzie cieki posiadają naturalny przebieg i nie są obudowane powinno się zachować zasadę nie wprowadzania zabudowy i utrzymania naturalnego charakteru potoków. Natomiast w przypadku cieków zabudowanych w ich sąsiedztwie powinno się zachowywać jak największą powierzchnię biologicznie czynną. Ważną rolę w kształtowaniu struktury funkcjonalno-przestrzennej winno zapewnić zachowanie przyrodniczego charakteru zbiorników wodnych. Powinny nadal pełnić funkcję przyrodniczo-rekreacyjną. Szczególnej ochrony wymagają także stawki, stanowiące miejsca rozrodu płazów.
 - Łąki ze względu na ich wartość biocenotyczną oraz z uwagi na występujące zazwyczaj niekorzystne warunki gruntowo-wodne dla zabudowy (sąsiedztwo potoków, tereny wilgotne, o wysokim poziomie wód gruntowych lub stale podtapiane) powinny pozostawać w dotychczasowym użytkowaniu. W zakresie pól powinny być zachowane szczególnie w dolinach potoków, w sąsiedztwie lasów, w terenach otwartych, cennych krajobrazowo oraz na przebiegu powiązań przyrodniczych gminy. Mogą być przeznaczane pod zabudowę w sąsiedztwie zabudowy istniejącej jako jej uzupełnienie czy kontynuacja, ale z uwzględnieniem innych uwarunkowań środowiskowych.
 - Tereny zielni w mieści powinny być chronione przed zabudową i degradacją. Powinno się zmierzać do powiększania ich areału. Zieleń ta powinna być traktowana jako ważny element kompozycji przestrzennej.

Schemat 9 Formy ochrony przyrody

4.9 KRAJOBRAZ KULTUROWY

Jako jedną z wielu definicji krajobrazu, można przytoczyć słowa Profesora Janusza Bogdanowskiego: „Krajobraz to fizjonomia powierzchni Ziemi, będąca syntezą elementów przyrodniczych i działalności człowieka”. Wszystkie elementy, zarówno przyrodnicze (morfologia terenu i jego składowe, pokrycie naturalne) jak również świadectwo działalności człowieka (zmiany, jakich dokonał w ukształtowaniu i pokryciu terenu) tworzą krajobraz i wpływają na jego typy i rodzaje.

Gmina Wieliczka jest niezwykle zróżnicowana, zarówno pod względem ukształtowania jak i pokrycia terenu. Struktura krajobrazu gminy, czyli zespół składników tworzących krajobraz oraz wzajemne relacje między nimi są niezwykle złożone. Funkcjonowanie krajobrazu można rozpatrywać na różnych poziomach. Jeśli mowa o aspekcie typowo abiotycznym, to można odnieść się do informacji z zakresu geomorfologii ogólnej, które wskazują, że krajobraz gminy bogaty jest w różne formy ukształtowania terenu:

- doliny rzeczne (dolina Wisły, Wilgi, Serafy oraz innych mniejszych cieków),
- łagodne wniesienia o niewielkich spadkach na północy gminy,
- większe wzniesienia o znacznie większych spadkach terenu w południowej części gminy.

Również pod względem ekologicznym krajobraz jest bardzo rozbudowany. Różne rodzaje zbiorowisk pokrywające obszar, o bogatej bioróżnorodności, tworzące powiązania i większe ekosystemy urozmaicają gminę i wpływają pozytywnie na odbiór krajobrazu. Lasy, pomimo niewielkiej powierzchni, flora towarzysząca wodom płynącym i stojącym, łąki i pastwiska, a także malownicze pola uprawne tworzą mozaikę, która w całości buduje atrakcyjny obraz gminy.

Praktycznie na całym obszarze gminy człowiek odcisnął piętno swego wpływu na otoczenie, w związku z tym cały krajobraz gminy ma charakter krajobrazu kulturowego. Na potrzeby opracowania, gdzie najistotniejsze są aspekty odnoszące się do stanu krajobrazu, przyjęto systematykę dzielącą krajobraz na harmonijny, dysharmonijny oraz zdewastowany. Tak przyjęty podział w uwarunkowaniach, oparty na waloryzacji krajobrazu umożliwia późniejsze określenie wymogów jego ochrony na poziomie kierunkowych ustaleń studium.

Krajobraz kulturowy harmonijny zawiera w sobie zarówno elementy naturalne jak i te kształtowane przez człowieka. Na terenie gminy elementy te przenikają się w różnych proporcjach, tworząc mozaikę cenną w odbiorze estetycznym. Najbardziej naturalnym tworzywem są lasy. Nie można zaliczyć ich do krajobrazu naturalnego, ponieważ człowiek odcisnął na nich swoje piętno prowadząc gospodarkę. Niemniej jednak bogactwo flory i fauny tych zbiorowisk, z licznymi gatunkami chronionymi, a w miejscach trudniej dostępnych zachowane pozostałości grądów i płaty buczyny karpackiej jest przykładem krajobrazu harmonijnego, zachowującego proporcje w ingerencji człowieka w naturalne tworzywo. Las Krzyszkowski, Czarny Las, Las Winny (Widmo), Las Wolnik, Las Dobranowski to elementy cenne w krajobrazie, stanowiące zielone wyspy w panoramach, istotne również pod względem ekologicznym i biologicznym.

Kolejnym przykładem krajobrazu harmonijnego jest obszar doliny Wilgi, wskazany również do ochrony, jako projektowany użytek ekologiczny. W górnym biegu Wilga płynie doliną o wysokich brzegach wznoszących się ku górze. Z biegiem rzeki dno doliny robi się bardziej płaskie i coraz szersze, a nurt tworzy malownicze zakola. Bogata roślinność porastająca najbliższe otoczenie, również tworzące się starorzecza oraz ekstensywnie użytkowane łąki w sąsiedztwie wraz z łągowymi zadrzewieniami tworzy linearny ciąg zieleni, przecinający gminę ze wschodu na zachód. Na tym odcinku koryto jest nieregulowane i niesie czyste wody, co jest niezwykle cenne ze względu na rozwijający się świat zwierząt, znajdujących tu doskonałe warunki do bytowania i żerowania.

Jako przykład krajobrazu kulturowego harmonijnego, utrzymującego równowagę w ingerencji człowieka w otoczenie, jest zachowany krajobraz pól uprawnych, łąk i pastwisk, otaczających zespoły osadnicze. Ze względu na dość duże rozdrobnienie gospodarstw w uprawy nie wkraśla się monokultura, dzięki czemu krajobraz jest malowniczy, usiany pasmami różnych zasiewów. Dzięki wyższej świadomości ekologicznej gospodarzy zostały ograniczone w stosowaniu pestycydy i sztuczne nawozy, co pozwoliło na powrót do krajobrazu gatunków roślin towarzyszących, dawniej zwalczanych jako chwasty. Pojawiają się łąny zbóż urozmaicone makami, chabrami i złocieniem. Jest to niezwykle cenne zjawisko dla krajobrazu polskiej wsi.

Dobrze zachowane proporcje między zabudową, a terenami rolniczymi i zielenią ogrodów przydomowych stanowią o wysokich wartościach krajobrazu. Dodatkowo jego znaczenie podkreślane jest przez miejsca kultu (kościół, kaplice) cmentarze i drobniejsze, lecz równie istotne kapliczki, krzyże przydrożne. Tak zachowany krajobraz osadniczy obserwuje się zwłaszcza w Podstolicach.

Harmonijny krajobraz urbanizacyjny Wieliczki widoczny jest szczególnie w centrum miasta, gdzie odnowione i przystosowane zarówno dla mieszkańców, turystów stanowi przyjazne miejsce dla wszystkich przebywających. W takim krajobrazie miasta dominują zabytki sakralne (Kościół pw. Św. Klemensa, zespół klasztorny Franciszkanów-Reformatów wraz z założeniem ogrodowym) oraz obiekty starego centrum (mury zamku Żupnego oraz zwarty zespół zabytkowych kamienic otaczających rynek

Znaczące dla krajobrazu kulturowego są zabytki przeszłości, a w krajobrazie wydobywczym Wieliczki znajdują się obiekty o dużej wartości historycznej, stanowiące powiązanie z przemysłową przeszłością obszaru. Krajobraz Wieliczki jest typowy dla miasteczek o tradycji historycznej, opierającej się na wydobywaniu soli, które przyczyniło się do świetności i rozwoju miejsca. Szczególnie cenne są zabytki techniki w postaci pięknie utrzymanych zabudowań kopalni, wraz z szybami (szyb Daniłowicza, szyb Regis) oraz pozostałymi obiektami towarzyszącymi, stanowiącymi dawną infrastrukturę. Ponadto świadcząca o przemysłowym charakterze miasta, zabudowa mieszkaniowa w charakterystycznych układach tak zwanych domków salinarnych, związanych z kopalnią soli (rejon ulic Górniczej) stanowi cenne w krajobrazie kulturowym elementy świadczące o jego historii. Obiekty wpisane do rejestru i ewidencji zabytków są zadbane, odrestaurowane i idealnie komponują się z otoczeniem nadając krajobrazowi specyficzny charakter, przyciągając turystów.

Inny charakter mają zbiorniki wodne, będące również elementami krajobrazu przemysłowego, jaki powstał na skutek prowadzenia wydobywania kruszywa w dolinie Wisły. Pozostałości po działalności górniczej, przemysłowej w postaci wyrobisk, które niegdyś stanowiły otwarte rany w krajobrazie, obecnie przekształcone zostały w zbiorniki wodne, niezwykle cenne obiekty w krajobrazie, z bogatą fauną i florą, dodatkowo pozytywnie wpływające na rozwój turystyki regionu.

Elementy krajobrazu dysharmonijnego występują na całym obszarze gminy, niezależnie od tego, czy dotyczą elementów naturalnych czy typowo antropogenicznych. W przypadku pierwszym takim przykładem jest zaburzenie naturalnych siedlisk leśnych przez szerzenie się występowania sosny, wkraczającej w grądy. Również regulacja koryt cieków wodnych, wały i nasypy mające na celu ochronę przeciwpowodziową, wpływa dysharmonijnie na sam krajobraz. Choć takie działania przyczyniają się do wzrostu bezpieczeństwa i są nieodzowne w gospodarce wodnej, to jednak wyjaławiają krajobraz i czynią go monotonnym.

Chaos i dysharmonia wkroczyły również w krajobraz osadniczy, gdzie zabudowa rozproszyła się, a jej forma architektoniczna została zaburzona, przez co tradycja miejsca zatarła się. Krajobraz taki można obserwować przeważnie na obszarach wsi podmiejskich (np. Kokotów, Węgrzce Wielkie, Czarnochowice, Śledziejowice). W obszarze miejskim pojawia się problem zatarcia granic między zwartą zabudową centrum, a terenami przechodzącymi w przysiółki, przez co układ urbanistyczny zostaje zaburzony. Na różnych etapach rozwoju gminy powstała zabudowa wielorodzinna o niskiej wartości estetycznej (np. rejon ulic Alfonsa Długosza, Wincentego Pola). Dodatkowo bałagan reklamowy, obszary zaniedbanych skwerów, pojawiające się w różnych częściach obszaru miejskiego narzucają wrażenie nieporządku i tworzą krajobraz chaotyczny i dysharmonijny.

Najbardziej niepożądanym rodzajem krajobrazu jest krajobraz zdewastowany. Wynika on przede wszystkim z przekształceń, jakie powstały na skutek rozwoju przemysłu górnictwa na terenie gminy. Najbardziej widocznymi zmianami w krajobrazie są deformacje rzeźby

terenu, wyrobiska eksploatacji odkrywkowej oraz utwory pośrednio im towarzyszące – składowiska, hałdy, nasypy i niecki. Szczególnie jest to widoczne na północy gminy, gdzie nadal prowadzona jest działalność wydobywania kruszywa.

W odbiorze krajobrazu ważne jest dla obserwującego postrzeganie różnych elementów otoczenia, jako składowych całości. Takimi elementami będą dominanty i akcenty oraz wnętrza krajobrazowe, które nie zamykają się tylko w granicach gminy. Są to elementy ekspozycji biernej – czyli wszystko to, na co patrzymy. W krajobrazie szczególnie odznaczają się dominanty wież obiektów sakralnych znajdujących się na wzgórzach. Na północy gminy z oddali widoczne są obiekty elektrociepłowni w Łęgu. Również ze względu na ukształtowanie gminy można zaobserwować dużą liczbę elementów ekspozycji czynnej (tych miejsc, z których obserwujemy otoczenie), takich jak punkty, ciągi i osie widokowe, m.in.: w Brzegach z widokiem na otoczenie Wisły z jej starorzeczami i zakolami, w Chorągwiczy – widok na panoramę Wieliczki oraz malownicze wzgórze z wieżą starego kościołka sąsiedniej gminy Biskupice, dalekie widoki od Krakowa po Niepołomice, wzdłuż drogi w Podstolicach z widokiem na kościół w Gorzkowie w Raciborsku gdzie roztacza się panorama Beskidu Wyspowego, w pogodne dni Tatr i pasma Babiej Góry, jak również bliżej położony zalew w Dobczycach, oraz wiele innych lokalnych i ponadlokalnych widoków na lasy, dolinki rzeczne, zespoły starej zabudowy wiejskiej.

5. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

5.1. ZASOBY, CECHY I WALORY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO ORAZ KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

5.1.1. ZASOBY, CECHY I WALORY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Obiekty zabytkowe są nie tylko materialnym śladem przeszłości, ale także składowym elementem zagospodarowania przestrzeni a krajobraz kulturowy wraz z zasobem zabytków wpływa na atrakcyjność gminy.

Omawianie zabytków zlokalizowanych na terenie Wieliczki warto rozpocząć od istniejącego już od schyłku XIII w. centrum administrowania żupami krakowskimi, czyli kopalniami i warzelniami soli w Wieliczce oraz żupą wielicką. Pierwotny gródek, posiadający własny mur obronny, został w czasach Kazimierza Wielkiego rozbudowany i włączony w system murów miejskich. Ta kazimierzowska budowla, zwana niegdyś Domem Pośród Żupy a dzisiaj Zamkiem Środkowym, to najstarszy, początkowo jedyny obiekt zamkowy. Rozbudowany i modernizowany przez kolejnych władców, w 2 poł. XIV w. został wzbogacony o reprezentacyjne pomieszczenie zwane Izbą Grodzką (sala gotycka wsparta na jednym filarze). Na początku XVI w., na wieżycze Domu Pośród Żup zamontowano zegar, konserwowany i naprawiany przez żupnego zegarmistrza. W dobie renesansu, nad pomieszczeniami pierwszego piętra wzniesiono Izbę Królewską, ozdobioną portretami polskich władców i herbami królewskimi. W tym samym czasie zbudowano drewnianą przewiązkę, łączącą piętro Domu Pośród Żupy z drugim, północnym budynkiem zamkowym zwanym Domem Żupnym. Powstawał on stopniowo od poł. XV w. wypierając wcześniejsze budynki gospodarcze usytuowane w linii murów miejskich i z czasem zdominował zabudowę kompleksu zamkowego.

Trzeci budynek (tzw. Zamek Południowy), zamykający obecny kompleks Zamku Żupnego od południa i oddzielający go od ogrodu żupnego powstał już w czasach austriackich (XIX w.) w miejscu dawnych stajni, owsiarni, drwalni i innych pomieszczeń gospodarczych. Całe gospodarstwo żupne dopełniały: kuchnia żupna oraz tzw. Dwór Żupny – obszar rozciągający się za zachodnim murem zamkowym, graniczący od północy z barbarią – terenem staropolskiej warzelni.

Reprezentacyjnym dla zamku terenem zielonym był ogród żupny, założony w XVI w. na gruncie odkupionym od miejscowych wikarych. Miał on pierwotnie stanowić zaporę dla ognia podczas często nękających centrum miasta pożarami. W czasach saskich został przekształcony w reprezentacyjny ogród w stylu włoskim.

Obecny kształt kompleksu zamkowego to efekt prac renowacyjnych i rekonstrukcyjnych przeprowadzonych w latach 1976 – 96r. W 1985 roku zakończono odbudowę zbombardowanego w 1945r. Domu Pośród Żupy, rekonstruując w nim Izbę Grodzką zwaną obecnie Salą Gotycką i dostosowując inne sale do celów ekspozycyjnych. Prezentowane są tutaj wystawy stałe, dotyczące archeologii i historii miasta Wieliczki.

Dom Żupny, zwany dzisiaj Zamkiem Północnym, był przez wiele lat wielickim Ośrodkiem Zdrowia. Po gruntownym remoncie, jest od 1992r. siedzibą Muzeum Żup Krakowskich.

Rezerwat górniczy znajdujący się pod powierzchnią dziedzińca Zamku Żupnego kryje żrąb szybu datowanego na poł. XIII w. odkryty przez archeologów w 1968r i przebadany do głębokości 9m został określony jako szyb poszukiwawczy i dość szybko zasypany.

Obecne, murowane, XIX w. nadszybie, skrywa jedyny zachowany do dnia dzisiejszego średniowieczny szyb górniczy Regis, zgłębiony na początku 2 poł. XIV w. na polecenie króla Kazimierza Wielkiego. Rozwój techniki i plany zainstalowania nad szybem Regis parowej maszyny wyciągowej rozstrzygnęły o nowym kształcie budynku nadszybowego. W latach 1860 – 61 stanął tu budynek mieszczący maszynę parową, kotłownię i skład opału. W krajobrazie miasta pojawił się 32 metrowy komin i wieża wyciągowa, zbudowano młyn solny. 13 lipca 1861r. na część ówczesnie panującego cesarza Franciszka Józefa I, zmieniono nazwę szybu Regis na Franciszek Józef.

Obecny kształt nadszybia zawdzięczamy przebudowie z lat 1909 - 1912, kiedy dostosowano budynek do potrzeb elektrycznej maszyny wyciągowej, pracującej do 1944r. wyburzono komin i starą wieżę wyciągową. Od strony południowej wyróżnia się budynek cechowni z charakterystycznym miękkim falistym szczytem. Obniżona część środkowa to dawna hala maszyn. Najbardziej okazały budynek północny zwieńczony gzymsem z neo romańskim fryzem arkadowym i dużym półkolistym oknem w ścianie szczytowej stanowi właściwą część nadszybia.

Szyb Górsko zlokalizowany został tuż za murami ówczesnego miasta, zgłębiany był jako Szyb Nowy w latach 1620 – 1622 i sięgnął głębokości 70m. Istniejące do dzisiaj nadszybie zbudowano w 1896r. i po dziesięciu latach rozbudowany. Szyb, po wycofaniu z użytkowania, został w 1954r. zasypany. Budynki nadszybia remontowano i przeznaczano na pomieszczenia handlowe i biurowe.

Szyb Kościuszek jest pierwszym szybem zagłębianym w Wieliczce przez administrację austriacką. Drażony w latach 1790 – 1791r. do głębokości ok. 54 m. Od 1918 r. szyb nosi nazwę Kościuszek. Nadal użytkowany górniczo podlega ustawicznym zmianom. Z historycznej zabudowy zachował się jedynie wschodni fragment młyna solnego z 1895r., murowany, tynkowany z ceglany detalem oraz dawny przyszybowy dom mieszkalny.

Szyb Św. Kingi powstał w czasach austriackich przez rozbudowę w głąb i przebicie do powierzchni szybiku Kubeck. W latach 1863 – 1867 powstało murowane nadszybie składające się z części szybowej, maszynowni i kotłowni. W 1867r. na nadszymbiu zainstalowano wyciągową maszynę parową, uruchomioną rok później wraz z młynem solnym.

W latach 1901 -1902 postawiono obecnie istniejącą stalową wieżę wyciągową. W czasie okupacji hitlerowskiej rozbudowano na cele administracyjne skrzydło południowe, planując przeniesienie do niego z Zamku Zarządu kopalni. Obecnie mocno rozbudowane nadszybie przypomina swoim kształtem literę E. Mieści się tu lampiarnia, cechownia i łaźnia, nowoczesna dyspozytornia, stacja ratownictwa górniczego. Skrzydło południowe jest siedzibą dyrekcji, północne zajmują biura kopalnianej administracji. Szyb jest głównym szybem zakładu górniczego. Wśród innych zabudowań kopalnianych zwraca uwagę wyróżniający się arkadowymi płycinami ścian jedyny zachowany budynek starej warzelni. Wzniesiona w latach 1910 – 1913 była niezwykle nowoczesnym zakładem przerabiającym solankę, pochodzącą z kopalni wielickiej, a następnie z kopalni otworowej w Barczy koło Wieliczki. Konieczność ochrony kopalni jako zabytku wpisanego w 1978r. na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO wpłynęła na zredukowanie do minimum produkcji warzelniczej. Obecnie w budynku tym działa jedynie nowoczesny zakład utylizacji podziemnych wód zasolonych, przetwarzających słoną wodę z naturalnych wycieków kopalnianych.

Szyb zagłębiany w latach 1635 - 1642 staraniem Jana Mikołaja Daniłowicza. W 1874r. szyb pogłębiono do poziomu 35m, wtedy przejął obsługę ruchu turystycznego. Obecne nadszybie powstało w 1898r. pierwotna wieża wyciągowa i maszynownia zostały wymienione.

Tuż za szybem Daniłowicza wzniesiono budynek nowych łaźniek solinarnych. Na przełomie XIX i XX w. pojawił się projekt przekształcenia Wieliczki w nowoczesne uzdrowisko solankowe z całym kompleksem obiektów leczniczych. Do pomysłu powrócono w dwudziestoleciu międzywojennym, lecz bez powodzenia. Wybuch II wojny światowej zahamował rozwój lecznictwa. Po 1945 roku, z uwagi na znaczną dewastację urządzeń łaźniek solinarnych, całkowicie zaprzestano leczenia. Obiekt aż do lat 60 XX w. służył wyłączni pracownikom kopalni jako zwykła łaźnia.

Rozciągający się obecnie wokół szybu Daniłowicza park został założony w 2 poł. XIX w. w ramach zagospodarowania otoczenia pobliskiego szybu Cesarzowej Elżbiety. W 1918 r. ta ciekawa kompozycja krajobrazowa, ze sztucznie spiętrzonego stawem parkowym i wyspą, noszącą pierwotnie imię cesarzowej została przemianowana na Park Kingi. W obrębie parku powstało kilka domów, zajmowanych przez zarządców kopalni. Trzy z nich zbudowane w 1873r. i zachowane do dzisiaj usytuowane są przy owalnie biegnącej alei parkowej.

Z rozległym parkingiem przy ul. Dembowskiego sąsiaduje dawny kompleks warzelniczy zwany Turówką. Warzelnia planowana była jako wspólne przedsięwzięcie Austrii i Księstwa Warszawskiego, które miało dostarczać węgiel z kopalni w Jaworznie. Po klęsce Napoleona w wojnie z Rosją i likwidacji Księstwa inicjatywa upadła. W późniejszych latach obiekt składający się z budynku głównego i trzech oficyn wraz z czworobocznym podwórzem gospodarczym przeznaczono na magazyny. Znaczenie Turówki wzrosło w 2 poł. XIX w. po połączeniu jej linią kolejową ze stacją Wieliczka, a siecią kolei salinarnej z szybami wydobywczymi. Po II wojnie światowej obiekt zachował swe funkcje.

W pobliżu Turówki i warzelni, tuż za torem kolejowym, na rozległej skarpie wznosi się XVII w. barokowy kościół i klasztor OO. Franciszkanów – Reformatów. Murowany klasztor założony wokół wewnętrznego wirydarza powstał w latach 1650 – 1655. W 1718r. kościół i zabudowania klasztorne spłonęły.

Z istniejących niegdyś 19 baszt obronnych Wieliczki, wzniesionych w czasach króla Kazimierza Wielkiego, zachowała się tylko ta jedna łącząca północną i zachodnią kurtynę murów miejskich. Zbudowana z kamienia łamanego na rzucie nieregularnego czworoboku posiada dwie kondygnacje i piwnice sięgające z dziedzińca zamkowego do poziomu obecnych wielickich plant. Z drugiej kondygnacji baszty, patrząc w kierunku południowym, można zobaczyć częściowo zrekonstruowany zarys zachodnich murów miejskich relikami kolejnych baszt – pierwszej w miejscu obecnej zamkowej kotłowni, drugiej w linii oddzielającej Ogród Żupny od Al. Jana Pawła II. Trzecią basztę skrywają piwnice Pałacu Siodółkowiczów.

Tuż przy Zamku Żupnym wznosi się kościół pw. Św. Klemensa, będący trzecią z kolei świątynią wzniesioną w tym miejscu (po romańskiej i gotyckiej). Do kościoła przylegało kilka kaplic, m.in. bachmistrzowska, Gawrońskich oraz jedyna zachowana do dzisiaj XVII w. kaplica Morsztynów. Obecny kształt kościoła zawdzięcza neobarokowym przebudowom zainicjowanym w latach 80. XIX w. przez ks. Zygmunta Goliana oraz późniejszej zmianie fasady zachodniej i dachu. Ostatnia gruntowna renowacja przeprowadzona została w latach 2001 – 2008r.

Z południowej strony kościoła znajduje się wolnostojąca murowana dzwonnica ufundowana przez króla Jana III Sobieskiego w ostatnich latach jego panowania, ok. 1696r. z dzwonnica sąsiaduje budynek dawnej plebani z 1819r., przebudowany gruntownie w latach 1881 – 83r. obecnie obiekt, po kolejnych renowacjach, jest siedzibą banku.

W pobliżu murów zamkowych i budynku Magistratu znajduje się okazały neogotycki budynek zwany Szytygarówką, wzniesiony w latach 1897 – 1899 r. obiekt powstał z myślą o działającej w Wieliczce od 1861r. Szkole Górniczej i mającego już swe załączki przyszłego Muzeum Salinarnego. Obecnie budynek jest siedzibą wielickiego Starostwa Powiatowego.

Główny budynek dawnego Rynku Dolnego został wzniesiony na pozostałościach średniowiecznego szpitala Św. Ducha. W 1363r. król Kazimierz Wielki, fundując szpital zadbał także o wybudowanie na terenie wewnątrzszpitalnym kaplicy – kościoła pod wezwaniem Św. Ducha. W latach 30. XIX w. korpus kościoła przebudowano. Przedłużony i pozbawiony prezbiterium stał się budynkiem miejskiego teatru. Pod koniec lat 70. XIX w. od strony południowej do teatru dobudowano pomieszczenia dla przeniesionego z Rynku Górnego wielickiego Magistratu.

W obrębie dawnej zabudowy szpitalnej władze austriackie wzniosły w 1837r. budynek kordegardy – siedzibę straży miejskiej, któremu nadano cechy klasycystyczne z kolumnowym portykiem w fasadzie. U schyłku XIX w. obydwie relikty górniczego Szpitala Św. Ducha – teatr i siedziba straży – zachowując swoje funkcje, zostały scalone w obecny gmach Magistratu.

Istotnym elementem jest cmentarz komunalny powstały na pocz. XIX w. poza miastem, na gruntach dawnego szpitala Św. Ducha decyzją władz austriackich, które zabronił grzebać zmarłych przy kościołach. Wiele z zachowanych XIX- wiecznych nagrobków i grobowców to prawdziwe arcydzieła sztuki.

Jednym z trzech zbudowanych w Wieliczce w latach 80. XVIII w. pałaców jest Pałac Konopków. Wszystkie należały do rodzin związanych jeszcze w czasach króla Stanisława Augusta Poniatowskiego z hurtowym handlem solą a zwłaszcza ze splawianiem jej w głąb Rzeczypospolitej do nadwiślańskich składów solnych. Budynek zachował cechy późnobarokowe. Symetryczna fasada zachodnia pałacu wzbogacona jest trójosiowym ryzalitem środkowym zakończonym trójkątnym szczytem. Zwraca uwagę balkon i późnobarokowy portal kamienny. Podczas remontu radykalnie przebudowano wnętrza a wycięte w poddaszu lukarny zaburzyły charakterystyczną dla tego obiektu linię dachu polskiego. Wielokrotnie przebudowywany taras i schody schodzą na skwer, Plac im. Mieczysława Skulimowskiego, twórcy podziemnego leczenia sanatoryjnego w Wieliczce. Zachowana do dzisiaj oficyna to pozostałość dawnego browaru, przebudowanego po 1809r. na stajnie dla koni usuniętych z terenu Zamku Żupnego oraz na mieszkania dla stajennych.

Na obszarze ograniczonym ulicami Chopina, Zyblikiewicza, Sowińskiego i Lednicką zachował się zespół domów górniczych zwany kolonią Niwa. Nazwa osiedla nawiązuje do dawnego folwarku Chlebowa Niwa, własności zamożnej rodziny Skalskich. To niezwykle funkcjonalne osiedle, charakteryzujące się starannością wykonania i dekoracyjnością budynków, zostało zrealizowane w latach 1908 – 1910 z myślą o wielickim personelu salinarnym najniższego szczebla. W zabudowie osiedla uwzględniono dwa typy domów mieszkalnych (parterowych, podpiwniczonych, z półpiętami w dachach): czterorodzinne – 15 obiektów i dwurodzinne - 7 obiektów, przy których znajdowały się niewielkie budynki gospodarczo – sanitarne. Wszystkie domy były murowane z cegły i otynkowane oraz kryte dachówką.

Powyżej dawnej Kolonii Górniczej Niwa, na stoku południowo – wschodnim, znajduje się niewielki XVI w. modrzewiowy kościół pw. Św. Sebastiana. W poł. XVIII w. Kościół został gruntownie odrestaurowany. Kolejne renowacje przypadły na pierwsze dziesięciolecie XX w. Ściany i sklepienia zostały pokryte młodopolską polichromią. Pomiędzy kompozycjami kwiatowymi znalazły się postacie polskich świętych i błogosławionych.

U zbiegu ulic Chopina i Limanowskiego zachował się mocno zaniedbany kompleks zabudowań dawnego Szpitala Salinarnego. Klasycystyczny, murowany, trójskrzydłowy budynek, z wolnostojącą częścią gospodarczą po środku podwórza. Elewacja frontowa zwieńczona jest gzymsem podokapowym a część środkowa dekorowana jest boniowaniem tynku. Górnicza historia tego miejsca sięga początków XIX w.

Rynek Górny rozciągnięty nieco w linii północ- południe centralny plac Wieliczki zawdzięcza swój czworoboczny kształt lokacji miasta (1316r.). Średniowieczny układ

przestrzenny rynku rozwijał się na kanwie układu szachownicowego. Wyznaczony w centrum na rzucie kwadratu - Rynek Górny – pełnił rolę głównego placu targowego, z którego narożników wytyczano główne ulice przelotowe. Tędy biegł także szlak handlowy z zachodu na Węgry. Pierzeje tworzyły bloki zabudowy mieszkaniowej. O zabudowie miejskiej zachowało się mało informacji źródłowych. Wiadomo jednak, że w obrębie murów oraz na przedmieściach, była ona drewniana, niszczona częstymi pożarami. Drewniany był także budynek ratusza, postawiony w Rynku Górnym, stanowiący plac centralny miasta. Rynek Dolny – na północ od Górnego - służył jako plac sprzedaży. Zlokalizowana w późniejszych czasach w sąsiedztwie Rynku Dolnego kolej stała się ważnym czynnikiem kształtowania ładu przestrzennego.

Rynek i centrum miasta pustoszyły liczne pożary. O jego obecnej zabudowie zdecydował pożar z 1877r. w znacznej części drewniane domy zostały zastąpione murowanymi kamienicami, w większości stawianymi przez przenoszących się z podmiejskiego Klasna do Wieliczki żydowskich kupców. Placem handlowym Rynek Górny pozostał do lat 60. XX w.

Budynek dominujący w południowej pierzei Rynku Górnego, Pałac Przychockich, powstał w latach 80. XVIII w. i jest drugim z trzech pałaców w mieście. Zbudowali go wielkocy mieszczaństwo. Pałac został wzniesiony na piwnicach 3 dawnych domów, z których środkowy był niegdyś skromnym wielickim ratuszem. Pałac wzniesiony w stylu późnobarokowym z elementami klasycystycznego wystroju fasady był wielokrotnie przebudowywany. Silnemu zatarciu uległy cechy stylowe. Resztki późnobarokowego zdobnictwa zachowały się na tylnym, południowo – zachodnim narożniku budynku.

5.1.2. KRAJOBRAZ KULTUROWY

Gmina Wieliczka jest niezwykle zróżnicowana, zarówno pod względem ukształtowania jak i pokrycia terenu. Struktura krajobrazu gminy oraz wzajemne relacje między nimi są niezwykle złożone.

Praktycznie na całym obszarze gminy człowiek odcisnął piętno swego wpływu na otoczenie, w związku z tym cały krajobraz gminy ma charakter krajobrazu kulturowego, rozróżnionego na krajobraz na harmonijny, dysharmonijny oraz zdewastowany.

Harmonijny krajobraz urbanizacyjny Wieliczki widoczny jest szczególnie w centrum miasta, które odnowione i przystosowane zarówno dla mieszkańców, turystów stanowi przyjazne miejsce dla wszystkich przebywających. W takim krajobrazie miasta dominują zabytki sakralne (Kościół pw. Św. Klemensa, zespół klasztorny Franciszkanów-Reformatów wraz z założeniem ogrodowym) oraz obiekty starego centrum (mury zamku Żupnego oraz zwarty zespół zabytkowych kamienic otaczających rynek).

Znaczące dla krajobrazu kulturowego są zabytki przeszłości, a w krajobrazie wydobywczym Wieliczki znajdują się obiekty o dużej wartości historycznej, stanowiące powiązanie z przemysłową przeszłością obszaru. Krajobraz Wieliczki jest typowy dla miasteczek o tradycji historycznej, opierającej się na wydobywaniu soli, które przyczyniło się do świetności i rozwoju miejsca. Szczególnie cenne są zabytki techniki w postaci pięknie utrzymanych zabudowań kopalni, wraz z szybami (szyb Daniłowicza, szyb Regis) oraz pozostałymi obiektami towarzyszącymi, stanowiącymi dawną infrastrukturę. Ponadto świadczą o przemysłowym charakterze miasta, zabudowa mieszkaniowa w charakterystycznych układach tak zwanych domków salinarnych, związanych z kopalnią soli (rejon ulic Górniczej) stanowi cenne w krajobrazie kulturowym elementy świadczące o jego historii. Obiekty wpisane do rejestru i ewidencji zabytków są zadbane, odrestaurowane i idealnie komponują się z otoczeniem nadając krajobrazowi specyficzny charakter, przyciągając turystów.

Jako przykład krajobrazu kulturowego harmonijnego, utrzymującego równowagę w ingerencji człowieka w otoczenie, jest zachowany krajobraz pól uprawnych, łąk i pastwisk, otaczających zespoły osadnicze. Ze względu na dość duże rozdrobnienie gospodarstw w uprawy nie wkrađa się monokultura, dzięki czemu krajobraz jest malowniczy, usiany pasmami różnych zasiewów. Dzięki wyższej świadomości ekologicznej gospodarzy zostały ograniczone w stosowaniu pestycydy i sztuczne nawozy, co pozwoliło na powrót do krajobrazu gatunków roślin towarzyszących, dawniej zwalczanych jako chwasty. Pojawiają się łąny zbóż urozmaicone makami, chabrami i złocieniem. Jest to niezwykle cenne zjawisko dla krajobrazu polskiej wsi.

5.1.3. WALORY TURYSTYCZNE

Turystyka na terenie gminy Wieliczka ma znaczenie krajowe i międzynarodowe, związane przede wszystkim z Kopalnią Soli Wieliczka wpisaną na listę światowego dziedzictwa UNESCO. Rozwija się głównie w oparciu o szlaki turystyczne, piesze i rowerowe, mające charakter lokalny. Szlak pieszy żółty przebiega przez Wieliczkę, Przymiarki, Żakową, Hucisko, Dziekanowice, Dobczyce.

Szlak rowerowy „Okreżny” o długości 23km po Pogórzu Wielickim przebiega przez Wieliczkę, Siercze, Brzeziny, Pawlikowice, Koźmice Małe, Raciborsko, Grajów, Dobranowice, Sułów, Biskupice, Lednicę Górną.

Przez teren miasta i gminy Wieliczka przebiegają następujące lokalne szlaki turystyczne:

- 1) **szlak "Żółty" turystyki pieszej i rowerowej, Wieliczka-Dobczyce** - z Wieliczki szlak wiedzie obok Zamku Żupnego, Kościoła św. Klemensa przez Rynek Górny do Kościoła św. Sebastiana i dalej przez Lednicę Górną, Chorągwicę, Dobranowice, Żakową, Hucisko, Rudnik, Dziekanowice i Przymiarki na Stary Rynek do Dobczyc; przebiega on wzniesieniami o licznych, ciekawych punktach widokowych, m.in. Chorągwica, przysiółek Granie k. Dobczyc. Szlak posiada znaczne walory krajobrazowe;
- 2) **szlak rowerowy - 23 kilometry po Pogórzu Wielickim** - przebiega przez miasto Wieliczkę – sołectwa: Siercza - Brzeziny - Pawlikowice - Koźmice Małe - Raciborsko - Grajów - Dobranowice - Sułów - Biskupice - Tomaszkowice - Lednica Górna - Lednica Dolna – Wieliczka; przebiega on wzniesieniami o licznych, ciekawych punktach widokowych, m.in. w miejscowościach Pawlikowice, Raciborsko, Biskupice, Tomaszkowice; szlakiem objęto również Sierczę z uwagi na zabytkowy park, którego drzewostan zaliczony został do pomników przyrody;
- 3) **Zielony szlak rowerowy w gminie Wieliczka 15,5 km** - Wieliczka - Grabówki - Sygnezów - Podstolice - Janowice -Siercza – Wieliczka.

Prócz szlaków lokalnych, znajdujemy na terenie Wieliczki obiekty należące do ponadregionalnych szlaków tematycznych. Jest to m.in. zabytek klasy zerowej - modrzewiowy kościół św. Sebastiana z XVI wieku, położony na stoku wzgórza Babiny, należący do Szlaku Architektury Drewnianej oraz przypisana do Szlaku Kopalniano – Przemysłowego, zwanego szlakiem techniki, zabytkowa Kopalnia Soli.

Kościół św. Sebastiana w Wieliczce, należący do szlaku Architektury Drewnianej, wzniesiono w 1581 r. z drewna modrzewiowego, a przebudowano w XVIII stuleciu. Nad prezbiterium znajduje się wieżyczka barokowa z latarnią, a od zachodu do nawy przylega niska wieża zwieńczona baniastym hełmem. Wnętrza przykrywają sklepienia pozorne. Wewnątrz świątyni podziwiać można polichromię wykonaną w latach 1903–1910 przez

Włodzimierza Tetmajera. Wyposażenie kościoła stanowi rokokowy ołtarz główny z obrazem św. Sebastiana z XVIII stulecia oraz dwa ołtarze boczne: wczesnobarokowy, w którym znajduje się obraz Najświętszej Marii Panny i barokowy z krucyfiksem z wieku XVII.

Szlak Kopalniano – Przemysłowy, tj. szlak techniki, to najdłuższy szlak przechodzący przez miasto Wieliczka. Jego długość to 438 kilometrów i biegnie przez Klucze, Bukowno, Chrzanów, Tenczynek, Czerna, Dębnik, Niedźwiedzia Góra, Nawojowa Góra, Skawina, Kraków, Wieliczka-Kopalnia Soli, Dobczyce, Bochnia, Brzesko, Tarnów, Tuchów, Libusza, Gorlice, Grybów, Kamionka Wielka, Nawojowa, Nowy Sącz, Kłęczany, Gaboń, Kluszkowce, Nowy Targ.

Na terenie miasta Wieliczka podążając Miejskim Szlakiem Turystycznym, zwiedzić można następujące, ważniejsze zabytki:

1) **zespół Kościelno-Klasztorny oo. Franciszkanów-Reformatów w Wieliczce** - kompleks zabudowań kościoła pod wezwaniem Stygmatów św. Franciszka z Asyżu i klasztoru oo. Franciszkanów-Reformatów znajduje się w północno-zachodniej części Wieliczki. Kościół został wybudowany w stylu barokowym w latach 1624-1626. Była to pierwsza murowana świątynia małopolskiej prowincji reformatów powstała z fundacji króla Zygmunta III Wazy. Piętnaście lat później dobudowano klasztor wraz z dziedzińcem. W 1928 roku wzniesiono gmach nowicjatu, w którym obecnie mieści się Prywatne Liceum Ogólnokształcące pw. Św. Antoniego z Padwy i Bł.Krystyna Gondka . Na szczególną uwagę zasługuje obraz Matki Bożej Łaskawej, który pochodzi z XVII wieku. W 1995 obraz został ukoronowany papieską koroną,

2) **szyb Daniłowicza z XVII w.** - szyb ten zgłębiono w latach 1635-1640, kiedy to zarządcą kopalni był Mikołaj Daniłowicz. Początkowo służył wyłącznie do wyciągania na powierzchnię soli, od XIX wieku zaczął pełnić funkcję szybu komunikacyjnego dla urzędników salinarnych i przybywających coraz liczniej turystów. Obecnie łączy on powierzchnię ziemi z poziomem VI kopalni (ok. 243 m głębokości),

3) **szyb Górsko z XVII w.** - został on zasypyany, pozostał zabytkowy budynek i wieża szybowa,

4) **pałac Przychockich (na Rynku Głównym)** - budowla znajdująca się na Rynku Górnym w Wieliczce, zbudowana w drugiej połowie XVIII w. (styl neoklasycyzy), dzięki staraniom Kazimierza Przychockiego, na fundamentach starego ratusza. Przez dziesiątki lat mieścił gimnazjum im. Jana Matejki — obecnie Zespół Szkół Zawodowych. Na budynku znajduje się tablica upamiętniająca wymarsz do Krakowa rewolucyjnego oddziału górników i mieszczan wielickich pod wodzą Edwarda Dembowskiego, 24 lutego 1846 r.,

5) **szyb Regis** - średniowieczny Regis jest dziś najstarszym istniejącym szybem górniczym w Polsce. Został on wydrążony w XIV wieku (pierwszy poziomo zgłębiono już w XIII w.) i wchodził w skład kopalni zarządzanych przez ukształtowane w XIII wieku przedsiębiorstwo zwane „żupami krakowskimi”,

6) **kościół św. Klemensa w Wieliczce** - kościół parafialny pod wezwaniem św. Klemensa, papieża, trzeciego następcy po św. Piotrze i pierwszego patrona górników. Kościół został wzniesiony z fundacji mieszczan w 1381 roku. W tym stanie przetrwał do roku 1786. Obecny kształt kościoła pochodzi z XIX wieku, ale w kościele znajdują się również starsze elementy, z XIII i XIV wieku. Zachowała się XVII-wieczna kaplica grobowa Morstinów, zdobiona stiukami włoskiego artysty Baltazara Fontany z roku 1693. Obok kościoła znajduje się wolno stojąca dzwonnica, ufundowana przez Jana III Sobieskiego po pogromie nad Turkami w XVII

wieku. Dzwonnica została zaprojektowana przez włoskiego architekta Pellegriniego. Jej budowę ukończono w 1699 roku,

7) **zamek Żupny** - zamek w Wieliczce, dawna siedziba zarządu kopalń Wieliczki i Bochni (niegdyś było to jedno wielkie gospodarstwo). Zamek składa się z trzech głównych budowli: Zamku Środkowego (XIII-XIV), Północnego (XV), Południowego (XIX-XX) oraz baszty (XIV). Podwaliny pod budowę zamku dał w XIII wieku książę Henryk IV Probus, są to też początki krakowskiej Żupy, czyli solnego przedsiębiorstwa, będącego w posiadaniu władcy. Za prawidłowe zarządzanie dobrami odpowiadał żupnik – mianowany przez króla administrator żupy. Prawdziwy rozwój miasta i Zamku nastąpił za Kazimierza Wielkiego, król lokował Wieliczkę na prawie niemieckim, gruntownie umocnił i przebudował Zamek,

8) **pałac Konopków** - późnobarokowy pałac wybudowany w latach osiemdziesiątych XVIII wieku w Wieliczce przez braci Konopków. Pierwotnie składał się z piętrowego pałacu ze ścianą frontową zwróconą ku zachodowi, tarasu, dziedzińca oraz zabudowań gospodarczych. Konopkowie sprzedali pałac władzom austriackim, które przeznaczyły go na budynek dla kopalni.

Za walor turystyczny na terenie gminy Wieliczka uznaje się również interesujący krajobraz, łagodny klimat, zalesienia w dogodnym położeniu. Tereny te nadają się szczególnie dla rozwoju turystyki aktywnej jak również agroturystyki.

Bardzo istotne dla atrakcyjności szlaków pieszych i rowerowych są punkty widokowe znajdujące się:

- w Brzegach, gdzie można podziwiać widok na wały i Zakole Wisły,
- wzdłuż drogi w Podstolicach - z widokiem na kościół w Gorzkowie,
- w Byszycach - z panoramą Tatr,
- w Raciborsku - z widokiem na zalew w Dobczycach i Tatry,
- w Chorągwicy - widok na panoramę Wieliczki.

W ramach turystyki na obszarze gminy rozwija się również jazda konna w oparciu o istniejące zaplecze w postaci stadniny koni w Sierczy.

Przez gminę Wieliczka przebiega również Droga św. Jakuba, dawniej Ruskie Trakty i Wysoka Droga, czy Droga Królewska (Via Regia), która przez długie wieki była głównym traktem handlowym przebiegającym przez Małopolskę. Szlak ten prowadził z Rusi przez Lwów, Kraków, Opole, Wrocław, Lipsk, Frankfurt nad Menem w stronę Pirenejów. Wysoka Droga w dzisiejszej postaci to autostrada A4. W wielu miejscach przecina ona lub niemal pokrywa się z dawną Via Regia.

Jak większość dawnych traktów wiodła początkowo wzdłuż rzek – na Śląsku była to Odra i jej dopływy a w Małopolsce Wisła i San oraz próg Pogórza Karpackiego. Później jej przebieg ulegał stopniowemu skracaniu i „prostowaniu”, by ostatecznie przybrać postać linii Przemyśl – Jarosław – Rzeszów – Dębica – Pilzno – Tarnów – Brzesko – Bochnia – Wieliczka – Kraków – Olkusz.

5.2. ISTNIEJĄCE FORMY OCHRONY ZABYTKÓW ORAZ OCENA STANU OCHRONY ZASOBÓW

Zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.), obiektami podlegającymi ochronie są zabytki nieruchome, zabytki ruchome, zabytki archeologiczne a formami ochrony zabytków są:

- wpis do rejestru zabytków,
- wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa,
- uznanie za pomnik historii,
- utworzenie parku kulturowego,
- ustalenia ochrony m.in. w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Na terenie gminy Wieliczka zabytki chronione są w formie wpisu do rejestru oraz ustaleń ochrony m.in. w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, tj. stref ochrony konserwatorskiej ustanowionych w miejscowych planach i ustaleń określających zasady ochrony indywidualnie wskazanych obiektów zabytkowych, przyjętych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, tj. w dokumencie określającym politykę przestrzenną gminy, w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego, zgodnie z w/w ustawą uwzględnia się w szczególności ochronę:

- zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia,
- innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków,
- parków kulturowych.

Na terenie gminy Wieliczka nie utworzono dotychczas parku kulturowego.

5.2.1. OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW

Na obszarze Gminy Wieliczka rejestr zabytków obejmuje następujące obiekty:

- 1) Gorzków gm. Wieliczka - kościół par. p.w. MB Częstochowskiej, otoczenie, ogrodzenie, A-577 z 29.12.1987 [A-338/M],
- 2) Grabie gm. Wieliczka – drewniany kościół par. p.w. Wniebowzięcia NPMarii z 1742r., drewniana dzwonnica z XVIII w., otoczenie w obrębie otoczenia, A-293 z 22.05.1947 A-300/M],
- 3) Podstolice gm. Wieliczka – drewniany kościół par. p. w. Św. Ducha z 1827r., otoczenie, drzewostan, A-252 z 12.03.1971 [A-290/M],
- 4) Raciborsko gm. Wieliczka - d. założenie dworsko-parkowe: stajnia, park, spichlerz, A-512 z 11.06.1985 [A-566/M],
- 5) Raciborsko gm. Wieliczka - spichlerz dworski, A-481 z 24.05.1983 [A-566/M],
- 6) Siercza gm. Wieliczka - zespół dworski: dwór, oficyna, dwa budynki gospodarcze, piwnica, park, A-660 z 13.09.1993 [A-445/M],
- 7) Śledziejowice gm. Wieliczka - zespół dworski: dwór, park, A-344 z 20.01.1972 [A-511/M],
- 8) Śledziejowice gm. Wieliczka - zespół budynków dworskich: oficyna boczna zach. ze ścianą kurtynową-przewiązką, stajnia, stodoła, A-591 z 03.09.1988 [A-511/M],
- 9) Wieliczka gm. Wieliczka - układ urbanistyczny historycznego miasta, A-447 z 22.06.1977 [A-632/M],
- 10) Wieliczka gm. Wieliczka - kościół par. p.w. św. Klemensa, dzwonnica, ogrodzenie, otoczenie, A-198 z 31.10.1970 [A-276/M],
- 11) Wieliczka gm. Wieliczka - plebania ul. Sikorskiego 8, A-455 z 06.11.1980 [A-331/M],
- 12) Wieliczka gm. Wieliczka - kościół p.w. św. Sebastiana, otoczenie, drzewostan, A-199 z 30.10.1970 [A-277/M],

- 13) Wieliczka gm. Wieliczka - zespół klasztorny OO. Franciszkanów - Reformatów: kościół p. w. św. Franciszka z Asyżu, klasztor, ogród włoski, dziedziniec odpustowy ze Stacjami Męki Pańskiej, dziedziniec gospodarczy, A-173 z 21.02.1970 [A-271/M],
- 14) Wieliczka gm. Wieliczka – kwatera wojenna na cmentarzu komunalnym - B-543,
- 15) Wieliczka gm. Wieliczka - zespół synagogi ul. Wiejska: synagoga, d. szkoła żydowska, A-570 z 20.11.1987 [A-340/M] - szkoła w zespole synagogi skreślona decyzją z dnia 31.01.2012 r.,
- 16) Wieliczka gm. Wieliczka - d. dom modlitwy gminy żydowskiej, ul. Seraf , A-571 z 26.11.1987 [A-341/M],
- 17) Wieliczka gm. Wieliczka - zespół zamku żupnego: dom pośród żupy, dom żupny, relikw muru obwodowego, relikw kuchni zamkowej, wozownia, relikw obwodu obronnego zamku, park zamkowo-żupny, pozostałości miejskiego muru obronnego, A-579 z 15.03.1988 [A-528/M],
- 18) Wieliczka gm. Wieliczka - Kopalnia Soli, A-580 z 02.04.1976 (księga miasta Krakowa),
- 19) Wieliczka gm. Wieliczka - budynek nadszybia „Górsko”, ul. Górsko, A-543 z 04.07.1986 [A-542/M],
- 20) Wieliczka gm. Wieliczka - budynek nadszybia „Regis”, pl. Kościuszki/ul. Sikorskiego, A-544 z 04.07.1986 [A-543/M],
- 21) Wieliczka gm. Wieliczka - budynek dworca kolejowego, ul. Dembowskiego 59, A-626 z 13.11.1990 [A-484/M],
- 22) Wieliczka gm. Wieliczka - Batorego 11, dom z ogródkiem przedfrontowym, A-542 z 20.06.1986 [A-541/M],
- 23) Wieliczka gm. Wieliczka - Batorego 15/Limanowskiego, OSP, otoczenie, A-714 z 26.08.1996 [A-419/M],
- 24) Wieliczka gm. Wieliczka - Daniłowicza 9, dom, 1783r., przebudowany ok. 1898r., A-540 z 13.06.1986 [A-539/M],
- 25) Wieliczka gm. Wieliczka - Daniłowicza 12, d. Sąd Grodzki, 1893r. w stylu historyzm z elementami neostylów i secesji, z 04.04.1986 [A-583/M],
- 26) Wieliczka gm. Wieliczka - Daniłowicza 13, dom salinarny Markszejderów, ogrodzenie z bramą, ogród, przed 1783r., częściowo przebudowany ok. 1898r., o cechach stylistycznych barokowych i klasycystycznych, założenie ogrodowe z XVIIIw., ogrodzenie wykonane w 1898r., A-567 z 16.10.1987 [A-521/M],
- 27) Wieliczka gm. Wieliczka - Dembowskiego 1/Mickiewicza 2, zespół domu salinarnego: dom salinarny, wozownia, A-573 z 07.12.1987 [A-525/M],
- 28) Wieliczka gm. Wieliczka - Dembowskiego 2, dawana Sztygarówka, Szkoła Górnicza i Muzeum Salinarne, A-522 z 14.10.1985 [A-576/M],
- 29) Wieliczka gm. Wieliczka - Dembowskiego 3, dom salinarny, ogrodzenie, A-574 z 07.12.1987 [A-526/M],
- 30) Wieliczka gm. Wieliczka - Dembowskiego 15, willa, A-538 z 13.06.1986 [A-537/M],
- 31) Wieliczka gm. Wieliczka - Dembowskiego 59 - patrz: budynek dworca kolejowego, A-626,
- 32) Wieliczka gm. Wieliczka - Goliana 2 (d.Powstańców Śląskich 2), dom, A-575 z 07.12.1987 [A-527/M],
- 33) Wieliczka gm. Wieliczka - Goliana 6 (Powstańców Śląskich 6), dom, A-568 z 20.11.1987 [A-522/M],
- 34) Wieliczka gm. Wieliczka - Goliana 12/Legionów (d.Powstańców Śląskich 12), dom, A-532 z 25.04.1986 [A-530/M],
- 35) Wieliczka gm. Wieliczka - pl. Kościuszki 1/Słowackiego, dom, d. Hotel „Pod Złotym Aniołem”, A-563 z 14.09.1987 [A-517/M],

- 36) Wieliczka gm. Wieliczka - pl. Kościuszki 2/Limanowskiego 1, dom, A-569 z 20.11.1987 [A-523/M],
- 37) Wieliczka gm. Wieliczka - Kuczkiewicza 1, dom z oficynami i działką, A-537 z 13.06.1986 [A-536/M],
- 38) Wieliczka gm. Wieliczka - Legionów 8 (d.Puszkina 8), dom , A-559 z 28.04.1987 A-556/M],
- 39) Wieliczka gm. Wieliczka - Legionów 14 (d.Puszkina 14), dom, A-558 z 28.04.1987 [A-555/M],
- 40) Wieliczka gm. Wieliczka - Limanowskiego 34, d. szpital salinarny, A-572 z 07.12.1987 [A-524/M],
- 41) Wieliczka gm. Wieliczka - Mickiewicza 12, budynek d. starostwa, A-630 z 18.04.1991 [A-488/M],
- 42) Wieliczka gm. Wieliczka - Moniuszki 2/Powstania Warszawskiego 5, dom, A-564 z 14.09.1987[A-518/M],
- 43) Wieliczka gm. Wieliczka - Piłsudskiego 25, willa z ogrodem, A-723 z 09.09.1997 [A-410/M],
- 44) Wieliczka gm. Wieliczka - Powstania Warszawskiego 1, budynek magistratu i d. kordegardy, A-548 z 31.07.1986 [A-545/M],
- 45) Wieliczka gm. Wieliczka - Powstania Warszawskiego 14, Sukiennice, A-627 z 17.04.1991 [A-485/M],
- 46) Wieliczka gm. Wieliczka - Rynek Górny 1/Reymonta, dom, d. apteka salinarna, A-724 z 11.09.1997[A-411/M],
- 47) Wieliczka gm. Wieliczka - Rynek Górny 2, pałac Przychockich, A-533 z 13.05.1986 [A-531/M],
- 48) Wieliczka gm. Wieliczka - Rynek Górny 6/Kilińskiego, dom, A-565 z 01.10.1987 [A--519/M],
- 49) Wieliczka gm. Wieliczka - Rynek Górny 7/Zamkowa, dom, A-541 z 16.06.1986 [A-540/M],
- 50) Wieliczka gm. Wieliczka - Rynek Górny 9, dom, A-557 z 21.04.1987 [A-552/M],
- 51) Wieliczka gm. Wieliczka - Sienkiewicza 14, dwór, ogród, A-625 z 13.11.1990 [A-483/M],
- 52) Wieliczka gm. Wieliczka - Słowackiego 16, 18/20 i 22, zespół pałacu Konopków, A-510 z 27.06.1985[A-565/M],
- 53) Wieliczka gm. Wieliczka - Zamkowa 1, dom, A-545 z 07.07.1986 [A-544/M],
- 54) Wieliczka gm. Wieliczka - Zamkowa 3, dom, A-539 z 13.06.1986 [A-538/M],
- 55) Wieliczka gm. Wieliczka - Żeromskiego 1, 3, 4, zespół Turówki : budynek Turówki, oficyna pd., oficyna zach., aleja dojazdowa, A-531 z 25.04.1986 [A-529/M],
- 56) Wieliczka gm. Wieliczka – pomnik na wzgórzu Kaim wraz z otoczeniem usytuowany w Wieliczce w rejonie ul. Winnickiej, A-1495/M z 30.03.2018r.

Powyższe obiekty wpisane do rejestru zabytków objęte są rygorami ochrony konserwatorskiej, wynikające z ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

5.2.2. OBIEKTY WPISANE NA LISTĘ ŚWIATOWEGO DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I NATURALNEGO UNESCO ORAZ UZNANE ZA POMNIK HISTORII

Zgodnie z danymi zawartymi w Wojewódzkim Programem Opieki nad Zabytkami (Uchwała Nr LI/822/14 Sejmiku Województwa Małopolskiego, z dnia 26 maja 2014r.), Lista Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego UNESCO powstała w konsekwencji

realizacji zapisów artykułu 16 *Konwencji w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, przyjęta w Paryżu dnia 16 listopada 1972 roku przez Konferencję Generalną Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury na jej siedemnastej sesji*. Jest międzynarodowym rejestrem obiektów lub zespołów obiektów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego: zabytków architektury i urbanistyki, pomników przyrody lub formacji geologicznych i ekosystemów oraz krajobrazów kulturowych. Została utworzona w 1978 roku, aby chronić światową spuściznę kulturalną i naturalną. Jako pierwsze na listę dziedzictwa UNESCO zostały wpisane dwa miejsca z Polski: Kraków i Wieliczka. Aktualnie znajduje się na niej 14 unikatowych miejsc lub grup obiektów z kraju, z czego aż 6 z terenu Małopolski: historyczne centrum Krakowa, Królewskie Kopalnie Soli w Wieliczce i Bochni, Auschwitz-Birkenau, niemiecki nazistowski obóz koncentracyjny i zagłady (1940-1945), Kalwaria Zebrzydowska: zespół architektoniczno-krajobrazowy oraz park pielgrzymkowy, kościoły drewniane południowej Małopolski (Binarowa, Dębno Podhalańskie, Lipnica Murowana, Sękowa), drewniane cerkwie w polskim i ukraińskim rejonie Karpat (Brunary Wyżne, Kwiatów, Owczary, Powroźnik). Uznanie za pomnik historii jest jedną z czterech form ochrony zabytków wymienionych w artykule 7 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Terminem tym określa się zabytek nieruchomy o szczególnym znaczeniu dla kultury naszego kraju, utrwalony w świadomości społecznej i stanowiący źródło inspiracji dla kolejnych pokoleń. Rangę pomnika historii podkreśla fakt, że jest on ustanawiany przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej specjalnym rozporządzeniem (wcześniej były to zarządzenia) podejmowanym na wniosek Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Pomniki historii ustanawiane są od 1994 roku. Do tej pory za pomniki historii uznano 54 polskie zabytki, w tym 5 obiektów z terenu Małopolski. Są to: Kraków – historyczny zespół miasta, Wieliczka – kopalnia soli, Bochnia – kopalnia soli, Kalwaria Zebrzydowska – krajobrazowy zespół manierystycznego parku pielgrzymkowego oraz Raławice – teren historycznej Bitwy Raławickiej.

Kopalnia soli w Wieliczce została wpisana na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego UNESCO w 1978 roku, natomiast uznana za pomnik historii, pod nazwą *Wieliczka – kopalnia soli*, w 1994 roku (Zarządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 września 1994r. w sprawie uznania za pomnik historii, M.P. 1994 Nr 50, poz. 424). Kopalnie soli w Wieliczce, współtworzyło historyczne przedsiębiorstwo zwane *Żupy Krakowskie*, które funkcjonowało nieprzerwanie od połowy XIII wieku do końca XVIII wieku. Wydobycie soli z pokładów trwało do końca XX wieku. Dawną siedzibą zarządu obu kopalń był Zamek Żupny w Wieliczce. Specyficzną cechą podkrakowskich kopalń była dominacja suchej eksploatacji złóż soli kamiennej. Kopalnie odzwierciedlają wszystkie historyczne etapy rozwoju techniki górniczej od XIII wieku do XX wieku, a zachowane urządzenia i narzędzia dokumentują dawne systemy eksploatacji złóż, odwodnienia, oświetlenia i wentylacji kopalni w sposób unikatowy w skali świata. W Wieliczce, pod poziomem miasta, w ciągu stuleci wydrążono około 300 km chodników i ponad 2000 komór. Znajdują się one na 9 poziomach eksploatacyjnych na głębokości od 57 do 327 m. Wyrobiska rozciągają się na długości około 5,5 km wzdłuż osi W-E i na szerokości około 1,5 km wzdłuż osi N-S, o łącznej objętości pustek poeksploatacyjnych wynoszącej około 7,5 mln m³. Jako pomnik historii uznano: poziom I-II – całość, poziom III – całość, z wyjątkiem obszaru na wschód od szybu *Buczek* – eksploatowanego metodą ługowania, poziom IV – na wschodzie pod filar *Buczka* włącznie, Poziom V – na wschodzie jak wyżej, na zachodzie pod szyb *Kościuszek* włącznie, poziom VI – całość, z wyjątkiem obszaru na zachód od szybu *Kościuszek*, poziom VII – jak wyżej, poziom VIII – całość jako ważna geologicznie i typowa dla współczesnej eksploatacji. W podziemnych korytarzach kopalni występują malownicze jeziora, nacieki i kryształy solne.

Zamek Żupny to kompleks budowli zamkowych, zlokalizowanych w północno-zachodniej części Wieliczki, których początki sięgają także, jak wielickiej kopalni, XIII wieku. Mury zamkowe obejmują Zamek Środkowy, Północny, Południowy, fragmenty kuchni żupnej oraz basztę. Poszerzenie wpisu na Listę UNESCO w 2013 roku kopalni wielickiej o kopalnię w Bochni oraz Zamek Żupny w Wieliczce było *niezbędnym dopełnieniem obrazu miejsca*. Dopiero prezentacja obu kopalni i dawnej siedziby zarządu przedsiębiorstwa żupnego daje wyobrażenie o skali historycznego przedsięwzięcia technicznego, organizacyjnego i gospodarczego.

5.2.3. OBIEKTY WPISANE DO GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTEKÓW

Na obszarze Gminy Wieliczka zlokalizowanych jest 219 obiektów wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków.

Gminna Ewidencja Zabytków przyjęta została Zarządzeniem Burmistrza Miasta i Gminy Wieliczka Nr 118/2013 z dnia 4 czerwca 2013r. i zmieniona Zarządzeniem Burmistrza Miasta i Gminy Wieliczka Nr 277/2017 z dnia 14 listopada 2017r.

Poniżej zawarto wykaz nieruchomości objętych wpisem do gminnej ewidencji zabytków z terenu:

1) miasta Wieliczka- obszar A - oznaczone na rysunku nr 4 odpowiednio numerami:

- ez_A_01. układ urbanistyczny historycznego miasta Wieliczka, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-447 z dnia 22.06.1977 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-632/M),
- ez_A_02. Kopalnia Soli, wpisana do rej. zabyt. decyzją nr A-580 z dnia 02.04.1976 r., księga miasta Krakowa,
- ez_A_03. ul. Asnyka 40, przedszkole - ochronka dziecięca ss. Felicjanek, mur. 1876, dz. 823, obr. 1,
- ez_A_04. ul. Batorego 11, dom mieszkalny, 1 poł. XIXw., przebudowany w 2 poł. XIXw., dz. 934 obr. 1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-542 z dnia 20.06.1986 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-541/M),
- ez_A_05. ul. Batorego 15 OSP, 1872r., dz. 1297, obr. 1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-714 z dnia 26.08.1996 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-419/M),
- ez_A_06. ul. Bednarka 2, kamienica mieszkalno – handlowa, z początku XXw. – historyzm, dz. 878, obr. 1,
- ez_A_07. ul. Bogucka 12, drewniano – murowany dom, 20-t l. XX w., dz. 511/5, obr. 2,
- ez_A_08. ul. Bogucka 18, drewniany dom, koniec XIX w., dz. 514, obr. 2,
- ez_A_09. ul. Boża Wola 27, dom mieszkalny, 2 poł. XIXw., dz. 835, obr. 1,
- ez_A_10. ul. Brodzińskiego 11, willa, po roku 1920, dz. 751, obr. 2,
- ez_A_11. ul. Daniłowicza 9, dz. 374, obr. 1, dom, 1783r., przebudowany ok. 1898r., wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-540 z dnia 13.06.1986 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-539/M),
- ez_A_12. ul. Daniłowicza 12, dz. 195/2, obr. 1, Sąd Grodzki, 1893r. w stylu historyzm z elementami neostylów i secesji, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-529 z dnia 04.04.1986 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-583/M),
- ez_A_13. ul. Daniłowicza 13, dom salinarny Markszejderów, ogrodzenie z bramą, ogród, przed 1783r., częściowo przebudowany ok. 1898r., o cechach stylistycznych barokowych i klasycystycznych, założenie ogrodowe z XVIIIw., ogrodzenie wykonane w 1898r., dz. 377, obr. 1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-567 z dnia 16.10.1987 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-521/M),
- ez_A_14. ul. Daniłowicza Nadszybie, szyb wybity w 1635 – 40r., nadszybie z 1898r., dz. 39/30, obr. 1,

- ez_A_15. ul. Dembowskiego 1, dom salinarny, z 1847r., przebudowany w XXw., dz.184/20 obr.1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-573 z dnia 07.12.1987 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-525/M),
- ez_A_16. ul. Dembowskiego 2, dawana Szttygarówka, Szkoła Górnicza i Muzeum Salinarne, lata 1897 – 99r., gruntowny remont 1978-1986, neogoty, dz. 381, obr. 1, wpisana do rej. zabyt. decyzją nr A-522 z dnia 14.10.1985 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-576/M),
- ez_A_17. ul. Dembowskiego 3, dom salinarny sprzed 1847, w stylu klasycystycznym, ogrodzenie z XIXw., dz. 184/20, obr.1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-574 z dnia 07.12.1987 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-526/M),
- ez_A_18. ul. Dembowskiego 15, willa, XIX/XXw., remontowana w XXw. Oraz XX/XXIw., dz.192/1, obr.1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-538 z dnia.06.1986 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-537/M),
- ez_A_19. ul. Dembowskiego 28, 30, 32, 34, murowane domy mieszkalne, przed 1878, rozbudowane w XIX/XXw. I remontowane od 1996r., dz.192/1, obr.1,
- ez_A_20. ul. Dembowskiego 57, dom przy PKP, XIX/XXw. - historyzm, dz. 1752/3, obr.1,
- ez_A_21. ul. Dembowskiego 59, PKP dworzec, XIX/XXw. - historyzm, dz. 1752/3, obr.1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-626 z dnia 13.09.1990 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-484/M),
- ez_A_22. ul. Gdowska 15, drewniany dom, pocz. XX, dz. 1491/1, obr. 1,
- ez_A_23. ul. Gdowska 33, drewniany dom, XIX/ XX, dz.1527/1, obr. 1,
- ez_A_24. ul. Gdowska 41, murowany dom, koniec XIX, dz.1532, obr. 1,
- ez_A_25. ul. Gdowska 48, drewniany dom, pocz. XX, dz.793/1, obr. 1,
- ez_A_26. ul. Gdowska 55, murowany dom, ok. 1785, przebud.2 poł. XIX/XX, dz.1542, obr. 1,
- ez_A_27. ul. Gdowska 58, murowany dom, pocz. XX , dz.786/1, obr. 1,
- ez_A_28. ul. Głowackiego 13, dom, dz.1390, obr. 1,
- ez_A_29. ul. Goliana 2, budynek mieszkalno – usługowy, początek XIXw., dz.411/2, obr. 1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-575 z dnia 07.12.1987 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-527/M),
- ez_A_30. ul. Goliana 6, budynek mieszkalno – usługowy, 1890r., dz.413/4, obr. 1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-568 z dnia 20.11.1987 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-522/M),
- ez_A_31. ul. Goliana 8, dom, początek XIXw., dz.414, obr. 1,
- ez_A_32. ul. Goliana 12, dom, poł. XIXw., dz.417, obr. 1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-532 z dnia 25.04.1986 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-530/M),
- ez_A_33. ul. Górnicza 2, dom alinarny w zespole d. nadszybia „Loiss”,1815r., dz. 828/2, obr. 1,
- ez_A_34. ul. Górnicza 5, dom mieszkalny, XIX/XXw., dz. 830, obr. 1,
- ez_A_35. ul. Górnicza 17, dom, 1 poł. XIXw., dz. 1355 i 1356 , obr. 1,
- ez_A_36. ul. Górsko 1, Dom pod Opatrznością Bożą, po 1776r., dz.361, obr. 1,
- ez_A_37. ul. Górsko 5, chałupa, po 1878r., dz. 358, obr. 1,
- ez_A_38. ul. Górsko 12 Naszybie Górsko, szyb wybity po 1620r., nadszybie z 1896r., dz.985/1, obr. 1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-543 z dn. 4.07.1986 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-542/M),
- ez_A_39. ul. Grotgera 3, dom mieszkalny lata 20 XXw., dz.1312, obr. 2,
- ez_A_40. ul. Janińska 16, dom, lata 20 XXw., dz. 1030/1, obr. 1,
- ez_A_41. ul. Janińska18, dom, lata 20 XXw., dz. 1031, obr. 1,
- ez_A_42. ul. Janińska 17, dom, 2 poł. XIXw., dz. 336, obr. 1,

- ez_A_43. ul. Janińska 19, dom, 2 poł. XIXw., dz.335, obr. 1,
- ez_A_44. ul. Janińska 24, dom salinarny w zespole dawnego nadszybia Janina, przed 1818r., dz. 1049/1 i 1049/2, obr. 1,
- ez_A_45. ul. Kilińskiego 2, kamienica, koniec XIXw., historyzm, dz. 366/1, obr. 1,
- ez_A_46. ul. Kilińskiego 3, kamienica mieszkalna, początek XIX w., historyzm z elementami secesji, dz. 368, obr. 1,
- ez_A_47. ul. Kilińskiego 5, willa, dawna komenda MO, 1925r., historyzm, dz. 369, obr. 1,
- ez_A_48. ul. Kilińskiego 6, kamienica mieszkalna, 2 poł. XIXw., dz. 355, obr. 1,
- ez_A_49. ul. Kilińskiego 11 i 13, pałac, ok. 1784r. – późny barok z elementami historyzującymi, nr 11 dz. 356 i 371, obr. 1; nr 13 dz. 354/2 i 354/7, obr. 1,
- ez_A_50. ul. Kilińskiego 19, pałac, początek Xix., dz. 350, obr. 1,
- ez_A_51. ul. Kłaśnieńska 9, dom, XIX/XXw., dz. 1021, obr. 1,
- ez_A_52. ul. Kłaśnieńska 25, dom, przed 1786r., dz.1036, obr. 1,
- ez_A_53. ul. Kłaśnieńska 27, kamienica, przed 1786r., dz. 1037, obr. 1,
- ez_A_54. ul. Kłaśnieńska 28, kamienica, 1poł. XIXw., dz.1110/1, obr. 1,
- ez_A_55. ul. Kłaśnieńska 29, kamienica, przed 1786r., dz.1037, obr. 1,
- ez_A_56. ul. Kłaśnieńska 32, kamienica, przed 1786r., dz. 1109, obr. 1,
- ez_A_57. ul. Kłaśnieńska 36, kamienica, 2 poł. XIXw., dz. 1108/2, obr. 1,
- ez_A_58. ul. Kłaśnieńska 48, dom, XIX/XXw., dz.1094, obr. 1,
- ez_A_59. ul. Konopnickiej 18, willa, lata 20 XX w., wernakularyzm z elementami modernizmu, dz. 656/2, obr. 2,
- ez_A_60. ul. Konopnickiej 24, willa, lata 20 XX w., modernizm, dz. 660, obr. 2,
- ez_A_61. ul. Kopernika 1, dom, po 1878r., dz. 955, obr. 1,
- ez_A_62. ul. Kopernika 2, dom, 1894, historyzm, dz. 954, obr. 1,
- ez_A_63. ul. Kościuszki 8, willa, lata 20 XXw., historyzm, dz. 300, obr. 1,
- ez_A_64. ul. Kościuszki 33, willa, ok. 1920r., późny historyzm z elementami modernizmu, dz. 235, obr. 1,
- ez_A_65. pl. Kościuszki 3, kamienica, 1914r. – późny historyzm, dz. 609/1, obr. 1,
- ez_A_66. pl. Kościuszki 4, kamienica, początek XXw., późny historyzm, dz. 608, obr. 1,
- ez_A_67. pl. Kościuszki 1, dawny hotel „Pod Żłotym Aniołem”, ok. 1835r., dz. 612, obr. 1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-563 z dnia 14.09.1987 r., (rej. zabyt. woj. małopol. A-517/M),
- ez_A_68. pl. Kościuszki 2, kamienica, 1910r. –późny historyzm, dz. 610/5, obr. 1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-569 z dnia 20.11.1987 r., (rej. zabyt. woj. małopol. A-523M),
- ez_A_69. ul. Kosiby 5, kamienica, 1912r., historyzm z elementami secesji, dz.173, obr. 1,
- ez_A_70. ul. Kosiby 6, dom mieszkalny, 1912r., późny historyzm, dz.162, obr. 1,
- ez_A_71. ul. Kosiby 8, dom mieszkalny, 1905r., późny historyzm, dz.161, obr. 1,
- ez_A_72. ul. Kosiby, kościół paraf. Reformatów – franciszkanów p.w. św. Franciszka z Asyżu, 1623r., dz.125/1, obr.1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-173 z dnia 21.02.1970 r., (rej. zabyt. woj. małopol. A-271/M),
- ez_A_73. ul. Kraszewskiego 11, dom, po 1920r., dz. 669, obr. 2,
- ez_A_74. ul. Królowej Jadwigi 3, dom, dz.442, obr. 1,
- ez_A_75. ul. Kuczkiewicza 1, dom „Na Goryszowskim” kamienica, początek XXw., historyzm z elementami secesji, dz.185, obr. 1,
- ez_A_76. ul. Lednicka 5, dom, Kolonia Górnicza „Niwa”, lata 1908 – 10, dz. 1371, obr. 1
- ez_A_77. ul. Lednicka 72, d dom, 1 poł. XXw., z. 1617, obr. 1,

- ez_A_78. ul. Legionów 8, dom, XIX/XXw., historyzm, dz.434/2, obr. 1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-559 z dnia 28.04.1987 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-556/M),
- ez_A_79. ul. Legionów 14, dom, XIX/XX, historyzm, dz.429, obr. 1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-558 z dnia 28.04.1987 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-555/M),
- ez_A_80. ul. Limanowskiego 4, kaminica, pocz. XXw., historyzm z elementami secesji, dz. 611/2 obr. 1,
- ez_A_81. ul. Limanowskiego 6, kamienica, pocz. XXw., historyzm z elementami secesji, dz. 611/2 obr. 1,
- ez_A_82. ul. Limanowskiego 13, dawne koszary, koniec XVIIw., dz. 1281,1282,1286,1287,1288, 1289,1290,1291,1292,1293 obr. 1,
- ez_A_83. ul. Limanowskiego 34, dawny szpital salinarny na Sandrowej, lata 1838 -39, dz.1299/41, obr. 1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-572 z dnia 7.12.1987 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-524/M),
- ez_A_84. ul. Mieszczańska 8, dom mieszkalny, koniec XIXw., historyzm, dz. 561, obr. 1,
- ez_A_85. ul. Moniuszki 2, kamienica, ok. 1906r., dz.405, obr. 1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-564 z dnia 14.09.1987 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-518/M),
- ez_A_86. ul. Narutowicza 2, dom, ok. 1785r., dz.498/1, obr. 2,
- ez_A_87. ul. Narutowicza 6, willa, lata 30 XXw., dz.490, obr. 2,
- ez_A_88. ul. Narutowicza 12, dom, 2 poł. XIXw., dz.490, obr. 2,
- ez_A_89. ul. Narutowicza STOLARNIA hala, dz.1395/2, obr. 2,
- ez_A_90. ul. Niepołomska 8, Zjazd Pod Kijem, początek XIXw., dz.1395/2, obr. 2,
- ez_A_91. ul. Nowy Świat 11, dom, pocz. XIXw., dz. 277, obr. 1,
- ez_A_92. ul. Nowy Świat 21, dom, ok. 1910r., dz. 272/3, obr. 1,
- ez_A_93. park Królowej Kingi 2, budynek dawnego „Sokoła”, ok. 1892r., dz. 39/13, obr. 1,
- ez_A_94. park Królowej Kingi 3, dom w zespole Parku Królowej Kingi, 1873r., dz. 39/11, obr. 1,
- ez_A_95. park Królowej Kingi 4, , dom w zespole Parku Królowej Kingi, 1873r., dz. 39/9, obr. 1,
- ez_A_96. park Królowej Kingi 5, , dom w zespole Parku Królowej Kingi, 1873r. dz. 39/7, obr. 1,
- ez_A_97. park Królowej Kingi, Nadszybie św. Kingi w zespole Kopalni Soli Wieliczka, 1863-67 – wbicie szybu, ok. 1868r. budynek nadszybia, ok. 1898. rozbudowa szybu, dz. 39/40, obr. 1,
- ez_A_98. ul. Piłsudskiego 20, szkoła żeńska, szkoła podstawowa, 1913r., funkcjonalizm z elementami modernizmu, dz.716, obr. 2,
- ez_A_99. ul. Piłsudskiego 25, willa, 1933r., neoklasycyzm z elementami modernizmu, dz. 447, obr. 1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-723 z dnia 09.09.1997 r., wpisany do rej. zabyt. woj. małop. A-410/M,
- ez_A_100. ul. Piłsudskiego, Cmentarz Komunalny Dom Pogrzebowy, dz. 823, obr. 1,
- ez_A_101. ul. Piłsudskiego Cmentarz Komunalny kaplica Langerów, 1834r., neoklasycyzm, dz. 823, obr. 1,
- ez_A_102. ul. Poniatowskiego 20, dom, lata 20 XXw., dz.1266, obr. 2,
- ez_A_103. ul. Powstania Warszawskiego 1, Magistrat, po 1875r., rozbudowa pod koniec 1 cw. XXw., styl neogotycki oraz Kordegarda, ok. 1837, styl neoklasycystyczny, dz. 400, obr. 1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-548 z dnia 31.07.1986 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-545/M),
- ez_A_105. ul. Powstania Warszawskiego 3, kamienica, mieszkalno – handlowo – usługowa, 1906r., historyzm, dz.402, obr. 1,

- ez_A_106. ul. Powstania Warszawskiego 7, kamienica, początek XXw., historyzm, dz. 408, obr. 1,
- ez_A_107. ul. Powstania Warszawskiego 12, budynek mieszkalno – usługowy, apteka, początek XIX w., dz. 605, obr. 1,
- ez_A_108. ul. Powstania Warszawskiego 14, Sukiennice, przed 1835r., dz.598/4, 600, obr. 1, wpisane do rej. zabyt. decyzją nr A-627 z dnia 17.04.1991 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-485/M),
- ez_A_109. ul. Reymonta 5, dom, koniec XIXw., dz.1163, obr. 1,
- ez_A_110. ul. Reymonta 12, dom, 1 poł. XIXw., dz.941, obr. 1,
- ez_A_111. Rynek Górny 1, dom – dawna apteka salinarna,ok. 1773r., dz. 951, obr. 1, wpisana do rej. zabyt. decyzją nr A-724 z dnia 11.09.1997 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-411/M),
- ez_A_112. Rynek Górny 2, Pałac Przychockich, ok. 1784r., późnobarokowy, dz. 952, obr. 1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-533 z dnia 13.05.1987 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-531/M),
- ez_A_113. Rynek Górny 4, kamienica, 1877r., dz. 364, obr. 1,
- ez_A_114. Rynek Górny 5, kamienica, 1893r. historyzm, dz. 365/3, obr. 1,
- ez_A_115. Rynek Górny 6, kamienica, koniec XIXw., historyzm, dz. 366/6, obr. 1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-565 z dnia 1.10.1987 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-519/M),
- ez_A_116. Rynek Górny 7, kamienica, po 1776r., dz. 388, obr. 1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-541 z dnia 16.06.1986 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-540/M),
- ez_A_117. Rynek Górny 8, kamienica, ok. 1877r., dz. 389, obr. 1,
- ez_A_118. Rynek Górny 9, kamienica, ok. XVIII/XIXw., dz. 390, obr. 1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-557 z dnia 21.04.1987 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-552/M),
- ez_A_119. Rynek Górny 10, kamienica, ok. 1878r., dz. 391, obr. 1,
- ez_A_120. Rynek Górny 11, kamienica, ok. 1877r., dz. 392, obr. 1,
- ez_A_121. Rynek Górny 12, kamienica, po 1877r., dz. 897, obr. 1,
- ez_A_122. Rynek Górny 14, kamienica, 1876r., dz. 909, obr. 1,
- ez_A_123. Rynek Górny 15, kamienica, początek XIXw., dz. 910, obr. 1,
- ez_A_124. Rynek Górny 16, kamienica, koniec XIXw., historyzm, dz. 912/1 i 912/2, obr. 1,
- ez_A_125. ul. Seraf 1,dom, koniec XIXw., neorenesans, dz. 896, obr.1,
- ez_A_126. ul. Seraf 11, dom modlitewny, Spółdzielnia Inwalidów, ok. 1911r., dz. 902/2, obr.1; rej. zabyt. A-571 z dnia 26.11.1987 r. wpisany do rej. zabyt. woj. małop. decyzją nr A-341/M,
- ez_A_127. ul. Siemiradzkiego 1, dom, lata 20-30 XXw., w stylu dworku polskiego z elementami modernizmu, dz. 695, obr. 2,
- ez_A_128. ul. Siemiradzkiego 2, dom, przełom XIX/XXw., dz. 687 i 693/1, obr. 2,
- ez_A_129. ul. Siemiradzkiego 4, dom, przełom XIX/XXw., dz. 686/1, obr. 2,
- ez_A_130. ul. Siemiradzkiego 10, dom, 1 poł. XIXw., dz. 680, obr. 2,
- ez_A_131. ul. Sienkiewicza 2, budynek starej poczty, XIX/XXw., dz.472/2, obr. 1,
- ez_A_132. ul. Sienkiewicza 11, kamienica, koniec XIXw., dz.587/1, obr. 1,
- ez_A_133. ul. Sienkiewicza 14, dom mieszkalny w typie tzw. dworku polskiego, 1 poł. XIXw., dz.489/2, obr. 1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-625 z dnia 13.11.1990 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-483/M),
- ez_A_134. ul. Sienkiewicza 19, dom, ok. 1920r., dz.578, obr. 1,
- ez_A_135. ul. Sienkiewicza 26, dom, początek XXw., dz.499, obr. 1,
- ez_A_136. ul. Sienkiewicza 36, dom mieszkalny w typie dworu, 1 ćw. XXw., dz.512, obr. 1,

- ez_A_137. ul. Sienkiewicza 38, dom, 1 ćw. XXw., późny historyzm, dz. 513, obr. ,
- ez_A_138. ul. Sienkiewicza 46, dom, ok .1920r., dz.527, obr. 1,
- ez_A_139. ul. Sienkiewicza 48, dom, lata 30 XXw., dz.524, obr. 1,
- ez_A_140. ul. Sikorskiego 1, dom, 1882 – 1906.,dz. 895 i 893, obr.1,
- ez_A_141. ul. Sikorskiego 7, dom, początek XXw., dz. 887, obr. 1,
- ez_A_142. ul. Sikorskiego 8, dawna plebania kościoła p.w. św. Klemensa, ok. 1835 – 42r., dz.395, obr.1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-455 z dnia 6.11.1980 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-331/M),
- ez_A_143. ul. Sikorskiego 9, dawn kramy masarskiego, 1896r, 1991-92r., dz. 886, obr. 1,
- ez_A_144. ul. Sikorskiego-dzwonnica kościoła paraf. p. w. św. Klemensa, 1618r.,dz.397, obr.1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-198 z dnia 31.10.1970 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-331/M),
- ez_A_145. ul. Sikorskiego-kościół paraf. p. w. św. Klemensa, od XIV do XIXw., dz.398, obr. 1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-198 z dnia 31.10.1970 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-276/M),
- ez_A_146. ul. Sikorskiego, Zespół Nadszybia Regis, 1355r. wybicie szybu, 1860-61 budowa nadszybia, dz. 607, obr.1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-544 z dnia 4.07.1986 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-543/M),
- ez_A_147. ul. Słowackiego 10, kamienica Jaroszkówka, koniec XIX- historyzm, dz. 589/2, obr. 1,
- ez_A_148. ul. Słowackiego 16 Zespół Pałacu Konopków, oficyna zachodnia, koniec XIX – historyzm, dz.581, obr. 1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-510 z dnia 27.04.1985 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-565/M),
- ez_A_149. ul. Słowackiego 18-20 Zespół Pałacu Konopków-oficyna, oficyna północna, dz.571/5, obr. 1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-510 z dnia 27.04.1985 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-565/M),
- ez_A_150. ul. Słowackiego 22, Pałac Konopków, ok.1784r., dz.571/2 , obr. 1 rej. zabyt. A-510 z dnia 27.04.1985 r. rej. zabyt. woj. małop. A-565/M,
- ez_A_151. ul. Słowackiego 24, dom, koniec XIXw. dz.568, obr. 1,
- ez_A_152. ul. św. Sebastiana, kościół rektoralny p. w. św. Sebastiana, 1581, dz.1333, obr.1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-199 z dnia 30.10.1970 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-277/M),
- ez_A_153. ul. Szpitalna 2, dom salinarny, początek XIXw., dz. 986/2, 986/6, 986/7 obr. 1,
- ez_A_154. ul. Szpunara 1, dom, 2 poł. XIXw., dz. 877/1 i 877/2, obr. 1,
- ez_A_156. ul. Zamkowa 1, kamienica, po 1878r. historyzm, dz. 387, obr. 1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-545 z dnia 7.07.1986 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-544/M),
- ez_A_157. ul. Zamkowa 3,kamienica, 1893r., dz. 386, obr. 1, wpisana do rej. zabyt. decyzją nr A-539 z dnia 13.06.1986 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-538/M),
- ez_A_158. ul. Zamkowa 5, kamienica, koniec XIXw., dz. 385, obr. 1,
- ez_A_159. ul. Zamkowa 7, plebania kościoła p.w. św. Klemensa, koniec XIXw., nowa plebania, dz.395, obr.1,
- ez_A_160. ul. Zamkowa 8, zespół Zamku Zupnego, gotyk z elementami historyzmu, dz.383, 382/1, 382/2, 384/3, obr. 1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-579 z dnia 15.03.1988 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-528/M),
- ez_A_161. ul. Żeromskiego 3, oficyna starej warzelni, zespołu arch. na Turówce, 1812-1813r., dz. 225/11, obr. 1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-531 z dnia 25.04.1986 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-529/M),

- ez_A_162. ul. Żeromskiego 4, oficyna starej warzelni, zespołu arch. na Turówce, 1812-1813r., dz. 225/8, obr. 1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-531 z dnia 25.04.1986 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-529/M),
- ez_A_163. ul. Zybkiewiczza 1, dom salinarny w zespole dawnego nadszybia „Boża Wola”, dz. 1905, 1908, obr. 1;

2) obszar B - oznaczone na rysunku nr 4 odpowiednio numerami:

- ez_B_01. Zabawa 101, budynki inwentarskie zespołu dworskiego, obecnie dom mieszkalny, 2 poł XIXw., remont XX/XXIw. dz. 306/3, 308, 306/12 ,
- ez_B_02. Zabawa 43, drewniany dom, 1900r., dz. ,
- ez_B_03 Zabawa 2, spichlerz zespołu dworskiego, obecnie dom mieszkalny – 2 poł XIXw., przebudowa XXw.;-remont XX/XXIw., dz. 304 ,
- ez_B_04 Zabawa 1, dwór, koniec XVIIIw., przeb. XIX – XXw., dz. 306/27 i 307/2,
- ez_B_05 Węgrzce Wielkie, kaplica p. w. Matki Boskiej Różańcowej, 1938r , dz. 1042 ,
- ez_B_06 Sygnezów 1, dwór, obecnie Szkoła podstawowa im. Jadwigi Beaupre, XVIII/XIX w , dz. 136/1 i 137/17 ,
- ez_B_07 Sułków 44, drewniany dom, 1879r., dz. 15,
- ez_B_08 Sułków 61, dawna karczma Dawidówka, obecnie Dom Ludowy, 1 poł. XIXw., przebudowana XIX/XX w., dz. 153 ,
- ez_B_09 Strumiany 38, przedszkole, ok. 1910r., dz. 68,
- ez_B_10 Śledziejowice 1, stodoła z kieratem, 2 poł. XIXw., dz. 444/9, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-591 z dnia 03.09.1988 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-511/M),
- ez_B_11 Śledziejowice 1, stajnie, XVIII/ XIXw., dz. 444/15, wpisane do rej. zabyt. decyzją nr A-591 z dnia 03.09.1988 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-511/M),
- ez_B_12 Śledziejowice 1, dwór, 1823r., dz. 444/15 , wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-344 z dnia 20.01.1972 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-511/M),
- ez_B_13 Śledziejowice 1, czworaki, 2 poł. XIXw., dz. 444/12 , wpisane do rej. zabyt. decyzją nr A-591 z dnia 03.09.1988 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-511/M),
- ez_B_14 Siercza, zespół dworski oficyna II, ob. przedszkole, 1 ćw. XXw., dz. 137, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-660 z dnia 13.09.1993 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-445/M),
- ez_B_15 Siercza 1, zespół dworski, dz. 137, I poł. XIXw., wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-660 z dnia 13.09.1993 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-445/M),
- ez_B_16 Siercza 1, zespół dworski budynek gospodarczy, 1 poł. XIXw., dz. 137 , wpisany do rej. zab. decyzją nr A-660 z dnia 13.09.1993 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-445/M),
- ez_B_17 Siercza, kapliczka p. w. NMP, dz. 165/3,
- ez_B_18 Siercza 129, murowany dom, 1ćw. XXw., dz. 16,
- ez_B_19. Podstolice, kaplica p. w. św. Jana Nepomucena, początek XXw, dz. 52,
- ez_B_20. Pawlikowice, budynek zespołu Księży Michalitów, początek XXw., dz. 374,
- ez_B_21 Pawlikowice, zabudowania gospodarcze- Zakład ks. Michalitów, początek XXw., dz. 373/2 ,
- ez_B_22 Pawlikowice, krajobraz park dworski - Zakład ks. Michalitów, początek XXw., dz. 374, 373/2,
- ez_B_23 Pawlikowice, kaplica dworska, obecnie kaplica cmentarna, z 1912r., dz. 428,
- ez_B_24 Pawlikowice, dzwonnica, początek XXw., dz. 373/3,
- ez_B_25 Mietniów 103, drewniany dom, 1945 – 1950, dz. 68/3 ,
- ez_B_26 Mała Wieś, kaplica p. w. NMP, fundacja Wojciecha i Apolonii Smęder, z 1855, dz. 43/7 i 10/1,
- ez_B_27 Mała Wieś 32, drewniany dom, koniec XIXw., dz. 133/1, 133/2,
- ez_B_28 Mała Wieś 23, drewniany dom, z 1908r., dz. 117,

- ez_B_29 Koźmice Małe, stajnia folwarczna, ok. 1925r., dz. 20/1,
- ez_B_30 Koźmice Małe, kaplica z figurą Chrystusa z 1835r., dz. 26 ,
- ez_B_31. Koźmice Małe 1, stodoła, ok. 1925r., dz. 20/8,
- ez_B_32 Kokotów, dwór Niedzielskich, murowany, XVIII/XIX, dz. 484/2 ,
- ez_B_33 Czarnochowice 106, drewniany dom, ok. 1918r., dz. 35 ,
- ez_B_34 Czarnochowice 80, drewniany dom, sprzed 1914r., dz. 117 ,
- ez_B_35 Czarnochowice 74, drewniany dom, ok. 1914r., dz. 28/2,
- ez_B_36 Czarnochowice 68, drewniany dom, 2 poł. XIX w., dz. 52/1, 53/1, 54/1;

3) obszar C- oznaczone na rysunku nr 4 odpowiednio numerami:

- ez_C_01. Byszyce, murowany kościół paraf. p. w. Matki Boskiej Różańcowej, z 1876r., dz. 138/1, 138/2 ,
- ez_C_02. Chorągiewka 79, dom drewniany z 1930r., dz. 92/1,
- ez_C_03 Dobranowice 6, dom, dz. 157 ,
- ez_C_04. Dobranowice, murowany kościół p.w. NMP Niepokalanie Poczętej, z 1914r., dz. 188/4 ,
- ez_C_05. Dobranowice, szkoła podstawowa, murowana z 1914r., dz. 187 ,
- ez_C_06. Golkowice, zespół dworski Na Biskupim, XIX/XXw., dz. 918/7,
- ez_C_07. Gorzków, kaplica p. w. św. Jana, z 1868r., dz. 29 ,
- ez_C_08. Gorzków, kościół parafialny p. w. Matki Boskiej Częstochowskiej, 1910-1912r., 1917r.-okna; remonty w latach 1928-1929 elewacje i pokrycie dachu, 1926r., - polichromia, dz. 7/2 , wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-577 z dnia 29.12.1987 r. (rej. zabyt. woj. małop. A-338/ M),
- ez_C_09. Grajów 1, zespół dworski, spichlerz, 1 poł. XIX, dz. 116 ,
- ez_C_10. Jankówka 1, dwór, 1859r., Stojowskich, Morstinów i Mehofferów, dz. 108/2, 108/3 ,
- ez_C_11. Janowice , szkoła podstawowa, murowana, 1905 – 1906r., dz. 364/2 ,
- ez_C_12. Janowice 94, zespół dworski, dz. 147/8,
- ez_C_13. Gorzków, kaplica p.w. Nawiedzenia Matki Boskiej,
- ez_C_14. Podstolice, kościół parafialny p.w. św. Ducha, dz. nr 113/6; wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-252 z dnia 12. 03. 1971 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-290/ M),
- ez_C_15. Raciborsko 1c, spichlerz dworski, dz. 509/4,
- ez_C_16. Raciborsko 15, dom, dz. 375/3,
- ez_C_17. Raciborsko 62, dom, dz. 92/4,
- ez_C_18. Raciborsko 82, dom, dz. 70 i 69,
- ez_C_19. Raciborsko 1, czworaki zespół dworski, dz. 485,
- ez_C_20. Raciborsko, park krajobrazowy, zespół dworski, dz. 509/11;

4) obszar D- oznaczone na rysunku nr 4 odpowiednio numerami:

- ez_D_01. Grabie 81, dom drewniany, 2 poł. XIX w., dz.164/3,
- ez_D_02. Grabie, drewniany kościół parafialny p. w. Wniebowzięcia Matki Boskiej z 1742r wraz z drewnianą dzwonnica z XVIII, dz. 429; wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-293 z dnia 22. 05. 1947 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-300/ M).

5.2.4. STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE

Zabytki archeologiczne zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.), to zabytki nieruchome, będące powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności

człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy będący tym wytworem.

Najstarsze zabytki archeologiczne pochodzą z epoki neolitu, brązu, okresu wpływów rzymskich i średniowiecza.

Wskazanie, stanowisk archeologicznych zlokalizowanych na obszarze Gminy Wieliczka zostało sporządzone w oparciu o materiały udostępnione przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Na terenie gminy Wieliczka występują stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków:

- 1) Wieliczka – obszar wiejski – Czarnochowice – osada – epoka kamienia, neolit,
- 2) Wieliczka – obszar wiejski – Kokotów - osada – epoka kamienia, neolit,
- 3) Wieliczka – miasto – osada,
- 4) Wieliczka – miasto – Kopalnia Soli.

5.2.5. MIEJSCA PAMIĘCI ORAZ MIEJSCA ZAGŁADY

Na terenie gminy Wieliczka istnieją m.in. miejsca pamięci oraz miejsca zagłady społeczności żydowskiej, która tworzyła na terenie gminy odrębną enklawę, posiadała swoje ośrodki kultu religijnego oraz cmentarz.

Pomiędzy latem 1940 r. a wiosną 1941 r. liczba Żydów w Wieliczce sięgnęła 8.000 osób. W maju 1941 r. hitlerowcy utworzyli getto. Uwięzili w nim około siedmiu tysięcy osób, oprócz miejscowych także Żydów z Krakowa, Dobrzyc, Gdowa i Niepołomic. W sierpniu 1942 Niemcy sprowadzili jeszcze ponad 3,2 tys. Żydów. W tym samym czasie okupant dokonał masowej egzekucji personelu i pacjentów szpitala żydowskiego w Wieliczce, zostali oni rozstrzelani w Puszczy Niepołomickiej. 28 sierpnia 1942 r. większość mieszkańców getta została wywieziona do obozu zagłady w Bełżcu. W 1944 roku w Wieliczce Niemcy założyli obóz pracy przymusowej dla Żydów, w którym zgromadzili około 1700 osób. W rzeczywistości był to podobóz obozu koncentracyjnego w Płaszowie. W podziemnej fabryce wytwarzano elementy poszycia samolotów.

W Wieliczce zachowały się po dziś dzień trzy budynki synagogałne. Przy ul. Seraf 13, w budynku synagogi zbudowanej około 1911 roku, zdewastowanej przez Niemców w czasie II wojny światowej, znajdują się obecnie mieszkania i warsztaty. Przy ul. Wiejskiej znajdowały się dwie synagogi. Tzw. Synagoga Stara została wzniesiona w połowie XVIII wieku, zbudowana z kamienia łamanego, z elementami ceglanymi. Jest to budowla orientowana, na planie prostokąta, jednoprzestrzenna.

Założony w XVIII wieku cmentarz żydowski w Wieliczce usytuowany jest na terenie historycznej Sierczy (Klasno), przy granicy Wieliczki, po zachodniej części „*miasta żydowskiego*”, na zboczu wzgórza, w obrębie działu należącego pierwotnie do dworu w Sierczy. Nekropolia ta używana była również przez żydowską społeczność oddaloną o 10 km Podgórze. Ostatni pogrzeb miał miejsce w 1942 roku. Przed wojną obszar cmentarza wynosił 1,92 ha, a obecnie zaledwie 1,78 ha (tereny odebrane cmentarzowi zostały przekazane na cele rolnicze). Do dziś zachowało się około pięćdziesięciu nagrobków wykonanych z granitu, piaskowca i wapienia. Najstarszy pochodzi z XVIII w.

W 1944 r. Niemcy stworzyli na terenie kopalni soli w Wieliczce obóz pracy przymusowej – Abraumbetrieb Wilhelmsburg - Arbeitslager Wieliczka. Przy szybie Daniłowicza wzniesiono mniej więcej kilkanaście baraków i otoczono je ogrodzeniem z drutu kolczastego. Obóz w Wieliczce podlegał pod obóz w Płaszowie, a funkcje komendanta sprawował Josef Liepold. Osadzeni w nim więźniowie przekształcili teren kopalni tak, aby latem 1944 r. mógł zacząć tam funkcjonować warsztat blacharski zakładów lotniczych w Mielcu. Szacuje się, że mogło w nim pracować od ponad 3 tys. do nawet 6 tys.

więźniów. Większość robotników stanowili Żydzi, którzy wcześniej osadzeni byli w fabrykach w Budzynie oraz w Mielcu. Oprócz nich w warsztatach pracowali też wykwalifikowani Polacy. Oni jednak mieszkali poza terenem obozu.

W połowie sierpnia 1944 r. z powodu zbliżającej się Armii Czerwonej rozpoczęto likwidację obozu. We wrześniu rozebrano ostatnie baraki. Robotnicy pracujący tam trafili m.in. do obozu w Płaszowie, Flossenbürgu, Mauthausen oraz do zakładów przemysłu zbrojeniowego w Litomierzycach (Czechy) oraz pod Linzem (Austria).

Na terenie gminy Wieliczka istnieją poniżej wskazane miejsca pamięci narodowej i zagłady:

- 1) grób Dembowskiego - pomnik na cmentarzu komunalnym w Wieliczce,
- 2) tablica upamiętniająca powstanie w 1830 roku na cmentarzu komunalnym w Wieliczce,
- 3) tablica pamiątkowa dla uhonorowania pamięci zamordowanych na wschodzie – kaplica na cmentarzu komunalnym w Wieliczce,
- 4) kwatera wojskowa – pomnik na cmentarzu komunalnym w Wieliczce,
- 5) cokół dawnego pomnika wielickich żołnierzy walczących o wolność polski w latach 1914 – 1920, upamiętniający odzyskanie niepodległości – planty w Wieliczce
- 6) tablica upamiętniająca walki żołnierzy AK w 1939 – 1945 oraz wymarsz oddziałów strzelców wielickich do walki w legionach Piłsudskiego – planty,
- 7) tablica upamiętniająca wymarsz oddziału strzelców wielickich do walki w legionach Piłsudskiego – cokół na plantach w Wieliczce,
- 8) obelisk upamiętniający rozstrzelanie 10 polaków przez okupanta hitlerowskiego – ul. Sienkiewicza w Wieliczce,
- 9) obelisk upamiętniający miejsce egzekucji w okresie okupacji hitlerowskiej – ul. Dembowskiego w Wieliczce,
- 10) cmentarz żydowski na grabówkach – upamiętniający zamordowanych przez okupanta Żydów.

5.3. USTALENIA OCHRONY W MIEJSCOWYCH PLANACH ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Ustalenia zawarte w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego są jedną z form ochrony zabytków. Na terenie gminy Wieliczka obowiązują 4 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego i ich zmiany. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla obszarów A, B, C i D posiadają ustalenia odnoszące się do zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych, oraz dóbr kultury współczesnej, zgodnie z art. 15 ust 2 pkt 4 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ze względu na zlokalizowane w ich granicach zabytki.

Wyznaczone w obowiązujących, w granicach gminy Wieliczka, planach miejscowych strefy zasięgiem swym obejmują:

- 1) w obszarze A – obręb układu urbanistycznego historycznego miasta, A-447 z 22.06.1977 [A-632/M], :
 - a) **strefa K1 - bezpośredniej ochrony konserwatorskiej** - obszar ograniczony ulicami: od północy - ul. Powstania Warszawskiego, od wschodu ulicą Limanowskiego, od południa - ulicą Wąską, od zachodu ulicą Daniłowicza; w strefie obowiązuje nadrzędność zagadnień ochrony konserwatorskiej nad innymi zagadnieniami w tym obszarze,
 - b) **strefa K2 - pośredniej ochrony konserwatorskiej** - obszar ograniczony ulicami: od północy: ul. J. Piłsudskiego i ul. G. Narutowicza, od zachodu: park A. Mickiewicza do granicy z ciekim Serafa, ul. Parkowa do skrzyżowania z ul. T. Kościuszki i dalej ul. J.

- Matejki przecina ul. Krótką i Stromą, od południa: biegnie grzbietem stoku "pod Baranem", od wschodu: do skrzyżowania z ul. Lednicką do skrzyżowania z ul. A. Asnyka do skrzyżowania z ul. J. Piłsudskiego; w strefie obowiązuje nadrzędność zagadnień ochrony konserwatorskiej nad innymi zagadnieniami w tym obszarze;
- c) **strefa K3 - ekspozycji zabytkowego zespołu urbanistycznego historycznego Miasta Wieliczka** – mająca na celu ekspozycję panoramy zabytkowej części miasta i zespołów osiedleńczych w bezpośrednim sąsiedztwie wraz z istniejącą zielenią,
 - d) **strefa PP - ochrony przestrzeni historycznego zespołu Miasta Wieliczki**, obejmującego centrum miasta ograniczone ulicami: Piłsudskiego, Asnyka, Lednicką, Dobczycką, Rożnowską, Kłaśnieńską, Stromą, Krótką, Janińską, Kościuszki, Krakowską oraz Narutowicza;
- 2) w obszarze B:
- a) **strefa ochrony konserwatorskiej – bezpośrednia** – w Śledziejowicach - zespół dworski: dwór, park, A-344 z 20.01.1972 [A-511/M] oraz zespół budynków dworskich: oficyna boczna zach. ze ścianą kurtynową-przewiązką, stajnia, stodoła, A-591 z 03.09.1988 [A-511/M],
 - b) **strefa ochrony konserwatorskiej – pośrednia** – park, zespołu dworskiego w Śledziejowicach, A-344 z 20.01.1972 [A-511/M],
 - c) **strefa ochrony krajobrazu kulturowego** – bezpośrednie sąsiedztwo zespołów w Śledziejowicach, w miejscowościach Śledziejowice i Kokotów;
- 3) w obszarze C - **strefa ochrony konserwatorskiej** - zespół dworski w Raciborsku (zespół dworski – park krajobrazowy) - A-512 z 11.06.1985[A-566/M], kościół parafialny p.w. MB Częstochowskiej w Gorzkowie - A-577 z 29.12.1987 [A-338/M] i zespół kościoła parafialnego p.w. Św. Ducha w Podstolicach (kościół drewniany, organistówka) - A-252 z 12.03.1971[A-290/M],
- 4) w obszarze D – **strefa K1 bezpośredniej ochrony konserwatorskiej** - zespół kościoła Parafialnego p.w. Wniebowzięcia NMP w miejscowości Grabie – A-293 z 22.05.1947 [A-300/M].

Według ustaleń dotychczas obowiązującego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego, przyjętego przez Sejmik Województwa Małopolskiego, uchwałą Nr XV/174/03 z dnia 22 grudnia 2003r., teren objęty strefą ochrony krajobrazu kulturowego w sąsiedztwie zespołu w Śledziejowicach, stanowił proponowany park kulturowy na terenie województwa małopolskiego (pozycja 140, tabeli 45. Zestawienie proponowanych parków kulturowych na terenie województwa małopolskiego – część II, w/w planu). Strefa ochrony krajobrazu kulturowego – obejmująca bezpośrednie sąsiedztwo zespołów w Śledziejowicach, w miejscowościach Śledziejowice i Kokotów – została ustanowiona w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Wieliczka – obszar B i postulowana jest do utrzymania w zakresie kierunków ochrony krajobrazu w tym krajobrazu kulturowego.

Zespół Kopalni Soli oraz historyczny układ urbanistyczny z zamkiem żupnym, zabudową miejską i przemysłową oraz kościołami i parkami miejskim, w mieście Wieliczka w obowiązującym Planie Zagospodarowania Województwa Małopolskiego uchwalonym w 2018r., również wskazany jest jako proponowany park kulturowy na terenie województwa małopolskiego.

W strefie K1 - bezpośredniej ochrony konserwatorskiej oraz strefie K2 - pośredniej ochrony konserwatorskiej, w granicach obszaru A, znajdują się **obiekty o znaczeniu regionalnym, wskazane w Wojewódzkim Programie Opieki nad Zabytkami na lata 2014 – 2017, przyjętym Uchwałą Sejmiku Województwa Nr LI/822/14, z dnia 26 maja 2014, są to:**

- 1) kościół paraf. p. w. św. Klemensa, od XIV do XIX w., dz.398, obr. 1, wpisany do rej. zabyt. decyzją nr A-198 z dnia 31.10.1970 r., (rej. zabyt. woj. małop. A-276/M), ul. Sikorskiego – oznaczony na rysunku nr 2 symbolem ez_A_145,
- 2) Wieliczka gm. Wieliczka - zespół klasztorny OO. Franciszkanów - Reformatów: kościół p. w. św. Franciszka z Asyżu, klasztor, ogród włoski, dziedziniec odpustowy ze Stacjami Męki Pańskiej, dziedziniec gospodarczy, A-173 z 21.02.1970 [oznaczony na rysunku nr 2 symbolem A-271/M].

Są to obiekty w grupie wyróżniającej się pod względem artystycznym i historycznym, będących wybitnymi przykładami sztuki i architektury lub też zachowanego w niezmienionym kształcie krajobrazu kulturowego. Obiekty te wytypowano po przeprowadzonej waloryzacji krajobrazu kulturowego oraz na podstawie szczegółowych danych konserwatorskich dotyczących zasobów dziedzictwa kulturowego z zakresu m.in. historii, archeologii, etnografii, zabytkowych układów przestrzennych, założeń zieleni, obiektów architektury i budownictwa oraz zabytków przemysłu, techniki i sztuki inżynierskiej

5.4. OCENA STANU OCHRONY

Ocena dotyczy tego jaki jest stan ochrony wartości zabytkowych wg form ochrony ustanowionej na podstawie wpisów do rejestru zabytków, gminnej ewidencji zabytków i ustaleń ochronnych zawartych w planach miejscowych. Na obszarze gminy rejestr zabytków obejmuje 55 zabytków nieruchomych, których stan utrzymania i funkcjonowania jest dobry lub bardzo dobry, w wyniku prowadzenia prac porządkowych i zabezpieczających.

W Gminnej Ewidencji Zabytków ujętych zostało 219 obiektów. Większość z nich jest dobrze zachowana, odremontowana lub zaadaptowana np. na cele kulturalno – oświatowe, hotelowo -gastronomiczno - usługowo – handlowe. Nieznaczna część obiektów wymaga ochrony w tym remonu. Na skutek braku odpowiedniej ochrony np. domów mieszkalnych, następuje ich przekształcanie ze stopniowym zatraceniem cech stylowych, przede wszystkim przez niewłaściwie prowadzone prace naprawcze, tj. niewłaściwą wymianę pokryć dachowych czy stolarki ale także dopuszczenie niekontrolowanej rozbudowy, poprzez tzw. dobudówki.

Wyznaczone w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego strefy ochrony konserwatorskiej, w przeważającej części nawiązują swym zasięgiem do granic obszarów wpisanych do rejestru zabytków. Obiekty wpisane do rejestru zabytków objęte są rygorami ochrony konserwatorskiej, wynikającej z ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Jednym z najpoważniejszych zagrożeń dla zachowania wielu obiektów zabytkowych jest ich zły stan techniczny, związany z zaniedbaniem i brakiem remontów czy nieużytkowaniem. Również negatywne oddziaływanie na zabytki wiąże się ze wspomnianym już podejmowaniem przy obiektach zabytkowych działań związanych z modernizacją i poprawą warunków użytkowania. Działania te przyczyniają się do pozbawienia zabytków oryginalnych detali architektonicznych czy historycznej stolarki okiennej i drzwiowej. Narażona na podobnego typu zniszczenia jest również zabytkowa zieleń, cmentarze lub przydrożne kapliczki.

Ocena stanu ochrony dziedzictwa kulturowego gminy, czyli stan zachowania obiektów i zagospodarowania obszarów wskazuje na konieczność eliminowania zagrożeń, tj. degradacji zabytków, samowolnych działań prowadzonych bez nadzoru konserwatorskiego oraz braku koordynacji działań lokalnych i ponadlokalnych. Podejmowane powinny być również działania zmierzające do maksymalnego wykorzystania potencjału zespołów zabytkowych. Priorytety, kierunki działania oraz zadań powinny zostać ustalone w Gminnym programie opieki nad zabytkami dla gminy Wieliczka.

5.5. WNIOSKI

Stan dziedzictwa kulturowego, walory kulturowe i historyczne stanowią tło dla waloryzacji elementów składowych, struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy Wieliczka. Z uwagi na duże walory zabytkowe dziedzictwa kulturowego należy wskazać i postulować o wzmocnienie ochrony i opieki nad zabytkami poprzez opracowanie i przyjęcie Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami.

6. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA

Analiza rozwoju ludności w przeszłości, teraźniejszości i przyszłości stanowi podstawę do budowy polityki – gospodarczej i przestrzennej każdej gminy. Uchwycenie zmian w strukturze wieku i płci ludności, procesach migracyjnych, źródłach utrzymania, aktywności zawodowej, ocena bezrobocia i kształcenia młodzieży stanowi podstawę, na której można budować koncepcję rozwoju społeczno – gospodarczego gminy.

Procesy demograficzne wiążą się ściśle z wieloma dziedzinami życia gminy Wieliczka. Wpływają na sytuację w zakresie szkolnictwa, rynku pracy, warunków mieszkaniowych, pomocy społecznej oraz kształtują rozmiary i kierunki inwestycji.

6.1. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

6.1.1. LICZBA MIESZKAŃCÓW I STRUKTURA LUDNOŚCI

Wieliczka jest Gminą miejsko-wiejską. Należy do województwa małopolskiego, powiatu wielickiego i stanowi 24,3% jego powierzchni. Położona jest na południowy wschód od Krakowa, zajmując obszar 100,1 km². Strukturę administracyjną Gminy tworzą: miasto Wieliczka oraz 29 sołectw tj.: Brzegi, Byszyce, Chorągiewka, Czarnochowice, Dobranowice, Golkowice, Gorzków, Grabie, Grabówki, Grajów, Jankówka, Janowice, Kokotów, Koźmice Małe, Koźmice Wielkie, Lednica Górna, Mała Wieś, Mietniów, Pawlikowice, Podstolice, Raciborsko, Rożnowa, Siercza, Strumiany, Sułków, Sygnezów, Śledziejowice, Węgrzce Wielkie, Zabawa.

Siedzibą władz gminy (oraz władz powiatu wielickiego) jest miasto Wieliczka.

Obszar wiejski gminy (tzn. tereny poza miastem Wieliczka) jest najludniejszym takim obszarem na spośród gmin miejsko-wiejskich w Polsce.

Na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych) na koniec 2016 roku stan ludności gminy Wieliczka wynosił 57.478 mieszkańców (według faktycznego miejsca zamieszkania), z czego 51% stanowiły kobiety, a 49% mężczyźni.

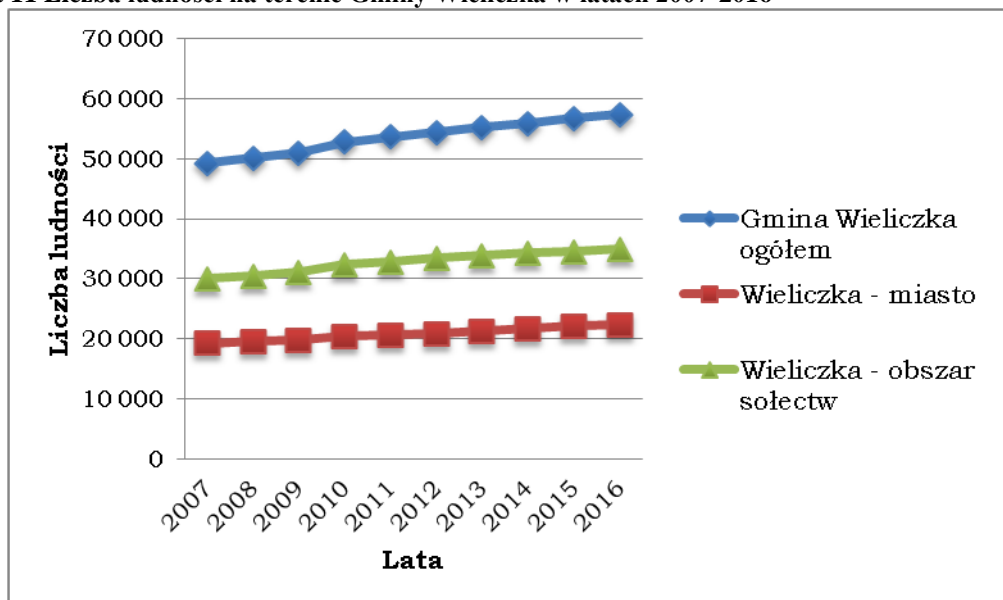
Liczbę ludności w okresie ostatnich dziesięciu lat przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 10 Liczba ludności Gminy Wieliczka w latach 2007-2016 na podstawie danych GUS

Nazwa	ogółem									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Wieliczka	49 337	50 132	51 067	52 821	53 677	54 392	55 231	55 941	56 704	57 478
Wieliczka - miasto	19 300	19 601	19 861	20 476	20 770	20 988	21 318	21 676	22 086	22 442
Wieliczka - sołectwa	30 037	30 531	31 206	32 345	32 907	33 404	33 913	34 265	34 618	35 036

źródło: opracowanie BRK S.A. na podstawie danych statystycznych GUS (www.stat.gov.pl)

Schemat 11 Liczba ludności na terenie Gminy Wieliczka w latach 2007-2016

źródło: opracowanie BRK S.A. na podstawie danych statystycznych GUS (www.stat.gov.pl)

Na podstawie powyżej przedstawionych danych można zauważyć, iż okres 2007-2016 charakteryzuje się stałą dynamiką zjawisk demograficznych. Liczba ludności Gminy w okresie ostatnich dziesięciu lat niezmiennie rośnie, wykres nie przedstawia żadnych fluktuacji. Sytuacja ta związana jest przede wszystkim z dwoma podstawowymi wskaźnikami charakteryzującymi sytuację demograficzną Gminy tj. z dodatnim saldem migracji wewnętrznych, jak również z utrzymującym się na dodatnim poziomie przyrostem naturalnym. Aspekty te zostaną szczegółowo omówione w dalszej części dokumentu.

W poniższych tabelach przedstawiona została kolejno dynamika zmian liczby mieszkańców Gminy Wieliczka oraz roczne tempo zmian tej liczby.

Tabela nr 11 Dynamika zmian liczby mieszkańców Gminy Wieliczka w latach 2007-2016

obszar	lata										dynamika zmiany[%]
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
Gmina Wieliczka ogółem:	49 337	50 132	51 067	52 821	53 677	54 392	55 231	55 941	56 704	57 478	114,93
kobiety	25 415	25 861	26 338	27 148	27 605	27 963	28 330	28 723	29 088	29 519	114,45
mężczyźni	23 922	24 271	24 729	25 673	26 072	26 429	26 901	27 218	27 616	27 959	115,44
Wieliczka - miasto:	19 300	19 601	19 861	20 476	20 770	20 988	21 318	21 676	22 086	22 442	114,44
kobiety	10 114	10 287	10 396	10 679	10 856	10 977	11 105	11 319	11 504	11 705	113,74
mężczyźni	9 186	9 314	9 465	9 797	9 914	10 011	10 213	10 357	10 582	10 737	115,20
Wieliczka - obszar sołectw:	30 037	30 531	31 206	32 345	32 907	33 404	33 913	34 265	34 618	35 036	115,25
kobiety	15 301	15 574	15 942	16 469	16 749	16 986	17 225	17 404	17 584	17 814	114,92
mężczyźni	14 736	14 957	15 264	15 876	16 158	16 418	16 688	16 861	17 034	17 222	115,59

źródło: opracowanie BRK S.A. na podstawie danych statystycznych GUS (www.stat.gov.pl)

Tabela nr 12 Tempo zmian liczby ludności w gminie Wieliczka w latach 2007 – 2016

obszar	roczny indeks dynamiki									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Roczne tempo: Gmina Wieliczka ogółem	1,02	1,02	1,02	1,03	1,02	1,01	1,02	1,01	1,01	1,01
Roczne tempo: Wieliczka - miasto	1,01	1,02	1,01	1,03	1,01	1,01	1,02	1,02	1,02	1,02
Roczne tempo: Wieliczka - obszar sołectw	1,02	1,02	1,02	1,04	1,02	1,02	1,02	1,01	1,01	1,01

źródło: opracowanie BRK S.A. na podstawie danych statystycznych GUS (www.stat.gov.pl)

Na podstawie powyższych danych można zaobserwować, że w latach 2007 – 2016 Gmina Wieliczka charakteryzowała się ciągłym przyrostem liczby ludności. Śledząc dynamikę zmiany (tab. 11), należy zauważyć, że dynamiczny przyrost liczby ludności charakteryzował całe analizowane 10-lecie. Roczna stopa wzrostu wynosiła średnio około 2%, a największe wartości indeks ten przybrał w latach 2009 i 2010 (4% przyrostu ludności gminy rocznie).

Wzrost liczby ludności na terenie Gminy Wieliczka (zarówno na terenie miasta jak i na terenie sołectw) spowodowany był głównie zjawiskiem migracji wewnętrznych oraz dodatnim przyrostem naturalnym. Brak najmniejszych nawet zmian, fluktuacji w tym zakresie pozwala wysnuć wniosek, iż przyszłości zjawisko to utrzyma się.

6.1.2. MIGRACJE I SALDO MIGRACJI

Migracje są znaczącym czynnikiem wpływającym na liczbę i strukturę ludności. Jednakże precyzyjne oszacowanie poziomu migracji stwarza wiele problemów metodologicznych, ponieważ spora część, nawet długotrwałych zmian miejsca zamieszkania, nie jest rejestrowana, co może powodować znaczące niedoszacowanie wielkości migracji.

Migracje są jednym z ważniejszych, obok ruchu naturalnego, czynnikiem wpływającym na stan i strukturę ludności gminy Wieliczka są migracje. Dodać należy, że czynnik ten w ostatniej dekadzie stał się kluczowym w kształtowaniu trendów demograficznych, nie tylko w tej gminie, ale i całej aglomeracji krakowskiej. W latach 2007 – 2016 (według BDL GUS) napłynęło do gminy ponad 9283 nowych mieszkańców. Największy napływ miał miejsce w 2009 r. - 1257 osób oraz w 2013 r. – 1232 osoby. W całym analizowanym okresie liczba migrujących kobiet przewyższała nieznacznie liczbę migrujących mężczyzn, co jest charakterystyczne dla obszarów dużych aglomeracji miejskich. Odpływ mieszkańców z gminy Wieliczka w ostatnich 10 latach wyniósł łącznie około 3735 osób i był prawie 2,5 razy mniejszy od napływu. Saldo migracji w latach 2007 – 2016 było wysokie i wyniosło w gminie Wieliczka łącznie około 5548 osób. W odniesieniu do podziału Gminy na obszar miasto oraz obszar wiejski zdecydowanie wyższe dodatnie saldo migracji odznaczyło się właśnie na tym drugim obszarze. W takim przypadku można także mówić o odwróceniu się proporcji wymeldowań z obszarów miejskich na wiejskie, które potwierdza pewną ogólną regułę związaną z postrzeganiem przez migrantów terenów wiejskich jako terenów atrakcyjniejszych do osiedlenia się.

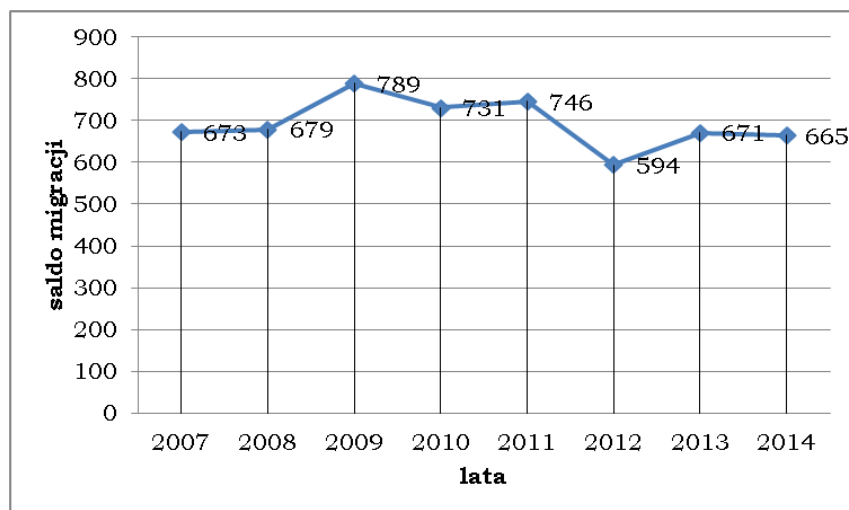
Tabela nr 13 Migracje ogółem i według płci w gminie Wieliczka w latach 2007 – 2016

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Zameldowania	1 180	1 096	1 257	1 211	1 125	1 026	1 232	1 156	b.d.	b.d.
mężczyźni	b.d.	b.d.	590	588	536	495	615	568	b.d.	b.d.
kobiety	b.d.	b.d.	667	623	589	531	617	588	b.d.	b.d.
Wymeldowania	507	417	468	480	379	432	561	491	b.d.	b.d.
mężczyźni	b.d.	b.d.	193	230	186	194	252	255	b.d.	b.d.
kobiety	b.d.	b.d.	275	250	193	238	309	236	b.d.	b.d.
Saldo migracji	673	679	789	731	746	594	671	665	b.d.	b.d.

źródło: opracowanie BRK S.A. na podstawie danych statystycznych GUS (www.stat.gov.pl)

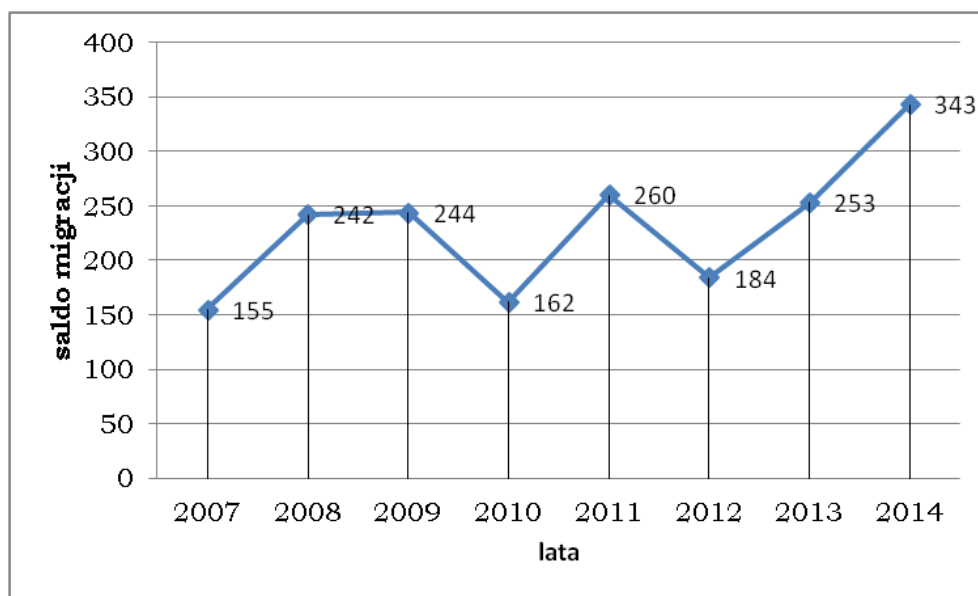
Migrację ludności dla obszaru Gminy Wieliczka ogółem oraz odrębnie dla miasta i pozostałej części sołectw przedstawiono kolejno na poniższych wykresach. Ze względu na brak danych wskazanych przez Główny Urząd Statystyczny w badanym okresie na wykresie wykazano okres od 2007 do 2014 roku.

Schemat nr 12 Saldo migracji ludności Gminy Wieliczka ogółem w latach 2007 – 2014

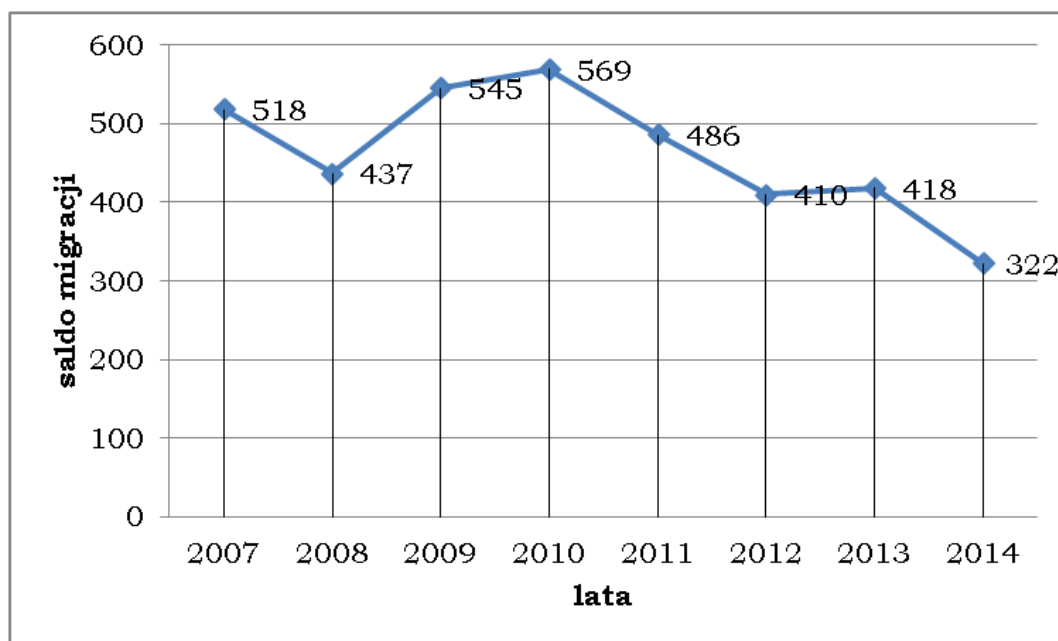
źródło: opracowanie BRK S.A. na podstawie danych statystycznych GUS (www.stat.gov.pl)

Schemat 13 Saldo migracji ludności Miasta Wieliczka ogółem w latach 2007-2014

źródło: opracowanie BRK S.A. na podstawie danych statystycznych GUS (www.stat.gov.pl)

Schemat 14 Saldo migracji ludności Gminy Wieliczka (obszar wiejski) ogółem w latach 2007 – 2014

źródło: opracowanie BRK S.A. na podstawie danych statystycznych GUS (www.stat.gov.pl)

W analizowanym okresie migracje Gminy charakteryzowało przemieszczanie się mieszkańców z miasta na tereny wiejskie (suburbanizacja), co dodatkowo wzmocnione zostało częściowym zahamowaniem migracji ze wsi do miasta, głównie na skutek sytuacji na rynku pracy oraz nieruchomości (wysokie ceny mieszkań w centrach miast).

Szczegółowe dane charakteryzujące ruch migracyjny mieszkańców Gminy w latach 2007-2016 zebrano i przedstawiono w poniższej tabeli.

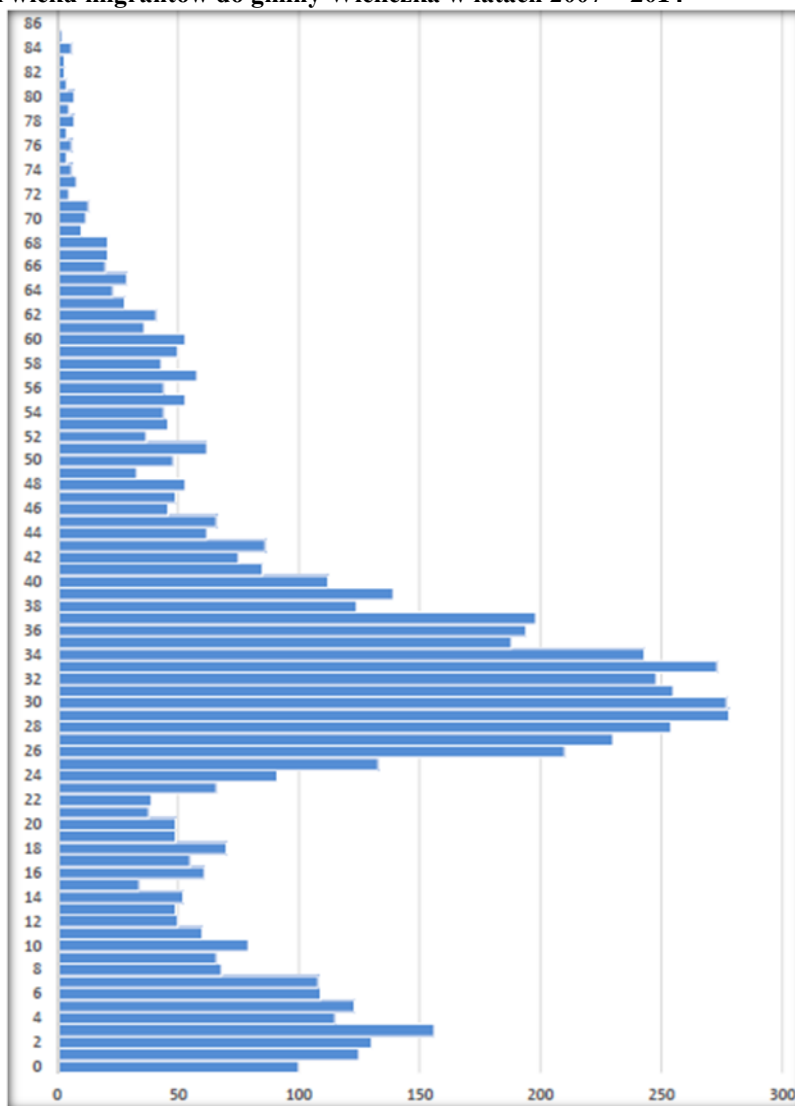
Tabela nr 14 Migracje ludności Gminy Wieliczka ogółem w latach 2007 – 2016

Obszar	Migracje	lata									
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Gmina Ogółem	zameldowania w ruchu wewnętrznym	1 160	1 070	1 230	1 180	1 096	1 002	1 210	1 132	1 071	b.d.
	wymeldowania w ruchu wewnętrznym	491	380	452	465	370	410	525	466	445	b.d.
	saldo migracji wewnętrznych	669	690	778	715	726	592	685	666	626	b.d.
	saldo migracji zagranicznych	4	-11	11	16	20	2	-14	-1	b.d.	b.d.
Miasto	zameldowania w ruchu wewnętrznym	407	478	492	423	467	431	549	571	549	b.d.
	wymeldowania w ruchu wewnętrznym	251	224	252	270	214	242	284	222	215	b.d.
	saldo migracji wewnętrznych	156	254	240	153	253	189	265	349	334	b.d.
	saldo migracji zagranicznych	-1	-12	4	9	7	-5	-12	-6	b.d.	b.d.
obszar wiejski	zameldowania w ruchu wewnętrznym	753	592	738	757	629	571	661	561	522	b.d.
	wymeldowania w ruchu wewnętrznym	240	156	200	195	156	168	241	244	230	b.d.
	saldo migracji wewnętrznych	513	436	538	562	473	403	420	317	292	b.d.
	saldo migracji zagranicznych	5	1	7	7	13	7	-2	5	b.d.	b.d.

źródło: opracowanie BRK S.A. na podstawie danych statystycznych GUS (www.stat.gov.pl)

Jak przedstawia ilustracja nr 1 największy udział w migracjach rezydencjalnych do gminy Wieliczka mają ludzie młodzi w tzw. wieku mobilnym 24 – 39 lat. Są to osoby wchodzące w wiek matrymonialny i zakładania rodzin. To także osoby w wieku wczesnej aktywności zawodowej, usamodzielniające się pod względem zarobkowania i mieszkania. Wraz z młodymi rodzicami przeprowadzają się do gminy także ich dzieci, o czym świadczy druga pod względem liczebności grupa migrantów w wieku 0 – 9 lat. Wśród migrujących w ostatnich 10 latach stosunkowo niewielki był odsetek młodzieży (15 – 24 lata) oraz osób w wieku późno produkcyjnym – powyżej 50 lat oraz osób w wieku emerytalnym (65 lat i więcej).

Schemat 15 Profil wieku migrantów do gminy Wieliczka w latach 2007 – 2014

źródło: opracowanie BRK S.A. na podstawie danych statystycznych GUS (www.stat.gov.pl)

Na podstawie analizy ww. danych związanych z ruchem migracyjnym w Gminie założono, że w latach kolejnych proces ten, w szczególności w części wiejskiej gminy utrzymywać się będzie na dodatnim poziomie. Będzie to związane z dalszym rozwojem budownictwa na tych terenach oraz utrzymywaniem się tendencji związanej z postrzeganiem terenów wiejskich jako atrakcyjniejszej alternatywy zamieszkania. Podobna sytuacja będzie kształtowała się również na terenie miasta. W kolejnych latach dla Gminy Wieliczka, będzie utrzymywało się dodatnie saldo migracji, głównie na skutek przenoszenia się mieszkańców z terenu miasta Krakowa, a także sąsiednich gmin na teren Wieliczki w celach mieszkaniowych.

Biorąc pod uwagę cechy ruchu wędrownego ludności, silnymi stronami gminy Wieliczka są:

- dodatnie saldo migracji na poziomie średnio 683 osób rocznie, a więc znaczna nadwyżka osób zameldowanych nad wymeldowanymi,
- dominujący udział wśród migrujących ludzi młodych w wieku matrymonialnym i wczesnoprodukcyjnym (24 – 39 lat),

- znaczny udział wśród migrujących rodzin z dziećmi, o czym świadczy duży udział wśród nowoprzybyłych do gminy dzieci w wieku 0 – 9 lat,
- zasięg migracji, obejmujący strefę do ok. 20 km (Kraków i okoliczne gminy),
- osiedlenie się nowych mieszkańców na terenie Gminy Wieliczka, nie będzie stanowiło dużego wyzwania dla lokalnego rynku pracy, ponieważ większość osób może dojeżdżać do swoich miejsc pracy w gminach ościennych, szczególnie do Krakowa.

6.1.3. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI

Na ruch naturalny ludności składają się urodzenia, zgony oraz pośrednio małżeństwa i rozwody. Skala urodzeń i zgonów wpływa na zmiany liczby mieszkańców gminy oraz na jej strukturę według płci i wieku. Średni wiek zawierania małżeństw oraz ich liczba wpływają z kolei na liczbę urodzeń, stąd zawieranie małżeństw jest istotnym czynnikiem, który warto śledzić przewidując przyszłą liczbę urodzeń.

Od 2007 roku liczba urodzeń żywych w gminie Wieliczka systematycznie przewyższa liczbę zgonów. Jednak charakteryzuje się ona zróżnicowanym (zmiennym) tempem wzrostu. W 2007 r. w gminie urodziło się 536 dzieci a 10 lat później w 2016 r. – 617. Największą liczbą urodzeń charakteryzowały się lata 2015 – 2016, kiedy liczba urodzeń wahała się od 620 do 617 rocznie. Rosnąca w ostatniej dekadzie liczba urodzeń to efekt wchodzenia w wiek matrymonialny oraz zakładania lub powiększania rodzin przez osoby z roczników wyżu demograficznego lat 80. XX w. (który był z kolei echem wyżu pokolenia powojennego z lat 50. XX w.). Nie bez znaczenia w tym zakresie jest także polityka społeczna państwa tj. *Program 500 plus*, jednak skutek tej polityki zaznaczy się może dopiero w kolejnych latach. Liczba zgonów w gminie w analizowanym okresie zmieniała się i wynosiła najmniej w 2014 roku – 402 osoby, natomiast najwięcej w 2015 roku – 501 osoby. W ostatnich 10 latach odnotowano w gminie 27 przypadków zgonów niemowląt, co w przeliczeniu na 1000 urodzeń żywych nie odbiega od średniej w kraju (w 2015 r. – 4,7‰).

Tabela nr 15 Urodzenia, zgony, przyrost naturalny i małżeństwa zawarte w gminie Rokietnica w latach 2004 – 2013

Cecha		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Urodzenia żywe	90	536	584	565	615	594	558	593	526	620	617
Zgony	63	435	447	444	443	484	457	447	402	501	b.d.
Przyrost naturalny	27	101	137	121	172	110	101	146	124	119	142

źródło: opracowanie BRK S.A. na podstawie danych statystycznych GUS (www.stat.gov.pl)

Przyrost naturalny, stanowiący różnicę pomiędzy urodzeniami a zgonami, był dodatni w całym badanym okresie, najwyższy w roku 2010, 2013 oraz w 2016, co wynikało z wysokiej liczby urodzeń w gminie. Dodatni przyrost naturalny oznacza, że liczba zgonów rekompensowana jest w pełni przez liczbę urodzeń. Inaczej mówiąc więcej ludzi rodzi się niż umiera. Taka sytuacja występuje zarówno na terenie miasta jak i na obszarze wiejskim gminy. Pod względem demograficznym jest to dla Gminy bardzo korzystna sytuacja.

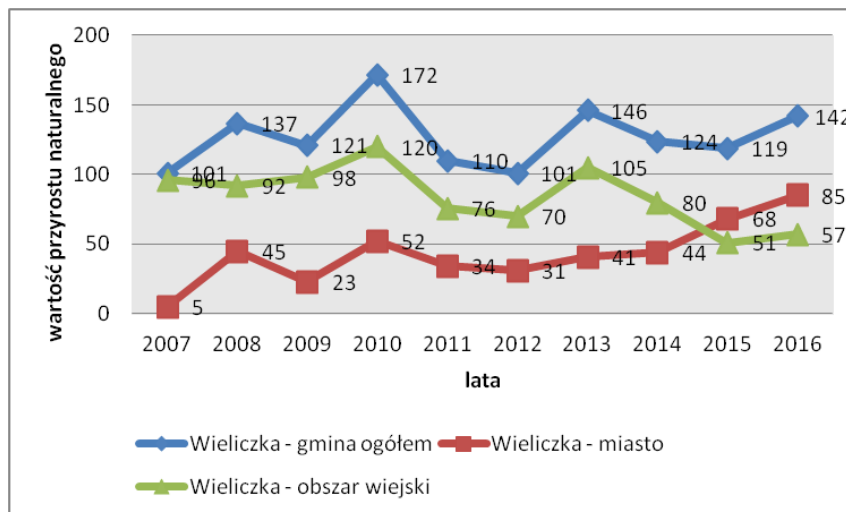
Tabela nr 16 Ruch naturalny ludności Gminy Wieliczka w latach 2007 - 2016

Obszar	Ruch naturalny	lata									
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Gmina Ogółem	urodzenia żywe na 1000 ludności	11,0	11,8	11,2	11,7	11,2	10,3	10,8	9,5	11,0	10,8
	zgoni na 1000 ludności	8,94	9,03	8,80	8,45	9,10	8,46	8,16	7,23	8,90	b.d.
	przyrost naturalny na 1000 ludności	2,1	2,8	2,4	3,3	2,1	1,9	2,7	2,2	2,1	2,5
Miasto	urodzenia żywe na 1000 ludności	10,3	11,5	11,5	11,9	11,3	10,5	10,8	9,5	12,8	12,3
	zgoni na 1000 ludności	10,07	9,13	10,30	9,33	9,66	9,00	8,90	7,49	9,69	b.d.
	przyrost naturalny na 1000 ludności	0,3	2,3	1,2	2,6	1,7	1,5	1,9	2,0	3,1	3,8
obszar wiejski	urodzenia żywe na 1000 ludności	11,5	12,0	11,0	11,6	11,1	10,2	10,8	9,4	9,9	9,8
	zgoni na 1000 ludności	8,21	8,97	7,85	7,89	8,75	8,12	7,69	7,07	8,40	b.d.
	przyrost naturalny na 1000 ludności	3,2	3,0	3,2	3,7	2,3	2,1	3,1	2,3	1,5	1,6

źródło: opracowanie BRK S.A. na podstawie danych statystycznych GUS (www.stat.gov.pl)

Poniższy wykres przedstawia prezentację przyrostu naturalnego w latach 2007-2016.

Schemat nr 16 Współczynnik przyrostu naturalnego w Gminie Wieliczka w latach 2007 – 2016

źródło: opracowanie BRK S.A. na podstawie danych statystycznych GUS (www.stat.gov.pl)

W przyszłości, w związku ze starzeniem się społeczeństwa i wyjściem z okresu najwyższej płodności roczników wyżu demograficznego, można spodziewać się, przy założeniu, iż wartość współczynnika zgonów będzie rosła, liczba urodzeń przypadająca na liczbę zgonów będzie w dalszym stopniu rosła, przy czym dynamika tegoż wzrostu będzie malała.

Prognozowanie liczby zgonów w przyszłości na podstawie 10-letniego trendu wymagać będzie uwzględnienia dwóch, bardzo odmiennych czynników. Z jednej strony poziom zgonów może ulec zwiększeniu z uwagi na umieralność osób licznego powojennego wyżu demograficznego, z drugiej strony zwiększa się przeciętna długość życia kobiet i mężczyzn, co spowodowane jest rozwojem medycyny oraz większą świadomością i profilaktyką zdrowotną społeczeństwa.

6.1.4. ROZMIESZCZENIE LUDNOŚCI I GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA

Gęstość zaludnienia Gminy Wieliczka charakteryzuje się znacznie wyższą średnią niż średnia dla terenu Polski, która wynosi około 123 os/km² oraz Województwa Małopolskiego (222 os/km²), a także Powiatu wielickiego (292 os/km²). Kształtuje się ona na średnim poziomie około 538 os/km², przy czym gęstość zaludnienia na terenie miasta wynosi 1555 os/km², a na terenach wiejskich 380 os/km².

W kolejnych tabelach przedstawiono liczbę ludności przypadającą na 1 km² powierzchni gminy, jak również zmianę liczby ludności na 1000 mieszkańców w analizowanym okresie tj. w latach 2007 – 2016.

Tabela nr 17 Ludność na 1 km² w Gminie Wieliczka w latach 2007 – 2016

Nazwa	ludność na 1 km ²									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Wieliczka - gmina ogółem	495	503	512	530	539	546	554	561	569	577
Wieliczka - miasto	1 439	1 462	1 481	1 527	1 549	1 565	1 590	1 616	1 647	1 674
Wieliczka - obszar wiejski	348	354	362	375	381	387	393	397	401	406

źródło: opracowanie BRK S.A. na podstawie danych statystycznych GUS (www.stat.gov.pl)

Jak wynika z powyższych danych na przestrzeni ostatnich lat gęstość zaludnienia na obszarze Gminy systematycznie wzrasta wraz ze wzrostem jej mieszkańców. Wzrost gęstości zauważalny jest zarówno na terenie Miasta, jak i na obszarze wiejskim.

Tabela nr 18 Zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców na terenie Gminy Wieliczka w latach 2007 – 2016

Nazwa	zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Wieliczka - gmina ogółem	15,1	16,0	18,5	33,4	16,1	13,2	15,3	12,8	13,6	13,7
Wieliczka - miasto	7,3	15,5	13,2	30,2	14,3	10,4	15,6	16,6	18,9	16,1
Wieliczka - obszar wiejski	20,1	16,3	21,9	35,5	17,2	15,0	15,1	10,3	10,3	12,1

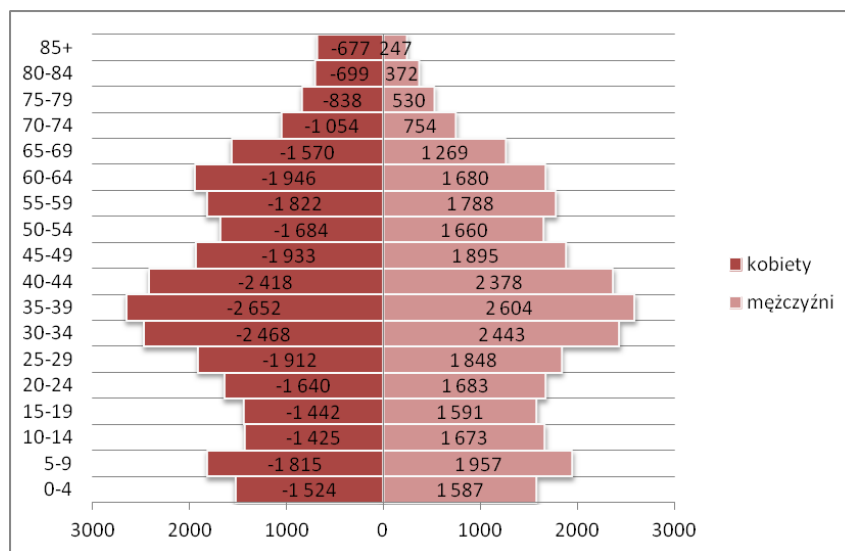
źródło: opracowanie BRK S.A. na podstawie danych statystycznych GUS (www.stat.gov.pl)

W roku 2016 zauważalne jest wspomniane już zjawisko suburbanizacji, tzn. wzrost mieszkańców osiedlających się poza miastem, na obszarze wiejskim.

6.1.5. STRUKTURA PŁCI I WIEKU ORAZ ROZMIESZCZENIE LUDNOŚCI

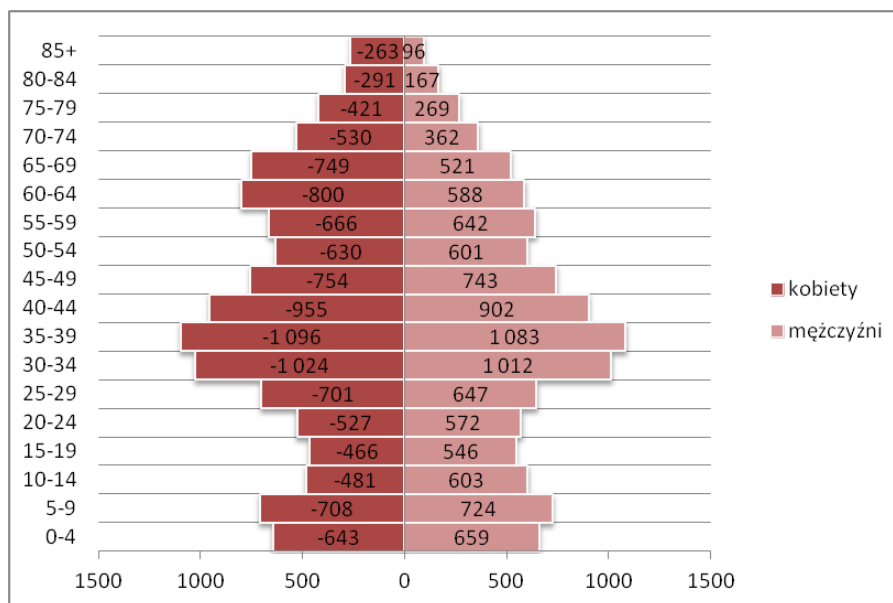
Struktura płci i wieku mieszkańców Gminy Wieliczka ogółem oraz miasta i obszaru sołectw przedstawiona została kolejno za pomocą poniższych wykresów:

Schemat nr 17 Piramida wieku dla obszaru: Gmina Wieliczka ogółem

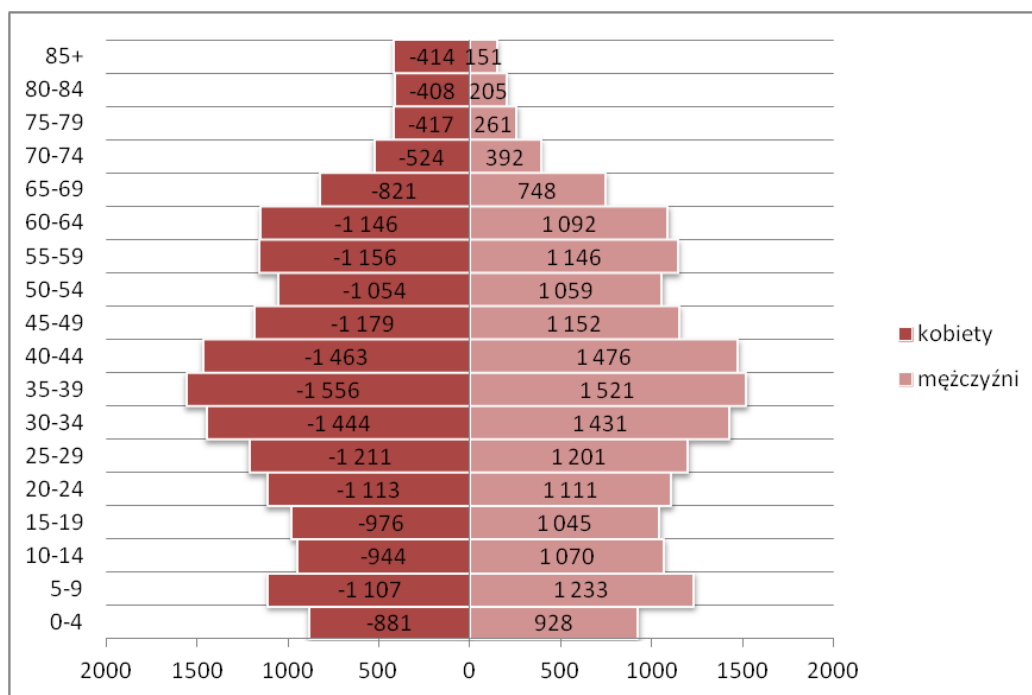
źródło: opracowanie BRK S.A. na podstawie danych statystycznych GUS (www.stat.gov.pl)

Schemat nr 18 Piramida wieku dla obszaru: Wieliczka miasto

źródło: opracowanie BRK S.A. na podstawie danych statystycznych GUS (www.stat.gov.pl)

Schemat nr 19 Piramida wieku dla obszaru: Wieliczka – obszar wiejski

źródło: opracowanie BRK S.A. na podstawie danych statystycznych GUS (www.stat.gov.pl)

Na podstawie analizy struktury wieku mieszkańców Gminy Wieliczka (zarówno miasta jak i obszaru wiejskiego) zauważa się największy udział osób w grupach wiekowych: 30-39 lat i 55-59 lat (kobiety) oraz 30-39 lat, i 55-59 lat (mężczyźni), wynosi on 24% w ogólnej liczbie ludności. Natomiast udział ludności w grupie wiekowej powyżej 60-tego i 65-go roku życia, stanowi około 11% ogólnej liczby ludności.

W najmłodszych grupach wiekowych mamy do czynienia z niewielką nadwyżką mężczyzn nad kobietami, co jest zjawiskiem często spotykanym. Sytuacja przedstawia się odwrotnie w grupach najstarszych (od 60 roku życia), gdzie obserwuje się przewagę kobiet. Jest to zjawisko powszechne w demografii, ze względu na fakt, że kobiety statystycznie żyją dłużej oraz w przypadku Polski, ze względu na wpływ działań II Wojny Światowej, które w większym stopniu dotknęły płeć męską. W wieku produkcyjnym wzajemne udziały kobiet i mężczyzn kształtowane są przez procesy społeczno-ekonomiczne i wyglądają różnie w zależności od miejsca zamieszkania ludności. Jednak w tym przypadku mamy do czynienia z wyraźną przewagą udziału mężczyzn, co wiąże się zarówno z maskulinizacją zawodów na terenie gminy, jak również z emigracją kobiet do miast po ukończeniu nauki, gdzie łatwiej jest znaleźć zatrudnienie. Wysoki udział ludności w wieku produkcyjnym w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców Gminy związany jest z procesami migracyjnymi. Coraz częściej ludzie, którzy zakładają rodziny i posiadają pracę wybierają Gminę do osiedlenia się. Omawiane prawidłowości potwierdza również współczynnik feminizacji, określający liczbę kobiet przypadającą na 100 mężczyzn, który wynosi 106 (109 w mieście oraz 103 na obszarze wiejskim).

Wobec przeanalizowanych dotychczas danych ważnym aspektem dla budowania pozytywnej sytuacji demograficznej Gminy jest stworzenie warunków do utrzymania wskaźnika przyrostu naturalnego na dodatnim poziomie oraz stworzenie atrakcyjnych miejsc pracy, zwłaszcza dla ludzi młodych. Sytuacja ta w sposób bezpośredni przełoży się także na wzrost poziomu rozwoju gospodarczego Gminy.

6.1.6. LUDNOŚĆ WEDŁUG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU ORAZ WSKAŹNIKI OBCIĄŻENIA DEMOGRAFICZNEGO

Ludność według ekonomicznych grup wieku przedstawiona została w sposób obrazujący zmiany struktury ludności według ekonomicznych grup wieku w czasie.

Tabela nr 19 Zmiany struktury ludności według ekonomicznych grup wieku w latach 2007- 2016

Obszar	Wskaźnik obciążenia demograficznego	lata									
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Gmina Ogółem	ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	55,8	55,5	55,6	55,9	56,4	57,0	57,8	58,8	60,3	61,2
	ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	71,3	72,0	73,8	73,3	74,3	76,9	78,7	81,6	83,4	84,0
	ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	23,2	23,2	23,6	23,7	24,0	24,8	25,4	26,4	27,4	27,9
Miasto	ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	55,8	56,4	57,6	58,3	59,4	60,7	61,5	63,0	65,2	66,2
	ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	93,6	94,3	95,1	94,2	95,8	98,6	99,2	101,9	101,2	100,0
	ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	27,0	27,3	28,1	28,3	29,1	30,2	30,6	31,8	32,8	33,1
obszar wiejski	ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	55,7	54,9	54,4	54,5	54,5	54,7	55,5	56,2	57,3	58,1
	ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	59,5	60,1	62,1	61,8	62,4	64,8	67,1	69,9	72,8	74,3
	ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	20,8	20,6	20,8	20,8	21,0	21,5	22,3	23,1	24,1	24,8

źródło: opracowanie BRK S.A. na podstawie danych statystycznych GUS (www.stat.gov.pl)

W Gminie Wieliczka występuje względnie wysoki udział grup najstarszych – w wieku poprodukcyjnym tzn. mężczyzn w wieku 65 lat i więcej, oraz kobiet w wieku 60 lat i więcej. Udział tych grup w kolejnych latach stopniowo wzrasta i na koniec 2016 roku wynosi około 22%. Z drugiej strony, w analizowanym okresie stopniowo wzrasta również się także udział osób w wieku produkcyjnym. Jest to wzrost powolny ale jednak zauważalny. Ponadto

w analizowanym okresie notuje się niewielki, ale stopniowy wzrost liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym.

Generalnie strukturę wiekową w gminie Wieliczka charakteryzują korzystne zjawiska demograficzne w postaci zwiększającego się udziału w ogólnej liczbie ludności liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, zwiększającego się udziału liczby osób wieku produkcyjnym. Niekorzystnym zjawiskiem jest jedynie zwiększający się udział liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Jednak jest to zjawisko typowe dla całej populacji i starzejącego się społeczeństwa.

Ponadto, utrzymujący się dodatni współczynnik przyrostu naturalnego i dodatnie saldo migracji wewnętrznej korzystnie wpływają na ogólną sytuację demograficzną Gminy.

6.2. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA GMINY ORAZ POZIOM ZASPOKOJENIA POTRZEB MIESZKAŃCÓW W ZAKRESIE USŁUG PODSTAWOWYCH

6.2.1. OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA

Poziom i jakość życia mieszkańców Gminy Wieliczka zostały również scharakteryzowane w oparciu o informacje dotyczące otoczenia gospodarstw domowych, dotyczy to głównie jakości i dostępności infrastruktury służby zdrowia.

Na stan zdrowia mieszkańców Wieliczki wpływa szereg czynników tj. środowisko, biologia, styl życia oraz opieka zdrowotna. W szczególności działania związane z ochroną środowiska oraz opieką zdrowotną realizowane przez gminę mają wpływ na stan zdrowia jej mieszkańców.

Stan zdrowia mieszkańców Gminy Wieliczka nie odbiega od ogólnopolskiej sytuacji w tym zakresie. Obecnie jednym z ważniejszych problemów w tym zakresie jest postępujący proces starzenia się społeczeństwa, a także stale rosnąca liczba zachorowalności na choroby układu krążenia i nowotwory (w tym przede wszystkim nowotwory płuc).

Samodzielny Publiczny Zespół Lecznictwa Otwartego w Wieliczce zapewnia ogółowi ludności zamieszkałej na obszarze gminy świadczeń w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej. Stanowi on samodzielną jednostkę organizacyjną, której organem tworzącym jest Gmina Wieliczka, w skład której wchodzi:

- Miejska Przychodnia Zdrowia w Wieliczce,
- Ośrodek Zdrowia w Chorągwiczy,
- Ośrodek Zdrowia w Węgrzcach Wielkich,
- oraz Gabinety Podstawowej Opieki Zdrowotnej na ulicy Kościuszki 51 w Wieliczce.

Samodzielny Publiczny Zespół Lecznictwa Otwartego w Wieliczce świadczy bezpłatnie usługi medyczne w ramach umowy z NARODOWYM FUNDUSZEM ZDROWIA w ramach: podstawowej Opieki Zdrowotnej, całodobowej Opieki Medycznej, Ambulatoryjnej Opieki Specjalistycznej, Stomatologii, Rehabilitacji, Psychiatrii.

Pomoc w zakresie opieki społecznej realizuje Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieliczce, będący jednostką organizacyjną Miasta i Gminy Wieliczka.

Celem zadań pomocy społecznej realizowanych przez Ośrodek jest:

- umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości oraz zapobieganie powstawaniu takim sytuacjom,
- doprowadzenie do możliwie pełnego usamodzielnienia tych osób i rodzin oraz doprowadzenie do integracji osób i rodzin ze środowiskiem oraz umożliwienie im

życia w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Ośrodek realizuje zadania pomocy społecznej w szczególności poprzez:

- tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej, w tym rozbudowę niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analizę i ocenę zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej,
- przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń,
- pobudzanie społecznej aktywności w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin
- pracę socjalną rozumianą jako działalność zawodową mającą na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi,
- realizację zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwoju specjalistycznego wsparcia,
- wspieranie inicjatyw oraz aktywności i przedsiębiorczości obywatelskiej w zakresie pomocy społecznej i samopomocy,
- realizację projektów społecznych finansowanych z różnych źródeł, w tym projektów finansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego,
- podejmowanie innej działalności wynikającej z potrzeb środowiska lokalnego w szczególności polegającej na przeciwdziałaniu marginalizacji i wykluczeniu społecznemu oraz przeciwdziałaniu patologiom społecznym,
- opracowywanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych,
- podejmowanie interwencji kryzysowej rozumianej jako zespół działań skierowanych na rzecz osób i rodzin dotkniętych przemocą w celu zapobiegania pogłębianiu się występujących dysfunkcji,
- realizacja zadań nałożonych ustawą o opiece nad dziećmi do lat 3,
- podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznanych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych.

WNIOSKI:

Ocenia się, iż na terenie Miasta i Gminy Wieliczka podstawowe usługi w zakresie ochrony zdrowia są na dobrym poziomie, m.in. ze względu na szeroki dostęp do poradni zdrowia. Aspekt pozytywny gminy stanowi bliskość dużych ośrodków miejskich zapewniających kompleksową opiekę ambulatoryjną. Dalszym impulsem do rozwoju opieki zdrowotnej w gminie powinny być prognozy demograficzne, które wskazują, iż do 2035 r. populacja Polski spadnie o 5,5% a popyt na świadczenia wzrośnie o 9,4%. Większość wskaźników dotyczących stanu zdrowia Polaków jest znacznie gorsza od średnich w UE. Polacy nie tylko żyją krócej, ale żyją krócej w dobrym zdrowiu¹.

¹ Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie, PRIORYTETY DLA REGIONALNEJ POLITYKI ZDROWOTNEJ WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO - ocena potrzeb zdrowotnych na okres od 30 czerwca 2016 do 31 grudnia 2018r.

6.2.2. WARUNKI ŻYCIA LUDNOŚCI W ZAKRESIE MIESZKALNICTWA

Warunki mieszkaniowe wraz z zasobnością materialną informują o ogólnej charakterystyce warunków życia. Podobnie jak w przypadku zasobności materialnej, warunki mieszkaniowe mogą stanowić ważny wyznacznik statusu materialnego i społecznego. Analiza przedmiotowego zagadnienia dokonana została za pomocą wskaźników obiektywnych (wyposażenie mieszkania i domu w podstawowe instalacje i urządzenia sanitarne). Poniższa analiza została przeprowadzona na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

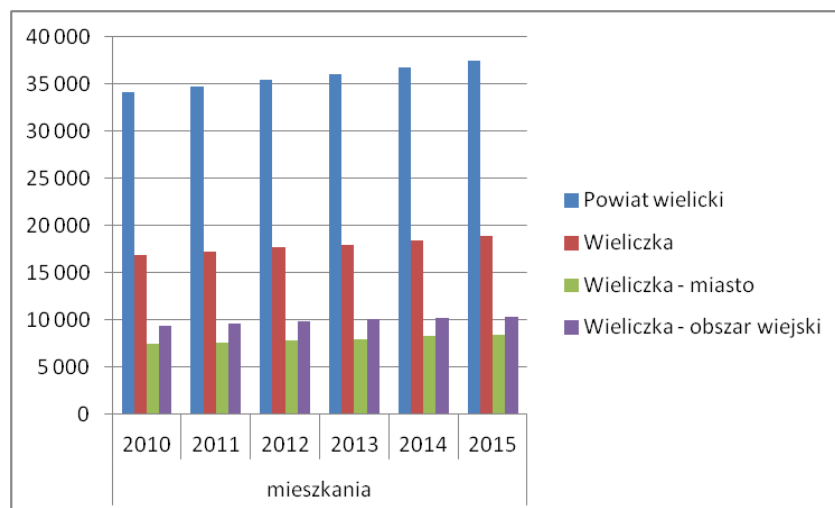
Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2015 roku na terenie Miasta i Gminy Wieliczka istniały łącznie 82.103 izby oraz 18.853 budynki mieszkaniowe. Zebrane dane z podziałem na miasto i obszar wiejski przedstawiają poniższe tabele.

Tabela nr 20 Zasoby mieszkaniowe Gminy Wieliczka na tle powiatu wielickiego

Nazwa	ogółem											
	mieszkania						izby					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Powiat wielicki	34 154	34 763	35 496	36 075	36 795	37 457	152 318	155 756	159 605	162 667	166 261	169 761
Wieliczka	16 926	17 251	17 669	17 988	18 473	18 853	72 489	74 286	76 298	77 936	80 194	82 103
Wieliczka - miasto	7 529	7 614	7 797	7 951	8 267	8 465	29 455	29 902	30 537	31 214	32 474	33 377
Wieliczka - obszar wiejski	9 397	9 637	9 872	10 037	10 206	10 388	43 034	44 384	45 761	46 722	47 720	48 726

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Schemat nr 20 Zasoby mieszkaniowe Miasta i Gminy Wieliczka

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z roku na rok rośnie także liczba oddanych budynków mieszkalnych. Dane przedstawia kolejna tabela. Trend ten dotyczy całego obszaru Miasta i Gminy Wieliczka.

Tabela na 21 Budynki mieszkalne na terenie Miasta i Gminy Wieliczka

Nazwa	ogółem					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Powiat wielicki	28 702	30 208	30 749	31 239	31 742	32 329
Wieliczka	12 226	13 157	13 428	13 671	13 955	14 273
Wieliczka - miasto	3 597	3 792	3 855	3 948	4 063	4 218
Wieliczka - obszar wiejski	8 629	9 365	9 573	9 723	9 892	10 055

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Podobnie jak ilość mieszkań i budynków mieszkalnych z roku na rok przyrasta średnia powierzchnia użytkowa mieszkania oraz średnia powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 osobę. Tak jak w poprzednich przypadkach trend ten dotyczy zarówno miasta jak i obszaru wiejskiego Gminy Wieliczka.

Dane potwierdzające to zjawisko zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 22 Zasoby mieszkaniowe - wskaźniki

Nazwa	przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania						przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Powiat wielicki	93,4	94,4	95,2	95,8	96,1	96,7	28,1	28,4	28,9	29,1	29,5	29,8
Wieliczka	88,3	89,4	90,1	90,7	90,9	91,5	28,3	28,7	29,3	29,5	30,0	30,4
Wieliczka - miasto	77,2	77,9	77,9	78,3	78,1	78,7	28,4	28,6	28,9	29,2	29,8	30,2
Wieliczka - obszar wiejski	97,2	98,5	99,8	100,5	101,4	101,9	28,3	28,8	29,5	29,8	30,2	30,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na koniec 2015 roku średnia powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę wyniosła 30,4 m². Średnio co roku powierzchnia ta zwiększa się o około 0,42%. Zjawisko to świadczy o dążeniu do poprawy standardu życia przez mieszkańców Gminy a także o ich dobrej sytuacji materialnej.

Podobnie sytuacja przedstawiała się w odniesieniu do mieszkań stanowiących zasoby gminne. Liczba mieszkań komunalnych stanowiących własność Gminy od 2005 roku wykazywała tendencję wzrostową. Niestety w latach 2009-2015 brak jest danych GUS na temat bieżących zasobów.

Tabela nr 23 Zasoby mieszkaniowe wg form własności – zasoby komunalne

Nazwa	zasoby gminne (komunalne)											
	mieszkania						izby					
	2005	2006	2007	2009	2013	2015	2005	2006	2007	2009	2013	2015
Wieliczka	170	170	207	brak danych	brak danych	brak danych	417	417	516	brak danych	brak danych	brak danych
Wieliczka - miasto	165	165	207	brak danych	brak danych	brak danych	407	407	516	brak danych	brak danych	brak danych
Wieliczka - obszar wiejski	5	5	0	brak danych	brak danych	brak danych	10	10	0	brak danych	brak danych	brak danych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Odmienne wyglądała sytuacja w przypadku spółdzielni mieszkaniowych - w tym przypadku można zaobserwować trend malejący. Dane przedstawia poniższa tabela.

Tabela 24 Zasoby mieszkaniowe wg form własności – zasoby spółdzielni mieszkaniowych

Nazwa	zasoby spółdzielni mieszkaniowych											
	mieszkania						izby					
	2005	2006	2007	2009	2013	2015	2005	2006	2007	2009	2013	2015
Wieliczka	1 627	1 627	1 469	brak danych	brak danych	brak danych	5 346	5 346	4 827	brak danych	brak danych	brak danych
Wieliczka - miasto	1 627	1 627	1 469	brak danych	brak danych	brak danych	5 346	5 346	4 827	brak danych	brak danych	brak danych
Wieliczka - obszar wiejski	0	0	0	brak danych	brak danych	brak danych	0	0	0	brak danych	brak danych	brak danych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wobec powyższego można powiedzieć, iż na terenie Miasta i Gminy Wieliczka zdecydowaną większość bo około 92% stanowią mieszkania prywatne.

Tabela nr 25 Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne [%]

nazwa	wodociąg					łazienka					centralne ogrzewanie				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
	[%]														
Wieliczka	98,8	98,9	98,9	98,9	98,9	95,7	95,8	95,8	95,8	95,8	85,3	85,3	85,4	85,5	85,5
Wieliczka - miasto	98,8	98,9	98,9	98,9	98,9	95,7	95,8	95,8	95,8	95,8	85,3	85,3	85,4	85,5	85,5
Wieliczka - obszar wiejski	98,3	98,3	98,4	98,4	98,4	92,4	92,5	92,5	92,6	92,6	85,6	85,7	85,9	86,0	86,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela nr 26 Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne [%]

Nazwa	ustęp spłukiwany				
	2010	2011	2012	2013	2014
Gmina Wieliczka	97,91	97,92	97,93	97,95	97,95
Wieliczka - miasto	98,62	98,62	98,63	98,63	98,64
Wieliczka - obszar wiejski	96,64	96,66	96,69	96,72	96,74

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Prawie 96% wszystkich mieszkań na terenie miasta Wieliczka wyposażona jest w wodociąg i łazienkę, a około 86% posiada centralne ogrzewanie. Około 98% mieszkań posiada spłukiwany ustęp. Powyższe wskaźniki są na bardzo dobrym poziomie i nie odbiegają od wskaźników dla województwa.

W programowaniu dalszego rozwoju mieszkalnictwa na terenie Miasta i Gminy należy uwzględnić występowanie następujących procesów:

- kontynuację rozwoju funkcji mieszkaniowej gminy, tj. realizację indywidualnej zabudowy mieszkaniowej przez inwestorów zewnętrznych (osadnictwo zewnętrzne),
- zainteresowanie terenami gminy przez inwestorów zewnętrznych,
- potencjał Gminy związany z lokalizacją blisko miasta Kraków i w granicach aglomeracji krakowskiej,
- postępujący spadek liczebności osób w gospodarstwie domowym, co jest zjawiskiem powszechnie spotykanym, wywołującym zapotrzebowanie na nowe mieszkania, nawet w przypadku stagnacji lub niewielkiego spadku zaludnienia.

WNIOSKI:

Ocenia się, iż na terenie Miasta i Gminy Wieliczka nadal powinny być prowadzone działania dążące do zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych społeczeństwa. Potrzeby mieszkaniowe są najważniejszymi, obok pożywienia i ubrania, potrzebami ludzkimi. Zatem, w rozwoju nowych terenów mieszkaniowych należy uwzględniać potencjał Miasta i Gminy związany z położeniem blisko miasta Kraków i w granicach aglomeracji krakowskiej a co ma z tym związek również dodatnie saldo migracji. Należy także uwzględnić rozwój budownictwa społecznego. Ponad to należy uwzględnić również kontynuację rozwoju funkcji mieszkaniowej gminy, tj. realizację indywidualnej zabudowy mieszkaniowej przez inwestorów zewnętrznych (osadnictwo zewnętrzne).

6.2.3. USŁUGI ZWIĄZANE Z WYCHOWANIEM I OŚWIATĄ

6.2.3.1. PRZEDSZKOLA

Na terenie Miasta i Gminy Wieliczka funkcjonują następujące przedszkola samorządowe:

- Samorządowe Przedszkole nr 1 w Wieliczce,
- Przedszkole Samorządowe nr 2 w Wieliczce,
- Samorządowe Przedszkole nr 3 w Wieliczce,
- Samorządowe Przedszkole nr 4 w Wieliczce,
- Samorządowe Przedszkole nr 5 im. Brata Alojzego Kosiby w Wieliczce,
- Samorządowe Przedszkole w Koźmicach Wielkich,
- Samorządowe Przedszkole w Mietniowie,
- Samorządowe Przedszkole w Strumianach,
- Przedszkole w Śledziejowicach.

Poniżej tabela przedstawia liczę dzieci uczęszczającą do przedszkoli w latach 2010-2016.

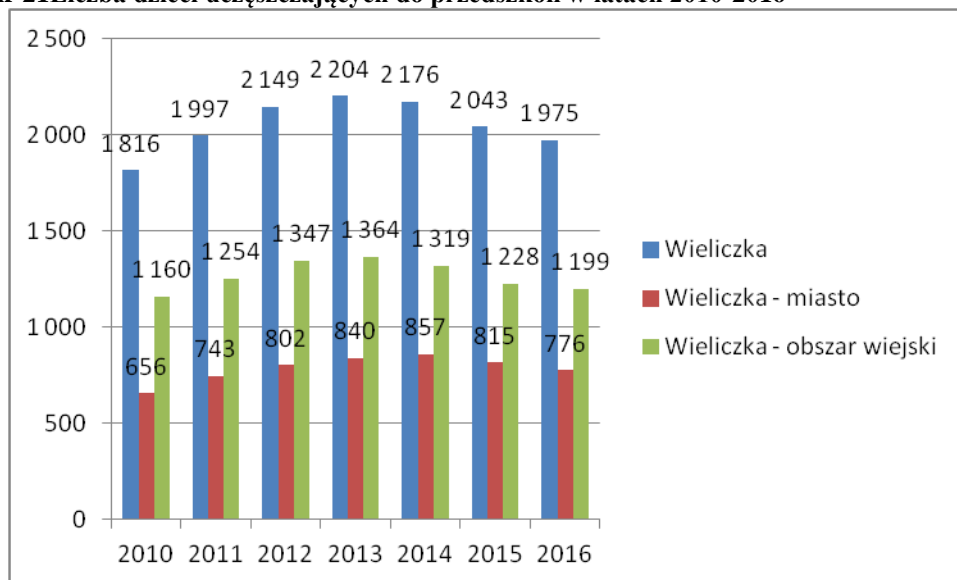
Tabela na 27 Dzieci w wieku przedszkolnym w latach 2010-2016 r.

Nazwa	dzieci w wieku 3 - 5 lat						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Wieliczka	1 816	1 997	2 149	2 204	2 176	2 043	1 975
Wieliczka - miasto	656	743	802	840	857	815	776
Wieliczka - obszar wiejski	1 160	1 254	1 347	1 364	1 319	1 228	1 199

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dane z tabeli przedstawiono na poniższym wykresie.

Schemat nr 21 Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli w latach 2010-2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 2010-2016 nastąpił wzrost a następnie spadek liczby dzieci uczęszczających do przedszkola. Sytuacja ta dotyczy zarówno miasta jak i pozostałych sołectw Gminy.

6.2.3.2. SZKOŁY PODSTAWOWE

Na terenie Miasta i Gminy Wieliczka funkcjonują następujące szkoły podstawowe, stanowiące jednostki organizacyjne miasta i gminy:

- Szkoła Podstawowa nr 2 im. Tadeusza Kościuszki w Wieliczce,
- Szkoła Podstawowa nr 3 im. Mikołaja Kopernika w Wieliczce,
- Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi Nr 4 im. E.J. Jerzmanowskiego w Wieliczce,
- Samorządowa Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Śledziejowicach,
- Samorządowa Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Węgrzcach Wielkich,
- Samorządowa Szkoła Podstawowa im. Królowej Jadwigi w Sierczy,
- Samorządowa Szkoła Podstawowa im. Obrońców Westerplatte w Koźmicach Wielkich,
- Szkoła Muzyczna I stopnia w Wieliczce,
- Szkoła Podstawowa Gminy Wieliczka im. Świętej Kingi w Podstolicach,
- Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Raciborsku,
- Szkoła Podstawowa Gminy Wieliczka w Byszycach,
- Szkoła Podstawowa Gminy Wieliczka w Grajowie,
- Szkoła Podstawowa im. Anny Iskry w Mietniowie,
- Szkoła Podstawowa im. Jadwigi Beupre w Sygieczowie,
- Szkoła Podstawowa im. Kornela Makuszyńskiego w Gorzkowie,

- Szkoła Podstawowa im. Macieja Szarka w Grabiu,
- Szkoła Podstawowa im. Zofii Stryszowskiej w Janowicach,
- Szkoła Podstawowa w Golkowicach.

Na koniec 2015 roku na terenie miasta i gminy Wieliczka funkcjonowało łącznie 21 szkół podstawowych, do których uczęszczało łącznie 3984 uczniów. Dane przedstawiono w poniżej tabeli.

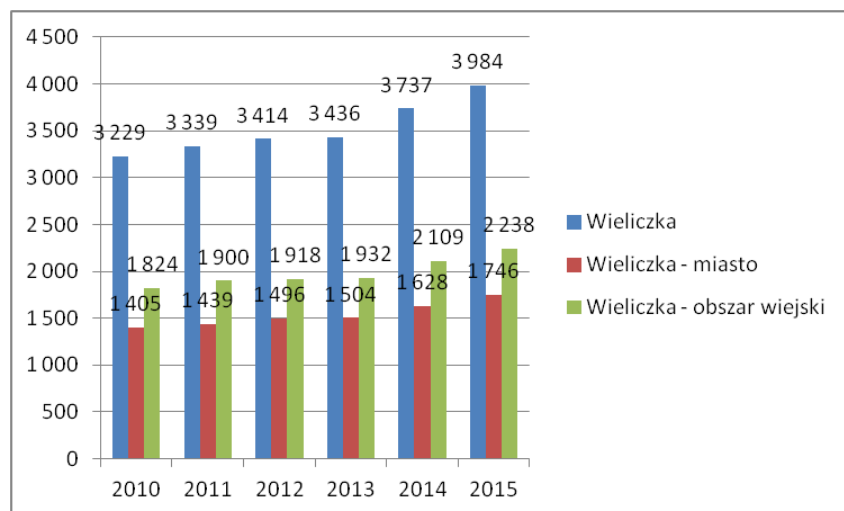
Tabela nr 28 Liczba szkół podstawowych i uczniów w latach 2010-2015

Nazwa	ogółem						uczniowie					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	[ob.]	[ob.]	[ob.]	[ob.]	[ob.]	[ob.]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
Wieliczka	20	20	21	20	20	21	3 229	3 339	3 414	3 436	3 737	3 984
Wieliczka - miasto	4	4	5	5	5	6	1 405	1 439	1 496	1 504	1 628	1 746
Wieliczka - obszar wiejski	16	16	16	15	15	15	1 824	1 900	1 918	1 932	2 109	2 238

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba placówek szkolnych kształtuje się na stałym poziomie natomiast z roku na rok zwiększa się liczba uczęszczających do nich uczniów. Tendencja wzrostowa dotyczy zarówno terenu miasta Wieliczka, jak również obszaru wiejskiego. Liczbę uczniów przedstawia także poniższy wykres.

Schemat nr 22 Liczba uczniów szkół podstawowych w latach 2010-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na terenie miasta i gminy Wieliczka funkcjonują także gimnazja, są to:

- Gimnazjum im. Kazimierza Wielkiego w Wieliczce,
- Gimnazjum w Dobranowicach,
- Gimnazjum w Golkowicach,
- Gimnazjum w Koźmicach Wielkich,
- Gimnazjum w Węgrzyczach Wielkich.

Na koniec 2015 roku na terenie miasta i gminy Wieliczka funkcjonowało łącznie 7 placówek gimnazjalnych, do których uczęszczało łącznie 1583 uczniów. Dane przedstawiono w poniżej tabeli.

Tabela nr 29 Liczba szkół gimnazjalnych i uczniów w latach 2010-2015

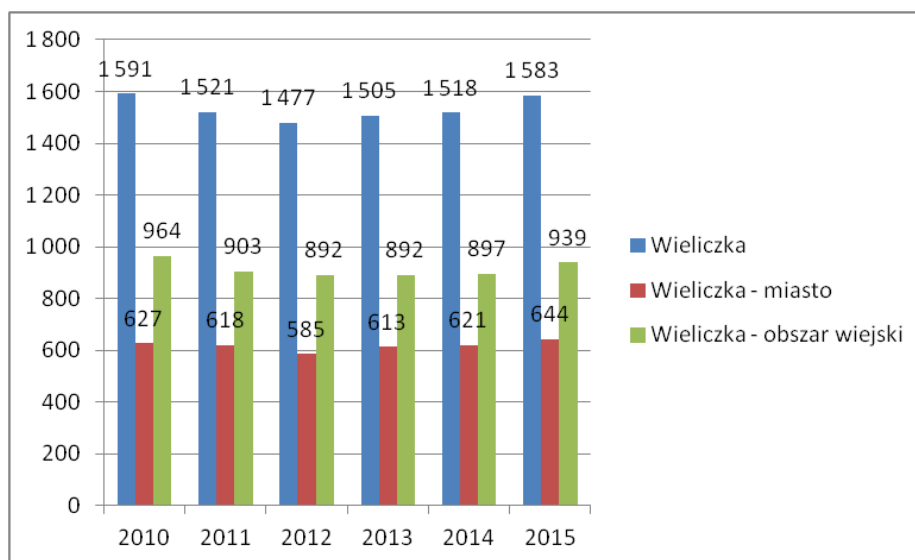
Nazwa	ogółem						uczniowie					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	[ob.]	[ob.]	[ob.]	[ob.]	[ob.]	[ob.]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
Wieliczka	7	7	7	7	7	7	1 591	1 521	1 477	1 505	1 518	1 583
Wieliczka - miasto	2	2	2	2	2	2	627	618	585	613	621	644
Wieliczka - obszar wiejski	5	5	5	5	5	5	964	903	892	892	897	939

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba szkół gimnazjalnych kształtuje się na stałym poziomie natomiast z roku na rok zwiększa się liczba uczęszczających do nich uczniów. Tendencja wzrostowa dotyczy zarówno terenu miasta Wieliczka, jak również obszaru wiejskiego. Liczbę uczniów przedstawia także poniższy wykres.

W związku ze zmianami w systemie szkolnictwa sytuacja powyższa ulegnie zasadniczej zmianie (likwidacji gimnazjów, szkoły podstawowe 8 klasowe, zamiast 6 klasowych).

Schemat nr 23 Liczba uczniów szkół gimnazjalnych w latach 2010-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

6.2.4. USŁUGI PUBLICZNE I ADMINISTRACJA

Miasto Wieliczka to siedziba władz samorządu gminnego i powiatowego. W związku z tym stanowi ośrodek usług o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym.

Z zakresu administracji na terenie miasta i gminy Wieliczka istnieją:

- Urząd Miasta i Gminy Wieliczka,
- Starostwo Powiatowe,
- Urząd Skarbowy,

- Poczta
- Powiatowa Inspekcja Sanitarna
- Powiatowy Urząd Pracy
- Powiatowy Inspektorat Weterynarii
- Powiatowy Rzecznik Konsumentów
- Prokuratura Rejonowa
- Sad Rejonowy
- Obiekty administracji gospodarczej

Miasto zapewnia wystarczającą dostępność do obiektów administracji. Administracja na poziomie najniższego szczebla istnieje w granicach poszczególnych sołectw.

Usługi publiczne i obiekty użyteczności publicznej skoncentrowane są przede wszystkim na terenie miasta Wieliczka. Największa ich liczba dostępna jest w centrum. Ponadto jako miejsca lokalizacji obiektów użyteczności publicznej należy uznać centra poszczególnych miejscowości na terenie Gminy.

Schemat nr 24 Lokalizacja obiektów użyteczności publicznej na terenie miasta Wieliczka

Źródło: System Informacji Przestrzennej, Urząd Miasta i Gminy Wieliczka

6.2.5. USŁUGI Z ZAKRESU KULTURY FIZYCZNEJ I SPORTU

Gmina a w szczególności Miasto, ze względu na ukształtowanie terenu i walory przyrodniczo – krajobrazowe stwarza duże możliwości dla rozwoju usług sportu i wypoczynku. Gmina Wieliczka posiada dobrze rozwiniętą sieć urządzeń sportowo – rekreacyjnych. Boiska piłkarskie oraz kluby sportowe zlokalizowane są niemal w każdym sołectwie.

Posiada ono szereg urządzeń sportowych, takich jak: Stadion Klubu Sportowego „Górnik”, sale gimnastyczne, korty tenisowe oraz boiska sportowe. Oferta uzupełniana jest przez stowarzyszenia kultury fizycznej oferujące zajęcia o różnej formie m.in.: piłkę nożną, siatkówkę, koszykówkę, gimnastykę, sztuki walki, boks, tenis stołowy, szachy, lekkoatletykę

i wiele innych. Ilość obiektów nie jest jednak wystarczająca do obsługi nie tylko mieszkańców miasta, ale także całej gminy oraz turystów licznie odwiedzających miasto. Zapotrzebowanie na tego typu obiekty stale rośnie, szczególnie w sąsiedztwie rozrastających się terenów zabudowy mieszkaniowej.

Wśród terenów zielonych rekreacyjnych, zlokalizowanych w centrum miasta wyróżnia się zespoły parkowe – Park A. Mickiewicza, Park św. Kingi, Ogród Zamku Żupnego oraz planty w obrębie Dolnego Rynku. Na obrzeżach miasta, ważnym terenem zieleni jest Lasek Krzyszkowicki.

Stosunkowo duża powierzchnie terenu zajmują ogródki działkowe, wykorzystywane głównie w celach rekreacyjnych przez mieszkańców miasta. Zlokalizowane są przeważnie w otoczeniu terenów mieszkaniowych.

Obszar Gminy Wieliczka ma urozmaicony charakter pod względem krajobrazowym. Zasoby naturalne pozwalają na prowadzenie różnorodnych form wypoczynku i rekreacji.

Na obszarze gminy Wieliczka znajduje się kilka akwenów wodnych, które mogą zostać przystosowane jako miejsca rekreacji i wypoczynku, zarówno dla mieszkańców jak i turystów.

6.2.6. USŁUGI KOMERCYJNE

6.2.6.1. HANDEL USŁUGI

W szczególności Miasto posiada szeroki asortyment usług komercyjnych. Na terenie miasta i gminy Wieliczka większość działających podmiotów związana jest z handlem artykułami spożywczymi i przemysłowymi. Zlokalizowane są również usługi budowlane, ślusarstwo, kowalstwo, usługi samochodowe, instalatorstwo sanitarne, piekarnie, rzeźnie, apteki. Usługi te w znacznym stopniu zabezpieczają potrzeby lokalnej społeczności i mają charakter lokalny.

Działalność handlowa a także usługi, zlokalizowane są głównie w ścisłym centrum miasta oraz wzdłuż głównych ciągów kołowych. Występują one również często jako usługi wbudowane w parterach budynków mieszkalnych, w postaci kiosków, lub rzadziej jako wolnostojące obiekty handlowe. Na terenie miasta pojawia się także zjawisko handlu hurtowego.

Siec gastronomiczna, w skład, której wchodzi restauracje, kawiarnie, karczmy, pizzerie, bary, piwiarnie, jadalnie, cukiernie i obiekty tzw. małej gastronomii uzupełniane są w sezonie letnim przez ogródki gastronomiczne. Miasto zapewnia także obsługę mieszkańców miasta i gminy w zakresie potrzeb niematerialnych, takich jak usługi doradcze, finansowe, projektowe, edukacyjne itp. Jednak sąsiedztwo aglomeracji sprawia, że potencjalnych klientów tej sfery gospodarczej przejmuje w większości miasto Kraków, ze względu na szeroki wachlarz usług.

W dalszej perspektywie należy zwrócić uwagę na odpowiednie rozmieszczenie nowopowstających obiektów usługowych, w celu zapewnienia właściwej obsługi mieszkańców poszczególnych sołectw.

6.2.6.2. PRODUKCJA

Działalność produkcyjna na terenie miasta i gminy Wieliczka w dużej mierze skupiona została głównie w północnej części gminy w ramach tzw. Wielickiej Strefy Aktywności Gospodarczej, która zlokalizowana jest w północnej części gminy, na obszarze przylegającym do autostrady A4 i linii kolejowej nr 91.

6.2.6.3. SKŁADY I MAGAZYNY

Tereny istniejących składów i magazynów zlokalizowane są głównie w północnej części gminy w ramach tzw. Wielickiej Strefy Aktywności Gospodarczej, która

zlokalizowana jest w północnej części gminy, na obszarze przylegającym do autostrady A4 i linii kolejowej nr 91.

6.2.6.4. NAUKA I KULTURA

Zarówno teren miasta jak i gminy wyposażony jest w publiczne instytucje kultury zapewniając obsługę jej mieszkańcom w tym zakresie.

Na terenie gminy działają biblioteki w Chorągwicy, Koźmicach Wielkich, Raciborsku, Śledziejowicach, Węgrzcach Wielkich, Zabawie. W granicach miasta zlokalizowana jest Miejska Biblioteka Publiczna, posiadająca dodatkowo dwie filie na terenie miasta. Istniejąca dostępność do ośrodków kultury w postaci bibliotek jest na odpowiednim poziomie.

Domy kultury na terenie gminy działają w następujących sołectwach: Brzegach, Byszycach, Chorągwicy, Czarnochowicach, Dobranowicach, Golkowicach, Gorzkowie, Grabiu, Jankówce, Kokotowie, Koźmicach Wielkich, Małej Wsi, Podstolicach, Raciborsku, Strumianach, Sułkowie, Śledziejowicach, Węgrzcach Wielkich, Zabawie.

Na terenie Miasta Wieliczka zlokalizowany jest Miejski Dom Kultury oraz świetlice i kluby osiedlowe.

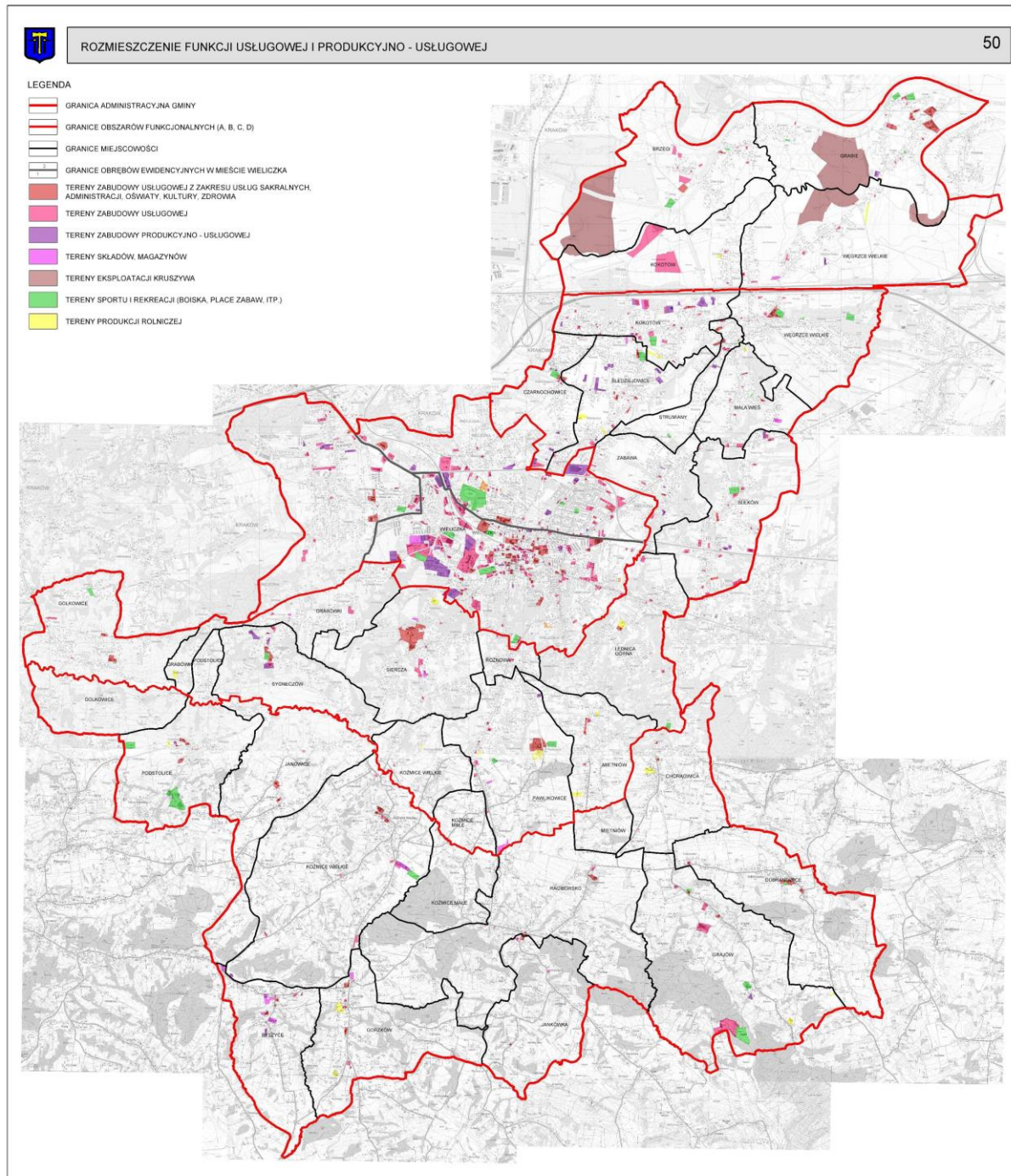
Obiekty sakralne na terenie gminy zlokalizowane są w Byszycach, Chorągwicy, Czarnochowicach, Dobranowicach, Golkowicach, Gorzkowie, Grabiu, Janowicach, Koźmicach Wielkich, Pawlikowicach, Podstolicach, Raciborsku, Sierczy, Strumianach, Sułkowie, Sygnezowie, Węgrzcach Wielkich, Zabawie.

Na terenie miasta zlokalizowane są cztery kościoły parafialne, filia parafii Zboru Ewangelicko – Anglikańskiego w Krakowie oraz Klasztor OO. Franciszkanów –Reformatów. W tym miejscu należy podkreślić, iż Gmina Wieliczka stanowi ważny punkt na mapie turystycznej Województwa Małopolskiego. Do głównych atrakcji turystycznych należą:

- Kopalnia Soli Wieliczka wraz z Tężnią,
- Muzeum Żup Krakowskich,
- Zamek Żupny,
- Kościół Św. Klemensa,
- Kościół i klasztor oo. Franciszkanów,
- Zabytkowy kościółek św. Sebastiana z XVI wieku,
- Kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Grabiu,
- Kościół pw. Ducha Świętego w Podstolicach,
- Pałac Konopków,
- Pałac Przychockich,
- Ogród Żupny,
- Krypta kaplicy Morsztynów w kościele św. Klemensa,
- Malowidło 3D "Solny Świat",
- Średniowieczny Szyb Regis.

Największe nagromadzenie atrakcji znajduje się w centrum miasta. Zlokalizowane jest tam również Centrum Edukacyjno-Rekreacyjne Solne Miasto, w skład którego wchodzi rozbudowana infrastruktura sportowa oraz Centrum konferencyjno-szkoleniowe. Bliskość Krakowa, dogodne położenie transportowe oraz atrakcyjne zabytki plasują Wieliczkę wśród najczęściej odwiedzanych miast w kraju.

Schemat 25 Rozmieszczenie funkcji usługowej i produkcyjno - usługowej

6.3. SYTUACJA EKONOMICZNA GMINY

6.3.1. STRUKTURA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

Według Krajowego Rejestru Urzędowego Podmiotów Gospodarki Narodowej (REGON) w roku 2015 na terenie Miasta i Gminy Wieliczka działało łącznie 7472 jednostek gospodarczych, czyli o 167 więcej niż w roku wcześniejszym. W tym na terenie miasta - 3710 podmiotów a na obszarze wiejskim – 3762. Rozkład zarejestrowanych podmiotów na terenie Miasta i Gminy Wieliczka przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 30 Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru regon w latach 2010-2015

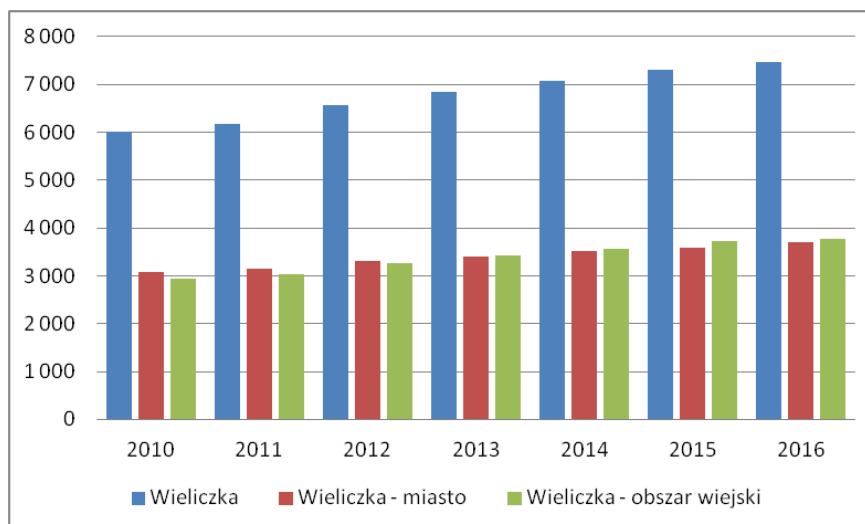
Nazwa	ogółem						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Wieliczka	6 018	6 166	6 567	6 839	7 078	7 305	7 472
Wieliczka - miasto	3 085	3 137	3 299	3 405	3 508	3 590	3 710
Wieliczka - obszar wiejski	2 933	3 029	3 268	3 434	3 570	3 715	3 762

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na podstawie danych GUS poczynawszy od roku 2010 obserwuje się stopniowy przyrost liczby podmiotów gospodarczych zarówno na terenie miasta Wieliczka jak i na obszarze wiejskim.

Opisane powyżej tendencje w dynamice zmian liczby jednostek gospodarczych przedstawia zamieszczony poniżej wykres.

Schemat nr 26 Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru regon w latach 2010-2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W strukturze podmiotów gospodarki narodowej, w ogólnej liczbie 7472 podmiotów zdecydowanie dominował udział sektora prywatnego, co jest charakterystyczne dla gospodarki wolnorynkowej.

Tabela nr 31 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru regon według rodzajów sektora

Nazwa	sektor publiczny - ogółem								sektor prywatny - ogółem							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
Wieliczka	78	78	79	79	81	80	80		5 940	6 088	6 488	6 760	6 996	7 195	7 372	
Wieliczka - miasto	54	54	55	55	57	56	56		3 031	3 083	3 244	3 350	3 450	3 515	3 637	
Wieliczka - obszar wiejski	24	24	24	24	24	24	24		2 909	3 005	3 244	3 410	3 546	3 680	3 735	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Udział sektora prywatnego stanowił średnio 98,7% w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych na terenie Miasta i Gminy Wieliczka.

Według grup rodzajów prowadzonej działalności od 2010r do roku 2016 znacząco spadła liczba podmiotów związanych z rolnictwem (o 30 podmiotów), natomiast w tym okresie wzrosła liczba podmiotów w sektorze budownictwa i przemysłu (o 221 jednostek).

Według formy prawnej (według stanu na 31.XII.2015 r.) dominowały liczebnie osoby fizyczne prowadzące działalność (5850), w tym miasto: 2630, obszar wiejski: 3220, następnie spółki handlowe (ogółem: 556), miasto: 376, obszar wiejski: 180.

Tabela nr 32 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru regon według grup rodzajów działalności PKD 2007

Nazwa	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo								przemysł i budownictwo								pozostała działalność							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
Wieliczka	48	49	45	35	20	17	18	1 484	1 492	1 576	1 664	1 707	1 758	1 797	4 486	4 625	4 946	5 140	5 351	5 530	5 657			
Wieliczka - miasto	9	9	9	6	5	5	5	591	596	629	654	662	667	696	2 485	2 532	2 661	2 745	2 841	2 918	3 009			
Wieliczka - obszar wiejski	39	40	36	29	15	12	13	893	896	947	1 010	1 045	1 091	1 101	2 001	2 093	2 285	2 395	2 510	2 612	2 648			

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W kolejnej tabeli przedstawiono liczbę podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym wpisanych do rejestru REGON według sekcji i działów PKD.

Tabela nr 33 Podmioty gospodarki narodowej według sekcji i działów PKD wpisane do rejestru REGON – stan na dzień 31.12.2016 r.

Lp.	Sekcja PKD	Gmina Wieliczka	Miasto	Obszar wiejski
	Ogółem	5850	2630	3220
1.	A – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	9	2	7
2.	B – Górnictwo i wydobywanie	5	0	5
3.	C – Przetwórstwo przemysłowe	586	218	368
4.	D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę, i powietrze do układów klimatyzacyjnych	2	1	1
5.	E – dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	15	6	9
6.	F – Budownictwo	853	282	571
7.	G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	1567	701	866
8.	H – Transport i gospodarka magazynowa	485	191	294
9.	I – działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	161	79	82
10.	J – informacja i komunikacja	214	110	104
11.	K – działalność finansowa i ubezpieczeniowa	185	98	87
12.	L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	63	38	25

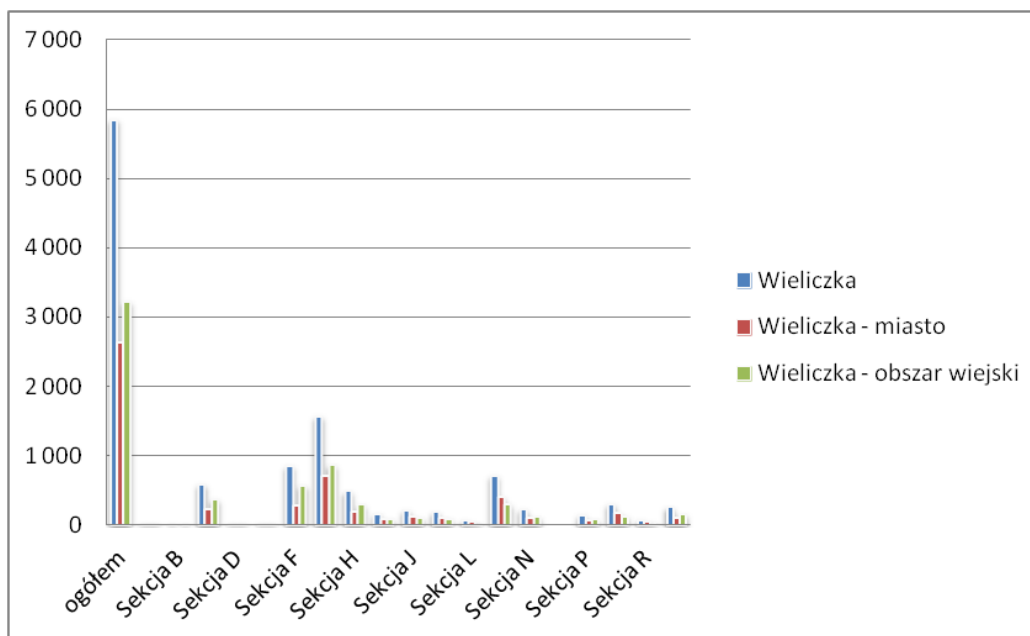
Lp.	Sekcja PKD	Gmina Wieliczka	Miasto	Obszar wiejski
13.	M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	710	406	304
14.	N – działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	225	109	116
15.	O – administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	0	0	0
16.	P – edukacja	144	69	75
17.	Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna	300	174	126
18.	R – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	70	39	31
19.	S, T, U – pozostała działalność usługowa	256	107	149

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Największa liczba zarejestrowanych podmiotów dotyczy sekcji G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle. Sekcja ta obejmuje 1567 podmiotów gospodarki narodowej.

Dane z tabeli 33 przedstawione zostały na poniższym wykresie.

Schemat nr 27 Podmioty gospodarki narodowej według sekcji i działów PKD wpisanych do rejestru REGON – stan na dzień 31.12.2016 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Powyższy wykres wyraźnie obrazuje przewagę sekcji G - Handel hurtowy i detaliczny nad pozostałymi. Jak już wspomniano sekcja ta stanowi 27% wszystkich podmiotów gospodarki narodowej w sektorze prywatnym na obszarze całej Gminy. Kolejną pod względem wielkości liczby podmiotów jest Sekcja F – Budownictwo – około 14,6% wszystkich podmiotów, natomiast trzecią w kolejności jest Sekcja M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, stanowiąca około 12% ogólnej liczby podmiotów.

WNIOSKI:

Na terenie Miasta i Gminy Wieliczka stwierdzono różnorodność rodzajów prowadzonej działalności gospodarczej (z przewagą dla handlu hurtowego i detalicznego), która świadczy o szerokim spektrum dostępnych na rynku usług, będących w stanie zaspokoić najważniejsze potrzeby mieszkańców gminy na wielu płaszczyznach. Gmina nadal powinna dążyć tworzenia i utrzymywania dogodnych warunków i zachęt dla dalszego rozwoju przedsiębiorczości na jej terenie, w szczególności sektora mikro, małych i średnich firm. Może się to odbywać poprzez obniżanie podatków (np. podatku od nieruchomości), doradztwo, szkolenia, pomoc w zdobyciu dofinansowania na założenie i rozwój działalności, pomoc administracyjna, kojarzenie inwestorów etc.

6.3.2. RYNEK PRACY

Lokalizacja Gminy w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Krakowa a także położenie na terenie aglomeracji krakowskiej oraz bardzo dobra dostępność komunikacyjna sprawiają, iż jest ona dobrze rozwijającym się ośrodkiem gospodarczym.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2015 roku na terenie Gminy Wieliczka na 1000 mieszkańców pracowało łącznie 368 osób, w tym na terenie miasta: 304 osoby a na obszarze wiejskim: 63. Liczba ta zmalała od 2014 r. o 5 osób.

Tabela nr 34 Pracujący w Mieście i Gminie Wieliczka na 1000 ludności na tle powiatu wielickiego

Nazwa	ogółem					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Powiat wielicki	148	153	155	160	169	175
Wieliczka	341	345	342	352	373	368
Wieliczka - miasto	288	292	288	298	314	304
Wieliczka - obszar wiejski	53	53	53	54	59	63

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jak podają dane statystyczne GUS przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w w mieście i gminie Wieliczka wynosi 3.812,11 PLN, co odpowiada 91.80% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Wieliczka niewątpliwie jest i była ważnym ośrodkiem gospodarczym regionu. Niezwykle ważnym procesem w zakresie zmian gospodarczych Gminy mających nieodłączny związek z kształtowaniem się miejsc pracy jest powstanie Wielickiej Strefy Aktywności Gospodarczej. Jest ona doskonale usytuowana na granicy Krakowa i południowego obejścia autostradowego. Strefę inwestycyjną tworzą trzy klastry przemysłowe.

6.3.3. BEZROBOCIE NA TERENIE GMINY

W poniższych tabelach przedstawiono poziom bezrobocia (wielkość oraz strukturę) kształtujący się na terenie Miasta i Gminy Wieliczka w okresie od 2010 do 2016 roku.

Tabela nr 35 Wielkość bezrobocia w mieście i gminie Wieliczka na tle powiatu wielickiego w latach 2010-2016

Nazwa	ogółem						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Powiat wielicki	3 919	4 239	4 676	4 947	3 764	3 177	2 880
Wieliczka ogółem	2 006	2 168	2 350	2 435	1 878	1 528	1 379

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jak wynika z przedstawionych danych liczba zarejestrowanych bezrobotnych maleje począwszy od 2014 roku.

Tabela nr 36 Wielkość i struktura bezrobocia w Miście i Gminie Wieliczka

	ogółem	kobiety	mężczyźni
2010	2 006	1 011	995
2011	2 168	1 142	1 026
2012	2 350	1 184	1 166
2013	2 435	1 179	1 256
2014	1 878	959	919
2015	1 528	803	725
2016	1 379	739	640

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z powyższego zestawienia wynika, że w latach 2010-2016 sukcesywnie zmniejszała się liczba zarejestrowanych bezrobotnych.

Bezrobocie rejestrowane w gminie Wieliczka wynosiło w 2015 roku 7,9% (8,7% wśród kobiet i 7,2% wśród mężczyzn).

W całym analizowanym okresie wśród bezrobotnych większość stanowiły kobiety. W 2016 roku aż około 54 %.

WNIOSKI:

Na podstawie analizy danych statystycznych na terenie miasta i gminy Wieliczka stwierdza się stopniowe obniżanie się poziomu bezrobocia i poprawę sytuacji na rynku pracy. Stopa bezrobocia na terenie Miasta i Gminy kształtuje się na niższym poziomie niż stopa bezrobocia na terenie powiatu i całego kraju. W zakresie walki z bezrobociem konieczne jest dalsze prowadzenie przez władze samorządowe czynnych działań związanych z zapobieganiem zwiększania się tego zjawiska, do których może należeć:

- udostępnienie nowych terenów pod działalność gospodarczą,
- przyciąganie zagranicznych inwestycji, a co za tym idzie i kapitału,
- budowa obiektów użyteczności publicznej,
- ułatwienia dla tworzących się zakładów produkcyjnych, usługowych i handlowych,
- kojarzenie inwestorów kapitałowych z kontrahentem gminnym,
- prowadzenie promocji posiadanych nieruchomości,
- pomoc firmom w szczelności małym i średnim zwiększającym zatrudnienie w Gminie.

7. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMIMY

7.1. ANALIZY EKONOMICZNE

7.1.1. STRUKTURA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

Według Krajowego Rejestru Urzędowego Podmiotów Gospodarki Narodowej (REGON) w roku 2015 na terenie Miasta i Gminy Wieliczka działało łącznie 7472 jednostek gospodarczych, czyli o 167 więcej niż w roku wcześniejszym. W tym na terenie miasta - 3710 podmiotów a na obszarze wiejskim – 3762. Rozkład zarejestrowanych podmiotów na terenie Miasta i Gminy Wieliczka przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 37 Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru regon w latach 2010-2015

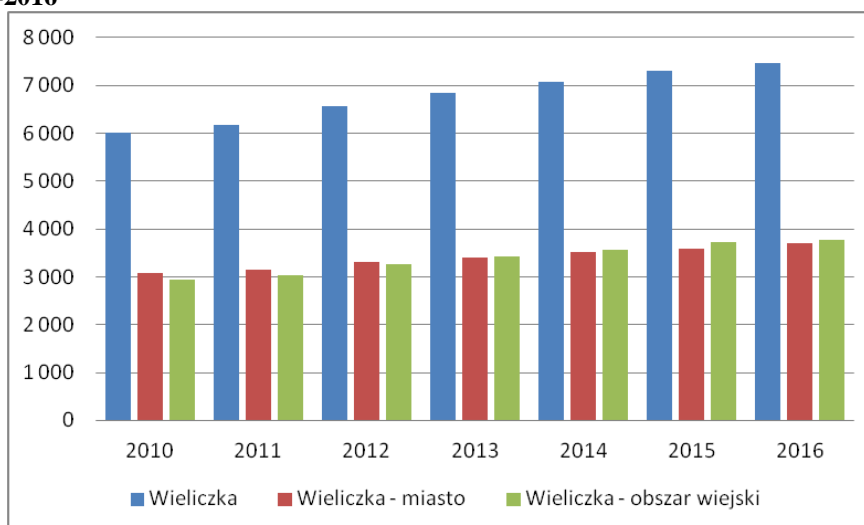
Nazwa	ogółem						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Wieliczka	6 018	6 166	6 567	6 839	7 078	7 305	7 472
Wieliczka - miasto	3 085	3 137	3 299	3 405	3 508	3 590	3 710
Wieliczka - obszar wiejski	2 933	3 029	3 268	3 434	3 570	3 715	3 762

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na podstawie danych GUS począwszy od roku 2010 obserwuje się stopniowy przyrost liczby podmiotów gospodarczych zarówno na terenie miasta Wieliczka jak i na obszarze wiejskim.

Opisane powyżej tendencje w dynamice zmian liczby jednostek gospodarczych przedstawia zamieszczony poniżej wykres.

Schemat nr 28 Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru regon w latach 2010-2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W strukturze podmiotów gospodarki narodowej, w ogólnej liczbie 7472 podmiotów zdecydowanie dominował udział sektora prywatnego, co jest charakterystyczne dla gospodarki wolnorynkowej.

Tabela nr 38 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru regon według rodzajów sektora

Nazwa	sektor publiczny - ogółem							sektor prywatny - ogółem						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Wieliczka	78	78	79	79	81	80	80	5 940	6 088	6 488	6 760	6 996	7 195	7 372
Wieliczka - miasto	54	54	55	55	57	56	56	3 031	3 083	3 244	3 350	3 450	3 515	3 637
Wieliczka - obszar wiejski	24	24	24	24	24	24	24	2 909	3 005	3 244	3 410	3 546	3 680	3 735

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Udział sektora prywatnego stanowił średnio 98,7% w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych na terenie Miasta i Gminy Wieliczka.

Według grup rodzajów prowadzonej działalności od roku 2016 wzrosła liczba podmiotów związanych z rolnictwem (o 8 podmiotów), w tym samym okresie wzrosła również liczba podmiotów w sektorze budownictwa i przemysłu (o 39 jednostek).

Według formy prawnej (według stanu na 31.XII.2015 r.) dominowały liczebnie osoby fizyczne prowadzące działalność (5850), w tym miasto: 2630, obszar wiejski: 3220, następnie spółki handlowe (ogółem: 556), miasto: 376, obszar wiejski: 180.

Tabela nr 39 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru regon według grup rodzajów działalności PKD 2007

Nazwa	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo								przemysł i budownictwo								pozostała działalność							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
Wieliczka	48	49	45	35	20	17	18		1 484	1 492	1 576	1 664	1 707	1 758	1 797		4 486	4 625	4 946	5 140	5 351	5 530	5 657	
Wieliczka - miasto	9	9	9	6	5	5	5		591	596	629	654	662	667	696		2 485	2 532	2 661	2 745	2 841	2 918	3 009	
Wieliczka - obszar wiejski	39	40	36	29	15	12	13		893	896	947	1 010	1 045	1 091	1 101		2 001	2 093	2 285	2 395	2 510	2 612	2 648	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W kolejnej tabeli przedstawiono liczbę podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym wpisanych do rejestru REGON według sekcji i działów PKD.

Tabela nr 40 Podmioty gospodarki narodowej według sekcji i działów PKD wpisane do rejestru REGON – stan na dzień 31.12.2016 r.

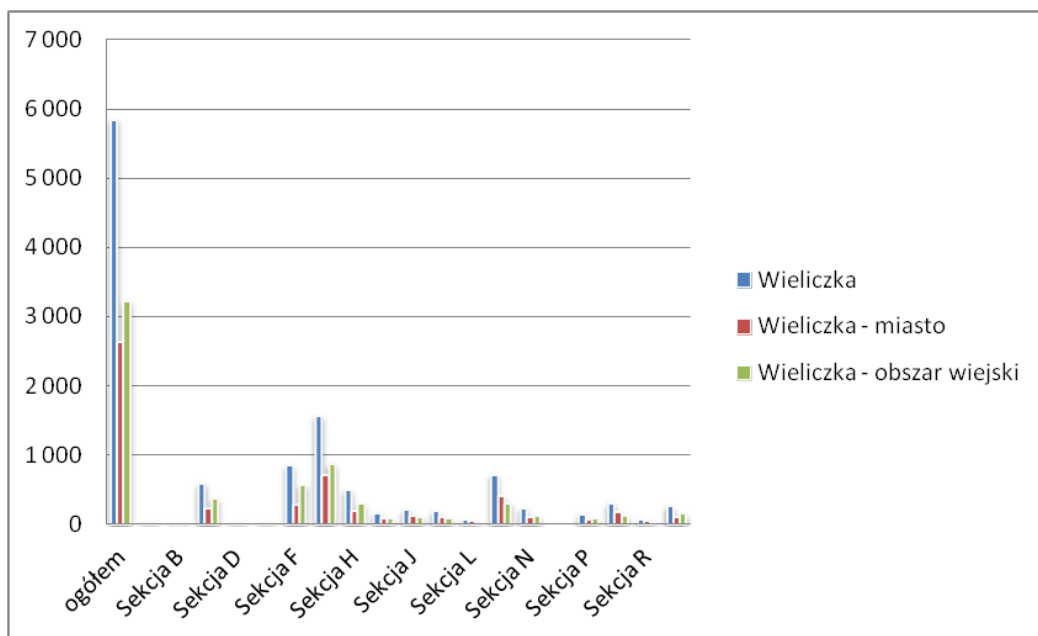
Lp.	Sekcja PKD	Gmina Wieliczka	Miasto	Obszar wiejski
	Ogółem	5850	2630	3220
1.	A – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	9	2	7
2.	B – Górnictwo i wydobywanie	5	0	5
3.	C – Przetwórstwo przemysłowe	586	218	368
4.	D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę, i powietrze do układów klimatyzacyjnych	2	1	1
5.	E – dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	15	6	9
6.	F – Budownictwo	853	282	571
7.	G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	1567	701	866
8.	H – Transport i gospodarka magazynowa	485	191	294
9.	I – działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	161	79	82
10.	J – informacja i komunikacja	214	110	104
11.	K – działalność finansowa i	185	98	87

Lp.	Sekcja PKD	Gmina Wieliczka	Miasto	Obszar wiejski
	ubezpieczeniowa			
12.	L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	63	38	25
13.	M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	710	406	304
14.	N – działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	225	109	116
15.	O – administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	0	0	0
16.	P – edukacja	144	69	75
17.	Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna	300	174	126
18.	R – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	70	39	31
19.	S, T, U – pozostała działalność usługowa	256	107	149

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Największa liczba zarejestrowanych podmiotów dotyczy sekcji G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle. Sekcja ta obejmuje 1567 podmiotów gospodarki narodowej.

Schemat nr 29 Podmioty gospodarki narodowej według sekcji i działów PKD wpisanych do rejestru REGON – stan na dzień 31.12.2016 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Powyższy wykres wyraźnie obrazuje przewagę sekcji G - Handel hurtowy i detaliczny nad pozostałymi. Jak już wspomniano sekcja ta stanowi 27% wszystkich podmiotów gospodarki narodowej w sektorze prywatnym na obszarze całej Gminy. Kolejną pod względem wielkości liczby podmiotów jest Sekcja F – Budownictwo – około 14,6% wszystkich podmiotów,

natomiast trzecią w kolejności jest *Sekcja M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna*, stanowiąca około 12% ogólnej liczby podmiotów.

WNIOSKI:

Na terenie Miasta i Gminy Wieliczka stwierdzono różnorodność rodzajów prowadzonej działalności gospodarczej (z przewagą dla handlu hurtowego i detalicznego), która świadczy o szerokim spektrum dostępnych na rynku usług, będących w stanie zaspokoić najważniejsze potrzeby mieszkańców gminy na wielu płaszczyznach. Gmina nadal powinna dążyć do tworzenia i utrzymywania dogodnych warunków i zachęt dla dalszego rozwoju przedsiębiorczości na jej terenie, w szczególności sektora mikro, małych i średnich firm. Może się to odbywać poprzez obniżanie podatków (np. podatku od nieruchomości), doradztwo, szkolenia, pomoc w zdobyciu dofinansowania na założenie i rozwój działalności, pomoc administracyjna, kojarzenie inwestorów etc.

7.1.2. RYNEK PRACY

Lokalizacja Gminy w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Krakowa a także położenie na terenie aglomeracji krakowskiej oraz bardzo dobra dostępność komunikacyjna sprawiają, iż jest ona dobrze rozwijającym się ośrodkiem gospodarczym.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2015 roku na terenie Gminy Wieliczka na 1000 mieszkańców pracowało łącznie 368 osób, w tym na terenie miasta: 304 osoby a na obszarze wiejskim: 63. Liczba ta zmalała od 2014 r. o 5 osób.

Tabela nr 41 Pracujący w Mieście i Gminie Wieliczka na 1000 ludności na tle powiatu wielickiego

Nazwa	ogółem					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Powiat wielicki	148	153	155	160	169	175
Wieliczka	341	345	342	352	373	368
Wieliczka - miasto	288	292	288	298	314	304
Wieliczka - obszar wiejski	53	53	53	54	59	63

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jak podają dane statystyczne GUS przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w w mieście i gminie Wieliczka wynosi 3.812,11 PLN, co odpowiada 91.80% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Wieliczka niewątpliwie jest i była ważnym ośrodkiem gospodarczym regionu. Niezwykle ważnym procesem w zakresie zmian gospodarczych Gminy mających nieodłączny związek z kształtowaniem się miejsc pracy jest powstanie Wielickiej Strefy Aktywności Gospodarczej. Jest ona doskonale usytuowana na granicy Krakowa i południowego obejścia autostradowego. Strefę inwestycyjną tworzą trzy klastry przemysłowe.

7.1.3. BEZROBOCIE NA TERENIE GMINY

W poniższych tabelach przedstawiono poziom bezrobocia (wielkość oraz strukturę) kształtujący się na terenie Miasta i Gminy Wieliczka w okresie od 2010 do 2016 roku.

Tabela nr 42 Wielkość bezrobocia w mieście i gminie Wieliczka na tle powiatu wielickiego w latach 2010-2016

Nazwa	ogółem						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Powiat wielicki	3 919	4 239	4 676	4 947	3 764	3 177	2 880
Wieliczka ogółem	2 006	2 168	2 350	2 435	1 878	1 528	1 379

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jak wynika z przedstawionych danych liczba zarejestrowanych bezrobotnych maleje począwszy od 2014 roku.

Tabela nr 43 Wielkość i struktura bezrobocia w Miście i Gminie Wieliczka

	ogółem	kobiety	mężczyźni
2010	2 006	1 011	995
2011	2 168	1 142	1 026
2012	2 350	1 184	1 166
2013	2 435	1 179	1 256
2014	1 878	959	919
2015	1 528	803	725
2016	1 379	739	640

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z powyższego zestawienia wynika, że w latach 2010-2016 sukcesywnie zmniejszała się liczba zarejestrowanych bezrobotnych. Bezrobocie rejestrowane w gminie Wieliczka wynosiło w 2015 roku 7,9% (8,7% wśród kobiet i 7,2% wśród mężczyzn). W całym analizowanym okresie wśród bezrobotnych większość stanowiły kobiety. W 2016 roku aż około 54 %.

WNIOSKI:

Na podstawie analizy danych statystycznych na terenie miasta i gminy Wieliczka stwierdza się stopniowe obniżanie się poziomu bezrobocia i poprawę sytuacji na rynku pracy. Stopa bezrobocia na terenie Miasta i Gminy kształtuje się na niższym poziomie niż stopa bezrobocia na terenie powiatu i całego kraju. W zakresie walki z bezrobociem konieczne jest dalsze prowadzenie przez władze samorządowe czynnych działań związanych z zapobieganiem zwiększania się tego zjawiska, do których może należeć:

- udostępnienie nowych terenów pod działalność gospodarczą,
- przyciąganie zagranicznych inwestycji, a co za tym idzie i kapitału,
- budowa obiektów użyteczności publicznej,
- ułatwienia dla tworzących się zakładów produkcyjnych, usługowych i handlowych,
- kojarzenie inwestorów kapitałowych z kontrahentem gminnym,
- prowadzenie promocji posiadanych nieruchomości,
- pomoc firmom w szczelności małym i średnim zwiększającym zatrudnienie w Gminie.

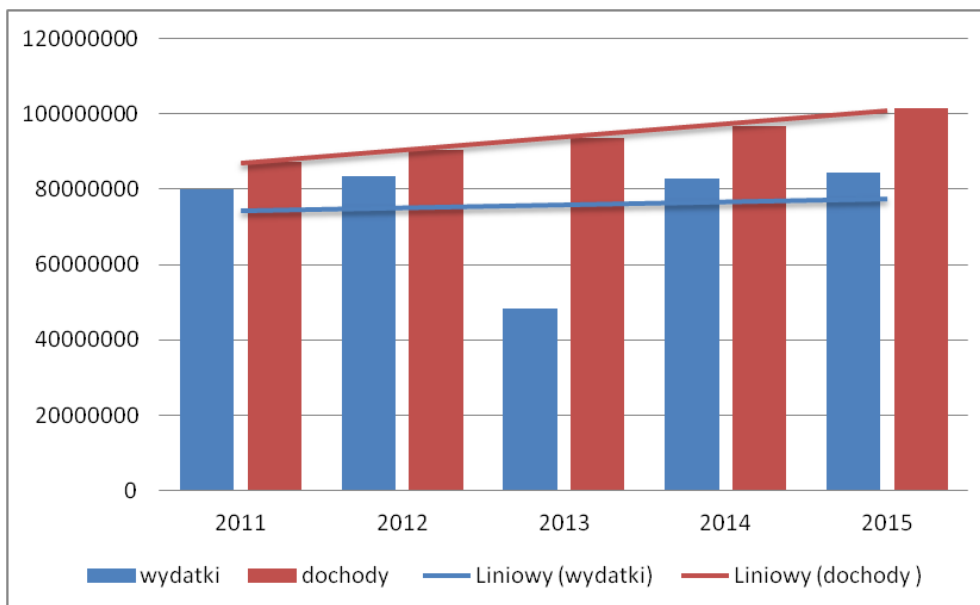
7.1.4. DOCHODY I WYDATKI GMINY W LATACH 2011 – 2015

Dochody Gminy na przestrzeni ostatnich pięciu lat kształtują się w sposób dość regularny. W latach 2011-2015 obserwowano wzrost dochodów ogółem z dynamiką rzędu 12% w stosunku do roku 2011. Rosły dochody bieżące, z kolei obniżał się udział dochodów majątkowych w dochodach ogółem. W strukturze dochodów Gminy obserwujemy dwie dominujące grupy. Pierwszą stanowią dochody bieżące własne, z przeciętnym udziałem wynoszącym 65%. Drugą grupą są subwencje i dotacje bieżące, które w badanym okresie stanowiły średnio 30% wszystkich dochodów. Łącznie obie te grupy tworzą w całości dochody bieżące Gminy, które razem stanowiły w latach 2011-2015 średnio 92,7% dochodów ogółem. Pozostałe 7,3% stanowiły dochody majątkowe (przekształcenie oraz sprzedaż majątku, a także dotacje na inwestycje). Warto tutaj zwrócić uwagę na bardzo niewielki udział tej grupy w całości dochodów. Stwierdza się stały wzrost dochodów bieżących Gminy zasadniczo od 2014 roku, a ponadto w budżecie Gminy dominuje udział środków własnych, co jest bardzo pozytywnym zjawiskiem. W tak korzystnej sytuacji należy brać pod uwagę ryzyko przeszacowania dochodów budżetu, co oznacza, że przygotowywanie budżetu od strony dochodów nie może opierać się na zbyt optymistycznych założeniach. W rezultacie niższe wpływy przy ustalonych wyższych wydatkach skutkują powstaniem lub zwiększeniem deficytu budżetowego, co może doprowadzić do zaburzeń płynności finansowej.

Suma wydatków z budżetu Miasta i Gminy Wieliczka w 2015 roku wyniosła 98,2 mln złotych, co daje 2,9 tys. złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to wzrost wydatków o 0.4% w porównaniu do roku 2014. Największa część budżetu gminy - 34.9% została przeznaczona na Dział 801 - Oświata i wychowanie. Dużą część wydatków z budżetu przeznaczona została na Dział 852 - Pomoc społeczna (16.3%) oraz na Dział 750 - Administracja publiczna (12.4%). Wydatki inwestycyjne stanowiły 12,3 mln złotych, czyli 12,5% wydatków ogółem. Gmina może tworzyć rezerwy na nieprzewidziane w budżecie wydatki. Może się okazać, że wystąpi nieplanowany wzrost wydatków przekraczający poziom utworzonej rezerwy (np. związanych z klęską żywiołową). Wówczas pokrycie tych wydatków może nastąpić poprzez zmniejszenie innych wydatków lub też zwiększenie zadłużenia.

Analizując wzajemne relacje między dochodami i wydatkami, można wykazać pozytywne i negatywne trendy w dysponowaniu zasobami Gminy. Ponadto połączenie wskaźników strukturalnych z analizą dynamiki zmian, pomaga przedstawić ogólny obraz sytuacji budżetu danej jednostki samorządu terytorialnego. Zestawienie wzajemnych zależności między analogicznymi grupami dochodów i wydatków przedstawia Wykres nr 3.

Schemat nr 30 Poziom i dynamika dochodów oraz wydatków bieżących w latach 2011-2015

Źródło: Opracowanie własne

Na powyższym wykresie można zauważyć, że choć dochody bieżące charakteryzowały się podobną dynamiką jak wydatki bieżące, to od 2013 roku dochody bieżące rosną nieco szybciej, aniżeli wydatki. W efekcie poziom nadwyżki bieżącej, która określa ilość środków do wykorzystania na inwestycje i spłatę zobowiązań, jest w 2015 roku na wyższym poziomie niż w roku 2011. Linia trendu zaznaczona na wykresie, oznaczające liniowy trend odpowiednio dochodów bieżących oraz wydatków bieżących, delikatnie rozchylają się. Oznacza to, że dochody bieżące mają większy potencjał do wzrostu.

Stwierdzono, iż suma wydatków z budżetu Miasta i Gminy Wieliczka w 2015 roku wyniosła 98,2 mln złotych, co daje 2,9 tys. złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to wzrost wydatków o 0,4% w porównaniu do roku 2014. Największa część budżetu gminy - 34,9% została przeznaczona na Dział 801 - Oświata i wychowanie. Dużą część wydatków z budżetu przeznaczona została na Dział 852 - Pomoc społeczna (16,3%) oraz na Dział 750 - Administracja publiczna (12,4%). Wydatki inwestycyjne stanowiły 12,3 mln złotych, czyli 12,5% wydatków ogółem. Gmina może tworzyć rezerwy na nieprzewidziane w budżecie wydatki. Może się okazać, że wystąpi nieplanowany wzrost wydatków przekraczający poziom utworzonej rezerwy (np. związanych z klęską żywiołową). Wówczas pokrycie tych wydatków może nastąpić poprzez zmniejszenie innych wydatków lub też zwiększenie zadłużenia.

7.2. ANALIZY ŚRODOWISKOWE

Sformułowane analizy środowiskowe, zgodnie z art. 10 ust. 5 pkt 1, na potrzeby bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę, zawierają przede wszystkim wytyczne określające predyspozycje przestrzenne dla możliwości lokalizowania zabudowy oraz z jej zakazem.

Do opracowania analiz wykorzystano część tekstową „Opracowania ekofizjograficznego”.

Rozwój miasta Wieliczka był zdeterminowany lokalną bazą surowcową – złożami soli kamiennej. Można w tym upatrywać zgodność z uwarunkowaniami przyrodniczymi, czyli eksploatacją występujących tu złóż surowców mineralnych. Przy obecnym stanie

zainwestowania i formie użytkowania w mieście Wieliczka należy uznać, że jest ono związane z uwarunkowaniami historycznymi oraz z przyrodniczymi.

W pozostałej części gminy do niedawna sposób zagospodarowania terenu wynikał z naturalnych predyspozycji dla kształtowania gospodarki rolnej. Wraz z rozwojem gospodarczym zmiana ulegała struktura zagospodarowania. Stopniowe odchodzenie od produkcji rolnej a także poszukiwanie pod zainwestowanie spowodowały:

- porzucenie produkcji rolnej,
- lokowanie jednorodzinnego budownictwa oraz drobnych zakładów usługowych i wytwórczych w terenach o dużych walorach przyrodniczych,
- lokowanie obiektów produkcyjno- usługowych w obszarach o dogodnych warunkach.

Obok trendów gospodarczych pojawiło się także nowe zjawisko. Poszukiwanie terenów mieszkaniowych dla mieszkańców Krakowa, i powolne zamienianie terenu gminy (przynajmniej w terenach o dogodnej komunikacji) w „sypialnię” dla miasta.

Na skutek tych procesów wykształciła się następująca sytuacja:

- część terenów rolnych pozostaje odłogowana, z racji zmiany źródła dochodów mieszkańców,
- w terenach zabudowy pojawiły się obiekty, które ze względu na prowadzoną w nich działalność mogą być uciążliwe dla otoczenia (przynajmniej w tym zakresie jaki jest dopuszczalny przyjętymi normami społecznymi),
- bliskie położenie aglomeracji, sytuacja gospodarcza (ograniczenie dochodów z rolnictwa) powoduje bądź to poszukiwanie przez inwestorów tańszych niż w Krakowie terenów do zainwestowania, bądź to poszukiwanie takich inwestorów przez władze lokalne – stąd poszukiwania nowych terenów pod produkcję i usługi,
- rozwój komunikacji doprowadził do sytuacji, w której znaczna część zabudowy, szczególnie wzdłuż dróg wojewódzkich (autostrada i droga krajowa posiadają ekrany akustyczne) pozostaje pod wpływem ponadstandardowych oddziaływań komunikacyjnych. Lokowanie zabudowy mieszkaniowej w bezpośrednim sąsiedztwie ciągów komunikacyjnych należy postrzegać jako naturalny i uzasadniony sposób powstawania i rozwoju osiedli ludzkich. Jednakże drogi o większym natężeniu ruchu, powodujące ponadnormatywne oddziaływanie akustyczne i ich sąsiedztwo nie stanowią odpowiedniej lokalizacji dla wszystkich rodzajów zabudowy. Powinno się przyjąć zasadę, że wzdłuż linii kolejowej i dróg generujących znaczny hałas powinny być lokalizowane obiekty niepodlegające ochronie akustycznej (usługowe, produkcyjne). Zabudowa mieszkaniowa powinna powstawać w takiej odległości, gdzie środowiska akustyczne spełnia normy.

Wobec presji na wyznaczanie nowych terenów zabudowy coraz większe części terenów są izolowane od siebie wzajemnie, a poszukiwanie miejsc, gdzie „z okna” rozciągałby się atrakcyjny widok powoduje pojawianie się zabudowy w najbardziej atrakcyjnych krajobrazowo miejscach.

Terenami, których użytkowanie jest najbardziej zgodne z uwarunkowaniami przyrodniczymi to te, które pełnią rolę przyrodniczą – tereny leśne, łąkowe, zbiorowiska zaroślowe, niezabudowane doliny rzeczne, tereny otwarte. W mniejszym stopniu zgodne z abiotocznymi uwarunkowaniami przyrodniczymi są tereny zieleni urządzonej, w których prace pielęgnacyjne (koszenie, cięcie, wycinanie krzewów) zmniejszają znaczenie dla środowiska biotycznego. Przyszłe zagospodarowanie gminy powinno być realizowane z zachowaniem tych obszarów jako tworzących strukturę przyrodniczą obszaru. Niestety, zważywszy na panujące od lat trendy nie jest to mało realne. Zauważyć można wiele nieprawidłowości w tym zakresie omówionych poniżej.

Konfliktowe w stosunku do uwarunkowań przyrodniczych jest wkraczanie nowej zabudowy w tereny o dużych walorach przyrodniczych czy krajobrazowych, w obszary powiązań przyrodniczych. Zabudowa taka powoduje fragmentację środowiska, często degradację jego wartości np. występujących tam siedlisk, generuje konieczność rozwoju infrastruktury (dróg, wody, kanalizacji, prądu, gazu) w terenach dotychczas przyrodniczych.

Zmiany zachodzące w środowisku w ostatnich latach związane są przede wszystkim z odstępianiem użytkowania rolniczego obszaru, a także z zainwestowaniem mieszkaniowego, przemysłowego (wydobycie kruszyw), produkcyjno - usługowego, usługowego oraz infrastrukturalnego obszaru.

Rozwój urbanizacyjny gminy powoduje wkraczanie nowej zabudowy w tereny dotychczas przyrodnicze. Często są to miejsca o dużych walorach przyrodniczych i krajobrazowych. Uruchamianie takich terenów powoduje negatywne skutki dla środowiska wskutek zniszczenia szaty roślinnej, stanowiącej miejsca bytowania zwierząt, osuszania terenu, zanieczyszczania wód w przypadku braku kanalizacji i zastosowania przydomowych oczyszczalni lub nieszczelnych zbiorników wybieralnych, powstania nowych źródeł emisji niskiej, degradacji krajobrazu.

W kwestii terenów rolnych, nadal będzie utrzymywać się kierunek widoczny od lat czyli porzucanie gospodarki rolnej. Sprzyja temu naturalne rozdrobnienie działek. Odstąpienie od użytkowania rolniczego obszaru będzie skutkować dalszym rozwojem na gruntach dotychczas ornych, które powoli staną się terenem ekspansji roślinności wysokiej.

W wyniku powszechnego zapotrzebowania na tereny mieszkaniowe, usługowe, a także produkcyjne należy się spodziewać większego zainwestowania terenu gminy, szczególnie widocznego w mieście Wieliczka, jak również w jego sąsiedztwie. Stworzy to zagrożenie dla jakości poszczególnych komponentów środowiska poprzez:

- uszczuplenie zasobów przyrodniczych polegających m.in. na przeznaczeniu obszarów rolnych na cele nierolnicze,
- niewłaściwe lokalizowanie zabudowy w miejscach cennych przyrodniczo np. w sąsiedztwie kompleksów leśnych, w dolinach cieków wodnych, w zbyt bliskim sąsiedztwie lasów, w terenach cennych krajobrazowo,
- wzrost emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych spowodowanych natężeniem lokalnego ruchu komunikacyjnego oraz zwiększeniem liczby obiektów będących źródłem emisji niskiej,
- pogorszenie się warunków klimatycznych,
- pogorszenie się klimatu akustycznego wskutek nasilającego się natężenia lokalnego ruchu komunikacyjnego,
- zwiększenie: ilości odprowadzanych ścieków, zużywanej wody, ilości odprowadzanych odpadów komunalnych z obszarów zabudowanych,
- przekształcenia powierzchni terenu polegające na jej zabudowie i utwardzeniu, a co za tym idzie zmianie warunków spływu (kilkukrotne zwiększenie objętości i szybkości spływów wód opadowych),
- obniżeniu walorów krajobrazowo- widokowych poprzez wkraczanie zabudowy w tereny otwarte oraz lokalizację wśród tradycyjnej zabudowy obiektów mieszkaniowych, handlowych, usługowych, którym architektura nadaje kosmopolityczny charakter, charakterystyczny dla otoczenia ośrodków miejskich.

Wobec nasilającej się presji inwestycyjnej należy się spodziewać „otwarcia” nowych terenów pod zabudowę o charakterze komercyjnym oraz drobnej wytwórczości, a także nowych terenów produkcyjno- usługowych. Największe obszar z obiektami o charakterze ponadlokalnym powstanie w sąsiedztwie autostrady A-4 (proces już rozpoczęty).

Zabudowa koncentrować się będzie głównie na obszarach stref o predyspozycjach dla jej rozwoju (dogodne warunki terenowe, sąsiedztwo istniejących zespołów), lecz szereg

lokalizacji wykroczy zapewne poza obszar tej strefy, na obszary o predyspozycjach dla innych funkcji, powodując zakłócenia funkcjonowania środowiska oraz dalsze pogorszenie ładu przestrzennego (przeważnie poprzez zajęcie stref widokowych). W ramach rozwoju zabudowy może pojawić się tendencja do zajmowania obszarów o mało korzystnych dla mieszkalnictwa warunkach ekofizjograficznych (terenów rolnych, terenów obudowy biologicznej wód, powiązań ekologicznych, terenów zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych). Część przewidywanych zmian nie wpłynie w odczuwalny sposób na jakość środowiska obszaru. Skutki zwiększonego ruchu na drogach wewnętrznych rekompensować będzie postęp w ograniczaniu uciążliwości pojazdów dla środowiska. Rozwój zabudowy wymagać będzie odpowiedniego rozwoju kanalizacji sanitarnej i lokalnie opadowej.

Istotne zmiany będą dotyczyć również obszarów eksploatacji kruszyw. Eksploatacja w dolinie Wisły powoduje i będzie powodować trwałe zmiany w krajobrazie.

Utrzymanie obszarów predysponowanych do pełnienia funkcji przyrodniczej na obszarze gminy Wieliczka jest niezwykle istotnym i ważnym działaniem mającym na celu ochronę tych obszarów przed skutkami zmian przestrzennych związanych z rozwojem gospodarczym, turystyką, rozwojem zabudowy mieszkalnej. Wobec postępującej defragmentacji struktury przyrodniczej i środowiskowej gminy już obecnie stworzenie sieci powiązań wewnętrznych w obszarze gminy jest znacznie ograniczone. Za niezbędne wydaje się ochrona obszarów odznaczających się szczególnymi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi.

Do najważniejszych obszarów kształtujących strukturę funkcjonalno- przestrzenną należą obszary o unikatowych zasobach, walorach i cechach środowiska przyrodniczego oraz wybitnych walorach krajobrazowych, objęte ochroną prawną lub proponowane do objęcia ochroną. W gminie Wieliczka są to np. użytki ekologiczne: Las Krzyszkowski, Obszar lęgowy ptactwa wodnego, Las i stawy na Grabówkach, proponowany użytek ekologiczny Dolina Wilgi. W celu zabezpieczenia istnienia tych obszarów należy bezwzględnie przestrzegać przepisów wynikających z aktów prawnych je powołujących. Egzekwowanie wymagań prawa ochrony środowiska jest konieczne do prawidłowego funkcjonowania tych obszarów i do eliminowania działań, mogących pogorszyć ich walory.

Ważną rolę w systemie przyrodniczym gminy pełnią ekosystemy leśne (lasy i duże obszary zadrzewione, o charakterze leśnym), dla których należy utrzymać trwałe funkcjonowanie poprzez bezwzględne wykluczenie ich spod zabudowy. W zbiorowiskach leśnych powinno się chronić naturalną różnorodność biologiczną. Należy także utrzymać rozwiniętą i skomplikowaną granicę polno- leśną. Łagodzi ona negatywny wpływ lasu na produkcję rolniczą i zabezpiecza przeciwpożarowo wnętrze lasu.

Doliny rzeczne składają się na system korytarzy ekologicznych, które są trasami uprzywilejowanego przemieszczania się materii, energii i informacji biologicznej w krajobrazie. Korytarze te powinny być chronione i pozostawione jako tereny wolne od zabudowy. W celu efektywności korytarza należy także dbać o zachowanie jego ciągłości, a w miarę możliwości szerokości, co najmniej 150-200 m.

Na sieć ekologiczną gminy Wieliczka składają się także tereny wielkoobszarowych powierzchni upraw rolnych. Kompleksy gruntów rolnych I- III klasy bonitacyjnej powinny być chronione przed zainwestowaniem.

Ochrona ww. obszarów będzie miała znaczenie priorytetowe dla zachowania wartości przyrodniczych w strukturze sieci ekologicznej gminy Wieliczka.

W celu określenia przydatności poszczególnych terenów do rozwoju poszczególnych funkcji dokonano analizy powiązań i współzależności pomiędzy istniejącymi w granicach gminy obszarami funkcjonalnymi.

Przyjęto następujące kryteria wydzielenia obszarów funkcjonalnych:

- 1) stan środowiska i zmian antropogenicznych:

- struktura użytkowania gruntów,
 - cechy krajobrazu,
 - poziom zanieczyszczenia elementów środowiska,
 - antropogeniczne oddziaływania na środowisko, w tym tereny wymagające podjęcia działań rekultywacyjnych.
- 2) przyrodnicze:
- rodzaj i stan zasobów,
 - znaczenie zasobów w całokształcie systemu przyrodniczego,
 - możliwości przekształceń w kierunku wzbogacania zasobów.
- 3) prawne:
- obszary i obiekty chronione prawem m.in.: rezerwat przyrody, użytki ekologiczne, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne przyrody nieożywionej, obiekty wpisane do rejestru i ewidencji zabytków, udokumentowane złoża kopalin, lasy, strefy ochronne ujęć wody,
 - występowanie innych wartości przyrodniczych m.in.: obszarów cennych przyrodniczo, cennych siedlisk, obszarów o wysokich walorach krajobrazowych, stref ekotonowych, korytarzy ekologicznych,
 - potrzeby w zakresie objęcia ochroną prawną zasobów przyrodniczych,
 - obowiązujące akty planistyczne gminy tj. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.
- 4) gospodarcze:
- stopień i charakter zainwestowania,
 - możliwości rozszerzenia i intensyfikacji zainwestowania,
 - stopień i charakter wykorzystania rolniczego,
 - występowanie innych zasobów o znaczeniu gospodarczym.

Dokonana analiza powiązań i współzależności między funkcjami środowiskowymi i gospodarczymi oraz stopień przekształcenia środowiska wydzielonych typów obszarów pozwala na wydzielenie kilku generalnych kategorii obszarów. Czynnikiem ograniczającym przeprowadzonej analizy jest ilość i położenie terenów, których zainwestowanie zostało już przesądzone w toku prowadzonych wcześniej prac planistycznych

Przy lokalizowaniu zabudowy i zagospodarowaniu terenów należy uwzględnić poniższe obszary funkcjonalne:

- A.** Obszary o wysokich wartościach przyrodniczych i krajobrazowych - należy je chronić dla zachowania struktury przyrodniczej gminy, zwłaszcza połączeń środowiskowych – obszar stanowią:
- lasy i zadrzewienia,
 - tereny rolne, w tym odłogowane, tereny użytków zielonych,
 - tereny podmokłe, zadrzewienia w dnach dolin i obniżeniach,
 - obszary udokumentowanych złóż powierzchniowych,
 - tereny o najwyższych, w skali gminy, walorach krajobrazowych,
 - tereny o najwyższych w skali gminy, walorach przyrodniczych, m.in. ostoje przyrody,
 - miejsca występowania gatunków chronionych,
 - tereny rolne sąsiadujące z lasem (strefy ekotonalne),
 - tereny rolne z dużym udziałem użytków zielonych,
 - enklawy łąk i gruntów rolnych.

Zagospodarowanie w/w obszaru powinno mieć na celu przede wszystkim kompleksową i zintegrowaną ochronę różnorodności biologicznej i krajobrazowej, obowiązek utrzymania

przyrodniczego charakteru obszaru a także ochronę obiektów i obszarów objętych formą ochrony przyrody.

B. Obszary cenne przyrodniczo i przyrodniczo – użytkowe – obszar stanowią:

- tereny rolne, w tym odłogowane,
- tereny użytków zielonych,
- obszary udokumentowanych złóż powierzchniowych,
- zadrzewienia,
- zbiorowiska łąkowe,
- fragmenty terenów leśnych,
- obszary zainwestowane położone w granicach osuwisk.

C. Obszary do zainwestowania, obszar stanowią:

- istniejące obszary zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, mieszkaniowo-usługowej, mieszkaniowej jednorodzinnej, zagrodowej, usługowej, drobnej produkcji, usług publicznych, komercyjnych i turystycznych wraz z zielenią im towarzyszącą, obszary istniejących ogrodów działkowych, zieleni urządzonej, cmentarzy oraz obszary zabudowy rekreacyjnej,
- nowe obszary predysponowane do kontynuacji ww. sposobu użytkowania, wyznaczone przy uwzględnieniu obszarów, których sposób zainwestowania wynika z obowiązujących aktów planistycznych gminy.

D. Obszary zainwestowania produkcyjnego oraz usługowego – obszar stanowią tereny produkcyjne, produkcyjno – usługowe, usługowe oraz bazy, składy, magazyny.

E. Obszary eksploatowanych złóż surowców naturalnych oraz złóż udokumentowanych możliwych do eksploatacji – obszar stanowią istniejące obszary eksploatacji powierzchniowej oraz obszary możliwej eksploatacji powierzchniowej pozostające w użytkowaniu rolnym lub stanowiące tereny zieleni nieurządzonej.

7.3. ANALIZY SPOŁECZNE

Okres 2007-2016 charakteryzuje się stałą dynamiką zjawisk demograficznych. Liczba ludności Gminy w okresie ostatnich dziesięciu lat niezmiennie rośnie, wykres nie przedstawia żadnych fluktuacji. Sytuacja ta związana jest przede wszystkim z dwoma podstawowymi wskaźnikami charakteryzującymi sytuację demograficzną Gminy tj. z dodatnim saldem migracji wewnętrznych, jak również z utrzymującym się na dodatnim poziomie przyrostem naturalnym. Aspekty te zostaną szczegółowo omówione w dalszej części dokumentu.

W poniższych tabelach przedstawiona została kolejno dynamika zmian liczby mieszkańców Gminy Wieliczka oraz roczne tempo zmian tej liczby.

Tabela nr 44 Dynamika zmian liczby mieszkańców Gminy Wieliczka w latach 2007-2016

obszar	lata										dynamika zmiany[%]
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
Gmina Wieliczka ogółem:	49 337	50 132	51 067	52 821	53 677	54 392	55 231	55 941	56 704	57 478	114,93
kobiety	25 415	25 861	26 338	27 148	27 605	27 963	28 330	28 723	29 088	29 519	114,45
mężczyźni	23 922	24 271	24 729	25 673	26 072	26 429	26 901	27 218	27 616	27 959	115,44
Wieliczka - miasto:	19 300	19 601	19 861	20 476	20 770	20 988	21 318	21 676	22 086	22 442	114,44
kobiety	10 114	10 287	10 396	10 679	10 856	10 977	11 105	11 319	11 504	11 705	113,74
mężczyźni	9 186	9 314	9 465	9 797	9 914	10 011	10 213	10 357	10 582	10 737	115,20
Wieliczka - obszar sołectw:	30 037	30 531	31 206	32 345	32 907	33 404	33 913	34 265	34 618	35 036	115,25
kobiety	15 301	15 574	15 942	16 469	16 749	16 986	17 225	17 404	17 584	17 814	114,92
mężczyźni	14 736	14 957	15 264	15 876	16 158	16 418	16 688	16 861	17 034	17 222	115,59

źródło: opracowanie BRK S.A. na podstawie danych statystycznych GUS (www.stat.gov.pl)

Tabela nr 45 Tempo zmian liczby ludności w gminie Wieliczka w latach 2007 – 2016

obszar	roczny indeks dynamiki									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Roczne tempo: Gmina Wieliczka ogółem	1,02	1,02	1,02	1,03	1,02	1,01	1,02	1,01	1,01	1,01
Roczne tempo: Wieliczka - miasto	1,01	1,02	1,01	1,03	1,01	1,01	1,02	1,02	1,02	1,02
Roczne tempo: Wieliczka - obszar sołectw	1,02	1,02	1,02	1,04	1,02	1,02	1,02	1,01	1,01	1,01

źródło: opracowanie BRK S.A. na podstawie danych statystycznych GUS (www.stat.gov.pl)

Na podstawie powyższych danych można zaobserwować, że w latach 2007 – 2016 Gmina Wieliczka charakteryzowała się dodatnim przyrostem liczby ludności. Śledząc dynamikę zmiany (tab. 3.), należy zauważyć, że dynamiczny przyrost liczby ludności charakteryzował całe analizowane 10-lecie. Roczna stopa wzrostu wynosiła średnio około 2%, a największe wartości indeks ten przybrał w latach 2009 i 2010 (4% przyrostu ludności gminy rocznie).

Wzrost liczby ludności na terenie Gminy Wieliczka (zarówno na terenie miasta jak i na terenie sołectw) spowodowany był głównie zjawiskiem migracji wewnętrznych oraz dodatnim przyrostem naturalnym. Brak najmniejszych nawet zmian, fluktuacji w tym zakresie pozwala wysnuć wniosek, iż przyszłości zjawisko to utrzyma się.

Na podstawie analizy danych związanych z ruchem migracyjnym w Gminie założono, że w latach kolejnych proces ten, w szczególności w części wiejskiej gminy utrzymywać się będzie na dodatnim poziomie. Będzie to związane z dalszym rozwojem budownictwa na tych terenach oraz utrzymywaniem się tendencji związanej z postrzeganiem terenów wiejskich jako atrakcyjniejszej alternatywy zamieszkania. Podobna sytuacja będzie kształtowała się również na terenie miasta. W kolejnych latach dla Gminy Wieliczka, będzie utrzymywało się dodatnie saldo migracji, głównie na skutek przenoszenia się mieszkańców z terenu miasta Krakowa, a także sąsiednich gmin na teren Wieliczki w celach mieszkaniowych.

Biorąc pod uwagę cechy ruchu wędrownego ludności, silnymi stronami gminy Wieliczka są:

- dodatnie saldo migracji na poziomie średnio 683 osób rocznie, a więc znaczna nadwyżka osób zameldowanych nad wymeldowanymi,
- dominujący udział wśród migrujących ludzi młodych w wieku matrymonialnym i wczesnoprodukcyjnym (24 – 39 lat),
- znaczny udział wśród migrujących rodzin z dziećmi, o czym świadczy duży udział wśród nowoprzybyłych do gminy dzieci w wieku 0 – 9 lat,
- zasięg migracji, obejmujący strefę do ok. 20 km (Kraków i okoliczne gminy),
- osiedlenie się nowych mieszkańców na terenie Gminy Wieliczka, nie będzie stanowiło dużego wyzwania dla lokalnego rynku pracy, ponieważ większość osób może dojeżdżać do swoich miejsc pracy w gminach ościennych, szczególnie do Krakowa.

7.4. ANALIZA WNIOSKÓW DO STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WIELICZKA

Ważnym elementem analiz społecznych są składane wnioski mieszkańców i udział społeczeństwa w pracach nad Studium. Termin składania wniosków, określony w ogłoszeniu i obwieszczeniach o podjęciu uchwały w sprawie przystąpienia do sporządzenia Studium, upłynął z dniem 10.02.2017 r.

W ww. terminie zostały złożone wnioski wyszczególnione w poniższej tabeli.

Tabela nr 46 Wnioski złożone do projektu Studium

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	IŁOŚĆ WNIOSKÓW ZŁOŻONYCH W TERMINIE	IŁOŚĆ WNIOSKÓW ZŁOŻONYCH PO TERMINIE	ŁĄCZNIE
1.	BRZEGI	32	-	32

2.	BYSZYCE	11	2	13
3.	CZARNOCHOWICE	1	1	2
4.	CHORĄGWICA	14	3	7
5.	DOBRANOWICE	8	-	8
6.	GOLKOWICE	1	-	1
7.	GORZKÓW	3	-	3
8.	GRABIE	6	-	6
9.	GRAJÓW	1	-	1
10.	GRABÓWKI	7	-	7
11.	JANKÓWKA	1	-	1
12.	JANOWICE	6	-	6
13.	KOKOTÓW	13	2	15
14.	KOŹMICE MAŁE	10	1	11
15.	KOŹMICE WIELKIE	15	1	16
16.	LEDNICA GÓRNA	3	1	4
17.	MAŁA WIEŚ	2	-	2
18.	MIETNIÓW	5	-	5
19.	PAWLIKOWICE	4	-	4
20.	PODSTOLICE	2	-	2
21.	RACIBORSKO	11	1	12
22.	ROŻNOWA	-	-	-
23.	SIERCZA	2	1	3
24.	SUŁKÓW	8	1	9
25.	SYGNECZÓW	1	-	1
26.	STRUMIANY	6	-	6
27.	ŚLEDZIEJOWICE	3	-	3
28.	WĘGRZCE WIELKIE	5	-	5
29.	ZABAWA	2	1	3
30.	MIASTO WIELICZKA	72	5	77
31.	WNIOSKI O CHARAKTERZE OGÓLNYM	7	1	8
ŁĄCZNIE		262	21	283

7.5. ANALIZA WNIOSKÓW W SPRAWIE SPORZĄDZENIA LUB ZMIANY MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Analiza złożonych wniosków, w przeważającej części przez osoby fizyczne, stanowiła część oceny aktualności obowiązujących dokumentów planistycznych oraz zestawienie postulatów złożonych przez właścicieli działek w zakresie ich zamierzeń inwestycyjnych w odniesieniu do ustaleń obowiązujących planów miejscowych.

W latach 2010r., 2013r., 2014r., 2015r. i 2016r. złożono 25 wniosków dotyczących zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (dla obszarów A, B, C, D), odpowiednio:

- 1) 3 wnioski w 2010r.,
- 2) 5 wniosków w 2013r.,
- 3) 2 wnioski w 2014r.,
- 4) 5 wniosków w 2015r.,
- 5) 10 wniosków w 2016r.

Większość złożonych wniosków dotyczyła zmiany przeznaczenia terenów w obowiązujących planach miejscowych na tereny:

- 1) zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej MN – 4 wnioski (2013r, 2016),
- 2) zabudowy mieszkaniowo usługowej MNU – 2 wnioski (2015r., 2015),

- 3) zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej MW -2 wnioski (2013r., 2016),
- 4) zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej z usługami MWU -1 wniosek (2013r.),
- 5) zabudowy usługowej U – 6 wniosków (2013r., 2014r., 2015r., 2016r.),
- 6) zabudowy przemysłowej P – 1 wniosek (2010r.),
- 7) zabudowy przemysłowej P i zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej MN (funkcja mieszana) -1 wniosek (2010r.).2

Pozostała część wniosków (8) dotyczyła zmiany lub likwidacji układu komunikacyjnego w skali gminy lub pojedynczych teren-ów wskazanych pod zainwestowanie a także przeznaczenia terenów na szeroko rozumiane tereny budowlane.

Największa ilość wniosków złożona została do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru B – 13 wniosków (3 wnioski w 2010r., 5 wniosków w 2013r., 5 wniosków w 2016r.).

Ze względu na okoliczność, iż w granicach miasta i gminy Wieliczka od 2005r. obowiązywały miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla obszarów A, B, C i D, brak jest wniosków o sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

7.6. ANALIZA WNIOSKÓW W SPRAWIE SPORZĄDZENIA LUB ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY WIELICZKA

Do obowiązującego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Wieliczka, zatwierdzonego uchwałą nr XV/181/2008 z dnia 4 marca 2008, zmienionego uchwałą nr VIII/71/2015 z dnia 25 czerwca 2015r. , w okresie od 2014r. do 2016r., złożono 14 wniosków dotyczących zmiany kierunku rozwoju terenów ustalonego w/w dokumencie, odpowiednio:

- 1) 1 wniosek w 2014r.,
- 2) 6 wniosków w 2015r.,
- 3) 7 wniosków w 2016r..

Większość złożonych wniosków dotyczyła zmiany ustalonych kierunków rozwoju w obowiązującym Studium na tereny:

- 1) zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej MN – 3 wnioski (2015r, 2016),
- 2) zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej MW -2 wnioski (2015r., 2016),
- 3) zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej z usługami MWU -1 wniosek (2015r.),
- 4) zabudowy usługowej U – 2 wnioski (2014r., 2015r.),
- 5) cmentarza ZC – 1 wniosek (2016r.),

Pozostała część wniosków (5) dotyczyła zmiany lub likwidacji układu komunikacyjnego w skali gminy a także przeznaczenia terenów na szeroko rozumiane tereny budowlane.

Największa ilość wniosków złożona została w granicach obszaru funkcjonalnego C – 6 wniosków (w 2016r.).

Z przeprowadzonej analizy wniosków wynika, iż w latach 2010r., 2013r., 2014r., 2015r. i 2016r. złożono 25 wniosków dotyczących zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (dla obszarów A, B, C, D) oraz 14 wniosków, w okresie od 2014r. do 2016r., dotyczących zmiany Studium.

Większość złożonych wniosków dotyczyła zmiany ustalonych kierunków rozwoju w obowiązującym Studium. Część złożonych w 2010r. została rozpatrzona pozytywnie poprzez ustalenia obowiązujących planów miejscowych, dla ob. B i C.

7.7. PROGNOZA ROZWOJU DEMOGRAFICZNEGO

Prognoza rozwoju demograficznego

Założenia do prognozy

Ogólne tendencje rozwoju demograficznego w skali kraju

Prognoza demograficzna to twierdzenie o przyszłym stanie i strukturze ludności na określonym terytorium i w określonym momencie czasu (Kaczmarek, 1998). Każda zmiana w liczbie ludności danej populacji, nieważne czy spowodowana ruchem naturalnym czy wędrownym, powoduje zmiany w strukturze ludności według płci i wieku.

Zmiany natężenia urodzeń wynikają z jednej strony z obserwowanych ostatnio tendencji do powolnego wzrostu skłonności do wydawania potomstwa, a z drugiej – z dalszego odraczania momentu urodzenia dziecka. Prowadzone przez demografów badania i analizy wykazują, że początkowe założenie spadku rozrodczości do roku 2010 staje się nieaktualne, ponieważ spadek rozrodczości nie jest jeszcze procesem zakończonym i dotyczy w coraz większym stopniu kolejnych roczników młodzieży. Wśród przyczyn tego zjawiska wymienia się przede wszystkim zwiększone zainteresowanie zdobywaniem wykształcenia, trudności na rynku pracy oraz generalnie trudne warunki społeczno-ekonomiczne, w jakich znalazło się pokolenie w wieku prokreacyjnym. Dodatkowo z dużym prawdopodobieństwem można oczekiwać, że będzie nadal trwał proces przesuwania się wieku, w którym kobiety rodzą dzieci, na coraz starsze roczniki. Obecnie zakłada się, że średni wiek rodzenia dzieci w Polsce wynosi około 28 lat, a w 2025 r. może przekroczyć 30 lat.

- Na zmianę podejścia młodych osób do posiadania dzieci oraz łączenia kształcenia, pracy zawodowej z tworzeniem rodziny oraz prokreacją może wpłynąć rozwój gospodarczy, poprawa sytuacji materialnej rodzin, rozwój usług społecznych, poprawiająca się polityka rodzinna (stopniowe wydłużanie urlopów macierzyńskich, wprowadzanie urlopów „tacierzyńskich”).
- W przyszłości następował będzie również dalszy spadek umieralności, a co się z tym wiąże wzrost przeciętnej długości życia. Prognozowane przeciętne dalsze trwanie życia mężczyzn wzrośnie z poziomu 71 lat do 77,1 w roku 2035, zaś kobiet o niewiele ponad 3 lata, tj. do 83 w roku 2035.

Spośród wielu metod i technik prognozowania zmian liczby ludności, dla celów niniejszej prognozy wykorzystano prognozowanie biologiczne i prognozowanie pomigracyjne, uwzględniające oprócz tendencji w ruchu naturalnym, także trendy w zmianach miejsca zamieszkania.

Prognoza biologiczna określa zmiany liczby ludności spowodowane urodzeniami i zgonami na terenie gminy, przy założeniu, że jest ona obszarem izolowanym, którego stan zaludnienia uzależniony jest wyłącznie od aktualnej struktury wieku i płci ludności oraz tendencji w ruchu naturalnym. Prognozy tego rodzaju są prawdopodobne, w przypadku populacji, w których migracje nie odgrywają istotnej roli w kształtowaniu jej stanu i struktury. Metody prognozowania biologicznego są także bardziej precyzyjne w skali makro: krajowej i regionalnej, gdzie ze względu na dużą liczbę zdarzeń demograficznych działa prawo wielkich liczb. Im mniejsza jednostka tym mniejsze prawdopodobieństwo realizacji założeń prognozy (prognoza dla kraju ma większe szanse spełnienia niż prognoza dla województwa, a prognoza dla województwa ma większe szanse spełnienia niż prognoza dla powiatu czy gminy, itd.). W

przypadku małych populacji, takich jak gmina, błędy predykcji rosną. Wynika to z faktu, że tablice wymieralności i wskaźniki płodności opracowywane w skali makro (populacji kraju, względnie regionu lub subpopulacji np. ludności miejskiej lub wiejskiej) odnoszone są do skali, w której relatywnie niska liczba zdarzeń demograficznych nie pozwala na określenie stałych i płynnie zmieniających się tendencji. W efekcie nawet niewielka liczba zdarzeń demograficznych wpływa w istotny sposób na takie współczynniki, jak prawdopodobieństwo zgonu czy też dzietność kobiet i liczba urodzeń w danym roku. Prognoza biologiczna dla gminy Wieliczka pełni funkcje informacyjne, informuje o stanie i strukturze ludności, którą określają czynniki endogeniczne.

Prognozę biologiczną przeprowadza się w następujących etapach (za: Holzer, 2003):

- a) ustalenie wyjściowych struktur ludności według płci, wieku i rozmieszczenia terytorialnego,
- b) postarzenie ludności,
- c) oszacowanie przyszłej liczby urodzeń.

Dla ustalenia wyjściowych struktur ludności według płci i wieku wykorzystano dane dotyczące stanu i struktury ludności w gminie według stanu na dzień 31.12.2016 r. Następnie dokonano postarzania ludności. Zostało to osiągnięte poprzez przemnożenie poszczególnych liczebności kolejnych roczników struktur wyjściowych (według stanu na 31.12.2016 r.) przez prawdopodobieństwo przeżycia kolejnego roku.

Trzeci etap, jakim jest przewidywanie przyszłej liczby urodzeń jest jednym z najważniejszych

i najbardziej skomplikowanych etapów prognozowania demograficznego. Ustalenie liczby urodzeń zależy od ogólnej liczby i struktury wieku kobiet w wieku rozrodczym (przyjmuje się: 15 – 49 lat) oraz aktualnego poziomu współczynników płodności biologicznej kobiet. Poziom współczynnika płodności w przyszłości zależy w dużej mierze od warunków społeczno-gospodarczych kraju, polityki prorodzinnej prowadzonej przez państwo, warunków mieszkaniowych itp. Wszystkie z ww. czynników to jednak czynniki niewymierne i trudne do przewidzenia. W celu ustalenia przyszłej liczby urodzeń zastosowano wzorcowe współczynniki dzietności dla Polski opracowane przez Główny Urząd Statystyczny.

Obliczeń dokonano na podstawie cząstkowych współczynników płodności (tzw. kohortowych) w grupach pięcioletnich od 15- 49 lat (odpowiednio: 15-19, 20-24, 25-29 ... aż do 45-49 lat).

W przypadku jednostek, w których ruch wędrownicowy w sposób istotny wpływa na stan populacji, większe prawdopodobieństwo zgodności wyników analiz z przyszłym stanem ludności daje prognoza pomigracyjna. Tego rodzaju prognoza oprócz ruchu naturalnego uwzględnia również przemieszczenia ludności. Na potrzeby niniejszej prognozy wykorzystano metodę składnikową (zwaną także metodą czynnikową) powszechnie wykorzystywaną w prognozowaniu demograficznym dla celów zarządzania jednostkami terytorialnymi różnego szczebla. Metoda ta ma charakter predykcyjny i pozwala przewidzieć w sposób najbardziej prawdopodobny liczbę zdarzeń i struktur demograficznych w przyszłości. Prognoza ma charakter studialny, ukazuje przyszłość nie tylko na podstawie obecnej sytuacji, ale także przy warunkach oczekiwanych (symulowanych), uwzględniających trendy w zakresie umieralności, dzietności i migracji.

Metoda składnikowa prognozowania demograficznego opiera się na dwóch komponentach:

- prognozie biologicznej i prognozie migracyjnej. Prognozę pomigracyjną dla gminy Wieliczka opracowano w oparciu o metodę składnikową (czynnikową). Metoda ta uwzględnia nie tylko czynnik biologiczny, ale także zdarzenia związane z przewidywanym ruchem wędrownicowym (napływem i odpływem ludności). W przypadku gmin charakteryzujących się dynamiką przyrostu terenów mieszkaniowych

(do których zaliczono także gminę Wieliczka), sporządzenie prognozy pomigracyjnej jest w pełni uzasadnione.

- Oszacowanie skali przyszłych migracji sprowadza się do ustalenia liczby kobiet i mężczyzn (w poszczególnych rocznikach wieku migrujących corocznie do gminy Wieliczka. W tym celu wykorzystano dane z lat 2007 – 2016 dotyczące zameldowań i wymeldowań w gminie.

Procesy demograficzne w gminie Wieliczka do 2030 roku będą charakteryzowały się następującymi zjawiskami:

- tendencją do wzrostu urodzeń;
 - wzrostem liczby zgonów;
 - niskim przyrostem naturalnym;
 - dodatnim saldem migracji
 - wzrostem przyrostu rzeczywistego ludności.
- Źródło danych wykorzystanych w opracowaniu:
- Urzędu Miasta i Gminy w Wieliczce,
 - Główny Urząd Statystyczny.

Prognoza rozwoju ludności

Prognoza biologiczna stanowi punkt wyjścia wszelkiego prognozowania. Prognoza biologiczna dla gminy Wieliczka, uwzględnia zdarzenia demograficzne składające się na ruch naturalny ludności tj. urodzenia i zgony. W zakresie liczby urodzeń zakłada zatem tendencje, które są pochodną liczby kobiet i ich dzietności (przyjęto dzietność na poziomie typowej dla ludności miejskiej dla miasta i dla ludności obszarów wiejskich). Na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto kształtowanie się dzietności kobiet w najbliższych 15 latach na poziomie 1,34. Ważną kwestią jest prognozowanie liczby urodzeń w najbliższych latach według przyjętych (stałych) współczynników płodności. Aby obliczenia urodzeń były jak najbardziej wiarygodne, w pierwszej kolejności obliczono liczbę kobiet na koniec roku (stan na 31.12.), oraz dokonano postarzenia biologicznego populacji kobiet według pojedynczych roczników wieku. W przypadku umieralności przyjęto wartości z tablic trwania życia publikowane przez GUS (2014). Jak już wspomniano, prognoza biologiczna zakłada realizację scenariusza rozwoju demograficznego gminy tylko w oparciu o składniki ruchu naturalnego (urodzenia i zgony). Ma ona więc charakter tylko poznawczy. Położenie gminy Wieliczka w granicach Aglomeracji Krakowskiej musi uwzględniać także trendy migracyjne, które w ostatnich latach były dla gminy bardzo korzystne. Wyniki prognozy biologicznej oraz z uwzględnieniem migracji wskazują na zwiększenie się liczby ludności w perspektywie najbliższych 15 lat, stały wzrost liczby ludności gminy przewiduje się do 2030 r. Wzrost liczby mieszkańców gminy będzie wynikał także z tytułu przyrostu naturalnego (nadwyżka zgonów nad urodzeniami). Wzrost ten będzie przede wszystkim wynikiem korzystnej struktury wieku populacji gminy, która przejawia się dość dużym udziałem kobiet w dolnym przedziale wieku prokreacyjnego (15 – 39 lat), co zapewni znaczną liczbę urodzeń w perspektywie najbliższych 15 lat. Kolejnym czynnikiem wzrostu liczby mieszkańców będzie starzenie się społeczeństwa gminy, a co się z tym wiąże wzrost wskaźnika zgonów. Wykonana analiza dla gminy Wieliczka potwierdza zatem ogólny trend demograficzny w Polsce związany ze starzeniem się mieszkańców populacji. W prognozie założono utrzymujące się dodatnie saldo migracji oraz dodatni przyrost naturalny. Wykonana prognoza demograficzna dla gminy Wieliczka, zakłada kontynuację scenariusza zdarzeń i procesów demograficznych.

W 2030 r. szacowana liczba mieszkańców gminy wyniesie 73.442 osoby, co daje wzrost o 15.964 osoby w stosunku do stanu z 31.12.2016 r.

Tabela nr 47 Prognozowana liczba ludności w sołectwach w gminie Wieliczka do roku 2030 na podstawie przewidywanego ruchu naturalnego ludności

Obszar	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Wieliczka	22442	22974	23454	23932,5	24384,8	24838	25283	25720	26155,1	26586,6	27012	27430,7	27844,9	28259,8	28675,2
Brzegi	599	613	626	639	651	663	675	687	698	710	721	732	743	754	765
Byszyce	832	852	870	887	904	921	937	954	970	986	1001	1017	1032	1048	1063
Chorągiewca	1019	1043	1065	1087	1107	1128	1148	1168	1188	1207	1227	1246	1264	1283	1302
Czarnochowice	1436	1470	1501	1531	1560	1589	1618	1646	1674	1701	1728	1755	1782	1808	1835
Dobranowice	751	769	785	801	816	831	846	861	875	890	904	918	932	946	960
Golkowice	2004	2051	2094	2137	2177	2218	2258	2297	2336	2374	2412	2449	2486	2524	2561
Gorzków	1110	1136	1160	1184	1206	1229	1251	1272	1294	1315	1336	1357	1377	1398	1418
Grabie	796	815	832	849	865	881	897	912	928	943	958	973	988	1002	1017
Grabówki	1143	1170	1195	1219	1242	1265	1288	1310	1332	1354	1376	1397	1418	1439	1460
Grajów	994	1018	1039	1060	1080	1100	1120	1139	1158	1178	1196	1215	1233	1252	1270
Jankówka	564	577	589	601	613	624	635	646	657	668	679	689	700	710	721
Janowice	1273	1303	1330	1358	1383	1409	1434	1459	1484	1508	1532	1556	1579	1603	1627
Kokotów	1559	1596	1629	1663	1694	1725	1756	1787	1817	1847	1876	1906	1934	1963	1992
Koźmice Małe	775	793	810	826	842	858	873	888	903	918	933	947	962	976	990
Koźmice Wielkie	2714	2778	2836	2894	2949	3004	3058	3110	3163	3215	3267	3317	3367	3418	3468
Lednica Górna	1508	1544	1576	1608	1639	1669	1699	1728	1758	1786	1815	1843	1871	1899	1927
Mała Wieś	1087	1113	1136	1159	1181	1203	1225	1246	1267	1288	1308	1329	1349	1369	1389
Mietniów	1101	1127	1151	1174	1196	1219	1240	1262	1283	1304	1325	1346	1366	1386	1407
Pawlikowice	1509	1545	1577	1609	1640	1670	1700	1729	1759	1788	1816	1844	1872	1900	1928
Podstolice	1170	1198	1223	1248	1271	1295	1318	1341	1364	1386	1408	1430	1452	1473	1495
Raciborsko	1286	1316	1344	1371	1397	1423	1449	1474	1499	1523	1548	1572	1596	1619	1643
Roźnowa	579	593	605	617	629	641	652	664	675	686	697	708	718	729	740
Siercza	1530	1566	1599	1632	1662	1693	1724	1754	1783	1813	1842	1870	1898	1927	1955
Strumiany	729	746	762	777	792	807	821	835	850	864	877	891	905	918	931
Sułków	1143	1170	1195	1219	1242	1265	1288	1310	1332	1354	1376	1397	1418	1439	1460
Sygneczów	844	864	882	900	917	934	951	967	984	1000	1016	1032	1047	1063	1078
Śledziejowice	1761	1803	1840	1878	1913	1949	1984	2018	2052	2086	2120	2152	2185	2218	2250
Węgrzce Wielkie	2215	2267	2315	2362	2407	2452	2495	2539	2581	2624	2666	2707	2748	2789	2830
Zabawa	1005	1029	1050	1072	1092	1112	1132	1152	1171	1191	1210	1228	1247	1266	1284
Razem:	57478	58840	60070	61295	62454	63616	64754	65875	66988	68093	69183	70255	71316	72378	73442

źródło: opracowanie własne

7.8. MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA PRZEZ GMINĘ WYKONANIA SIECI KOMUNIKACYJNEJ I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, A TAKŻE INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ, SŁUŻĄCYCH REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH GMINY

7.8.1. WPROWADZENIE

Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy związane są ze stanem budżetu gminy w szczególności poziomem jej dochodów i zdolności do samofinansowania się.

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym Gmina Wieliczka prowadzi gospodarkę finansową na podstawie uchwalonego corocznie budżetu gminy. Jest on rocznym programem finansowym obejmującym dochody i wydatki oraz wskazującym pokrycia niedoboru lub rozdysponowania nadwyżki. Wydatki budżetowe są ściśle powiązane z wysokością osiągniętych dochodów oraz realizowanym zakresem zadań.

Samorząd gminny musi realizować zadania publiczne mające na celu zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty. Zadaniem tymi są m.in. zadania związane z zaopatrzeniem w infrastrukturę techniczną: energię elektryczną, ciepłą, kanalizacyjną, wodociągową oraz z usuwaniem oraz oczyszczaniem ścieków komunalnych.

7.8.1.1. CZYNNIKI MAKROEKONOMICZNE MAJĄCE WPŁYW NA GOSPODARKĘ BUDŻETOWĄ I FINANSE GMINY

INFORMACJE OGÓLNE

Dochody i wydatki jednostek samorządu terytorialnego zależą od wielu czynników, które można podzielić na dwie zasadnicze kategorie:

- czynniki wewnętrzne (endogeniczne), na które jednostka ma wpływ,
- czynniki zewnętrzne (egzogeniczne), na które jednostka nie ma wpływu.

Do czynników wewnętrznych należy przede wszystkim polityka finansowa jednostki.

Jako główne czynniki zewnętrzne można wymienić: zmiany uregulowań prawnych, stan koniunktury gospodarczej w kraju, czy też zmiany wartości relacji łącznej kwoty państwowego długu publicznego powiększonego o kwotę przewidywanych wypłat z tytułu poręczeń i gwarancji, udzielonych przez podmioty sektora finansów publicznych, do produktu krajowego brutto.

W obrębie regulacji prawnych należy wymienić takie dokumenty, jak:

- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (w szczególności limity zadłużenia oraz wydatków na obsługę długu),
- Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego,
- Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych oraz inne ustawy podatkowe,
- Ustawa z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty,
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej,
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku – Prawo ochrony środowiska,
- Inne ustawy podatkowe oraz Rozporządzenia Ministra Finansów.

Inne zewnętrzne czynniki mogące wpłynąć na sytuację finansową i gospodarczą jednostki samorządu terytorialnego to lokalne potrzeby społeczne i uwarunkowania gospodarcze

regionu.

Do czynników wewnętrznych, determinujących stabilność budżetu Gminy należy zaliczyć:

- uwarunkowania zależne od sytuacji mieszkańców,
- uwarunkowania zależne od sytuacji działających przedsiębiorstw,
- uwarunkowania zależne od posiadanego majątku komunalnego.

Uzależnianie dochodów Gminy od jednego, nie zawsze stabilnego źródła jest wielce ryzykowne. Znacznie korzystniejsze dla finansów komunalnych jest rozproszenie dochodów tj. posiadanie kilku niezależnych źródeł finansowania.

Sytuację finansową Gminy na skutek czynników wewnętrznych mogą destabilizować również rezultaty postępowań sądowych prowadzonych np.: w sprawach roszczeń o należny Gminy, podatek lub opłatę lokalną, a także w przypadku nienależnego pobrania podatku lub opłaty przez Gminę.

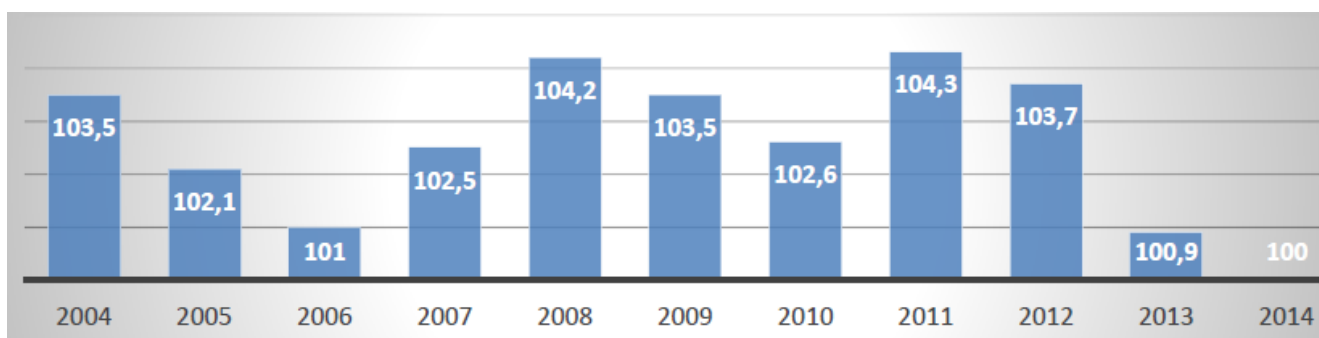
INFLACJA

Z analizy głównych źródeł dochodów i wydatków wynika, iż w dużej mierze wielkości te zmieniają się pod wpływem inflacji.

Za walkę z inflacją w Polsce odpowiada Narodowy Bank Polski, zaś przepisy ustawy o NBP wprost wskazują, że „podstawowym celem działalności Narodowego Banku Polskiego jest utrzymanie stabilnego poziomu cen, przy jednoczesnym wspieraniu polityki gospodarczej Rządu, o ile nie ogranicza to podstawowego celu NBP”. Proces dezinflacji zapoczątkowany w gospodarce polskiej w 1991 roku i kontynuowany, dzięki prowadzonej polityce fiskalnej i monetarnej, przez kolejne lata doprowadził do ograniczenia dynamiki cen z poziomu 3,5% w 2004 r. do 0,0% w 2014 r.

Na wykresie nr 1 zamieszczono dane obrazujące zmiany wskaźnika cen i usług konsumpcyjnych w latach 2004 - 2014.

Schemat nr 31 Średnioroczny wskaźnik wzrostu cen i usług w latach 2004-2014

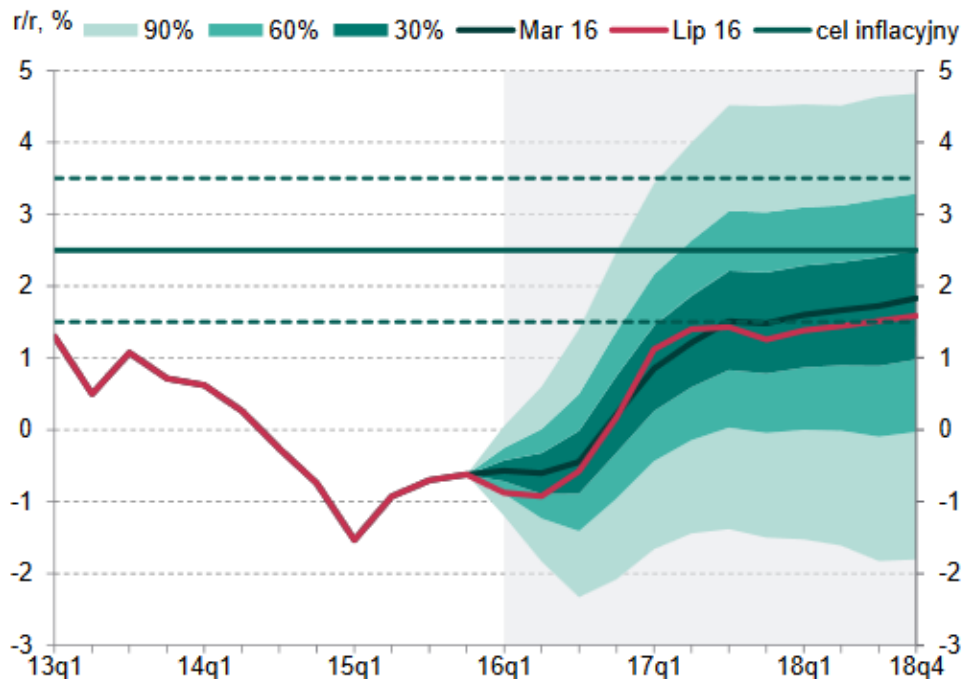
Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Zgodnie z opracowaną przez Radę Polityki Pieniężnej Strategią Polityki Pieniężnej po 2003 roku, celem NBP jest ustabilizowanie inflacji na poziomie 2,5 proc. z dopuszczalnym przedziałem wahań ± 1 punkt procentowy. Jest to w ocenie RPP optymalny poziom inflacji dla rozwoju gospodarczego i społecznego Polski.

W lipcu 2014 r., po raz pierwszy w warunkach gospodarki wolnorynkowej, Główny Urząd Statystyczny odnotował deflację.

Poniżej, na wykresie 2 przedstawiono bieżącą projekcję inflacji, która została opublikowana w dniu 11 lipca 2016 roku przez Narodowy Bank Polski.

Schemat nr 32 Bieżąca projekcja oraz wykres wachlarzowy inflacji – 11.07.2016 r.

Źródło: Narodowy Bank Polski, Raport o inflacji, lipiec 2016

**Objaśnienie do wykresu:*

Każdy punkt na wykresie odpowiada indywidualnej prognozie określonej przez eksperta.

Oś pozioma - przedstawia wartość podanej przez eksperta prognozy inflacji

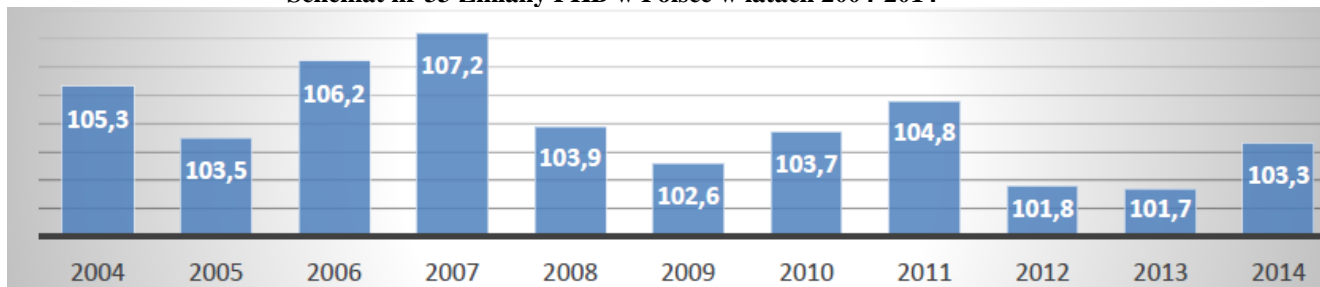
Oś pionowa – przedstawia niepewność, której miarę stanowi szerokość podanego przez eksperta zakresu możliwych wartości.

Według aktualnych danych NBP w 2016 r. wskaźnik inflacji kształtuje się pomiędzy -0,6 proc., a 0,3% ale w kolejnych latach dynamika cen będzie dodatnia. W dwóch kolejnych latach spodziewana jest dodatnia i rosnąca, dynamika cen, choć inflacja z dużym prawdopodobieństwem pozostanie poniżej celu NBP (tj. 2,5%) – prawdopodobieństwo to wynosi 86% dla 2017 r. i 72% dla 2018 r.

PRODUKT KRAJOWY BRUTTO

Analiza kształtowania się dochodów pochodzących z podatków dochodowych od osób fizycznych i prawnych stanowiących dochód budżetu państwa wykazała, że jednym z czynników mogących mieć wpływ na dochody z tego tytułu jest wzrost Produktu Krajowego Brutto. Odniesienie dochodów i wydatków do Produktu Krajowego Brutto pozwala spojrzeć na dany samorząd w szerszym ujęciu. Na wykresie nr 3 zamieszczone zostały informacje na temat dynamiki zmian Produktu Krajowego Brutto w Polsce w latach 2004 – 2014.

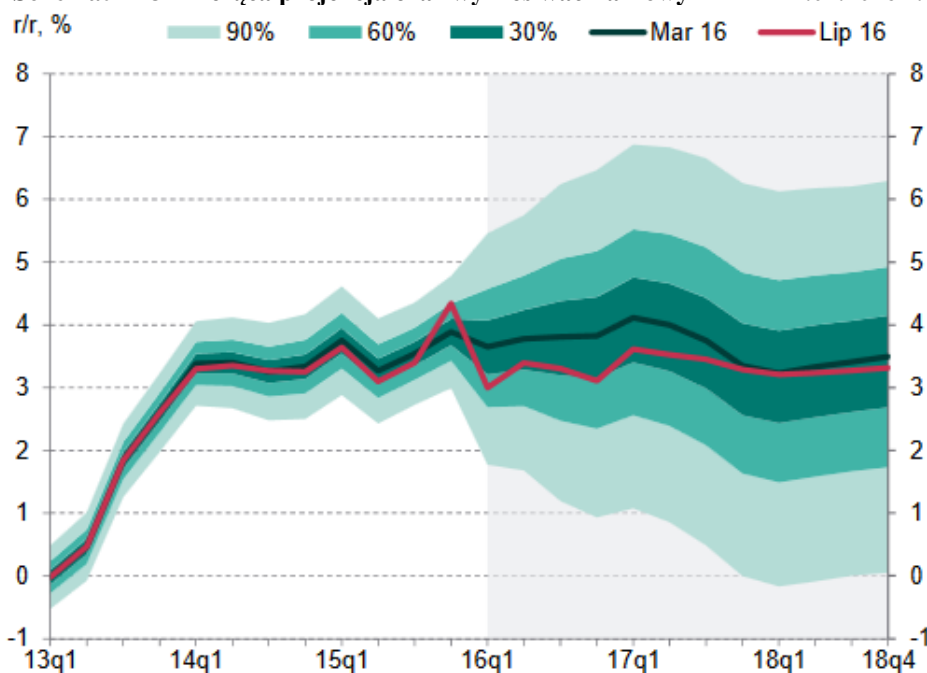
Schemat nr 33 Zmiany PKB w Polsce w latach 2004-2014

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Na poniższym wykresie przedstawiono w formie graficznej bieżącą projekcję PKB, która została opublikowana w dniu 11 lipca 2016 roku przez Narodowy Bank Polski.

Schemat nr 34 Bieżąca projekcja oraz wykres wachlarzowy PKB – 11.07.2016 r.

Źródło: Narodowy Bank Polski, Raport o inflacji, lipiec 2016

**Objaśnienie do wykresu:*

Każdy punkt na wykresie odpowiada indywidualnej prognozie określonej przez eksperta.

Oś pozioma - przedstawia wartość podanej przez eksperta prognozy PKB

Oś pionowa - przedstawia niepewność, której miarę stanowi szerokość podanego przez eksperta zakresu możliwych wartości.

Według prognozy centralne dynamiki PKB wskazują na stabilne tempo krajowego wzrostu gospodarczego w najbliższych latach. Po wyraźnym obniżeniu dynamiki PKB w Polsce w I kw. br., w kolejnych kwartałach nastąpi stopniowe przyspieszenie wzrostu, do czego przyczyni się zwiększenie wydatków gospodarstw domowych. Skalę ożywienia będzie natomiast ograniczać wolno rosnący popyt w gospodarce europejskiej.

Powyższe wskaźniki wzrostu cen i usług, a także Produktu Krajowego Brutto oparte zostały na opracowaniu NBP pt. „Projekcja inflacji Narodowego Banku Polskiego na podstawie modelu NECMOD” (powyższe wykresy) oraz studium pt. „Wytyczne dotyczące założeń makroekonomicznych”.

7.8.1.2. RYZYKA FUNKCJONOWANIA JST

Problematykę ryzyka działalności jednostek samorządu terytorialnego można zaliczyć do ważnych i zarazem skomplikowanych problemów współczesnego samorządu.

Zagrożenia te mogą znacznie utrudnić osiągnięcie przed jednostką wyznaczonych zadań i celów. Można wśród nich wymienić:

1) RYZYKO ISTOTNEJ ZMIANY POLITYCZNEJ W ORGANACH JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Radni – członkowie podstawowego organu stanowiącego Gminy – wybierani są w wyborach powszechnych, dlatego też na decyzje ekonomiczne oraz finansowe podejmowane przez jednostkę mogą wpływać czynniki zarówno polityczne, jak i społeczne.

2) RYZYKO INSTYTUCJONALNE

Związane jest z możliwością wprowadzenia zmian regulacji prawnych i podatkowych mających bezpośredni wpływ na kształtowanie się poziomu dochodów jednostek samorządu terytorialnego.

3) RYZYKO POGORSZENIA SYTUACJI SAMORZĄDÓW NA SKUTEK ZWIĘKSZENIA ICH ZADAŃ

Realizacja nowych zadań wiąże się ze zwiększonymi nakładami środków finansowych na bieżące funkcjonowanie. W ślad za nowymi zadaniami powinny być przekazywane środki na ich finansowanie. Jak pokazuje praktyka bardzo często wydatki na przekazywane zadania są niedoszacowane przez państwo.

4) RYZYKO NIESTABILNOŚCI GOSPODARCZEJ I POLITYCZNEJ

Wiąże się z pogorszeniem ogólnej sytuacji gospodarczej kraju lub regionu, wzrostem inflacji oraz bezrobocia. W rezultacie zjawiska te wpływają na dochody czerpane z podatków i opłat.

5) RYZYKO BRAKU ZAKŁADANYCH ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Występuje w przypadku finansowania długookresowych inwestycji środkami obcymi np. z funduszy pomocowych.

6) RYZYKO PRZESZACOWANIA DOCHODÓW BUDŻETU

Przygotowywanie budżetu od strony dochodów może opierać się na zbyt optymistycznych założeniach. W rezultacie niższe wpływy przy ustalonych wyższych wydatkach skutkują powstaniem lub zwiększeniem deficytu budżetowego, co może doprowadzić do zaburzeń płynności finansowej.

7) RYZYKO NADZWYCZAJNEGO ZWIĘKSZENIA WYDATKÓW BUDŻETU

Jednostki tworzą rezerwy na nieprzewidziane w budżecie wydatki. Może się okazać, że wystąpi nieplanowany wzrost wydatków przekraczający poziom utworzonej rezerwy (np. związanych z klęską żywiołową). Wówczas pokrycie tych wydatków może nastąpić poprzez zmniejszenie innych wydatków lub też zwiększenie zadłużenia.

8) RYZYKO KURSOWE

Występuje w przypadku jednostek, które zaciągnęły zobowiązania indeksowane dla walut obcych.

9) RYZYKO ZMIANY STAWEK PODATKÓW POŚREDNICH

Jednostki samorządu terytorialnego mogą ponosić ryzyko zwiększenia stawek podatków pośrednich, w tym stawek podatku od towarów i usług.

Na gruncie obowiązującego stanu prawnego jednostki samorządu terytorialnego mają ograniczone prawo do pomniejszenia podatku należnego o podatek naliczony. Powoduje to, iż ponoszą one ekonomiczny ciężar podatku od towarów i usług.

10) RYZYKO STÓP PROCENTOWYCH

Obligacje, kredyty i część pożyczek oprocentowane są według zmiennych stawek WIBOR, które zmieniają się zarówno w ciągu roku, jak i w poszczególnych latach.

Na ustalenie wielkości stawek WIBOR pośredni wpływ ma poziom inflacji, dlatego też samorząd powinien wziąć pod uwagę ryzyko związane ze zmianami inflacyjnymi. Zmniejszenie poziomu inflacji powodować może zmniejszenie poziomu WIBOR-u, i tym samym będzie wywierać wpływ na poziom obsługi zadłużenia. To samo ryzyko dotyczy zobowiązań zaciągniętych w zagranicznych bankach, z oprocentowaniem opartym o EURIBOR lub LIBOR.

11) RYZYKO ZMIAN LEGISLACYJNYCH

Jest to ryzyko związane z możliwym występowaniem zmian prawnych dotyczących samorządów terytorialnych. Jako przykład należy tutaj wymienić Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28.12.2011 roku w sprawie szczegółowego sposobu klasyfikacji tytułów dłużnych zaliczanych do państwowego długu publicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 298, poz. 1767). W wyniku tego rozporządzenia klasyfikacja ta uległa poszerzeniu, co dla wielu samorządów oznaczało konieczność zakwalifikowania do długu wielu tytułów dotychczas jako dług nieuznawanych.

12) RYZYKO ZMIANY KONIUNKTURY

Ryzyko dotyczące jednostek, których dochody są w znacznym stopniu uzależnione od koniunktury, np. turystycznej, której wahania mogą powodować destabilizację dochodów.

Oprócz wyżej wymienionych ryzyk jednostka może borykać się z innymi, trudnymi do przewidzenia i określenia zagrożeniami, które są związane z jej specyfiką np. w przypadku gmin typowo turystycznych lub typowo przemysłowych etc.

Jednostka posiadając wiedzę na temat danego samorządu powinna w odpowiedni sposób oraz w możliwie największym stopniu podjąć działania mające na celu rozproszenie występujących ryzyk np. ryzyko pogorszenia sytuacji samorządów na skutek zwiększenia ich zadań. Władze Gminy powinny zatem zwracać uwagę na realizację nowych zadań, które wiążą się ze zwiększonymi nakładami środków finansowych na bieżące funkcjonowanie. W ślad za nowymi zadaniami powinny być przekazywane środki na ich finansowanie.

7.8.2. ZESTAWIENIE DOCHODÓW GMINY W LATACH 2011 - 2015

Niniejszy punkt stanowi przedstawienie danych historycznych oraz ich analizę. Proces analizy dochodów jest niewątpliwie procesem wielowątkowym i złożonym. Podejmowanie działań zmierzających do ustalenia dochodów jest nieodzownym elementem corocznego tworzenia budżetu jednostki samorządu terytorialnego. Poniższe tabele i wykresy przedstawiają kształtowanie się wykonanych dochodów Miasta i Gminy Wieliczka w latach 2011-2015.

Tabela nr 48 Dochody Gminy w latach 2011-2015 (dane w PLN)

Dochody	2011	2012	2013	2014	2015
Wpływy z podatków	32102993	32127906	32570090	31305049	31446144
Podatek rolny	157118	305917	316641	251875	233200
Podatek leśny	67132	85501	85602	79076	85776
Podatek od nieruchomości	30006418	29634226	30212453	28954667	28756325
Podatek od środków transportowych	864986	889510	253052	842740	856647
Podatek od spadków i darowizn	174638	208613	884092	295332	205108
Podatek od czynności cywilnoprawnych	816217	986519	793620	855884	1287424
Wpływy z karty podatkowej	16483	17621	24631	25475	21665
Wpływy z opłat	1081240	973182	914984	1053012	835812
Oplata skarbową	91247	76502	77907	83522	81007
Oplaty eksploatacyjne	221055	101670	141570	150070	82307
Oplaty za zezwolenia na sprzedaż alkoholu	570192	576751	592790	596513	583486
oplaty za koncesje i licencje	213	50	3578	11489	13
Inne opłaty	198535	218209	99138,18	211418	88999
Udział w podatkach budżetu państwa	23075295	24256380	25761410	27467730	30848074
Pod. dochodowy od osób fizycznych	22046656	22661034	23710371	25866791	27595859
Pod. dochodowy od osób prawnych	1028639	1595346	2051039	1600939	3252215
Dochody z majątku	7124635	7626043	11468691	6275084	4414102
Wpływy z przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności	23793	55385	75448	265188	40455
dotacje i środki przeznaczone na inwestycje	4726425	6089892	6975854,12	2818571	1546909
Wpływy ze sprzedaży składników majątkowych	2374417	1480766	4417388,93	3191326	2826738
Odsetki	114331	157302	152526	106151	172213
Od nieterminowych wpłat z tytułu podatków i opłat	67735	114620	84741	106109	76277
Pozostałe odsetki	46596	42682	67784,6	42	95937
Pozostałe dochody	5704390	132265	6230145	7035602	5936235
Grzywny, mandaty i kary pieniężne	3000	1200	3000	1591	9
Wpływy z usług	314211	122449	316450	110408	142476
Inne dochody	5387179	8616,11	5910695	6923603	5793749
Subwencje z budżetu państwa	17029620	18718462	19247550	19616036	21265707
Subwencja podstawowa	0	0	0	0	0
Subwencja oświatowa	16611294	18277495	18601556	19034226	20568135
Subwencja wyrównawcza	418326	440967	645994	581810	697572
Dotacje celowe z budżetu państwa	7992683	6689134	8614355	10077412	10848253
Zadania bieżące zlecone i powierzone	7615013	6566424	6049908	6613574	6975715
Zadania bieżące własne	377670	122710	2564447	3463838	3872539
Środki na inwestycje	18855	21951	20959	29255	39958
z budżetu państwa	18855	21951	20959	29255	39958
DOCHODY RAZEM	94244042	90702625	104980710	102965332	105806499

Źródło: Opracowanie własne

Kolejna tabela przedstawia analizę dochodów Gminy w latach 2011-2015. Analiza została przeprowadzona na poziomie szczegółowości obejmującym paragrafy. Wartości dochodów dla poszczególnych paragrafów zostały zestawione w kolejności chronologicznej dla lat. Następnie została policzona ich średnia arytmetyczna w całym badanym okresie. Dla tak wyznaczonych średnich, analizę przeprowadzono według zasady Pareto, która mówi, że za ok. 80% wszystkich skutków odpowiada 20% przyczyn. Istota metody opiera się na pracy włoskiego ekonomisty żyjącego na przełomie XIX i XX wieku Vilfredo Pareto, który w 1897 roku zbadał zamożność włoskiego społeczeństwa. Zaobserwował, że 20% rodzin we Włoszech posiada aż 80% bogactwa tego kraju. Stwierdzając występowanie tego nierównomiernego rozkładu również w innych sytuacjach, Pareto sformułował zasadę znaną obecnie jako reguła 80/20. Mówi ona, że występowanie osiemdziesięciu procent typów zdarzeń można zaobserwować w niewielkim, zaledwie dwudziestoprocentowym fragmencie możliwych okoliczności. Jednak powyższa zasada nie zawsze działa z idealną precyzją, jeżeli chodzi o proporcje, natomiast ogólnym jej podsumowaniem jest fakt, iż mała część ze

wszystkich przyczyn odpowiada za większą część rezultatu. Prowadzi to do wniosku, że niższymi nakładami środków i mniejszym wysiłkiem, skierowanymi na determinujący obszar, można osiągnąć równie znaczące efekty. Zasada Pareto najczęściej wykorzystywana jest do analizy budżetów.

Analizując poniższą tabelę można stwierdzić, że już pierwsze trzy pozycje dochodów odpowiadają za około 73% ogólnej ich wartości. Podstawowym dochodem Gminy jest podatek od nieruchomości oraz udział w podatku dochodowym od osób fizycznych.

Tabela nr 49 Analiza dochodów Gminy w latach 2011-2015 (dane w PLN)

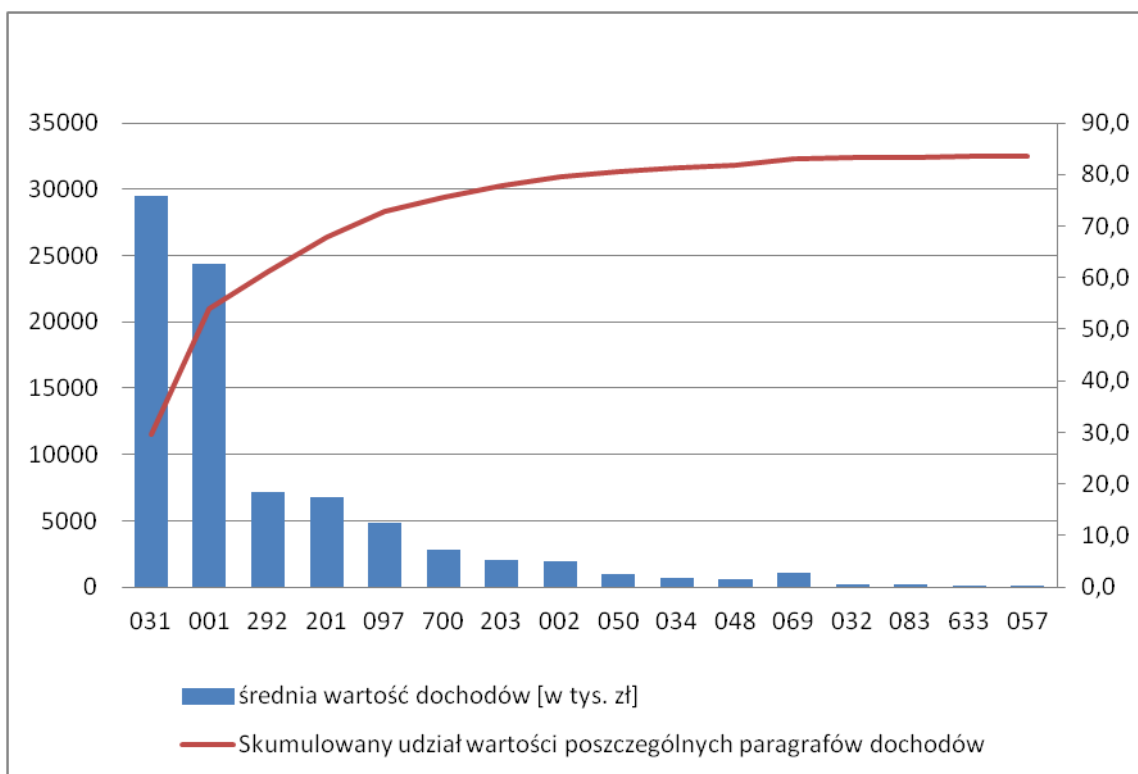
Lp.	Par	Dochody	średnia wartość dochodów	Skumulowany udział wartości poszczególnych paragrafów dochodów	% całości dochodów	2011	2012	2013	2014	2015
1	031	Podatek od nieruchomości	29512818	29,6	29,590	30006418	29634226	30212453	28954667	28756325
2	001	Pod. dochodowy od osób fizycznych	24376142	54,0	24,440	22046656	22661034	23710371	25866791	27595859
3	292	Subwencje z budżetu państwa	19175475	73,3	19,225	17029620	18718462	19247550	19616036	21265707
5	097	Wpływy z różnych dochodów	4804768	84,9	4,817	5387179	8616	5910695	6923603	5793749
6	700	Wpływy ze sprzedaży składników majątkowych	2858127	87,7	2,866	2374417	1480766	4417389	3191326	2826738
7	203	Dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na realizację własnych zadań bieżących gmin (związków gmin)	2080241	89,8	2,086	377670	122710	2564447	3463838	3872539
8	002	Pod. dochodowy od osób prawnych	1905636	91,7	1,911	1028639	1595346	2051039	1600939	3252215
9	050	Podatek od czynności cywilnoprawnych	947933	92,7	0,950	816217	986519	793620	855884	1287424
10	034	Podatek od środków transportowych	741387	93,4	0,743	864986	889510	253052	842740	856647
11	048	Wpływy z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	583947	94,0	0,585	570192	576751	592790	596513	583486
12	069	Wpływy z różnych opłat	1037278	95,0	1,040	908510	891284	1300044	973349	1113206
13	032	Podatek rolny	252950	95,3	0,254	157118	305917	316641	251875	233200
14	083	Wpływy z usług	201199	95,5	0,202	314211	122449	316450	110408	142476
15	633	Dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na realizację inwestycji i zakupów inwestycyjnych własnych gmin (związków gmin)	26196	95,5	0,026	18855	21951	20959	29255	39958
16	057	Grzywny, mandaty i kary pieniężne	1760	95,5	0,002	3000	1200	3000	1591	9

Źródło: Opracowanie własne

Ww. dane przedstawiono graficznie na poniższym wykresie. Wykres ma postać tzw. diagramu Pareto, umożliwiającego łatwą hierarchizację i graficzne odwzorowanie źródeł stanowiących dochód budżetu Gminy.

Wykres prezentuje dominację wpływów przede wszystkim z podatku od nieruchomości (około 30%), a także podatku dochodowego od osób fizycznych (około 24%). Łącznie ww. dwa źródła stanowią około 54% dochodów. Razem z subwencjami z budżetu Państwa, jest to już około 73% dochodów. Należy podkreślić, iż wśród najważniejszych dla Gminy kategorii dochodów ten najwyższy udział mają te, na które Gmina ma bezpośredni lub pośredni wpływ tj. podatek od nieruchomości oraz podatek dochodowy od osób fizycznych.

Schemat nr 35 Analiza dochodów Gminy w latach 2011-2015

Źródło: Opracowanie własne

Podstawowe źródła dochodów Gminy, które zostały przedstawione w tabeli nr 1, można skumulować w większe grupy. W kolejnych tabelach zostały przedstawione dochody z uwzględnieniem tych grup, a mianowicie dochodów bieżących i majątkowych. W tabeli nr 33 w ujęciu wartościowym w złotych, natomiast w tabeli nr 34 - w ujęciu procentowym, jako struktura dochodów, a także jako dynamika zmian w analizowanych latach.

Tabela nr 50 Zestawienie dochodów Gminy w latach 2011-2015 (dane w PLN)

	2011	2012	2013	2014	2015
Dochody bieżące	87119407	90359829	93512020	96660992	101392396
subwencje i doatacje	25022303	27067596	27861905	29693448	32113960
Subwencje ogółem	17029620	18718462	19247550	19616036	21265707
Dotacje i śr. pozabudżetowe na zadania bieżące	7992683	8349134	8614355	10077412	10848253
dochody własne	62097103	63292233	65650114	66967544	69278436
Wpływy z podatków i opłat	56319960	57473349	59447624	59933533	63300185
Pozostałe dochody	5777143	5818884	6202490	7034011	5978251
Dochody majątkowe	7124635	7626043	11468691	6275084	4414102
Wpływy z przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności	23793	55385	75448	265188	40455
dotacje i środki przeznaczone na inwestycje	4726425	6089892	6975854,12	2818571	1546909
Wpływy ze sprzedaży składników majątkowych	2374417	1480766	4417388,93	3191326	2826738
DOCHODY RAZEM:	94244041	97985871	104980711	102936077	105806498

Źródło: Opracowanie własne

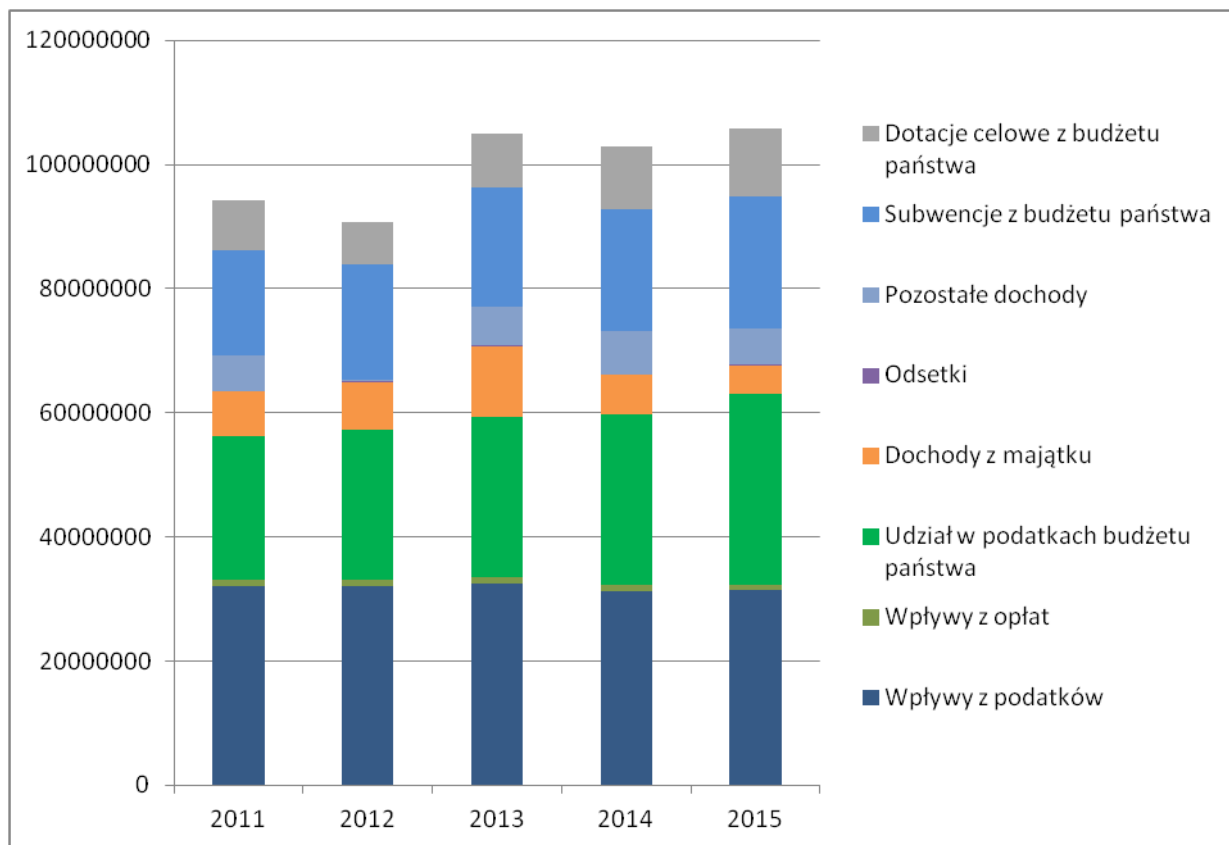
Tabela nr 51 Struktura dochodów Gminy w latach 2011-2015 [dane w %]

	2011	2012	2013	2014	2015
Dochody bieżące	92,4	92,2	89,1	93,9	95,8
subwencje i dotacje	26,6	27,6	26,5	28,8	30,4
dochody własne	65,9	64,6	62,5	65,1	65,5
Dochody majątkowe	7,56	7,78	10,92	6,10	4,17
DOCHODY RAZEM:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Źródło: Opracowanie własne

Powyższa tabela w sposób najpełniejszy obrazuje relację dwóch grup dochodów bieżących: dochodów własnych oraz subwencji i dotacji. Należy zauważyć stale przeważającą grupę dochodów własnych, czyli takich, na które Gmina ma co najmniej pośredni wpływ, co świadczy o dużej finansowej samodzielności Gminy. Pozytywnym zjawiskiem jest również zwiększająca się przewaga grup dochodów własnych.

Schemat nr 36 Dochody Gminy w latach 2011-2015

Źródło: Opracowanie własne

Dochody Gminy na przestrzeni ostatnich pięciu lat kształtują się w sposób dość regularny. W latach 2011-2015 obserwowano wzrost dochodów ogółem z dynamiką rzędu 12% w stosunku do roku 2011. Rosły dochody bieżące, z kolei obniżał się udział dochodów majątkowych w dochodach ogółem. W strukturze dochodów Gminy obserwujemy dwie dominujące grupy. Pierwszą stanowią dochody bieżące własne, z przeciętnym udziałem wynoszącym 65%. Drugą grupą są subwencje i dotacje bieżące, które w badanym okresie

stanowiły średnio 30% wszystkich dochodów. Łącznie obie te grupy tworzą w całości dochody bieżące Gminy, które razem stanowiły w latach 2011-2015 średnio 92,7% dochodów ogółem. Pozostałe 7,3% stanowiły dochody majątkowe (przekształcenie oraz sprzedaż majątku, a także dotacje na inwestycje). Warto tutaj zwrócić uwagę na bardzo niewielki udział tej grupy w całości dochodów.

WNIOSKI:

Stwierdza się stały wzrost dochodów bieżących Gminy zasadniczo od 2014 roku, a ponadto w budżecie Gminy dominuje udział środków własnych, co jest bardzo pozytywnym zjawiskiem. W tak korzystnej sytuacji należy brać pod uwagę ryzyko przeszacowania dochodów budżetu, co oznacza, że przygotowywanie budżetu od strony dochodów nie może opierać się na zbyt optymistycznych założeniach. W rezultacie niższe wpływy przy ustalonych wyższych wydatkach skutkują powstaniem lub zwiększeniem deficytu budżetowego, co może doprowadzić do zaburzeń płynności finansowej.

7.8.3. ZESTAWIENIE WYDATKÓW GMINY W LATACH 2011 - 2015

Analogicznie jak dochody, przeanalizowano wydatki Gminy w okresie 2011-2015. Jednak ze względu na bardzo dużą różnorodność paragrafów klasyfikacji wydatków, rozpatrywano je na poziomie szczegółowości obejmującym działy. Wyliczenia umożliwiające analizę wydatków, według stosowanej już zasady Pareto, prezentuje Tabela nr 35 oraz Wykres nr 22.

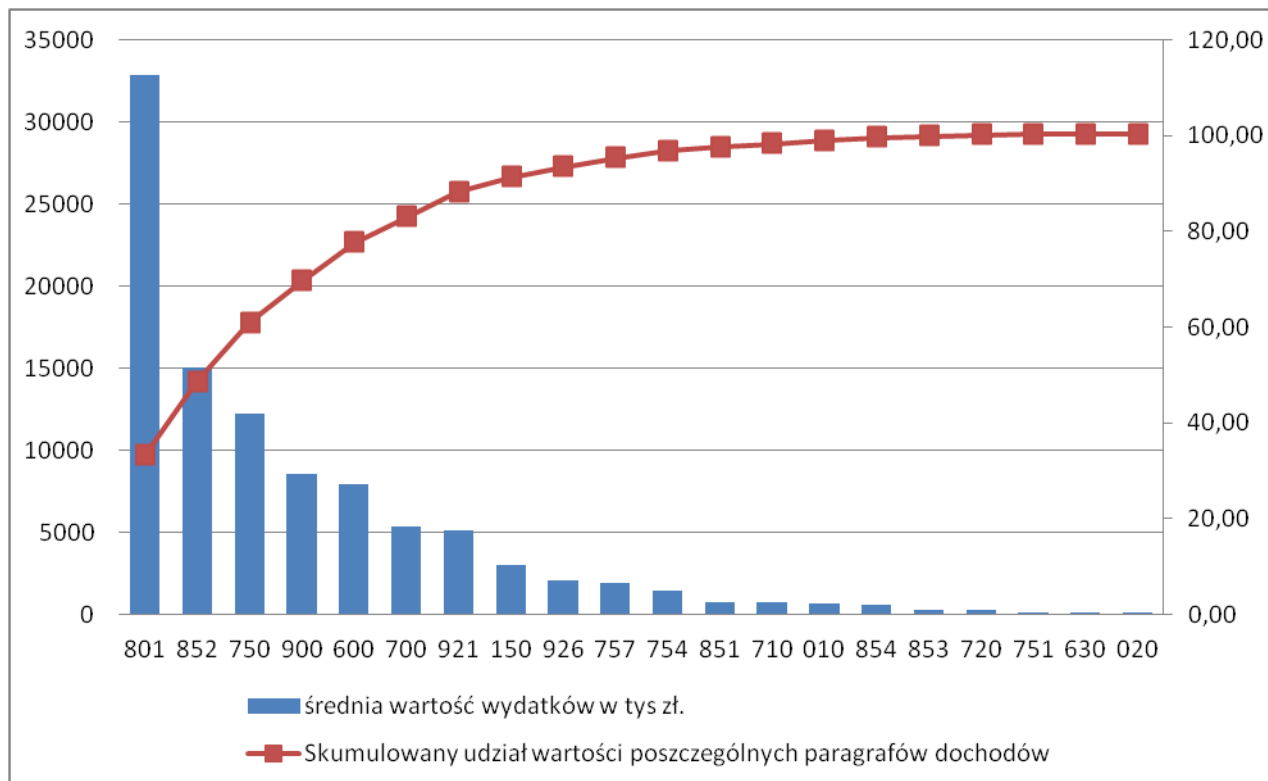
Tabela nr 52 Analiza wydatków Gminy w latach 2011-2015

Par.	Dział klasyfikacji budżetowej	średnia wartość wydatków	Skumulowany udział wartości poszczególnych paragrafów dochodów	% całości wydatków	2011	2012	2013	2014	2015
801	Oświata i wychowanie	32865400	33,29	33,29	31600000	32600000	32600000	33300000	34227000
852	Pomoc społeczna	15003519	48,49	15,20	14400000	14400000	14900000	15300000	16017595
750	Administracja publiczna	12251599	60,90	12,41	12200000	12800000	11900000	12200000	12157996
900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	8579114	69,60	8,69	7000000	9400000	10400000	7800000	8295568
600	Transport i łączność	7954636	77,65	8,06	7100000	8400000	7500000	8600000	8173178
700	Gospodarka mieszkaniowa	5317583	83,04	5,39	12200000	2200000	3200000	4700000	4287916
921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	5113465	88,22	5,18	5200000	5000000	4800000	5600000	4967326
150	Przetwórstwo przemysłowe	3024670	91,29	3,06	173800	3500000	8600000	1800000	1049548
926	Kultura fizyczna i sport	2082367	93,40	2,11	2400000	1800000	1900000	2200000	2111837
757	Obsługa długu publicznego	1908841	95,33	1,93	2200000	2900000	2000000	1400000	1044203
754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1460304	96,81	1,48	1100000	1300000	953600	986000	2961919
851	Ochrona zdrowia	768180	97,59	0,78	675200	815600	697600	827300	825200
710	Działalność usługowa	701644	98,30	0,71	1100000	565200	457200	708800	677020
010	Rolnictwo i łowiectwo	678071	98,98	0,69	58900	1200000	685600	1400000	45857
854	Edukacyjna opieka wychowawcza	610184	99,60	0,62	618600	583800	629900	580900	637718
853	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	289278	99,90	0,29	379000	419400	244800	234300	168889
720	Informatyka	266939	100	0,27	195200	38000	607500	275300	218695
751	Urzędy naczelnych organów władzy państwowej	118689	100	0,12	66600	7000	8800	254100	256943
630	Turystyka	22349	100	0,02	64000	14500	6300	8900	18045
020	Leśnictwo	13894	100	0,01	10600	14900	13000	9000	21968
Razem:					98405500	97884000	101468700	97637300	98164421

Źródło: Opracowanie własne

Z danych przedstawionych powyżej wynika, iż w Mieście i Gminie Wieliczka szczególnie jeden dział determinuje poziom wydatków. Jest nim *Oświata i wychowanie*, która pochłania ponad 34% wydatków. Drugim pod względem wielkości wydatków jest dział *Pomoc społeczna*, który pochłania około 15%. Znaczącym pod względem wielkości jest także dział *Administracja publiczna*, stanowiący około 13% wydatków ogółem. Tak wysoki poziom wydatków w tych działach jest jednak typowy dla samorządów gminnych, ponieważ wynika z ustawowo powierzanych im zadań. Łącznie ww. trzy pierwsze działy to około 61% całego budżetu Gminy. Natomiast kolejne pozycje stanowią udział rzędu od około 9% i mniej. Omawianą sytuację prezentuje poniższy wykres.

Schemat nr 37 Analiza wydatków Gminy w latach 2011-2015

Źródło: Opracowanie własne

Analizując dane przedstawione w tabeli nr 5 zwrócono uwagę na gwałtowny wzrost w badanym okresie (w szczególności w latach 2011-2013 – 8,2%) wydatków Działu 150 - Przetwórstwo przemysłowe. Wzrost ten związany był z budową infrastruktury dla powstającej Strefy Aktywności Gospodarczej.

W kolejnym etapie analizy, w celu zwiększenia przejrzystości, wyodrębniono pojawiające się w ramach działów grupy wydatków. Są to: dotacje i subwencje, wynagrodzenia i składki od nich naliczane, świadczenia na rzecz osób fizycznych, remonty, zakup energii, materiałów i wyposażenia oraz usług, pozostałe wydatki bieżące, odsetki od pożyczek, kredytów i papierów wartościowych oraz wydatki majątkowe. Dane te prezentują poniższe tabele.

Tabela nr 53 Wydatki Gminy w latach 2011-2015 (dane w PLN)

	2011	2012	2013	2014	2015
Wydatki bieżące	79930670	83552662	48435317	82731931	84343624
Wynagrodzenia i składki od nich naliczane	35295358	37671918	3647358	36913578	37878811
Świadczenia na rzecz osób fizycznych	10086774	9812145	10200732	10849896	11114278
wydatki związane z realizacją zadań statutowych	20074101	20760120	19686789	20141112	20293974
dotacje na zadania bieżące	11520280	11397514	12190748	12720979	13712429
wydatki na programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art.5 ust. 1 pkt.2 i 3, w części związanej z realizacją zadań jst	729940	971056	666732	674968	299929
obsługa długu jst	2224216	2939908	2042959	1431397	1044203
Wydatki majątkowe	18119162	14925887	20976934	15383809	13820797
inwestycje i zakupy inwestycyjne	15551340	14825887	20876934	13082309	12270797
zakup i objęcie akcji i udziałów	215000	100000	100000	2301500	1550000
wydatki na dotację celową na pomoc finansową udzielaną między jst na dofinansowanie własnych zadań inwestycyjnych i zakupów inwestycyjnych	2352822	0	0	0	0
WYDATKI RAZEM:	98049831	98478548	69412251	98115739	98164421

Źródło: Opracowanie własne

W poniżej tabeli przedstawiono strukturę wydatków Gminy Wieliczka w latach 2011 – 2015.

Tabela nr 54 Struktura wydatków Gminy w latach 2011-2015

	2011	2012	2013	2014	2015
Wydatki bieżące	81,52	84,84	79,48	84,32	85,92
Wynagrodzenia i składki od nich naliczane	36,00	38,25	35,67	37,62	38,59
Świadczenia na rzecz osób fizycznych	10,29	9,96	9,98	11,06	11,32
wydatki związane z realizacją zadań statutowych	20,47	21,08	19,26	20,53	20,67
dotacje na zadania bieżące	11,75	11,57	11,92	12,97	13,97
wydatki na programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art.5 ust. 1 pkt.2 i 3, w części związanej z realizacją zadań jst	0,74	0,99	0,65	0,69	0,31
obsługa długu jst	2,27	2,99	2,00	1,46	1,06
Wydatki majątkowe	18,48	15,16	20,52	15,68	14,08
inwestycje i zakupy inwestycyjne	15,86	15,05	20,42	13,33	12,50
zakup i objęcie akcji i udziałów	0,22	0,10	0,10	2,35	1,58
wydatki na dotację celową na pomoc finansową udzielaną między jst na dofinansowanie własnych zadań inwestycyjnych i zakupów inwestycyjnych	2,40	0,00	0,00	0,00	0,00
WYDATKI RAZEM:	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Źródło: Opracowanie własne

Wydatki bieżące mają zazwyczaj charakter powtarzalny i liniowy. W badanym okresie stanowiły one od 81,5% do 86% wydatków ogółem, co oznacza, że pozostałe 14% do 18,48% to wydatki majątkowe, przeznaczane na inwestycje.

W strukturze wydatków bieżących należy zauważyć niezmiennie dominującą grupę wynagrodzeń i składek od nich naliczanych – średnio 37%. Dominacja ta to typowe zjawisko dla samorządów w Polsce.

Wydatki majątkowe średnio stanowiły 16,78% wszystkich wydatków, co oznacza umiarkowany udział. Łącznie w latach 2011-2015 zrealizowano inwestycje o wartości 83,23 mln PLN. Analiza dynamiki wykazuje, iż wydatki bieżące charakteryzują się podobną stopą wzrostu jak dochody bieżące (z wyjątkiem roku 2013), co w zderzeniu z dynamiką dochodów bieżących oznacza, że zasoby finansowe Gminy na przestrzeni 5 analizowanych lat uległy niewielkiemu wzrostowi.

Wydatki na wynagrodzenia wzrosły w latach 2013-2015 o 3%, co z uwagi na udział wydatków oświatowych w budżecie Gminy, było prawdopodobnie wynikiem realizacji realizacją przepisów ustawy z dnia 26 stycznia 1982 roku – Karta Nauczyciela (Dz. U z 2006 r. nr 97, poz. 674, z późn. zm.), tj. między innymi ustawowym wzrostem wysokości minimalnych stawek wynagrodzeń zasadniczych nauczycieli.

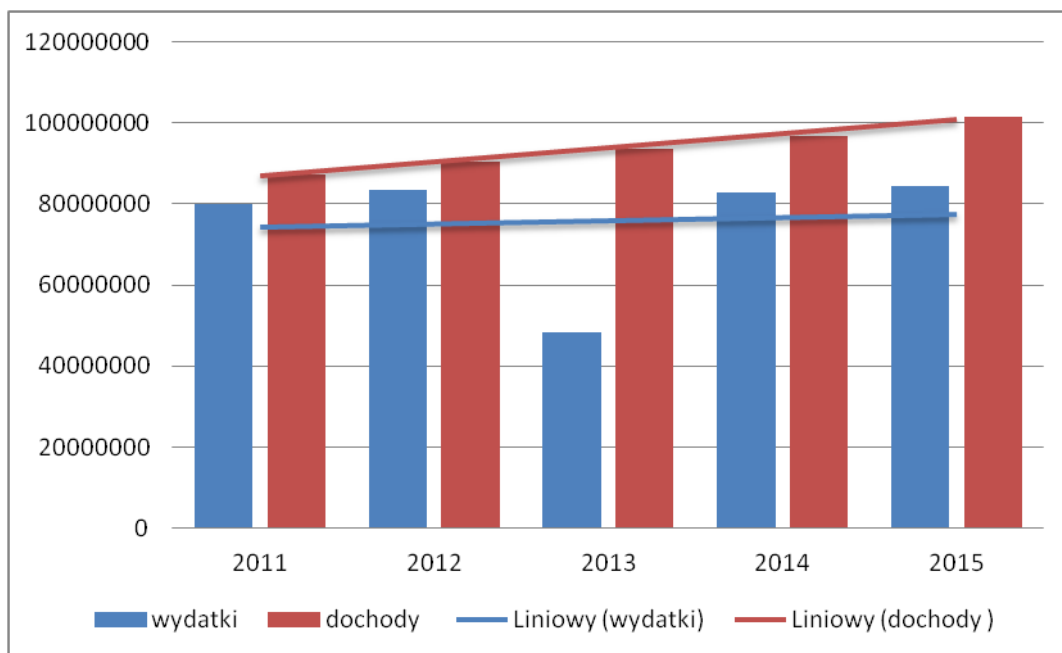
WNIOSKI:

Stwierdzono, iż suma wydatków z budżetu Miasta i Gminy Wieliczka w 2015 roku wyniosła 98,2 mln złotych, co daje 2,9 tys. złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to wzrost wydatków o 0.4% w porównaniu do roku 2014. Największa część budżetu gminy - 34.9% została przeznaczona na Dział 801 - Oświata i wychowanie. Dużą część wydatków z budżetu przeznaczona została na Dział 852 - Pomoc społeczna (16.3%) oraz na Dział 750 - Administracja publiczna (12.4%). Wydatki inwestycyjne stanowiły 12,3 mln złotych, czyli 12,5% wydatków ogółem. Gmina może tworzyć rezerwy na nieprzewidziane w budżecie wydatki. Może się okazać, że wystąpi nieplanowany wzrost wydatków przekraczający poziom utworzonej rezerwy (np. związanych z klęską żywiołową). Wówczas pokrycie tych wydatków może nastąpić poprzez zmniejszenie innych wydatków lub też zwiększenie zadłużenia.

7.8.4. ZESTAWIENIE RELACJI MIĘDZY DOCHODAMI I WYDATKAMI GMINY W LATACH 2011 – 2015

Analizując wzajemne relacje między dochodami i wydatkami, można wykazać pozytywne i negatywne trendy w dysponowaniu zasobami Gminy. Ponadto połączenie wskaźników strukturalnych z analizą dynamiki zmian, pomaga przedstawić ogólny obraz sytuacji budżetu danej jednostki samorządu terytorialnego. Zestawienie wzajemnych zależności między analogicznymi grupami dochodów i wydatków przedstawia Wykres nr 23.

Schemat nr 38 Poziom i dynamika dochodów oraz wydatków bieżących w latach 2011-2015

Źródło: Opracowanie własne

Na powyższym wykresie można zauważyć, że choć dochody bieżące charakteryzowały się podobną dynamiką jak wydatki bieżące, to od 2013 roku dochody bieżące rosną nieco szybciej, aniżeli wydatki. W efekcie poziom nadwyżki bieżącej, która określa ilość środków do wykorzystania na inwestycje i spłatę zobowiązań, jest w 2015 roku na wyższym poziomie niż w roku 2011. Linia trendu zaznaczone na wykresie, oznaczające liniowy trend odpowiednio dochodów bieżących oraz wydatków bieżących, delikatnie rozchylają się. Oznacza to, że dochody bieżące mają większy potencjał do wzrostu.

7.8.4.1. WOLNE ŚRODKI OPERACYJNE

Wysokość wolnych środków finansowych wskazuje na zdolność jednostki do regulowania zobowiązań wynikających z zaciągniętych kredytów i pożyczek, a więc do spłaty rat kapitałowych i odsetek, a także na zdolność do samodzielnego finansowania inwestycji. Dla celów niniejszej analizy przyjęto kategorię "wolnych środków operacyjnych" jako różnicę:

- ❖ dochody bieżące – wydatki bieżące bez obsługi długu
- ❖ dochody bieżące = dochody ogółem - dochody majątkowe
- ❖ wydatki bieżące = wydatki ogółem - wydatki majątkowe

Tabela nr 55 Poziom wolnych środków operacyjnych Gminy w latach 2011-2015 (dane w PLN)

	2011	2012	2013	2014	2015
1. Dochody bieżące	87 119 407	90 359 829	93 512 020	96 660 992	101 392 396
2. Wydatki bieżące bez obsługi długu	77 706 454	80 612 754	46 392 358	81 300 534	83 299 421
3. Wolne środki operacyjne (1-2)	9 412 953	9 747 075	47 119 662	15 360 458	18 092 975

Źródło: Opracowanie własne

W latach 2011-2015 poziom wolnych środków operacyjnych kształtował się w granicach od około 9,41 mln PLN w roku 2011 do 18,09 mln PLN w 2015 roku. Przeciętnie w latach 2011-2015 wolne środki operacyjne wyniosły aż 19,95 mln PLN. Z doświadczenia wynika, iż samorząd dążący do rozwoju powinien osiągać poziom co najmniej 10%, zatem wyniki Gminy są bardzo korzystne. Gmina posiada bardzo dużą zdolność samofinansowania się.

Poniżej przedstawiono najważniejsze planowane inwestycje infrastrukturalne Miasta i Gminy Wieliczka, które są w trakcie realizacji lub dopiero zostaną rozpoczęte i zrealizowane do roku 2023, a które zostały uwzględnione w Wieloletniej Prognozie Finansowej, na podstawie Uchwały Nr XXXV/427/2017 Rady Miejskiej w Wieliczce z dnia 18 maja 2017 r. w sprawie zmiany uchwały nr XXX/369/2016 Rady Miejskiej w Wieliczce z dnia 20 grudnia 2016r. w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Wieliczka.

Tabela nr 56 Wykaz przedsięwzięć według WPF

Lp.	Nazwa i cel	Jednostka odpowiedzialna lub koordynująca	Okres realizacji		Łączne nakłady finansowe
			od	do	
1.	Przebudowa boiska rekreacyjnego w Czarnochowicach	Urząd Miasta i Gminy Wieliczka	2017	2018	315 000,00
	Przebudowa boiska rekreacyjnego w Pawlikowicach	Urząd Miasta i Gminy Wieliczka	2017	2018	315 000,00
3.	Budowa placu zabaw wraz z terenem rekreacyjnym i infrastrukturą towarzyszącą w Podstolicach	Urząd Miasta i Gminy Wieliczka	2017	2018	229 711,80
4.	Zagospodarowanie terenu rekreacyjnego w Chorągwie	Urząd Miasta i Gminy Wieliczka	2017	2018	241 200,00
5.	Budowa Centrum Społeczno-Kulturalnego wraz z Biblioteką w Wieliczce	Urząd Miasta i Gminy Wieliczka	2010	2018	21 542 270,11
6.	Budowa kanalizacji w Gminie Wieliczka – etap II finansowany z udziałem środków POIiŚ	Urząd Miasta i Gminy Wieliczka	2014	2020	0,00 (100% stanowi dofinansowanie POIiŚ)
7.	Budowa parkingów w systemie P&R w miejscowościach Węgrze Wielkie i Kokotów oraz ścieżek rowerowych na terenie gminy Wieliczka	Urząd Miasta i Gminy Wieliczka	2016	2020	0,00 (100% stanowi dofinansowanie POIiŚ)
8.	Budowa Punktu Selektywnego Zbiórki	Urząd Miasta i Gminy Wieliczka	2016	2018	1 376 470,00

Lp.	Nazwa i cel	Jednostka odpowiedzialna lub koordynująca	Okres realizacji		Łączne nakłady finansowe
			od	do	
	Odpadów Komunalnych (PSZOK) na terenie gminy Wieliczka				
9.	Budowa, przebudowa dróg lokalnych zapewniających bezpośrednie połączenie z terenami inwestycyjnymi na terenie Gminy Wieliczka	Urząd Miasta i Gminy Wieliczka	2016	2018	7 875 000,00
10.	Organizacja transportu metropolitalnego gminy Wieliczka poprzez zakup niskoemisyjnych autobusów oraz budowę i integrację infrastruktury komunikacyjnej	Urząd Miasta i Gminy Wieliczka	2016	2019	22 120 000,00
11.	Utworzenie i rozbudowa Strefy Aktywności Gospodarczej (SAG) wraz z odpowiednią infrastrukturą w gminie Wieliczka	Urząd Miasta i Gminy Wieliczka	2016	2018	10 100 000,00
12.	Budowa parkingów w systemie P&R oraz ścieżek rowerowych na terenie gminy Wieliczka	Urząd Miasta i Gminy Wieliczka	2016	2020	11 765 000,00
13.	Budowa kanalizacji w Gminie Wieliczka – IV etap w ramach POIiŚ	Urząd Miasta i Gminy Wieliczka	2014	2023	122 502 243,84
14.	Budowa kanalizacji w Gminie Wieliczka	Urząd Miasta i Gminy Wieliczka	2010	2017	1 265 702,20
15.	Przebudowa drogi Nr 560914K Zabawa - Strumiany	Gminny Zarząd Dróg	2013	2018	1 425 000,00
16.	Budowa chodnika w ciągu drogi 560909K w Sygneczowie	Gminny Zarząd Dróg	2016	2018	150 000,00
17.	Budowa chodnika wraz z kanalizacją deszczową w ciągu drogi wojewódzkiej nr 966 w odc. 010 od km ok 1+734,00 do km ok 1+865,00 strona prawa w Lednicy Górnej	Gminny Zarząd Dróg	2014	2017	250 000,00
18.	Budowa chodnika wzdłuż drogi gminnej 561024K w Janowicach	Gminny Zarząd Dróg	2016	2017	170 000,00
19.	Budowa Kompleksu Sportowego przy SP Nr 3 w Wieliczce	Urząd Miasta i Gminy Wieliczka	2016	2017	2 927 071,00
20.	Budowa mostu w ciągu drogi gminnej nr 561011K w Golkowicach	Gminny Zarząd Dróg	2015	2017	425 000,00
21.	Przebudowa chodnika ul. Sienkiewicza	Gminny Zarząd Dróg	2016	2017	200 000,00
22.	Przebudowa drogi 561121K w Podstolicach	Gminny Zarząd Dróg	2016	2017	250 000,00
23.	Przebudowa drogi gminnej	Gminny Zarząd	2016	2018	150 000,00

Lp.	Nazwa i cel	Jednostka odpowiedzialna lub koordynująca	Okres realizacji		Łączne nakłady finansowe
			od	do	
	560915K w Janowicach	Dróg			
24.	Przebudowa drogi nr 560826K- ul. Szpitalna	Gminny Zarząd Dróg	2016	2017	55 000,00
25.	Przebudowa drogi nr 560948K Mała Wieś – Węgrzce Wielkie	Gminny Zarząd Dróg	2014	2019	1 520 000,00
26.	Przebudowa drogi nr 561148K w Wieliczce	Gminny Zarząd Dróg	2014	2018	903 030,20
27.	Przebudowa drogi gminnej nr 560875K-ul. Czarnochowska, nr 560864K- ul. Piłsudskiego i nr 560858K- ul. Grottgera w	Gminny Zarząd Dróg	2016	2017	4 230 159,00
28.	Przebudowa ul. Mickiewicza	Gminny Zarząd Dróg	2016	2017	180 000,00
29.	Przebudowa ul. Solnej	Gminny Zarząd Dróg	2016	2017	210 000,00
30.	Rozbudowa drogi gminnej nr 561115K – Rożnowa - Pawlikowice	Gminny Zarząd Dróg	2009	2019	9 38 180,00
31.	Rozbudowa drogi nr 560801K- ul. Pasternik	Gminny Zarząd Dróg	2016	2017	85 000,00
32.	Rozbudowa drogi nr 560810K-ul. Reformacka	Gminny Zarząd Dróg	2016	2017	36 900,00
33.	Rozbudowa drogi nr 560920K w Czarnochowicach	Gminny Zarząd Dróg	2016	2017	55 000,00
34.	Wykonanie przyłączy kanalizacyjnych	Urząd Miasta i Gminy Wieliczka	2016	2017	1 600 000,00
35.	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej obszaru Brzegi - Kokotów	Urząd Miasta i Gminy Wieliczka	2015	2018	4 960 242,67
36.	Budowa połączenia ulicy Mieszka I z Ulicą Sadową	Gminny Zarząd Dróg	2017	2018	100 000,00
37.	Rozbudowa drogi gminnej nr 560965K w Chorągwicy	Gminny Zarząd Dróg	2016	2017	35 000,00
38.	Rozbudowa drogi gminnej nr 560866K-ul. Krakowska wraz z skrzyżowaniami ulic: Kościuszki, Dembowskiego, Narutowicza	Urząd Miasta i Gminy Wieliczka	2016	2018	4 673 395,00
Razem:					225 176 575,82

Źródło: Załącznik Nr 2 do Uchwały Nr XXXV/427/2017 Rady Miejskiej w Wieliczce z dnia 18 maja 2017 r.

Łączna kwota przedstawionych powyżej wydatków inwestycyjnych wynosi ponad 225,18 mln zł. Wydatki te zostaną poniesione do 2023 roku oraz ujęte w budżetach Miasta i Gminy Wieliczka na kolejne lata.

W większości wydatki te dotyczą finansowania przez gminę dalszej budowy kanalizacji (56,29%), budowy dróg, chodników oraz organizacji transportu metropolitarne (25,67%), a także budowy infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (13,56%) i rozbudowy Strefy Aktywności Gospodarczej (SAG) wraz z odpowiednią infrastrukturą (4,49%).

WNIOSKI:

Stwierdzono, iż:

1. Gmina zrealizowała umiarkowaną ilość inwestycji, dostosowując ich skalę do swoich możliwości finansowych. Inwestycje te były w dużej części finansowane ze środków własnych.
2. Gmina osiągnęła dobre rezultaty w zakresie limitu z art. 243 ustawy o finansach publicznych, oznaczającego zdolność do obsługi długu.
3. Gmina posiada stabilną sytuację finansową.
4. Gmina chcąc kontynuować i wzmocnić działalność inwestycyjną, Gmina musi bacznie analizować kształtowanie się relacji dochody bieżące/wydatki bieżące, nie dopuszczając do wzrostu wydatków bieżących powyżej dynamiki dochodów bieżących.
5. Gmina posiada bardzo dużą zdolność samofinansowania się, co przełoży się na stabilną realizację zaplanowanych inwestycji przewidzianych zgodnie z przyjętą
6. Podkreśla się jednocześnie, iż Gmina funkcjonuje w sektorze finansów publicznych, na który nałożony jest szereg obostrzeń i ograniczeń, mających zagwarantować pewność i przewidywalność funkcjonowania, minimalizując ryzyko wystąpienia bankructwa, bądź konieczności likwidacji JST. W związku z tym zobowiązana jest m.in. do przestrzegania reguły zrównoważania działalności bieżącej z art. 242 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, która oznacza, że wydatki bieżące nie mogą być wyższe niż dochody bieżące powiększone o nadwyżkę budżetową z lat ubiegłych i wolne środki. Wieliczka realizuje tę regułę.

7.9. BILANS TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ

Studium sporządzane jest w oparciu o Uchwałę Nr XXVIII/341/2016 Rady Miejskiej w Wieliczce z dnia 29 listopada 2016r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wieliczka oraz wymogi ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2017r., poz. 1073 z późn. zm.).

Na potrzeby Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wieliczka wykonane zostało opracowanie pn. Analiza potrzeb i możliwości rozwoju gminy Wieliczka – wg wymogów art. 10 ust. 1 pkt 7 lit. a-d oraz ust. 5-7 ustawy.

Studium stanowi podstawowy dokument koordynacji działań samorządu lokalnego, uwzględniający potrzeby społeczności oraz spełniający wymogi zgodności z prawem. Jest to dokument planistyczny zawierający długofalowe zamierzenia, określający kierunki przestrzennych przemian, jak również przekształceń układu komunikacyjnego i infrastruktury technicznej na obszarze całej gminy.

Postępujący rozwój gminy i miasta Wieliczka a także znaczące zainteresowanie inwestorów terenami znajdującymi się w granicach gminy, spowodowały konieczność ustalenia takich kierunków rozwoju gminy, które pozwolą uzyskać oczekiwane wysokie standardy życia, przy uwzględnieniu stanu ładu przestrzennego i zasad jego ochrony oraz zrównoważonego rozwoju.

Potrzeba opracowania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Wieliczka wynika zarówno z przesłanek formalnych, merytorycznych jak i oczekiwań mieszkańców wnioskujących o nowe tereny budowlane.

Analiza potrzeb i możliwości rozwoju gminy, wykonana w oparciu o wymogi art. 10 ust. 1 pkt 7 lit. a-d oraz ust. 5-7 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym miała na celu określenie polityki przestrzennej gminy.

Porównując maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową, usługową i produkcyjno – usługową, zgodnie z wymogami ustawy zawartymi w art. 10 ust. 5 pkt 4, w tabeli ujęto:

- powierzchnię użytkową zabudowy wynikającą z maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę.

- powierzchnie użytkową zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, mieszkaniowej jednorodzinnej, usługowej i produkcyjno usługowej uzyskaną w wyniku szacowania chłonności w obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej w granicach jednostki osadniczej oraz powierzchnie użytkową zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, mieszkaniowej jednorodzinnej, usługowej i produkcyjno usługowej uzyskaną w wyniku szacowania chłonności w obszarach przeznaczonych pod zabudowę w planach miejscowych.

Tabela nr 57 Zestawienie powierzchni użytkowej zabudowy

podział na funkcje	Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę (w m ² powierzchni użytkowej zabudowy)	Suma powierzchni użytkowej zabudowy (w obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno - przestrzennej i planach miejscowych (w m ² powierzchni użytkowej zabudowy)	Różnica pomiędzy zapotrzebowaniem na nową zabudowę a powierzchniami wynikającymi z obliczeń chłonności (w m ² powierzchni użytkowej zabudowy)	
			w m ²	w ha
Zabudowa mieszkaniowa w obszarze miejskim (wariant I)	188 236m²	523 113 m²	334 877 m²	33,48 ha
Zabudowa mieszkaniowa w obszarze wiejskim (wariant I)	297 768 m²	3 737 267 m²	3 440 099 m²	344,00 ha
Zabudowa mieszkaniowa w obszarze miejskim (wariant II)	199 456 m² 398 912 m²*	539 492 m²	340 036 m² 140 580 m²*	34,00 ha

Zabudowa mieszkaniowa w obszarze wiejskim (wariant II)	315 284 m ² 630 568 m ^{2*}	2 948 210 m ²	2 632 926 m ² 2 317 642 m ^{2*}	263 29 ha
Zabudowa usługowa w obszarze miejskim	56 470 m ² (wariant I) 89 330 m ² (wariant II) 119 673 m ^{2*}	451 200 m ²	394 730 m ² (wariant I) 361 870 m ² (wariant II) 331 527 m ^{2*}	39,47 ha (wariant I) 36,18 ha (wariant II)
Zabudowa usługowa w obszarze wiejskim	59 836 m ² (wariant I) 94 585 m ² (wariant II) 189 170 m ^{2*}	907 200 m ²	847 364 m ² (wariant I) 812 615 m ² (wariant II) 718 030 m ^{2*}	84,73 ha (wariant I) 81,26 ha (wariant II)
Zabudowa produkcyjno – usługowa	578 500 m ²	578 500 m ²	-	-

**perspektywa 30 letnia*

Z powyższego zestawienia tabelarycznego wynika, iż założone maksymalne zapotrzebowanie w skali gminy na nową zabudowę mieszkaniową i usługową w perspektywie **do 2030r. jest mniejsze** niż suma terenów przewidzianych pod zabudowę w jednostkach osadniczych i planach miejscowych.

Przy założeniu zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do wyniku analiz nie więcej niż 30%, poszczególne powierzchnie maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę zwiększa się w sposób następujący:

- 1) zabudowa mieszkaniowa w obszarze miejskim – wariant I – 244 706 m²,
- 2) zabudowa mieszkaniowa w obszarze wiejskim – wariant I – 387 098 m²,
- 3) zabudowa mieszkaniowa w obszarze miejskim – wariant II – 259 292 m²,
- 4) zabudowa mieszkaniowa w obszarze wiejskim – wariant II – 409 869 m²,
- 5) zabudowa usługowa w obszarze miejskim – wariant I – 73 411 m²,
- 6) zabudowa usługowa w obszarze wiejskim – wariant I – 77 786 m²,
- 7) zabudowa usługowa w obszarze miejskim – wariant II – 116 129 m²,
- 8) zabudowa usługowa w obszarze wiejskim – wariant II – 122 960 m².

Powyższe powierzchnie maksymalnego zapotrzebowania na poszczególne funkcje (tj. przy zwiększeniu zapotrzebowania o 30%) również nie pokrywają się z powierzchniami jakie mogą zostać zainwestowane na terenie gminy - dalej suma terenów przewidzianych pod

zabudowę w jednostkach osadniczych i w planach miejscowych jest większa niż maksymalne zapotrzebowanie

W rozdziale 7 pn. Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na zabudowę, określono maksymalne zapotrzebowania w skali gminy na nową zabudowę dla wariantu II, **przyjmując perspektywę 30 letnią:**

1) dla zabudowy mieszkaniowej:

a) w obszarze miejskim 398 912 m²

b) w obszarze wiejskim 630 568 m²;

2) dla zabudowy usługowej:

Przyjmując perspektywę 30 letnią maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową wynosić będzie dla wariantu II w obszarze miejskim 398 912 m² i w obszarze wiejskim 630 568 m². W odniesieniu do tych wielkości maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę usługową wynosić będzie:

- 119 673 m² w obszarze miejskim,

- 189 170 m² w obszarze wiejskim.

Zwiększając powyższe zapotrzebowanie, w wariantcie II w perspektywie 30 letniej o 30% , poszczególne powierzchnie maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę zwiększa się w sposób następujący:

1) zabudowa mieszkaniowa w obszarze miejskim – wariant II – 518 585 m²,

2) zabudowa mieszkaniowa w obszarze wiejskim – wariant II – 819 738 m²,

3) zabudowa usługowa w obszarze miejskim – wariant II – 155 574 m²,

4) zabudowa usługowa w obszarze wiejskim – wariant II – 245 921 m².

Mając na uwadze procesy osuwiskowe występujące w południowej części gminy przewidywać można, iż zainwestowanie w tej części jest nie pewne. Powierzchnie wynikające z bilansu chłonności wskazują, iż średnia powierzchnia użytkowa zabudowy w obszarze C na terenach zabudowy mieszkaniowej z ograniczonym zainwestowaniem MNO oraz terenach zieleni urządzonej z istniejącą zabudową ZPz wynosi 837 619 m² a w terenach usługowych w granicach których występują tereny osuwiskowe UO – 36 000 m².

Wykluczając powyższe tereny z możliwości zabudowy ze względu na uwarunkowania średnia powierzchnia użytkowa zabudowy w obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno - przestrzennej i planach miejscowych, wynosić mogłaby: 3 422 761 m² a w terenach usługowych 5 383 200 m².

Wysoki poziom średniej powierzchni użytkowej zabudowy wynika z faktu, iż na terenie gminy Wieliczka obowiązują 4 plany miejscowe obejmujące cały obszar w granicach administracyjnych. Plany miejscowe według wymogów ustawy stanowią akt prawa miejscowego a wprowadzanie w ich granicach zmian pogarszających dotychczasowe warunki inwestowania wiąże się z koniecznością pokrycia kosztów z tym związanych (art. 36 ustawy). W związku z tym nie wprowadza się ograniczeń w zainwestowaniu terenów wyznaczonych na cele budowlane w planach miejscowych oraz w dotychczasowym Studium.

8. STAN PRAWNY GRUNTÓW

8.1. STRUKTURA WSZYSTKICH GRUNTÓW W GMINIE

Analiza stanu prawnego gruntów w obszarze miasta i gminy Wieliczka wykazała, iż grunty będące własnością Gminy Wieliczka i zajmują powierzchnię 809,14 ha, czyli 8,14% powierzchni gminy. Grunty Skarbu Państwa stanowią 6,5%, w których największy udział mają w mieście tereny zieleni urządzonej i rekreacji a w sołectwach lasy państwowe i drogi. Najmniejszą powierzchnię zajmują Grunty Powiatu Wielickiego (0,42%) i zagospodarowane są głównie pod drogi oraz urzędy i instytucje. Grunty pozostające we władaniu PKP – tereny zamknięte stanowią 0,63%.

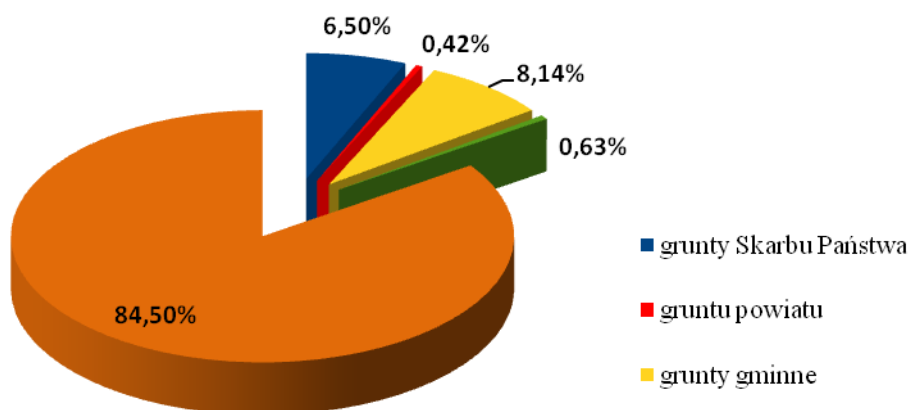
Grunty o powierzchni 8458,02ha stanowią własność pozostałych podmiotów i obejmują aż 84,5% całkowitej powierzchni gminy.

Tabela nr 58 Struktura własności gruntów w obszarze miasta i gminy Wieliczka

L.P.	Grunty według podmiotów ewidencyjnych zaliczonych do odpowiedniej grupy rejestrowej	Powierzchnia w ha	Udział w %
1.	Grunty Skarbu Państwa	645,93	6,50
2.	Grunty Gminne	809,14	8,14
3.	Grunty Powiatu Wielickiego	42,00	0,42
4.	Grunty stanowiące własność lub pozostające we władaniu PKP (tereny zamknięte)	54,91	0,63
5.	Grunty pozostałych podmiotów	8458,02	84,50
	łącznie	100,1	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Wieliczka

Schemat nr 39 Struktura władania gruntami w gminie Wieliczka

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM iG Wieliczka

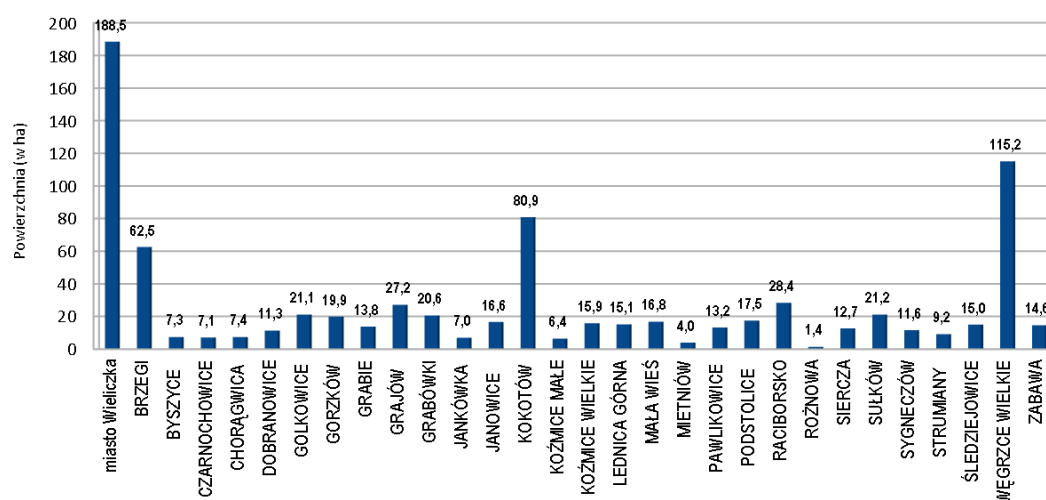
Rozmieszczenie w obszarze gminy poszczególnych gruntów wg własności przedstawia schemat nr 31.

8.2. GRUNTY GMINNE

Analiza gruntów gminnych w obszarze sołectw wykazała, że największa ich część występuje w Węgrzcach Wielkich (115,16 ha) i Kokotowie (80,86 ha). W mieście grunty będące własnością Gminy zajmują 188,48 ha, co stanowi 18,85% powierzchni całej gminy Wieliczka.

Schemat nr 40 Struktura mienia gminnego w gminie Wieliczka

Struktura mienia gminnego w gminie Wieliczka

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM iG Wieliczka

Tabela nr 59 Struktura własności gruntów gminnych miasta i gminy Wieliczka

obręby	mienie gminne (w ha)	Udział gminnego powierzchni sołectwa lub miasta (w %)
MIASTO WIELICZKA	188,48	14,06
BRZEGI	62,54	16,26
BYSZYCE	7,34	3,29
CZARNOCHOWICE	7,07	5,31
CHORĄGWICA	7,37	3,33
DOBRANOWICE	11,34	3,22
GÓLKOWICE	21,13	5,54
GORZKÓW	19,87	6,74
GRABIE	13,84	3,97
GRAJÓW	27,16	5,33
GRABÓWKI	20,58	12,55

JANKÓWKA	7,00	2,88
JANOWICE	16,59	5,24
KOKOTÓW	80,86	19,12
KOŹMICE MAŁE	6,41	3,80
KOŹMICE WIELKIE	15,87	2,25
LEDNICA GÓRNA	15,10	5,37
MAŁA WIEŚ	16,81	12,13
MIETNIÓW	3,95	1,87
PAWLIKOWICE	13,19	4,44
PODSTOLICE	17,50	6,18
RACIBORSKO	28,35	4,75
ROŹNOWA	1,42	3,20
SIERCZA	12,69	4,08
SULKÓW	21,18	7,84
SYGNECZÓW	11,64	5,81
STRUMIANY	9,15	11,68
ŚLEDZIEJOWICE	14,96	7,63
WĘGRZCE WIELKIE	115,16	16,92
ZABAWA	14,59	10,03
OBSZAR GMINNY	620,66	7,21
ŁĄCZNIE OBSZAR GMINY I MIASTA WIELICZKA	809,14	8,14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM iG Wieliczka

Na gruntach, których właścicielem jest Gmina Wieliczka zlokalizowane są głównie obiekty użyteczności publicznej, w tym: szkoły, przedszkola, domy kultury, świetlice środowiskowe, boiska i kluby sportowe, place zabaw, siłownie oraz obiekty Urzędu Miasta i Gminy i Urzędu Powiatu Wielickiego. Dużą powierzchnię zajmują też drogi oraz place, w tym rynek w mieście Wieliczka.

W mieście Wieliczka nieruchomościami stanowiącymi własność gminną są również tereny, na których znajdują się obiekty handlowe, obiekty infrastruktury technicznej, cmentarz, Sąd Rejonowy, Spółdzielczy Dom Handlowy, Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o., Siedziba Zarządu Oddziału Wodociągów i Kanalizacji, Powiatowy Inspektorat Weterynarii, Ośrodek Pomocy Społecznej, Centrum Kultury i Turystyki, Szkoła Muzyczna, Hotel Turówka, Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna, Świetlica Środowiskowa, budynki z usługami komercyjnymi typu: restauracje, kosmetyka, cukiernia, pizzeria, kawiarnia, bank, stacja benzynowa, myjnia samochodowa, boisko sportowe i tereny rekreacji, Uczniowski Klub Sportowy, plac targowy, zieleń urządzona, ogrody działkowe, itp.

W obszarze wiejskim gminy Wieliczka grunty gminne zagospodarowane są pod: szkoły (Podstolice, Koźmice Wielkie, Sygnezów), place zabaw, drogi, parkingi, infrastrukturę techniczną, kościoły (Chorągiewica, Dobranowice), ciekі wodne wraz z otoczeniem (Brzegi, Lednica Górna, Podstolice), częściowo pod eksploatację kruszywa (Brzegi), pod Paintball (Brzegi), Caritas (Brzegi), Straż Pożarną (Brzegi), lasy (Chorągiewica), park linowy (Grabówki), ogrody działkowe (Roźnowa, częściowo Sygnezów), sklep spożywczy (Chorągiewica), Ludowy Klub Sportowy (Kokotów), świetlicę środowiskową (Kokotów, Koźmice Małe, Lednica Górna, Janowice, Kokotów), cukiernię (Węgrzce Wielkie), itp.

Część terenów w sołectwach, ale też i mieście, będących w posiadaniu Gminy Wieliczka nie jest obecnie zagospodarowana a pokrywają je różne formy zieleni nieurządzonej, bądź uprawy polowe czy las. Znajdują się też tereny gminne zlokalizowane pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną a także wielorodzinną w mieście.

WNIOSKI

Gmina posiada wiele terenów będących w jej władaniu, zwłaszcza w mieście i części północnej gminy. Oznacza to, że wykorzystując swoje zasoby, może zabezpieczyć miejsca pod nowe tereny związane z rozwojem infrastruktury społecznej, drogowej i technicznej, w celu realizacji celów określonych w dokumentach strategicznych. Poprzez wykorzystanie zasobów gminnych poprawić się powinna dostępność usług publicznych, w dostosowaniu do potrzeb społecznych a także zwiększyć się będzie mogła ilość mieszkań komunalnych. W tych celach właściwym byłoby pozyskanie również nowych gruntów.

9. STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I UWARUNKOWANIA ROZWOJU

9.1 CHARAKTERYSTYKA OBECNEGO UKŁADU KOMUNIKACJI

9.1.1 SYSTEM TRANSPORTOWY

Na obszarze Gminy działają różni gestorzy elementów systemu transportowego:

- czterej w zakresie zarządzania drogami (drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne),
- trzej w zakresie zarządzania ruchem (Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad, marszałek województwa i starosta dla powiatów i gmin)
- trzej w zakresie regulacji drogowego transportu pasażerskiego (marszałek województwa, starosta, burmistrz),
- spółki kolejowe w zarządzaniu liniami i przewozami kolejowymi (spółki PKP: PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. w zakresie państwowej infrastruktury kolejowej oraz zarządzaniem ruchem pociągów na nich, samorządy dla posiadanej przez nie infrastruktury kolejowej, oraz w zakresie przewozów pasażerskich przewoźnicy kolejowi, w tym Koleje Małopolskie Sp. z o.o. - spółka własności samorządu województwa małopolskiego),
- samorządowy operator Miasta Krakowa MPK S.A. w Krakowie,
- niezależni przewoźnicy autobusowi,
- publiczni i prywatni właściciele parkingów (która to działalność nie jest regulowana),
- gmina jako dobrowolny inwestor systemu dróg rowerowych (brak wymogu prawnego).

Te elementy podlegają częściowo regulacji od strony gospodarki przestrzennej (za wyjątkiem niektórych aspektów drogownictwa, gdzie zastosowane w ustawie z 10 kwietnia 2003 o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych, Dz. U. Nr 80, poz. 721 z późn. zmianami, dają prawo do wyłączania lokalizacji dróg publicznych spod działania przepisów o zagospodarowaniu przestrzennym, art. 10).

Z tych powodów ~~systemowe~~ działania dla rozwoju systemu transportowego są możliwe jedynie poprzez zespół dobrowolnych uzgodnień zainteresowanych organów administracji publicznej i innych zainteresowanych podmiotów. W niniejszym ~~opracowaniu~~ Studium zaproponowano takie ujęcie w dążeniu do integracji systemu transportowego w realizacji celów rozwojowych Gminy.

Innym wyznacznikiem współczesnych problemów transportowych w miastach i regionach jest wdrażanie nowego podejścia do rozwoju systemu transportowego, traktowanego jako system zrównoważonego transportu, czyli takiego, w którym każdy użytkownik może realizować swoje potrzeby, ale system jako całość nie wywołuje zwiększonych oddziaływań na otoczenie, w szczególności zmniejsza obciążenie środowiska emisjami gazów cieplarnianych. To podejście wymaga podejścia multimodalnego, czyli uwzględniającego wszystkie możliwe środki transportu, a wybór przez użytkownika nie może wywoływać wspomnianych negatywnych oddziaływań. Praktycznie oznacza to konieczność ograniczania użytkowania samochodu, ale nie tylko przez ograniczenia ruchu samochodowego, ale także przez dostarczenie społeczności alternatywy w postaci sprawnego i ekonomicznego transportu zbiorowego a także promowanie ruchu pieszego i rowerowego.

9.1.2. UKŁAD DROGOWY GMINY

Układ drogowy ~~m~~Miasta Wieliczka, typowo dla układu historycznego, rozbudowanego w latach po II Wojnie Światowej w rejonie nowych blokowych osiedli mieszkaniowych, ma charakter nieregularny, wkomponowany w urozmaicone ukształtowanie terenu (zwłaszcza w części południowej) i jest wynikiem ewolucji a nie pojawiania się nowych, radykalnych rozwiązań.

Układ ten należy ocenić jako prawidłowo wypełniający funkcję obsługi zagospodarowania terenu, niemniej w niektórych miejscach pojawiają się zjawiska zatłoczenia i zagrożeń dla bezpieczeństwa ruchu.

W granicach gminy Wieliczka ~~M~~można wyróżnić trzy rejony o istotnych zakłóceniach funkcjonowania układu drogowego:

- 1) rejon trasy ~~d~~Drogi ~~k~~Krajowej (DK) nr 94 Kraków – Tarnów od przebudowanego odcinka od granic Krakowa i Wieliczki do skrzyżowania z ul. Krakowską (przekrój dwujezdniowy) do wschodniej granicy Gminy, gdzie droga jest jedno-jezdniowa; na odcinku jedno-jezdniowym tworzą się kolejki pojazdów z powodu przekroczenia natężeń krytycznych na odcinkach międzywęzłowych oraz przepustowości na skrzyżowaniach z sygnalizacją świetlną;
- 2) układ ścisłego centrum ~~m~~Miasta Wieliczka, gdzie następuje przekroczenie przepustowości skrzyżowań ulic: Powstania Warszawskiego / Ks. Goliana / Wł. Sikorskiego oraz Lednicka / Gdowska / Słowackiego / Asnyka.
- 3) trasy przelotowe przez ~~m~~Miasto Wieliczka dwóch dróg wojewódzkich (DW): nr 964 Dobczyce – Wieliczka – Niepołomice na odcinku ulic: Lednicka, Asnyka, Niepołomicka oraz drogi DW 966 relacji Gdów – Wieliczka – Kraków w ciągu ulic Gdowskiej, Asnyka, Piłsudskiego, Narutowicza, Krakowska; oba te ciągi są przeciążone ruchem zarówno w godzinach szczytu porannego i popołudniowego w ruchu codziennym, oraz w szczególności w szczycie powrotów weekendowych w godzinach popołudniowych.

W pozostałej części Gminy układ drogowy jest rozwinięty poprawnie od strony sieci, natomiast w wielu przypadkach przekrój dróg oraz ich wyposażenie techniczne (konstrukcja nawierzchni, pobocza, odwodnienie, przystanki transportu publicznego,) są w złym stanie technicznym.

9.1.3. UKŁAD KOLEJOWY

Wieliczka jest obsługiwana linią kolejową znaczenia lokalnego nr 109 relacji Biezanów – Wieliczka. Linia prowadzi ruch pasażerski oraz sporadycznie towarowy, przy czym w roku 2006 został zlikwidowany układ bocznicowy Kopalni Soli Wieliczka i pozostawiono tory odstawcze w rejonie stacji Wieliczka o niewielkim znaczeniu transportowym.

Północna część gminy leży w strefie obsługi linii kolejowej nr 91 (E30) relacji Kraków – Tarnów z dwoma przystankami pasażerskimi (brak obsługi towarowej) i służy do obsługi ruchu regionalnego.

Z punktu widzenia ~~układu systemu~~ transportowego Gminy podstawowe znaczenie dla układu kolejowego ma ruch pasażerski, ponieważ może stanowić realne odciążenie połączenia drogowego, zarówno w sensie przejęcia ruchu samochodami osobowymi, jak i autobusami czy mikrobusami.

W okresie przygotowania Studium przewozy kolejowe na linii 109 były ograniczone z powodu prac torowych w krakowskim węźle kolejowym. ~~Dlatego z tego powodu~~ podawanie danych o przewozach nie ma podstaw, ~~bogdyż~~ -ruch jest poważnie zakłócony. Zakłada się, że

częstotliwość w ruchu w godzinach 5 – 23 to 30 minut/kierunek, zdolność przewozowa wynosi 200 pas/kurs/kierunek. Łącznie potencjał ten wynosi około 7 000 pasażerów /dobę/kierunek przy 34 połączeniach na dobę.

Połączenia kolejowe realizowane są również na linii nr 91 w relacji Kraków Główny – Tarnów, realizowane są na przystankach Kokotów i Węgrzce Wielkie gdzie zatrzymują się pociągi regionalne kursujące na trasach: Kraków – Tarnów – Rzeszów, Kraków – Tarnów – Nowy Sącz – Krynica.

9.1.4. UKŁAD PARKINGOWY W CENTRUM WIELICZKI

Układ parkingowy powstaje w centrum Wieliczki spontanicznie przez inicjatywy właścicieli nieruchomości oraz z wykorzystaniem systemu płatnego postoju w pasach drogowych. Pojemność parkingowa ulic jest wykorzystywana do maksimum, zorganizowane formy parkowania pojawiają się w rejonie Muzeum [Żup Krakowskich](#) i Kopalni Soli (oprócz placów przy ul. Kilińskiego i Limanowskiego) ~~większego parkingu gminnego~~.

Największa liczba parkujących skupiona jest w okolicy Rynku i ul. Słowackiego. Związane jest to z położeniem celów podróży stanowiących obiekty usługowe i urzędy. Ponadto stosunkowo duża liczba parkujących korzysta z parkingów prywatnych położonych w pobliżu Kopalni Soli (w tym samej Kopalni Soli). Można również zaobserwować dużą liczbę pojazdów parkujących na wydzielonych stanowiskach przy ul. Powstania Warszawskiego i Mickiewicza.

Na podstawie badania, można postawić tezę, że pojemność parkingowa centrum Wieliczki jest w porze dziennej wyczerpana.

Przepisy państwowe nie przewidują żadnych ustaleń dotyczących planowania miejsc parkingowych dla potrzeb istniejących lub planowanych obiektów, pozostawiając te kwestie do decyzji gminom w ramach planowania miejscowego. Gmina nie ustaliła dotychczas wskaźników dotyczących parkowania dla różnych obiektów, co może powodować konflikty w miejscach, gdzie obiekty te wywołują ponadprzeciętne zapotrzebowanie na parkowanie, związane z funkcjonowaniem tych obiektów.

9.1.5. UKŁAD AUTOBUSOWY

Głównym kierunkiem podróżowania w ~~terenie-obszarze~~ gminy są przemieszczenia z terenów podmiejskich do Wieliczki oraz zarówno z miasta jak i z terenów poza nim, ~~głównie~~ do Krakowa. Rosnąca rola przewozów kolejowych stworzyła potrzebę i możliwość aktywizacji przemieszczeń do przystanków kolejowych obsługiwanych siecią autobusową a także samochodami indywidualnymi. W ten sposób wykształcony jest od około 10 lat system transportowy oparty na sieci połączeń autobusowych i samochodowych, nakierowanych na dowóz [osób](#) do linii kolejowej oraz bezpośrednio do Krakowa.

Usługi autobusowe (świadczone w większości mikrobusami o pojemności do 20 miejsc) są jednak nadal podstawową formą podróżowania z Wieliczki do Krakowa, sąsiednich gmin oraz w obrębie samej Gminy i jej poszczególnych miejscowości. Oferta przewozowa jest korzystna dla pasażerów (częste kursy – do Krakowa w szczycie 1 pojazd/ minutę, w różne części miasta), lecz świadczenie usług niewielkimi pojazdami powoduje wzrost natężenia ruchu. System prawny powoduje jednak, że administracja nie ma realnej możliwości wpływania na przewoźników w doborze pojazdów.

Popularne są linie o charakterze bezpośrednim pomiędzy Wieliczką i kilkoma miejscowościami w regionie (Gdów, Dobczyce, Hucisko) a Krakowem, oraz kilka relacji w

obręb Gminy. Przez Gminę będą także linie regionalne dłuższego zasięgu (Bochnia, Limanowa).

Gmina po przyjęciu w 2015 roku „Planu zrównoważonego planu rozwoju transportu publicznego dla Miasta i gminy Wieliczka”² uruchamia stopniowo nowe połączenia w ramach własnej sieci autobusowej pojazdami średniej wielkości (8 m), pozostawiając sektorowi prywatnemu obsługę zarówno połączeń terenu gminy z Wieliczką jak i połączeń z Krakowem.

Dodatkowo w ramach porozumienia z Prezydentem m. Krakowa obsługiwane są cztery linie MPK Kraków S.A. łączące Wieliczkę z różnymi lokalizacjami w Krakowie, linia nocna oraz jedna linia przelotowa Kraków – Niepołomice.

Ważniejsze przystanki linii autobusowych są urządzone (wiaty, ławki), przewoźnicy urządzili kilka placów końcówek linii (ul. Ks. Goliana), końcówka linii lokalnych znajduje się także na pętli na osiedlu Sienkiewicza (pętla Wieliczka Kampus). Ponadto zorganizowano przystanek końcowy przy końcowym przystanku kolejowym Wieliczka Rynek Kopalnia.

Ogólnie system ten działa poprawnie i jest niedrogi. Przewidziany w Planie transportowym rozwój przewozów pozwala sądzić, że udział transportu zbiorowego w ruchu osób w Wieliczce będzie rósł.

9.1.6. UKŁAD DRÓG ROWEROWYCH

Na terenie gminy Wieliczka brak obecnie urządzonych dróg rowerowych. Niemniej „Strategia rozwoju Miasta i Gminy Wieliczka na lata 2015-2022”, przyjęta w roku 2015 obejmuje w ramach celu operacyjnego 2.2: Zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego i pieszego w obrębie całej Gminy oraz poprawa połączeń drogowych zadanie: Budowa i rozbudowa ścieżek rowerowych odseparowanych od ruchu kołowego. W ramach tego zadania przygotowano koncepcję sieci dróg rowerowych, która przewiduje układ 2 tras ponadlokalnych i 6 tras rowerowych wraz ze stosownymi adaptacjami w rejonach ważniejszych koncentracji ruchu pieszych i samochodów, oraz z powiązaniem z transportem zbiorowym. Układ wpisuje się także w ideę uspokojenia ruchu w centrum. Układ jest także dostosowany do zamierzeń miasta Krakowa w zakresie budowy sieci dróg rowerowych, a także nawiązuje do polityki samorządu województwa w tym zakresie.

9.2. UWARUNKOWANIA UKŁADU KOMUNIKACJI

9.2.1. ZAŁOŻENIA SYSTEMOWE

Celem przebudowy systemu transportowego Gminy jest realizacja zasad integracji podsystemów dla uzyskania efektu racjonalnego podziału ruchu między ruch pieszego, samochodowy i transportem publicznym (w tym pełne wykorzystanie możliwości kolei). Przez racjonalny podział ruchu rozumiany jest taki, w którym każdy użytkownik może zrealizować swoje potrzeby transportowe, lecz system stwarza preferencje lub ograniczenia dla sposobu realizacji tych potrzeb. Jako kluczowa zasada przyjęty jest priorytet dla transportu kolejowego w podróżach związanych z Krakowem oraz uspokojenia ruchu

² Uchwała Nr XXX/357/2016 Rady Miejskiej w Wieliczce z dnia 20 grudnia 2016r. w sprawie uchwalenia „Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego na obszarze Gminy Wieliczka”, dalej „Plan transportowy”

samochodowego (priorytet dla ruchu pieszego i rowerowego) w rejonach największych koncentracji źródeł i celów ruchu, to jest w centrum Wieliczki oraz w centrach nowych projektowanych dzielnic mieszkaniowych w północnej części Gminy.

Najważniejsze instrumenty dla realizacji tego zadania to:

- sSegregacja ruchu wewnętrznego (szczególnie w obrębie miasta) od zewnętrznego (szczególnie tranzytu wobec miasta),
- wWytworzenie sprawnych i bezpiecznych węzłów integracji różnych środków transportu dla optymalizacji zachowań użytkowników transportu pasażerskiego,
- pPoprawa bezpieczeństwa i płynności ruchu,
- zZaspokojenie potrzeb parkingowych w centrum miasta,
- zZapewnienie bezpiecznych i sprawnych tras dla ruchu rowerowego.

Analiza stanu istniejącego wskazuje, że centrum Wieliczki osiąga poziom zatłoczenia wymagający nowego podejścia do organizacji i ukształtowania układu transportowego. W innym wypadku stany zatłoczenia, rejestrowane obecnie w godzinach szczytowych i w dni targowe, będą się rozszerzały na inne okresy.

Sposobem na rozwiązanie tego problemu jest lokalne uspokojenie ruchu, to znaczy wprowadzenie do newralgicznego rejonu obszaru zatłoczonego ograniczenia dostępności samochodem (~~Studium proponuje uznać za taki rejon Rynek Górny z przyległymi ulicami~~), a sam Rynek zamknąć dla ruchu samochodowego co najmniej w okresach szczytu ruchowego (godz. 8—16).

Natomiast jako elementy integracji ruchu różnymi środkami transportu rozumie się systemy parkingowe w centrum miasta oraz układy węzłów przesiadkowych wokół stacji i przystanków kolejowych i w innych koncentracjach ruchu pasażerów. Dodatkowo narzędziem osiągania celów uspokojenia ruchu są opłaty i taryfy transportowe (kolejowe, autobusowe, parkingowe) oraz odpowiednie systemy informacyjne dla pasażerów i promocyjne.

9.2.2. UKŁAD DROGOWY

Analiza funkcjonowania układu drogowego wskazuje na konieczność modyfikacji układu w dwóch aspektach:

- 1) dostosowania przepustowości i natężeń krytycznych do rosnącego ruchu, zwłaszcza w rejonie skrzyżowań,
- 2) wprowadzenia nowych dróg w rejonach, gdzie nie ma możliwości podnoszenia przepustowości i natężeń krytycznych,

z zastrzeżeniem, że równolegle niezbędne jest wprowadzanie zmian w organizacji i zarządzaniu ruchem drogowym.

Ze względu na przepisy o drogach publicznych nowe elementy dróg mogą być wprowadzane tylko przez odpowiednich dla funkcji zarządców drogi, zgodnie z zapisami ustawy z 25 marca 1985 o drogach publicznych (Dz. U. 2016 poz.1440, z późn.zm., art. 5 – 7). Funkcją Studium jest – po przeanalizowaniu stopnia realizacji zadań przez poszczególne drogi – zaprojektowanie układu i ~~przedstawienie~~ zapropionowanie zarządom ~~do~~ wprowadzenie zadań do ich planów rozwojowych zgodnie z ich kompetencjami.

~~W przypadku niniejszego Studium W gminie Wieliczka~~ taka sytuacja – obok stopniowej modernizacji lub rehabilitacji w zasadzie wszystkich dróg – dotyczy następujących potrzebnych działań:

- 1) konieczności dobudowy drugiej jezdni na DK Nr 94 od wlotu krakowskiego (skrzyżowanie z ul. Kościuszki) do granicy gminy na wschodzie;
- 2) budowę nowej drogi od DK Nr 94 do węzła „Biechanów” na autostradzie A4 (węzeł rozgałęzienia dla północno – wschodniego obejścia Krakowa, przygotowany do włączenia tego odcinka drogi), wojewódzkiej;
- 3) rozwiązania problemu połączeń zewnętrznych z dróg wojewódzkich:
 - a) zmiany przebiegu DW 964 przez teren Miasta Wieliczka dla przeprowadzenia ruchu poza terenem zainwestowania miejskiego,
 - b) usprawnienia ruchu ~~z-dla~~ kierunku DW 966 ~~na-kierunku~~ do Krakowa przez modernizację skrzyżowania tej drogi z DK94,
- 4) modernizacji DP K2011 (droga wzdłuż wałów Wisły od Brzegów do Niepołomic) z obejściami zwartej zabudowy i z połączeniem z planowanym nowym mostem na Wiśle w kierunku Branic i DK 79;
- 5) przebudowy skrzyżowań dla podniesienia bezpieczeństwa ruchu pieszych i pojazdów oraz ich sprawności (zmniejszania kolejek pojazdów).

Studium ~~wykorzystuje~~ uwzględnia ~~znane~~ plany rozwoju sieci drogowej, w tym wypadku istotnym czynnikiem dla Gminy Wieliczka jest plan budowy nowego węzła na autostradzie A4 w rejonie Niepołomic. ~~Ten-w~~ Węzeł autostrady z DW 964 znacząco odciąży tę drogę oraz ciąg DK 94 przez Gminę i spowoduje, ~~że~~ zmniejszy się natężenie ruchu na samej obwodnicy Wieliczki w DK Nr 94, a ciąg ulic Narutowicza - Piłsudskiego będzie mógł pełnić rolę ulicy rozrządzającej dla centrum miasta, zaś ciąg Dembowskiego – Powstania Warszawskiego – Słowackiego rolę obsługi wewnętrznego układu centrum.

~~Niemniej~~ należy zauważyć, że obecnie autostrada A4 na odcinku na wschód od Krakowa jest droga bezpłatna, ~~niemniej-jednak~~ wprowadzenie opłat na autostradzie jest nieuniknione. Ponieważ nie jest znany nowy model poboru opłat to trudno wyrokować, jaki będzie wpływ opłat na rozkład ruchu w sieci drogowej regionu. Niemniej jednak każda forma opłat na autostradzie przy braku opłat na innych drogach spowoduje wzrost ruchu na DK 94 i DW 964.

Oddzielna uwaga musi być poświęcona ukształtowaniu nowego układu drogowego w północnej części gminy (rejon Brzegów):

- dla terenów planowanych osiedli mieszkaniowych,
- dla planowanych terenów ~~komercyjnych~~ ~~(przemysłowych)~~ ~~produkcyjnych~~ i składowych po północnej stronie torów kolejowych.

Skala tych planów, które wkroczyły w fazę realizacji, wymusza konieczność stworzenia zupełnie nowego układu drogowego, gdyż obecne zainwestowanie i układ dróg ma charakter ulicowych osiedli podmiejskich o przemieszanej zabudowie wiejskiej zagrodowej i jednorodzinnej. Układ ten musi być powiązany z otoczeniem poprzez dwie drogi główne – wzdłuż Wisły oraz z drogi do DK S7 i ul. Christo Botewa w Krakowie – Rybitwach²². Istotne jest zapewnienie skoordynowania realizacji planów Gminy z budową węzła autostrady oraz układu drogowego po stronie Krakowa i Niepołomic (powiązania w rejonie Brzegów oraz planowanego mostu na Wiśle na kierunku do Branic w Nowej Hucie i Niepołomic).

9.2.3. UKŁAD PARKINGOWY W CENTRUM WIELICZKI, WĘZŁY INTEGRACYJNE

Jak wskazano w części diagnostycznej pojemność układu parkingowego centrum Wieliczki jest na wyczerpaniu. Należy zaznaczyć, że organizowanie i budowa parkingów poza drogami publicznymi nie jest zadaniem władz publicznych. Jedynie w ramach planowania zagospodarowania przestrzennego można wskazać na potrzebę lokalizacji i realizacji parkingów, lecz inicjatywa realizacyjna leży w wolnej grze rynkowej. Gmina może tu być inwestorem (choć można się spodziewać uznania, iż z braku takiego zadania publicznego *explicite* wymienionego w ustawie o samorządzie gminnym działania takie nie będą kwalifikowane jako uzasadnione ~~zadaniem własnym~~). Z drugiej strony rozsądek wskazuje, że dla sprawnego funkcjonowania miasta (szczególnie w centrum) i przy braku inicjatywy sektora prywatnego gmina powinna wykazać inicjatywę, niekoniecznie angażując własne środki budżetowe, ale – np. dzierżawiąc grunt, prowadząc politykę takiej organizacji ruchu, wspólnie z powiatem odpowiedzialnym za tę organizację, aby potrzeba wydzielonych parkingów poza siecią drogową zachęcała sektor prywatny do aktywności.

Istniejąca zabudowa ścisłego centrum i organizacja ruchu w Wieliczce nie pozwalają na wygospodarowanie w istotnej liczbie dodatkowych miejsc parkingowych. Jest to bardzo ważny wniosek zwłaszcza w świetle rozważanego uspokojenia ruchu w centrum – stworzenie strefy ruchu pieszego w Rynku i otaczających ulicach. Działania takie przyczynią się do wyraźnego zmniejszenia pojemności parkingowej centrum miasta i wymagają zapewnienia liczby miejsc postojowych zgodnej z założeniami proponowanej polityki parkingowej.

Zgodnie z zasadą segregacji ruchu wewnętrznego Gminy i zewnętrznego wobec niej oraz wykorzystując istniejące warunki wskazane jest wytworzenie dwóch typów węzłów integracji:

- **n**Na terenie ścisłego centrum Wieliczki dla potrzeb obsługi centrum, Kopalni Soli i Muzeum Żup Solnych oraz dojazdów mieszkańców miasta do Krakowa,
- **p**Poza ścisłym terenem miasta dla obsługi mieszkańców innych części Gminy i okolic w dojazdach do Krakowa.

9.2.4. UKŁAD KOLEJOWY

Linia kolejowa jest wykorzystana w coraz większym stopniu i jest coraz bardziej przydatna dla rozwiązywania problemów transportu w mieście i gminie. Trzeba zaznaczyć, że czynnik infrastrukturalny ma mniejsze znaczenie – kluczem jest podnoszenie od kilku już lat częstotliwości kursowania pociągów, czyli zwiększanie podaży usług. Niemniej istnieje granica tego podnoszenia spowodowana brakiem drugiego toru i mijanek – maksymalna częstotliwość w zastanych warunkach infrastruktury wynosi około 15 minut, czyli 2 razy częściej niż w 2017 roku. Trzeba zauważyć, że ta poprawa sytuacji nie jest wynikiem działania sektora kolejowego, ale aktywności samorządu województwa (zakupy taboru, działania organizacyjne) przy aktywnym wsparciu samorządów lokalnych. Z tego bowiem punktu widzenia trakcja kolejowa ma w gminie bardzo dobre warunki – linia doprowadzona jest do centrum Miasta i dostęp do pociągów jest bardzo dogodny.

~~Te~~~~d~~Działania nie są bezpośrednio związane z planowaniem zagospodarowania przestrzennego, ale pośrednio interwencje są potrzebne w otoczeniu infrastruktury kolejowej, np. w postaci podjazdów, parkingów, węzłów integracyjnych. Poprawy wymaga bowiem powiązanie linii z możliwością pozostawienia samochodu w rejonie przystanków (w ramach funkcji Park & Ride, P+R) – taka możliwość istnieje w rejonie stacji Wieliczka Park, lecz istniejący tam parking szybko wyczerpał swoje możliwości. Ponadto ~~—w ślad za koncepcjami, jakie przygotowuje Urząd Marszałkowski—~~ wskazane jest wytworzenie ~~innego drugiego~~ węzła ~~integracyjnego—przeładkowego P+R~~ w rejonie planowanego nowego przystanku kolejowego w rejonie ulicy Winnickiej, dla obsługi mieszkańców spoza miasta.

9.2.5. UKŁAD AUTOBUSOWY

Rozwój i racjonalizacja tej funkcji transportowej są wskazane dla dwóch powodów:

- 1) lepszego wykorzystania dobrze funkcjonującego podsystemu,
- 2) umożliwienie zastąpienia używania samochodu indywidualnego przez ruch zbiorowy, co oznacza konieczność poprawy jakości świadczonych usług dla zachęcenia właścicieli samochodów do ich pozostawienia w miejscu garażowania.

Kluczem do racjonalizacji systemu autobusowego jest wytworzenie atrakcyjnych węzłów przeładkowych w relacji autobus – kolej. Pozwoli to lepiej wykorzystać możliwości linii kolejowej, zaś po stronie sieci autobusowej zwiększy wykorzystanie taboru dzięki skróceniu linii i wykonywaniu większej liczby kursów. Działania w tym względzie są szczegółowo zaplanowane w przywołanym wcześniej Planie Transportowym. Ponieważ jest to dokument o statusie prawa lokalnego jego wdrożenie jest obowiązkowe.

9.2.6. UKŁAD DRÓG ROWEROWYCH

Ruch rowerowy jest potencjalnym środkiem zaspokajania niektórych potrzeb transportowych. Przez „niektóre potrzeby” rozumiany jest ruch w celach dojazdów do pracy i szkół oraz rekreacyjnych. Warunkiem rozwoju ruchu rowerowego jest pojawienie się mody, zwyczaju. Także stan zatłoczenia dróg samochodowych sprzyja rozwojowi ruchu rowerowego, ale tylko na tych kierunkach, gdzie powstaje odpowiednia infrastruktura. Doświadczenie krajów, gdzie jest to popularny środek transportu wskazują, iż jest to jeden z najbardziej wydajnych środków transportu, lecz powstaje tylko tam, gdzie najpierw stworzono stosowną infrastrukturę (drogi rowerowe, parkingi, przechowalnie i wypożyczalnie).

Ze względu na uwarunkowania klimatyczne i ukształtowanie terenu w południowej Polsce należy mieć na uwadze, iż rower nie będzie masowo użytkowany w porze zimowej.

Obecnie na terenie gminy jest to zjawisko marginalne. Jego rozwinięcie jest możliwe w trzech sytuacjach:

- na znacznej części terenu gminy sprzyja mu ukształtowanie terenu (niewielkie spadki podłużne),
- układ dróg rowerowych zostanie wydzielony od ruchu samochodowego,
- zostaną urządzone parkingi z bezpiecznym parkowaniem roweru.

Pierwszy warunek na terenie Gminy może być spełniony w jej centralnej i północnej części (choć na pozostałych terenach możliwe jest poprowadzenie dróg dla niektórych relacji,

lecz ograniczenia terenowe nie pozwolą na użytkowanie roweru w celach bytowych, ~~raczej~~ tylko dla rekreacji).

Wskazane jest, aby układ dróg rowerowych Wieliczki był spójny z układem Krakowa. W „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Krakowa” z 2014⁴ roku przewidziano trzy ciągi rowerowy bezpośrednio na styku z Wieliczką - drogę o nazwie: „Trasa Bulwarów Wiślanych (EuroVelo4)³ koronami wałów przeciwpowodziowych Wisły, ciąg rowerowy wzdłuż torów kolejowych na trasie EUROvelo11 jako trasa na wschód Małopolski oraz ciąg rowerowy wzdłuż ulicy Wielickiej do węzła „Wielicka” nad A4 i połączenie z Wieliczką.

Z podanych powodów na terenie gminy potrzebne jest i możliwe jest zaprojektowanie układu dróg rowerowych oraz głównych punktów parkowania pojazdów w części centralnej i północnej, szczególnie dla nowych obszarów zabudowy mieszkaniowej i przemysłowej.

Gmina posiada wykonane w 2007 roku opracowanie specjalistyczne „Wieliczka: Studium rozwoju ruchu rowerowego w mieście i gminie”. Dokument nawiązuje do dwóch krajowych dróg rowerowych:

- Wiśłana Trasa Rowerowa: prowadzona na prawym brzegu rzeki docelowo koroną wału jako kontynuacja planowanej a częściowo istniejącej w Krakowie magistrali rowerowej na bulwarach Wisły,
- Międzynarodowa Trasa EuroVelo 4 (Francja – Ukraina): istnieje możliwość przebiegu wspólnego z Wiślaną Trasą Rowerową^{aa} ale ze względu na nieustalony przebieg dalej na wschód (zarówno na terenie powiatu Wielickiego jak i poza nim) racjonalne wydaje się zarezerwowanie dla niej także przebiegu alternatywnego drogami publicznymi w ruchu ogólnym od ulicy Kokotowskiej (w Krakowie, koniec trasy) przez Węgrzce Wielkie do granicy gminy,
- Międzynarodowa Trasa EuroVelo 11 (Norwegia – Grecja): Jej przebieg w Krakowie obecnie jest ustalony wadliwie (Krzemionki, ulica Swoszowicka, Walerego Sławka itp.). Punktem kluczowym jest wiadukt linii kolejowej Wieliczka – Kraków przy skrzyżowaniu ulic Ślusarczyka, Rakuś, Na Jazkach i Nad Serafą. Dalej planowany jest przebieg jako wydzielona droga rowerowa wzdłuż linii kolejowej Kraków-Wieliczka po jej północno-wschodniej stronie granicy Wieliczki (ul. Winnicka). Na terenie gminy Wieliczka trasa EuroVelo 11 powinna być prowadzona od granicy gminy jako wydzielona droga rowerowa a następnie w jezdni ulicy Winnickiej.

Jako typowe lokalne trasy rowerowe w/w Studium przewiduje realizację 6 tras rowerowych, wytyczonych o ile to możliwe poza jezdniami dróg publicznych. Są to następujące trasy:

- 1) Trasa główna A - na zasadniczym odcinku jest to główna trasa rowerowa w obrębie miasta Wieliczka. Oprócz obsługi wewnętrznego ruchu rowerowego jej funkcją będzie obsługa ruchu turystycznego (EuroVelo 11) i przelotowego ruchu rekreacyjnego (dojazd do tras i szlaków rowerowych poza miastem),
- 2) Trasa główna i zbiorcza B - jest to trasa łącząca dworzec Wieliczka Rynek z dworcem Wieliczka Główna oraz północno-zachodnią częścią miasta (os. Kościuszki, ul. św. Barbary a także granicą Krakowa na węźle Wielickim) z pominięciem jezdni ulic prowadzących ruch samochodowy o dużych natężeniach i szybkościach, w tym ze

³ Sieć EuroVelo to system 12 transeuropejskich rowerowych tras turystycznych, zaproponowanych przez stowarzyszeni o tej nazwie; www.eurovelo.org

znaczącym udziałem ruchu ciężkiego. W co najmniej dwóch przypadkach trasa pozwala uniknąć bardzo ruchliwych skrzyżowań, gdzie rowerzyści na tej relacji muszą wykonywać manewr skrętu w lewo. Początek trasy (stacja Wieliczka Rynek) jest łatwo dostępny ulicami uspokojonego ruchu obsługującymi centrum miasta (Stary Rynek),

- 3) Trasa zbiorcza C - trasa łączy dworzec kolejowy Wieliczka Główna z północno-zachodnią częścią miasta w tym osiedle Przyszłości i wyjazd w kierunku Krakowa (ul. Krzyszkowicka, skomunikowanie z trasami rowerowymi w południowej części Krakowa). Pozwala na ominięcie ruchliwych ulic Dembowskiego, Krakowskiej i Kościuszki oraz ich skrzyżowań (w tym pokonywania niebezpiecznych lewoskrętów) i znacząco skraca drogę, którą musi na tej relacji w rejonie centrum Wieliczki pokonać rowerzysta,
- 4) Trasa zbiorcza D - trasa łączy dworzec kolejowy Wieliczka Główna z dzielnicami w zachodniej części miasta oraz z leśnym obszarem rekreacyjnym Grabówki a także z południowymi dzielnicami Krakowa (Wola Duchacka, Kurdwanów za pośrednictwem krakowskiej trasy rowerowej numer 10), pozwalając rowerzystom ominąć ulice prowadzące duży ruch samochodowy i znacząco skracać drogę, jednocześnie zapewniając minimalizację różnic wysokości i nachylenia podłużnego,
- 5) Trasa E - trasa łączy zachodnie części Wieliczki z centrum, trasą „A” i „B” (w tym z trasą EuroVelo11 we wszystkich wariantach) omijając ulice ze znaczącym ruchem samochodowym,
- 6) Trasa zbiorcza i rekreacyjna F - jest to propozycja pieszo-rowerowej trasy pieszo-rowerowej prowadzonej w śladzie dawnej solnej linii kolejowej od dworca Wieliczka Główna i skweru św. Kingi (trasy „B” i „E”) do ulicy Matejki i Kościuszki. Ze względu na problemy własnościowe i duże koszty budowy tej trasy jej powstanie nie jest konieczna, ale mogłaby stanowić silny element marketingowy.

9.3. CHARAKTERYSTYKA OBECNEGO UKŁADU KOMUNIKACYJNEGO

9.3.1. UKŁAD PARKINGOWY W CENTRUM WIELICZKI

W celu weryfikacji możliwości parkingowych centrum Wieliczki wyodrębniono obszar, w którym występują największe zapotrzebowania parkingowe. Obszar ten jest ograniczony ulicami: Legionów/Sienkiewicza, Limanowskiego, Batorego, Wąska, Górsko, Daniłowicza i Dembowskiego. Schemat 1 przedstawia zasięg przyjętego do analizy obszaru.

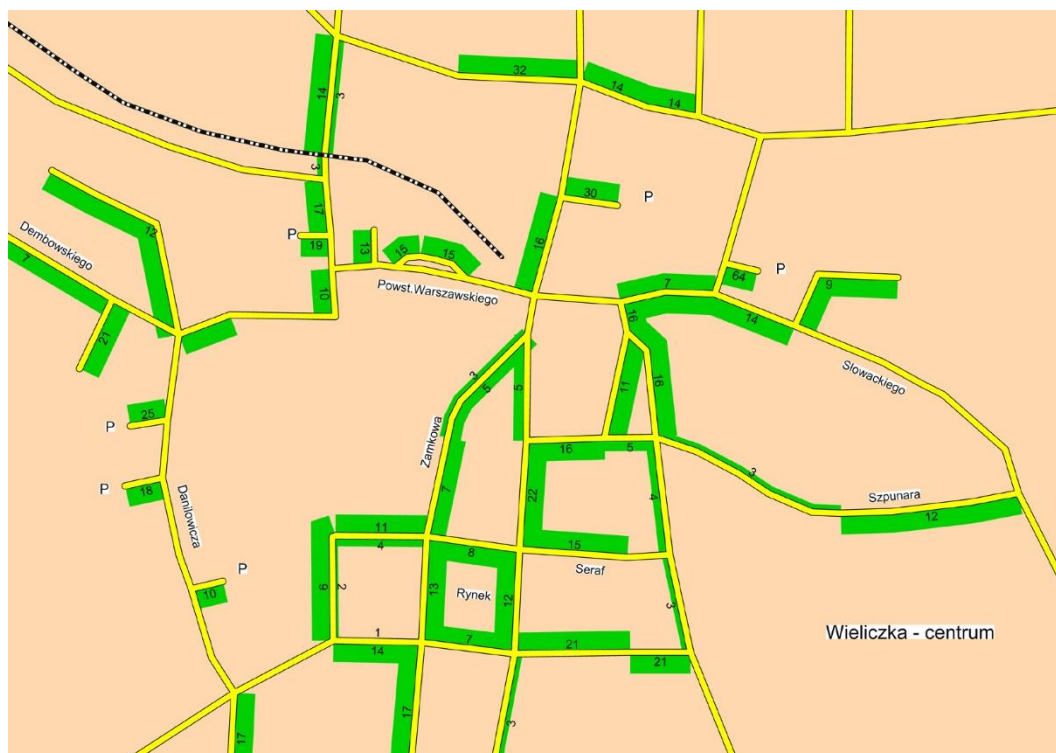
Schemat nr 42 Zasięg przyjętego obszaru

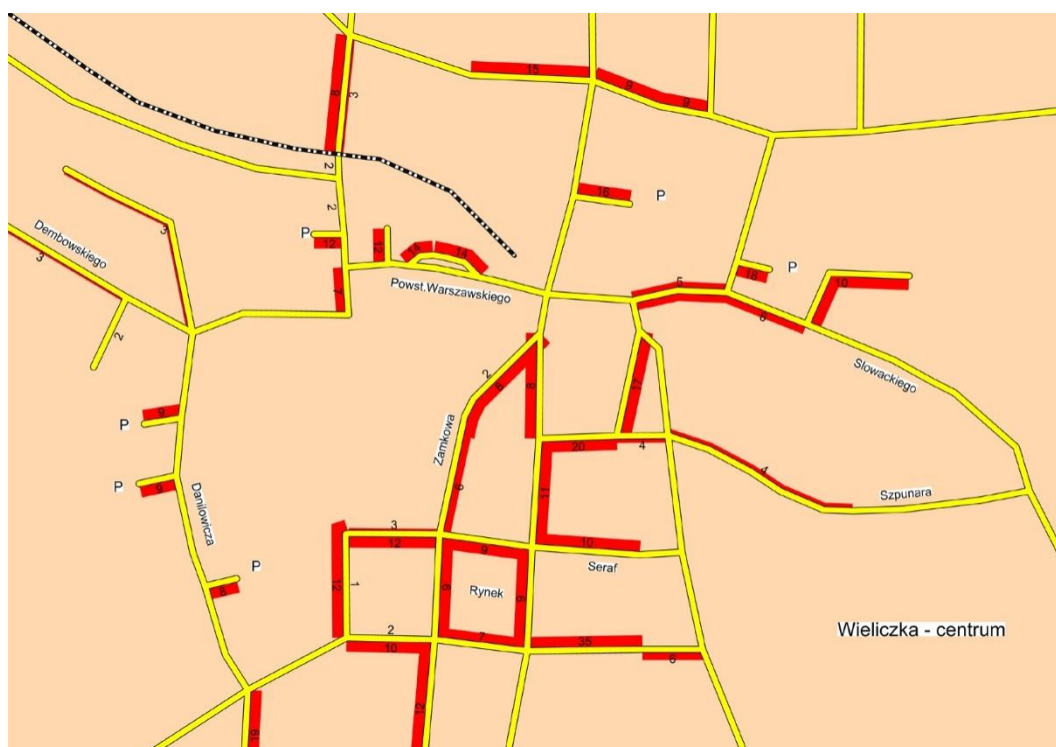
Parkowanie pojazdów możliwe jest na wydzielonych parkingach będących własnością Gminy, na parkingach prywatnych oraz jako parkowanie przykrawężnikowe na wybranych ulicach. Parkowanie na terenach publicznych jest bezpłatne natomiast w pozostałych przypadkach związane jest z uiszczeniem stosownej opłaty, ustanawianej przez właścicieli parkingów.

W przyjętym obszarze analizy przeprowadzono pomiary parkowania polegające na określeniu liczby parkujących na poszczególnych ulicach. Pomiary były przeprowadzone w trzech okresach: w przeciętny dzień roboczy (wtorek 14 listopada 2006, w okresie szczytu popołudniowego); w sobotę (25 listopada, w godzinach 9⁰⁰-10⁰⁰) oraz w godzinach nocnych (czwartek 23 listopada). Wyniki pomiarów przedstawiono na schematach 2-4.

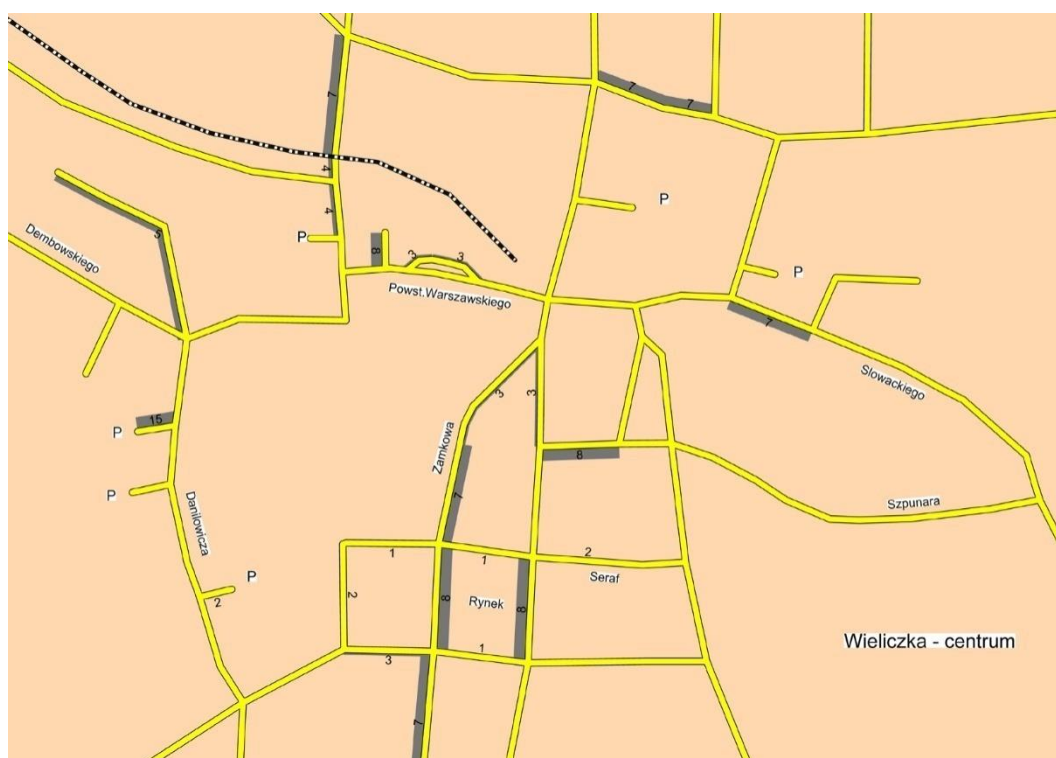
Schemat nr 43 Liczba parkujących na poszczególnych ulicach w obszarze analizy – przeciętny dzień roboczy [poj]

Schemat nr 44 Liczba parkujących na poszczególnych ulicach w obszarze analizy – sobota [poj]

Schemat nr 45 Liczba parkujących na poszczególnych ulicach w obszarze analizy – godziny nocne [poj]

Zgodnie ze schematem, największa liczba parkujących skupiona jest w okolicy Rynku i ul. Słowackiego. Związane jest to z położeniem celów podróży stanowiących obiekty usługowe i urzędy. Ponadto stosunkowo duża liczba parkujących korzysta z parkingów prywatnych położonych w pobliżu Kopalni Soli „Wieliczka”, przy czym są to głównie turyści odwiedzający Kopalnię Soli i Muzeum Żup Krakowskich. Łączna liczba miejsc parkingowych wynosi: 270 miejsc dla samochodów osobowych oraz 20 autobusów na terenie należącym do Kopalni Soli, oraz ok. 60 miejsc na parkingach prywatnych. Można również zaobserwować dużą liczbę pojazdów parkujących na wydzielonych stanowiskach przy ul. Powstania Warszawskiego i Mickiewicza. Liczba parkujących w sobotę jest wyraźnie niższa w porównaniu do sytuacji w dniu roboczym, co ułatwia znalezienie wolnego miejsca. Udział poszczególnych ulic w rozmieszczeniu pojazdów parkujących w obszarze jest zbliżony do parkowania w dzień roboczy. Parkowania nocne dotyczy w głównej mierze mieszkańców centrum miasta. Liczb parkujących jest stosunkowo niewielka i nie ma trudności ze znalezieniem wolnego miejsca.

Dla każdego z analizowanych okresów pomiarowych wyznaczono podstawowe parametry charakteryzujące parkowanie: chłonność parkingową rozumianą jako największa liczba pojazdów parkujących w obszarze analizy (przyjęto, że w tym przypadku chłonność będzie odpowiadać liczbie parkujących w dniu roboczym), pojemność parkingową – rozumianą jako maksymalna liczba samochodów mogących parkować w obszarze analizy (przyjęto wartość szacowaną na podstawie wizji w terenie) oraz rezerwy miejsc postojowych stanowiące różnice pomiędzy wyznaczoną chłonnością parkingową a szacowaną pojemnością. Sumaryczne wartości chłonności, rezerwy i pojemności parkingowej dla obszaru analizy zestawiono w tabeli nr 60.

Tabela nr 60 Wyniki przeprowadzonych pomiarów parkowania [poj.]

Liczba parkujących	stan istniejący
dzień roboczy	935
sobota	438
noc	126
Chłonność parkingowa	935
Szacowana pojemność parkingów (~)	1100
Rezerwy parkingowe (~)	165

Szacowane rezerwy parkingowe odnoszą się w głównej mierze do parkingów położonych nieatrakcyjnie w stosunku do celów podróży (obiekty usługowe, urzędy). Można stwierdzić, że w obszarach największego zapotrzebowania na miejsca parkingowe, brak jest dostępnych miejsc postojowych.

Stosowanie opłat parkingowych w pasach dróg publicznych jest narzędziem realizacji polityki zrównoważonego systemu transportowego w mieście, w szczególności realizacji celu jakim jest regulacja dostępności do Centrum miasta dla uzyskania efektu zmniejszenia natężeń ruchu, obciążenia układu parkingowego a w efekcie – przy poprawie obsługi komunikacją miejską – poprawy funkcjonowania tej części miasta jako ogólnie - miejskiego centrum usługowo – turystycznie – administracyjnego.

Stosowanie zasad płatnego parkowania jest wyrazem polityki zrównoważonego rozwoju w tym sensie, że brak tego narzędzia powoduje, że faktycznie miasto wspiera (także finansowo) ruch samochodowy, co jest radykalnie sprzeczne z zasadą zrównoważenia. W swojej pracy

Profesor D.C.Shoup⁴ wykazał, że funkcjonowanie bezpłatnego parkowania, traktowanego jako usługa publiczna oraz zasad minimalnych standardów parkowania (tradycyjny normatyw) nie tylko wymaga subsydiowania tej formy transportu, ale także deprecjonuje wartość rynkową terenów i obiektów centrum (zła obsługa obniża wartość rynkową). Stąd wprowadzenie opłat jest narzędziem realizacji polityki zrównoważonego rozwoju, podnosi walory centrum oraz pozwala na wdrożenie funkcji centrum jakie są mu immanentnie przypisywane (także w Zakopanem). Takie postrzeganie tej kwestii potwierdza powszechna praktyka światowa i krajowa (warto dodać, że płatne parkowanie w przestrzeni publicznej znane jest w USA od lat 20. XX wieku; w Polsce także wprowadzano opłaty (w Krakowie już w 1988 roku).

Są dwa główne zadania wprowadzania opłat: (a) zwiększenie rotacji parkujących pojazdów dla poprawy dostępności centrum miasta dla interesantów i turystów oraz (b) zmniejszenie zatłoczenia (poziomu akumulacji) na parkingach, dla redukcjijazd w celu poszukiwania wolnego miejsca. Nie jest celem wprowadzenia opłat generowanie dochodów dla miasta – jeśli powstanie nadwyżka przychodów nad kosztami to tylko na skutek doboru taryfy dla realizacji zadań (a) i (b).

9.3.2. BILANS POTRZEB PARKINGOWYCH W CENTRUM WIELICZKI

Analizując przeprowadzone pomiary parkowania można zauważyć, że liczba parkujących jest zbliżona do pojemności układu (zwłaszcza w ścisłym centrum – okolice Rynku). Sytuacja ta ulegnie znacznemu pogorszeniu w przypadku zwiększenia się liczby mieszkańców a co za tym idzie liczby samochodów, lub w ramach uspokojenia ruchu, kiedy część pojemności w pasach drogowych zostanie zlikwidowana. Przeprowadzono szacunkowe prognozy zapotrzebowania na miejsca parkingowe w centrum. Prognozy opracowano na horyzont czasowy 2026 i zostały wyznaczone na podstawie przyjętego wskaźnika wzrostu liczby mieszkańców Gminy i liczby samochodów osobowych. Posiłkowano się w tym przypadku wskaźnikiem wzrostu dla prognoz demograficznych opracowanym przez Główny Urząd Statystyczny. Uwzględniając obecne trendy we wzroście liczby samochodów osobowych, oszacowano wzrost wskaźnika motoryzacji w Gminie. Na tej podstawie przygotowano szacunkowe zapotrzebowanie na miejsca postojowe i odniesiono je do dostępnej przestrzeni parkingowej dla dwóch scenariuszy rozwoju układu drogowego:

- scenariusz „nic nie robić” - oznaczający pozostawienie istniejącej organizacji ruchu i liczby miejsc postojowych;
- scenariusz prognostyczny - zakładający wprowadzenie planowanych ograniczeń i zmniejszenie liczby miejsc parkingowych o 400 (związanych z wprowadzeniem strefy ruchu pieszego).

Wyniki prognoz przedstawiono w tabeli:

⁴ Szeroki opis tej kwestii znajduje się w pracy: Donald C. Shoup: „The High Cost of Free Parking”, The University of California Transportation Center, Berkeley, CA 94720; 1997 r.

Tabela nr 61 Prognozy popytu i podaży dla potrzeb parkingowych [poj.]

Liczba parkujących	prognoza 2026	
	"nic nie robić"	uspokojenie ruchu
dzień roboczy	1041	1041
sobota	621	621
noc	179	179
chłonność parkingowa	1135	1135
szacowana pojemność parkingów	900	500
liczba mieszkańców (gmina)	56 000	56 000
liczba samochodów osobowych	24 750	24 750
wskaźnik motoryzacji	450	450

W roku 2026 w obu wariantach można zauważyć niewystarczającą podaż miejsc postojowych, przy założonym stałym popycie. Dla wariantu „nic nie robić” brakuje ok. 230 miejsc parkingowych, natomiast w przypadku wprowadzenia uspokojenia ruchu, deficyt miejsc przekracza 600. Są to znaczące wartości, uzasadniające poszukiwania nowego parkingu. Potrzeby parkingowe Kopalni Soli (a dokładniej związanego z nią i Muzeum Żup Solnych ruchem turystycznym) wiążą się z obecnym i spodziewanym ruchem turystycznym.

9.3.3. ANALIZA STOPNIA WYKORZYSTANIA NATĘŻEŃ KRYTYCZNYCH NA SIECI DROGOWEJ W STANIE ISTNIEJĄCYM I PROGNOZIE

Analizy przeprowadzono dla dwóch sytuacji:

- sStabilnej liczby ludności na obecnym poziomie,
- wWzrostu liczby ludności, wynikającego z budowy osiedli mieszkaniowych w północnej części Gminy (ok. 43 tys. mieszkańców – wg danych Studium obowiązującego).

Prognoza przy stabilizacji liczby ludności

Wieliczka powiązana jest z układem dróg zamiejskich z następującymi drogami: autostradą DK A4 i drogą krajową DK94 (kierunek Kraków i Tarnów), drogą wojewódzką DW 964 (kierunek Niepołomice i Dobczyce) oraz drogą wojewódzką DW966 (kierunek Gdów). Dla wymienionych dróg dostępne są wyniki Generalnego Pomiaru Ruchu przeprowadzonego w latach 2010 i 2015. Na ich podstawie sporządzono prognozę ruchu w punktach pomiarowych, właściwych dla obszaru Wieliczki. Prognozę sporządzono dla roku 2035 metodą wskaźników wzrostu wg instrukcji GDDKiA. Szczegółowe natężeniu ruchu i strukturze rodzajowej potoków pojazdów na poszczególnych odcinkach oraz prognozę przedstawiają poniższe tabele. Prognoza nie uwzględnia wprowadzenia odpłatności na autostradzie A4, która niewątpliwie spowoduje przeniesienie się części ruchu z A4 na DK 94. Trudność polega na tym, że nie jest ustalone, jaki będzie system poboru opłaty, więc nie da się modelować mechanizmu wyboru drogi.

Tabela nr 62 Struktura rodzajowa potoku pojazdów na wybranych odcinkach dróg krajowych i wojewódzkich [poj/dobę] – pomiary z lat 2010 i 2015

ŚREDNI DOBOWY RUCH (SDR) W PUNKTACH POMIAROWYCH											
WOJEWÓDZTWO: MAŁOPOLSKIE KOD: 12											
GPR 2010											
Numer punktu pomiarowego	Numer drogi	Odcinek drogi		Pojazdy samochodowe-ogółem	Rodzajowa struktura ruchu pojazdów samochodowych						
		Długość (km)	Nazwa		Motocykle	Sam. Osob. Mikrobusy	Lekkie sam. Ciężarowe (dostawcze)	Sam. Ciężarowe		Autobusy	Ciągniki rolnicze
1	2	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
12 078	964	11	DZIEKANOWICE – ROŻNOWA	4 326	25	3 818	318	83	40	35	7
12 079	964	3	WIELICZKA/PRZEJŚCIE/	7 457	52	5 676	1 312	216	134	67	0
12 080	964	6	WIELICZKA – NIEPOŁOMICE	8 934	54	6 940	992	438	447	54	9
12 093	966	13	WIELICZKA-GDÓW	7 318	66	6 389	578	146	95	37	7
20 421	A4	7	OPATKOWICE/ KĄPIEŁOWA/ WIELICZKA	30 334	108	21 081	3 853	1 326	3 838	128	0
20 424	A4	20	WIELICZKA-SZARÓW	18 822	51	12 886	1 367	1 025	3 245	248	0
20 303	94	4	WIELICZKA/ OBWODNICA/	16 237	105	12 715	1 611	829	904	68	5
20 304	94	16	WIELICZKA-TARGOWISKO	6 978	49	5 455	730	316	372	55	1
GPR 2015											
12 078	964	11	DZIEKANOWICE – ROŻNOWA	4 587	92	3 954	408	73	32	23	5
12 079	964	3	WIELICZKA/PRZEJŚCIE/	8 183	49	7 668	319	82	16	49	0
12 080	964	6	WIELICZKA – NIEPOŁOMICE	12 704	140	10 912	864	343	394	38	13
12 093	966	13	WIELICZKA-GDÓW	9 031	90	7 731	695	199	172	135	9
20421 (?)	A4	7	OPATKOWICE/ KĄPIEŁOWA/ WIELICZKA	53 017	125	40 301	4 624	2 133	5 661	172	1
20 424	A4	20	WIELICZKA-BIEŻANÓW	38 675	77	29 294	3 278	1 471	4 206	349	0
20 513	A4	16	BEŻANÓW – SZARÓW	34 022	56	27 053	1 914	852	3 743	404	0
20 303	94	4	WIELICZKA/ OBWODNICA/	17 848	94	14 269	1 465	882	1 078	53	7
20 304	94	16	WIELICZKA-TARGOWISKO	4 635	44	3 584	269	227	467	40	4

Tabela nr 63 Struktura rodzajowa potoku pojazdów na wybranych odcinkach dróg krajowych i wojewódzkich [poj/dobę] –prognoza na rok 2035

PROGNOZA NA 2035												Średni wskaźnik wzrostu 2035/2015
Numer punktu pomiarowego	Numer drogi	Odcinek drogi		Pojazdy samochodowe ogółem	Rodzajowa struktura ruchu pojazdów samochodowych							
		Długość (km)	Nazwa		Motocykle	Sam. Osob. Mikro-busy	Lekkie sam. Ciężarowe (dostawcze)	Sam. Ciężarowe		Autobusy	Ciągniki rolnicze	
12 078	964	11	DZIEKANOWICE – ROŻNOWA	6 845	92	6 080	498	90	54	26	5	49%
12 079	964	3	WIELICZKA/PRZEJŚCIE	12 413	49	11 790	390	101	27	56	0	52%
12 080	964	6	WIELICZKA – ŚWIĄTNIKI	19 113	140	16 778	1 056	424	659	44	13	50%
12 093	966	13	WIELICZKA-GDÓW	13 524	90	11 887	849	246	288	155	9	50%
20421 (?)	A4	2	WĘZŁ OPATKOWICE – WĘZŁ ŁAGIEWNIKI	80 040	125	61 967	5 649	2 635	9 465	198	1	51%
20 424	A4	3	WĘZŁ WIELICZKA-WĘZŁ BIEŻANÓW	58 375	77	45 042	4 005	1 817	7 032	401	0	51%
20 513	A4	16	WĘZŁ BIEŻANÓW-WĘZŁ TARGOWISKO	51 766	56	41 597	2 338	1 052	6 258	465	0	52%
20 303	94	4	WIELICZKA/OBWODNICA/	26 784								
20 304	94	16	WIELICZKA-TARGOWISKO	6 995	44	5 511	329	280	781	46	4	51%

W celu opisu warunków ruchowych na analizowanych odcinkach, oszacowano stopień nasycenia ruchem poszczególnych odcinków objętych pomiarem, czyli określono stopień swobody ruchu wg rozumienia amerykańskiego podręcznika HCM⁵.

Przy udziale godziny szczytu w ruchu dobowym 7% (wg GPR 2015) wyznaczono godzinowe natężenie ruchu dla przekroju. Następnie przyjęto strukturę kierunkową 50/50% i uzyskano potok pojazdów przypadający na jeden kierunek w godzinie szczytu. Ponieważ uwzględniane drogi mają różne parametry techniczne, w celu uproszczenia przyjęto 3 podstawowe typy przekrojów a następnie dla nich oszacowano przepustowość. Dla oszacowanej przepustowości i wyznaczonego godzinowego natężenia ruchu obliczono stopień nasycenia dla poszczególnych odcinków dla stanu istniejącego 2015 i horyzontu czasowego 2035. Wyniki obliczeń zestawiono w poniższych tablicach.

⁵ Highway Capacity Manual, ostatnie wydanie 2016, określa 6 stopni swobody ruchu (A – F), gdzie A – pełna swoboda, B, i c – zmniejszająca się swoboda, D i F – brak płynności ruchu, F – stan trwałego zatoru; dla potrzeb analizy założono maksymalnie wskaźniki dla poszczególnych poziomów jako stosunek natężenia ruchu wg prognozy do natężenia krytycznego dla poziomu E wynoszący: A: > 0,15, B: 0,16 – 0,25, C: 0,26 – 0,45, D: 0,46 – 0,65, E: 0,66 – 1,00, F: >1,01

Tabela nr 64 Charakterystyki przekrojów i wyznaczony stopień nasycenia analizowanych przekrojów – rok 2005.

Oznaczenie drogi	Kierunek	Charakterystyka przekroju	Przepustowość [poj/h/kierunek]	Natężenie [poj/h]	Stopień nasycenia	Poziom swobody ruchu
DW 964	Niepołomice	przekrój jednojezdniowy bez utwardzonego pobocza	650	445	0,68	D
DK 94	obwodnica Wieliczki	przekrój jednojezdniowy z pasem awaryjnym	1 100	625	0,57	D
DK 94	Tarnów	przekrój jednojezdniowy z pasem awaryjnym	1 100	162	0,15	A
DW 966	Gdów	przekrój jednojezdniowy bez utwardzonego pobocza	650	316	0,49	C
DW 964	Dobczyce	przekrój jednojezdniowy bez utwardzonego pobocza	650	161	0,25	B
DW 964	Wieliczka/	przekrój jednojezdniowy miejski (z chodnikami)	400	286	0,72	C

Tabela nr 65 Charakterystyki przekrojów i wyznaczony stopień nasycenia analizowanych przekrojów – rok 2035

Oznaczenie drogi	kierunek	Charakterystyka przekroju	Przepustowość [poj/h/kierunek]	Natężenie [poj/h]	Stopień nasycenia	Poziom swobody ruchu
DW 964	Niepołomice	przekrój jednojezdniowy bez utwardzonego pobocza	650	669	1,03	E
DK 94	obwodnica Wieliczki	przekrój jednojezdniowy z pasem awaryjnym	1100	937	0,85	E
DK 94	Tarnów	przekrój jednojezdniowy z pasem awaryjnym	1100	245	0,22	B
DW 966	Gdów	przekrój jednojezdniowy bez utwardzonego pobocza	650	473	0,73	E
DW 964	Dobczyce	przekrój jednojezdniowy bez utwardzonego pobocza	650	240	0,37	C
DW 964	Wieliczka/	przekrój jednojezdniowy miejski (z chodnikami)	400	434	1,09	F

W roku 2015 warunki ruchu są na przeciętnym poziomie – poziom swobody C – D. Utrudnienia występujące w układzie drogowym odnoszą się do lokalnych zakłóceń powodowanych przez występowanie skrzyżowań z sygnalizacją świetlną (na ciągu drogi krajowej DK94). Wyraźnie widać wysoki stopień nasycenia ruchem na odcinku przejścia przez miasto – ul. Asnyka, który wynosi 0,72 w roku 2015 i 1,09 w prognozie na 2035, więc przekracza przyjętą przepustowość. Oznacza to, że wyczerpanie przepustowości uniemożliwi korzystanie z tego odcinka a dodatkowy potok pojazdów będzie musiał korzystać z innych odcinków sieci.

Wzrost natężeń ruchu na miejskim odcinku obwodnicy w ciągu DK94 zbliża w 2035 roku natężenie do poziomu przepustowości, więc konieczne jest wybudowanie drugiej jezdni. Nie jest to niezbędne na odcinku na wschód od miasta, choć należy to zweryfikować w przypadku wprowadzania opłat za użytkowanie autostrady A4.

9.3.4. KONSEKWENCJE ROZWOJU LUDNOŚCIOWEGO I KOMERCYJNEGO W PÓŁNOCNEJ CZĘŚCI GMINY

Możliwość wyznaczenia obszarów pod zabudowę mieszkaniową i produkcyjno-usługową – usługową, jako kierunków rozwoju w północnej części gminy,

wymaga ~~oddzielnych~~ dodatkowych prac planistycznych w bezpośredniej współpracy z inwestorami w formie np. projektów zagospodarowania przestrzennego poszczególnych części tego obszaru. W fazie Studium wskazano następujące założenia ruchowe takiego przedsięwzięcia:

- ulice główne osiedli mogą wymagać przekroju dwujezdniowego,
- wpięcia tych ulic do zewnętrznego układu zasilającego ~~zewnętrznego~~ (DK Nr 94, węzeł „Bieżanów”, ulica Christo – Botewa w Krakowie, połączenia z Niepołomicami i nowym mostem na Wiśle z dostępem do Nowej Huty) wymagają zwymiarowania w powiązaniu z ruchem, przewidywanych na terenie Krakowa i Niepołomic,
- powiązania części przemysłowej przez tory kolejowe i pod autostradą wymagają, co najmniej dwóch pełnowymiarowych połączeń.

9.4. PODSUMOWANIE UWARUNKOWAŃ ROZWOJU PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY

Na poniższych schematach przedstawiono schematycznie najważniejsze ustalenia co do uwarunkowań rozwoju przestrzennego gminy.

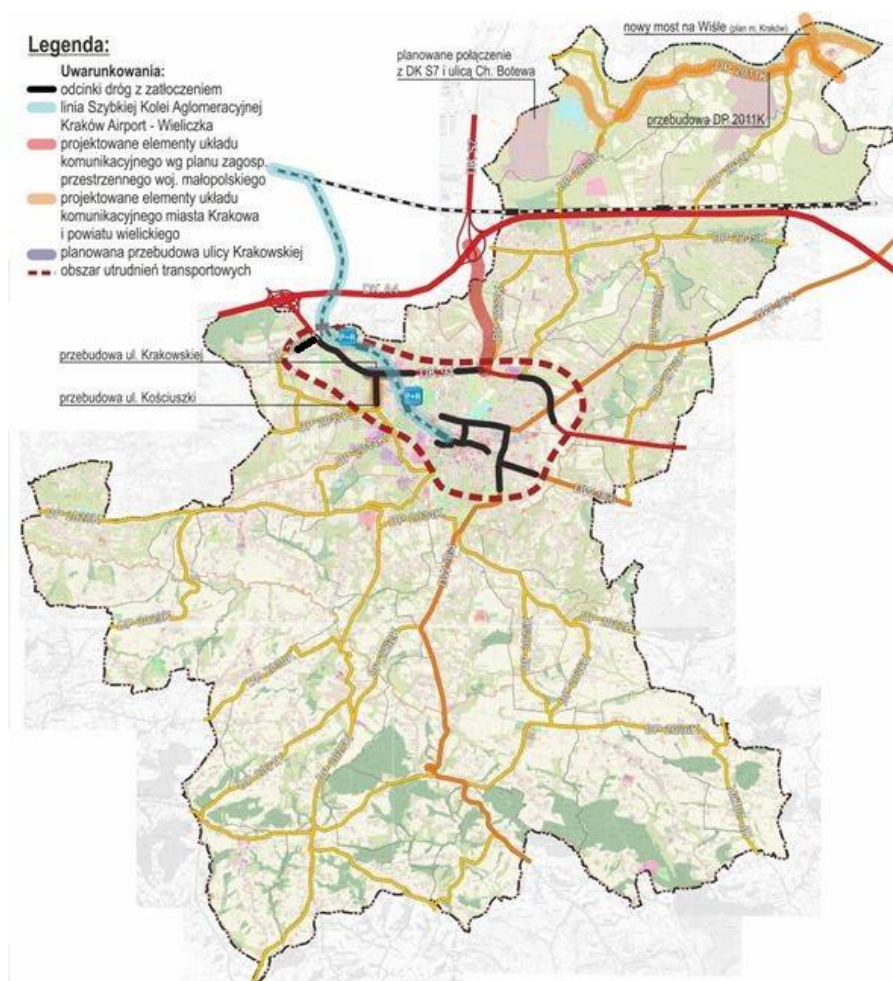
Na schemacie 46 pokazano odcinki sieci drogowej o permanentnym zatłoczeniu w okresach szczytowych. Odcinki te powinny być przewidziane do modernizacji dla poprawy przejezdności, a tam, gdzie to nie jest możliwe niezbędne jest wprowadzenie elementów zarządzania ruchem przez stosowne oznakowanie i sygnalizację świetlną. Ponadto środkiem do opanowania wzrostu zatłoczenia jest rozbudowa układu dróg odciążającej centralną część gminy od ruchu tranzytowego wobec niej.

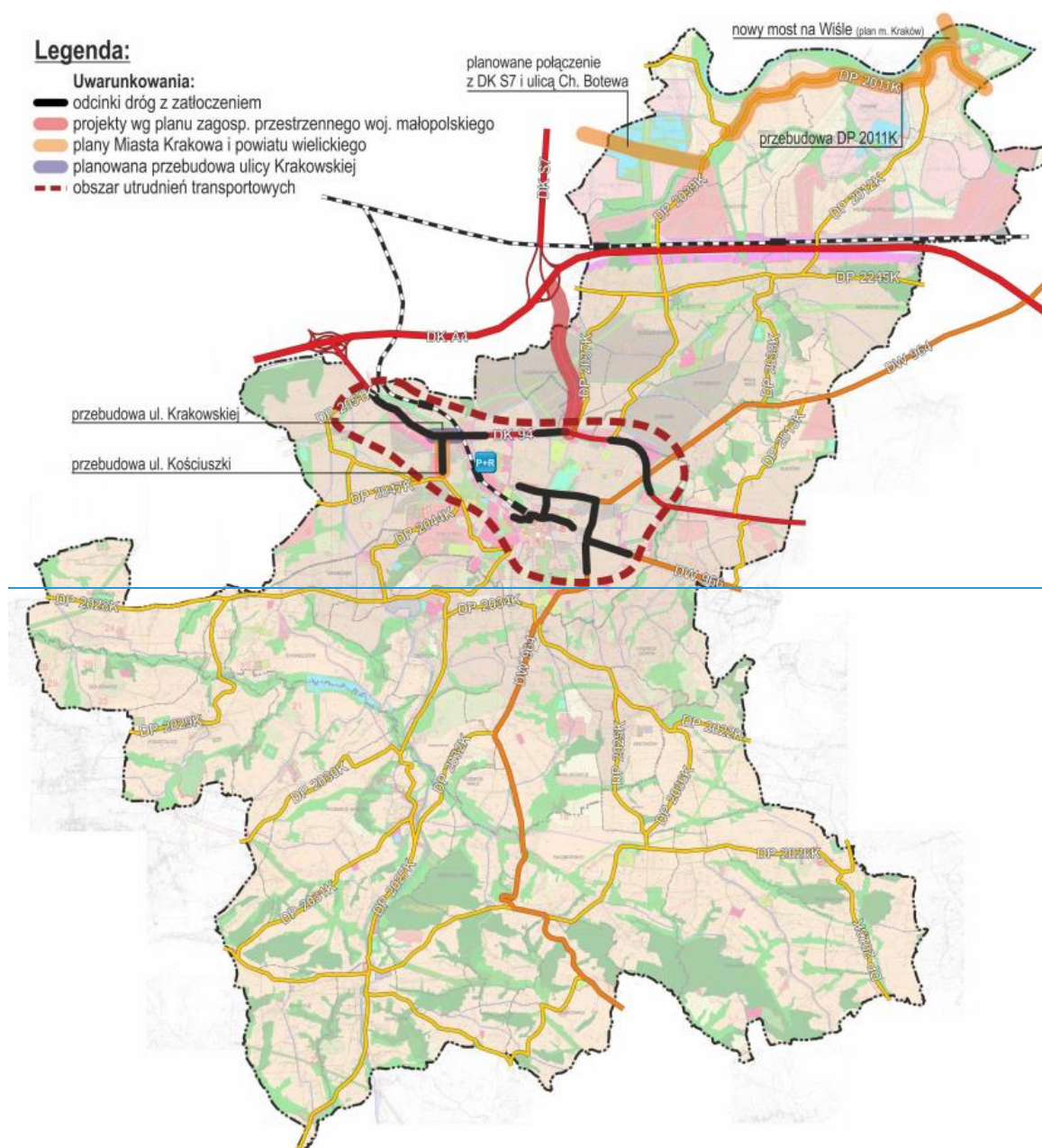
Zjawiska zatłoczenia na drogach w gminie trzeba podzielić na trzy grupy, zależnie od przyczyn:

- zatłoczenie wywołane ruchem tranzytowym przez gminę,
- zatłoczenie wywołane przez ruch wyjazdowy / wjazdowy, generowany w mieście i najbliższym otoczeniu,
- zatłoczenie wywołane narastającym ruchem wewnętrznym.

Pierwsza grupa ujawnia się w dwóch miejscach: na DK 94 (odcinek na wschód od skrzyżowania z ul. Kościuszki), oraz na odcinku ul. Asnyka i Piłsudskiego. Natomiast grupa druga pojawia się w ścisłym centrum (wokół Pl. T. Kościuszki i w ulicach dochodzących) oraz poszerzenie ulicy Ochota na wlocie do DK 94 (ul. Krakowska) dla wytworzenia powierzchni akumulacji dla wjazdu w kierunku zachodnim. Grupa trzecia na ul. Krakowskiej między Daniłowicza a Kościuszki. Każda z tych grup wymaga innych instrumentów oddziaływania dla zmiany niekorzystnego zjawiska zatłoczenia.

Schemat nr 46 Uwarunkowania sieci drogowej pod względem obciążenia ruchem

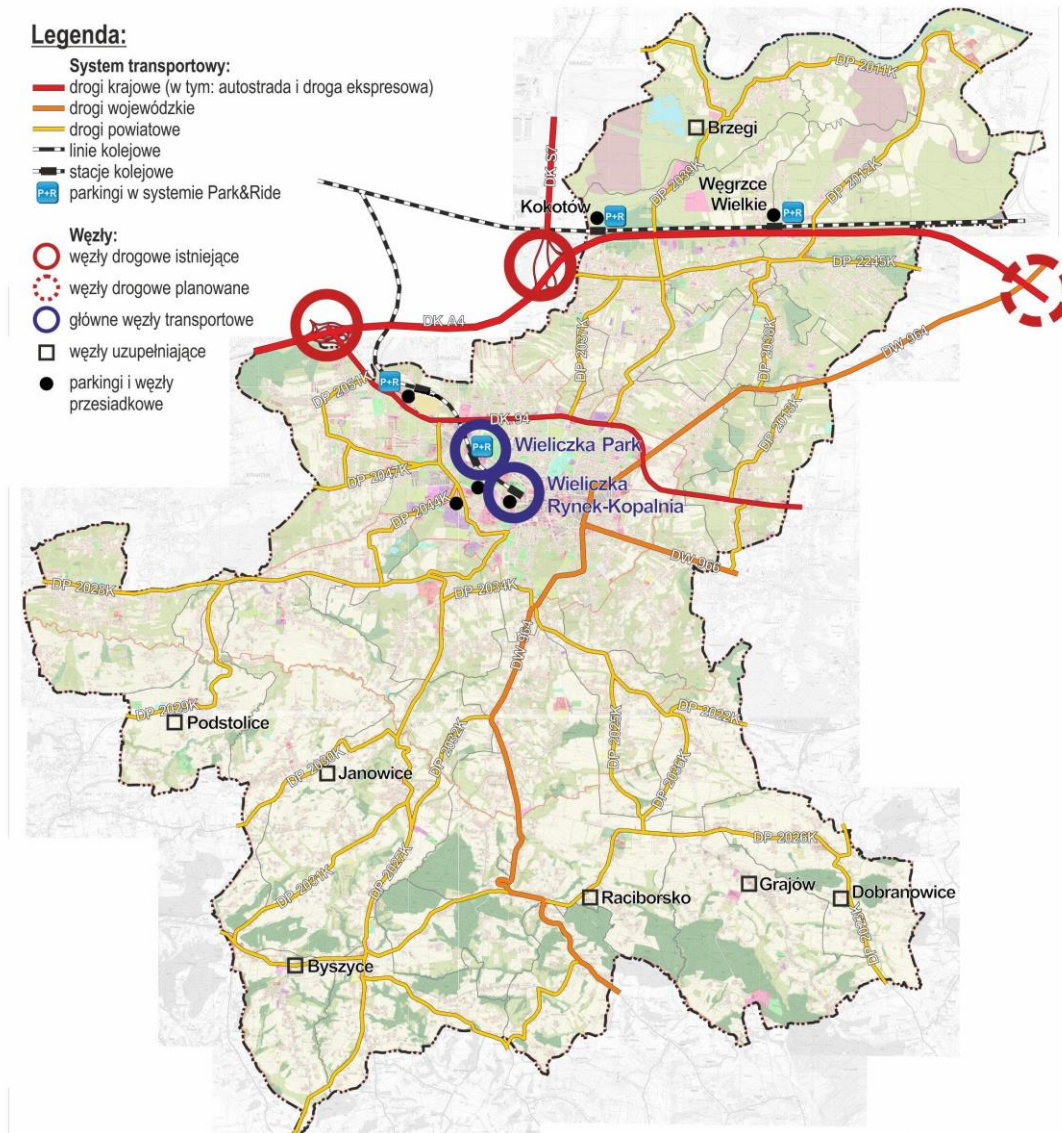

Schemat 47 pokazuje lokalizacje najważniejszych inwestycji i modernizacji w system transportowy w gminie Wieliczka, jakie wynikają z uwarunkowań rozwoju przestrzennego. Należą do nich:

- węzeł autostrady A4 w Szarowie k. Niepołomic (zadanie w Programie strategicznym Transport i Komunikacja województwa małopolskiego), służący głównie zmniejszeniu obciążenia ruchem DW 966 oraz DK 94;
- rozbudowa węzłów sieci transportowej: podstawowych transportowych, uzupełniających, parkingów i przesiadkowych, w tym w systemie Park & Ride (P+R), służących przejmowaniu ruchu osób z samochodów do transportu zbiorowego.

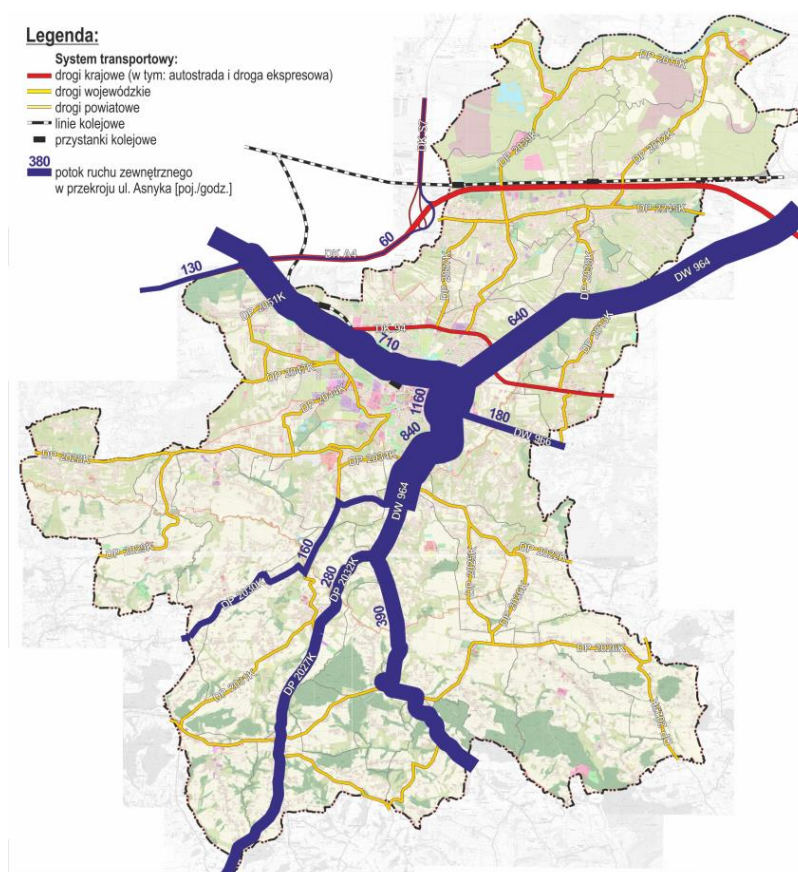
Schemat 47 Uwarunkowania inwestycyjne w sieci drogowej

**Schemat nr 49 Spektrum ruchu zewnętrznego ruchu drogowego z odcinka ulicy Asnyka (DW 964)
Rok 2015**

Rok 2035

10. STAN SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I UWARUNKOWANIA ROZWOJU

10.1. ZAOPATRZENIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ

10.1.1. STAN ISTNIEJĄCY

Miasto i Gmina Wieliczka zaopatrywane są w energię elektryczną w oparciu o główny punkt zasilania SE 110/15kV Wieliczka, o mocy zainstalowanych transformatorów 2x25 MVA. Po stronie 110kV stacja ta powiązana jest z linii wysokiego napięcia 110kV relacji Biechanów – Niepołomice 2 MAN i stanowi również źródło zaopatrzenia w energię elektryczną odbiorców na terenie gmin przyległych. Po stronie 15kV SE Wieliczka jest powiązana z siecią średniego napięcia wyprowadzoną ze stacji elektroenergetycznych 100Kv/Sn :Dobczyce, Niepołomice, Biechanów i Świątniki Górne. Poza SE Wieliczka miasto i gmina Wieliczka są zaopatrywane w energię elektryczną z następujących stacji elektroenergetycznych 110kV/SN: Piaski Wielkie, Świątniki Górne, Dobczyce, Rybitwy, Biechanów.

Na terenie gminy Wieliczka większość sieci średniego napięcia jest w wykonaniu napowietrznym a stacje transformatorowe SN/nn to głównie stacje napowietrzne słupowe wyposażone w transformatory o mocy od 63 do 630 kVA.

Stacje transformatorowe w gminie Wieliczka to głównie stacje napowietrzne – słupowe. Ich moc waha się w granicach 400-30 kVA. Na terenie miasta przeważają stacje transformatorowe w wykonaniu wewnętrznym wolnostojące lub wbudowane w obiekty kubaturowe. Stacje napowietrzne SN/nn na terenie gminy Wieliczka wyposażone są w transformatory o mocy od 125 do 630 kV . Stacje te zasilane są liniami kablowymi średniego napięcia pracującymi w układzie pętli otwartych pracujących w oparciu o oddzielne sekcje rozdzielni 15 kV GPZ Wieliczka.

W SE 110/15kV Wieliczka są zainstalowane dwa transformatory, każdy o mocy 25 MVA; poza SE Wieliczka miasto i gmina Wieliczka są zaopatrywane w energię elektryczną z następujących stacji elektroenergetycznych 110kV/SN: Piaski Wielkie, Świątniki Górne, Dobczyce, Rybitwy, Biechanów.

Poza granicami miasta linie kablowe przechodzą stopniowo w układ kablowo – napowietrzny. Na obrzeżach miasta sieć średniego napięcia pracuje w wykonaniu napowietrznym, podobnie jak na terenach wsi gminy Wieliczka.

Ponadto przez teren gminy przebiegają linie elektroenergetyczne przesyłowe najwyższych napięć relacji:

- Skawina-Klikowa, Skawina-Wanda – 220 kV,
- Skawina-Wanda, Wanda-Lubocza – 220 kV,
- Skawina-Klikowa, Lubocza-Wanda – 220 kV,
- Skawina – Tarnów, Skawina – Rzeszów - 400kV,

oraz linie wysokiego napięcia relacji:

- Świątniki Górne-Dobczyce, (jednotorowa) - 110kV,
- Biechanów-Wieliczka-Niepołomice, (jednotorowa) - 110kV,
- Korabniki-Lubocza, (dwutorowa) - 110kV,
- Rybitwy-Wanda, (dwutorowa) - 110kV.

10.1.2. OCENA FUNKCJONOWANIA SYSTEMU

Pracujący na terenie miasta i gminy Wieliczka system zaopatrzenia w energię elektryczną jest dostosowany do aktualnych potrzeb w zakresie zapotrzebowania na energię elektryczną i może być stosownie modyfikowany i rozbudowywany.

Z uwagi na znaczne tereny przeznaczone na cele inwestycyjne należy liczyć się z koniecznością realizacji w przyszłości nowej stacji GPZ 110/SN. – Wieliczka nr 2.

Zarówno sieć jak i urządzenia średniego i niskiego napięcia nie stwarzają zasadniczych uwarunkowań w rozwiązaniach urbanistycznych.

Zlokalizowane na terenie gminy linie wysokiego napięcia oraz najwyższych napięć wymagają zachowania stref ochronnych wyłączonych spod zabudowy.

10.2. ZAPOTRZEBOWANIE W WODĘ

10.2.1. STAN ISTNIEJĄCY

Głównym dostawcą wody dla potrzeb mieszkaniowych i przemysłowych na terenie miasta i gminy Wieliczka jest Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Wieliczce. System wodociągowy w mieście i obszarze wiejskim gminy Wieliczka pracuje w oparciu o ujęcia:

- 1) ujęcie wody w Krakowie - Bieżanowie (ul. Bogucicka); pobór wód podziemnych następuje z trzeciorzędowego poziomu wodonośnego z wielootworowego ujęcia składającego się ze studni: S-10, S-11a, S-12 bis, S-12 (studnia awaryjna), w ilościach $Q_{hmax} = 172 [m^3/h]$, $Q_{srdob} = 4100 m^3/dobę$. Woda w ujęciu jest uzdatniana; z ujęcia zaopatrywane są miasto Wieliczka oraz miejscowości: Czarnochowice, Kokotów, Śledziejowice, Zabawa, Sułków;
- 2) ujęcie wody w miejscowości Węgrzce Wielkie; pobór wód podziemnych następuje ze studni wierconych: S-1 (studnia awaryjna, dz. nr 1538 w miejscowości Węgrzce Wielkie), S-1 bis (dz. nr 1539/2 w miejscowości Węgrzce Wielkie) oraz S-4 (dz. nr 104/9 w miejscowości Mała Wieś); woda w ujęciu jest uzdatniana; z ujęcia zaopatrywane są miejscowości: Węgrzce Wielkie, Mała Wieś, Strumiany, Grabie, Brzegi, Kokotów; strefa ochronna studni S-1 i S-1 bis, występuje na terenie działek nr 1538, 1539/2, 1540 w Węgrzcach Wielkich.

Ilości wody produkowanej na ujęciu to: $Q_{hmax} = 75 [m^3/h]$, $Q_{srdob} = 1578 [m^3/dobę]$.

Zakład Gospodarki Komunalnej nabywa również wodę z magistrali przebiegających przez gminę Wieliczka, będących własnością MPWiK S.A. Kraków, w ilościach 1 783 700 m^3/rok (ZGK Wieliczka, dane za rok 2016).

Punkty poboru z magistrali Raba, zlokalizowane są:

- przy ul. Krakowskiej w Wieliczce – komora redukcyjna przy budynku nr 16, dz. nr 369/1 obr.3,
- przy ul. Różanej w Wieliczce, wodomierz obok budynku nr 26A,
- w Sierczy – komora z zestawem hydroforni i przepompownia, dz. nr 13,
- w Sierczy - komora KP-3,
- w Koźmicach Wielkich – komora KP-2;
- pomiar wody z rurociągu Raba oraz system zasuw, dz nr 296/5.

Punkty poboru sieci wodociągowej DN 300, zlokalizowane są:

- w Golkowicach – wodomierz $\varnothing 50/20\text{mm}$ zlokalizowany w komorze rozdzielczej przy budynku o nr 387,
- w Podstolicach, – wodomierz $\varnothing 80\text{mm}$ zlokalizowany w studzience wodomierzowej, w drodze dojazdowej obok budynku nr 41A,
- w Sygnezowie – wodomierz $\varnothing 50/20\text{mm}$ zlokalizowany w komorze pomiarowej naprzeciw budynków nr 115 i nr 226.

W systemie zaopatrzenia w wodę, integralną część układu sieci wodociągowej stanowią urządzenia:

1) stacje uzdatniania wody:

- a) SUW w Krakowie Bieżanowie,
- b) Węgrzce Wielkie,
- c) ZUW Raba w Dobczycach;

2) zbiorniki wody:

- a) miasto Wieliczka, ul. Pułaskiego – $2 \times 500 + 3000 \text{ m}^3$, Rożnowa – 2000 m^3 ,
- b) gmina Wieliczka, miejscowość:
 - Koźmice Wielkie - 300 m^3 ,
 - Raciborsko, zbiornik „Podedworze” – 300 m^3 oraz zbiornik przy ul Lipowej – 300 m^3 ,
 - Chorągiewka - 1000 m^3 ,
 - Węgrzce Wielkie – 200 m^3 i 1000 m^3 ;

3) pompownie:

- a) miasto Wieliczka, ul. Generała Władysława Pułaskiego,
- b) Raciborsko ul. Lipowa,
- c) Siercza,
- d) Rożnowa,
- e) Chorągiewka.

Przez teren gminy Wieliczka przebiegają dwa główne rurociągi magistralne będące w eksploatacji MPWiK w Krakowie, służące do zaopatrzenia w wodę miasto Kraków i jego okolic:

- Raba I - $\varnothing 1000 \text{ mm}$ relacji Dobczyce – Kraków, (żeliwo – stal) przekazane do eksploatacji w 1975 r.,
- Raba II - $\varnothing 1400 \text{ mm}$ relacji Dobczyce – Komora KP-4 (Wieliczka ul. Ochota-dz.nr235/4),

od komory KP-4 $\varnothing 1200 \text{ mm}$ do Nastawni Piaski Wielkie w Krakowie ul.J.Hallera 6, (stal) przekazane do eksploatacji pomiędzy 1982r -1988r.

Na terenie gminy, w miejscowości Gorzków i Siercza znajdują się największe w Europie zbiorniki do magazynowania wody „Gorzków” $3 \times 7500 \text{ m}^3$ oraz „Siercza” $3 \times 7500 \text{ m}^3$, $4 \times 34000 \text{ m}^3$.

W granicach miasta Wieliczka woda rozprowadzana jest układem dobrze rozwiniętej sieci rozdzielczej $\varnothing 250\text{-}200\text{-}150\text{-}100\text{-}80 \text{ mm}$, współpracującej ze zbiornikami wody przy ul. Pułaskiego oraz w Rożnowej. Wodociąg komunalny na terenie miasta stanowi także źródło wody dla odbiorców części gminy Wieliczka.

Ogółem pobór wody z sieci wodociągowej na potrzeby gminy wynosi około $5\,600 \text{ m}^3/\text{dobę}$. Liczba ludności korzystająca z sieci wodociągowej w gminie na przestrzeni ostatnich lat wyniosła: w roku 2013 – 85,6%, w roku 2014 – 90,9%, w roku 2015 – 91,1%.

Charakterystykę sieci wodociągowej na terenie gminy Wieliczka wg stanu na dzień 31.12.2015r., przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 66 Sieć wodociągowa i zużycie wody w gminie Wieliczka w latach 2014 i 2015.

Jednostka terytorialna	Długość czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej [km]		Liczba ludności korzystająca z sieci wodociągowej [osób]		Zużycie wody w gosp.domowych na mieszkańca[m ³]	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Wieliczka	450,3	457,5	50 831	51 672	28,0	29,1
Wieliczka miasto	126,0	129,9	21 626	22 038	33,3	34,3
Wieliczka obszar wiejski	324,3	327,6	29 205	29 634	24,6	25,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych wg (Główny Urząd statystyczny.2017r.)

Powyższe dane wskazują, iż:

- 1) długość czynnej sieci wodociągowej, stan na rok 2015r., wynosi ogółem 457,5 km (miasto Wieliczka 129,9 km, obszar wiejski 327,6 km)
- 2) ilość przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zamieszkania zbiorowego – w roku 2015 wyniosła 12 950 szt.

10.2.2. OCENA FUNKCJONOWANIA SYSTEMU

Znaczna część gminy Wieliczka leży w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych „Bogucice” oraz częściowo w zlewni dopływu Zbiornika Dobczyckiego (wsie Byszyce i Gorzków) tj. dwóch głównych i jedynek dla miasta i gminy Wieliczka źródeł wody pitnej. Stąd też ochrona wód podziemnych i powierzchniowych przed ich zanieczyszczeniem, jak i nadmierną eksploatacją, jest głównym priorytetem jak i również uwarunkowaniem dalszego rozwoju gminy.

Rozbudowany układ sieci wodociągowych jest dostosowany do aktualnych potrzeb mieszkańców a zasoby eksploatacyjne istniejących ujęć nie pokrywają w pełni potrzeb odbiorców na terenie gminy. ZGK w Wieliczce zakupuje wodę z ujęcia wody w Dobczycach.

Ilość zbiorników wodnych, stacji uzdatniania wody, hydroforni wodociągowych nie jest wystarczająca. W zakresie zaopatrzenia w wodę planowana jest „Budowa Zakładu Uzdatniania Wody podziemnej w Wieliczce-Bogucicach wraz z rurociągami wody surowej i studniami głębinowymi...” Inwestycja ma na celu zwiększenie niezawodności i pewności zasilania oraz umożliwienie bezpiecznego rozwoju gminy i miasta.

W zakresie zagospodarowania przestrzennego zachodzi konieczność zachowania stref technicznych związanych z przebiegiem przez teren gminy głównych magistrali wodociągowych z ujęcia Raba w Dobczycach do Krakowa.

Stan techniczny sieci wodociągowych określany jest, jako dobry. W granicach gminy Wieliczka zasilane w wodę są wszystkie miejscowości.

10.3. ODPROWADZENIE ŚCIEKÓW I WÓD OPADOWYCH

10.3.1. STAN ISTNIEJĄCY - KANALIZACJA SANITARNA

Miasto i gmina Wieliczka nie posiada własnej oczyszczalni ścieków. Ścieki kierowane są do miejskiej oczyszczalni ścieków w Krakowie – Płaszowie a odbiornikiem oczyszczonych ścieków jest rzeka Drwinia Długa, należąca do zlewni Wisły.

Ścieki komunalne z miasta Wieliczka odprowadzane są do miejskiej oczyszczalni w Krakowie – Płaszowie, poprzez kolektor ogólnospławny „Serafa” biegnący ulicami Słowackiego – Bohaterów Warszawy (\varnothing 1,5/1.0m), Żeromskiego – Dembowskiego (\varnothing 1,4/1.0 m), wzdłuż prawego brzegu rzeki Serafy do oczyszczalni „Płaszów”. W mieście Wieliczka obowiązuje system ogólnospławny oraz rozdzielczy. Na terenie miasta prowadzone są intensywnie prace nad wprowadzeniem systemu rozdzielczego w miejsce systemu ogólnospławnego.

W miejscowościach: Węgrzce Wielkie, Strumiany, Mała Wieś, Kokotów, Zabawa, Czarnochowice, Śledziejowice, Lednica Górna, Mietniów, Chorągiewka, Rożnowa obowiązuje system kanalizacji sanitarnej.

Gmina Wieliczka jest skanalizowana w 45,1%. Rozproszony charakter zabudowy, peryferyjne osiedla wiejskie, duże zróżnicowanie ukształtowania terenu powodują trudności (ekonomiczne i techniczne) w realizacji systemów kanalizacyjnych na dużych obszarach gminy.

Na terenie gminy znajdują się małe oczyszczalnie ścieków zlokalizowane przy obiektach użyteczności publicznej tj. szkołach, przedszkolach, OSP i drobnych zakładach produkcyjnych.

Zakład Gospodarki Komunalnej w Wieliczce posiada w eksploatacji następujące oczyszczalnie ścieków w miejscowościach:

- 1) Gorzków, dz. nr 376/1 - oczyszczalnia typu Wobed - Hydred $Q_{\text{śrd}} = 11,25 \text{ m}^3/\text{dobę}$; $Q_{\text{maxd}} = 14,60 \text{ m}^3/\text{dobę}$; oczyszczanie ścieków bytowych z osiedla Czarnociny w m. Gorzków; wylot oczyszczonych ścieków usytuowany na dz. nr 376/2 w miejscowości Gorzków do cieku bez nazwy, będącego dopływem potoku Młynówka (zlewnia rzeki Raby),
- 2) Gorzków, dz. nr 89/5 – oczyszczalnia typu Biocompact 10; oczyszczanie ścieków bytowo- gospodarczych z części budynków wsi Gorzków i OSP; wylot oczyszczonych ścieków usytuowany na dz. nr 89/5 w m. Gorzków do cieku bez nazwy (w zlewni rzeki Raby). $Q_{\text{śrd}} = 10,5 \text{ m}^3/\text{dobę}$. $Q_{\text{r max}} = 5365,5 \text{ m}^3/\text{rok}$
- 3) Koźmice Wielkie, dz. nr 628 – oczyszczalnia typu Nebraska M-7 $Q_{\text{śrd}} = 10,0 \text{ m}^3/\text{d}$; $Q_{\text{maxd}} = 12,40 \text{ m}^3/\text{d}$; oczyszczanie ścieków bytowych z zespołu budynków mieszkalnych, budynku przedszkola, domu kultury i ośrodka zdrowia; wylot oczyszczonych ścieków usytuowany na dz. nr 36 w m. Koźmice Wielkie do cieku bez nazwy będącego (zlewnią rzeki Wilga);
- 4) Sułków dz. nr 218/4 – oczyszczalnia typu BD50-POLARIS; oczyszczanie ścieków bytowych z części budynków mieszkalnych w m. Sułków do rowu melioracyjnego w zlewni rzeki Wisły; $Q_{\text{śrd}} = 10,50 \text{ m}^3/\text{d}$; $Q_{\text{maxd}} = 14,70 \text{ m}^3/\text{d}$;
- 5) oczyszczalnia na ul. Kłaśnieńskiej w mieście Wieliczka „Rolani”, będąca w eksploatacji firmy Kaczor.

W miejscowościach takich jak Golkowice, Pawlikowice, Koźmice Wielkie, Koźmice Małe, Siercza, Sygnezów, Janówka, Gorzków, Janowice, Byszyce, Grajów, Raciborsko, Dobranowice, Podstolice oraz w części południowej Grabówki, Sułków (w części) Brzegi, Grabie nie funkcjonuje system kanalizacji sanitarnej. Zrzut ścieków sanitarnych z tych miejscowości, odbywa się do zbiorników szczelnych lub przydomowych oczyszczalni

ścieków. Występowanie indywidualnych oczyszczalni ścieków ma miejsce głównie na terenach, na których nie było możliwości podłączenia się do miejskiej sieci kanalizacji sanitarnej.

Tabela nr 67 Przydomowe oczyszczalnie ścieków na terenie gminy Wieliczka.

Miejscowość	Istniejąca liczba gospodarstw	Liczba gospodarstw, która posiada oczyszczalnie ścieków
Byszyce	162	77
Czarnochowice	358	2
Dobranowice	159	22
Gorzków	242	107
Grabówki	304	11
Grajów	222	39
Golkowice	396	27
Janowice	305	70
Jankówka	89	11
Kokotów	565	4
Koźmice Małe	159	30
Koźmice Wielkie	638	191
Lednica Górna	393	18
Mietniów	276	26
Pawlikowice	354	49
Podstolice	222	18
Raciborsko	300	105
Rożnowa	107	3
Siercza	394	42
Sułków	375	18
Sygneczów	191	44
Śledziejowice	473	5
Zabawa	276	11
Węgrzce Wielkie	610	6
Wieliczka	3733	11
Chorągiewa	228	11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Wydziału Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska w Wieliczce oraz Wydziału Spraw Obywatelskich w Wieliczce 2017r.

W przeważającej części na terenie miasta i w obszarach wiejskich gminy występuje grawitacyjny system odprowadzenia ścieków. W miejscach gdzie nie jest możliwe grawitacyjne odprowadzenie ścieków, występuje system ciśnieniowy. Na terenie objętym studium zinwentaryzowano poniższe przepompownie ścieków sanitarnych:

- 1) 2 szt. na terenie miasta Wieliczka:
 - przepompownia ścieków Wieliczka ul. Grottgera dz. nr 909/6 obr. 2
 - przepompownia ścieków Wieliczka, ul. Do Świdówki dz. nr 724/41 obr. 1
- 2) 17 szt. na terenie gminy:
 - przepompownia ścieków Chorągiewa dz. nr 31/1,

- przepompownia ścieków Chorągwica dz. nr 363/6,
- przepompownia ścieków Chorągwica dz. nr 364/10,
- przepompownia ścieków Czarnochowice dz. nr 116/9,
- przepompownia ścieków Kokotów dz. nr 35/1 – „Złocień”,
- przepompownia ścieków Kokotów dz. nr 350/6,
- przepompownia ścieków Kokotów dz. nr 581/7,
- przepompownia ścieków Lednica Górna dz. nr 187,
- przepompownia ścieków Rożnowa dz. nr 47/9,
- przepompownia ścieków Śledziejowice dz. nr 444/5,
- przepompownia ścieków Węgrzce Wielkie dz. nr 136,
- przepompownia ścieków Węgrzce Wielkie dz. nr 156,
- przepompownia ścieków Węgrzce Wielkie dz. nr 428,
- przepompownia ścieków Węgrzce Wielkie dz. nr 590,
- przepompownia ścieków Zabawa dz. nr 1/19,
- przepompownia ścieków Zabawa dz. nr 42/10,
- przepompownia ścieków Zabawa dz. nr 344/5.

Charakterystyka sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Wieliczka wg stanu na dzień 31.12.2015r., przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 68 Długość sieci kanalizacyjnej i ilość odprowadzonych ścieków w gminie Wieliczka w latach 2014 i 2015.

Jednostka terytorialna	Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]		Liczba korzystająca z sieci kanalizacyjnej [osób]		Ilość odprowadzanych ścieków [dm ³]	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Wieliczka	98,1	100,3	23 895	25 549	1 536	1 547
Wieliczka miasto	64,1	65,5	18 112	18 696	1 406	1 406
Wieliczka obszar wiejski	34,0	34,8	5 783	6 853	129,0	141,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych wg (Główny Urząd statystyczny.2017r.)

Ilość przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zamieszkania zbiorowego w roku 2015 wyniosła 5 214 szt.

10.3.2. STAN ISTNIEJĄCY - KANALIZACJA DESZCZOWA

Na terenach wiejskich gminy Wieliczka system kanalizacji deszczowej ograniczony jest w dużej mierze do dróg gminnych, powiatowych, wojewódzkich jak również krajowych.

Kanalizacja deszczowa z dróg powiatowych

Wody opadowe z pasa drogowego dróg powiatowych na terenie powiatu wielickiego są odprowadzane grawitacyjnie w zależności od zagospodarowania pasa drogowego: rowami przydrożnymi lub kanalizacją deszczową, przeważnie do istniejących cieków wodnych, tj. rowów melioracyjnych, potoków i rzek. Na niektórych odcinkach dróg rowy przydrożne ze względu na znikome spadki podłużne dna, lub brak odbiornika mogą stanowić zbiorniki retencyjne, skąd wody mogą odparowywać i częściowo wchłaniać się w grunt.

Na terenie miasta Wieliczka obecnie ZDP w Wieliczce posiada w swoim zarządzaniu następujące drogi powiatowe z kanalizacją deszczową:

Tabela nr 69 Drogi powiatowe z odcinkami kanalizacji deszczowej, zlokalizowane na terenie miasta Wieliczka

Nr. Drogi	Ulice	Średnica kolektora
2027K	ul. Kłaśnieńska	Ø400, Ø300
2044K	ul. Jedynaka	-
2045K	ul. Kościuszki - ul. Janińska	Ø500
2047K	ul. Sadowa	-
2049K	ul. Kasztanowa	-
2050K	ul. Krzyszkowicka	-
2051K	ul. Ochota	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z Zarządu Dróg Powiatowych w Wieliczce 2017r.

Odwodnienie w/w dróg realizowane jest za pośrednictwem kanalizacji deszczowej i rowami przydrożnymi. Pełny przekrój uliczny posiada tylko ulica Kościuszki na długości kilkuset metrów.

Tabela nr 70 Drogi powiatowe z odcinkami kanalizacji deszczowej, zlokalizowane na terenie gminy Wieliczka

Nr. drogi	Drogi /ulice	Średnica kolektora
2009K	TARGOWISKO - WEGRZCE W.	Ø200, Ø300
2012K	BIEZANÓW - GRABIE	Ø400, Ø300
2027K	WIELICZKA - MYSLENICE	Ø300, Ø400
2037K	WIELICZKA - CZARNOCHOWICE	Ø200,500
2049K	WIELICZKA UL. KASZTANOWA	Ø500
2050K	WIELICZKA UL. KRZYSZKOWICKA	
2039K	ŚLEDZIEJOWICE - BRZEGI	Ø300,500
2026K	MOGILANY - RACIBORSKO - DOBRANOWICE	Ø400
2028K	ZBYDNIOWICE - GRABÓWKI	Ø400
2013K	SUŁKÓW - TOMASZKOWICE	Ø400

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z Zarządu Dróg Powiatowych w Wieliczce 2017r.

Kanalizacja deszczowa z dróg gminnych

Wody opadowe z dróg gminnych odprowadzane są do istniejącej kanalizacji deszczowej, poprzez wpusty uliczne a z części posesji, położonych w bezpośrednim sąsiedztwie w/w dróg, do istniejących studni rewizyjnych wbudowanych na ciągach sieci głównej.

Odbiornikami wód opadowych są rowy melioracyjne, cieki wodne a także oczyszczalnia ścieków w przypadku kanalizacji ogólnospławnej.

Rozbudowana kanalizacja deszczowa funkcjonuje głównie na terenie miasta. Kanalizacja opadowa występuje w ciągu poniżej wymienionych ulic i dróg:

1) Miasto Wieliczka:

- a) ul. Al. Solidarności i ul. Nowy Świat - wody odprowadzane są do potoku Od Grabówek,
- b) ul. oś. Przyszłość - wody odprowadzane są do rzeki Serafa,
- c) ul. św. Barbary i ul. Solna - wody odprowadzane są do potoku Krzyszkowickiego,
- d) ul. Pułaskiego - odprowadzenie do istniejącej kanalizacji deszczowej w drodze wojewódzkiej nr 966,
- e) ul. Złota – wody odprowadzane są do cieku wodnego,
- f) ul. Czubinów- w części odcinka drogi występuje kanalizacja wody odprowadzane są do cieku wodnego,
- g) ul. Reformacka - w części drogi kanalizacja wody odprowadzane są do rowu,
- h) ul. Modrzewiowa – w części drogi kanalizacja wody odprowadzane są do rowu melioracyjnego,
- i) ul. Bednarka, Plac Kościuszki, Rynek Górny, ul. Daniłowicza, ul. Zamkowa, ul. Kilińskiego, ul. Górsko i ul. Sikorskiego - wody odprowadzane są do kanalizacji ogólnospławnej,
- j) ul. Jasna – wody odprowadzane do kanalizacji występującej w drodze powiatowej nr 2045 K,
- k) ul. Matejki -wody odprowadzane do kanalizacji ogólnospławnej w ul. Dembowskiego oraz na Osiedlu Lekarka do: ul. Grottgera, ul. Gwarków, ul. Warzycka, ul. Politechniczna, ul. Osiedlowa, ul. Grunwaldzka, ul. Jagiellońska, ul. Willowa, ul. Poniatowskiego, ul. Poprzeczna, ul. Zaułek, ul. Piotra Skargi, ul. Braci Kordulów, ul. Rejtana, ul. Skarbnika, ul. Zakole, ul. Korpala, ul. Kochanowskiego, ul. Uroczą, ul. Na Stoku – wody odprowadzane są do rowu melioracyjnego w miejscowości Strumiany,
- l) ul. Kopernika, ul. Szpitalna, ul. Limanowskiego, ul. Batorego, ul. Serafa, ul. Boża Wola, ul. Chopina, ul. Goliana, ul. Słowackiego, ul. Szpunara, ul. Limanowskiego, ul. Konopnickiej, ul. Legionów, ul. Brodzińskiego, ul. Aywasa, ul. Królowej Jadwigi, ul. Górnicza i ul. Mierzączka,

2) Gmina Wieliczka:

- a) Kokotów - droga wewnętrzna - dz. nr 4/3, droga wewnętrzna - dz. nr 88/2, 89/2 - wody odprowadzane są do rowów melioracyjnych,
- b) Sygneczów - droga gminna nr 560909 K - wody odprowadzane są do rowu przydrożnego.

Wody opadowe z gospodarstw domowych na terenie gminy zagospodarowywane są głównie na terenie własnym.

10.3.3. OCENA FUNKCJONOWANIA SYSTEMU

W stanie istniejącym zdiagnozowano nieuporządkowaną gospodarkę w zakresie odprowadzenia ścieków, przy równoczesnym wyposażeniu całej gminy w sieć wodociągów zbiorczych. System kanalizacji sanitarnej i ogólnospławnej nie pokrywa swym zasięgiem wszystkich miejscowości. Obszary gminy takie jak Gorzków, Byszyce, Janówka, Grajów, Dobranowice, Janowice, Podstolice, Raciborsko nie są objęte planem skanalizowania na najbliższe lata. Podjęcie decyzji o skanalizowaniu powyższych terenów, wymaga poprzedzenia analizą techniczno ekonomiczną, uzasadniającą przyjęcie stosownego

systemu odprowadzenia ścieków (do oczyszczalni grupowej czy indywidualnej dla poszczególnych wsi).

Pilnym zadaniem Gminy jest uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w mieście i na terenach wiejskich oraz jej rozbudowa w systemie rozdzielczym. Z uwagi na położenie w strefie ochrony sanitarnej zbiornika dobczyckiego, skanalizowania wymagają wsie Byszyce i Gorzków. W najbliższych latach należy dążyć do modernizacji istniejących kanałów opadowych i budowy nowych kolektorów zgodnie i równolegle z kierunkami rozwoju gminy.

Należy też rozważyć problem retencjonowania wód opadowych, wynikający ze zmieniających się warunków hydrogeologicznych. Ponadto zgodnie z wydanym rozporządzeniem nr 4/2014 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie z dnia 16 stycznia 2014 r. w sprawie warunków korzystania z wód regionu wodnego Górnej Wisły na obszarach aglomeracji wyznaczonych uchwałą nr XXXVI/600/13 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 22 kwietnia 2013r., obowiązują ograniczenia polegające na zakazie wprowadzania do ziemi ścieków z wyłączeniem wód opadowych i roztopowych. Zgodnie z rozporządzeniem i podjętą uchwałą obszary aglomeracji oraz obszary występowania głównego użytkowego poziomu wodonośnego wieku triasowego, wyłączone zostają z możliwości stosowania indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków. Wymóg ten nie dotyczy obszarów, które położone są poza zasięgiem głównego poza obszarami aglomeracji. Należą do nich miejscowości takie jak: Podstolice – w części, Koźmice Wielkie w części, Koźmice Małe, Janowice, Jankówka, Raciborsko, Grajów, Dobranowice, Jankówka, Gorzków, Byszyce.

W miejscowościach, w których gospodarstwa domowe posiadają indywidualne oczyszczalnie ścieków, których odbiornikiem są ciekły, rowy przydrożne zaleca się podłączyć do wykonanej sieci kanalizacji sanitarnej. Jednym z istotnych zamierzeń jest modernizacja istniejącego systemu, przebudowa, rozbudowa i budowa nowych sieci kanalizacji deszczowej, rowów melioracyjnych, przydrożnych i związanych z tym urządzeń wodnych.

10.4. ZAOPATRZENIE W ENERGIĘ CIEPLNĄ I GAZ

10.4.1. STAN ISTNIEJĄCY – ENERGIA CIEPLNA

W obszarze gminy i miasta Wieliczka brak jest miejskiego centralnego systemu ogrzewania. Zapotrzebowanie w energię ciepłą ma charakter indywidualny i odbywa się poprzez wykorzystanie takich nośników energii jak:

- 1) gaz ziemny - wykorzystywany dla zasilania kotłowni indywidualnych,
- 2) gaz ziemny, koks, węgiel, drewno – wykorzystywane do ogrzewania mieszkań i przygotowania c.w.u.

Jednym z najczęściej stosowanych źródeł grzewczych w budownictwie jednorodzinnym w gminie Wieliczka są kotły węglowe, które stanowią aż 44,81%. Drugie, pod względem częstości występowania są kotły gazowe, które stanowią 43,20% ogólnej liczby kotłów. Niewielka ilość gospodarstw 6,97% posiada piece kaflowe, stosowane do ogrzewania. Najbardziej stosowanymi są, pompy ciepła, kotły olejowe oraz inne źródła grzewcze. Nadal duża popularność kotłów węglowych jest spowodowana przede wszystkim niskimi cenami tego rodzaju paliwa oraz dawnymi przyzwyczajeniami mieszkańców. Ponadto często stosowane są również kotły gazowe, których dużą zaletą jest wygodne użytkowanie i niewielka emisja zanieczyszczeń do powietrza. Rozkład poszczególnych sposobów ogrzewania przedstawia poniższy rysunek.

Schemat nr 50 Średni udział poszczególnych sposobów ogrzewania w gminie Wieliczka

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych wg (Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla gminy Wieliczka, 2015r. oraz Stowarzyszenie Metropolia Krakowska., 2015r.).

W zakresie ogrzewania nie występują aktualnie szczególne uwarunkowania w dostępie do nośników energetycznych. Istotnym problemem do rozwiązania pozostaje ograniczenie zanieczyszczenia atmosfery spowodowane tzw. niską emisją będącą skutkiem wysokiego stopnia wykorzystania paliw stałych do ogrzewania obiektów w oparciu o piece i kotły węglowe pozbawione urządzeń eliminujących odprowadzenie pyłów i gazów do atmosfery.

W zakresie gospodarki niskoemisyjnej istotnym uwarunkowaniem jest przyjęty przez Sejmik Województwa Małopolskiego Uchwałą Nr XLII/662/13 z dnia 30 września 2013r. Program ochrony powietrza dla województwa małopolskiego. Celem dokumentu jest osiągnięcie w całej Małopolsce do 2023 r. dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń w powietrzu.

Ograniczenie niskiej emisji i poprawę stanu jakości powietrza ukierunkowują również przepisy odrębne w tym Uchwała Nr XXXII/452/17 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 23 stycznia 2017 r., w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa małopolskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

10.4.2. STAN ISTNIEJĄCY – GAZ

Przez Gminę Wieliczka przebiegają gazociągi wysokiego ciśnienia, będące w eksploatacji Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A. Oddział w Tarnowie. Odbiorcy zlokalizowani na terenie gminy Wieliczka zasilani są ze stacji redukcyjno pomiarowych Raciborsko, Węgrzce Wielkie i Śledziejowice. Właścicielem sieci dystrybucyjnej dostarczającej gaz do Klientów jest Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Krakowie. Do PSG należą także stacje II stopnia. Sprzedawcą gazu (większościowym) jest PGNiG Obrót Detaliczny. Stacje II stopnia zlokalizowane na terenie miasta Wieliczki zasilają enklawy odbiorców niskim ciśnieniem i nie posiadają pomiaru ilości przepływu gazu.

Za eksploatację sieci gazowej niskiego i średniego ciśnienia odpowiedzialna jest Karpacka Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. w Tarnowie, Oddział Zakład Gazowniczy w Krakowie ul. Gazownicza 16, 31-060 Kraków. Większa część gminy zaopatrywana jest w gaz

poprzez sieć rozdzielczą średniego ciśnienia, oprócz wschodniej i północnej części wsi Węgrzce Wielkie zasilanej z sieci niskiego ciśnienia. Źródłem zaopatrzenia w gaz sieci średnioprężnych są stacje: redukcyjno-pomiarowa w Wieliczce, Śledziejowicach, Węgrzcach Wielkich, węzeł pomiarowy w Raciborsku oraz poza terenem gminy w Świątnikach Górnych i Przebieczanach. System sieci średnioprężnych w południowej części gminy powiązany jest ze stacjami redukcyjno - pomiarowymi zlokalizowanymi w Gdowie i Dobczycach.

Gazociągi przesyłowe wysokiego ciśnienia będące w eksploatacji GAZ-SYSTEM S.A. oddział w Tarnowie, na terenie gminy Wieliczka:

- 1) gazociąg wysokiego ciśnienia DN 500, PN63 relacji Łukanowice-Śledziejowice-Zederman,
- 2) gazociąg wysokiego ciśnienia DN 500, PN63 relacji Łukanowice-Śledziejowice,
- 3) gazociąg wysokiego ciśnienia DN 250, PN40 relacji Łukanowice-Śledziejowice,
- 4) gazociąg wysokiego ciśnienia DN 500/300, PN63 relacji Śledziejowice-Nowa Huta,
- 5) gazociąg wysokiego ciśnienia DN 300, PN40 relacji Śledziejowice-Nowa Huta,
- 6) gazociąg wysokiego ciśnienia DN 400, PN63 Śledziejowice-Skawina,
- 7) gazociąg wysokiego ciśnienia DN 80, PN63 dolot do SRP stacji I° i stacja Węgrzce Wielkie,
- 8) gazociąg wysokiego ciśnienia DN 80, PN63 dolot do SRP stacji I° i stacja Wieliczka,
- 9) gazociąg wysokiego ciśnienia DN 80, PN63 dolot do SRP stacji I° i stacja Wieliczka Kopalnia Soli,
- 10) gazociąg wysokiego ciśnienia DN 80, PN63 dolot do SRP stacji I° Przebieczany,
- 11) gazociąg wysokiego ciśnienia DN 500, PN63 relacji Łukanowice-Skawina-Zelczyna.

Stacje redukcyjno pomiarowe będące w eksploatacji GAZ-SYSTEM S.A. oddział w Tarnowie, na terenie gminy Wieliczka, I-go stopnia w ilości 6 szt.:

- 1) SRP I° Węgrzce Wielkie, rok 1968, przepustowość 2 500 m³/h,
- 2) SRP I°/II Wieliczka, rok 1968 (1995), przepustowość 6 000 m³/h,
- 3) SRP I° Wieliczka Kopalnia Soli, rok 2002, przepustowość 2 500 m³/h,
- 4) SRP I° Przebieczany, rok 1979 (2005), przepustowość 2 500 m³/h,
- 5) SRP I° Śledziejowice, rok 1993, przepustowość 9 000 m³/h,
- 6) SP I° Czechówka/Byszyce, rok 2015r, przepustowość 16 600 m³/h.

Stacje redukcyjno pomiarowe będące w eksploatacji PSG Sp z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Krakowie, II-go stopnia w ilości 8 szt.:

- SRP I°/II Wieliczka, rok 1968 (1995), przepustowość 6000 m³/h,
- SP II° Wieliczka Kopalnia Soli Wieliczka, przepustowość 500 m³/h,
- SR II° Wieliczka ul. Limanowskiego 3150 m³/h,
- SR II° Wieliczka ul. Dembowskiego 1600 m³/h,
- SR II° Wieliczka ul. Daniłowicza (Dembowskiego-Daniłowicza 1600 m³/h,
- SRP II° Wieliczka Solne Miasto 160 m³/h,
- SRP II° Wieliczka Powiatowy Park Rozwoju 125 m³/h,
- SRP II° Wieliczka U Jędrusia 250 m³/h.

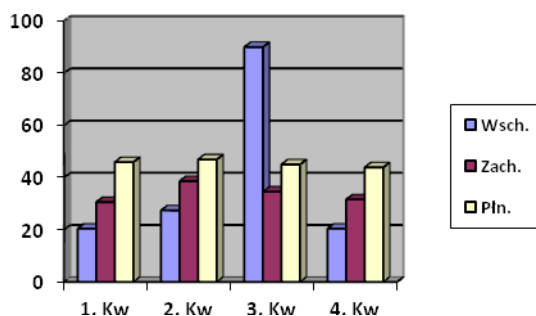
Szacunkowa ilość odbiorców gazu w gminie Wieliczka przedstawia się na poziomie 47 247 osób, co stanowi 83,3 % korzystających z sieci gazowej.

Tabela nr 71 Długości sieci gazowych na terenie gminy Wieliczka w latach 2014 i 2015.

Jednostka terytorialna	Długość czynnej sieci ogółem [m]		Długość czynnej sieci przesyłowej [m]		Długość czynnej sieci rozdzielczej [m]	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Wieliczka	672 860	528 765	27 215	27 066	645 645	501 699
Wieliczka miasto	129 419	120 609	4 862	4 862	124 557	115 747
Wieliczka obszar wiejski	543 441	408 156	22 353	22 204	521 088	385 952

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych wg (Główny Urząd Statystyczny.2017r.)

Tabela nr 72 Liczba czynnych przyłączy gazowych oraz odbiorców gazu w latach 2014 i 2015 w gminie Wieliczka

Jednostka terytorialna	Czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych [szt.]		Odbiorcy gazu Gosp.	
	2014	2015	2014	2015
Wieliczka	11 221	11 864	14 991	15 354
Wieliczka miasto	2 976	3 652	6 773	6 994
Wieliczka obszar wiejski	8 245	8 212	8 218	8 360

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych wg (Główny Urząd Statystyczny.2017r.)

Na terenie gminy znajduje się złożę gazu ziemnego „Raciborsko” eksploatowane przez Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. w Warszawie, Oddział Sanok, Zakład Górnictwa Nafty i Gazu w Sanoku oraz teren i obszar górniczy „Raciborsko-1”, w którym znajdują się:

- 1) odwierty czynne R-1, R-4,
- 2) odwierty zlikwidowane: R-9, R5, R-11, R-15, R10, R3, R-1a, R7, D7,
- 3) gazociągi kopalniane,
- 4) ośrodek zbioru gazu.

Poza terenem górniczym znajdują się odwierty zlikwidowane: Dobczyce-11, Dobczyce-3, R-8, Siercza-1, R-2, R-6.

10.4.3. OCENA FUNKCJONOWANIA SYSTEMU

Sieć gazowa jak i stacje redukcyjne na terenie miasta i gminy Wieliczka pozostają źródłem gazu dla potencjalnych odbiorców znajdujących się na terenie objętym studium, w stanie dobrym.

Przebiegające przez teren gminy gazociągi wysokiego ciśnienia narzucają konieczność zachowania bezpiecznych odległości zabudowy, zróżnicowanych w zależności od parametrów technicznych gazociągów (średnica, ciśnienie nominalne) oraz technologii wykonania. W strefach kontrolowanych istniejących gazociągów dopuszcza się budowę nowych sieci gazowych.

Sieć gazowa średniego i niskiego ciśnienia nie wywołuje ograniczeń w odniesieniu do założeń przestrzennych.

Na terenach zgazyfikowanych nie występują ograniczenia w dostawie gazu jak i wydawaniu warunków przyłączenia do sieci gazowej, zarówno dla odbiorców nowych oraz istniejących.

W terenach gdzie wsypują odwierty czynne, związane z eksploatacją Polskiego Górnictwa naftowego i Gazownictwa, należy zachować strefę wolną od zabudowy, nie związanej z eksploatacją od odwiertów czynnych - strefa o promieniu $R=50m$ a od odwiertów zlikwidowanych - strefa o promieniu $R=5m$. Od urządzeń technologicznych znajdujących się na ośrodku zbioru gazu-odległość od urządzeń technologicznych należy zachować strefę wolną od zabudowy o szerokości 50m.

10.5. TELEKOMUNIKACJA

10.5.1. STAN ISTNIEJĄCY

Na terenie gminy funkcjonuje rozbudowany system telefonii stacjonarnej oparty o centrale telefoniczne oraz linie telekomunikacyjne międzymiastowe, okręgowe, międzycentralowe oraz linie abonenckie na terenie miasta i wiejskiej części gminy.

W Gminie Wieliczka wszystkie miejscowości posiadają kablówką sieć telefoniczną sterowaną przy pomocy central automatycznych. Obsługa abonentów realizowana jest w oparciu o centralę w Wieliczce, o pojemności 6000 numerów oraz centralę w Koźmicach Wielkich, pojemności 1000 numerów. Centrale te współpracują w ruchu automatycznym z centralą międzymiastową w Bieżanowie. Ponadto przez teren miasta i gminy przebiegają kable telekomunikacyjne o znaczeniu międzymiastowym takie jak:

- Kraków – Tarnów,
- Kraków – Dobczyce,
- Kraków – Wieliczka,
- Kraków – Niepołomice,
- Kraków – Bochnia,

- Wieliczka – Bochnia,
- Wieliczka - Koźmice Wielkie.

Na terenie gminy wybudowane są także maszty telefoniczne we wsiach: Węgrzce Wielkie, Raciborsko, Czarnochowice, Byszyce, Koźmice Wielkie i Sygnezów, umożliwiające instalowanie nowych telefonów przy pomocy telefonicznych łączy radiowych.

Szerokie zastosowanie ma telefonia komórkowa obejmująca swym zasięgiem znaczny obszar gminy. Również na terenie gminy funkcjonuje stacja przekaźnikowa TV i Radia w ramach tzw. Radiowo – Telewizyjnego Centrum Nadawczego.

Tabela nr 73 Lokalizacja stacji bazowych i rodzaj operatora sieci GSM

Miejsce lokalizacji nadajników	Rodzaj operatora sieci komórkowej			
	ORANGE	T-MOBILE	PLAY	PLUS
Węgrzce Wielkie, Małopolskie Maszt P4, Obszar "B"	X	X	X	-
Śledziejowice, Małopolskie maszt Plusa, obszar „B”	X	X	-	X
Wieliczka, Małopolskie ul. Grottgera 58 – HERZ	X	X	-	-
Wieliczka, Małopolskie ul. Czarnochowska 30 – Pensjonat Południe	-	-	X	X
Wieliczka, Małopolskie ul. Topolowa 7 - budynek	X	X	-	-
Wieliczka, Małopolskie ul. Krakowska 376	X	-	-	-
Wieliczka, Małopolskie ul. Krakowska - maszt tymczasowy na stacji BP	X	X	-	-
Wieliczka, Małopolskie ul. Krakowska 58 - budynek	-	-	X	-
Wieliczka, ul. Zielna - GPZ Wieliczka	X	X	-	-
Wieliczka, Małopolskie ul. Narutowicza 1 komin cegielni	X	X	X	-
Wieliczka, Małopolskie ul. Goliana 22, Hostel Kinga	-	-	X	-
Wieliczka, Małopolskie ul. Sienkiewicza 24, komin ZC	X	X	-	X
Wieliczka, Małopolskie ul. Powstania Warszawskiego 12- DH Kinga,	X	X	-	-
Wieliczka, Małopolskie ul. Zamkowa7,	-	-	-	X

Wieliczka, Małopolskie ul. Park Kingi 1 – kopalnia soli - wnętrze	X	X	-	X
Wieliczka, Małopolskie ul.. Kościuszki / Janińska-nieczynny szyb przemysłowy Kościusko	-	-	-	X
Siercza, Małopolskie maszt telekomunikacyjny	X	X	-	-
Mietniów, Małopolskie Mietniów 70-maszt Emitel-RTCN	X	X	X	X
Koźmice Wielkie, Małopolskie Kościół	-	-	-	X
Raciborsko, Małopolskie maszt Emitel	X	X	-	X
Byszyce, Małopolskie Byszyce 165 – Ochotnicza Straż Pożarna	-	-	X	-
Kokotów maszt PTK Centertel	X	X	-	X
Byszyce, Małopolskie- maszt Emitel	X	X	-	X

Źródło: <http://beta.btsearch.pl/>

Gmina Wieliczka jest w trakcie realizacji projektu pn: „Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu – zapewnienie dostępu do Internetu w gospodarstwach domowych i jednostkach gminnych”, „Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu na terenie miasta i gminy Wieliczka” oraz „Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu na terenie miasta i gminy Wieliczka II”, które są realizowane przez Gminę Wieliczka w ramach działania 8.3 „Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu – eInclusion” oraz określającej zakres i warunki świadczenia przez Gminę Wieliczka usługi dostępu do Internetu bez pobierania opłat za pomocą sieci bezprzewodowej”.

10.5.2. OCENA FUNKCJONOWANIA SYSTEMU

Rozwój obsługi telekomunikacyjnej uzależniony jest od skali narastających potrzeb i zainteresowania obsługą przez odbiorców. Istniejące centrale telefoniczne mogą być w dowolnym momencie rozbudowane do lokalnych potrzeb bez inwestycji kubaturowych.

11. STAN GOSPODARKI ODPADAMI

11.1. GOSPODARKA ODPADAMI KOMUNALNYMI

Od lipca 2013 r. na terenie wszystkich gmin w Polsce obowiązuje nowy system gospodarki odpadami komunalnymi, prowadzony zgodnie z ustawą z dnia 13 września 1996r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

System gospodarki odpadami określa Plan Gospodarki Odpadami Województwa Małopolskiego, przyjęty uchwałą Nr XIII/201/15 z dnia 28 września 2015r. Sejmiku Województwa Małopolskiego. Uchwała stanowi akt prawa miejscowego i podejmuje się ją wraz z uchwaleniem wojewódzkiego planu gospodarki odpadami.

Zasady zbiórki i wywozu odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowywania tych odpadów regulowane są zgodnie z obowiązującą Uchwałą Nr XVII/239/2016 podjętą przez Radę Miejską w Wieliczce. Uchwała określa sposób i zakres świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości z terenu Gminy Wieliczka i zagospodarowanie tych odpadów, w zamian za uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatą za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

11.2. STAN ISTNIEJĄCY

Właścicielem odpadów komunalnych na terenie gminy Wieliczka jest **gmina**. Gmina wykonuje zadania z zakresu gospodarki komunalnej o charakterze użyteczności publicznej, których celem jest bieżące i nieprzerwane zaspokajanie zbiorowych potrzeb mieszkańców gminy związane z utrzymaniem czystości i porządku w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi. Gmina Wieliczka jest odpowiedzialna za zorganizowanie odbioru i zagospodarowanie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości oraz sprawuje nadzór nad prawidłowym unieszkodliwianiem i zagospodarowaniem odebranych od mieszkańców odpadów komunalnych. Usługa odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych z terenu Gminy Wieliczka realizowana jest przez:

- 1) Sektor I – miasto Wieliczka - Zakład Gospodarki Komunalnej w Wieliczce Sp. z o.o., ul. J. Jedynaka 30, 32-020 Wieliczka;
- 2) Sektor II – sołectwa Gminy Wieliczka - Zakład Gospodarki Komunalnej w Wieliczce Sp. z o.o., ul. J. Jedynaka 30, 32-020 Wieliczka.

Zorganizowanym systemem odbioru odpadów na terenie gminy Wieliczka zostali objęci wszyscy właściciele nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy. Z tego tytułu ponoszą ustaloną opłatę, która uzależniona jest od ilości osób faktycznie zamieszkujących daną nieruchomość. Ilość odpadów komunalnych odbieranych od właścicieli nieruchomości uzależniona jest od liczby osób zamieszkujących daną nieruchomość. Natomiast ponad limit właściciele nieruchomości mogą oddawać bezpłatnie odpady zmieszane w workach bez względu na źródło pochodzenia worka. Ponoszący opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi w ramach jednego gospodarstwa domowego lub lokalu mieszkalnego, mogą samodzielnie dostarczyć do Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK), bez dodatkowych opłat, „frakcje odpadów komunalnych” wymienione w podjętej w/w uchwale.

W 2016 r., w gminie Wieliczka odbiór odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości niezamieszkałych realizowany był na podstawie indywidualnych umów zawartych przez właścicieli z przedsiębiorcami uprawnionymi do świadczenia usług w tym zakresie. Uprawnionych do świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości w roku 2016 było 15 podmiotów, wpisanych do prowadzonego przez Burmistrza Miasta i Gminy Wieliczka Rejestru Działalności Regulowanej. Właściciele nieruchomości zamieszkałych położonych na terenie gminy Wieliczka, mają dwie możliwości gromadzenia i oddawania surowców wtórnych:

1) pierwsza polega na segregowaniu odpadów „u źródła” (bezpośrednio na terenie nieruchomości) - w tym wypadku odbiorem odpadów „u źródła” zostały objęte frakcje odpadów takie jak:

- a) tworzywa sztuczne i opakowania z niego wykonane oraz opakowania wielomateriałowe, opakowania metalowe,
- b) szkło i opakowania z niego wykonane,
- c) papier i tektura oraz opakowania z nich wykonane,
- d) odpady ulegające biodegradacji,
- e) ponadto gmina Wieliczka prowadzi dwa razy do roku zbiórkę odpadów wielkogabarytowych, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, zużytych baterii i akumulatorów, zużytych opon bezpośrednio od mieszkańców;

2) druga polega na możliwości oddania odpadów posegregowanych do Punktu Selektywnego zbierania Odpadów Komunalnych działającego na terenie gminy Wieliczka. Punkt otwarty jest 6 dni w tygodniu od poniedziałku do piątku w godz. od 6:00 do 15:00, a w soboty od 8:00 do 13:00 - PSZOK mieści się przy ul. Jędraka 30 w Wieliczce i przyjmuje od właścicieli nieruchomości następujące rodzaje odpadów:

- a) tworzywa sztuczne i opakowania z niego wykonane oraz opakowania wielomateriałowe (tetrapaki),
- b) opakowania metalowe,
- c) szkło i opakowania z niego wykonane,
- d) papier i tektura oraz opakowania z nich wykonane,
- e) odpady ulegające biodegradacji,
- f) odzież, tekstylia,
- g) zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- h) wielkogabarytowe, zużyte opony,
- i) zużyte baterie i akumulatory,
- j) przeterminowane leki,
- k) inne odpady niebezpieczne wydzielone ze strumienia odpadów komunalnych,
- l) budowlane i rozbiórkowe z remontów prowadzonych samodzielnie nie wymagających pozwolenia na budowę, zgłoszenia zamiaru budowy.

Gmina Wieliczka znajduje się w regionie zachodnim województwa małopolskiego, w którym funkcjonuje dziewięć instalacji, które spełniają warunki instalacji regionalnych do przetwarzania odpadów komunalnych. Odebrane od właścicieli nieruchomości zamieszkałych z terenu miasta Wieliczka (sektor I), zmieszane odpady komunalne, odpady zielone oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania, transportowane były do instalacji do mechaniczno – biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych w Krakowie, na ul. Półnaki 64 lub do instalacji do mechaniczno - biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych w Krakowie, na ul. Krzemienieckiej 40.

Przedsiębiorca, który odbierał odpady komunalne z części gminy przypisanej do sektora II oddawał zmieszane odpady komunalne, odpady zielone oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania do:

- 1) instalacja do mechaniczno - biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych w Krakowie, MIKI Recykling Sp. z o. o., 30-841 Kraków, ul. Nad Drwiną 33;
- 2) kompostownia odpadów organicznych w Zalesianach, gm. Gdów, Firma Usługowo-Handlowa KOP- EKO Szczepan Trzupka, 32-420 Gdów, Zalesiany 1.

11.3. GOSPODARKA ODPADAMI W GMINIE WIELICZKA

Gospodarka odpadami na terenie gminy obejmuje:

- 1) zbiórkę odpadów komunalnych na własnych posesjach, a następnie ich odbiór od właścicieli nieruchomości w ramach indywidualnych umów;
- 2) zbiórkę zmieszanych odpadów komunalnych i odbiór przez uprawnione podmioty;
- 3) selektywną zbiórkę odpadów: tworzyw sztucznych, opakowań z tworzyw sztucznych, papieru, tektury, szkła i odbiór przez uprawnione podmioty;
- 4) zbiórkę odpadów wielkogabarytowych, wielomateriałowych oraz odpadów elektrycznych i elektronicznych i odbiór przez uprawnione podmioty;
- 5) zbiórkę zużytych opon, metali i opakowań z metali i odbiór przez uprawnione podmioty,
- 6) zbiórkę odpadów zielonych z pielęgnacji ogrodów i terenów zieleni, w tym rozdrobnionych gałęzi i odbiór przez uprawnione podmioty;
- 7) wyznaczenie na terenie gminy Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK), do których będą mogły być dostarczane przez mieszkańców następujące frakcje odpadów:
 - a) zużyta odzież i tekstylia,
 - b) przeterminowane leki,
 - c) chemikalia i opakowania po chemikaliach,
 - d) zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektroniczny,
 - e) zużyte opony,
 - f) odpady zielone z pielęgnacji ogrodów i terenów zieleni, w tym rozdrobnione gałęzie,
 - g) odpady budowlane i rozbiórkowe, z wyłączeniem materiałów zawierających azbest, pochodzące z drobnych remontów i napraw wykonywanych systemem gospodarczym,
 - h) pozostałe odpady niebezpieczne powstające w gospodarstwach domowych (termometry rtęciowe, ciśnieniomierze rtęciowe, tonery, itp.),
- 8) stworzenie możliwości oddawania odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych w tym przeterminowanych leków i zużytych baterii - w urzędach, instytucjach kultury, bibliotekach i aptekach,
- 9) systematyczną likwidację dzikich wysypisk śmieci, rozwój segregacji odpadów „u źródła”, zwiększenie ilości odpadów poddawanych recyklingowi i odzyskowi, ograniczenie ilości odpadów trafiających na składowiska.

Liczba osób zamieszkujących obszar gminy Wieliczka wg danych GUS na koniec 2016 roku wyniosła 57 478 osób. Natomiast zadeklarowana przez właścicieli nieruchomości sumaryczna liczba osób zamieszkujących nieruchomości położone na terenie gminy wynosiła 54 222 (stan na dzień 31 grudnia 2016 r.). Podkreślić należy, że w deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, mieszkańiec wymienia jedynie ilość osób faktycznie zamieszkującą daną nieruchomość a nie ilość osób zameldowanych. Właściciele nieruchomości byli zobowiązani do ponoszenia opłat za gospodarowanie odpadami na rzecz gminy.

Tabela nr 74 Rodzaje odpadów odbieranych na terenie gminy Wieliczka w 2016r.

Lp.	Kod odpadu	Rodzaj odebranych odpadów komunalnych	Ilość odebranych odpadów komunalnych [Mg]
Gmina Wieliczka			
1.	15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	581,598
2.	15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	647,86
3.	15 01 04	Opakowania z metali	4,91
4.	15 01 05	Opakowania wielomateriałowe	353,81
5.	15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe	437,19
6.	15 01 07	Opakowania ze szkła	800,90
7.	20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	488,387
8.	20 01 39	Tworzywa sztuczne	61,38
9.	20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	14369,25
10.	20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	656,5
11.	20 01 01	Papier i tektura	62,97
12.	20 01 23	Urządzenia zawierające freon	2,655
13.	20 01 36	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23, 20 01 35	3,239
14.	20 01 35	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki	4,739
Razem:			18 470,65

Źródło: Analiza systemu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Wieliczka za 2016r.

Poniższa tabela przedstawia osiągnięte poziomy recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami oraz ograniczenie masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania.

Tabela nr 75 Poziom recyklingu, wskaźniki odzysku

Osiągnięty poziom w 2016 r.	Wymagany przepisami prawa poziom do osiągnięcia w 2016r.
Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metalu, tworzyw sztucznych, szkła	
62,2%	min. 18%
Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych	
100%	min. 42%

Źródło: Analiza systemu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Wieliczka za 2016r.

Zadania gminy w zakresie gospodarowania odpadami:

- 1) podejmowanie uchwał w sprawie: regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Wieliczka;
- 2) uszczelnienie systemu odbierania odpadów poprzez objęcie mieszkańców gminy zorganizowanym odbiorem odpadów komunalnych;
- 3) zapobieganie powstawaniu „dzikich wysypisk” poprzez wprowadzenie nowego systemu odbioru odpadów komunalnych i wniesienia opłat dla każdego mieszkańca gminy;
- 4) kontynuowanie usuwania odpadów azbestowych na terenie gminy i ich transport do miejsca stałego składowania;
- 5) podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy dotyczącej odzysku odpadów i jego recyklingu, wdrożenie programu, który np.: w ramach podejmowanych działań wspierałyby szkoły i przedszkola w zwiększaniu świadomości ekologicznej;
- 6) uzyskiwanie wymaganego ustawowo poziomu recyklingu oraz poziomu ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji;
- 7) realizacja budowy/modernizacja Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych w związku z rosnącym, co roku zainteresowaniem mieszkańców gminy.

11.4 OCENA FUNKCJONOWANIA SYSTEMU

- 1) System usuwania odpadów komunalnych z gminy jest systemem funkcjonalnym. Zadania powierzone Gminie Wieliczka są realizowane nieprzerwalnie i zaspokajają zbiorowe potrzeby mieszkańców gminy.
- 2) System gospodarowania odpadami komunalnymi w 2016 r. nie zbilansował się, tak więc gmina będzie musiała podnieść stawki za odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych.
- 3) Po przeprowadzonej analizie systemu odbierania odpadów komunalnych od właścicieli (przez gminę w 2016r.) można stwierdzić, że system został wdrożony prawidłowo i działa skutecznie.
- 4) Uzyskane wskaźniki recyklingu i odzysku przez gminę Wieliczka są o wiele wyższe niż wymagane przepisami prawa. Gmina na przestrzeni ostatnich czterech lat osiąga coraz wyższe wskaźniki recyklingu i odzysku spełniając jednocześnie wymogi Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 grudnia 2016r. (Dz. U. z 2016 r. poz.2167).

11.5 STOPIEŃ UPORZĄDKOWANIA

Analizując stan gospodarki odpadami na terenie gminy Wieliczka należy przyjąć następujące cele i założenia strategiczne do osiągnięcia w gospodarce odpadami:

- 1) ciągle podnoszenie świadomości mieszkańców gminy w zakresie gospodarki odpadami;
- 2) podnoszenie skuteczności selektywnej zbiórki odpadów;
- 3) rozwój selektywnej zbiórki odpadów budowlanych, niebezpiecznych i wielkogabarytowych;
- 4) kontrolowanie i nadzór nad transportem przewożonych odpadów z sektora gospodarczego, zwłaszcza odpadów niebezpiecznych, które mogą być źródłem potencjalnych zagrożeń ekologicznych;

- 5) prowadzenie wzmożonych kontroli nieruchomości wielorodzinnych oraz niezamieszkałych pod kątem właściwej segregacji odpadów oraz ilości wytwarzanych i zadeklarowanych odpadów;
- 6) propagowanie działalności istniejących Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych i ich większego wykorzystania przez mieszkańców.

12. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

12.1. HAŁAS, DRGANIA I WIBRACJE

Warunki akustyczne na terenie Gminy kształtowane są przez: komunikację drogową i kolejową (najważniejsze źródło hałasu stanowi hałas komunikacyjny kształtowany głównie przez ruch drogowy), obiekty przemysłowe i komunalne, linie elektroenergetyczne.

HAŁAS DROGOWY – głównymi źródłami są:

- Autostrada A4 relacji Kraków – Rzeszów przebiegająca na kierunku wschód- zachód w północnej części Gminy. Biegnie ona przez Kokotów oraz Węgrzce Wielkie. Przebiega przez tereny zielone, leśne, ale również w sąsiedztwie terenów zabudowanych, przeważnie luźną zabudową jednorodzinną oraz zabudową usługową, produkcyjno-usługową. Na terenie gminy autostrada ma długość około 4,7 km. Charakteryzuje się bardzo dużym natężeniem ruchu oraz znacznymi prędkościami pojazdów. To wszystko wpływa na niekorzystny stan klimatu akustycznego w jej sąsiedztwie. W terenach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, chronionych akustycznie zrealizowano zabezpieczenia w postaci ekranów akustycznych, co praktycznie wyeliminowało ponadnormatywne oddziaływanie hałasu. W zasięgu przekroczeń dopuszczalnych poziomów dźwięku zlokalizowanych jest kilka obiektów mieszkaniowych w Kokotowie. Niemniej, mimo obecności ekranów akustycznych i praktycznie braku ponadnormatywnego oddziaływania, od strony autostrady odczuwalna jest uciążliwość akustyczna (szum) dla zabudowy zlokalizowanej w jej sąsiedztwie. Na odcinkach nieposiadających zabezpieczeń akustycznych hałas odczuwalnych jest dużo bardziej.
- Droga krajowa nr 94 Kraków – Wieliczka – Brzesko przebiega w centralnej części Gminy z północnego- zachodu na wschód przez miasto Wieliczkę, Czarnochowice, Śledziejowice oraz Zabawę i Sułków, na długości 6,5 km. W jej sąsiedztwie dominuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. Pierwsza linia zabudowy znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie pasa drogowego, co w miejscach bez ekranów akustycznych może powodować przekroczenia dopuszczalnych poziomów dźwięku.
- Droga wojewódzka nr 964 Dobczyce – Wieliczka – Zakrzów przebiega z południa w kierunku północno- wschodnim przez miejscowości: Jankówka, Raciborsko, Koźmice Małe, Pawlikowice, Rożnowa, Wieliczka, Zabawa, Mała Wieś, Sułków. W większości są to tereny rolne oraz zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej typu wiejskiego i podmiejskiego. Pierwsza linia zabudowy znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie pasa drogowego, co powoduje przekroczenia dopuszczalnych poziomów dźwięku na terenach mieszkalnych. Wartość przekroczeń (na badanym odcinku drogi tj. Wieliczka- Zakrzów) sięga 8 dB w porze dziennej, pierwsza linia zabudowy znajduje się w strefie wskaźnika L_{DWN} o wartości 64- 68 dB.
- Droga wojewódzka nr 966 Wieliczka – Gdów przebiega w środkowej części Gminy, od skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 964 w mieście Wieliczka w kierunku południowo-wschodnim przez Lednicę Górną do Gdowa. Droga przebiega głównie przez tereny z

zabudową mieszkaniową jednorodzinną. Pierwsza linia zabudowy znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie pasa drogowego, co powoduje przekroczenia dopuszczalnych poziomów dźwięku na terenach mieszkalnych. Znajdują się one na obszarach przekroczeń wartości dopuszczalnych hałasu LDWN z zakresu od 0 do 5 dB i od 5 do 10 dB (pierwsza linia zabudowy znajduje się w większości w strefie wskaźnika LDWN o wartości 65- 70 dB, częściowo również w strefach wskaźnika LDWN o wartości 60- 65 dB oraz 70- 75 dB).

Pozostałe drogi w Gminie Wieliczka (drogi powiatowe, drogi gminne) generujące mniejszą uciążliwość akustyczną w ostatnich latach nie były objęte badaniem klimatu akustycznego.

HAŁAS KOLEJOWY: uciążliwość akustyczną generuje magistralna linia kolejowa nr 92 Kraków Główny Osobowy – Medyka, na której oparty jest układ komunikacyjny kolejowy gminny. Linia charakteryzuje się zróżnicowaną strukturą ruchu kolejowego oraz prędkościami poruszania się pociągów. Za największą część emitowanego hałasu odpowiedzialny jest ruch pociągów osobowych, w drugiej kolejności – pociągów Intercity. Na omawianym odcinku zgodnie z mapami akustycznymi występują niewielkie przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (do 5 dB).

HAŁAS PRZEMYSŁOWY I KOMUNALNY jest emitowany przez działalność prowadzoną przez podmioty gospodarcze o charakterze przemysłowym (m.in.energetyka, budownictwo) oraz małe podmioty gospodarcze zajmujące się drobną wytwórczością (małe zakłady rzemieślnicze, usługowe, gastronomiczne, obiekty i urządzenia do produkcji rolnej). Skala zagrożenia hałasem przemysłowym nie jest zbyt duża, gdyż w przeciwieństwie do hałasu komunikacyjnego ma charakter lokalny. Na terenie Gminy zlokalizowane są małe zakłady przemysłowe i rzemieślnicze, których oddziaływanie akustyczne na stan środowiska, jeżeli występuje, ma charakter lokalny. Konflikty powodują zakłady (np. małe zakłady stolarskie, motoryzacyjne, transportowe) zlokalizowane pomiędzy gęstą zabudową mieszkaniową. Źródłem hałasu jest również prowadzona w północnej części Gminy działalność eksploatacyjna. Brak jest natomiast dużych zakładów przemysłowych, które mogą stanowić istotne źródło hałasu.

HAŁAS LINII ENERGETYCZNYCH generowany jest przez pracujące linie wysokiego napięcia. Spowodowany jest mikrowyładowaniami elektrycznymi na powierzchni przewodów (na skutek ulotu) i zależy od warunków pogodowych, stanu środowiska, stanu technicznego, powierzchni przewodów. Przez teren Gminy Wieliczka przebiegają linie 400 kV (Brzegi, Jankówka), które są uciążliwym źródłem hałasu, szczególnie podczas złych warunków atmosferycznych. Linie WN o napięciu roboczym 110 i 220 kV nie emitują ponadnormatywnego hałasu.

Odczuwalne wibracje na terenie Gminy Wieliczka mogą pochodzić z pojazdów w rejonach zabudowy mieszkaniowej zlokalizowanej w sąsiedztwie autostrady A-4, drogi krajowej nr 94, dróg wojewódzkich, a także w rejonie tras kolejowych i w sąsiedztwie zakładów przemysłowych.

12.2. PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE NIJONIZUJĄCE

Istotnymi źródłami promieniowania elektromagnetycznego na terenie Gminy Wieliczka są:

- Linie elektroenergetyczne najwyższych napięć i wysokiego napięcia: 400 kV, 220kV, 110kV oraz związane z nimi stacje elektroenergetyczne - przekroczenia wartości

natężenia pól elektromagnetycznych o częstotliwości 50Hz dopuszczalnych dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową i wartości dopuszczalnych dla miejsc dostępnych dla ludności znajdują się w pobliżu linii, na poziomie terenu. Przebieg stref i ich zasięg zobrazowano na rysunku nr 3. Przez teren Gminy Wieliczka przebiegają linie elektroenergetyczne przesyłowe najwyższych napięć i wysokiego napięcia.

- Telekomunikacyjne linie radiowe i radiolinie, stacje radiofoniczne oraz stacje bazowe telefonii komórkowej, które w otoczeniu anten wytwarzają strefy o przekroczonych dopuszczalnych poziomach pola elektromagnetycznego; strefy przekroczeń są usytuowane na wysokościach, na których swobodny dostęp ludzi nie jest możliwy. Stacje bazowe telefonii komórkowej zlokalizowane są w: Węgrzcach Wielkich, Śledziejowicach, Wieliczce, Sierczy, Mietniowie, Koźmicach Wielkich, Raciborsku, Byszycach, Kokotowie. Na terenie Gminy funkcjonuje także stacja przekaźnikowa TV i radia w ramach tzw. Radiowo – Telewizyjnego Centrum Nadawczego zlokalizowana w miejscowości Mietniów. Emitowane przez nie pola elektromagnetyczne, o poziomach wyższych niż dopuszczalne nie obejmują swoim zasięgiem obiektów przeznaczonych na stały pobyt ludzi.
- Urządzenia emitujące pole elektromagnetyczne pracujące w zakładach przemysłowych, ośrodkach medycznych oraz będące w dyspozycji policji i straży pożarnej.

12.3. ZAGROŻENIE POWAŻNĄ AWARIĄ

Pod pojęciem poważnej awarii rozumie się zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem (art. 3 pkt 23 ustawy Prawo ochrony środowiska). Poważna awaria przemysłowa oznacza poważną awarię w zakładzie (art.3 pkt 24 ustawy Prawo ochrony środowiska). Ochrona środowiska przed poważną awarią oznacza zapobieganie zdarzeniom mogącym powodować awarię oraz ograniczanie jej skutków dla ludzi i środowiska.

Zagrożenie poważną awarią na terenie Gminy Wieliczka związane jest z:

- Przemysłem i procesami technologicznymi będącymi źródłem zagrożeń dla środowiska w związku z awariami przemysłowymi np. pożarami, niekontrolowanym uwolnieniem substancji niebezpiecznych do środowiska itd. Szczególnym zagrożeniem są zakłady stosujące w procesie technologicznym różnorodne związki chemiczne. Zagrożenie poważną awarią jest także związane z prowadzoną przed laty podziemną eksploatacją górnictw.
Na terenie Gminy Wieliczka według danych na koniec 2016 r. uzyskanych z WIOŚ w Krakowie brak jest zakładów dużego ryzyka (ZDR) i zakładów zwiększonego ryzyka (ZZR) wystąpienia awarii. Występują tu natomiast zakłady zaliczone do potencjalnych sprawców poważnych awarii przemysłowych.
- Systemem transportowym i przewozem substancji niebezpiecznych drogami (największym potencjalnym zagrożeniem dla środowiska jest odcinek autostrady A-4 oraz odcinek DK nr 94) oraz linią kolejową (linia 091 Kraków- Medyka). W przypadku katastrofy, podczas której uszkodzeniu ulegną opakowania lub zbiorniki służące do przewożenia materiałów może nastąpić znaczna degradacja środowiska, a jej zasięg w zależności od warunków meteorologicznych może objąć od kilku do nawet kilkunastu kilometrów. W kontekście wystąpienia zdarzeń będących następstwem możliwych kolizji pojazdów należy zwrócić szczególną uwagę na zapewnienie bezpieczeństwa ruchu, w szczególności w obrębie projektowanych węzłów komunikacyjnych.

- Niekontrolowanym wyciekami substancji niebezpiecznych do środowiska z instalacji (np. w wyniku awarii załadunku i rozładunku produktów chemicznych).
- z instalacji (np. w wyniku awarii załadunku i rozładunku produktów chemicznych).

12.4. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI

Gmina Wieliczka, z racji położenia w dolinie Wisły oraz strefie ujściowej rzek do Wisły, narażona jest na powódzie: latem typu opadowego, zimą i wiosną typu roztopowego.

Dorzecze górnej Wisły, w obrębie którego położona jest gmina Wieliczka stanowi obszar, na którym wskaźniki opadu i odpływu znacznie przewyższają średnie wartości charakterystyczne dla Polski. Jest to związane z górskim charakterem dorzecza. Stopień zagrożenia powodziowego podwyższa fakt, że w ostatnich latach obserwuje się wzrost intensywności opadów deszczu i długości okresów z dużymi sumami opadów deszczu oraz występowania nagłych roztopów. Zagrożenie powodziowe na Wiśle wzmacnia ponadto nieracjonalna gospodarcza działalność człowieka w górnym odcinku jej dorzecza, szczególnie nadmierna regulacja koryt oraz rozwój terenów zainwestowanych. Czynniki te powodują zmniejszenie naturalnej retencji, wzrost intensywności spływu powierzchniowego i szybkości przemieszczania się fali wezbraniowej.

POWODZIE HISTORYCZNE

Historyczne zapisy (materiały sprzed XX wieku) ukazywały katastrofalne wylewy głównie ze strony rzeki Wisły. Wówczas skala powodzi powodowanych przez tą rzekę była nieporównywalna w stosunku do pozostałych mniejszych rzek i potoków. Po wybudowaniu wału przeciwpowodziowego w roku 1909 sytuacja uległa zmianie: Wisła nie powodowała już podobnych, jak w poprzednich wiekach zalewów, zauważalne stało się natomiast oddziaływanie innych cieków tj.: Serafy, Podłężanki, Drwini, Zabawki i Wilgi. Dodatkowe zagrożenie zaczął stwarzać sam wał – filtracja przez jego podłoże oraz niesprawne przepusty wałowe. Przykładem są dwie ostatnie powodzie tj. powódź z 2007 roku oraz z 2010 roku.

W 2007 roku, po długotrwałych opadach deszczu na terenie Gminy wystąpiła powódź spowodowana wylewami rzeki Wilgi, Zabawki i innych mniejszych cieków. Wystąpiły także podtopienia spowodowane nieszczelnością śluzy i przeciekami wałów wiślanych w miejscowości Brzegi. Powódź spowodowała podtopienia i zalania domów i piwnic oraz upraw rolnych, zalanie i podmycie dróg, zerwanie mostków i wymycie wałów. Podtopienia zabudowań wystąpiły w miejscowościach: Grabie, Kokotów, Brzegi, Mała Wieś, Wieliczka, Zabawa, Chorągiewka, Pawlikowice, Lednica, Rożnowa, Dobranowice, Jankówka, Śledziejowice, Podstolice, Koźmice Wielkie, Siercza.

W 2010 roku, podczas powodzi uszkodzonych zostało 187 budynków. Szkody w rolnictwie objęły 565,36 ha użytków rolnych. Przyczyną szkód i strat powodziowych obok opadów była awaria lewego wału rzeki Podłężanki, która spowodowała zalanie części terenów sołectw Grabie i Brzegi.

ZAGROŻENIE POWODZIOWE NA PODSTAWIE MAP ZAGROŻENIA POWODZIOWEGO

Aktualnie działający w Gminie Wieliczka system ograniczania ryzyka powodziowego składa się głównie z obiektów technicznej ochrony przed powodzią, czyli obwałowań wybudowanych wzdłuż głównych rzek – Wisły, Serafy, Podłężanki, Drwiny Długiej oraz potoku Zabawka. Wały przeciwpowodziowe zmniejszają zagrożenie powodziowe powodowane przez wylewy rzek dla sołectw: Brzegi, Grabie, Kokotów oraz Węgrzce Wielkie. Łączna długość wałów na terenie gminy wynosi 19 168 m, w tym w miejscowościach: Brzegi – 8571 m, Grabie – 6080 m oraz Kokotów – 4517 m.

Zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego opracowanymi w ramach projektu ISOK (Informatyczny System Osłony Kraju przed nadzwyczajnymi zagrożeniami) oraz zgodnie z ustawą Prawo wodne, obszary szczególnego zagrożenia powodzią w Gminie Wieliczka występują pomiędzy linią brzegu rzeki, a wałem przeciwpowodziowym rzeki Wisły, Serafy, Drwiny Długiej, Podlężanki oraz potoku Zabawka (na odcinkach obwałowanych). MZP nie wskazują dodatkowych obszarów szczególnego zagrożenia powodzią. Mapy te pokazują, że poziom wody dla powodzi o prawdopodobieństwie wystąpienia 1% (woda stuletnia) układa się około 50- 60 cm poniżej korony wału. Taka sytuacja nie powoduje jeszcze strat powodziowych, stwarza jednak poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa wału – tak duże obciążenie może grozić jego przerwaniem spowodowanym filtracją pod wałem lub przez korpus wału.

Mapy zagrożenia powodziowego pokazują również skutki w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego. Wyznaczają obszar zagrożenia powodziowego, dla którego przyjęto przepływ o średnim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi wynoszącym raz na 100 lat (Q1%). Woda dla takiego scenariusza powodzi (w zależności od miejsca przerwania wału) może zalać cały obszar w Gminie Wieliczka leżący pomiędzy rzeką Wisłą, a od południa nasypem linii kolejowej Kraków- Tarnów. Głębokości na tym obszarze są zróżnicowane, niewielka jego część będzie pokryta wodą o głębokości mniejszej niż pół metra, przeważająca – od 0,5 do 2 metrów, są również miejsca, gdzie woda będzie sięgać do 4 m głębokości. Tak duże głębokości mogą się zdarzyć również na obszarach intensywnie zabudowanych, jak, na przykład w Grabiach.

Zagrożenie powodziowe wodą stuletnią zostało wskazane także na mapach opracowanych w ramach Programu ochrony przed powodzią w dorzeczu Górnej Wisły. Mapy te były wykonane na zlecenie administratorów cieków, tj. Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie i Małopolskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Krakowie. W obszarach zagrożonych wodą stuletnią dobrą praktyką powinien być zakaz zabudowy lub w przypadku przeznaczenia takich obszarów pod zabudowę w planach miejscowych, odpowiednie regulacje mające na celu minimalizację zagrożenia powodziowego.

Gmina jest bardzo dobrze przygotowana na wypadek powodzi, posiada duży zapas sprzętu przeciwpowodziowego i własny magazyn przeciwpowodziowy. Dla UMiG opracowany został plan reagowania kryzysowego zawierający wytyczne dotyczące działań w razie zagrożenia powodziowego, w którym określono m.in. zasady ogłaszania alarmu przeciwpowodziowego, sposób powiadamiania mieszkańców, wyznaczono drogi i miejsca ewakuacji dla mieszkańców zagrożonych zalaniem w razie awarii wału.

ZAGROŻENIE POWODZIOWE NA RZECE SERAFIE

Zagrożenie powodziowe na rzece Serafie wodą o prawdopodobieństwie wystąpienia Q1% i Q10% określono w opracowaniu pn.: „Program zwiększenia zabezpieczenia powodziowego w dolinie rzeki Serafy m. Kraków, gm. Kraków, pow. miasto Kraków, m. Brzegi, Kokotów, Wieliczka, gm. Wieliczka, pow. wielicki”, wykonanym na zlecenie Małopolskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych.

Program miał na celu zwiększenie zabezpieczenia powodziowego w dolinie rzeki Serafy. Głównym celem, który w nim przyjęto była zasada całkowitej ochrony terenów doliny rzeki Serafy w zakresie przepływu o prawdopodobieństwie wystąpienia Q1%.

Wyniki obliczeń wskazały, iż obecne koryto Serafy w większej swojej części nie jest w stanie pomieścić przepływów wody miarodajnej Q1% a nawet wody Q10%. Jednym z głównych powodów podpiętrzenia wody w Serafie są obiekty inżynierskie takie jak mostki i kładki. W większości przypadków mają one za małe światło i za nisko położoną rzedną spodu konstrukcji.

Badając możliwości retencji rzeki Serafy i potoku Malinówka stwierdzono, że istnieje techniczna możliwość uzyskania takiej pojemności retencyjnej na potoku Malinówka, by można było „zatrzymać” falę powodziową o prawdopodobieństwo Q1% na potoku Malinówka i w ten sposób uzyskać możliwość redukcji fali powodziowej Q1% na rzece Serafie do bezpiecznego przepływu Q10%. Powyższe założenie przewiduje budowę pięciu suchych zbiorników przeciwpowodziowych tj:

- Serafa 1 zlokalizowany w km 7+284 (przekrój zapory)
- **Serafa 2 zlokalizowany w km 9+223 (przekrój zapory)** – lokalizacja na terenie gminy Wieliczka
- Malinówka 1 zlokalizowany w km 0+220 (przekrój zapory)
- **Malinówka 2 zlokalizowany w km 2+320 (przekrój zapory)** - lokalizacja na terenie gminy Wieliczka
- **Malinówka 3 zlokalizowany w km 3+017 (przekrój zapory)**- lokalizacja na terenie gminy Wieliczka.

12.5. OGRANICZENIA WYNIKAJĄCE Z DOKONANEJ EKSPLOATACJI GÓRNICZEJ KOPALNI SOLI WIELICZKA

KOPALNIA PODZIEMNA

Zakład definitywnie zaprzestał jakiejkolwiek eksploatacji w 1996 roku, nie posiada granic obszaru ani terenu górniczego dla złoża soli kamiennej Wieliczka zgodnie z przepisami prawa geologicznego i górniczego. Pomimo zaprzestania eksploatacji teren powierzchni będzie podlegał wpływom górniczym, co wynika z istniejących warunków geologiczno-górniczych i prowadzonej od wielu wieków eksploatacji złoża solnego. Proces osiadania, zapoczątkowany przed kilku wiekami, trwa nadal i będzie przebiegał w raczej niezmienionej postaci przez następne lata. Obniżenia terenu nad wyrobiskami mają charakter regularny, istnieje różnica w tempie osiadania poszczególnych rejonów, co należy tłumaczyć punktową eksploatacją z utrzymaniem sztywnego stropu i plastycznym górotworem. W celu prawidłowego określenia warunków geologiczno-górniczych dla lokalizowanych, na terenie wpływów poeksploatacyjnych, nowych inwestycji, jak również dla rozstrzygania roszczeń o naprawę szkód górniczych doskonalone są metody prognozowania wpływów eksploatacji. Prognozy te pozwalają na określenie podstawowych wskaźników deformacji terenu dla określonych przyszłościowo przedziałów czasowych. Według aktualnej prognozy wskaźniki deformacji powierzchni (nachylenie terenu, odkształcenie właściwe, krzywizna) mieszczą się między I a III kategorią przydatności terenu do zabudowy.

Odrębnym zagadnieniem jest problem deformacji powierzchni wywołanych uszkodzeniami hydrogeologicznymi. Zagrożenie takie występuje w związku z wyciekami w poprzeczni Mina na poziomie IV kopalni. Mimo opanowania przez kopalnię niekontrolowanego wypływu wody w tej poprzeczni, co znajduje swój wyraz w stabilnej sytuacji hydrogeologicznej oraz w zaniku procesu deformacji terenu, utrzymana została na powierzchni strefa technicznego zabezpieczenia od wycieku.

W celu minimalizacji i eliminacji wpływu działalności górniczej prowadzonej w przeszłości, na powierzchnię i górotwór, kopalnia prowadzi obecnie następujące działania zabezpieczająco-profilaktyczne:

- podsadzanie wyrobisk zbędnych i zagrożonych zawalami,
- zabezpieczanie wyrobisk (przebudowa, kotwienie, kasztowanie),
- prace związane z likwidacją zagrożenia wodnego,
- ujmowanie i odprowadzanie wycieków kopalnianych na powierzchnię,

- prowadzenie systematycznej kontroli wyrobisk o tendencjach zapadliskowych dla powierzchni,
- dokumentowanie wpływów poeksploatacyjnych na powierzchnię i górotwór przez systematycznie wykonywane pomiary: geodezyjne, geofizyczne, konwergencję wyrobisk,
- zabezpieczanie obiektów już istniejących,
- zabezpieczanie fundamentów obiektów nowo wznoszonych na parametry ujawniających się wpływów poeksploatacyjnych.

KOPALNIA OTWOROWA BARYCZ

Z dniem 31.12.1998 r. zaprzestano eksploatacji w kopalni otworowej Barycz. W dniu 27.04.2001r Minister Środowiska Decyzją DG/wk/AK/487/2112/2001 stwierdził wygaśnięcie koncesji nr 35/95 z dn. 12.09.1995r udzielonej Kopalni Soli “Wieliczka” na wydobywanie metodą eksploatacji otworowej soli kamiennej w złożu Barycz - w związku z powyższym kopalnia nie posiada obszaru i terenu górniczego. Skutkiem prowadzonej przez 75 lat eksploatacji otworowej bez ochrony stropu były deformacje powierzchni terenu o charakterze ciągłym oraz nieciągłym w postaci zapadlisk. Deformacje nieciągłe występowały tylko lokalnie, ale to przede wszystkim one negatywnie wpływały na stan środowiska naturalnego. W okresie eksploatacji złoża Barycz wystąpiło 41 zapadlisk, większość z nich została zlikwidowana na bieżąco przez trwałe wypełnienie wodą, zasypana w wyniku prac związanych z likwidacją szkód górniczych lub wykorzystana do składowania odpadów komunalnych w ramach wysypiska uruchomionego przez MPO w 1974 r. Deformacje ciągłe przebiegają nadal i będą przebiegały jeszcze długo. Ocenia się, że czas zaciskania pustek w górotworze wynosi od 40-150 lat. Należy, zatem zakładać, że całkowite zakończenie procesów deformacyjnych wewnątrz górotworu i na powierzchni nastąpi za około 150 lat.

W ramach likwidacji pustek (komór) poeksploatacyjnych przewiduje się podsadzanie komór tylko w jednym rejonie - w południowo wschodniej części Pagory. Wypełnienie tych komór w 70% całkowicie wyeliminuje możliwość powstania zapadliska. W innych rejonach terenu pogórniczego nie przewiduje się potrzeby czynnego likwidowania pustek poeksploatacyjnych. Ich likwidacja nastąpi samoczynnie na skutek samopodsadzania. Kopalnia otworowa “Barycz” w likwidacji doceniając sprawy ochrony środowiska, będzie prowadzić obserwację i prace dla uniemożliwienia wystąpienia przekształceń środowiska - pełne zagospodarowanie solanek z odprężania otworów.

W wykonanej w 2006 roku aktualizacji prognozy , sporządzono prognozę deformacji ostatecznych powierzchni w oparciu o podstawowe wskaźniki deformacyjne tj. nachylenia i odkształcenia. W opracowanej prognozie wyróżniono pięć kategorii deformacji terenu w zależności od przewidywanych wielkości wpływów. V kategoria obejmuje rejon najbardziej intensywnie prowadzonej w przeszłości działalności eksploatacyjnej oraz obserwowanych dużych deformacji terenu w postaci zapadlisk, natomiast pozostałe kategorie od IV - I rozłożone są zewnętrznym w stosunku do V kategorii zmniejszając w miarę oddalania stan deformacji.

WNIOSKI:

1. Stwierdza się, że znaczny obszar Gminy Wieliczka jest narażony na ponadnormatywne oddziaływanie, dlatego też problematyka ochrony przed hałasem powinna być jednym z priorytetowych działań z zakresu ochrony środowiska. Przy określaniu kierunków w Studium powinno się brać pod uwagę obszary o niekorzystnych warunkach klimatu akustycznego. W terenach takich powinno się unikać wyznaczania nowych obszarów pod zabudowę chronioną akustycznie. Zabudowa taka nie powinna być także lokalizowana w

bezpośrednim sąsiedztwie terenów produkcyjnych. Pomędzy nimi powinny być kształtowane tereny zieleni izolacyjnej. W miejscach o przekroczonych standardach, dla istniejącej tam zabudowy należy przewidzieć zabezpieczenia ograniczające uciążliwość. W przypadku zabudowy istniejącej, która jest narażona na ponadnormatywne oddziaływanie od zabudowy produkcyjnej powinny być podejmowane działania ograniczające tą uciążliwość (np. zmiana organizacji pracy w zakładzie, zastosowanie urządzeń ograniczających emisję hałasu, ograniczenie produkcji lub działalności w porach nocnych).

2. W ramach określania kierunków zagospodarowania przestrzennego w Studium należy uwzględniać strefy ochronne od linii wysokiego napięcia oraz inne źródła promieniowania niejonizującego.
3. W kontekście wystąpienia zdarzeń będących następstwem możliwych kolizji pojazdów należy zwrócić szczególną uwagę na zapewnienie bezpieczeństwa ruchu, w szczególności w obrębie projektowanych węzłów komunikacyjnych.
4. Tereny narażone na niebezpieczeństwo powodzi powinny być uwzględnione w ustaleniach Studium wraz z określeniem ograniczeń w granicach ich występowania.
5. Tereny, w których możliwe jest wystąpienie ujemnych wpływów dokonanej w przeszłości eksploatacji górniczej powinny być uwzględnione w ustaleniach Studium wraz z określeniem ograniczeń w granicach ich występowania.

13. WYSTĘPOWANIE OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH

Powierzchniowe ruchy masowe należą do najbardziej rozpowszechnionych zagrożeń geodynamicznych, noszących często cechy klęski żywiołowej. Obejmują różne procesy i zjawiska, których wspólną cechą jest destrukcja istniejącej struktury utworów geologicznych i przemieszczenie ich w dół stoku pod wpływem siły ciężkości. Lokalizacja i intensywność zachodzących procesów zależą od wzajemnego oddziaływania warunków geośrodowiskowych oraz czynników inicjujących i wspomagających ich propagację. Efektem ruchów masowych są zmiany w rzeźbie terenu, a także zniszczenia zabudowań, dróg, linii przesyłowych i innych elementów infrastruktury znajdujących się w zasięgu oddziaływania tych procesów. Ruchy masowe w sposób uproszczony dzieli się na: obrywanie, osuwanie i spływanie.

Osuwanie zachodzi wtedy, gdy przemieszczający się materiał, utrzymuje kontakt z podłożem, po którym się przesuwają w dół stoku wzdłuż jednej lub kilku określonych powierzchni. Osuwiskiem nazywamy formę rzeźby powstałą w wyniku przemieszczania materiału skalnego w dół stoku i wzdłuż powierzchni poślizgu. W klasycznej formie, w górnej części osuwiska, w strefie oderwania, znajduje się nisza osuwiskowa, która jest oddzielona od wyżej leżącego stoku wyraźnym załomem i tworzy skarpe główną. Ta część osuwiska jest zwykle stroma. Odsunięty materiał jest transportowany w dół stoku, gdzie gromadzi się w postaci jezora osuwiska. Ta dolna część nosi nazwę strefy akumulacji. Jest ona w formie jezora osuwiskowego z czołem.

Osuwiska powstają w wyniku oddziaływania różnych czynników, do których należą m.in.: elementy budowy geologicznej, geometria stoku i jego pokrycie/ zagospodarowanie, infiltracja wód opadowych lub roztopowych, podcięcie stoku w efekcie działania czynników naturalnych (np. erozja rzeczna, abrazja) lub w wyniku działalności człowieka (np. przy budowie drogi), nadmierne obciążenie stoku przez zabudowę lub tworzenie nasypów, wibracje spowodowane m.in. pracami ziemnymi, ruchem kołowym.

Rejestracja osuwisk i terenów zagrożonych dla miasta i gminy Wieliczka została wykonana przez Państwowy Instytut Geologiczny Oddział Karpacki w ramach tematu „System Osłony Przeciwsuwiskowej SOPO”. Mapa osuwisk i terenów zagrożonych (MOTZ) stanowi podstawowy dokument kartograficzny konieczny do prowadzenia tzw. rejestru terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz dokument planistyczny niezbędny do uzgadniania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i planów zagospodarowania przestrzennego. Opracowane zostały również karty dokumentacyjne osuwisk.

W oparciu o przeprowadzone w Gminie Wieliczka badania stwierdzono występowanie 378 osuwisk. Podstawą wydzielenia poszczególnych osuwisk jest zachowanie charakterystycznych form nisz, a zwłaszcza skarp osuwiskowych oraz jezorów koluwalnych. Osuwiska na mapie, ze względu na stopień ich aktywności podzielono na trzy grupy: osuwiska aktywne, okresowo aktywne i nieaktywne:

- Osuwiska aktywne wyróżniają się wyraźną rzeźbą i charakterystycznym zespołem mezoform takich jak szczeliny i spękania, świeże i zmieniające się wybrzuszenia powierzchni terenu, zarwania i naruszenia darni, występowaniem zagłębień bezodpływowych i małych zbiorników wodnych. Są to obszary nienadające się pod jakiegokolwiek budownictwo, gdyż procesy grawitacyjne o różnym natężeniu występują w tych terenach, przez co najmniej od kilku do kilkunastu lat.

- Osuwiska okresowo- aktywne to tereny objęte procesem osuwania, w których stwierdzono ślady niedawnych zsunień i przemieszczeń grawitacyjnych. W takich obszarach bardzo prawdopodobne jest możliwe szybkie uaktywnienie się osuwiska. Tego typu osuwiska należą do terenów niebezpiecznych. W terenach tych nie powinno się lokalizować w przyszłości inwestycji w planach zagospodarowanie przestrzennego.
- Osuwiska nieaktywne obejmują tereny objęte ruchami osuwiskowymi, na których w czasie około ostatnich 20 lat nie stwierdzono wyraźnych śladów przemieszczeń. Nie oznacza to jednak, że tereny te już nie podlegają procesom osuwiskowym. Sugeruje się, aby w tych obszarach ograniczyć budownictwo mieszkaniowe, a każdy planowany obiekt posiadał dokumentację geologiczno-inżynierską. Nie można wykluczyć, że osuwiska te nie ulegną uaktywnieniu, jak to ma miejsce w kilku obszarach.

Tereny osuwisk nieaktywnych powinny być wyłączone z budownictwa mieszkaniowego oraz użyteczności publicznej (szkoły) w planie zagospodarowania przestrzennego. W wyjątkowych wypadkach jest możliwe dopuszczenie budownictwa mieszkaniowego (np. na zdenudowanych jęzorach osuwiskowych), pod warunkiem wykonania dokumentacji geologiczno-inżynierskiej zawierającej zalecenia dotyczące zabezpieczeń oraz, że prace budowlane nie naruszają zaburzenia równowagi i nie spowodują uaktywnienia się osuwiska. Pozostała zabudowa może być dopuszczona pod warunkiem wykonania dokumentacji geologiczno-inżynierskiej zawierającej zalecenia dotyczące zabezpieczeń i stwierdzenia, że projektowana inwestycja nie naruszy zaburzenia równowagi i nie spowoduje uaktywnienia się osuwiska.

Na obszarze nieczynnych osuwisk występuje budownictwo mieszkaniowe, zwłaszcza w rejonie Golkowic. Tereny już zabudowane, na obszarach gdzie występują osuwiska powinny być poddane szczególnej kontroli pod względem odwodnienia, wykonywania nasypów i wkopów. Przykładem uaktywnienia się osuwisk w wyniku składowania nasypów jest osuwisko po północnej części garbu Golkowic.

Na mapie wyznaczono także tereny zagrożone występowaniem osuwisk. Na obszarze gminy i miasta Wieliczka jest ich stosunkowo mało. Są to obszary, gdzie prawdopodobnie istniały stare osuwiska, lecz w wyniku różnych procesów ślady osuwania zostały zatarte. Są to tereny gdzie budownictwo mieszkaniowe może być dopuszczone, ale po wcześniejszym wykonaniu dokumentacji geologiczno-inżynierskiej lub geotechnicznej i spełnieniu zawartych w nich zaleceń. Do terenów zagrożonych należą strefy wokół tylnych (głównych) skarp osuwiskowych, gdzie w wyniku rozwoju osuwiska tereny powyżej progów mogą zostać objęte procesami osuwiskowymi. Taka strefa wokół górnych części osuwiska wynosi od 10-20 m i zależy od wysokości skarpy osuwiskowej. Przy projektowaniu zwłaszcza budownictwa mieszkaniowego powinny być uwzględnione jako strefy buforowe.

Obszar Gminy Wieliczka jest zróżnicowany pod względem charakteru, typu, wielkości jak i częstotliwości osuwisk. Ich występowanie wyraźnie dowiązuje do głównych jednostek geomorfologicznych i skomplikowania podłoża skalnego w rejonach objętych procesami osuwiskowymi.

Pierwszym obszarem osuwiskowym, charakteryzującym się niskim wskaźnikiem osuwiskowości, to obszary położone w północnej części miasta i gminy Wieliczka na terenie zapadliska przedkarpackiego. Występują one wzdłuż doliny potoku Zabawka i są to osuwiska nieaktywne lub aktywne okresowo. Większe ich skupienie stwierdzono między Zabawą a Sułkowem i są to osuwiska aktywne, w części rozwinięte prawdopodobnie na łożach chodenickich i piaskach bogucickich. Osuwiska te, mogą zagrażać znajdującej się na ich terenie infrastrukturze inżynierskiej i budynkom. Niewielkie osuwiska występują na południowych stokach garbu Bogucic. Są to osuwiska w obecnej chwili nie wykazujące

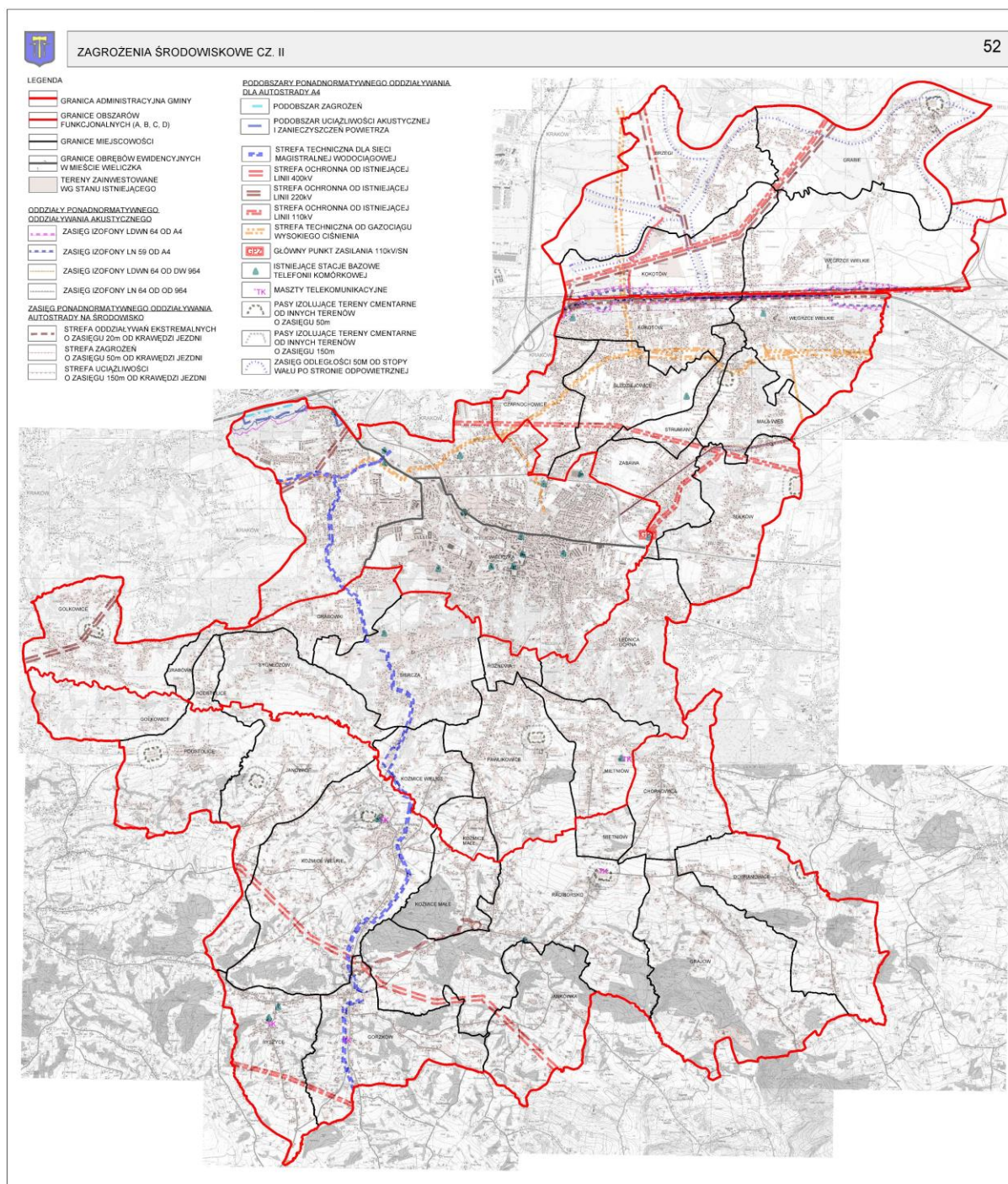
aktywności. Największą, aktywną strefę osuwiskową stwierdzono przy zachodniej granicy gminy, w rejonie przysiółka Na Moźdzynach. Omawiane osuwiska występują na terenach zalesionych i tylko w wyjątkowych wypadkach mogą zagrażać budynkom usytuowanym blisko głównej skarpy osuwiskowej. Na terenie miasta występują dwa małe i obecnie nieaktywne osuwiska w rejonie Klasztoru Franciszkańskiego. Ich rozwój związany jest z działalnością człowieka, a zwłaszcza istnieniu wcześniej w tym rejonie wyrobisk eksploatacyjnych.

Największa strefa osuwiskowa związana jest z pierwszym garbem i progiem karpackim odzwierciedlającym w przybliżeniu strefę nasunięcia Karpat na zapadlisko przedkarpackie. Strefa największej liczby osuwisk rozciąga się od Golkowic po Chorągwicę. Znajdują się tu największe osuwiska, które występują na północnym stoku garbu. Większe z nich to osuwiska w rejonie Grabówek, Sierczy, Klasna i Kłosowa. Osuwiska te są aktywne i niszczyły lub niszczą drogę powiatową, a w przeszłości zagrażały galwanizerni na wschód od ulicy Garbarskiej. Największe osuwiska znajdują się na północnych stokach Chorągwicy w rejonie Lednicy i Mietniowa. Są to duże osuwiska złożone i wykazujące różny stopień aktywności. W obrębie każdego z osuwisk występuje złożony zespół form wewnątrzosuwiskowych. Osuwiska w tej części gminy należą do osuwisk aktywnych i bardzo niebezpiecznych ze względu na wyraźne oznaki aktywności oraz wielkość obszaru, jaki zajmują. Na południowych stokach znaczne powierzchnie zajmują osuwiska od Golkowic po Sierczę. W rejonie Golkowic występują osuwiska stare, nieaktywne, których powierzchnia jest zmieniona w wyniku prowadzonej tu zabudowy i działalności rolniczej. W części wschodniej Golkowic osuwiska posiadają świeże nabrzmienia wskazujące na zachodzące lub w niedalekiej przeszłości zachodzące ruchy grawitacyjne. Występujące na południe od doliny Wilgi osuwiska wykazują większe ślady aktywności. Również między Golkowicami a Sygnezowem występuje szereg mniejszych osuwisk o różnym stopniu aktywności. Na południe od Sygnezowa znajduje się duże osuwisko (zespół osuwiskowy) z wyraźnymi śladami świeżych przemieszczeń. Duży zespół osuwisk występuje między Pawlikowicami a Sierczą. Duży obszar osuwiskowy składający się z osuwisk o różnym stopniu aktywności znajduje się między Podstolicami a Janowicami. Są tam osuwiska współcześnie aktywne. Duże osuwiska znajdują się także w Pawlikowicach w rejonie Dziekanówki.

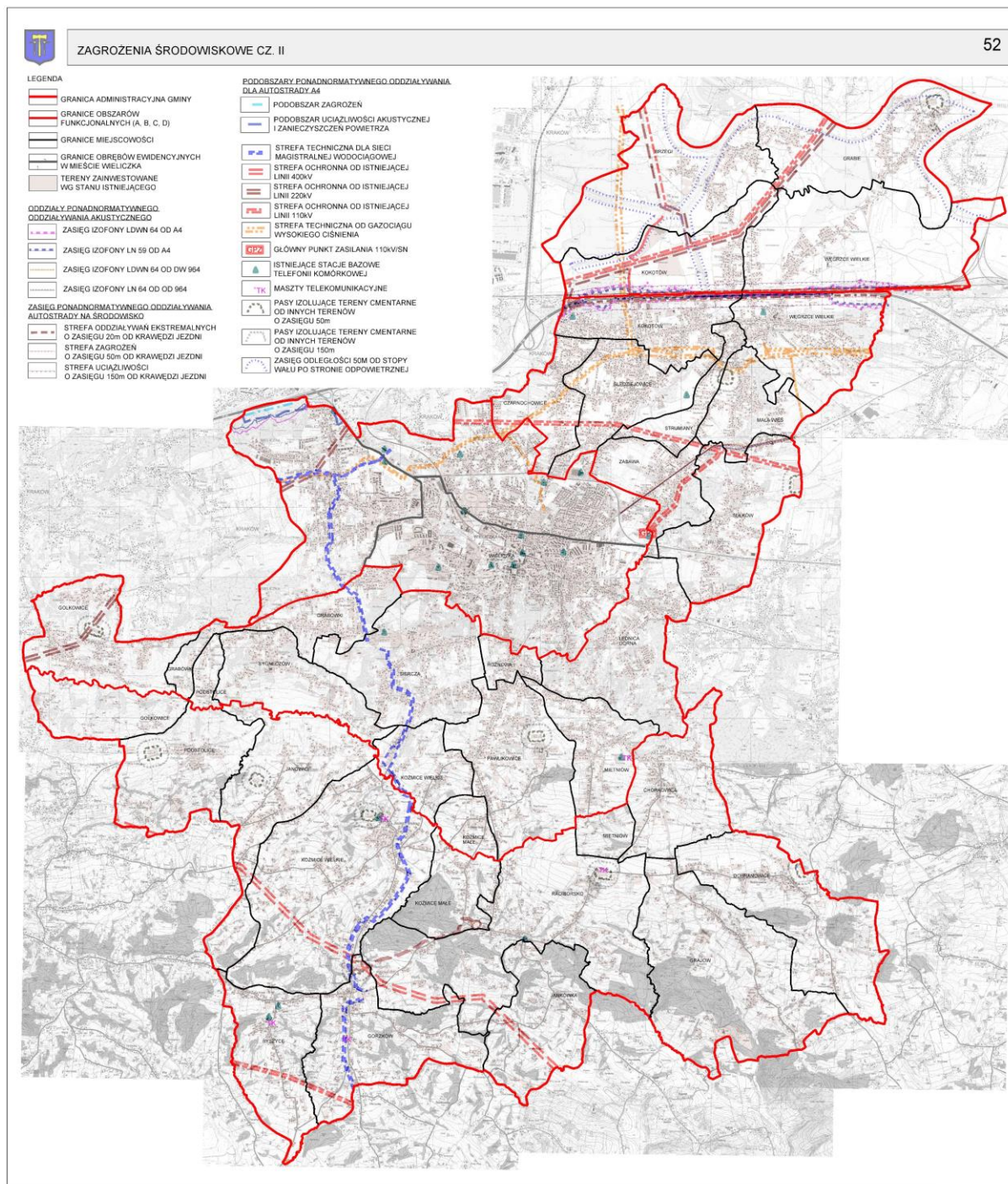
Południowa część gminy Wieliczka położona na południe od Koźmic Wielkich Dobranowic i Chorągwicy charakteryzuje się mniejszą ilością osuwisk, a osuwiska nie osiągają tak dużych powierzchni jak na północ od Koźmic Wielkich i Chorągwicy. Związane jest to z inną budową podłoża, a głównie występowaniem warstw istebniańskich, gdzie przeważają w podłożu utwory piaskowcowe nad łupkowymi. Większe osuwiska występują na południe i we wschodniej części Dobranowic oraz w okolicach Byszyc. Stosunkowo mało osuwisk stwierdzono w rejonie Raciborska. Są to małe osuwiska rozwinięte na zboczach dolin.

Uszczegółowienie dotyczące możliwości lokalizacji zabudowy w poszczególnych rodzajach osuwisk zostało ujęte w kartach dokumentacyjnych.

Schemat 51 Zagrożenia środowiskowe cz. I.

Schemat 52 Zagrożenia środowiskowe cz. II

14. WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH ORAZ WYSTĘPOWANIE TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

14. 1. ZŁOŻA KOPALIN I EKSPLOATACJA GÓRNICZA

Do surowców mineralnych, których występowanie stwierdzono na terenie Gminy Wieliczka należą: surowce chemiczne- sól kamienna, gaz ziemny, kruszywa naturalne: piaski i żwiry, piaskowce, iły i gliny. Znajduje się tu także złoża wód leczniczych.

SÓL KAMIENNA

Była niewątpliwie najcenniejszym surowcem na terenie Gminy. Eksploatacja złoża prowadzona była dwoma metodami: metodą podziemną – centralna i wschodnia część złoża oraz metodą otworową z powierzchni – część zachodnia złoża (Barycz).

Metoda podziemna była prowadzona nieprzerwanie od średniowiecza do końca czerwca 1996 roku, kiedy to definitywnie zaprzestano wydobywania. W wyniku ponad 700-letniej eksploatacji złoża górnego- bryłowego oraz dolnego- pokładowego powstała w górotworze olbrzymia ilość pustek - 2380 komór oraz 240 km chodników o objętości około 7,5 mln m³ w przedziale głębokości od 57 do 327 m. W dniu 18.10.1999 r Minister Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, z powodu wyczerpania złoża soli kamiennej „Wieliczka” poza polem Sułków, decyzją DG/kzk/ZW/7049/99 dokonał skreślenia zasobów pozabilansowych złoża solnego Wieliczki z uwagi na ich zaleganie w półce bezpieczeństwa oraz konieczność ochrony zabytkowej kopalni Wieliczka. Zasoby pozabilansowe **złoża Wieliczka w polu Sułków** wynoszą 31 134 281 t. w kat.C₂.

Otworową eksploatację złoża Barycz metodą podziemnego ługowania rozpoczęto w 1924r. i prowadzono do 31.12.1998 r. Na obszarze około 3,3 km² wykonano 1024 otwory badawcze i eksploatacyjne, a ze złoża wydobyto około 10,5 miliona ton soli. W dniu 27.04.2001 r. Minister Środowiska Decyzją DG/wk/AK/487-2112/2001 stwierdził wygaśnięcie koncesji nr 35/95 z dnia 12.09.1995r. udzielonej Kopalni Soli „Wieliczka” na wydobywanie metodą eksploatacji otworowej soli kamiennej ze złoża Barycz. Prowadzona eksploatacja otworowa bez ochrony stropu w przedziale głębokości 140- 300 m była przyczyną powstawania licznych zapadlisk. Na części terenu pogórniczego uruchomiono w 1974 roku składowisko odpadów komunalnych dla miasta Krakowa. Pozostała część terenu w ramach likwidacji zakładu podlega rekultywacji.

WODY LECZNICZE

Wody lecznicze wydobywane są metodą podziemną ze złoża ujętego wypływem **W-VII-16**, zlokalizowanym na poziomie VII w zachodniej części Kopalni Soli „Wieliczka”, w komorze Layer. Dla złoża, decyzją Marszałka Województwa nr SR-IX.7422.2.32.2015.BK ustanowiono obszar i teren górniczy „**Wieliczka**” o powierzchni 87,375 ha. Zasoby eksploatacyjne tego ujęcia wynoszą 8,30 m³/h (199,20 m³/d). Wydobywanie wód leczniczych odbywa z wydajnością nieprzekraczającą ustalonych zasobów przemysłowych wynoszących 3 600 m³/ rok. Minimalny stopień wykorzystania zasobów przewidzianych do wydobywania (przemysłowych) wynosi 5%.

Ujmowane wody lecznicze są wykorzystywane do wytwarzania: aerozolu solnego w tężni, inhalacji solankowych oraz zabiegów fizjoterapeutycznych (okłady, namaczania) wykonywanych w Uzdrowisku Kopalni Soli „Wieliczka”.

GAZ ZIEMNY

Na terenie Gminy znajduje się miocenijskie złożo gazu ziemnego wysoko metanowego „**Raciborsko**” eksploatowane przez Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. w Warszawie, Oddział Sanok. Na obszarze gminy Wieliczka funkcjonuje **obszar i teren górniczy „Raciborsko- 1”** utworzony decyzją MOŚZNiL GK/wk/MN/2918/97 z dnia 26.08.1997 r. Powierzchnia obszaru i terenu górniczego wynosi 8,13 ha. Zasoby pierwotne złoża wynoszą 460,01 mln m³, zasoby wydobywalne bilansowe 431,65 mln m³, zasoby przemysłowe 16,31 mln m³, a roczne wydobycie 0,22 mln m³.⁶

Złożo posiada dwa czynne odwierty gazowe: R-1 i R-4. Na terenie górniczym „Raciborsko- 1” znajdują się także otwory zlikwidowane: R-9, R- 5, R- 11, R- 15, R- 10, R- 3, R- 1a, R- 7, D- 7, a także gazociągi kopalniane oraz ośrodek zbioru gazu. Poza terenem górniczym znajdują się odwierty zlikwidowane: D-11, D- 3, R- 8, S- 1, R- 2, R- 6.

KRUSZYWO NATURALNE

Reprezentowane jest przez trzeciorzędowe piaski bogucickie oraz czwartorzędowe piaski i żwiry doliny Wisły. Znaczenie jako surowiec budowlany mają czwartorzędowe piaski i żwiry związane z doliną Wisły. Na terenie Gminy Wieliczka udokumentowano prawie w całości występujące tu kruszywo naturalne. Występują tu złoża:

- **Brzegi** - udokumentowane w kategorii C₂, położone w miejscowości Brzegi, zawierające ustalone wg stanu na dzień 31.12.2017 r. zasoby geologiczne bilansowe w ilości 4 255 tys.t. Złożo jest nieeksploatowane, nie posiada obszaru i terenu górniczego. Miąższość złoża wynosi od 3,0 do 11,2 m, średnio 8,2 m. Grubość nadkładu 0,3- 7,4 m, średnio 2,1 m. Głębokość spągu 7,6- 13,2 m ppt, średnio 10,4 m ppt. Kopalina może być wykorzystana na potrzeby budownictwa drogowego i ogólnego.
- **Brzegi II** – udokumentowane w kategorii C₁, położone w miejscowości Brzegi, zawierające ustalone wg stanu na dzień 31.12.2015 r. zasoby geologiczne bilansowe w ilości 4 549 tys.t, zasoby przemysłowe w ilości 2 214 tys.t. Złożo jest eksploatowane okresowo od 1973 roku. Posiada **obszar i teren górniczy „Brzegi II - Wschód”** ustanowiony decyzją nr SR-IX.7422.2.25.2016.BK z dnia 24.06.2016 r. wydaną przez Marszałka Województwa Małopolskiego. Miąższość złoża wynosi od 6,0 do 10,0 m, średnio 8,9 m. Grubość nadkładu 0,8- 4,0 m, średnio 1,8 m. Głębokość spągu 9,5- 12,5 m ppt, średnio 10,7 m ppt. Kopalina może być wykorzystana na potrzeby budownictwa.
- **Brzegi III** - udokumentowane w kategorii C₁, położone w miejscowości Brzegi, zawierające ustalone wg stanu na dzień 31.12.2015 r. zasoby geologiczne bilansowe w ilości 999 tys. t, zasoby przemysłowe w ilości 999 tys.t.. Złożo jest eksploatowane od 1991 roku. Posiada **obszar i teren górniczy „Brzegi III - Zachód”** ustanowiony decyzją nr RG.II.BK.7515/1-6/09 z dnia 27.07.2009 r. wydaną przez Marszałka Województwa Małopolskiego. Wydobycie roczne wynosi 245 tys. ton. Miąższość złoża wynosi od 4,5 do 10,2 m, średnio 7,5 m. Grubość nadkładu 1,4- 4,7 m, średnio 2,4 m. Głębokość spągu 8,6- 11,7 m ppt, średnio 9,8 m ppt. Kopalina może być wykorzystana na potrzeby budownictwa.
- **Grabie II** - udokumentowane w kategorii C₁, położone w miejscowości Grabie, zawierające ustalone wg stanu na dzień 31.12.2015 r. zasoby geologiczne bilansowe w

⁶ www.geoportal.pgi.gov.pl

ilości 625 tys. t, zasoby przemysłowe w ilości 529 tys.t. Złoże jest eksploatowane. Wydobycie roczne wynosi 15 tys. ton.

- **Grabie III** – udokumentowane w kategorii C₁, położone w miejscowości Grabie, zawierające ustalone wg stanu na dzień 31.12.2017 r. zasoby geologiczne bilansowe w ilości 1 312 tys. t, zasoby przemysłowe w ilości 727 tys. t. Złoże jest eksploatowane. Wydobycie roczne wynosi 19 tys. t. Miąższość złoży wynosi od 0,3 do 9,9 m, średnio 5,8 m. Grubość nadkładu 0,0- 2,0 m, średnio 1,0 m. Głębokość spągu 7,5- 10,6 m ppt, średnio 8,5 m ppt. Kopalina może być wykorzystana na potrzeby budownictwa, drogownictwa.
- **Grabie IV** udokumentowane w kategorii C₁, położone w miejscowości Grabie i Węgrzce Wielkie, zawierające ustalone wg stanu na dzień 31.12.2015 r. zasoby geologiczne bilansowe w ilości 846 tys. t, zasoby przemysłowe w ilości 493 tys. t. Złoże jest eksploatowane. Wydobycie roczne wynosi 34 tys. ton. Miąższość złoży wynosi od 4,2 do 9,9 m, średnio 6,9 m. Grubość nadkładu 0,0- 4,0 m, średnio 1,69 m. Głębokość spągu 7,4- 10,0 m ppt, średnio 8,7 m ppt. Kopalina może być wykorzystana na potrzeby budownictwa i drogownictwa.

Złoży Grabie II, Grabie III, Grabie IV mają jeden **obszar i teren górniczy „Grabie”** ustanowiony decyzją nr SR-IX.7422.2.5.2015.BK z dnia 9.03.2015 r. wydaną przez Marszałka Województwa Małopolskiego.

- **Gruczyn** – udokumentowane w kategorii C₁, położone w miejscowościach Grabie i Węgrzce Wielkie, zawierające ustalone wg stanu na dzień 31.12.2015 r. zasoby geologiczne bilansowe w ilości 6 092 tys. t, zasoby przemysłowe w ilości 562 tys. t. Złoże posiada **obszar górniczy „Gruczyn II pole 1, pole 2, pole 3”** ustanowione decyzją nr SR-IX.7422.2.21.2015.RŁ z dnia 15.09.2015 r. wydaną przez Marszałka Województwa Małopolskiego. Mają one wyznaczony **jeden teren górniczy „Gruczyn II”**. Złoże jest eksploatowane. Miąższość złoży wynosi od 4,5 do 10,2 m, średnio 7,5 m. Grubość nadkładu 1,4- 4,7 m, średnio 2,4 m. Głębokość spągu 8,6- 11,7 m ppt, średnio 9,8 m ppt. Kopalina może być wykorzystana na potrzeby budownictwa.
- **Pod Kopcem** - udokumentowane w kategorii C₁, położone w miejscowościach Węgrzce Wielkie i Grabie, zawierające ustalone wg stanu na dzień 31.12.2015 r. zasoby geologiczne bilansowe w ilości 1789,28 tys. t, zasoby przemysłowe w ilości 81 tys. t. Złoże posiada **obszar i teren górniczy „Pod Kopcem 2”** ustanowiony decyzją nr ŚR.V.RŁ.7415/230/01/02 z dnia 18.03.2002 r. wydaną przez Wojewodę Małopolskiego. Jest eksploatowane.
- **Węgrzce Wielkie** – udokumentowane w kategorii C₂, położone w miejscowościach Brzegi, Kokotów, Węgrzce Wielkie, Grabie zawierające ustalone na dzień 31.12.2015 r. zasoby geologiczne bilansowe w ilości 28 448,5 tys.t. Złoże nie jest eksploatowane. Miąższość złoży wynosi od 3,0 do 9,5 m, średnio: pole A- 6,44 m. Grubość nadkładu 1,0- 4,5 m. Głębokość spągu 5,0- 10,5 m ppt, średnio 9,8 m ppt. Kopalina może być wykorzystana na potrzeby budownictwa, drogownictwa.
- **Przewóz**– udokumentowane w kategorii C₁, położone w miejscowościach Brzegi, zawierające ustalone na dzień 31.12.2015 r. zasoby geologiczne bilansowe w ilości 3 215,

88 tys.t. Złoże nie jest eksploatowane. Miąższość złoża wynosi od 6,2 do 11,1 m, średnio: 8,82 m. Grubość nadkładu 0,6- 2,7 m. Głębokość spągu 8,3- 12,9 m ppt, średnio 10,62 m ppt. Kopalina może być wykorzystana na potrzeby budownictwa, drogownictwa.

Na terenie Gminy nie istnieją tereny perspektywiczne dla udokumentowania złóż piasków. Ponadto piaski bogucickie, ze względu na znaczenie dla hydrogeologii jako zbiornik wód podziemnych (subregion Bogucice) są objęte zakazem eksploatacji. Dawniej były eksploatowane ze złoża „Psia Górka” w Wieliczce na potrzeby Kopalni Soli Wieliczka (piasek podsadzkowy). Obecnie wyrobisko jest rekultywowane z przeznaczeniem na obiekty sportowe i rekreacyjne.

PIASKOWCE

Złoża piaskowców zalegają w południowej części gminy. Odsłaniają się w wyższych partiach wzgórz w warstwach gezowych, grodziskich oraz istebniańskich. Najczęściej ograniczone są od góry warstwą glin i lessów. Obecnie jedyne większe naturalne odsłonięcie piaskowców zanotowano w obrębie warstw istebniańskich. Są to drobnoławicowe piaskowce o znacznym udziale łupka. Pozostałe odsłonięcia i punkty eksploatacji są zarośnięte przez gęstą roślinność lub zostały zabudowane.

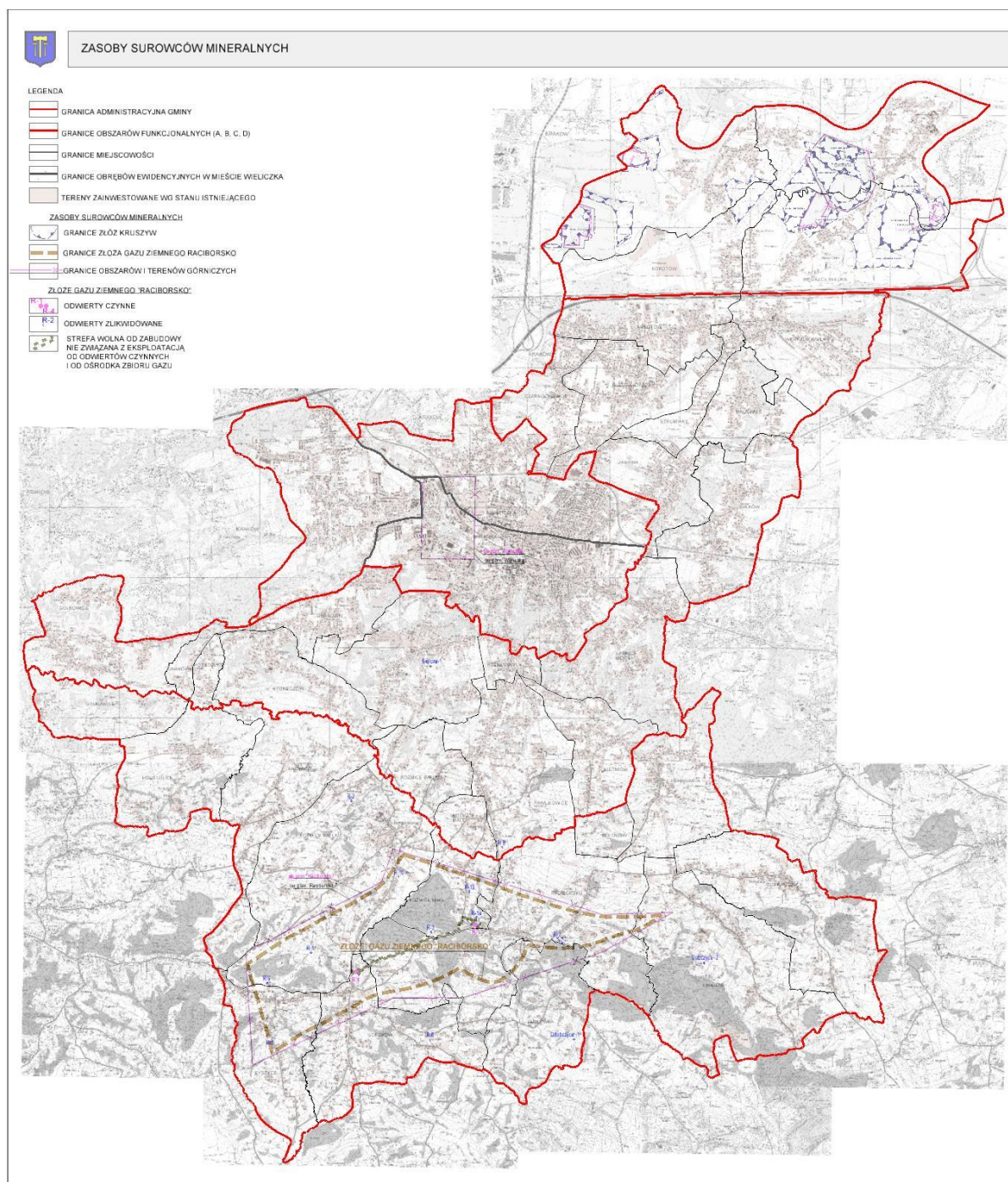
Na terenie Gminy nigdy nie udokumentowano żadnego złoża tej kopaliny. Eksploatację prowadzili jedynie na potrzeby własne mieszkańcy w rejonie Koźmic, Sygnezowa, Dobranowic czy Małej Wsi. Piaskowce jako materiał budowlany był pozyskiwany w niewielkich łomikach do lat siedemdziesiątych ubiegłego stulecia. Obecnie ich eksploatacja jest zaniechana.

KOPALINY ILASTE

Na terenie Gminy Wieliczka występują trzeciorzędowe iły oraz czwartorzędowe gliny i lessy. Podstawowe znaczenie mają iły, które niegdyś stanowiły główną bazę surowcową dla działających cegielni. Obecnie na terenie Gminy nie ma żadnego udokumentowanego złoża kopaliny ilastej. Wcześniej prowadzono eksploatację surowców ilastych ceramiki budowlanej ze złoża „Sułków” oraz złoża „Grabówka” (złoża skreślone z bilansu zasobów).

Eksploatacja lessów i glin była prowadzona niegdyś również przez okoliczną ludność. Punkty eksploatacji uległy samorekultywacji, są trudne do zlokalizowania. Są to obecnie pola lub łąki wysokich klas bonitacyjnych.

Schemat 53 Zasoby surowców mineralnych

14.2. GŁÓWNE ZBIORNIKI WÓD PODZIEMNYCH

Główne zbiorniki wód podziemnych to struktury geologiczne zasobne w wodę, które stanowią lub mogą stanowić w przyszłości strategiczne zasoby wód podziemnych do zaopatrzenia ludności i podstawowych gałęzi gospodarki, wymagających wody wysokiej jakości. Stanowią one najcenniejsze fragmenty jednostek hydrostrukturalnych i systemów wodonośnych, wymagające szczególnej ochrony.⁷

Gmina Wieliczka znajduje się w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 451 Subzbiornik Bogucice. Został on wyznaczony na podstawie „Dokumentacji hydrogeologicznej określającej warunki hydrogeologiczne w związku z ustanawianiem obszarów ochronnych Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 451- Subzbiornik Bogucice” z 2011 r., w której określono jego granice oraz granice projektowanego obszaru ochronnego.

Zbiornik występuje w północnej części gminy. Jest związany z trzeciorzędowym piętrzem wodonośnym. Praktyczne znaczenie ujęciowe w utworach miocenских ma facja piasków i piaskowców bogucickich występujących w obrębie warstw grabowieckich. Piaski bogucickie mają bardzo zmienną litologię i rozprzestrzenianie poziome. W obrębie użytkowego piętra wodonośnego miocenu wyodrębnione zostały dwa kompleksy wodonośne, określane mianem poziomów wodonośnych. Pierwszy (górny) kompleks sięga do głębokości około 80 ÷ 100 m p.p.t., natomiast drugi (dolny) - obejmuje niższy przedział głębokości 100 ÷ 210 m p.p.t. Miąższości wydzielonych serii wodonośnych są bardzo zmienne i wahają się od kilku do kilkudziesięciu metrów.

Poziomy wodonośne w obrębie piasków bogucickich mają charakter naporowy, miejscami występują nawet warunki artezyjskie. Zasilanie wód następuje bezpośrednio na wychodniach oraz pośrednio z piętra czwartorzędowego i wód powierzchniowych. Przepływ wód w zbiorniku odbywa się z południa na północny- wschód ku dolinie Wisły, która stanowi obszar drenażu na skutek przesiąkania ku górze przez badeńskie utwory ilaste. Stopień zawodnienia jest zmienny. Wydajność studni jest zróżnicowana, przeważa wydajność rzędu od kilkunastu do kilkudziesięciu m³/h. Jakość wód tego piętra jest związana z litologią utworów występujących w otoczeniu.

Zbiornik na terenie gminy jest eksploatowany ujęciami: w Węgrzcach Wielkich i w Małej Wsi.

WNIOSKI:

1. W zasięgu rozpoznanych i udokumentowanych złóż należy zapewnić warunki ich racjonalnego wykorzystania. W przypadku złóż powierzchniowych, jakimi są złoża kruszywa naturalnego należy wykluczyć trwałe zainwestowanie terenu w granicach złoża (zakaz zabudowy).
2. W zapisach Studium powinny być zawarte ustalenia związane z ochroną zasobów głównego zbiornika wód podziemnych. Szczególnie należy zwrócić uwagę na ustalenia dotyczące projektowanego obszaru ochronnego.

⁷ www.pgi.gov.pl

15. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH I LOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

15.1. PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego przyjęty Uchwałą Nr XLVII/732/18 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 marca 2018 r. i zastępuje dotychczas obowiązujący Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego, przyjęty Uchwałą Nr XV/174/03 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 22 grudnia 2003 r.

Gmina Wieliczka zlokalizowana jest w granicach Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego, który obejmuje miasto Kraków oraz powiaty: bocheński, krakowski, miechowski, myślenicki, proszowski, wielicki.

Zgodnie z ustaleniami w/w planu: „celem rozwoju przestrzennego dla małopolski jest utrzymanie, a w pewnych elementach nawet poprawienie stanu środowiska i podniesienie jakości krajobrazu i zasobów kultury, przy zapewnieniu warunków do stabilnego wzrostu gospodarczego i podniesienia standardów jakości życia mieszkańców drogą bardziej efektywnej gospodarki przestrzennej”.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego określił kluczowe zasady polityki przestrzennej, których realizacja wymaga skoordynowanych działań na poziomie regionalnym i lokalnym, tj.:

- 1) oszczędne gospodarowanie przestrzenią zurbanizowaną i racjonalne jej wykorzystanie rozumiane jako:
 - a) koncentracja rozwoju w terenach już zurbanizowanych (recycling przestrzenny),
 - b) zapobieganie rozpraszaniu zabudowy,
 - c) zapewnienie właściwego poziomu usług odpowiednio do hierarchii ośrodków,
 - d) oszczędność komunikacyjna, czyli minimalizowanie długości ciągów komunikacyjnych i preferencje dla transportu publicznego;
- 2) oszczędne gospodarowanie zasobami naturalnymi i dbałość o poprawę jakości środowiska:
 - a) ochrona wód i zwiększanie retencji naturalnej, w tym także na terenach zurbanizowanych,
 - b) ochrona ekosystemów leśnych i starych drzewostanów oraz zwiększanie lesistości,
 - c) ochrona warunków do prowadzenia lecznictwa uzdrowiskowego w miejscowościach uzdrowiskowych,
 - d) utrzymanie korytarzy przewietrzania w Krakowskim Obszarze Metropolitalnym;
- 3) zachowanie bioróżnorodności w najcenniejszych obszarach:
 - a) bezwzględna dominacja ochrony bioróżnorodności na terenach Obszarów Węzłowych,
 - b) ochrona ciągłości ekologicznej w skali ponadregionalnej, regionalnej i lokalnej;
- 4) ochrona dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego i krajobrazu:
 - a) wzmocnienie faktycznej ochrony i świadome kształtowanie najcenniejszych krajobrazów Małopolski przy wykorzystaniu ustawy krajobrazowej,
 - b) rewitalizacja i rewaloryzacja najcenniejszych zespołów i obiektów dziedzictwa urbanistycznego, ruralistycznego i architektonicznego,
 - c) rozwój różnych form turystyki zachowującej potencjał i wartości środowiska przyrodniczo kulturowego i krajobrazu;
- 5) zmniejszanie ryzyka katastrof naturalnych:

- a) powstrzymanie, a z czasem eliminacja, zabudowy w terenach zagrożonych ryzykiem powodziowym,
- b) powstrzymanie zabudowy na terenach osuwiskowych.

Krakowski Obszar Metropolitalny „KOM” stanowi główne ogniwo rozwoju gospodarczego, kulturalnego i naukowego Małopolski. Przy dominacji Krakowa, coraz lepszymi wskaźnikami rozwoju charakteryzują się ościennie gminy, w tym Wieliczka, gdzie zlokalizowano wiele nowych zakładów przemysłowych, obiektów biurowych i nowych zespołów mieszkaniowych. Obszar funkcjonalny tworzy 17 gmin (w tym 6 miast: Kraków, Wieliczka, Skawina, Niepołomice, Krzeszowice i Świątniki Górne).

Ze względu na cechy struktury przestrzennej i społecznej tworzących go gmin cały obszar można zaliczyć do strefy zurbanizowanej, tzn. z dominacją miejskiego stylu życia.

Kraków i 14 gmin zawiązało Stowarzyszenie „Metropolia Krakowska” i realizuje zadania wspierane środkami pomocowymi UE w modelu „Zintegrowane inwestycje terytorialne”.

Obszar KOM stoi przed wieloma i to wyjątkowo złożonymi wyzwaniem rozwojowymi, tj.: stworzenie warunków dla intensywnego rozwoju gospodarczego – co wiąże się z ciągłą modernizacją i rozszerzaniem bazy ekonomicznej oraz dbanie o konkurencyjną jakość przestrzeni zamieszkania i warunków życia.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego określił następujące kierunki działań w KOM, w tym związane z gminą Wieliczka, tj.:

- 1) w zakresie kształtowania metropolii i poprawy jakości życia najważniejsze działania to:
 - a) ☐ w zakresie rozwoju gospodarczego:
 - rozwój Stref Aktywności Gospodarczej,
 - b) w zakresie rozwoju społecznego:
 - podjęcie działań rewitalizacyjnych w celu wykreowania atrakcyjnych przestrzeni do zamieszkania i spędzania czasu wolnego,
 - wzmocnienie roli lokalnych centrów usługowych w miejscowościach stanowiących siedzibę gmin, jako element budowania tożsamości lokalnej,
 - ukształtowanie ośrodka krystalizującego wraz z wiodącą rolą rdzenia metropolii – Krakowa strukturę przestrzenną KOM
 - intensyfikacja zabudowy mieszkaniowej i usługowej, w tym zabudowy biurowej w sąsiedztwie przystanków Szybkiej Kolei Aglomeracyjnej,
 - stworzenie systemu powiązań Krakowa z obszarami rekreacji i wypoczynku w strefie suburbiów, m. in. poprzez system ścieżek rowerowych,
 - stworzenie pasów ograniczenia reklam,
 - c) ☐ w zakresie poprawy jakości środowiska przyrodniczego:
 - wdrożenie programu walki ze smogiem i eliminacji niskiej emisji na całym obszarze KOM,
 - zwiększenie powierzchni i poprawa struktury terenów urządzonej zieleni publicznej, w tym m.in. utworzenie ogrodu botanicznego, rozbudowa systemu publicznych parków i skwerów, wraz z powiązaniem między nimi oraz rozwój zadrzewiania obszaru metropolitalnego w ramach zieleni ulicznej i zieleni towarzyszącej zabudowie jako elementów podnoszących walory estetyczne oraz poprawiających stan aerosanitarny powietrza,
 - harmonizowanie rozwoju terenów mieszkaniowych, powstrzymanie ich nadmiernego zagęszczania i zabudowy resztek terenów zielonych,
 - ochrona cennych przyrodniczo fragmentów KOM i opracowanie spójnego systemu ochrony tych obszarów w powiązaniu z terenami chronionymi poza obszarem funkcjonalnym.

- d) ☐ w zakresie poprawy jakości dostępu do kultury i rekreacji:
- budowa filharmonii oraz centrum nauki,
 - stworzenie ośrodków konferencyjno-bankietowych na bazie istniejących, ale niewykorzystanych adekwatnie do potencjału i często niszczących, dworów i pałaców;
- 2) w zakresie transportu w celu m.in. poprawa dostępności strefy podmiejskiej Krakowa, działaniami szczególnie istotnymi w tym zakresie są:
- a) rozwój Szybkiej Kolei Aglomeracyjnej, w tym budowa nowych przystanków kolejowych,
 - b) dobudowa trzeciego pasa autostrady A4,
 - c) przebudowa dróg wlotowych do Krakowa jako dwujezdniowych,
 - d) budowa/modernizacja węzłów autostradowych wraz z drogami dojazdowymi m.in. w Niepołomicach,
 - e) organizacja systemu parkingów P&R.

Rekomendacjami, na podstawie ustaleń Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego, do kształtowania polityki przestrzennej w dokumentach planistycznych i strategicznych gmin, m.in. są:

- 1) dostosowanie wyznaczania nowych terenów zabudowy do realnego popytu i możliwości inwestycyjnych w zakresie towarzyszących im inwestycji infrastrukturalnych i społecznych,
- 2) rewitalizacja centrów miast i miejscowości stanowiących siedziby gmin wokół Krakowa, jako element ograniczający dalsze rozpraszanie zabudowy oraz kreujący tożsamość lokalną – integrację starych i nowych mieszkańców,
- 3) kształtowanie nowych terenów do zabudowy (mieszkaniowej i usługowej, w tym biurowej – stanowiącej miejsca pracy) poprzez intensyfikację zagospodarowania istniejących terenów zainwestowanych w rejonach istniejących i planowanych przystanków Szybkiej Kolei Aglomeracyjnej, w powiązaniu z dostępem do atrakcyjnych przestrzeni publicznych i terenów zieleni,
- 4) kształtowanie obszarów zurbanizowanych na zasadzie kontynuacji istniejącej struktury przestrzennej bez tworzenia nieuzasadnionych analizami przestrzennymi i społecznoekonomicznymi nowych izolowanych terenów inwestycyjnych bądź terenów o znacznej powierzchni przylegających do istniejących terenów zabudowanych (sytuacja ta nie dotyczy terenów lokalizacji stref gospodarczych pod rozwój przemysłu),
- 5) przy wyznaczaniu nowych terenów inwestycyjnych należy ustalić zasady zachowania ciągłości korytarzy ekologicznych, rozumianą jako utrzymanie lub zapewnienie ciągłości tych korytarzy w obrębie lub bezpośrednim sąsiedztwie wskazanych w PZPWM,
- 6) ustalenia dotyczące sposobów i zasad ochrony środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu w obszarach parków krajobrazowych, sformułowane na podstawie planów ochrony tych parków,
- 7) rozbudowa systemu publicznych parków i skwerów oraz sieci powiązań między nimi, a także rozwój zadrzewiania miasta i obszaru metropolitalnego w ramach zieleni ulicznej oraz zieleni towarzyszącej zabudowie, jako elementów podnoszących walory estetyczne oraz poprawiających jakość powietrza,
- 8) kształtowanie systemu powiązań Krakowa z obszarami rekreacji i wypoczynku w strefie suburbiów m. in. poprzez system ścieżek rowerowych,
- 9) ochrona cennych przyrodniczo fragmentów KOM i opracowanie spójnego systemu ochrony tych obszarów w powiązaniu z terenami chronionymi poza KOM-em,

- 10) organizowanie parkingów P&R przy końcowych pętlach tramwajowych i autobusowych oraz przy przystankach Szybkiej Kolei Aglomeracyjnej.

Gmina Wieliczka stanowi jeden z ośrodków usługowych - powiatowych (ośrodków drugiego rzędu) wraz z Bochnią, Brzeskiem, Dąbrową Tarnowską, Gorlicami, Limanową, Miechem, Myślenicami, Olkuszem, Proszowicami, Suchą Beskidzką, Wadowicami.

Ośrodki usługowe danego poziomu winny być wyposażone w pewien minimalny zbiór instytucji usługowych i obiektów infrastruktury społecznej, a także powinny charakteryzować się adekwatnymi standardami dostępności.

Zgodnie ze wskazaną strukturą ośrodków usługowych, gmina Wieliczka stanowi ośrodek ponadlokalny II rzędu, w ramach którego Pożądane minimalne wyposażenie ośrodków usługowych stanowi:

Tabela nr 76 Pożądane minimalne wyposażenie powiatowych ośrodków usługowych

	OŚRODEK POWIATOWY
DOJAZD DO OŚRODKA	- droga krajowa - kolej (dojazd pociągami o prędkości 120 km/h); wyjątek: Proszowice, Myślenice i Dąbrowa Tarnowska - dworzec autobusowy
RYNEK PRACY	- inkubatory przedsiębiorczości - ośrodki doradztwa zawodowego i personalnego - strefa aktywności gospodarczej
OBIEKTY SPORTOWO – REKREACYJNE	- stadion piłkarski - hala sportowa z widownią - tereny sportowo rekreacyjne z obiektami kubaturowymi
OCHRONA ZDROWIA	- Szpital Powiatowy min. 5 oddziałów - dom pomocy społecznej
SZKOLNICTWO/NAUKA	- średnie szkoły zawodowe profilowane – min. 5 profili (budowlany, mechaniczny, ekonomiczny, gastronomiczny, artystyczne, sportowy itp.) - licea ogólnokształcące - szkoła muzyczna I stopnia
OBIEKTY KULTURY	- sala teatralna - min. na 200-300 osób - biblioteki o funkcji miejsca spotkań - ośrodki kultury, wymiany myśli itp. (sale wystawowe, kawiarnie itp.) - min. 50 000 woluminów
BIZNES	- sklepy wielkopowierzchniowe, w tym składy budowlane
ADMINISTRACJA	-
ŻŁOBKI	- sieć żłobków - min. 2 obiekty

Na podstawie Tabeli 2. 7: Pożądane minimalne wyposażenie ośrodków usługowych - PZPW

Zgodnie z wymaganiami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa wskazano obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym, wyodrębnione zgodnie z typologią i wymaganiami Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju oraz przeprowadzonymi analizami diagnostycznymi.

Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym w zasięgu których zlokalizowana jest Gmina Wieliczka to:

- 1) Miejski Obszar Funkcjonalny Ośrodka Wojewódzkiego - Krakowski Obszar Metropolitalny - Obszar Funkcjonalny obejmujący: miasto Kraków oraz 26 jednostek samorządu terytorialnego, tworzących otaczającą miasto strefę wzajemnych oddziaływań; wewnątrz Obszaru Funkcjonalnego wyodrębniona została również strefa rdzeniowa, obejmująca obszar realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT); polityka przestrzenna Obszaru Funkcjonalnego ukierunkowana będzie na:
 - a) priorytet dla rozwoju spójnego transportu zbiorowego, integrującego systemy komunikacyjne w skali KOM oraz subregionu,
 - b) związanie funkcjonalno-przestrzenne urbanizujących się obszarów stref podmiejskich Krakowa z rdzeniem układu, oparte o ciągłość powiązań komunikacyjnych, infrastrukturalnych i przyrodniczych,
 - c) ograniczenie nieuzasadnionego rozszerzania terenów inwestycyjnych i rozpraszania zabudowy poprzez bilansowanie wykorzystania już istniejących terenów i prognozy rozwojowe, oparte o systematyczny monitoring prowadzony w skali KOM.
 - d) ukształtowanie sieci terenów przyrodniczych w oparciu o istniejące zasoby : Niepołomickiego Obszaru Węzłowego oraz dolin rzek: Wisły, Prądnika, Rudawy, Drwiny, Wilgi i Dłubni.
 - e) wykorzystanie terenów zielonych dla kształtowania ciągów przestrzeni publicznych o charakterze sportowym, rekreacyjnym i edukacyjnym;
- 2) Obszary Funkcjonalne Szczególnego Zjawiska w Skali Makroekonomicznej - Obszary górskie - Obszary Funkcjonalne górskie obejmują obszary o cechach środowiska górskiego istotnie wpływających na warunki rozwoju społeczno-gospodarczego; ze względu na zróżnicowanie uwarunkowań i potencjałów rozwojowych wyodrębniono dwie strefy terenów należące do tego Obszaru Funkcjonalnego:
 - a) strefa obszarów górskich, do których zaliczono gminy o przeważającym udziale terenów położonych na wysokościach powyżej 500 m n.p.m. oraz
 - b) strefa obszarów podgórskich (m.in. Wieliczka) obejmujące pozostałe gminy o przeważającym udziale terenów na wysokości powyżej 300 m n.p.m. Kryterium dodatkowym jest ukształtowanie terenów oraz położenie w zasięgu fliszu karpackiego, powodujące zagrożenia osuwiskami; polityka przestrzenna OF ukierunkowana będzie na:
 - ochronę wartości przyrodniczych i bioróżnorodności,
 - ograniczenie zagrożeń powodziowych poprzez realizację zadań, wynikających z Planu zarządzania ryzykiem powodziowym, Programu małej retencji, Programu zapobiegania suszy,
 - monitorowanie zagrożeń ruchami masowymi ziemi oraz realizacja wynikających z rozpoznania ograniczeń i zabezpieczeń,
 - opracowanie zasad wykorzystania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej i regulacji granicy rolno-leśnej,
 - równoważenie rozwoju *przemysłów czasu wolnego*, gwarantujące utrzymanie (i pomnażanie) istniejących zasobów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych,
 - wykorzystanie zasobów leczniczych wód mineralnych do utrwalenia i rozwoju funkcji lecznictwa uzdrowiskowego;
- 3) Obszary Kształtowania Potencjału Rozwojowego Wymagające Programowych Działań Ochronnych - Obszary funkcjonalne ochrony krajobrazu i dziedzictwa kulturowego - Obszary Funkcjonalne ochrony krajobrazu kulturowego i dziedzictwa kulturowego Małopolski zostały określone z uwzględnieniem następujących kryteriów delimitacji:
 - a) występowania miejsc wpisanych na Listę UNESCO oraz miejsc proponowanych, jako polskie kandydatury do wpisu na Listę UNESCO,

- b) występowania pomników historii uznanych przez Prezydenta RP,
- c) istnienia zabytkowych obszarów i obiektów o wysokiej wartości artystycznej lub historycznej oraz szczególnie istotnym znaczeniu dla regionu
- d) funkcjonowania utworzonych oraz proponowanych do utworzenia parków kulturowych,
- e) koncentracji gmin dysponujących zasobami dziedzictwa kulturowego o podwyższonej atrakcyjności, powiązanych z gminami o walorach przyrodniczych wybitnych i wysokich,
- f) przeprowadzonej na potrzeby planu waloryzacji krajobrazowej oraz krajobrazów i obiektów typowanych do Czerwonej Księgi Krajobrazu Polski; polityka przestrzenna Obszaru Funkcjonalnego ukierunkowana będzie na:
 - inicjowanie i wspieranie budowy systemu obszarów chronionych kulturowo-krajobrazowych, powiązanych z ochroną walorów przyrodniczych
 - ochronę różnorodności i wielokulturowości dziedzictwa kulturowego regionu i dóbr kultury współczesnej,
 - szczególną opiekę nad obiektami dziedzictwa kulturowego o znaczeniu regionalnym m.in. w zakresie ochrony wartości zabytkowych i ich wykorzystania, umożliwiającą racjonalne gospodarowanie obiektem,
 - utrzymanie zasobów budownictwa drewnianego, jako charakterystycznego elementu krajobrazu kulturowego Małopolski,
 - rozwój turystyki kulturowej powiązanej z promowaniem specyfiki dziedzictwa kulturowego subregionów oraz tematycznych szlaków kulturowych,
 - stworzenie warunków do prowadzenia monitoringu standardu ochrony i opieki wybranych kategorii zasobów dziedzictwa kulturowego;
- 4) Obszary Ochrony i Kształtowania Zasobów Wodnych - Obszary Funkcjonalne kształtowania zasobów wodnych obejmują: zasięgi występowania głównych zbiorników wód podziemnych, zasięg wielkopowierzchniowych torfowisk, tereny lasów wodochronnych; polityka przestrzenna Obszaru Funkcjonalnego ukierunkowana będzie na: zwiększenie retencyjności obszaru, zabezpieczenie wód przed zanieczyszczeniem, przede wszystkim drogą racjonalnej gospodarki ściekowej oraz gospodarki odpadami;
- 5) Obszary Funkcjonalne Strategicznych Złóż Kopalin - do klasy strategicznych złóż kopalin zostały zaliczone złoża objęte własnością górnictwem; polityka przestrzenna Obszaru Funkcjonalnego ukierunkowana będzie na: ochronę złóż przed zainwestowaniem, uniemożliwiającym ich eksploatację i minimalizację skutków środowiskowych eksploatacji górniczej.

Ustalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa z uwagi na wewnętrzne zróżnicowanie systemu przyrodniczego jako jedno z głównych zadań planowania rozwoju terytorialnego wskazuje ustanowienie odpowiednich form ochrony prawnej poszczególnych obszarów.

Priorytety w działaniach samorządu województwa na rzecz poprawy jakości środowiska przyrodniczego to:

- 1) ochrona bioróżnorodności i ciągłości struktur przyrodniczych:
 - a) ochrona Obszarów Węzłowych, jako obszarów o najwyższych wartościach środowiska przyrodniczego i krajobrazu,
 - b) ochrona Korytarzy Ekologicznych, jako naturalnych powiązań pomiędzy ekosystemami i obszarami cennymi przyrodniczo,
- 2) zintegrowanie ochrony przyrody i krajobrazu poprzez ustanowienie parków krajobrazowych w obszarach o wysokich wartościach, nie objętych dotąd wystarczającą ochroną prawną
- 3) obniżenie zanieczyszczeń powietrza, wód i gleb.

W granicach gminy Wieliczka nie występują Obszary Węzłowe. W północnej i południowo-wschodniej części gminy przebiegają odpowiednio ponadregionalny korytarz ekologiczny, tj. Korytarz Doliny Wisły (ob. D i północna część ob. B) oraz regionalny korytarz ekologiczny (południowo-wschodni fragment ob. C).

Regionalne korytarze ekologiczne tworzą sieć niezbędnych powiązań pomiędzy Obszarami Węzłowymi, zapewniając ciągłość całego systemu i przeciwdziałając jego fragmentacji. Tym samym gwarantują warunki dla utrzymania bioróżnorodności gatunkowej i genetycznej poszczególnych ekosystemów. Ich przebiegi (RDOŚ; 2012 r., 2013 r.) wynikają z rozpoznania istniejących migracji poszczególnych gatunków oraz analiz istniejących warunków dla ich swobodnego przemieszczania się.

Zagospodarowanie przestrzenne (wszystkich) korytarzy ekologicznych powinno być ukierunkowane na

- 1) zachowanie ich ciągłości, polegającej na utrzymaniu terenów przyrodniczych stanowiących koncentracje i naturalne trasy migracji zwierząt i roślin,
- 2) utrzymanie terenów leśnych, szczególnie drzewostanów starych oraz zalesianie nowych terenów z uwzględnieniem wymagań ekologii oraz obowiązującymi Planami urządzania lasu (PUL) szczególną ochronę lasów glebochronnych i wodochronnych (działania te powinny być ujęte w obowiązujących PUL),
- 3) ochronę naturalnych dolin rzek i potoków przed zainwestowaniem, w tym również zapewnienie drożności cieków wodnych wraz z ich obudową biologiczną (zachowanie dostępu do brzegów rzek i potoków),
- 4) zachowanie terenów podmokłych, łąk wilgotnych, terenów bagiennych w stanie naturalnym,
- 5) ograniczenie ingerencji turystycznej, szczególnie motorowej (strefy ciszy) w rejonach siedlisk i tras migracji zwierząt,
- 6) w przypadku korytarzy biegnących przez tereny zabudowy rozproszonej, zachowanie powiązań przyrodniczych (zakaz tworzenia nowych barier, przegradzania istniejących tras migracji),
- 7) tam, gdzie kolizje są niemożliwe do uniknięcia, zapewnienie przejść i połączeń w formie sztucznej.

Zgodnie z programem strategicznym „Transport i Komunikacja” (Załącznik do uchwały Nr 1055/16 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 12 lipca 2016 r): „Celem województwa w zakresie transportu jest wysoka zewnętrzna i wewnętrzna dostępność transportowa regionu, przy poprawie płynności ruchu, jego bezpieczeństwa oraz sprzyjanie konkurencyjności gospodarczej i spójności przestrzennej, przy jednoczesnym zmniejszeniu emisji uciążliwości przez poszerzenie stosowania niskoemisyjnych środków transportu”.

Istotą głównych zmian w infrastrukturze komunikacyjnej, wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa, jest realizacja następujących celów:

- A.** Stworzenie i rozwijanie szkieletu dróg w oparciu o najszybsze połączenia z autostradą A4 i budowanymi drogami ekspresowymi S7 i S1.
- B.** Integracja sieci głównych dróg regionu ze znaczącymi drogowymi węzłami transportowymi Europy, w szczególności: Budapeszt, Wiedeń, Monachium, Praga – poprzez stworzenie sprawnego połączenia drogowego na kierunku południowym (droga ekspresowa S7 Kraków-Chyżne) i zachodnim/południowo-zachodnim (połączenie Krakowa z węzłem Bielsko-Biała poprzez Beskidzką Drogę Integracyjną - BDI)
- C.** Zwiększenie dostępności transportowej obszarów o najniższej dostępności w regionie.

- D.** Wzmocnienie połączeń drogowych z sąsiednimi województwami (śląskim, świętokrzyskim i podkarpackim i Krajem Preszowskim i Krajem Żylińskim).
- E.** Poprawa parametrów dróg, w szczególności dróg dojazdowych do stref ekonomicznych i stref aktywności gospodarczej.
- F.** Zwiększenie bezpieczeństwa na drogach miejskich poprzez budowę obwodnic i wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza obszar miast.
- G.** Ścisła integracja sieci transportu drogowego (indywidualnego i publicznego) i kolejowego poprzez nakierowanie inwestycji drogowych i „okołodrogowych” (park&ride) na potrzeby transportu zbiorowego, a zwłaszcza kolejowego.
- H.** Rozproszenie ruchu w strefie górskiej, w szczególności ruchu turystycznego od Nowego Targu na południe.
- I.** Stworzenie efektywnego systemu połączeń transportowych pomiędzy ośrodkami regionalnymi a miastami poszczególnych terytoriów.

Przebudowa i modernizacja układu drogowego w granicy gminy Wieliczka odbywać się będzie poprzez realizację poniższych zadań i inwestycji zawartych w tabeli 2.10. Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa (pkt 6 i 14 tabeli 2.10 PZPW):

Tabela nr 77 Zadania i inwestycje – układ drogowy

lp.	zadanie realizowane / przygotowane	Postulowane	cel
1.		Rozbudowa Autostrady A4 o trzeci pas ruchu: ☐ - Odcinek autostradowej obwodnicy Krakowa między węzłami Balice - Opatkowice - Odcinek Katowice - Kraków - Odcinek od węzła Kraków - Bieżanów - do węzła Brzesko	A, B, D, E, F, I
2.	Budowa połączenia A4 (nowy węzeł Niepołomice) z DW 964		A, D, E, F, I

Na podstawie Tabeli 2. 10: Inwestycje i zadania w zakresie przebudowy i modernizacji układu drogowego PZPW

W celu zwiększenia udziału kolei w strukturze przewozów osób i towarów, aby poprawić warunki transportowe należy:

- A.** systematycznie rozbudowywać Szybką Kolej Aglomeracyjną (SKA)
- B.** skrócić czasu przejazdu transportem kolejowym pomiędzy Krakowem a głównymi ośrodkami województwa: Tarnowem, Nowym Sączem, Nowym Targiem, Chrzanowem/Oświęcimiem;
- C.** rewitalizować sieci kolejowe województwa ze szczególnym uwzględnieniem złego stanu linii kolejowych w południowej i południowo-wschodniej Małopolsce;
- D.** budować infrastrukturę integrującą sieć kolejową i drogową (organizacja transportu intermodalnego - Oświęcim, Tarnów, oraz budowa park&ride dla pasażerów kolei);
- E.** nie dopuścić do fizycznej likwidacji linii kolejowych, dla zachowanie korytarzy transportowych;
- F.** stworzyć warunki dla powstania kolei uzdrowskiej (Nowy Sącz – Krynica-Zdrój łączącej kilka uzdrowisk) i lunaparkowej (Kraków - Zator);
- G.** skrócić czasu przejazdu transportem kolejowym pomiędzy Krakowem a ośrodkami w Polsce: Warszawa, Katowice, Rzeszów, Kielce.

Rozwój infrastruktury kolejowej m.in. w granicy gminy Wieliczka odbywać się będzie poprzez realizację poniższych zadań i inwestycji ujętych w poniższej tabeli (pkt 4,5,6,7 tab. 2.11 PZPW).

Tabela nr 78 Rozwój infrastruktury kolejowej

lp.	zadanie przygotowane	Postulowane	cel
1.	- przebudowa istniejących i budowa nowych przystanków kolejowych, - zakup taboru kolejowego do obsługi połączeń pasażerskich w Aglomeracji Krakowskiej,		A, B, D, F
2.	- zakup elektrycznych zespołów trakcyjnych na potrzeby przewozów międzyregionalnych oraz regionalnych,		A, F
3.	modernizacja linii kolejowych: 1) linia kolejowa E30 na odcinku Kraków Główny - Rudzice wraz z dobudową torów linii aglomeracyjnej na odcinku Kraków Główny - Kraków ... 8) Linia kolejowa E 30 (nr 133), odcinek Katowice - Kraków, etap IIb 9) Linia kolejowa E 30, odcinek Kraków – Rzeszów, etap III ... 11) nr 95 odc. Kraków Mydlniki – Podłęże wraz z łącznicami		A, B, C, G
4.		Budowa parkingów i punktów przesiadkowych (P&R) w pobliżu przystanków kolei Aglomeracyjnej,	A

Na podstawie tabela 2. 11: rozwój infrastruktury kolejowej

Rozwój transportu lotniczego Małopolski, według Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego, opiera się na – Międzynarodowym Porcie Lotniczym im. Jana Pawła II Kraków-Balice. Celami wpływającymi na priorytety inwestycyjne w Balicach są:

- zwiększenie przepustowości Kraków Airport,
- stała poprawa dostępności kolejowej i drogowej lotniska.

A w zakresie, m.in. gminy Wieliczka na zapewnieniu dostępności w komunikacji lotniczej ośrodka regionu dla potrzeb helikopterów i małych samolotów w sytuacjach kryzysowych i ratowniczych - Utrzymanie małych lotnisk sportowych i rozbudowa lądowisk dla helikopterów ratunkowych i prywatnych (tabela nr 2.12 Rozwój infrastruktury transportu lotniczego PZPW).

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej wskazuje:

- 1) rozwój systemu energetycznego oparty na modernizacji i unowocześnianiu systemu wytwarzania energii ze źródeł konwencjonalnych, budowie i modernizacji sieci przesyłowych i dystrybucyjnych wysokich, średnich i niskich napięć oraz

- stopniowego zwiększania udziału energii pochodzącej Odnawialnych Źródeł Energii (OZE) do osiągnięcia poziomu założonego w Dyrektywie5,
- 2) rozwój systemu gazownictwa dotyczy dwóch poziomów - pierwszym jest realizacja gazociągów wysokich ciśnień, drugi poziom to uzupełnianie i modernizacja sieci przyłączeniowej do budynków i pozostałej sieci dystrybucyjnej,
 - 3) rozwój systemu zaopatrzenia w wodę i odprowadzenia ścieków dotyczy zredukowania liczby gmin o znaczącej przewadze odsetka mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej przy równoczesnym braku doprowadzenia do tych obszarów kanalizacji;
zakłada się równocześnie, że instalacje wodociągowe będą realizowane wyłącznie równolegle z realizacją inwestycji kanalizacyjnej w tym samym obszarze; konieczna jest też dalsza i intensywna modernizacja sieci wodociągowej zapobiegająca nadmiernym stratom przesyłowym,
 - 4) gospodarka odpadami zgodnie z „Planem Gospodarki Odpadami Województwa Małopolskiego na lata 2016-2022” obszar województwa małopolskiego stanowić będzie jeden region gospodarowania odpadami; w skład tego regionu włączone zostają dodatkowo obszary z województwa śląskiego; nie jest planowane budowanie nowych regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych; w docelowym modelu gospodarki odpadami komunalnymi na obszarze Regionu Małopolski funkcję instalacji do przetwarzania odpadów zielonych przejmą istniejące kompostownie oraz części biologiczne istniejących instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów,
 - 5) rozwój systemu telekomunikacji poprzez szkieletową sieci światłowodowa i na ich bazie pozostałej sieci szerokopasmowej z punktami dostępowymi; rozwój tej sieci realizowany jest poprzez kluczowy projekt Województwa pod nazwą Małopolskiej Sieci Szerokopasmowej (MSS) (aktualnie spółki objętej postępowaniem prawa restrukturyzacyjnego oraz prawa upadłościowego i naprawczego); celem projektu jest udostępnienie możliwości sieci dla 90% gospodarstw domowych i 100% instytucji publicznych, który w dalszej kolejności pozwoli na inicjowanie działań samorządom lokalnym oraz przedsiębiorcom na dotarcie do maksymalnej liczby mieszkańców i turystów, poprzez działania w szczególności, tj.: publiczne punkty dostępowe (bezpłatne strefy Wi-Fi), indywidualne przyłącza domowe (o przepustowości co najmniej 30Mb/s do roku 2020), indywidualne przyłącza domowe w miastach powiatowych (o przepustowości co najmniej 100Mb/s do roku 2020); równolegle do rozwoju sieci przewodowej rozwija się sieć bezprzewodowego Internetu – w najbliższych latach kluczową rolę odegrają sieci GSM zwłaszcza po uzupełnieniu obszarów o dotychczasowym braku pokrycia. Ma to istotną rolę w kreowaniu nowych usług i systemów dla całego obszaru Małopolski zwłaszcza dla potrzeb obszarów o niskim potencjale z uwagi na małą liczbę użytkowników a pozwalające przyciągnąć turystów.

Plan Zagospodarowania Województwa Małopolskiego w zakresie działań na rzecz jakości krajobrazu, architektury i ochrony środowiska kulturowego jako celowe wskazuje ustanowienie szeregu parków kulturowych, w tym w Wieliczce (UNESCO).

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego w zakresie gminy Wieliczka wskazuje przede wszystkim, iż:

- 1) stanowi jeden z powiatowych ośrodków usługowych (ośrodki drugiego rzędu);
- 2) będzie odgrywać ważną rolę sektora kreatywnego i czasu wolnego, jako mniejsze miasto o już znaczącym potencjale;

- 3) jest rekomendowanym miejscem dla utworzenia parku kulturowego,
- 4) stanowi obszar gdzie będą realizowane Zadania związane z ochroną przeciwpowodziową, umieszczone w rządowym Planie zarządzania ryzykiem powodziowym w dorzeczu Wisły (Rozp. Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r.) – zbiorniki retencyjne Malinówka 1, Malinówka 2, Malinówka 3 i Serafa 2;
- 5) charakteryzuje się coraz lepszymi wskaźnikami rozwoju jako ościenna gmina Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego;
- 6) powinna w zakresie rozwoju społecznego, wynikającego z celi rozwoju Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego podejmować działania rewitalizacyjne, w celu wykreowania atrakcyjnych przestrzeni do zamieszkania i spędzania czasu wolnego;
- 7) jest jednym z ośrodków krystalizujących wraz z wiodącą rolą rdzenia metropolii – Krakowa strukturę przestrzenną Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego.

Projekt planu podtrzymuje wiele ustaleń dotychczas obowiązującego planu, dotyczące głównie tras drogowych i szlaków kolejowych w rejonie Wieliczki oraz lokalizacji nowego domu opieki społecznej oraz remontu, modernizacji i rozbudowy istniejących placówek oraz wielofunkcyjnej hali sportowej. W gminie Wieliczka infrastruktura sportowo-rekreacyjna w 2011 roku rozszerzyła się o Centrum Edukacyjno-Rekreacyjne "Solne Miasto", a w 2014 r. o Małopolską Arenę Lekkoatletyczną.

W odniesieniu do połączenia drogowego węzła Bieżanowskiego A4 z Wieliczką, projekt jego przebieg wskazuje wyłącznie na planszy związanej z rozwojem komunikacji.

15.2. REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO NA LATA 2014 – 2020 ORAZ ZINTEGROWANE INWESTYCJE TERYTORIALNE

Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego, dla regionu Małopolska, został zatwierdzony 12 lutego 2015r. przez Komisję Europejską. Program składa się z 13 jednofunduszowych osi priorytetowych – spośród których największe środki zaplanowano na politykę energetyczną i infrastrukturę transportową. W ramach RPO przewiduje się zastosowanie trzech typów instrumentów rozwoju terytorialnego: zintegrowanej inwestycji terytorialnej, subregionalnego programu rozwoju, programów rewitalizacji miast i obszarów wiejskich. Na realizację programu zostanie przeznaczony 2,87 mld euro z funduszy europejskich.

Subregiony to obszary strategicznej interwencji w województwie małopolskim, wyodrębnione w celu optymalnego wykorzystania zróżnicowanych przestrzennie potencjałów, wzmacniania czynników decydujących o atrakcyjności lokalizacyjnej, ale również niwelowania barier rozwojowych w wymiarze regionalnym.

W Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020 wprowadzony został podział na 5 subregionów funkcjonalnych:

- **Krakowski Obszar Metropolitalny (KOM)** : miasto Kraków oraz powiaty: bocheński, krakowski, miechowski, myślenicki, proszowski, wielicki,
- **Subregion tarnowski:** miasto Tarnów oraz powiaty: brzeski, dąbrowski, tarnowski,
- **Subregion sądecki:** miasto Nowy Sącz oraz powiaty: gorlicki, limanowski, nowosądecki,
- **Subregion podhalański:** powiaty: nowotarski, suski, tatrzański,

- **Małopolska Zachodnia:** powiaty: chrzanowski, olkuski, oświęcimski, wadowicki.

W systemie finansowania ze środków europejskich w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego (RPO WM), z KOM zostały wyodrębnione dwa obszary: miasto wojewódzkie i jego obszar funkcjonalny (Metropolia Krakowska), na terenie którego realizowane będą projekty w formule zintegrowanych inwestycji terytorialnych (ZIT). Pozostałe gminy otaczające Metropolię Krakowską tworzą subregion Krakowski Obszar Metropolitalny. Interwencja podejmowana w ramach ZIT oraz subregionów będzie rozłączna, tj. Metropolia Krakowska nie bierze udziału w podziale środków w obszarach dedykowanych pozostałym subregionom, natomiast subregiony nie uczestniczą w podziale środków dedykowanych Metropolii Krakowskiej.

Subregionalny Program Rozwoju do roku 2020 (SPR) jest instrumentem służącym wdrożeniu zasady zintegrowanego podejścia terytorialnego do rozwoju w wymiarze gospodarczym, społecznym i terytorialnym wynikającym z dokumentów strategicznych na poziomie europejskim, krajowym i regionalnym. SPR określa zatem politykę Województwa Małopolskiego wobec pięciu subregionów funkcjonalnych. Tym samym SPR stanowi ofertę Samorządu Województwa Małopolskiego dla partnerów z sektora samorządowego, gospodarczego i społecznego mającą na celu uruchomienie oddolnych inicjatyw w celu wykorzystania wewnętrznych potencjałów dla zbudowania specjalizacji poszczególnych subregionów.

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) to forma współpracy samorządów współfinansowana ze środków Funduszy Europejskich. Partnerstwo Krakowa i otaczających je gmin, w tym gminy Wieliczka, oraz władze województw określają cele i inwestycje niezbędne do ich osiągnięcia. Środki na ich realizację pochodzą z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego oraz Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Ideą ZIT jest współpraca samorządów na rzecz maksymalnego wykorzystania atutów samorządów i wspólnego rozwiązywania problemów.

Poniższa tabela zawiera zestawienie projektów gminy Wieliczka zaproponowanych do realizacji w ramach Zintegrowanych Inwestycji terytorialnych dla Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Tabela nr 79 Propozycje przedsięwzięć do realizacji w ramach ZIT KrOF

Ip.	OŚ PRIORYTETOWA	NAZWA POTOCZNA	TYP PROJEKTU	SZACUNKOWA KWOTA (M.IN. ZŁ)
1.	3.1 Przedsiębiorcza Małopolska	Strefy gospodarcze	Stworzenie inkubatora przedsiębiorczości na terenie przemysłowym z Zakładu Sprzętu Oświetleniowego Polan w Wieliczce.	6 mln
2.	3.1 Przedsiębiorcza Małopolska	Strefy gospodarcze	Stworzenie i rozbudowa Wielickich Stref Aktywności Gospodarczej (strefa Brzegi – Kokotów- Węgrzce Wielkie oraz klaster Wieliczka ul. Jędnaka i ul. Krakowska) , wyposażonej w odpowiednią infrastrukturę wraz z budową łącznika drogowego do Węzła Rybitwy (na odcinku gminy Wieliczka) jako rozszerzenie stref inwestycyjnych w Subregionie.	44 mln
3.	4.3 Regionalna polityka energetyczna	Termomodernizacja OZE	+ Termomodernizacja obiektów publicznych i mieszkaniowych na terenie Miasta i Gminy Wieliczka	7 mln
4.	4.3 Regionalna polityka energetyczna	Termomodernizacja OZE	+ Instalacja farmy fotolotnicznej na terenie Gminy Wieliczka	4,8 mln

5.	4.5 Regionalna polityka energetyczna	Niska emisja	Budowa / przebudowa sieci tras rowerowych oraz towarzyszących im powiązań organizacyjnych z systemem transportu zbiorowego lub indywidualnego na obszarze gminy Wieliczka. <u>Szlak I</u> – Podgórze – Wieliczka (most Powstańców Śląskich- ul. Na Zjeździe- ul. Bolesława Limanowskiego – ul. Wieliczka skrzyżowanie Powstańców Śląskich – ul. Wielicka Płaszów – ul. Wielicka skrzyżowanie Kamińskiego – ul. Wielicka Dziecięcy Szpital Uniwersytecki - -ul. Węzeł Bieżanowski – ul. Krakowska – Wieliczka ul. Kościuszki – Wieliczka Solne Miasto, Wieliczka Kopalnia Soli – Wieliczka Rynek – Wieliczka ul. Sebastiana), <u>Szlak II</u> – Kraków – Wieliczka Brzegi – Wieliczka Grabie – Niepołomice – Niepołomice Staniatki – Wieliczka Zabawa – Wieliczka Kampus – Wieliczka Kopalnia Soli – Wieliczka Arena Lekkoatletyczna – Kraków Podgórze, <u>Szlak III</u> - trakt wałami wiślanymi (Wieliczka – Niepołomice – Igołomia Wawrzeńczyce).	27,2 mln
6.	4.5 Regionalna polityka energetyczna	Niska emisja	Budowa parkingów w systemie P & R w miejscowości Węgrzce Wielkie oraz Kokotów	4 mln
7.	4.5 Regionalna polityka energetyczna	Niska emisja	Realizacja Planu Gospodarki Niskoemisyjnej na terenie Gminy Wieliczka	19 mln
8.	7.2 Infrastruktura transportowa	Drogi	Bezkolizyjny wyjazd z Wieliczki w kierunku Krakowa (skrzyżowanie ulic Krakowskiej i Kościuszki)	25 mln
9.	9.7 Opieka społeczna	Dzienne Ośrodki Wsparcia dla Osób Starszych w tym Niepełnosprawnych	Rozwój Ośrodków wsparcia, w tym Ośrodków wsparcia zapewniających opiekę osobom starszym o szczególnych potrzebach zdrowotnych. Ośrodki takie oferują opiekę w ciągu dnia oraz usługi do świadczonych specjalistów - pracowników socjalnych, terapeutów zajęciowych, fizykoterapeutów.	1,2 mln
10.	9.7 Opieka społeczna	Usługi opiekuńcze dla osób starszych, niepełnosprawnych i samotnych	Upowszechnianie wysokiej jakości usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych dla rodzin z niepełnosprawnym członkiem o szczególnych potrzebach zdrowotnych	605 tys .zł. / rocznie
11.	9.7 Opieka społeczna	Asystent osoby niepełnosprawnej	Zapewnienie wsparcia w formie asystenta osoby niepełnosprawnej dla 30 osób rocznie. Usługi opiekuńcze i rehabilitacyjne na rzecz osób niepełnosprawnych w środowisku tej osoby	180 tys. zł./ rocznie
12.	9.7 Opieka społeczna	Utworzenie Centrum Poradnictwa Specjalistycznego dla osób doświadczających przemocy w rodzinie	Utworzenie Centrum Poradnictwa Specjalistycznego dla osób doświadczających przemocy w rodzinie. Zatrudnienie specjalistów: prawnika, psychologa i terapeuty, którzy świadczyć będą pomoc i wsparcie osobom, które są zagrożone wystąpieniem przemocy w rodzinie bądź doświadczają przemocy.	103 tys. zł. / rocznie
13.	9.8 Ekonomia społeczna	Realizacja spółdzielni socjalnej	Utworzenie spółdzielni socjalnej – zatrudnienie ok. 10 osób. Współpraca podmiotów: Gminy Wieliczka – sektora publicznego oraz sektora - organizacji pożytku publicznego	400 tys. zł. / rocznie
14.	-	Małopolskie Miasto Tradycji Górniczych w Wieliczce	Wybudowanie centrum regionalnego na potrzeby zachowania i kultywowania historii obszaru tradycji i zwyczajów górniczych w oparciu o unikatowe innowacyjne technologie multimedialne – interaktywne muzeum stanowiące połączenie podziemnego tradycyjnego zwiedzania kopalni z nowoczesnymi rozwiązaniami ekspozycyjnymi wydłużającymi czas pobytu w Wieliczce.	46 mln
15.	-	Rewitalizacja kulturowa, historyczna i społeczna	Zagospodarowanie terenu, który będzie pełnił funkcję innowacyjnego parku rozrywki (min.	25 mln

		Wieliczki	kolejki, tor saneczkowy), wybudowa nie tzw. parku miniatur tzw. Mini Polska”, amfiteatru, ścieżek spacerowych. Zagospodarowanie obszaru “Stoku pod Baranem”	
16.	-	Budowa kanalizacji zbiorczej	Budowa, przebudowa i rozbudowa systemu kanalizacji zbiorczej na terenie gminy Wieliczka	60 mln
17.	-	Budowa stacji uzdatniania wody „Bogucice” wraz z ujęciami wody, budową i przebudową sieci wodociągowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą	Budowa stacji uzdatniania wody wraz ze zbiornikami oraz infrastrukturą towarzyszącą. Budowa i przebudowa odcinków sieci rozdzielczej, poprawa infrastruktury technicznej.	22 mln
18.	-	Budowa dróg i połączeń obciążających miasto Wieliczkę oraz uporządkowanie ruchu w centrum miasta.	Budowa, przebudowa, rozbudowa : dróg łączących Wieliczkę z miastem Kraków oraz połączeń z drogami szybkiego ruchu, wraz z towarzyszącą infrastrukturą; skrzyżowań, rond, węzłów znajdujących się na terenie gminy Wieliczka, obejść miasta i miejscowości w tym ich połączeń z sieciami dróg wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz wyposażenie obiektów inżynierskich (w tym chodników, ścieżek rowerowych).	55 mln
19.	-	Rewitalizacja kulturowa, historyczna i społeczna Wieliczki poprzez wybudowanie izby regionalnej oraz budowę kompleksu bibliotecznego wraz z salą kinową 3D, pełniącego funkcję centrum kulturalnego.	Budowa nowoczesnego kompleksu bibliotecznego wraz z salą kinową 3D oraz wybudowanie / zaadaptowanie izby regionalnej na potrzeby kultywowania miejscowych tradycji i zwyczajów oraz historii obszaru.	10 mln

Gmina Wieliczka określiła również propozycje projektów do poszczególnych Programów Regionalnych Województwa Małopolskiego:

- 1) w Subregionalnym Programie Rozwoju - Rewitalizacja kulturowa, historyczna i społeczna Wieliczki – Kompleksowe zagospodarowanie przestrzeni wielickiej;
- 2) w Programie Strategicznym Ochrona Środowiska Budowa kanalizacji;
- 3) w Subregionalnym Programie Rozwoju - budowa stacji uzdatniania wody „Bogucice” wraz z ujęciami wody, budową i przebudową sieci wodociągowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą w Gminie Wieliczka;
- 4) w Programie Strategicznym Kapitał Intelktualny - Regionalne Centrum Oświatowo-Sportowe w Wieliczce;
- 5) w Programie Strategicznym Dziedzictwo i Przemysł Czasu Wolnego - Zagospodarowanie „Stoku pod Baranem” oraz akwenu wodnego na cele turystyczne;
- 6) w Programie Strategicznym Dziedzictwo i Przemysł Czasu Wolnego - Małopolskie Miasto Tradycji Górniczych w Wieliczce;
- 7) w Programie Strategicznym Dziedzictwo i Przemysł Czasu Wolnego - Rewitalizacja kulturowa, historyczna i społeczna Wieliczki – Kompleksowe zagospodarowanie przestrzeni wielickiej;
- 8) w Programie Strategicznym Dziedzictwo i Przemysł Czasu Wolnego - Budowa nowoczesnego kompleksu bibliotecznego wraz z salą kinową 3D, pełniącego funkcję centrum kulturalnego.

16. WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

OBIEKTY I TERENY CHRONIONE NA PODSTAWIE UWARUNKOWAŃ PRZYRODNICZYCH I SANITARNYCH

Obiekty i tereny chronione na podstawie przepisów odrębnych z zakresu ochrony przyrody i ochrony sanitarnej zostały szczegółowo opisane w rozdziale nr 4 i przedstawione na rysunku nr 3, pn.: „Środowisko przyrodnicze”. Należą do nich:

- **obszary i obiekty chronione przepisami ustawy o ochronie przyrody**, do których należą: rezerwat przyrody „Grotty Kryształowe”, użytek ekologiczny „Las Krzyszkowicki”, użytek ekologiczny „Obszar lęgowy ptactwa wodnego – duża i mała wyspa”, użytek ekologiczny „Las i stawy na Grabówkach”, stanowiska dokumentacyjne przyrody nieożywionej, pomniki przyrody nieożywionej, pomniki przyrody ożywionej;
- **tereny lasów** – tereny objęte ochroną na podstawie ustawy o lasach i ustawy „o ochronie gruntów rolnych i leśnych” – zabudowa i zagospodarowanie jest możliwe wyłącznie na podstawie tych przepisów;
- **tereny rolne** – tereny objęte ochroną na podstawie ustawy „o ochronie gruntów rolnych i leśnych” - szczególnej ochronie podlegają grunty klas bonitacyjnych I-III;
- **obszary i obiekty chronione przepisami ustawy Prawo wodne oraz rozporządzeń wykonawczych:**
 - **strefa ochronna od ujęć wód powierzchniowych** – na obszarze gminy Wieliczka, w południowej jej części przebiega granica terenu ochrony pośredniej II rzędu dla ujęcia wody powierzchniowej ze Zbiornika Dobczyckiego. Strefy ochronne dla Zbiornika Dobczyckiego ustanowiono Rozporządzeniem nr 19/2012 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej z dnia 19 grudnia 2012 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej dla ujęcia wody powierzchniowej ze Zbiornika Dobczyckiego na potrzeby Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji S.A. w Krakowie. Strefa ochronna dzieli się na teren ochrony bezpośredniej (poza gminą Wieliczka) oraz teren ochrony pośredniej zawierający teren ochrony pośredniej I rzędu oraz teren ochrony pośredniej II rzędu.
 - **strefy ochronne ujęć wód podziemnych:**
 - ujęcia wody ze studni wierconych S-1 i S-1 bis, na terenie działek nr 1538, 1539/2 oraz 1540 w Węgrzcach Wielkich dla których wyznaczono bezpośrednią strefę ochronną, w której powinno się prowadzić zagospodarowanie zgodne z decyzjami udzielającymi pozwolenia wodnoprawnego;
- **pasy izolujące tereny cmentarne od innych terenów** – na terenie gminy występują cmentarze, dla których zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 25 sierpnia 1959 r. w sprawie, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarzu obowiązują ograniczenia w zabudowie w pasie o odległości 50 i 150 m od cmentarza.

OBIEKTY I TERENY CHRONIONE W ZWIĄZKU Z WYMOGAMI OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Obiekty i tereny chronione na podstawie przepisów odrębnych z zakresu ochrony zabytków zostały szczegółowo opisane w rozdziale nr 5 i przedstawione na rysunku nr 2, pn.: „Dziedzictwo kulturowe-uwarunkowania”. Należą do nich **obszary i obiekty chronione przepisami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami** – w tym obiekty i obszary znajdujące się w rejestrze zabytków i ewidencji zabytków oraz stanowiska archeologiczne.

OBIEKTY I TERENY CHRONIONE W ZWIĄZKU Z WYMOGAMI WYNIKAJĄCYMI Z UWARUNKOWAŃ KOMUNIKACYJNYCH I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Obiekty i tereny chronione na podstawie przepisów odrębnych z zakresu komunikacji i infrastruktury zostały szczegółowo opisane w rozdziale nr 9 i 10 i przedstawione na rysunku nr 4 pn.: „Układ komunikacyjny” i rys. nr 5, pn.: „Infrastruktura techniczna”. Należą do nich:

- **linia kolejowa** – budynki i tereny wzdłuż linii posiadają ograniczenia w ich lokalizacji i zagospodarowaniu, zgodnie z ustawą z dnia 28 marca 2003r. o transporcie kolejowym, rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 12.04.2002r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, rozporządzeniem Ministra z dnia 7 sierpnia 2008r. w sprawie wymagań w zakresie odległości i warunków dopuszczających sytuowanie drzew i krzewów, elementów ochrony akustycznej i wykonania robót ziemnych w sąsiedztwie linii kolejowej, a także sposobu urządzania i utrzymania zasłon odśnieżnych oraz pasów przeciwpożarowych, rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku;
- **autostrada A4, droga krajowa 94 i drogi wojewódzkie 964 i 966** – powodują ograniczenia w zagospodarowaniu terenów w ich sąsiedztwie, wynikające z decyzji Wojewody Krakowskiego nr 4/98, z dnia 30 grudnia 1998 r. o ustaleniu lokalizacji autostrady, z Rozporządzenia Wojewody Małopolskiego Nr 20/2003, z dnia 28 czerwca 2003 r. w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla autostrady A-4 Południowe Obejście miasta Krakowa na odcinku w km 420+000 ÷ 424+000 (odcinek: węzeł Nowotarski ÷ potok Malinówka) oraz z rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie;
- **gazociągi wysokiego ciśnienia** - od których obowiązują strefy kontrolowane o ograniczonym użytkowaniu i o szerokościach zgodnych z przepisami odrębnymi – rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie;
- **strefy ochronne od sieci napowietrznych najwyższych napięć 400 kV, 220 kV i wysokich napięć 110kV** – sposób zagospodarowania terenu pod w/w liniami i w ich pobliżu winien uwzględniać wymogi określone w: rozporządzeniu Ministra Środowiska z 30.10.20103r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (...) (Dz.U. Nr 192, poz. 1883), rozporządzeniu Ministra Środowiska z 14.06.2007r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. Nr 120, poz. 826), Norma Polska PN-E-05100 1:1998 Elektroenergetyczne linie napowietrzne. Projektowanie i budowa.

TERENY ZAMKNIĘTE

tereny zamknięte - w obszarze gminy Wieliczka występują tereny zamknięte kolejowe, których zasięg został określony na podstawie decyzji Nr 3 Ministra Infrastruktury i Rozwoju

z dnia 24 marca 2014r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych.

17. OCENA UWARUNKOWAŃ ROZWOJU GMINY WIELICZKA

17.1. PRZESTRZENNE MOŻLIWOŚCI ROZWOJU MIASTA I GMINY WIELICZKA

Szczególnie ważne dla przestrzennych możliwości rozwoju miasta i gminy Wieliczka są powiązania z terenami bezpośrednio otaczającymi.

Powiązania o charakterze przyrodniczym i krajobrazowym wynikają z położenia geograficznego częściowo w obszarze Pogórza Wielickiego z Wysoczyzną Wielicko - Gdowską, częściowo w Dolinie Wisły (fragment kotliny sandomiersko – oświęcimskiej).

Cechą charakterystyczną tego obszaru jest znaczne zróżnicowanie spadków wzniesień wąskimi spłaszczeniami wierzchwinowymi, rozcięciami licznych dolin wzdłuż cieków wodnych. Wytworzonym tak formom krajobrazu malowniczości dodają szata roślinna, zróżnicowane uprawy polowe, łąki, pastwiska, zadrzewienia i ciek wodny. Tak ukształtowany krajobraz obejmuje cały obszar po południowej stronie drogi Kraków – Rzeszów. Ta część gminy stanowi przedmiot zainteresowania mieszkańców, z obrębu gminy jak również z poza jej granic, jako rejonu o wartościach sprzyjających wypoczynkowi weekendowemu i agroturystyce.

Obszar po północnej stronie drogi Kraków - Rzeszów charakteryzuje się mniej zróżnicowaną rzeźbą terenu. Są to tereny wzniesień przy stopniowym, łagodnym opadaniu w obszar rozległej doliny Wisły, na którym przeważają łąki i zieleń.

Południową część obszarów A i B oraz obszar C charakteryzują zróżnicowane warunki fizjograficzne, różnorodna rzeźba terenu, występowanie oraz predyspozycja dla osuwisk i złązisk.

Dominującą funkcją, w rozwoju przestrzennym terenów w południowej części obszaru B i w granicy obszaru C, może być rolnictwo jak również zabudowa zagrodowa, sytuowana na dużych powierzchniowo działach z udziałem znacznej powierzchni biologicznie czynnej.

Na obszarze D rozwój przestrzenny ograniczają zasoby środowiska przyrodniczego w postaci złóż kopalin. Zachowanie istniejących wartości wiąże się z ochroną terenów przed zainwestowaniem kubaturowym. W obszarze tym funkcją dominującą może być eksploatacja istniejących zasobów surowcowych i rolnictwo.

Istotne powiązania miasta i gminy Wieliczka dotyczą położenia w węzłowym obszarze aglomeracji małopolskiej w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Krakowa. Korzyści z takiego układu przestrzennego są obopólne i dotyczącą w szczególności ruchu turystycznego o znaczeniu krajowym i zagranicznym.

Szeroko rozwinięta funkcja turystyczna związana jest ze szczególnie cennymi zabytkami Krakowa jak również z unikalną historyczną Kopalnią Soli w Wieliczce.

Powiązania miasta i gminy Wieliczka z miastem Krakowem istnieją również w zakresie gospodarczym poprzez związki części zakładów wielickiego przemysłu, drobnej wytwórczości i rzemiosła z zakładami oraz instytucjami na terenie Krakowa. Zauważalne są również powiązania podmiotów działających w gminie z podmiotami działającymi w mieście Krakowie i niektórych gminach sąsiednich.

Ma to istotny wpływ na lokalny rynek pracy. Kraków jako centrum regionu cechuje się dużą koncentracją miejsc pracy, co odgrywa istotną rolę w warunkach zatrudnienia mieszkańców miasta i gminy Wieliczka.

Korzystne powiązania komunikacyjne mają duży wpływ na rozwój przestrzenny miasta i gminy Wieliczka. Zapewniają je na kierunku południowym droga krajowa nr 94 Kraków – Rzeszów oraz autostrada A-4, przebiegająca w północnej części gminy, która zgodnie z założeniami polityki transportowej kraju wiąże się z perspektywą włączenia bezpośredniego do układu autostrad międzynarodowych.

Powiązania na kierunku wschód-zachód zapewnia istniejąca linia kolejowa o znaczeniu regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Wymienione elementy uwzględniając odgałęzienia komunikacyjne oraz bliskość Krakowa jako głównego węzła transportowego, zapewniają powiązania drogowe i kolejowe gminy praktycznie z całym obszarem kraju i zagranicą. Powyższe dotyczy zarówno transportu pasażerskiego jak i towarowego. Z uwagi na bliskość z Krakowem w obszarze funkcjonują prywatne linie autobusowe oraz prywatne linie mikrobusek zapewniające bezpośrednie połączenie z centralnym obszarem Krakowa zarówno Wieliczki jak i poszczególnych wsi. Znaczenie w powiązaniach zewnętrznych ma również zlokalizowane na zachód od Krakowa, lotnisko w Balicach przyjmujące samoloty krajowe i zagraniczne.

Miasto Wieliczka, dzięki ww. powiązaniom oraz zasobom o zróżnicowanych formach, ma możliwość rozwoju od tradycyjnych funkcji produkcyjnych poprzez wyspecjalizowaną funkcję turystyczną do rozwijającej się w ostatnim czasie szeroko pojętej działalności usługowej w oparciu o rezerwy terenowe. Możliwość rozwoju związana jest również z koncentracją różnych form i intensywności mieszkalnictwa w strefie podmiejskiej Krakowa.

Dzięki dużej różnorodności uwarunkowań występujących na terenach po południowej, północnej oraz wschodniej stronie miasta, nasileniu ruchu budowlanego oraz korzystnemu skomunikowaniu obszar miasta i tereny po jego północnej stronie gmina ma możliwość rozwoju w kierunku stworzenia korzystnych warunków dla zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych miasta i gminy Wieliczka.

SPIS TABEL

Tabela nr 1 Obowiązujące na terenie gminy miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego i ich zmiany

Tabela nr 2. Użytki rolne w gminie Wieliczka

Tabela nr 3 Liczba gospodarstw wg rodzaju i powierzchni zasiewów na rok 2010

Tabela nr 4 Liczba gospodarstw wg pogłowia zwierząt gospodarskich na rok 2010

Tabela nr 5 Pogłowie zwierząt gospodarskich wg. rodzaju gospodarstwa na rok 2010

Tabela nr 6 Powierzchnia zasiewów wg rodzaju gospodarstwa na rok 2010

Tabela nr 7 Podział gospodarstw ze względu na rodzaje gruntów i użytków rolnych na rok 2010

Tabela nr 8. Wykaz stanowisk dokumentacyjnych przyrody nieożywionej na terenie gminy Wieliczka

Tabela nr 9. Wykaz pomników przyrody na terenie gminy Wieliczka

Tabela nr 10 Liczba ludności Gminy Wieliczka w latach 2007-2016 na podstawie danych GUS

Tabela nr 11 Dynamika zmian liczby mieszkańców Gminy Wieliczka w latach 2007-2016 .

Tabela nr 12 Tempo zmian liczby ludności w gminie Wieliczka w latach 2007 – 2016

Tabela nr 13 Migracje ogółem i według płci w gminie Wieliczka w latach 2007 – 2016

Tabela nr 14 Migracje ludności Gminy Wieliczka ogółem w latach 2007 – 2016

Tabela nr 15 Urodzenia, zgony, przyrost naturalny i małżeństwa zawarte w gminie Rokietnica w latach 2004 – 2013

Tabela nr 16 Ruch naturalny ludności Gminy Wieliczka w latach 2007 – 2016

Tabela nr 17 Ludność na 1 km² w Gminie Wieliczka w latach 2007 – 2016

Tabela nr 18 Zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców na terenie Gminy Wieliczka w latach 2007 – 2016

Tabela nr 19 Zmiany struktury ludności według ekonomicznych grup wieku w latach 2007-2016

Tabela nr 20 Zasoby mieszkaniowe Gminy Wieliczka na tle powiatu wielickiego

Tabela nr 21 Budynki mieszkalne na terenie Miasta i Gminy Wieliczka

Tabela nr 22 Zasoby mieszkaniowe – wskaźniki

Tabela nr 23 Zasoby mieszkaniowe wg form własności – zasoby komunalne Tabela 24

Zasoby mieszkaniowe wg form własności – zasoby spółdzielni mieszkaniowych

Tabela nr 25 Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne [%]

Tabela nr 26 Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne [%]

Tabela nr 27 Dzieci w wieku przedszkolnym w latach 2010-2016 r.

Tabela nr 28 Liczba szkół podstawowych i uczniów w latach 2010-2015

Tabela nr 29 Liczba szkół gimnazjalnych i uczniów w latach 2010-2015

Tabela nr 30 Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru regon w latach 2010-2015

Tabela nr 31 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru regon według rodzajów sektora

Tabela nr 32 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru regon według grup rodzajów działalności PKD 2007

Tabela nr 33 Podmioty gospodarki narodowej według sekcji i działów PKD wpisane do rejestru REGON – stan na dzień 31.12.2016 r.

Tabela nr 34 Pracujący w Mieście i Gminie Wieliczka na 1000 ludności na tle powiatu wielickiego

Tabela nr 35 Wielkość bezrobocia w mieście i gminie Wieliczka na tle powiatu wielickiego w latach 2010-2016

Tabela nr 36 Wielkość i struktura bezrobocia w Miście i Gminie Wieliczka

Tabela nr 37 Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru regon w latach 2010-2015

Tabela nr 38 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru regon według rodzajów sektora

Tabela nr 39 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru regon według grup rodzajów działalności PKD 2007

Tabela nr 40 Podmioty gospodarki narodowej według sekcji i działów PKD wpisane do rejestru REGO– stan na dzień 31.12.2016 r.

Tabela nr 41 Pracujący w Mieście i Gminie Wieliczka na 1000 ludności na tle powiatu wielickiego

Tabela nr 42 Wielkość bezrobocia w mieście i gminie Wieliczka na tle powiatu wielickiego w latach 2010-2016

Tabela nr 43 Wielkość i struktura bezrobocia w Miście i Gminie Wieliczka

Tabela nr 44 Dynamika zmian liczby mieszkańców Gminy Wieliczka w latach 2007-2016

Tabela nr 45 Tempo zmian liczby ludności w gminie Wieliczka w latach 2007 – 2016

Tabela nr 46 Wnioski złożone do projektu Studium

Tabela nr 47 Prognozowana liczba ludności w sołectwach w gminie Wieliczka do roku 2030 na podstawie przewidywanego ruchu naturalnego ludności

Tabela nr 48 Dochody Gminy w latach 2011-2015 (dane w PLN)

Tabela nr 49 Analiza dochodów Gminy w latach 2011-2015 (dane w PLN)

Tabela nr 50 Zestawienie dochodów Gminy w latach 2011-2015 (dane w PLN)

Tabela nr 51 Struktura dochodów Gminy w latach 2011-2015 [dane w %]

Tabela nr 52 Analiza wydatków Gminy w latach 2011-2015

Tabela nr 53 Wydatki Gminy w latach 2011-2015 (dane w PLN)

Tabela nr 54 Struktura wydatków Gminy w latach 2011-2015

Tabela nr 55 Poziom wolnych środków operacyjnych Gminy w latach 2011-2015 (dane w PLN)

Tabela nr 56 Wykaz przedsięwzięć według WPF

Tabela nr 57 Zestawienie powierzchni użytkowej zabudowy

Tabela nr 58 Struktura własności gruntów w obszarze miasta i gminy Wieliczka

Tabela nr 59 Struktura własności gruntów gminnych miasta i gminy Wieliczka

Tabela nr 60 Wyniki przeprowadzonych pomiarów parkowania [poj.]

Tabela nr 61 Prognozy popytu i podaży dla potrzeb parkingowych [poj.]

Tabela nr 62 Struktura rodzajowa potoku pojazdów na wybranych odcinkach dróg krajowych i wojewódzkich [poj/dobę] – pomiary z lat 2010 i 2015

Tabela nr 63 Struktura rodzajowa potoku pojazdów na wybranych odcinkach dróg krajowych i wojewódzkich [poj/dobę] –prognoza na rok 2035

Tabela nr 64 Charakterystyki przekrojów i wyznaczony stopień nasycenia analizowanych przekrojów – rok 2005

Tabela nr 65 Charakterystyki przekrojów i wyznaczony stopień nasycenia analizowanych przekrojów – rok 2035

Tabela nr 66 Sieć wodociągowa i zużycie wody w gminie Wieliczka w latach 2014 i 2015.

Tabela nr 67 Przydomowe oczyszczalnie ścieków na terenie gminy Wieliczka.

Tabela nr 68 Długość sieci kanalizacyjnej i ilość odprowadzonych ścieków w gminie Wieliczka w latach 2014 i 2015

Tabela nr 69 Drogi powiatowe z odcinkami kanalizacji deszczowej, zlokalizowane na terenie miasta Wieliczka

Tabela nr 70 Drogi powiatowe z odcinkami kanalizacji deszczowej, zlokalizowane na terenie gminy Wieliczka

Tabela nr 71 Długości sieci gazowych na terenie gminy Wieliczka w latach 2014 i 2015

Tabela nr 72 Liczba czynnych przyłączy gazowych oraz odbiorców gazu w latach 2014 i 2015 w gminie Wieliczka

Tabela nr 73 Lokalizacja stacji bazowych i rodzaj operatora sieci GSM

Tabela nr 74 Rodzaje odpadów odbieranych na terenie gminy Wieliczka w 2016r.

Tabela nr 75 Poziom recyklingu, wskaźniki odzysku

Tabela nr 76 Pożądane minimalne wyposażenie powiatowych ośrodków usługowych

Tabela nr 77 Zadania i inwestycje – układ drogowy

Tabela nr 78 Rozwój infrastruktury kolejowej

Tabela nr 79 Propozycje przedsięwzięć do realizacji w ramach ZIT KrOF

SPIS SCHEMATÓW

Schemat nr 1 Obszary funkcjonalne na terenie miasta i gminy Wieliczka

Schemat nr 2 Powierzchnie terenów niezabudowanych w terenach przeznaczonych pod zabudowę w obowiązujących mpzp

Schemat nr 3 Powierzchnie terenów niezabudowanych w terenach przeznaczonych pod zabudowę w obowiązującym Studium

Schemat 4 Tereny zainwestowane w granicach terenów przeznaczonych do zainwestowania w obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Schemat 5 Tereny zainwestowane w granicach terenów przeznaczonych pod zainwestowanie w obowiązujących aktach prawa miejscowego

Schemat 6 Wody powierzchniowe

Schemat 7 Stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Schemat 8 Stan leśnej przestrzeni produkcyjnej

Schemat 9 Formy ochrony przyrody

Schemat 10 Szlaki turystyczne

Schemat 11 Liczba ludności na terenie Gminy Wieliczka w latach 2007-2016

Schemat nr 12 Saldo migracji ludności Gminy Wieliczka ogółem w latach 2007 – 2014

Schemat 13 Saldo migracji ludności Miasta Wieliczka ogółem w latach 2007-2014

Schemat 14 Saldo migracji ludności Gminy Wieliczka (obszar wiejski) ogółem w latach 2007 – 2014

Schemat 15 Profil wieku migrantów do gminy Wieliczka w latach 2007 – 2014

Schemat nr 16 Współczynnik przyrostu naturalnego w Gminie Wieliczka w latach 2007 – 2016

Schemat nr 17 Piramida wieku dla obszaru: Gmina Wieliczka ogółem

Schemat nr 18 Piramida wieku dla obszaru: Wieliczka miasto

Schemat nr 19 Piramida wieku dla obszaru: Wieliczka – obszar wiejski

Schemat nr 20 Zasoby mieszkaniowe Miasta i Gminy Wieliczka

Schemat nr 21 Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli w latach 2010-2016

Schemat nr 22 Liczba uczniów szkół podstawowych w latach 2010-2015

Schemat nr 23 Liczba uczniów szkół gimnazjalnych w latach 2010-2015

Schemat nr 24 Lokalizacja obiektów użyteczności publicznej na terenie miasta Wieliczka

Schemat 25 Rozmieszczenie funkcji usługowej i produkcyjno - usługowej

Schemat nr 26 Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru regon w latach 2010-2016

Schemat nr 27 Podmioty gospodarki narodowej według sekcji i działów PKD wpisanych do rejestru REGON – stan na dzień 31.12.2016 r.

Schemat nr 28 Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru regon w latach 2010-2016

Schemat nr 29 Podmioty gospodarki narodowej według sekcji i działów PKD wpisanych do rejestru REGON – stan na dzień 31.12.2016 r.

Schemat nr 30 Poziom i dynamika dochodów oraz wydatków bieżących w latach 2011-2015

Schemat nr 31 Średnioroczny wskaźnik wzrostu cen i usług w latach 2004-2014

Schemat nr 32 Bieżąca projekcja oraz wykres wachlarzowy inflacji – 11.07.2016 r.

Schemat nr 33 Zmiany PKB w Polsce w latach 2004-2014

Schemat nr 34 Bieżąca projekcja oraz wykres wachlarzowy PKB – 11.07.2016 r.

Schemat nr 35 Analiza dochodów Gminy w latach 2011-2015

Schemat nr 36 Dochody Gminy w latach 2011-2015

Schemat nr 37 Analiza wydatków Gminy w latach 2011-2015

Schemat nr 38 Poziom i dynamika dochodów oraz wydatków bieżących w latach 2011-2015

Schemat nr 39 Struktura władania gruntami w gminie Wieliczka

Schemat nr 40 Struktura mienia gminnego w gminie Wieliczka

Schemat 41 Stan prawny gruntów

Schemat nr 42 Zasięg przyjętego obszaru

Schemat nr 43 Liczba parkujących na poszczególnych ulicach w obszarze analizy – przeciętny dzień roboczy [poj]

Schemat nr 44 Liczba parkujących na poszczególnych ulicach w obszarze analizy – sobota [poj]

Schemat nr 45 Liczba parkujących na poszczególnych ulicach w obszarze analizy – godziny nocne [poj]

Schemat nr 46 Uwarunkowania sieci drogowej pod względem obciążenia ruchem

Schemat nr 47 Uwarunkowania inwestycyjne w sieci drogowej

Schemat nr 48 Więźba zewnętrznego ruchu drogowego

Schemat nr 49 Spektrum ruchu zewnętrznego ruchu drogowego z odcinka ulicy Asnyka (DW 964)

Schemat nr 50 Średni udział poszczególnych sposobów ogrzewania w gminie Wieliczka

Schemat 51 Zagrożenia środowiskowe cz .I

Schemat 52 Zagrożenia środowiskowe cz .II

Schemat 53 Zasoby surowców mineralnych